

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

Vera OSOIANU

BIBLIOTECA ÎN CĂUTAREA IDENTITĂȚII

**BIBLIOTECA NAȚIONALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA**

VERA OSOIANU

**BIBLIOTECA
ÎN CĂUTAREA IDENTITĂȚII**

Chișinău 2013

CZU 02

O-85

În fotografia de pe copertă:

Prima doamnă a țării Margareta Timofti

Evan Tracz, directorul Programului NOVATECA

Gina Grotelueschen, director adjunct al Programului NOVATECA

Tatiana Rusu, Specialist Comunicare al programului NOVATECA

Nelly Țurcan conf. universitar

Lidia Kulikovski, director general, Biblioteca Municipală "B.P. Hasdeu"

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Osoianu, Vera.

Biblioteca în căutarea identității / Vera Osoianu; Bibl. Naț. a Rep. Moldova. – Ch. : S. n., 2013 (Tipogr. AȘM). – 356 p.

100 ex.

ISBN 978-9975-62-340-7.

02

O-85

A GÂNDI CA UN BIBLIOTECAR DE ACȚIUNE ȘI A ACȚIONA CA UN BIBLIOTECAR CARE GÂNDEȘTE ...

„Ne fac înțelepți nu numai amintirile trecutului,
ci și responsabilitățile viitorului”
(B. Shaw)

Toți cei implicați în munca de cercetare conștientizează dimensiunea responsabilității în cazul scrierii unei prefețe pentru o publicație. Menționez acestea, bazându-mă și pe propria experiență. Cât de mult contează o prefață argumentată, convingătoare, dar și atractivă, m-a convins dna dr. Lidia Kulikovski, director al Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu” atunci, când eram în proces de editare a monografiei „Bibliotecarul și Biblioteca: aspecte ale eficienței profesionale”. Iată de ce simt o responsabilitate deosebită vizavi de autor, vizavi de cei care vor lectura această publicație, vizavi de comunitatea bibliotecară.

Vera Osoianu, specialist și expert notoriu în domeniul biblioteconomiei, informării și documentării, vine prin intermediul cărții „Biblioteca în căutarea identității” cu o nouă deschidere. Citesc printre rânduri: căutarea și implementarea cunoștințelor este una dintre condițiile indispensabile activității instituționale și individuale; a investi profesional înseamnă a petrece timpul căutând cunoștințe în mod constant, cu scop.

Citiseam într-un ziar următoarele: un om foarte bogat a enunțat cândva: „Dacă ai lua toți banii din lume și i-ai împărți în mod egal tuturor, în curând se vor întoarce în aceleași buzunare, în care au fost la început”. Această idee ne este sugerată și de către Vera Osoianu în calitate de autor: poți păstra doar numai ceea ce obții prin dezvoltarea profesională, poți investi în viitor doar dacă investești în tine.

Spirit de metodistă în activitate și în viziuni/convingeri, Vera Osoianu copleșește (în sens pozitiv!) prin diversitatea subiectelor abordate. Astfel, materialele integrate în lucrare reflectă subiecte actuale de activitate infobibliotecară, acestea sintetizând orientarea prioritară a Bibliotecii și Bibliotecarului pentru schimbare, modernizare.

Fiind printre primii promotori ai noului concept „Biblioteca 2.0” în Republica Moldova, V. Osoianu este ferm convinsă că această mișcare va schimba radical locul și rolul Bibliotecii și Bibliotecarului în societate, amplificând parteneriatul acestora cu utilizatorul. Prin intermediul unei noi generații de produse și servicii de bibliotecă, utilizatorul tradiționalist, susține autorul, se va transforma în actor activ al procesului de comunicare informațională, abandonând funcția pasivă de utilizare a resurselor, serviciilor, conținuturilor, spațiilor bibliotecare. Punând pe cântar părțile bune (actualizarea continuă a informației, abundența și accesibilitatea ei) și cele rele (manipularea ușoară a informației în detrimentul calității și cantității, promovarea subculturii), Vera Osoianu direcționează comunitatea bibliotecară pentru aplicarea logică, rațională a fenomenului, așa zice chiar revoluționar. Să acționăm gândind ...

Albert Einstein observa: „Problemele însemnate cu care ne confruntăm nu pot fi rezolvate la același nivel de gândire cu cel în care ne aflăm când le-am creat”. Evident, modernizarea și orientarea pentru „wikipedizarea” serviciilor de bibliotecă, susține V. Osoianu, necesită noi competențe și abilități din partea personalului instituțiilor. Bibliotecarii trebuie să țină pasul cu mediul informațional aflat într-o continuă și rapidă schimbare,

trebuie să-și dezvolte abilități de a lucra cu tehnologiile multimedia, de a lucra în rețele, de a accesa, de a prelucra și a folosi resursele noi.

Vera Osoianu întotdeauna a pledat, la fel și prin intermediul prezenței publicației, pentru o eficiență personală și inter-personală. Aceasta din urmă, identifică Vera Osoianu, se bazează pe mai multe componente: cunoștințe, comunicare, interes, deschidere etc. Conchid din cele semnate de către autor, că este apreciat azi acel bibliotecar, care nu pur și simplu este „dobă de carte”, dar este în stare a aplica creativ, individual și în echipă, cunoștințele acumulate. Deci, bibliotecarul are nevoie de un nou nivel de gândire – gândire divergentă, care ar augmenta elaborarea ideilor ne-tradiționale, alegerea soluțiilor optime în sprijinul comunităților servite. Parafrazând cele menționate prin cuvintele lui Stephen R. Covey, fondator și președinte al Covey Leadership Centre, specialist american în domeniul managementului și predării acestuia, zic că V. Osoianu pledează pentru nivelul de gândire „dinăuntru – în afară”. Schimbarea și modernizarea începe întâi și întâi cu persoana bibliotecarului, cu caracterul și motivațiile personale.

O altă componentă a sferei de cercetare a Verei Osoianu – imaginea Bibliotecii și a Bibliotecarului. Cred că este un rezultat fericit al îmbinării organice a interesului științific comunitar/instituțional cu cel individual.

Este important ca imaginea reală să coincidă cu cea de oglindă, în caz contrar activitatea bibliotecii devine formală, ne-competitivă, comunitatea fiind oricând în stare de a refuza serviciile informațional-bibliotecare. Puterea imaginii va continua să crească – este important de a o administra și a o controla. Fiind un produs complex (îmbinare de comportament, servicii și resurse oferite, comunicare, ambient) – imaginea se construiește și se întreține în timp, dar se distruge fără lungă durată. Deci, procesul se cere ocrotit, analizat, actualizat și gestionat.

Cunoscând activitatea unor instituții info-bibliotecare naționale pe viu, dar și în baza analizelor documentare, Vera Osoianu reliefează implicațiile acestora pentru salvagardarea memoriei națiunii și internaționalizare.

Vera Osoianu are dreptul profesional de a orienta comunitatea pentru deschidere, schimbare, acceptarea noului. Ea însăși „prinde din zbor” noul, pledând pentru implementări operative, dar raționale.

De ce avem nevoie de cartea Verei Osoianu? În primul rând, este o carte de caracter informativ, promovând concepte și acțiuni de valoare, orientate pentru a îmbunătăți fenomenele „biblioteca și bibliotecarul”. Este

o carte despre modul, în care se poate obține succesul instituțional și individual. Cartea Verei Osoianu ne învață de a ne fundamenta activitatea, cel puțin, pe patru factori interdependenți în mediul profesional: siguranță, orientare, înțelepciune și putere. Concretizez în baza argumentelor aceluiași Stephen R. Covey:

- siguranța este o valorificare a conceptelor de identitate și valoare profesională;
- orientarea reprezintă capacitatea de a ne governa profesional strategii, legi, standarde;
- înțelepciunea contribuie la formarea unui echilibru, unei înțelegeri a modului în care diverse experiențe, elemente și principii se aplică și se leagă între ele;
- puterea reprezintă capacitatea de a acționa, de a opta, de a lua decizii, de a depăși unele deprinderi înrădăcinate și de a cultiva cele bune și mai eficiente.

Cartea Verei Osoianu pledează pentru activitatea în cadrul instituțiilor info-bibliotecare a angajaților siguri, orientați metodologic, înțelepți și puternici. Cartea nu oferă rețete finale ale succesului, dar ne învață să le căutăm, șansa profesională constând în a învăța și a ne adapta situației. Sper că va citi această carte și un manager de bibliotecă, și un bibliotecar cu experiență, și un tânăr bibliotecar, beneficiind toți de pe urma mesajelor și sfaturilor biblioteconomistului Vera Osoianu.

**În așteptarea viitoarelor lucrări,
Ludmila Corghenci, director adjunct al DIB, ULIM,**

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ ȘI RELAȚIILE CU BIBLIOTECILE ȚĂRII

Simpozionul Științific Anul Bibliologic 2011

Biblioteca Națională reprezintă o valoare inestimabilă pentru orice națiune și tezaurul de cultură și cunoaștere adunat și păstrat aici trebuie să fie accesibil tuturor cetățenilor țării, indiferent unde se află la un moment anume.

Conceptul de „bibliotecă națională” este definit diferit de diverse enciclopedii, linii directorii, alte documente elaborate de IFLA, UNESCO etc. Potrivit lucrării „Guidelines for legislation for national library services”, semnată de Peter Johan Lor, toate conceptele includ trei elemente de bază:

- moștenire (accentul se pune pe cultura imprimată a națiunii). Această dimensiune este caracteristică mai ales bibliotecilor naționale cu tradiții vechi în domeniu. În aceste cazuri grija pentru colecții este considerată grija supremă.

- infrastructură (accentul se pune pe coordonarea la nivel național, poziția de lider în domeniu, facilități, servicii de importanță națională). Bibliotecile naționale care pun accent pe această dimensiune au o dezvoltare mai modernă. Serviciile pentru bibliotecile țării ocupă un loc important în activitatea acestora.

- servicii de nivel național (servicii pentru utilizatori, nu numai în sălile de lectură, dar pretutindeni în țară). Bibliotecile naționale care pun accent pe acest aspect al activității sunt cele din țările în curs de dezvoltare. Serviciile pentru utilizatorii finali reprezintă pentru acestea preocuparea principală.

Aceste trei dimensiuni reprezintă orientările de bază ale bibliotecilor naționale.

Definiția bibliotecii naționale dată de UNESCO, care în pofida anilor, este citată încă destul de frecvent, pune accent principal pe funcțiile ce țin de moștenirea imprimată și accent secundar pe funcțiile referitoare la infrastructură. Aceasta trebuie revăzută în corespundere cu tendințele moderne de activitate ale bibliotecii naționale.

Secția Bibliotecii Naționale, IFLA percepe natura și scopurile bibliotecii naționale precum urmează: „Bibliotecile naționale au responsabilități speciale, deseori definite prin lege, în cadrul sistemului național de biblioteci și informare. Aceste responsabilități variază de la țară la țară, dar este posibil să includă: colectarea prin depozitul legal a moștenirii culturale naționale imprimate și catalogarea și conservarea ei; oferirea unor servicii centrale pentru utilizatori (de referințe, bibliografice, împrumut) atât direct cât și prin intermediul altor biblioteci și centre de informare; prezervarea și promovarea moștenirii culturale naționale; promovarea politicii culturale naționale; poziția de lider în domeniu. Bibliotecile naționale pot servi ca bază pentru programe și proiecte internaționale”.

Deși este mai degrabă o declarație descriptivă decât o definiție oficială, textul IFLA promovează un punct de vedere potrivit căruia biblioteca națională cuprinde dimensiunile moștenire și infrastructură și chiar se extinde către serviciile pentru utilizatorii finali.

În Liniile directorii privind legislația specifică bibliotecilor naționale un loc aparte este rezervat: coordonării activității bibliotecilor sistemului național, colaborării internaționale și exercitării rolului de lider în domeniu.

Într-un interviu publicat în ultimul număr al revistei MB doamna Lynne Brindley, directorul Bibliotecii Britanice, menționează că „în multe privințe, dar mai ales sub aspect intelectual, CENL e mai aproape de esența contemporană a BN decât IFLA. Cel puțin pentru BN europene”.

Numai că CENL a fost constituit la începuturile lui din elitele bibliotecilor naționale europene cu puternice tradiții în domeniu și un puternic potențial intelectual, dar și financiar, lucru deloc de neglijat. Țările mai slab dezvoltate din aceste puncte de vedere au aderat la CENL mai târziu și sunt mai ușor de convertit la valorile promovate de CENL. UNESCO și IFLA au sub umbrelă țări diferite ca nivel de dezvoltare și potențial intelectual, financiar, etc și toate aceste aspecte nu pot să nu fie luate în considerare la elaborarea unor politici și linii directorii.

Pentru bibliotecile naționale din țările în curs de dezvoltare, IFLA recomandă de rând cu funcțiile tradiționale accentuarea următoarelor aspecte de activitate:

- servicii pentru alte biblioteci;
- poziția de lider în dezvoltarea, coordonarea, și menținerea unui sistem informațional integrat național;
- roluri de centru bibliografic național și de depozitar național;
- responsabilitatea pentru promovarea programelor de instruire continuă.

În țările unde bibliotecile sunt puține și slab dezvoltate de mare importanță sunt următoarele aspecte de activitate ale bibliotecii naționale:

- servicii pentru alte biblioteci;
- consultanță și poziția de lider în profesie;
- planificarea și coordonarea activității bibliotecare;
- instruirea continuă;
- cercetare și dezvoltare.

Rolul bibliotecii naționale de lider în domeniu și de coordonator al activității bibliotecilor este de mare importanță pentru dezvoltarea activității bibliotecilor țării. Acest aspect este prins în definiția bibliotecii naționale dată de *Encyclopedia of library and information science*, care de rând cu alte caracteristici specifică că biblioteca națională este „centru de coordo-

nare, planificare și stimulare a activității întregului sistem de biblioteci a unei națiuni”.

Biblioteca Națională a oricărei țări trebuie să se impună prin poziția de lider în domeniu și să dețină un rol bine conturat în cooperarea internațională.

Cele mai multe dintre funcțiile care țin de moștenirea documentară națională și infrastructura națională implică un grad anumit de cooperare internațională. Relevante aici sunt următoarele aspecte:

- colaborarea în proiecte internaționale de cercetare și în activități de dezvoltare;
- rolul de centru național pentru colectarea și comunicare statisticilor referitoare la activitatea bibliotecară și informațională;
- rolul de centru național de diseminare a standardelor internaționale în domeniul biblioteconomiei și informării;
- managementul contractelor de colaborare.

În multe țări serviciile pentru bibliotecile sistemului național reprezintă o grijă aparte a Bibliotecii Naționale, infrastructura căreia este folosită pentru diversificarea serviciilor oferite, pentru oferirea unei game variate de facilități, pentru coordonarea activității bibliotecilor la nivel național, etc.

Toate aceste recomandări privind relațiile bibliotecii naționale cu bibliotecile țării se regăsesc, unele mai accentuate și altele mai puțin, în mediul biblioteconomic de la noi.

Pentru biblioteconiști din țara noastră, mai ales pentru cei antrenați în serviciile responsabile de coordonarea și corelarea bibliotecilor este foarte apropiată semnificația Meridianului Zero la care se face referire în interviul menționat mai sus. Doamna Brindley susține că „Meridianul Zero este, cum ar spune Einstein, un punct de referință, în timp și spațiu, la care se raportează ceilalți. O Bibliotecă Națională trebuie să fie un astfel de punct de referință pentru sistemul de biblioteci publice dintr-o țară, dar și, în anumite aspecte, pentru întreg sistemul național de biblioteci. După ea se măsoară, să zicem așa, timpul biblioteconomic într-o țară, acum – timpul schimbării în biblioteconomie”.

Schimbarea în biblioteconomie este și pentru Biblioteca Națională a Republicii Moldova o preocupare constantă căreia îi este subordonată întreaga activitate de cercetare și dezvoltare. Numai că pentru bibliotecile din Moldova schimbarea este mult mai greu de realizat pentru că noi ve-

nim dintr-un sistem unde totul era centralizat și bibliotecile trebuiau doar să traducă directivele, documentele și materialele venite de mai sus. Au fost luate în considerare și recomandările organelor internaționale de specialitate privind bibliotecile naționale din țările în curs de dezvoltare unde bibliotecile sunt încă slab dezvoltate.

Deși grija supremă a BNRM ține de moștenirea documentară națională, instituția are implicații serioase și în corelarea sistemului național de bibliotecă, în mod special în corelarea rețelei de biblioteci publice. Relațiile BNRM cu bibliotecile publice sunt reglementate prin *Legea bibliotecilor* care stipulează în Articolul 10 *Atribuțiile Bibliotecii Naționale*, inclusiv corelarea activității bibliotecilor publice și asigurarea asistenței de specialitate.

BNRM are stipulat prin lege rolul de reglementare metodologică a activității bibliotecilor. Această activitate are tradiții vechi. Încă în anul 1949 în cadrul bibliotecii a fost constituit cabinetul metodic, transformat mai apoi în serviciul științifico-metodic, apoi în asistență de specialitate, iar din 2000 în Dezvoltare în Biblioteconomie.

Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie a Bibliotecii Naționale, care asigură nemijlocit relațiile cu bibliotecile publice a făcut în ultimii ani eforturi considerabile pentru a-și schimba propria activitate și a influența schimbarea bibliotecilor țării, achitându-se de prevederile statute de corelare a activității bibliotecilor publice. Gama serviciilor oferite prin tradiție de BNRM pentru bibliotecile publice este diversă. Despre acestea s-a scris cu diverse ocazii. Un articol mai detaliat „Departamentul Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie între tradiții și perspective”, fiind publicat în revista Magazin Bibliologic și în lucrarea „Un deceniu sub semnul reformei”. Dar până acum câțiva ani toate documentele au oglindit formatul tradițional al comunicării profesionale. În ultimul timp s-au făcut eforturi mari în vederea racordării activității direcției tendințelor specifice bibliotecilor în Era Digitală. Corelarea activității și asistența de specialitate acordată bibliotecarilor din republică se realizează în special prin consultații, informații și recomandări practice oferite la sediu, prin pagina Web www.bnrm.md, Blogul de biblioteconomie și știința informării//<http://www.clubbib2.wordpress.com>, alte bloguri, contul de pe Slideshare <http://www.slideshare.net/cdbclub> facebook etc., precum și prin participarea la un șir de simpozioane, seminare, întruniri, ateliere de lucru, tabere de vară

etc., în teritoriu, precum și în Chișinău, atât pentru bibliotecile publice, cât și pentru bibliotecile altor ministere și departamente.

Prioritară în activitatea Direcției Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie este valorificarea la maximum a posibilităților oferite de instrumentele Web 2.0 în comunicarea cu bibliotecile sistemului național de biblioteci.

Formatul virtual al comunicării profesionale se extinde din ce în ce mai mult, începând cu anul 2009. Odată cu modernizarea tehnologiilor de informare și comunicare și extinderea internetului corelarea activității capătă noi accente. Mare parte din serviciile oferite anterior în format tradițional migrează spre spațiul virtual. Cele două mari activități organizate de BNRM pentru bibliotecile publice, respectiv Seminarul Național al Managerilor de Biblioteci Publice, începând cu anul 2010, Conferința Directorilor Bibliotecilor Publice (CoDiBiP), care se organizează, ca regulă toamna, când începe programarea activității, și trasează tema prioritară pentru anul viitor și Simpozionul Științific Anul Bibliologic, care se organizează primăvara și face totalurile anului precedent, sunt subordonate temelor de mare importanță pentru biblioteconomia țării, și sunt inspirate de tendințele de dezvoltare a bibliotecilor la nivel internațional.

Reuniunea CODIBIP 2011

Anul 2009 este considerat ca linie de demarcare între comunicarea tradițională și comunicarea prin intermediul utilizării noilor formate. La Seminarul Național al Managerilor de Biblioteci Publice 2009, a fost trasată ca temă principală pentru activitatea bibliotecilor în anul 2010 “Bibliote-

ca 2.0 – o nouă generație de servicii de bibliotecă”. La acea vreme tema era extrem de actuală și discutată de comunitatea bibliotecară din întreaga lume. Mesajul principal promovat la seminar a fost că Biblioteca 2.0 va revitaliza felul în care bibliotecile servesc și interacționează cu utilizatorii; Biblioteca 2.0 este o nouă generație de servicii și produse de bibliotecă, iar Bibliotecarul 2.0 trebuie să dețină competențele necesare pentru a crea și oferi aceste produse și servicii.

Pe tot parcursul anului 2010 s-a activat în vederea asimilării și implementării în activitatea bibliotecilor a instrumentelor Web 2.0: bloguri, conținuturi pe site-uri de partajare a filmelor, imaginilor, rețele de socializare etc.

Această tendință a continuat și în anul 2011. La prima reuniune CODIBIP care a avut loc în toamna anului 2010, anul 2011 a fost declarat “Anul Utilizatorului, în special al Utilizatorului 2.0”.

În anul 2012 tema prioritară se axează pe bibliotecar – “Bibliotecarul ca obiect și subiect al schimbării”.

Împreună cu bibliotecile publice, BNRM a trecut toate etapele impuse de evoluțiile istorice, politice și sociale. Împreună am învățat să facem proiecte, acoperind goluri pe potruvia oportunităților care ni s-au oferit. Biblioteca Națională nu este străină nici de Programul Global Libraries în Moldova, cel mai mare proiect la care puteau spera bibliotecile publice (în caz că se va trece de proiectul pilot). Noi am fost conștienți că Programul Global Libraries este unica șansă pentru bibliotecile publice de a intra onorabil în societatea cunoașterii. Încă în anul 2007, Biblioteca Națională împreună cu BM “B.P.Hasdeu” au elaborat și prezentat Fundației Gates un proiect de informatizare a bibliotecilor publice. Toți anii care au urmat BNRM a ținut bibliotecile publice din Moldova în atenția Fundației Gates, motivând și argumentând în baza statisticilor (alarmante!) că Programul Global Libraries este unica șansă pentru bibliotecile din Moldova de a-și moderniza activitatea și a nu rămâne în urma bibliotecilor publice din țările învecinate, care sunt deja pe finalul implementării Programului Global Libraries.

Situațiile statistice recepționate, sistematizate, analizate și diseminate de către Centrul de statistică și sondaje, din cadrul Direcției Cercetare și dezvoltare în biblioteconomie permit cunoașterea dinamicii creșterii sau descreșterii indicatorilor de bază și a celor de performanță, oferă posibilitatea de a cunoaște situația bibliotecilor țării în raport cu bibliotecile lumii, compararea activității bibliotecilor din diferite raioane, municipii,

precum și activitatea bibliotecilor din același raion, din aceiași localitate. Toate demersurile pentru factorii de decizie politică sau financiară, strategiile de dezvoltare, rapoartele de țară, negocierile în vederea obținerii unor finanțări au ca argument situațiile statistice și în special indicatorii de performanță. Prin includerea acestora în “Anuarul statistic al Republicii Moldova” editat de Biroul Național de Statistică, disponibil pe suport de hârtie și CD-ROM, atât în limba română, cât și în engleză și rusă, în lucrarea de sinteză „Bibliotecile publice din Republica Moldova: Situații statistice ...”, pe site-ul <http://www.bnrm.md/index.php?lang=ro&pid=statistica-de-biblioteca> este asigurată transparența activității bibliotecilor, promptitudinea diseminării informației, cunoașterea fenomenului de către toți cei interesați din țară și de peste hotare, precum și păstrarea informației de pe acest segment pentru istorie.

Necesitatea schimbării este conștientizată atât în mediul profesional cât și de decidenții politici și financiari, fondatori etc. Însă marea piedică în calea schimbării biblioteconomiei moldovenești o constituie insuficiența financiară. Multiplele probleme cu care se confruntă bibliotecile țării includ spațiile, resursele, personalul etc., dar mai ales insuficiența tehnologiilor de informare și comunicare. Din cele 1383 biblioteci publice, la începutul anului 2012, doar 278 dețineau computere și doar 162 biblioteci erau conectate Internet. Puținele biblioteci care au evadat din izolarea informațională învață încet ABC informatizării și a comunicării în rețea.

Ca așezământ științifico-metodologic, care corelează, în conformitate cu Legea cu privire la biblioteci, activitatea rețelei de biblioteci publice, Biblioteca Națională a Republicii Moldova lucrează în special cu bibliotecile publice raionale/municipale – centre metodologice de nivel teritorial, iar acestea, la rândul lor, cu bibliotecile publice comunale și sătești. Dacă luăm în considerare faptul, că bibliotecile publice raionale/municipale din țară au acces internet și pot urmări informațiile și materialele puse la dispoziție cu ajutorul tehnologiilor Web 2.0, putem considera că mare parte din informațiile și cunoștințele transmise pe această cale ajung sau trebuie să ajungă la utilizatorii finali, bibliotecarii din bibliotecile publice, la seminarele bibliotecarilor organizate în cadrul raioanelor/municipiilor.

Implementarea tehnologiilor în activitatea bibliotecilor a scos în prim plan biblioteci care anterior erau mai puțin vizibile comunității profesionale. Bibliotecarii care au însușit tehnologiile, instrumentele Web 2.0, au creat pagini web, bloguri, pagini personale și ale bibliotecii pe diverse rețele

sociale au altă deschidere, alte posibilități de comunicare, de promovare a bibliotecii, a resurselor, evenimentelor și serviciilor oferite.

Prima ediție, 2011, a Festivalului Național al Cărții și Lecturii cu participarea bibliotecilor publice a fost organizată aproape în totalitate cu ajutorul tehnologiilor. A fost pusă baza unei noi modalități de comunicare bibliotecară, axată pe utilizarea tehnologiilor moderne de informare și comunicare și în special a instrumentelor Web 2.0. Pentru bibliotecarii care au asimilat aceste experiențe, beneficiile sunt enorme: promptitudine, eficiență, transparență etc. fără nici un fel de costuri suplimentare. Majoritatea directorilor bibliotecilor raionale, municipale, orașenești au făcut față provocării și au demonstrat că au acceptat schimbarea și învață încet noile metode de comunicare cu lumea. A fost nevoie de acest examen pentru a ne convinge că putem activa mult mai bine în condițiile noi, impuse de Era Digitală.

Instrumentul principal care facilitează comunicarea profesională, începând cu lansarea la 27 aprilie 2010, este **Blogul de biblioteconomie și știința informării**. Conform situației de la 30.08.2012 blogul a fost accesat de 92 352 ori. Au fost plasate 1600 de postări, înregistrate 457 comentarii. Intrarea pe blog se face cel mai frecvent, de pe: [facebook.com](https://www.facebook.com); [bnrn.wordpress.com](https://www.bnrn.wordpress.com); [blogosfera.md](https://www.blogosfera.md); [wordpress.com](https://www.wordpress.com); [blogger.com](https://www.blogger.com). Cuvintele cheie folosite mai des pe motoarele de căutare pentru a ajunge la blog sunt: blog de biblioteconomie, citate despre lectură, biblioteconomie, blogul de biblioteconomie, și [clubbib.wordpress.com](https://www.clubbib.wordpress.com). Un instrument foarte eficient s-a dovedit a fi și Dicționarul on line de terminologie standardizată în domeniul informațional, biblioteconomic și editorial.

Prin intermediul site-ului, blogurilor de specialitate, paginilor de pe rețelele sociale, BNRN ține bibliotecarii țării la curent cu tot ce se întâmplă nou și important în lumea bibliotecară, în măsura posibilităților, oglindind noutățile, evenimentele, știrile de nivel local, național și internațional. Blogul de biblioteconomie este actualizat, de obicei 7 zile pe săptămână și poate fi accesat 7/24.

Cele 58 pagini Web ale bibliotecilor, multe dintre care oferă și full-textele publicațiilor de specialitate editate de biblioteci, Blogul de biblioteconomie și știința informării, Blogul Tinerilor Bibliotecari, Blogul din pasiunile bibliografului, Blogul Bibliotecii Naționale pentru Copii „I.Creangă”, cele 28 de bloguri ale Bibliotecii Municipale „B.P.Hasdeu”, paginile bibliotecilor pe diverse rețele de socializare formează rețeaua virtuală de infor-

mare și comunicare profesională, care unește bibliotecarii, indiferent de subordonare departamentală sau dimensiune geografică.

Este foarte important, că în aceste discuții profesionale, prin postări, comentarii, se implică și bibliotecarii din spațiul rural, accesul cărora la tot felul de informații și evenimente este, sau a fost până la apariția internetului, mai limitat.

Prin intermediul site-ului <http://www.slideshare.net> bibliotecarii din țară pot accesa prezentările PowerPoint, de la activitățile științifice organizate la nivel național sau zonal, documente Word și PDF, documente video etc. A fost practic creată o minibibliotecă online. În condițiile în care, din cauza pinurii financiare constante, bibliotecile pot edita publicațiile seriale sau alte lucrări elaborate doar într-un tiraj foarte limitat, comunicarea informațiilor și a cunoștințelor pe această cale este foarte importantă.

Concluzii:

- Toate prevederile și recomandările forumurilor internaționale de profil își găsesc oglindire, mai mult sau mai puțin accentuat, în activitatea BNRM și în relațiile cu bibliotecile țării.

- Schimbarea în biblioteconomie este o preocupare constantă căreia îi este subordonată întreaga activitate de cercetare și dezvoltare a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Numai că pentru bibliotecile din Moldova (ca și din tot spațiul ex-sovietic) schimbarea este mult mai greu de realizat pentru că venim dintr-un sistem excesiv de centralizat anterior, unde bibliotecile naționale trebuiau doar să traducă directivele și materialele venite de mai sus. Este nevoie de timp pentru a schimba din rădăcini atitudini și mentalități, constituite în timp și înălțate anterior aproape la rang de norme.

- Relațiile cu rețeaua bibliotecilor publice au constituit pe parcursul anilor și rămân în continuare o pagină aparte în activitatea BNRM. Chiar și în condiții deloc ușoare pentru instituție activitățile de interes pentru bibliotecile publice au urmat cursul firesc, fără abateri de la prevederile statutei, cu respectarea prevederilor esențiale ale Regulamentului Sistemului de Asistență Metodologică și de Specialitate în Republica Moldova.

- Profesioniștii de la Biblioteca Națională studiază tendințele de dezvoltare a bibliotecilor lumii, disimineză experiențe avansate, recomandă metodologii și căi de urmat, dar nu există soluții de gata. Dincolo de păstrarea unității în biblioteconomie, care să asigure identitatea națională fiecare bibliotecă are câmp propriu de manevră care să asigure

diversitatea și serviciile de calitate necesare membrilor comunității prin grija cărora există.

Referințe bibliografice:

1. Legea cu privire la bibliotecă/ <http://bnrm.md/docs/dd/nat/1/27.pdf>
2. Statutul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova/ <http://bnrm.md/docs/documente/Statut-BNRM.pdf>
3. National Libraries Section /[http:// www.ifla.org/en/national-libraries](http://www.ifla.org/en/national-libraries)
4. LOR, Peter Johan „Guidelines for legislation for national library services”// <http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001095/109568eo.pdf>
5. RĂU, Alexe „Arca lui Noe și Meridianul Zero sunt, prin adopțiune, doi semnificanți metaforici ai misionarismului unei Bibliotecii Naționale moderne”: Convorbire cu dna dr.Lynne Brindley, directorul executiv al Bibliotecii Naționale a Marii Britanii// Magazin Bibliologic.-2011, nr.3-4,p.5-11.
6. Un deceniu sub semnul reformei / Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău: BNRM, 2005. – 192 p.ISBN 9975-9994-7-6.
7. Biblioteca publică: actualitate și perspectivă//Limba română.- 2011.- Nr.11-12.- P.10-14.
8. Biblioteca și comunitatea: tangențe în spațiul virtual//Biblioteca.-2011.- Nr.3.-P68-73; Bibliopolis.-2010.- Nr.3. – P.22-31.
9. <http://clubbib2.wordpress.com/2012/04/20/carte-cumparata-cu-noua-milioane-de-lire>
10. Utilizatorul de bibliotecă 2.0: context, profil, tendințe//Bibliopolis.-Nr.4.-2010.-P.16-29.

TENDINȚE ȘI PRIORITĂȚI ÎN ACTIVITATEA BIBLIOTECILOR PUBLICE

Conferința de Orientare a bibliotecilor locale selectate pentru etapa pilot a Programului NOVATECA

În materialul ce urmează am luat ca punct de reper două idei care ar putea să aducă rezultate deosebite dacă vor fi folosite ca fundament pentru activitatea bibliotecilor în anul 2013. Mă refer la cuvintele celebre, aparținând lui Goethe „Lumea nu e a celor care pot, ci a celor care vor” și la ideea potrivit căreia „toate schimbările mari se fac de jos în sus”. Nici o

lege, strategie de dezvoltare, hotărâre de guvern etc. nu va fi de succes, nu va schimba omul care refuză să se miște înainte.

Bibliotecile publice din țara noastră n-au avut niciodată o conjunctură mai favorabilă dezvoltării decât o au acum. Există pe de o parte înțelegerea tot mai clară a rolului bibliotecii în societate la diverse niveluri de responsabilitate și dovadă poate servi mesajul prim-ministrului țării, domnul Vlad Filat, și a unor miniștri din cabinetul Filat la solemnitatea de deschidere a Programului NOVATECA din 23 aprilie 2012. A fost aprobată Hotărârea Guvernului „Cu privire la Programul național de informatizare a sferei culturii pentru anii 2012-2020”; în luna decembrie au început dezbaterile publice asupra proiectului Strategiei de dezvoltare a culturii Republicii Moldova 2013-2020; sunt în proces de finalizare amendamentele Legii cu privire la biblioteci, etc. Pe de altă parte este în deplină desfășurare Proiectul pilot NOVATECA care va dota cu tehnologii și acces internet pe parcursul anului 2013, 68 de biblioteci publice din 12 raioane și va instrui bibliotecarii în vederea utilizării tehnologiilor și a internetului, și există, în caz de reușită, posibilitatea extinderii proiectului spre alte biblioteci publice. Iar la mijloc suntem noi cei aproape 2500 bibliotecari din bibliotecile publice conștienți de necesitatea transformării bibliotecii publice și scoaterea acestora pe o altă traiectorie de dezvoltare.

Biblioteca a fost și va rămâne forță a schimbării cu contribuții esențiale în crearea unei societăți puternice. În marea lor majoritate profesioniștii domeniului bibliotecar sunt optimiști în ceea ce privește viitorul bibliotecii. Rămase printre puținele instituții, care oferă servicii gratuite, bibliotecile de azi sunt ca nicicând anterior în poziția de a asista cetățenii să creeze o societate care să corespundă necesităților și doleanțelor proprii. Pentru a-și realiza pe deplin potențialul, bibliotecile trebuie să ofere servicii care să contribuie la transformare, la crearea cunoștințelor și conținuturilor de interes local, să creeze noi alianțe colaborative, care să lucreze pentru cetățenii din aria de servire. Prin democratizarea accesului la informații, bibliotecile oferă cetățenilor posibilități de a învăța, a se dezvolta și respectiv a-și îmbunătăți calitatea vieții.

Deja de mai mulți ani, biblioteca încearcă să facă față unei concurențe acerbe pentru timpul și atenția oamenilor, să fie pe prima poziție la identificarea materialelor de calitate relevante în haosul informațional care domină Webul. Internetul a înlocuit multe din funcțiile efectuate anterior de biblioteci. S-au schimbat și modalitățile de căutare a informației. Per-

soanele caută informația pe motoarele de căutare, consultă prietenii sau rudele prin mediile sociale etc. Conform unui studiu OCLC (2005), doar 8% dintre respondenți învață despre resursele electronice de la bibliotecari și doar 2% au încredere în expertiza bibliotecarului în procesul de evaluare a informației. În aceste condiții, bibliotecile trebuie să găsească căi și metode noi de a interesa cetățenii și de a oferi servicii pe care alți promotori nu le pot oferi.

Conform sondajelor efectuate, în ultimii ani, pretutindeni în lume, biblioteca publică este un serviciu local apreciat de membrii comunității. 91% dintre cetățenii Suediei susțin că biblioteca publică este relevantă pentru ei. Un sondaj național realizat în mai 2012 în Anglia denotă faptul că trei pătrimi dintre respondenți consideră bibliotecile „foarte importante” sau „esențiale” pentru comunități. Un sondaj efectuat de Centrul Pew de Cercetare a Internetului și a Vieții Americanilor, rezultatele cărui a fost publicate la 23 octombrie 2012 relevă importanța cărții, a bibliotecii și a tehnologiilor în viața tinerilor cu vârste între 16-29 de ani, 60% dintre aceștia, declarând că au utilizat serviciile oferite de biblioteci pe parcursul anului trecut. Raportul „Acces la informație prin bibliotecile publice din Republica Moldova” elaborat în anul 2011 în baza „Sondajului Național despre nivelurile de acces la informație, percepția bibliotecilor, informația și nivelul de cunoaștere a calculatoarelor al cetățenilor moldoveni”, scoate în evidență faptul că 79% dinre respondenți consideră că bibliotecarii le sunt de ajutor.

Un sondaj național efectuat în anul 2010 în Finlanda care a avut ca scop evidențierea beneficiilor bibliotecilor publice, unic în felul său, pentru că sondajele precedente s-au axat pe rata de utilizate a bibliotecii și cea a lecturii, scoate în evidență un tablou destul de luminos al instituției bibliotecare. Potrivit studiului, axa pe care biblioteca trebuie să-și centreze activitatea sunt necesitățile de informare, recreare și de cultură ale cetățenilor. Studiul scoate în relief rolul bibliotecii publice în viața de zi cu zi a cetățenilor în comparație cu alți promotori de informații și cultură: internetul, televiziunea, presa. În opinia respondenților (vârsta cărora variază între 15-79 ani, bibliotecile publice au cele mai mari succese în promovarea accesului deschis la informații, dezvoltarea interesului pentru literatură și artă, instruirea pe tot parcursul vieții și dezvoltarea democrației. Punctul forte al bibliotecii publice în percepția publicului constă în oferirea oportunităților egale pentru toți în vederea folosirii literaturii și artei și dezvoltarea perso-

nală. 49% de respondenți au declarat că vizitează biblioteca lunar și 81% că au vizitat biblioteca pe parcursul anului, iar împrumutul cărților este considerat cel mai solicitat serviciu. Conform studiului, avantajele bibliotecii, în comparație cu alți promotori de informații și cultură, sunt prețurile mici și credibilitatea. Respondenții recunosc că Internetul a schimbat pentru ei semnificația bibliotecii, dar numai până la o anumită limită. Studiul scoate în evidență faptul, că inegalitatea digitală și marginalizarea informațională sunt interconectate. Vârșnicii și persoanele mai puțin educate care utilizează mai rar biblioteca sunt de asemenea și cei mai slabi utilizatori de internet. Studiile demonstrează că utilizarea bibliotecii este mai scăzută printre grupurile cu un nivel socio-economic mai scăzut.

În linii mari, importanța bibliotecii publice ca serviciu local este recunoscută de societate și de factorii de decizie politică și financiară de cel mai înalt nivel. La 28 iunie 2012 Ed Vaizey, Ministrul englez al Culturii, Media și Sportului a ținut o prelegere în cadrul Conferinței **Viitorul serviciilor de bibliotecă** în care face o incursiune foarte optimistă în serviciile de bibliotecă oferite cetățenilor din Anglia de cele 3300 de biblioteci. Ministrul încearcă să convingă comunitatea bibliotecară că atât guvernul cât și autoritățile locale înțeleg importanța serviciilor oferite de biblioteci. După furtuna prin care au trecut bibliotecarii englezi la începutul anului 2011, când a fost pusă problema reducerii unui număr impunător de biblioteci și bibliotecari aceste asigurări și încurajări au fost mai mult decât binevenite.

Este cunoscut faptul că în ceia ce privește serviciile oferite de biblioteci nu există o unitate de măsură care să corespundă intereselor tuturor. De aici necesitatea de flexibilitate a bibliotecii, începând cu pereții, mobila, tehnologiile și terminând cu echipa de bibliotecari. Ca serviciu public, biblioteca este responsabilitatea organelor administrative locale față de cetățeni. Dată fiind situația finanțării publice, organele administrative locale nu au altă opțiune decât eficientizarea cheltuielilor, inclusiv a serviciilor bibliotecare. În acest context bibliotecile trebuie să regândească serviciile oferite cetățenilor, să ofere servicii noi sau să le înnoibeleze cu elemente inovative pe cele oferite tradițional. Acțiunile întreprinse în acest sens variază de la țară la țară și de la localitate la localitate. În Anglia, Finlanda, etc. sunt atestate cazuri când o bibliotecă combină funcțiile unei biblioteci publice și cele ale unei biblioteci universitare. Prin concentrarea în același loc a serviciilor, resurselor, a experienței și competențelor personalului,

biblioteca poate atrage mai mulți utilizatori și poate ajunge mai ușor la non utilizatori. În condițiile diminuării bugetelor, regândirea serviciilor trebuie să aibă la bază: modele alternative de finanțare, oportunitățile digitale (unele servicii, precum cele cu utilizarea instrumentelor Web 2.0 pot fi dezvoltate fără costuri suplimentare), folosirea în comun a spațiilor și resurselor, dezvoltarea serviciilor în limita resurselor existente.

Implicarea comunității în activitatea bibliotecii este considerată de foarte mulți profesioniști una dintre cheile succesului. La 1 august 2012 R. David Lankes, decanul Școlii de Studii Informaționale a Universității Syracuse, SUA, un pasionat avocat al bibliotecarilor și al rolului acestora în societate, a publicat pe blogul său articolul *Beyond the Bullet Points: It is Time to Stop Trying to Save Libraries* <http://quartz.syr.edu/blog/?p=1697>.

Este un mesaj plin de optimism, privind existența în timp a bibliotecii, iar viitorul acesteia autorul îl leagă de implicarea comunității. Autorul crede că viitorul bibliotecilor este luminos, că bibliotecile îmbunătățesc societatea, că sunt esențiale pentru transformarea socială pozitivă, că bibliotecarii sunt facilitatori ai cunoașterii, și că sunt cele mai importante valori ale oricărei biblioteci... Dar este convins că bibliotecarii nu trebuie să salveze bibliotecile. Bibliotecile supraviețuiesc de peste 3.000 de ani, au supraviețuit foamete, epidemii, prejudecăți, cenzură, și anti-intelectualism cu mult înainte de venirea noastră. Steve Coffman cheamă bibliotecarii să ajute la transformarea bibliotecilor. Testul acestei transformări nu depinde de clădiri, colecții, servicii, și nici măcar de bibliotecari, depinde de succesele comunității. Autorul este convins, că decât să vorbim despre faptul că membrii comunității nu pot să citească, să facă cercetare, să acceseze internetul, noi trebuie să vorbim despre cum lectura, cercetarea, și accesul internet pot ajuta comunitățile să-și declanșeze potențialul. Biblioteca există pentru membrii comunității, dar fără o implicare serioasă a acestora nu poate cunoaște prosperitatea.

Comunitatea este punctul forte pe care se ține tot lanțul care face o bibliotecă să prospere. Toate celelalte verigi sunt foarte importante, fiecare la locul lor, dar toate se sprijină pe acest suport.

Activitatea de voluntariat, destul de răspândită în bibliotecile din Occident este percepută de tot mai mulți profesioniști drept cale sigură de apropiere a membrilor comunității de bibliotecă. Tot mai multe biblioteci practică implicarea voluntarilor în diverse activități, începând cu desprăfuirea, aranjarea cărților la raft și terminand cu activități axate pe utilizarea

tehnologiilor de informare și comunicare, cursuri de învățare a tehnologiilor moderne, de studiere a limbilor pentru asigurarea cărora bibliotecarul nu are nici timpul, nici competențele necesare.

Printre cuvintele cheie care domina lumea bibliotecară internațională se regăsesc în mod obligatoriu: acces deschis, transparență, vizibilitate, cooperare, parteneriate, folosirea în comun a resurselor, flexibilitate etc.

Menționăm mai jos tendințele mai accentuate în activitatea bibliotecilor:

- Dezvoltarea resurselor va avea la bază necesitățile utilizatorilor și includerea unor noi tipuri de resurse.

- Provocările bugetare vor continua.

- Modernizarea tehnologiilor va solicita bibliotecarilor noi competențe

- Va crește necesitatea evaluării activității. Biblioteca va trebui sa-și demonstreze valoarea.

- Va avea loc extinderea digitizării și folosirea în comun a resurselor.

- Instrumentele Web și echipamentele noi vor favoriza dezvoltarea unor servicii noi.

- Va crește rolul bibliotecii ca spațiu fizic și în special în asigurarea comunicării și socializării.

- Inegalitatea digitală va fi mai accentuată.

- Biblioteca va fi acolo unde sunt utilizatorii.

- Va crește rolul bibliotecii în asigurarea comunicării.

- Va crește importanța informației tipărite.

O tendință care se conturează foarte clar și este agreată de utilizatori este plasarea bibliotecilor sub același acoperiș cu alte instituții de menire socială: magazine, cofetării, biserici, stații de telefoane, centre de informații turistice, centre de plasament, centre de îngrijire a copiilor sau bătrânilor etc. Pe lângă numeroase beneficii această apropiere favorizează și reducerea cheltuielilor.

Cum poate fi obținut succesul? Nu există o rețetă sigură a succesului, dar experiența demonstrează că drumul cel mai scurt spre succes poate fi găsit prin:

- Aproximarea decidenților de interesele bibliotecii și de persoanele antrenate în activitatea ei.

- Înțelegerea clară a necesităților și doleanțelor utilizatorilor.

- Îmbunătățirea structurii organizatorice, a culturii organizaționale, dinamica de grup.

- Dezvoltarea responsabilităților comune.
- Învățarea principiilor de activitate în colaborare și a relațiilor din interiorul ierarhiilor.
- Stabilirea unor relații de încredere reciprocă.
- Asigurarea flexibilității instituției.
- Îmbunătățirea proceselor de activitate.
- Îmbunătățirea serviciilor pentru clienții interni și externi.
- Luarea deciziilor în baza faptelor concrete.
- Dezvoltarea instrumentelor managementului performantei.
- Proiectarea și crearea structurilor, proceselor, și sistemelor care susțin viziunea, obiectivele și valorile instituției.

Necesitățile utilizatorilor. Bibliotecile publice sunt, în primul rând, instituții de interes local, servicii plătite de contribuabili, menite să servească comunitatea locală, să promoveze cunoștințe, informații, inovații, să se adapteze necesităților locale și toată activitatea lor trebuie să corespundă intereselor membrilor comunității.

Biblioteca de azi trebuie să joace mai multe roluri: să facă față necesităților în continuă schimbare ale utilizatorilor și în același timp să rămână depozitar al cunoașterii și culturii. Conținuturile bogate și variate, adevărate porți spre înțelepciune le oferă posibilitatea de a inspira și surprinde utilizatorii. Era Informațională provoacă bibliotecile să creeze noi conținuturi și să interacționeze pe noi cu utilizatorii. Oricât de puține resurse n-ar avea o bibliotecă, trebuie să ținem cont de faptul că majoritatea cetățenilor din aria de servire au și mai puțin și pentru mulți dintre ei biblioteca poate fi unica salvare. Bibliotecile sunt simboluri ale progresului uman și pot face indivizii și comunitățile mai puternice, oferind acces la informație, cunoaștere și educație. Pentru bibliotecari este esențial să întrebe membrii comunității ce vor să vadă în bibliotecă și apoi să încerce să construiască ceea ce aceștia își doresc. Prin oferirea serviciilor online, bibliotecile atrag utilizatori noi, ajutându-i să dobândească noi competențe și să se integreze social.

Experiența bibliotecilor din Anglia demonstrează că jumătate din persoanele care nu au internet la domiciliu îl folosesc în biblioteca locală. Prin aceasta biblioteca își aduce aportul la diminuarea inegalității digitale.

Utilizatorii, în marea lor majoritate sunt experți în domeniul profesat și știu de ce fel de servicii au nevoie. Ei decid dacă folosesc serviciile tradi-

ționale ori pe cele virtuale sau le înlocuiesc cu altceva. Tendința bibliotecii trebuie să fie menținerea în aria actualității și oferirea unui spectru extins de servicii, bazat pe necesitățile utilizatorilor reali și a celor potențiali.

Semnalizarea slabă sau inexistentă îngreunează orientarea utilizatorilor în spațiile bibliotecii. Un serviciu nou, confuz, cu prea multe reguli și politici, informația despre care este greu de găsit îl face confuz și pe utilizator. Un mijloc excelent de a mări uzabilitatea și respectiv satisfacția utilizatorului este înlăturarea tuturor obstacolelor. Sugestii: întrebați utilizatorii ce probleme au în procesul de căutare; creați o listă a răspunsurilor negative și depuneți eforturi pentru a rezolva problemele, faceți teste privind utilizarea serviciilor noi.

Diversificarea serviciilor este o cale sigură de atragere a membrilor comunității în bibliotecă și de sporire a imaginii pozitive a bibliotecii. Imaginația bogată ajută bibliotecarii să găsească noi modalități de a oferi servicii. Filiale ale bibliotecilor pot fi găsite în metrouri, în aeroporturi, în stradă, în parcuri sub cerul liber etc. Bibliotecarii duc cărți spre a fi citite sau măcar observate în locuri publice: în trenuri, în autobuse, în parcuri. Toate acestea în încercarea de a găsi căi inovative chiar riscante câte o dată de a vorbi lumii despre bibliotecă.

De ce atâta grijă pentru serviciile noi? Este cunoscut faptul că în anii tehnologizării masive, când majoritatea utilizatorilor încă nu aveau computere și acces internet la domiciliu bibliotecile au cunoscut un flux masiv de utilizatori noi. Acum în țările dezvoltate populația, în marea ei majoritate, are tehnologiile moderne necesare acasă, iar biblioteca va trebui să găsească alte motive pentru a convinge utilizatorii să folosească serviciile bibliotecii.

Spații. Peamenajarea spațiilor. Spațiile de amplasare a bibliotecilor au fost și rămân pe viitor foarte importante. Toate studiile din ultimii ani demonstrează că rolul bibliotecii de spațiu fizic, centru de comunicare și socializare, spațiu unde membrii comunității se adună cu diverse ocazii este apreciat de cetățeni. Tendințele în arhitectura modernă de bibliotecă sunt de a rezerva mai puțin spațiu pentru resurse și mai mult spațiu pentru utilizatori. Noi nu vom putea pune încă multă vreme problema construirii unor spații noi, dar reamenajarea spațiilor existente poate fi făcută de orice bibliotecă. Acum când are loc eficientizarea activității școlilor în multe localități spațiile eliberate ar putea fi alocate pentru biblioteci. Deși afirmă că biblioteca este mai mult decât o colecție de cărți, bibliotecarii nu fac prea

multe pentru ca această idee să se reflecte în spațiile bibliotecii. Între 22-24 octombrie 2012 în Monterey, California a avut loc Conferința Internet Librarian 2012 cu genericul Transformational Power of Internet Librarians: Promise & Prospect <http://www.infotoday.com/il2012/program.asp>. În comunicarea de final [Erik Boekesteijn, Jaap Van De Geer, Paul Pival, și Jeff Wisniewski](http://conferences.infotoday.com/documents/158/1545_Pival.pdf) http://conferences.infotoday.com/documents/158/1545_Pival.pdf propun bibliotecarilor un șir de idei în vederea reinventării spațiilor și locurilor pentru învățare. Autorii considera că biblioteca are nevoie de un nou model de business, întrucât mediul înconjurător este într-o continuă schimbare. Ei au făcut turul bibliotecilor din SUA și au colectat cele mai bune practici înregistrate de biblioteci: unele biblioteci au separat spații cu destinație specială pentru adolescenți (Ala a elaborat chiar un Ghid al spațiilor pentru adolescenți <http://www.ala.org/yalsa/guidelines/teenspaces>), altele – spații de studiu pentru elevi unde acestea, după programul școlar, pot comunica în public diverse idei, învățând cultura dialogului. Altele – spații unde pot avea loc ore de clasă, în condiții mai puțin oficiale. Sunt practicate și spațiile multifuncționale deschise pentru diverse activități. Bibliotecile cu spații mai generoase practică arendarea acestora pentru activități adiacente. Unii bibliotecari încearcă să suplimenteze serviciile oferite cu vânzarea cărților. Cheia succesului, sugerează autorii, constă în implicarea comunității în organizarea spațiilor și în special în consultarea acestora în diverse probleme, în flexibilitate și în... încă mai multă flexibilitate.

Presa de specialitate promovează tot mai insistent ideea că utilizatorii trebuie să găsească în biblioteci lucruri despre care nici prin cap nu le trecea anterior – că pot fi găsite acolo. De aici probabil și tema Conferinței IFLA 2012 “Bibliotecile acum! – Inspiră, Surpind. Dau Putere”.

Utilizatorii care adorm în bibliotecă au fost considerați întotdeauna de bibliotecari ca fiind o mare problemă. Un studiu efectuat în anul 2010 la University of California at Berkeley sugerează că dormitul înainte de începutul procesului de învățare îmbunătățește performanțele.

La 24 octombrie 2012 LibraryJournal <http://lj.libraryjournal.com/2012/10/library-services/napping-in-the-library-on-purpose> publică articolul “Napping in the Library—On Purpose” semnat de [Meredith Schwartz](#) – o experiență total neașteptată pentru mulți. Bibliotecarii de la Wesleyan University, au instalat în bibliotecă un dispozitiv special pentru utilizatorii care vor să se odihnească un pic. Dispozitivul este conceput pentru a oferi condiții perfecte pentru un somn de 20 de minute. Părerile

studenților vis-a-vis de această inovație sunt divizate, dar cele mai multe sunt pozitive. Instalații asemănătoare sunt utilizate și de Biblioteca Publică Helsinki. Unele biblioteci cumpără în acest scop scaune speciale care sunt o variantă mult mai ieftină.

Promovarea eficiență a resurselor este o altă cale spre atenția utilizatorilor. În mai 2012 Carnegie UK Trust a efectuat un sondaj privind viitorul bibliotecii, care demonstrează că oamenii au o închipuire foarte vagă despre serviciile și posibilitățile oferite de biblioteci. 45% dintre respondenți susțin că oportunitatea de a căuta sau rezerva cartea on-line va face în viitor biblioteca mai atractivă pentru ei și va spori gradul de utilizare a serviciilor bibliotecare. Aceasta în timp ce majoritatea bibliotecilor deja oferă de mai multă vreme acest serviciu. Aceiași descoperire a făcut și sondajul OCLC Percepția bibliotecii și a resurselor bibliotecare din 2010 care a demonstrat că oamenii nu înțeleg că o bibliotecă poate fi mai mult decât cărți.

Recent Centrul Pew de Cercetare a Internetului și a Vieții Americanilor a publicat raportul privind Bibliotecile, utilizatorii și cărțile electronice. Organizatorii studiului au fost șocați să descopere că cei mai mulți dintre americani nu cunosc faptul că bibliotecile împrumută cărți electronice, deși 76% de biblioteci publice oferă acest serviciu.

Formarea profesională continuă. În condițiile globalizării, dialogul și cooperarea sunt esențiale. Așteptările utilizatorilor se schimbă mult mai repede decât posibilitățile bibliotecarilor de a-și actualiza competențele și a dobândi competențe noi. Bibliotecarii depun eforturi pentru a face față provocărilor societății cunoașterii, actualizând și extinzând serviciile oferite, dar permanent apar noi provocări, noi tehnologii, noi modalități de lectură, comunicare etc.

Pentru a contribui la lărgirea sferei de servicii oferite, acestea, incluzând digitizarea, utilizarea tehnologiilor noi, explorarea spațiului virtual, bibliotecarii trebuie să dobândească noi competențe. Toate acestea sporesc importanța formării profesionale continue.

Revista THE WALL STREET JOURNAL **publica la 18 noiembrie 2012 un articol de Ruth Mantell *Must-Have Job Skills in 2013*** <http://online.wsj.com/article/SB10001424127887324735104578118902763095818.html> în care autoarea nominalizează câteva dintre deprinderile absolute necesare în anul 2013:

comunicarea

brandul personal (cum te reprezintă pe tine însuți)

flexibilitatea
îmbunătățirea productivității.

Lucrurile în biblioteci vor evolua și se vor schimba, dar nu se va schimba necesitatea unor ghizi capabili să ofere ajutor, consultanță etc. Problemele sunt de așa natură că bibliotecarii sunt mai mult în aria “spațiului fizic” și a “cărților tipărite”. Dar lucrurile nu vor rămâne încă multă vreme așa. Bibliotecarii vor trebui să învețe să profite de avantajele oferite de WEB ca mai apoi să facă calea întoarsă “De la Internet la Gutenberg”.

Cartea – marca bibliotecii.

Marca bibliotecii este o problemă pe marginea căreia se discută foarte mult în mediul bibliotecar. Toate sondajele efectuate în ultimii ani demonstrează faptul că marca bibliotecii este cartea. Cartea este, de altfel, una dintre cele mai vechi mărci din lume constituită pe parcurs de secole și întinerirea ei sau extinderea ei spre alte produse ori servicii va fi foarte greu (poate chiar imposibil) de efectuat. Și trebuie oare extinsă?

Bibliotecarii din occident deja încep să înțeleagă esența mesajului lui Umberto Eco expus în cuvântarea ținută în Academia Italiană intitulată “De la Internet la Gutenberg” și în interviul “Nu sperați că veți scăpa de cărți”. Bibliotecile din țările dezvoltate unde populația are acasă tehnologii și acces internet și unde accesul internet în biblioteci nu mai este o atracție deja sunt în fața întrebării “ce urmează?”. Noi încă urmează să parcurgem această cale. Potrivit statisticilor doar 44% din populația țării dispune de acces Internet. Dar deja de pe acum trebuie să potrivim bine balanța între promovarea cărții și a lecturii, promovarea informației, promovarea serviciilor.

Raportul IREX ne permite o comparație a situației bibliotecilor din Moldova cu situația și tendințele bibliotecilor publice la nivel internațional, prezentată de Raportul OCLC **Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale** (2005 și 201), alte studii efectuate în bibliotecile lumii. Ca și studiul OCLC, Sondajul Național a scos în evidență faptul că “majoritatea cetățenilor și oficialilor publici consideră bibliotecile ca locuri de păstrare a cărților și nu ca locuri de accesare a informației, într-un sens mai larg”. Deci, și la noi ca și în alte țări marca bibliotecii rămâne a fi cartea.

Un studiu efectuat cu câțiva ani în urmă în Marea Britanie reliefa faptul că majoritatea respondenților la întrebarea „care este scopul frecventării bibliotecii?”, au răspuns „pentru a împrumuta cărți”. Într-un sondaj realizat cu câțiva ani în urmă, cititorii revistei American Libraries au fost

întrebați ce teme ar dori să vadă mai frecvent în revistă. Un număr mare de respondenți au răspuns “cărțile”.

De zeci de ani, biblioteca este într-o continuă căutare a identității. În articolul *The Decline and Fall of the Library Empire* <http://www.infotoday.com/searcher/apr12/Coffman-The-Dcline-and-Fall-of-the-Library-Empire.shtml> publicat în aprilie 2012, citat foarte activ de comunitatea bibliotecară internațională, cunoscutul bibliolog american Steve Coffman accentuează faptul că în ultimii 30 de ani istoria bibliotecii a cunoscut numeroase proiecte, planuri și uneori doar vise, privind căile prin care biblioteca ar putea să joace un rol mai important în revoluția digitală care continuă să transforme mediul informational. Steve Coffman face o analiză a proiectelor mari care se credea că pot fi salvarea bibliotecilor: Catalogul Colaborativ al Resurselor Online; Biblioteca 2.0, Referințele Virtuale (Reference servicis 24/7, QuestionPoint), Dotarea bibliotecilor cu computere pentru accesul public, Cărțile Electronice, Biblioteca Electronica. Prin aceste proiecte bibliotecarii au jucat un rol important în revoluția digitală care a transformat informația și industria digitală din ultimile câteva decenii. Dar lumea se schimbă, serviciile promovate de biblioteci în mediul digital sunt înlocuite de tehnologii mai noi sau mai bune sau de instituții poziționate mai bine pentru a promova aceste servicii electronice, cum ar fi Amazon cu Biblioteca de Împrumut pentru Posesorii de Kindle <http://clubbib2.wordpress.com/2012/05/18/biblioteca-de-impurmut-pentru-posesorii-de-kindle>.

Una dintre atracțiile principale pentru utilizatorii bibliotecilor din ultimul timp a devenit împrumutul cărților electronice. Există deja politici bine stabilite privind împrumutul lor. Unele biblioteci le împrumută pentru o perioadă de trei săptămâni pentru a fi utilizate de pe cititoare electronice, gen Kindle, Nook, iPhone, iPad etc. Perioada de utilizare expiră odată cu expirarea termenului de împrumut, ca și în cazul cărților tradiționale. Cărțile electronice pot fi împrumutate în același timp de o singură persoană. Dar bibliotecarii trebuie să fie conștienți că există probleme cu care noi încă urmează să ne ciocnim. Cărțile electronice nu vor fi nici o dată a bibliotecilor. Compania HarperCollins, unul dintre liderii mondiali ai industriei de editare a anunțat, de exemplu, că o carte poate fi împrumutată numai de 26 de ori după care va trebui cumpărată o nouă licență.

Steve Coffman consideră că după 50 de ani pe piața digitală, bibliotecile au ajuns exact acolo de unde au pornit. Ceia ce rămâne foarte clar sunt

cărțile fizice, spațiile, și oamenii care încă mai vin să le utilizeze. A descoperi cum să exploatăm aceste valori în mediul nou nu va fi ușor. Autorul se întreabă dacă nu ar fi înțelept “să lăsăm în pace biblioteca electronică și să ne concentrăm asupra cărților și a spațiilor. S-ar putea ca acestea să definească biblioteca viitorului. Sau poate nu. Poate trebuie să jucăm roluri noi în lumea digitală sau roluri vechi, dar pe căi noi”.

Tot mai mulți utilizatori din generația net vorbesc că cu cât folosesc mai mult cititoarele de cărți electronice cu atât se conving mai mult de avantajele cărții în format tradițional.

În articolul “E-book, grupuri vs Carte, cenaclu/ OPINIE” <http://social.moldova.org/news/ebook-grupuri-vs-carte-cenaclu-opinie-233647-rom.html> Alexandru Vakulovski aduce dovezi grele de ce nu crede în dispariția cărții în format tradițional.

Ca să revenim la Stive Coffman, și articolul care a făcut atâta vâlvă în comunitatea bibliotecară, despre care aminteam și mai sus, la Conferința Internet Librarian 2012 cu genericul “Transformational Power of Internet Librarians: Promise & Prospect” care a avut loc între 22-24 octombrie 2012 în Monterey, California acesta a revenit la ideile expuse în articol și mai convins de faptul că “unicul produs pe care s-a ținut, se ține și se va ține în viitor biblioteca este cartea tipărită”. Coffman sugerează bibliotecarilor să înceteze să risipească resursele și așa limitate pe zeci și chiar sute de inițiative și să se orienteze mai mult spre cartea tipărită. El consideră că imperiul Biblioteca încă poate fi transformat, dacă:

- Vom pune la baza misiunii bibliotecii promovarea cărții și a informației tipărite.
- Ne vom axa pe formatul tipărit cât acesta mai contează.
- Vom folosi în avantajul nostru mediul hybrid pentru a susține și promova valorile existente.
- Vom folosi tehnologiile pentru a furniza eficient serviciile și a reduce costurile de funcționare.
- Ne vom pregăti să concurăm cu alți prestatori de servicii bibliotecare în domenii unde producția tipărită dispare.

Dacă nu vom face noi acest lucru, consideră Coffman, se vor găsi alții să o facă în locul nostru.

Tehnologiile își au rostul lor, dar nu pot fi un substituent al cărții și a lecturii. Și una și alta pot fi practicate cu succes atât în spațiul virtual cât și în spațiul fizic al bibliotecii.

În lucrarea „Atlas of New Librarianship”, David Lankes sugerează o nouă misiune pentru bibliotecari – îmbunătățirea societății prin facilitarea creării cunoștințelor în cadrul comunității. Lankes vede remodelarea biblioteconomiei și a practicii bibliotecare, utilizând un concept fundamental conform căruia cunoștințele se formează prin dialog și comunicare.

În lumina celor expuse mai sus, prioritățile în activitatea bibliotecilor publice în anul 2013 trebuie să includă:

- Demonstrarea valorii bibliotecii.
- Formarea parteneriatelor comunitare.
- Concentrarea eforturilor în vederea realizării cu succes a proiectului pilot NOVATECA.
- Pregătirea bibliotecilor în vederea extinderii Programului NOVATECA.
- Integrarea bibliotecilor publice în SIBIMOL.
- Acces la tehnologiile noi și Internet.
- Asimilarea și utilizarea instrumentelor WEB 2.0.
- Diversificarea serviciilor în conformitate cu necesitățile utilizatorilor.
- FPC. Dezvoltarea competențelor. Consolidarea rolului bibliotecarului de mentor, instructor, animator, facilitator, element de coeziune socială etc.
- Organizarea ediției a treia, 2013 a FNCL. Concursuri tradiționale etc.
- Elaborarea programelor strategice.

Lista poate continua, dar se va baza atât pe necesități, cât și pe posibilități. Este clar, că anul bibliologic 2013 se anunță a fi unul destul de interesant. Nu va fi ușor, probleme și obstacole sunt multe, însă după spusele lui John F. Kennedy „dacă găsești un drum fără obstacole, probabil că drumul acela nu duce nicăieri”. Albert Einstein susținea că unicul lucru pe care trebuie să-l cunoști la sigur este locul unde se află biblioteca. Aceasta trebuie să cunoască utilizatorii. Un drum care le poate fi de folos.

Referințe bibliografice:

1. BOEKESTEIJN, E., VAN DE GEER, J., Rival, P., and WISNIEWSKI, J. Transformational Power of Internet Librarians: Promise & Prospect <http://www.infotoday.com/il2012/program.asp>; http://conferences.infotoday.com/documents/158/1545_Pival.pdf

2. SCHWARTZ, M. "Napping in the Library—On Purpose" <http://lj.libraryjournal.com/2012/10/library-services/napping-in-the-library-on-purpose>
2010 top ten trends in academic libraries
3. <http://crln.acrl.org/content/71/6/286.short>
4. The trends of library development under multimedia and network environment <http://www.seiofbluemountain.com/upload/product/200909/2008jyhy07a3.pdf>
5. LANKES, D. *Beyond the Bullet Points: It is Time to Stop Trying to Save Libraries* <http://quartz.syr.edu/blog/?p=1697>
6. Ghidul spațiilor pentru adolescenți <http://www.ala.org/yalsa/guidelines/teenspaces>
7. COFFMAN, S. The Decline and Fall of the Library Empire <http://www.infotoday.com/searcher/apr12/Coffman-The-Divide-and-Fall-of-the-Library-Empire.shtml> publicat în aprilie 2012
8. Biblioteca de Împrumut pentru Posesorii de Kindle <http://clubbib2.wordpress.com/2012/05/18/biblioteca-de-imprumut-pentru-posesorii-de-kindle>
9. E-book, grupuri vs Carte, cenaclu/ OPINIE <http://social.moldova.org/news/ebook-grupuri-vs-carte-cenaclu-opinie-233647-rom.html>
10. Transforming the Library Empire - Possible? <http://www.libconf.com/2012/10/24/transforming-the-library-empire-possible>
11. LANKES, D. Atlas of New Librarianship <http://mitpress.mit.edu/books/atlas-new-librarianship>

FORMAREA PROFESIONALĂ CONTINUĂ A BIBLIOTECARILOR: UN NOU ÎNCEPUT

După sistarea activității Școlii de Biblioteconomie din Moldova, de la începutul anului 2006, puțini dintre bibliotecarii din bibliotecile publice au avut șansa să-și actualizeze competențele sau să dobândească competențe noi, participând la cursuri de instruire de lungă sau de scurtă durată. Actualizarea și dezvoltarea competențelor s-a bazat, în mare parte, pe simpozioanele, conferințele, seminarele de nivel național sau local și pe autoinstruire. Această situație se cerea de mai multă vreme schimbată. În anul 2012 au fost făcute primele încercări în acest sens de către Universitatea de Stat din Moldova. Cum se vor desfășura lucrurile rămâne încă de văzut.

Seminar în cadrul Școlii de Biblioteconomie din Moldova, 2004

Un pas esențial în acest sens a fost făcut la sfârșitul anului 2012 în cadrul proiectului pilot NOVATECA, odată cu crearea celor șase Centre Regionale de Formare (CRF) și selectarea a câte doi formatori pentru fiecare din aceste centre. În perioada 26 noiembrie – 7 decembrie 2012 au

avut loc Cursurile de Formare a Formatorilor unde trainerii selectați au fost inițiați în metodele moderne de instruire și în particularitățile utilizării tehnologiilor moderne de informare și comunicare în activitatea bibliotecară. În zilele de 22-23 ianuarie 2013 a avut loc testarea finală a formatorilor Centrelor Regionale de Formare și în scurt timp persoanele certificate vor începe instruirea bibliotecarilor.

Participanții cursului de formare a formatorilor NOVATECA

Rezultatele testării (formular electronic) au demonstrat corectitudinea selecției, iar speranțele legate de aceste persoane sunt enorme, pentru că ele încep practic alfabetizarea masivă a bibliotecarilor din bibliotecile publice, în domeniul tehnologiilor moderne de informare și comunicare. Mai apoi această activitate se va răsfrânge și asupra utilizatorilor. Acest nucleu de formatori va avea de jucat un rol deosebit în diversificarea serviciilor pentru utilizatori, iar cel mai important serviciu pe care bibliotecile îl pot oferi la moment este instruirea utilizatorilor în vederea utilizării tehnolo-

logiilor. Odată cu modernizarea tehnologiilor crește și rolul bibliotecii în sprijinul și încurajarea învățării.

Insuficiența tehnologiilor și a competențelor necesare pentru utilizarea lor este mare problemă a bibliotecilor publice din țară și anul acesta ar putea fi linia de demarcare și începutul marii schimbări sub acest aspect. Pentru început, în CRF vor fi instruiți peste 100 de bibliotecari din bibliotecile selectate în etapa pilot a Programului NOVATECA, după care vor urma bibliotecarii din bibliotecile care nu au fost selectate în proiectul pilot, dar au în dotare calculatoare și alte tehnologii, mai apoi bibliotecarii care nu dispun încă de calculatoare în biblioteci, dar le pot utiliza la domiciliu, în instituțiile publice din localitate etc. și care vor să învețe.

Posibilitățile bibliotecilor publice sunt foarte modeste, și în ceia ce privește personalul de specialitate. În cadrul Bibliotecii Publice Leova, selectată ca CRF pentru zona de sud, activează în prezent doar șapte persoane. Așa cum activitatea în cadrul CRF este una suplimentară la obligațiunile de serviciu fixate în fișa postului, formatorilor nu le va fi deloc ușor. Acceptând funcții suplimentare, formatorii și-au asumat o mare responsabilitate. Cu atât mai mult că această activitate nu presupune nici o remunerare suplimentară, lucru care a fost bine conștientizat de la bun început. Formatorii au fost ghidați mai mult de dorința de a face ceva pentru comunitatea bibliotecară și pentru comunitatea locală, de a schimba percepția membrilor comunității și a îmbunătăți imaginea bibliotecii.

La începutul cursului, diferența dintre competențele în TI a viitorilor formatori, a fost enormă. Dacă unii posedau cunoștințe de nivel avansat, alții erau la prima întâlnire cu mouse-ul. Comună pentru toți a fost doar dorința de a învăța, și cel mai important dorința de a-i învăța și pe alții. Acesta este lucrul cel mai important care unește membrii echipei de formatori într-un tot întreg.

Cât privește metodele moderne de instruire, care au constituit o parte esențială a cursului, aici cunoștințele erau aproape omogene, mult sub nivelul exigențelor actuale, și sub acest aspect încă urmează să muncim. Lipsa, pe parcursul a mai multor ani, a unui sistem de formare profesională continuă a bibliotecarilor și-a pus serios amprenta pe domeniul bibliotecar, care este atât de dinamic, sau cel puțin ar trebui să fie. Cursurile de formare a formatorilor au fost un pas concret în dezamorsarea acestei situații. A fost pusă o baza pe care putem construi. Cunoștințele acumulate la aceste cursuri vor fi multiplicare odată cu derularea instruirilor în CRF.

Tehnologiile moderne oferă posibilități enorme pentru autoinstruire, diseminarea inovațiilor și a experienței avansate, comunicare, feedback etc. și membrii grupului de formatori au posibilitatea să se ajute reciproc, beneficiind de ajutorul echipei NOVATECA, dar și de ajutorul specialiștilor din cadrul celor două biblioteci naționale, care au responsabilități metodologice pentru bibliotecile publice, și care prin bunăvoința echipei NOVATECA au avut posibilitatea să învețe împreună cu echipa de formatori. Este foarte important să parcurgem această cale împreună, asigurând în felul acesta sustenabilitatea procesului de formare profesională continuă.

Prioritățile de activitate a bibliotecilor publice pentru anul 2013 includ concentrarea eforturilor în vederea realizării cu succes a proiectului pilot NOVATECA și pregătirea bibliotecilor în vederea extinderii Programului NOVATECA – Biblioteci Globale în Moldova. Sunt priorități la realizarea cărora trebuie să muncim împreună, începând cu Ministerul Culturii și terminând cu bibliotecile publice locale.

Primii pași, unii foarte importanți, au fost făcuți. Urmează implicarea fiecăruia dintre noi la nivelul său de responsabilitate.

Pentru comunicarea în mediul grupului de formatori a fost creat un grup pe Facebook <http://www.facebook.com/groups/trainerinovateca> “destinat comunicării între trainerii programului NOVATECA, între trainerii NOVATECA și membrii comunității bibliotecare din Republica Moldova” și un grup NOVATECA pe Skype.

Va fi creată o pagină pe Blogul de biblioteconomie și știința informării <http://clubbib2.wordpress.com> unde vom plasa materiale privind practicile de calitate, idei de proiecte, experiențe avansate privind serviciile noi cu priză la public etc.

Informații despre evenimentele principale în derularea Programului NOVATECA pot fi accesate pe site-ul programului <http://www.novateca.md/ro/formare> și pagina de pe Facebook <http://www.facebook.com/novateca?fref=ts>. Prin comentarii formatorii și membrii comunității profesionale pot veni cu sugestii, opinii, pot prelua și împărtăși experiențe, pot solicita ajutor etc.

Există multiple posibilități pentru comunicarea profesională, iar rolul acesteia în formarea cunoștințelor este bine cunoscut. Reușita acestui proiect pilot este cel mai mare lucru pe care îl putem face în anul curent pentru bibliotecile publice și utilizatorii lor.

Avem ce învăța și din experiența altor țări. Bibliotecile din SUA care

au fost printre primii beneficiari ai Inițiativei Bibliotecii Globale oferă în prezent în proporție de 100% acces internet gratuit. 90% dintre bibliotecile publice oferă utilizatorilor sesiuni de instruire în domeniul tehnologiilor de informare și comunicare.

Este un scop pe care trebuie să și-l pună în față și bibliotecarii moldoveni, iar ținta finală este asigurarea cetățenilor țării dreptul la informație – drept consfințit în Declarația Universală a Drepturilor Omului. Acest scop trebuie să și-l pună și organele administrative locale pentru care biblioteca publică trebuie să fie un serviciu public oferit comunității, și respectiv, responsabilitatea lor față de membrii comunității. Nu va fi ușor, pentru că pe lângă tehnologiile necesare și bibliotecari și utilizatori instruiți, mai este nevoie de spații adecvate, finanțare corespunzătoare, resurse relevante etc. O lucrare de asemenea proporții poate fi realizată numai cu eforturi comune.

Prin oferirea accesului la lectură și cunoaștere, la informația de calitate, prin oferirea posibilităților de comunicare gratuită, a altor oportunități, biblioteca publică poate ajuta cetățenii țării să-și îmbunătățească calitatea vieții, iar acesta trebuie să fie scopul final al fiecărei bibliotecii. Pentru a face față dinamicii lumii moderne, bibliotecarii trebuie să fie pregătiți să învețe pe tot parcursul vieții sau pe tot parcursul carierei profesionale.

Modernizarea tehnologiilor va fi coșmarul permanent al bibliotecarilor. O generație tehnologică se schimbă o dată la cinci ani, apar tehnologii noi, se modernizează tehnologiile vechi, biblioteca publică se transformă treptat în centru de tehnologizare a membrilor comunității. Respectiv vor crește responsabilitățile bibliotecii și ale bibliotecarilor și importanța formării profesionale continue.

ANUL 2013 – ANUL INTEGRĂRII INFORMAȚIONALE A BIBLIOTECILOR PUBLICE

Pași de început

Pornind de la acest deziderat fiecare bibliotecar în parte, și mă refer în primul rând la bibliotecarii din bibliotecile publice care nu beneficiază încă de calculatoare, trebuie să-și programeze un minim de pași concreți care le vor grăbi evadarea din izolarea informațională. Firește, toate în dependență de posibilități, dar cu valorificarea tuturor oportunităților.

Tehnologiile ocupă tot mai mult spațiu în viața oamenilor și respectiv biblioteca va trebui să se plaseze treptat în avangarda implementării și promovării acestora. Bibliotecarul trebuie să se simtă confortabil cu tehnologiile și echipamentele moderne pentru a face față exigențelor utilizatorilor, dar și pentru a asigura funcționarea eficientă a bibliotecii. Fără competențe tehnologice de bază un bibliotecar nu mai poate asigura bibliotecii “rolul strategic în dezvoltarea și menținerea unei societăți democratice prin acordarea de acces la cunoștințe, idei și opinii”. Anul 2013 va constitui pentru bibliotecarii moldoveni linia de demarcare între vechi și nou și începutul marii schimbări. Această mișcare vine pe valul derulării proiectului pilot NOVATECA – Biblioteci Globale în Moldova. Bibliotecarii din cele 68 de biblioteci, care au fost selectate în proiect și vor fi dotate cu tehnologii de informare și comunicare, vor fi instruiți în vederea utilizării tehnologiilor în cele șase Centre Regionale de Formare: Soroca, Orhei, Ungheni, Leova, Ciadâr-Lunga și Căușeni.

Însă, proiectul pilot NOVATECA va oferi cursuri de instruire nu numai pentru bibliotecarii incluși în proiect, dar și pentru ceilalți, respectând succesiunea: mai întâi vor fi instruiți bibliotecarii din bibliotecile selectate în proiect, mai apoi, bibliotecarii din bibliotecile care nu fac parte din proiect, dar dispun de calculatoare și în cele din urmă, bibliotecarii din bibliotecile

care încă nu dispun de calculatoare, dar vor să se instruiască în vederea utilizării lor.

Reuniunea CODIBIP, 2012

În paralel cu aceasta sau cu anticipare, bibliotecarii se pot iniția în tehnologiile informaționale, folosind și alte posibilități, respectiv seminare, formatori în domeniu TI, bibliotecari care posedă competențe în TI, utilizatori etc. Bibliotecarii care au rămas de primul val al Programului NOVATECA trebuie să se autoinstruiască, să folosească toate posibilitățile pentru a se familiariza cu calculatorul, tehnicile și metodele de căutare în internet, utilizarea instrumentelor WEB 2.0 etc. Una dintre prioritățile de activitate a bibliotecilor publice în anul 2013 trebuie să fie pregătirea bibliotecilor și a bibliotecarilor în vederea extinderii Programului NOVATECA, iar aceasta presupune o reșezare a întregii activități, pornind de la regândirea spațiilor, curățarea și actualizarea colecției de publicații până la dezvoltarea și dobândirea competențelor tehnologice necesare.

Bibliotecile raionale și municipale trebuie să examineze posibilitatea includerii temelor de alfabetizare în TI la seminarele raionale/municipale ale bibliotecarilor. La întâlnirea cu șefii direcțiilor/secțiilor Cultură raionale și municipale care a avut loc la 14 decembrie 2012 domnul Boris Focsa, Ministrul Culturii a pus foarte hotărât în fața acestora problema instruirii bibliotecarilor în vederea dobândirii competențelor în domeniul TI. În așa fel ca la următoarea etapă a Programului NOVATECA bibliotecarii să posede deja cunoștințele de bază.

În așteptarea schimbărilor eminente, bibliotecarii care nu dispun de calculatoare în biblioteci le pot utiliza în alte locuri publice, precum: primării, școli, oficii poștale organizații non guvernamentale, domiciliu etc. Învățând acum va fi mai ușor să se integreze odată cu extinderea programului NOVATECA. Cunoașterea tehnologiilor le va ușura activitatea funcțională proprie, iar ulterior activitățile de interes pentru utilizatori.

În continuare propun câțiva pași concreți care vor ajuta bibliotecarii să-și dezvolte competențele în domeniul tehnologiilor informaționale. Există foarte multe materiale în ajutor dobândirii competențelor de mai jos, dar pentru a le folosi bibliotecarii trebuie să cunoască pentru început ABC-ul căutării în internet.

1. Crearea unei adrese electronice

Poșta electronică permite comunicarea rapidă, eficientă și gratuită. Cei mai cunoscuți furnizori de servicii de e-mail sunt: Yahoo, Microsoft, Google.

2. Învățarea procesorului de text Microsoft Word. Crearea documentelor Word

MS Word este lider de piață în domeniul procesoarelor de text și permite crearea și modificarea documentelor.

3. Învățarea unor tehnici și metode simple de căutare în Internet

Înțelegerea noțiunilor de browsere și motoare de căutare, cum ar fi Internet Explorer, Mozilla Firefox, Safari, Opera și respectiv Google, Yahoo, Baidu, Bing etc.

4. Crearea unui cont pe Skype

Skype permite comunicarea gratuită, indiferent dacă persoana se află în țară sau după hotare și este foarte efektiv în schimbul de informații, idei, experiențe etc.

5. Crearea unui cont pe Facebook

Facebook este cea mai populară rețea de socializare și este foarte eficientă în promovarea bibliotecii, a informațiilor, serviciilor, evenimentelor, conținuturilor elaborate de bibliotecă. Selectarea prietenilor după criteriul profesional permite informarea operativă privind noutățile domeniului, manifestările științifice și culturale importante, organizate de alte biblioteci, schimbul de experiență etc.

6. Crearea unui cont pe Wikipedia.org. Elaborarea unui material de prezentare a bibliotecii și a localității în general și plasarea pe Wikipedia

Wikipedia este cea mai accesată enciclopedie online. Majoritatea căutătorilor de documente, articole, informații pornesc căutarea accesând Wikipedia. Pentru a face localitatea și biblioteca cunoscute în mediul virtual un material de prezentare este absolut necesar.

Alte idei în vederea dezvoltării competențelor în domeniul tehnologiilor informaționale pot fi preluate din *Programul Learning 2.0. 23 Things*, traducerea căruia poate fi descărcată de pe pagina Articole. Traduceri <http://clubbib2.wordpress.com/articole-traduceri> a Blogului de biblioteconomie și știința informării. Tot acolo poate fi accesată și *Lista de competențe și abilități pentru bibliotecarul 2.0* elaborată de David Lee King și tradusă de Nelly Țurcan.

Persoanele responsabile de formarea profesională continuă a bibliotecarilor din teritoriu pot folosi aceste idei la elaborarea programului seminarelor raionale/municipale pentru anul 2013.

POSSIBILITĂȚI DE EFICIENTIZARE A ACTIVITĂȚII DE PROMOVARE A BIBLIOTECII

Promovarea eficientă a bibliotecii, informațiilor, resurselor, serviciilor, evenimentelor, conținuturilor elaborate, este foarte importantă pentru a atrage atenția utilizatorilor și, mai ales, a non utilizatorilor. Bibliotecile au mari restanțe la acest capitol, iar problema este specifică nu numai bibliotecilor din țara noastră. În mai 2012 Carnegie UK Trust a efectuat un sondaj privind viitorul bibliotecii, care demonstrează că oamenii au o închipuire foarte vagă despre serviciile și posibilitățile oferite de biblioteci. 45% dintre respondenți susțin că oportunitatea de a căuta sau rezerva cartea on-line va face în viitor biblioteca mai atractivă pentru ei și va spori gradul de utilizare a serviciilor bibliotecare. Aceasta în timp ce majoritatea bibliotecilor deja oferă de mai multă vreme acest serviciu.

Tot în anul 2012 Centrul Pew de Cercetare a Internetului și a Vieții Americanilor a publicat raportul *Bibliotecile, utilizatorii și cărțile electronice*. Organizatorii studiului au fost șocați să descopere că cei mai mulți dintre americani nu cunosc faptul că bibliotecile împrumută cărți electronice, deși 76% de biblioteci publice oferă acest serviciu.

Aceiași descoperire a făcut și sondajul OCLC *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale* din 2010 care a demonstrat că oamenii nu înțeleg că o bibliotecă poate fi mai mult decât cărți.

Internetul și instrumentele web oferă posibilități de promovare nebănuite anterior. Comunitatea virtuală se extinde rapid, comunicarea virtuală devine tot mai ușoară și bibliotecarilor nu le rămâne decât să învețe cum să pună aceste noi oportunități în slujba bibliotecii. Este cunoscut faptul că Facebook este cel mai reprezentativ în acest sens instrument Web 2.0. David King argumentează importanța utilizării rețelei de socializare Facebook (FB) în comunicarea cu membrii comunității, invocând faptul

că în SUA este înregistrat cel mai mare număr de utilizatori Facebook din lume. Peste 152 milioane de cetățeni americani au conturi FB și aproximativ 50% dintre aceștea utilizează FB zilnic. La nivel mondial numărul de utilizatori FB se apropie de un miliard.

În luna mai 2011, David Lee King publica în *American Libraries* <http://americanlibrariesmagazine.org/features/05272011/facebook-libraries> un articol despre relația bibliotecii cu rețeaua de socializare Facebook. Ideea expusă era că Facebook ocupă tot mai mult spațiu în activitatea bibliotecilor și că utilizarea celui mai popular instrument media pentru comunicarea cu membrii comunității devine tot mai importantă și tot mai ușoară.

Situațiile statistice de la noi la acest capitol sunt mai modeste. Potrivit unei informații din 7 octombrie 2012 numărul utilizatorilor de FB în Moldovă era de 265 560. Însă pretutindeni în lume situația se schimbă vertiginos, Facebook a depășit deja Google ca număr de utilizatori și în scurt timp lucrul acesta s-ar putea schimba și la noi. Din acest considerent bibliotecarii ar trebui să aplece atent urechile la cele expuse de David Lee King în articolul menționat mai sus. David King oferă un șir de sfaturi în vederea creării contului bibliotecii pe FB și cum poate fi utilizat pentru comunicarea cu membrii comunității. În concepția lui David King foarte importantă este crearea echipei care va monitoriza discuțiile cu utilizatorii și va răspunde la întrebări. În articolul *Utilizarea rețelelor sociale pentru inspirarea dialogului* <http://clubbib.wordpress.com/2010/08/19/utilizarea-rețelelor-sociale-pentru-inspirarea-dialogului> menționăm că la Biblioteca Publică Orășenească Gothenburg a fost constituită o echipă specială care se ocupă de implementarea tehnologiilor Web 2.0 în activitatea bibliotecii. Echipa este formată din 20 de persoane: 10 – responsabile de blog, 4 – responsabile de Facebook, 3 – responsabile de Twitter, 3 – responsabile de YouTube. Membrii echipei stabilesc sarcinile și căile de realizare a acestora.

Despre importanța rețelei de socializare Facebook în promovarea bibliotecii, a resurselor, a informațiilor, evenimentelor etc. vorbește și faptul că în conformitate cu informațiile furnizate de Raportul „2012 in blogging” <http://clubbib2.wordpress.com/2012/annual-report> oferit de WordPress.com la 01.01.2013, Facebook.com se află în topul site-urilor de pe care se face intrarea pe Blogul de Biblioteconomie și Știința Informării, urmat de www.bnrm.md, www.blogosfera.md, adresa veche a blogului www.clubbib.wordpress.com etc.

Conform statisticelor furnizate de panoul de control, în anul 2012 blogul a fost accesat de 43 408 ori (26 716 la adresa nouă <http://clubbib2.wordpress.com> și 16 692 la adresa veche <http://clubbib.wordpress.com>).

Tabelele de mai jos sunt preluate de pe panoul de control al blogului compartimentul *Statistici site*

Luni și ani (adresa veche <http://clubbib.wordpress.com>)

	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sep	Oct	Noi	Dec	Total
2009											20	8	28
2010	0	12	7	520	2,989	3,304	2,922	1,896	3,260	2,360	3,171	2,725	23,166
2011	3,162	3,497	3,741	3,097	3,700	2,288	2,748	3,514	3,402	3,480	3,729	3,947	40,305
2012	943	1,376	1,648	1,263	1,812	1,254	1,316	1,159	1,545	1,681	1,297	1,398	16,692

Luni și ani (adresa nouă a blogului <http://clubbib2.wordpress.com>)

	Ian	Feb	Mar	Apr	Mai	Iun	Iul	Aug	Sep	Oct	Noi	Dec	Total
2012	1,633	1,963	2,263	1,898	2,447	2,695	2,641	2,840	2,766	1,891	2,085	1,594	26,716

De la lansarea la 27 aprilie 2010, blogul a fost accesat de 106 957 ori. Dacă facem o analiză a cifrelor înregistrate la adresa nouă unde au fost plasate majoritatea postărilor, începând cu 5 ianuarie 2012 raportul postări accesări se prezintă după cum urmează:

<ul style="list-style-type: none"> • Decembrie 2012 (36) postări -1594 accesări • Noiembrie 2012 (39) - 2085 • Octombrie 2012 (24) 1891 • Septembrie 2012 (26)- 2766 • August 2012 (27) - 2840 • Iulie 2012 (59) - 2641 • Iunie 2012 (76)- 2695 • Mai 2012 (64) -2447 • Aprilie 2012 (56) - 1898 • Martie 2012 (100) - 2263 • Februarie 2012 (136) - 1963 • Ianuarie 2012 (100) – 1633 	<ul style="list-style-type: none"> • Decembrie - 2992 • Noiembrie – 3382 • Octombrie – 3572 • Septembrie – 4311 • August – 3999 • Iulie 3957 • Iunie – 3949 • Mai - 4259 • Aprilie – 3161 • Martie – 3911 • Februarie -3339 • Ianuarie -2576
Total adresă nouă - 26 716	Total ambele adrese -43405

Deși numărul de accesări depinde, ca regulă, de numărul de postări (și desigur de calitate, valoare etc.) aceasta nu este valabil și în cazurile când

sunt explorate la maximum posibilitățile oferite de rețelele de socializare pentru promovarea conținuturilor postate. Exemplu poate servi luna august când au fost înregistrate cele mai multe accesări – 2840 la un număr relativ mic de postări – 27. Menționăm, că luna august a fost luna pregătirii Festivalului Național al Cărții și Lecturii și toate postările au fost semnalate pe pagina de pe Facebook a Festivalului; a blogului; a CODIBIP și respectiv pe pagina mea personală de pe Facebook.

La 8 ianuarie am postat pe blog articolul *Anul 2013 – Anul integrării informaționale a bibliotecilor publice* <http://clubbib2.wordpress.com/2013/01/08/anul-2013-anul-integrarii-informationale-a-bibliotecilor-publice>. Dată fiind ziua de sărbătoare blogul a fost accesat de numai 63 ori. Imediat după postarea pe blog am semnalat articolul și pe pagina de pe FB. Din cele 37 de accesări ale articolului în acea zi 35 au fost direcționați spre blog de pe FB.

Cifrele invocate demonstrează veridicitatea experienței semnalate anterior de David Lee King. În postarea din 6 martie 2012 *Share posts on Facebook to Gain More Readers //Promovează postările de pe blog pe FB pentru a câștiga mai mulți cititori*

http://www.davidleeking.com/2012/03/06/share-posts-on-facebook-to-gain-more-readers/?utm_source=feedburner&utm_medium=email&utm_campaign=Feed%3A+davidleeking+%28David+Lee+King%29, el prezintă dovada eficienței promovării informațiilor prin mediile sociale și explică cum poți atrage mai multe persoane să citească postările de pe blog. Experimentul făcut de David King este foarte simplu. El a postat pe pagina bibliotecii de pe Facebook o informație destul de vizualizată (137) pe blog. Pe FB această postare a fost vizualizată de 969 de persoane, 68 persoane au accesat postarea, 23 de persoane au comentat sau au distribuit postarea pe profilul lor de FB pentru ca s-o vadă și prietenii lor. Încurajat de aceste rezultate David Lee King a elaborat un set de *Sfaturi privind postările pe FB*, respectiv:

- Îndeamnă la acțiuni – trebuie să îndemni internauții să comenteze, șă dea like-uri, să distribuie materialul care le-a plăcut.
- Postările mai mici dau mai mare interactivitate decât cele voluminoase (60%).
- Cere răspunsuri scurte, cum ar fi “Cine este autorul preferat?”. Interactivitate cu 90% mai mare decât alte feluri de postări.
- Fixează postările mai importante în așa fel ca să stea la începutul paginii mai mult timp.

- Fii neoficial. Tonul prietenos va atrage mai multă interactivitate.
- Postează imagini. Mai mulți oameni comentează, dau like, distribuie postările care conțin imagini.
 - Postează consecvent. Cel puțin de 5 ori pe săptămână ca să rămâi în atenția fanilor.
 - Postează conținuturi de același fel în aceeași zi a săptămânii. De exemplu, lista cărților noi – luna. Aceasta va ajuta fanii să știe ce și când pot aștepta de la tine.
 - Oferă fanilor acces la informații ori conținuturi exclusiviste. Este o cale de a spori interesul față de pagina de FB.
 - Găsește timpul optimal pentru a posta.

La întrunirea anuală 2012 a Conferinței Directorilor Bibliotecilor Publice Raionale/Municipale/Orășenești din Republica Moldova (CODIBIP-Moldova) care a avut loc la 17 decembrie 2012, anul 2013 a fost declarat *Anul integrării informaționale a bibliotecilor publice*. În acest context pe tot parcursul anului 2013, bibliotecarii trebuie să folosească toate oportunitățile pentru realizarea acestui deziderat. Dată fiind situația financiară precară vor trebui explorate în primul rând posibilitățile care nu presupun finanțe suplimentare, iar instrumentele Web 2.0 se numără printre ele. Aici avem ce învăța de la marele business, care deși nu duce lipsa finanțelor, folosește la maximum și posibilitățile comunicării virtuale gratuite a informației.

Rețelele de socializare, blogurile, diverse site-uri specializate oferă bibliotecilor posibilități nelimitate de integrare. Pentru argumentare vom reveni la statisticele Blogului de Biblioteconomie și Știința Informării. În anul 2012 au fost plasate 744 materiale, informații, linkuri etc. arhiva blogului ajungând la 1729. Practic nimic din ce a fost mai important în domeniu la nivel național și internațional n-a fost scăpat cu vederea. Au fost plasate 120 imagini sau aproximativ 2 imagini pe săptămână. Ziua cea mai aglomerată a fost 3 august, când au fost înregistrate 347 accesări. Cele mai multe accesări vin din țară, dar numărul accesărilor din România și Spania nu este cu mult mai mic. Cel mai comentat articol a fost *Blogul cu două adrese*, iar cele mai multe comentarii au venit de la Maia Balan, Alla Panici, Galina Davâdic, Vitalie Braniște și Nina Ciugureanu. Sistemul îmi sugerează să le trimit mesaje de mulțumire și o fac cu cea mai mare plăcere. Le mulțumesc pentru sugestiile, sfaturile, feedbackul pozitiv care impulsionează activitatea de mai departe. Le mulțumesc pentru colaborarea în anul 2012 și anticipat pentru implicarea pe care o așteptăm în anul 2013.

Printre cele mai accesate articole figurează: *Lansarea Programului Global Libraries în Moldova; Festivalul Național al Cărții și Lecturii, ediția 2012; Repertoriu de forme și teme pentru programul FNCL, ediția a II-a, 2012*. Interesul este evident pentru că aceste manifestări au fost printre evenimentele de importanță majoră ale anului 2012.

Evidența activității blogului întrece orice exigențe și ușurează enorm munca. Este greu de închipuit că formatul tradițional al comunicării profesionale ar putea oferi asemenea rezultate.

Exemplele menționate demonstrează că încet, dar sigur, comunitatea bibliotecară învață să promoveze biblioteca și rezultatele muncii bibliotecarului, să comunice, să caute informații în spațiul virtual care oferă rapiditate, cantitate și chiar calitate atunci când știm cum să selectăm și să evaluăm informația. Pentru bibliotecarii care cunosc avantajele internetului și posibilitățile oferite și au pe masă echipamentele necesare este clar cu ce trebuie să înceapă, ceilalți, aflați încă sunt incidentul inegalității digitale, trebuie să aștepte învățând.

Între Leonardo (monumentul) și La Scala

BIBLIOTECA 2.0 – O NOUĂ GENERAȚIE DE SERVICII BIBLIOTECARE: REZULTATELE ANULUI BIBLIOLOGIC 2010

Tema *Biblioteca 2.0 – o nouă generație de servicii bibliotecare*, care la Seminarul Național 2009 a fost declarată ca prioritară pentru activitatea bibliotecilor în anul 2010, a fost una destul de complicată, mai ales, dat fiind faptul că această temă presupune utilizarea tehnologiilor moderne de informare și comunicare în activitatea bibliotecilor și, în special, a tehnologiilor Web 2.0, iar majoritatea bibliotecarilor încă nu dispun de abilitățile necesare pentru a face față acestor tehnologii, și nici de tehnologii performante, care ar ușura această muncă.

Să ne amintim care este esența Bibliotecii 2.0: „*Biblioteca 2.0 reprezintă o combinație de instrumente și atitudini, o nouă modalitate de promovare a serviciilor interactive de bibliotecă, centrate pe necesitățile utilizatorilor, prin intermediul noilor tehnologii internet și care se bazează pe exploatarea inteligenței colective în crearea conținuturilor și atragerea utilizatorilor în activitatea bibliotecii și în viața comunității*”.

Schimbările în comportamentul utilizatorilor forțează biblioteca să se schimbe mult mai rapid decât ar dori sau decât sunt pregătiți să o facă bibliotecarii. Popularitatea rețelelor de socializare – Twitter, Facebook, a diferitor bloguri – continuă să crească rapid, în special, în rândurile persoanelor tinere. Pentru bibliotecile secolului XXI, prezența în aceste rețele sociale este o parte esențială a serviciilor pentru utilizatori. La 15 decembrie, 2010 **Pew Research Center** a publicat un nou raport (*Global Publics Embrace Social networking – Computer and Cell Phone Usage Up Around the World / Publicul global utilizează rețelele de socializare – Utilizarea computerului și a telefonului mobil în țările lumii*) (<http://pewglobal.org/2010/12/15/global-publics-embrace-social-networking>).

Deși încă relativ noi, rețelele de socializare au devenit deja un fenomen global. Sondajul efectuat în 22 de țări ale lumii scoate în evidență faptul

că oamenii care folosesc internetul îl folosesc în special pentru asemenea rețele. Ele sunt deosebit de populare în SUA, unde 46% dintre respondenți susțin că utilizează site-uri precum Facebook și MySpace. Nici alte țări nu sunt cu mult în urmă: Polonia (43%), Anglia (43%), Coreea de Sud (40%), Franța (36%), Spania (34%), Rusia (33%), Brazilia (33%). Respondenții au dat ca exemplu, în primul rând, site-urile populare în țările lor.

Sondajele recente demonstrează și faptul că cei mai activi utilizatori ai rețelelor de socializare sunt persoanele sub 30 de ani. Această categorie, în multe țări, constituie și partea leului din numărul total de utilizatori.

Instrumentele Web 2.0 sunt folosite tot mai frecvent de biblioteci în scopul diseminării informațiilor și evenimentelor, creării unor grupuri pe interese, promovării cărții și a lecturii. Un exemplu foarte reușit de utilizare a instrumentelor Web 2.0 în promovarea lecturii și a cărții în format tradițional oferă Sistemul Regional de Biblioteci Pasco, SUA. În acest scop a fost creat un blog special pentru cititori – <http://www.pclsreaders.blogspot.com> (PCLS Reader's Advisory Blog = Blogul consultanței pentru cititori. Sursa ta de informații despre cele mai recente, mai importante lecturi).

Creat în anul 2007, blogul și-a propus scopul să ofere asistență cititorilor la selectarea cărților valoroase pentru lectură. Pe blog sunt postate informații de felul: „*New York Times* a selectat 100 de cărți remarcabile ale anului 2010”; „Cele mai bune lecturi ale adolescenților”; „Cele mai bune cărți ilustrate pentru copii”; „Premiile Naționale ale Cărții (Fundatia Națională a Cărții a anunțat câștigătorii Premiului Național al Cărții)”; „*Librăria Atlantic* a selectat *Cărțile anului 2010*”; „Lista celor mai vândute cărți”; „Topul celor mai bune 10 cărți, realizat de *Library Journal*”; „Topul celor mai preferate 100 de cărți, realizat de Amazon” etc. De pe interfața blogului poate fi accesat site-ul principal al Sistemului Regional de Biblioteci Pasco, precum și efectuată căutarea în catalogul on-line.

Site-urile de socializare, Facebook, Twitter etc. permit bibliotecarilor să dialogheze, să comunice și să colaboreze cu utilizatorii ca niciodată înainte, pentru că au devenit o parte din viața de zi cu zi a oamenilor.

Atunci când am pus în discuție, la Seminarul Național 2009, probleme ce țin de Biblioteca 2.0 eram conștienți de faptul că doar 17% dintre bibliotecile publice au computere în dotare și doar 10% sunt conectate la internet. Dar dincolo de aceste cifre, conform ultimelor sondaje, aproape 34% din populația țării sunt utilizatori de internet, 22% folosesc internetul zilnic. Chiar și în mediul rural, internetul este în mare vogă, capătă din ce în ce

mai mult teren și reprezintă atracția principală pentru utilizatori, mai ales pentru cei din generația net. În majoritatea școlilor sunt clase cu computere conectate la internet, unde elevii trec prima alfabetizare informațională, în multe sate există săli de computere, unde internetul poate fi accesat contra cost, tot mai multe familii pledează pentru conexiunea internet.

În satul Rezeni, Ialoveni, de exemplu, fiecare a cincea gospodărie are în casă internet. În postarea din 17 ianuarie *Utilizarea rețelelor de socializare în biserică* făceam referire la un reportaj transmis la PRO TV: „Dacă nu ai timp să intri pe la biserică, intră pe internet. Cu mâna pe mouse în loc de Biblie, mai nou oamenii își mărturisesc păcatele prin Skype sau pe rețelele de socializare. În ultima vreme, tot mai mulți preoți își creează conturi pe internet și îi ascultă pe enoriași, dându-le sfaturi. Unul dintre cei mai activi internauți în sutană este părintele Iulian Rață din Lucașeuca, Orhei, care și-a deschis și un site unde orice creștin adevărat, cu icoană și internet în casă, poate să îi scrie... În sat, preotul a devenit un adevărat idol mai ales pentru tineri.”

Pentru a ajunge la enoriași, în special la cei tineri, părintele a hotărât să fie acolo unde sunt enoriașii. Exact aceasta trebuie să facă și bibliotecarul, să fie acolo unde sunt utilizatorii reali și potențiali, majoritatea cărora folosesc mediile noi, sunt în rețelele de socializare, câteodată în mai multe, în același timp. Este o șansă reală de a-i atrage în bibliotecă, demonstrându-le care este valoarea bibliotecii și beneficiile de la utilizarea ei. Implementarea tehnologiilor de informare și comunicare este o șansă reală de îmbunătățire a imaginii bibliotecii în comunitate și este foarte important să nu lăsăm să treacă pe alături de noi și această poate ultimă șansă.

Cam în acest context, la Seminarul Național 2009, BNRM a declarat ca sarcină prioritară în anul 2010 **reorientarea activității bibliotecilor publice în vederea implementării serviciilor specifice Bibliotecii 2.0.**

În baza comunicărilor prezentate la Seminarul Național, a fost elaborată lucrarea *Biblioteca 2.0 – o nouă generație de biblioteci*. Diseminarea cunoștințelor noi în mediul de specialitate a avut loc prin intermediul consultațiilor, discuțiilor *face to face*, prezentărilor, comunicărilor, traducerilor, articolelor în presa de specialitate tradițională și virtuală etc.

Au fost create blogurile:

Blog de biblioteconomie și știința informării – <http://clubbib.wordpress.com>;

Blogul tinerilor bibliotecari – <http://bnrm.wordpress.com>;

Blogul *Din pasiunile bibliografului* – <http://cercetaribibliografice.blogspot.com>.

A demarat crearea *Dicționarului on-line de terminologie standardizată în domeniul informațional, biblioteconomic și editorial* – <http://dic.andries.eu>.

Blogul de biblioteconomie și știința informării a fost conceput ca un spațiu virtual de informare și comunicare profesională. Prin acest blog, bibliotecarii din țară au la dispoziție un loc virtual de întâlnire, care funcționează după principiul 7/24. Este o formă de comunicare foarte rapidă și eficientă și, având această axă, bibliotecarii pot fi la curent cu noutățile și evenimentele breslei bibliotecare, cu mișcarea de idei în domeniu, cu practicile de calitate, aparițiile editoriale recente etc. Este o posibilitate de a ne cunoaște mai bine, de a face schimb de experiență, opinii, sugestii. Comunitatea bibliotecară poate fi mai apropiată și mai unită, ca oricând altădată.

Departamentul cercetare și dezvoltare în biblioteconomie al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, care și-a asumat responsabilitatea gestionării blogului, are tradiții vechi de coordonare a activității bibliotecare și această experiență poate fi de mare ajutor la exploatarea posibilităților oferite de instrumentele Web 2.0.

Conținuturile postate pe blog sunt structurate în șapte pagini: *Acasă, Adrese, Articole. Traduceri, Despre noi, Experiențe. Practici de calitate, Posibilități de grant, Publicații de specialitate*. Practic, tot ce s-a întâmplat mai important în domeniu, atât în țară, cât și la nivel internațional, a fost semnalat prin postările de pe blog.

Este foarte important, că în aceste discuții profesionale, prin comentarii, se implică și bibliotecarii din spațiul rural, accesul cărora la tot felul de informații și evenimente este, sau a fost până la apariția internetului, mai limitat. De fapt, cel mai activ blogger, de până acum, este Maia Balan, șefa Bibliotecii publice din Biliceni Vechi, Sângerei.

Împreună cu paginile Web ale bibliotecilor, multe dintre care oferă și full-textele publicațiilor de specialitate editate, Blogul de biblioteconomie și știința informării, Blogul tinerilor bibliotecari, Blogul *Din pasiunile bibliografului*, blogul Bibliotecii Naționale pentru copii „Ion Creangă”, cele 28 de bloguri ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, alte bloguri, care au apărut în mai multe biblioteci din republică și care încă urmează să apară, creează rețeaua virtuală de informare și comunicare profesională, care unește bibliotecarii, indiferent de subordonare departamentală sau dimen-

siune geografică. Prin această poartă bibliotecarii pot evada din mrejele izolării și nu se mai simt la periferiile profesiei. Și nu contează cine stă în centrul rețelei, atât timp cât rezultatele sunt în beneficiul tuturor bibliotecarilor și implicit ale utilizatorilor. În Anul bibliologic 2010 practic au fost puse bazele acestei rețele, iar rezultatele finale depind de implicarea fiecăruia dintre noi.

În bibliotecile Sistemului Național activează aproximativ 4700 de bibliotecari sau ceva mai mult de 1% din toată populația țării. În mare parte, pentru acest segment de populație au fost create blogurile de specialitate. Ținta însă este mult mai îndelungată: să ne învățăm împreună, cum să facem mai bună viața celorlalte 99% din populația acestei țări.

Nu este de neglijat nici faptul că, prin intermediul blogurilor de specialitate, activitatea bibliotecilor și a bibliotecarilor va fi mai cunoscută persoanelor interesate, din alte spații vorbitoare de limba română, și nu numai. La lansarea Blogului de biblioteconomie și știința informării, domnul Marin Pruteanu, un blogger de mare renume își exprima speranța că, prin intermediul blogului va putea urmări evoluția biblioteconomiei și științei informării în țara noastră: „Sper să devină blogul din care să aflăm toate noutățile importante din biblioteconomia de peste Prut.” Într-o postare din 9 decembrie 2010 de pe Prolibro, domnul M. Pruteanu a calificat Blogul de biblioteconomie și știința informării ca fiind „foarte activ și foarte bun în ultimul timp”. Este o laudă binemeritată, pentru care echipa chiar a muncit mult. Practic, nimic din ce s-a întâmplat mai important în profesie nu a trecut pe alături de noi. Este pentru prima oară când consider că am făcut absolut totul (cât a depins de noi) pentru a asigura comunicarea profesională, dialogul cu comunitatea bibliotecară. Am încercat să depistăm tot ce este mai nou și important în domeniu și să ținem la curent toți membrii comunității profesionale, care au acces la tehnologii.

Ca așezământ științifico-metodologic, care corelează, în conformitate cu *Legea cu privire la biblioteci*, activitatea rețelei de biblioteci publice, Biblioteca Națională a Republicii Moldova lucrează, în special, cu bibliotecile publice raionale – centre metodologice de nivel teritorial, iar acestea, la rândul lor, cu bibliotecile publice comunale și sătești. Dacă luăm în considerare faptul că bibliotecile publice raionale din țară au acces la internet și au putut urmări ce le-am pus la dispoziție cu ajutorul tehnologiilor Web 2.0, putem considera că o mare parte din informațiile și cunoștințele transmise pe această cale au ajuns sau trebuiau să ajungă la utilizatorii finali, bibliotecarii din bibliotecile publice, la seminarele bibliotecarilor organizate în raioane.

Aceasta este rațiunea dezvoltării blogurilor de specialitate, a altor medii noi și sperăm că peste ceva timp acestea vor da roadele așteptate.

Pe data de 2 ianuarie 2011 am primit de la wordpress.com informația despre situația (statistică) a blogului în anul 2010. O evidență perfectă! Este uluitor să vezi situația ca în palmă: număr de postări, număr de comentarii, inclusiv la fiecare postare în parte, număr de imagini anexate, articolele mai citite, de câte ori a fost accesată o postare, de pe ce site-uri a fost făcută intrarea pe blog, ce site-uri au fost accesate de pe *Blogroll* sau de pe adresele indicate în postări, ce termeni au fost accesați în motoarele de căutare pentru a ajunge la blog etc. Accesând *Site States* pot fi văzute toate postările, în ordinea descrescândă a numărului de accesări. Topul celor mai accesate pagini și articole este următorul:

- *Home page* (interfața) – 11 463;
- *Publicații în domeniu* – 1736;
- *Despre noi* – 1.062;
- *Articole. Traduceri* – 937;
- *Posibilități de grant* – 825;
- *Adrese* – 737;
- *Admiterea 2010, USM* – 313;
- *Asociațiile profesionale și conștiința de comunitate* – 279;
- *Experiențe. Practici de calitate* – 263;
- *Dicționar on-line de terminologie standardizată în domeniul informațional, biblioteconomic și editorial* (informația de pe interfață) – 168.

Datele însumate sunt destul de bune, aceasta fiind și aprecierea dată de wordpress.com:

- peste 23 mii vizualizări;
- ziua cea mai aglomerată – 29 aprilie 2010, cu 295 vizualizări;
- 288 postări; 223 comentarii, inclusiv pagina *Despre noi* – 27 comentarii, *Publicații în domeniu* – 9 comentarii etc.

Între timp, cifrele s-au schimbat și la 18 iulie 2011 arătau după cum urmează:

- accesări – 44 100;
- postări – 547;
- pagini – 7;
- comentarii – 352.

Evidența statistică se face pentru ziua curentă, pentru ziua precedentă, pentru șapte zile, pentru o lună, pentru un trimestru, pentru un an, pentru toată activitatea, începând cu ziua inaugurării.

Minibiblioteca de specialitate on-line

În primele comentarii, imediat după inaugurarea blogului, doamna Ludmila Corghenci, director adjunct, Departamentul Informațional Biblioteconomic al ULM, sugera pentru pagina *Publicații de specialitate*, prezentarea, de rând cu coperta lucrării, a rezumatului și a cuprinsului cărții, iar doamna Maria Vataman, Biblioteca ASEM, propunea să facem trimiteri și la link-uri cu full-texte, ținând și mai departe, la o bibliotecă de specialitate on-line. Varianta pe care am găsit-o este un pas de început, iar soluțiile de viitor depind de evoluția tehnologiilor și de implicarea bibliotecarilor în crearea conținuturilor și dorința de a împărtăși realizările obținute comunității profesionale.

Site-ul <http://www.slideshare.net> oferă posibilitatea postării prezentărilor PowerPoint, documentelor Word și PDF, documentelor video etc. Este o posibilitate de a crea o minibibliotecă de specialitate on-line. În condițiile în care, din cauza bugetului în cădere liberă, bibliotecile pot edita publicațiile seriale sau alte lucrări elaborate doar într-un tiraj foarte limitat, comunicarea informațiilor și a cunoștințelor poate fi asigurată și pe această cale. Pentru a exemplifica eficiența utilizării site-ului este suficient să prezentăm doar câteva exemple. Lucrările *Imaginea bibliotecii publice în comunitate* și *Resursele electronice*, în 12 luni de la postare (situație conform datelor de la 18 iulie), au fost accesate de 2414 și respectiv 2114 ori. Studiul *Statistica bibliotecară ca vector de imagine* – de 1088 ori. Prezentarea PowerPoint *Formarea profesională continuă: preocupări strategice* – de 1050 de ori, prezentarea PowerPoint *Blogul ca formă de comunicare în contextul Bibliotecii 2.0* – de 598 ori etc.

Site-ul poate fi accesat direct de pe Blogul de biblioteconomie și știința informării, Widget-ul Blogroll <http://www.slideshare.net/cdbclub>.

Sunt posibile trimiterile directe spre alte instituții. Urmăriți, ca exemplu, postările Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Intrarea poate fi făcută de pe <http://www.slideshare.net/cdbclub> (Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”) sau direct de pe site-ul www.hasdeu.md.

Și aici evidența este excelentă. Site-ul oferă informații de felul: de câte ori a fost accesat sau descărcat un document, inclusiv adresa electronică a persoanei care a descărcat documentul, indiferent dacă este din R. Moldova, România sau din alte țări.

Tot în contextul aderării la Mișcarea Biblioteca 2.0, folosirii tehnologiilor Web pentru oferirea unor servicii și produse noi, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Direcția cercetare și dezvoltare în biblioteconomie a

inițiat procesul de elaborare a ***Dicționarului on-line de terminologie standardizată în domeniul informațional, biblioteconomic și editorial***. Dicționarul include terminologie de specialitate definită în standardele utilizate pe teritoriul Republicii Moldova. Termenii definiți corespund exact textului din standard. În unele cazuri articolele terminologice sunt însoțite de comentarii, care precizează utilizarea termenului. Comentariile sunt în strictă conformitate cu standardul. Pentru fiecare articol terminologic este indicat numărul de identificare al standardului, inclusiv anul elaborării, precum și numărul articolului din standard. Dicționarul va fi actualizat pe măsura apariției standardelor noi în domeniu. La momentul lansării, *Dicționarul...* include aproximativ 800 de termeni din 10 standarde. Doamna Alla Andriș, specialist principal, Serviciul dezvoltare în biblioteconomie, responsabilă de elaborare, a luat în serios această lucrare relativ nouă pentru noi și sperăm să facă mereu, cu aceeași acuratețe, actualizarea dicționarului.

Bibliotecile din teritoriu s-au antrenat și ele în activitatea de asimilare a tehnologiilor Web 2.0 și de implementarea lor în activitatea bibliotecilor. O parte dintre ele au și reușit. Menționăm următoarele bloguri:

– Biblioteca Publică Raională „M. Sadoveanu”, Strășeni: <http://bibmsadoveanu.wordpress.com>;

– Biblioteca Publică Raională „D. Cantemir”, Ungheni: <http://bprungheni.wordpress.com>; – Biblioteca Publică Raională „M. Sadoveanu”, Soroca: <http://regv.wordpress.com>;

– Biblioteca Publică Orășenească „Petre Ștefănuță”, Ialoveni: <http://www.bibialoveni.com.md>;

– Biblioteca Publică Bravicea, Călărași: <http://bibliotecabravicea.wordpress.com>;

– Biblioteca Publică Biliceniei Vechi, Sângerei: <http://bvbiblioteca.wordpress.com>;

– Biblioteca Publică Crihana Veche, Cahul: <http://bpcrihanaveche.wordpress.com>;

– Biblioteca Publică Sadova, Călărași: <http://bibsadova.wordpress.com>.

Mai sunt și alte încercări, care încă urmează să fie finalizate. Nu ne vom referi în acest material la cele 28 de bloguri ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, din simplul motiv că ele merită un capitol aparte.

Ne-am referit mai mult la bloguri, pentru că mulți profesioniști citați în literatura de specialitate în contextul discuțiilor despre mișcarea Biblioteca 2.0 consideră că blogul este cea mai importantă tehnologie a Bibliotecii

2.0. Dacă luăm în considerare faptul că nu necesită mijloace financiare suplimentare, atunci chiar nu avem justificare pentru a nu folosi această oportunitate.

Realizările anului nu sunt pe potriva așteptărilor și nici cum ar fi fost cazul. Dar este un început, bibliotecarii înțeleg ce au de făcut, iar moldovenii au o veche și nestăvilită ambiție, dacă vecinul a făcut ceva frumos se pun luntre și punte și încearcă a face ceva încă și mai bine. Să sperăm că această ambiție a noastră va fi de succes și în cazul alfabetizării digitale, care va scoate biblioteca pe altă traiectorie.

Pe parcursul anului, bibliotecarii au ocupat din ce în ce mai mult teren pe diverse rețele de socializare, în special pe Facebook, o rețea cu extindere internațională și prezența lor în spațiul virtual al utilizatorului este percepută ca una firească și cu bătaie lungă. Este o posibilitate de a ține biblioteca în atenția societății, a utilizatorilor reali și potențiali, a factorilor de decizie politică și financiară.

Probleme

Biblioteca are de înfruntat o concurență foarte serioasă din partea altor promotori de servicii, în special, de loisir și informații.

Amazon susține că vânzările cărților gen Kindle întrec vânzările cărților în format tradițional, cu toate că nu s-au scurs nici trei ani de la apariția cititorului de cărți electronice Kindle. Toate acestea impun ideea că cei mai mulți dintre utilizatorii de azi nu mai trebuie să se ridice de pe scaun pentru a găsi informația de care au nevoie – o pot găsi pe laptop, la telefoanele „deștepte”, iPad-uri etc.

Bibliotecarii, obișnuiți cu Webul, sunt adesea reticenți să înceapă folosirea noilor tehnologii în activitatea lor, deoarece procesul de studiere, de multe ori, necesită mai mult timp decât au ei la dispoziție.

Persistă și problema mentalităților. Bibliotecile noastre chiar trebuie trezite din adormire. Este doar o chestiune de timp până va începe marea luptă pentru supraviețuire.

Problema tehnologiilor

Faptul că din cele 1380 biblioteci publice doar 234 au în dotare computere și doar 147 biblioteci sunt conectate la internet trebuie să pună în gardă pe toată lumea. În secolul XXI o bibliotecă nu mai poate fi concepută în afara rețelei globale de internet. Din postarea de pe Blogul de biblioteconomie și știința informării *Internetul și căruța* se desprinde o nouă realitate a satului moldovenesc. Satele noastre nu pot rămâne în afara timpului, iar evoluția tehnologiilor și extinderea internetului deja le-au prins în mreje.

La Rezeni, Ialoveni, internetul a ajuns practic în fiecare a cincea casă din sat. Cel mai important criteriu după care vom judeca importanța bibliotecii va fi principiul incluziunii sociale. Într-o societate care se confruntă cu un decalaj accentuat al veniturilor, bibliotecile au menirea să asigure incluziunea socială și să ofere acces pentru toți, inclusiv acces la tehnologii și resurse electronice. Această responsabilitate revine organelor locale și Guvernului. Marea putere a bibliotecii publice este că va asigura și în viitor incluziunea socială. Câte familii își pot asigura necesarul de cunoștințe și informații și câți copii se pot bucura de grija familiei pe acest segment? Situația precară a bibliotecilor noastre afectează, în primul rând, componentele vulnerabile ale societății, iar acestea constituie majoritatea.

Pusă în fața unor decizii fără precedent, societatea civilă din Marea Britanie încearcă să convingă guvernarea că reducerea bugetului pentru achiziția de carte, a orelor de activitate, a serviciilor mobile, a sucursalelor, precum și lichidarea drastică și total irațională a posturilor de bibliotecari, remunerați de la buget, afectează populația cu venituri reduse, persoanele în vârstă, bolnavii, oamenii cu dizabilități, persoanele care îngrijesc copiii și, principalul – copiii, care reprezintă viitorul. Să sperăm că britanicii vor putea ține piept tendințelor deloc ortodoxe ale guvernanților și vor salva bibliotecile.

Formarea profesională continuă

Bibliotecarul trebuie să învețe singur și apoi să învețe pe alții cum să facă față tehnologiilor de informare și comunicare, cum să deschidă o poștă electronică, cum să folosească Skype-ul, Messengerul, cum să creeze un blog, cum se face un cont pe Facebook, cum se folosește o enciclopedie sau dicționar on-line etc.

Computerul nu mai este o opțiune, este un imperativ și acest adevăr trebuie inoculat tuturor, inclusiv factorilor de decizie, care sunt sau trebuie să fie în slujba comunității.

Profesioniștii IT afirmă că blogul este un site sau un fel de site pentru dezvoltarea căruia nu sunt necesare, în mod special, cunoștințe de programare. Însă acei care au încercat să creeze un blog s-au ciocnit cu tot felul de dificultăți, convingându-se că nu este chiar așa de ușor, cum se spune, și sunt solicitate eforturi enorme pentru a pătrunde în esența unor lucruri. Varianta optimală pentru bibliotecarii, care pornesc în această aventură ar fi prezența în preajmă a unui specialist IT. Așa ar putea fi economisit timpul pierdut pentru a ajunge pe căi ocolite la dezlegarea unor dileme. Cert este că nu toți putem beneficia de ajutor de specialitate și în aceste condiții

unica soluție este să fim autodidacți și să practicăm, ca niciodată anterior, schimbul de experiență.

Anul bibliologic 2010 a fost destul de complicat pentru cei care au luat în serios tema prioritară *Biblioteca 2.0 – o nouă generație de servicii de bibliotecă*. Dar, încercând lucruri noi, ne-am convins că totul este posibil. Alfabetizarea digitală este iminentă și pentru breasla noastră și cu cât mai repede vom accepta această realitate, cu atât va fi mai bine și pentru noi și pentru acei cu care și pentru care muncim.

Am scris și cu alte ocazii că chezașia succesului bibliotecarului modern constă nu în faptul cât știe la momentul dat, dar cât este dispus să învețe pentru a se putea simți confortabil printre utilizatorii moderni. Învățarea pe tot parcursul vieții este axa pe care se va ține în viitor meseria de bibliotecar. Modernizarea rapidă a tehnologiilor de informare și comunicare va fi coșmarul permanent al bibliotecarilor. Pentru a fi relevant pentru comunitate și a ține pasul cu utilizatorul modern, bibliotecarul va trebui să-și dezvolte din mers abilitățile, să învețe lucruri fără de care activitatea bibliotecii, în scurt timp, va fi de neconceput. Iar instrumentele Web 2.0 sunt printre ele.

Referințe bibliografice:

1. *Biblioteca 2.0 în contextul tranziției de la modelul tradițional de bibliotecă la cel modern*. În: *Biblioteca 2.0 – o nouă generație de biblioteci: materialele Seminarului național al managerilor de biblioteci publice 2009*. Resp. ed.: Vera Osoianu. Ch.: BNRM, 2010, p. 20-43.
2. *Global Publics Embrace Social networking-Computer and Cell Phone Usage Up Around the World* // <http://pewglobal.org/2010/12/15/global-publics-embrace-social-networking>
3. *Reader's Advisory Blog*. Disponibil pe: <http://www.pclsreaders.blogspot.com/PCLS>
4. „*Un gospodar adevărat e cel care are căruța și... internet acasă*”. Disponibil pe: <http://www.protv.md/stiri/social/un-gospodar-adevarat-e-cel-care-are-caruta-si-internet-acasa.html>
5. *Internetul și căruța*. Disponibil pe: <http://clubbib.wordpress.com/?s=internetul+si+ caruta&search button=Go!>

UTILIZATORUL – RAȚIUNEA DE EXISTENȚĂ A BIBLIOTECII

Prezentarea este un spectacol

La începutul lunii ianuarie 2011, când Anul utilizatorului abia își lua startul, am tradus și am plasat pe blogul de biblioteconomie și știința informării o serie de postări de pe blogul lui David Lee King în care acesta sugerează bibliotecarilor cum să facă niște prezentări PowerPoint bune, cu adevărat utile pentru utilizatorii bibliotecii. Merită, în mod deosebit, luată în seamă ideea că **prezentarea este un spectacol**. David King este expert în servicii de bibliotecă bazate pe tehnologii Web 2.0, se află de mai mulți ani în prim-planul implementării tehnologiilor de informare și comunicare în activitatea bibliotecilor, este pe larg citat în presa de specialitate internațională, mai ales, în contextul conceptului Biblioteca 2.0 și este prețuit prin prezentările sale la diverse reuniuni profesionale naționale (SUA) și internaționale.

David King consideră că, pentru a ajunge la inima și înțelegerea destinatarilor, o prezentare trebuie să fie bine gândită și regizată ca un spectacol: „Ești pe o scenă? Pe un podium? Vorbind la o sală plină de oameni? Chiar dacă ajungi la un atac de panică înainte de a vorbi, ești un actor! Prezentarea nu reprezintă doar cuvintele pe care le spui. Nu este vorba doar de slide-uri, mișcări, sau trecerea de la o idee la alta... nici măcar despre conținut. Este vorba de un ansamblu – conținut, prezentarea conținutului, contactul vizual, modul în care vorbești etc. – toate împreună fac dintr-o prezentare o reușită. Persoanele care citesc de la tribună «lucrări academice» cuvânt cu cuvânt? Ei au pregătit, probabil, un conținut minunat. Pentru o discuție la o cină – poate fi uimitor. Dar nu pe scenă, în fața oamenilor. Poate fi și acesta un spectacol, dar nu unul foarte bun.” David King încearcă să ne convingă, că un conținut bun nu este suficient. Pentru a

comunica conținutul și mesajul principal, prezentarea trebuie transformată într-un spectacol. Câți dintre noi pot transmite un mesaj astfel încât acesta să fie reținut?

Greu de spus în ce măsură reușim să facem din prezentările noastre adevărate spectacole, suntem încă la etapa când mai învățăm cum să facem față tehnologiilor, dar mesajul care se impune în rândurile ce urmează trebuie să fie unul foarte clar: Utilizatorul este și va fi, cu o mai mare putere, în anii care vin, rațiunea de existență a bibliotecii și toate acțiunile, activitatea, proiectele, creativitatea, visele, bucuriile și coșmarurile bibliotecarului vor orbita pe utilizator ca rațiune de existență a bibliotecii publice.

Prezentări guvernamentale pe SlideShare

De nivelul de satisfacție și implicare al utilizatorului vor depinde în viitor foarte multe, implicit justificarea existenței unor instituții, structura acestora și, în special, mijloacele financiare necesare pentru existența lor. Factorii de decizie de diverse niveluri sunt antrenați în politici și acțiuni care au scopul să facă viața cetățenilor mai ușoară, să pună la dispoziția acestora informațiile și documentele de care au nevoie.

În condițiile unui flux masiv de informații, prezentarea materialului în fața unui auditoriu acum nu mai este suficientă. Destinatarii prezentării memorează niște momente de interes pentru ei și au nevoie să revină la unele informații sau să revadă prezentarea. Instrumentele Web 2.0 și-au spus și aici cuvântul. Site-ul SlideShare.net, considerat și rețea de socializare, oferă posibilitatea plasării prezentărilor PowerPoint care pot fi accesate online. Noi am rezolvat această problemă încă în anul 2010 prin crearea unui cont pe SlideShare și practic toate prezentările de la manifestările organizate sunt plasate și pe SlideShare. Evenimentele însă au evoluat, cerințele utilizatorilor au evoluat și ele și acum și prezentările guvernamentale pot fi accesate online. La 16 februarie 2012 site-ul www.slideshare.net a difuzat o informație în care anunța comunitatea de utilizatori că acum „... și guvernele plasează prezentări pe SlideShare”. De menționat faptul că, în ultimul timp, prezentările PowerPoint sunt percepute tot mai insistent ca o alternativă a discursurilor lungi și plictisitoare. Unul dintre cele mai importante și vizionate evenimente în SUA este *Adresarea către Națiune (State of the Union Address)*, prezentată de președintele SUA Congresului la fiecare început de an, în luna ianuarie. În acest an Casa Albă a îmbunătățit condiția grafică și instrumentele interactive ale site-ului www.WhiteHouse.gov pentru a putea pune la dispoziția americanilor, prin intermediul

lui, prezentări PowerPoint, imagini grafice, documente video <http://blog.slideshare.net/2012/01/25/white-house-engages-public-with-enhanced-graphic-slideshow>. Cuvântările plictisitoare țin deja de domeniul trecutului – noul slogan, în vogă acum, este: „De către popor, pentru popor și împreună cu poporul.” Această inițiativă face parte din politica președintelui Obama și a personalului Casei Albe de a interacționa mai activ cu publicul prin intermediul mediilor digitale. Inițiativa vine după ce în ultimul timp Casa Albă a creat în aceleași scopuri 13 bloguri.

Fenomenul este caracteristic nu numai pentru Casa Albă. Statul Utah folosește prezentările de pe SlideShare pentru promovarea programelor statale. Cele peste 200 de prezentări PowerPoint, care pot fi accesate pe SlideShare includ informații despre sănătatea publică, calitatea apei etc. Tendința continuă și la nivel de localități.

ONG precum ONU consideră că prezentarea informațiilor prin SlideShare poate reduce nivelul de birocrație.

Despre eficiența utilizării SlideShare în promovarea conținuturilor ne vorbesc elocvent următoarele cifre: prezentarea PowerPoint *Formarea profesională continuă* (<http://www.slideshare.net/cdbclub/formarea-profesional-continuu>) a fost vizualizată pe parcursul unui an de 1849 ori; lucrarea *Imaginea bibliotecii publice în comunitate* (<http://www.slideshare.net/cdbclub/imaginea-bibliotecii-publice>) – de 4727 ori.

Social media a preluat controlul lumii

Această preocupare pentru explorarea posibilităților oferite de mediile digitale este perfect argumentată mai ales dacă invocăm faptul că în anul 2011 în medie 2,1 miliarde sau mai mult de o treime din populația globului a fost online. Situația este similară și în R. Moldova unde mai mult de o treime din locuitori utilizează internetul. Specialiștii prognozează că prin august 2012 este foarte posibil ca un miliard de persoane să fie utilizatori ai Facebook. Este un număr enorm chiar dacă „Facebook a recunoscut că 5-6 la sută dintre cei 845 de milioane de utilizatori ai Facebook sunt falși sau au conturi duplicate” (<http://www.haker.md/?p=21891>). În asemenea condiții au justificare afirmațiile că mediile sociale au preluat controlul lumii. Conform unor surse, rețelele de socializare ocupă tot mai mult timp din viața oamenilor: la fiecare 60 de secunde, două milioane de video-uri sunt vizualizate pe YouTube, 700 000 de mesaje sunt trimise pe Facebook, 175 000 de tweet-uri sunt lansate în eter, iar 2000 de check-in-uri pe For-square spun lumii unde anume ne aflăm. Skype, serviciul de chat video

cumpărat de Microsoft contra a 8,5 miliarde de euro, a înregistrat la 24 februarie 2012 un record inedit de utilizatori conectați în același timp – 32 de milioane de utilizatori.

Recent *Media Decoder* scria că, după 244 ani de la apariție, enciclopedia *Britannica* și-a anunțat ieșirea din print. În același timp enciclopedia online *Wikipedia*, ale cărei conținuturi sunt editate de către utilizatori prin intermediul unei aplicații de tip Wiki, apare în topul căutărilor pe Google.

Grija pentru utilizatori

Pe fonul acestor mutații și schimbări a fost scoasă în prim-plan problema utilizatorului. Fiecare instituție care lucrează pentru public, și bibliotecile nu constituie o excepție, trebuie să-și cunoască utilizatorii produselor și serviciilor, să urmărească cum evoluează necesitățile acestora și să întreprindă acțiuni pentru a le satisface și, mai ales, a le anticipa. Schimbarea de paradigmă în domeniul bibliotecar a plasat utilizatorul în centrul activității acesteia. Întreaga funcționare și toate activitățile bibliotecii se axează pe necesitățile de informare și cunoaștere ale utilizatorilor.

În ultimii câțiva ani bibliotecile au cunoscut în toată amploarea lui fenomenul Web 2.0 care a schimbat profund profilul și comportamentul utilizatorului. Anul utilizatorului, despre rezultatele căruia vom discuta în continuare, a fost conceput ca o campanie de conștientizare a importanței, locului și rolului utilizatorului și, în special, a Utilizatorului 2.0 în dezvoltarea bibliotecii, de reliefare a problemelor cu care se confruntă utilizatorii, de înțelegere a profilului Utilizatorului 2.0 etc.

Această temă a fost o continuitate a temei prioritare în anul 2010 ***Biblioteca 2.0 – o nouă generație de servicii de bibliotecă*** și o verigă de legătură cu tema prioritară în anul 2012 ***Bibliotecarul moldovean ca obiect și ca subiect al schimbării***. Pentru anul viitor s-ar înscrie în acest lanț logic dezbaterile problemelor axate pe ***Managementul relațiilor cu utilizatorii serviciilor bibliotecare***. Biblioteca 2.0 reprezintă o combinație de instrumente și atitudini, o nouă modalitate de promovare a serviciilor interactive de bibliotecă, centrate pe necesitățile utilizatorilor, prin intermediul noilor tehnologii de internet și care se bazează pe exploatarea inteligenței colective în crearea conținuturilor și atragerea utilizatorilor în activitatea bibliotecii și în viața comunității. Aceasta presupune că toate serviciile oferite de bibliotecă trebuie să se axeze pe necesitățile utilizatorilor reali și potențiali.

Utilizatorul 2.0 este utilizatorul care folosește serviciile Bibliotecii 2.0, în special serviciile bazate pe Instrumente și Tehnologii 2.0.

Pe tot parcursul anului 2011 bibliotecarii au încercat să extindă, să diversifice serviciile pentru utilizatori, să ofere servicii care să bucure, să uimească, să intrige utilizatorii, să amintească acestora de existența bibliotecii și de faptul că biblioteca le poate fi de folos.

A devenit foarte clar că toate resursele materiale și umane ale bibliotecii trebuie să fie direcționate spre utilizatori și pot avea justificare numai prin existența și satisfacția acestora. Utilizatorul este cel care dictează și accelerează schimbările majore ale instituției bibliotecare, inclusiv modernizarea infrastructurii și ajustarea structurii noilor realități. Nu întâmplător toate mișcările importante în domeniul bibliotecar la nivel internațional din ultimii ani au ca bază de pornire grija pentru utilizator și necesitățile de cunoaștere ale acestuia.

La sfârșitul anului 2011 Guvernul Olandei a anunțat despre decizia de a comasa Biblioteca Națională și Arhiva Națională. Același lucru s-a întâmplat în anul 2004 în Canada, iar în ultimul timp despre aceasta se discută tot mai intens în Irlanda și Noua Zeelandă. Referindu-se la evenimentul pe cale de-a se produce, începând cu 1 iulie 2013, Bas Savenije, directorul general al Bibliotecii Naționale a Olandei, menționa că „viitorul informației și al moștenirii culturale este cel digital. Căutarea de comun acord a soluțiilor este un pas nou în cooperarea existentă și va duce la consolidarea domeniilor biblioteconomie și informare și la servirea mai calitativă a utilizatorilor comuni”. Este evident că pentru Olanda nu contează prea mult mijloacele financiare care pot fi economisite de la comasarea acestor două instituții atât de importante. În alte țări poate se mizează și pe factorul economic, dar în cazul Olandei această acțiune este dictată, la sigur, de alte rațiuni – și anume, de grija față de comoditatea utilizatorilor.

Tot la sfârșitul anului trecut s-a anunțat despre realizarea unui nou studiu, privind schimbarea rolului bibliotecilor publice, a profilului și a comportamentului utilizatorilor de bibliotecă în Era Digitală. Fundația „Gates” a oferit un grant de 1,4 milioane dolari, pentru o perioadă de trei ani (2012-2014), pentru realizarea acestui studiu, care va scoate în relief cum se schimbă rolul bibliotecii în Era Digitală și cum, respectiv, se schimbă necesitățile și doleanțele utilizatorilor de bibliotecă. Studiul va fi efectuat de Centrul de Cercetare Pew și prevede un sondaj național, o serie de activități cu grupuri-țintă din diverse comunități mixte, în special, interviuarea utilizatorilor de bibliotecă. Sondajul va scoate în relief, de asemenea, cum se schimbă obiceiurile și preferințele pentru lectură ale utilizatorilor

în era cărții electronice, a conexiunii mobile și în condițiile existenței și accesibilității unor vaste colecții digitale. Proiectul va oferi bibliotecarilor, factorilor de decizie, publicului larg fapte care-i vor ajuta să înțeleagă mai bine cum tendințele în domeniul tehnologiilor modelează bibliotecile și schimbă utilizatorii pe care acestea îi servesc.

La începutul anului 2011, OCLC a publicat rezultatele studiului *Percepția bibliotecilor, 2010: Context și comunitate*: <http://www.oclc.org/reports/2010perceptions.htm>. Acesta este cel mai nou studiu efectuat de OCLC și este o continuare a studiului *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale, 2005*. Spre deosebire de raportul din anul 2005, care se baza pe date ce oglindeau situația în mai multe țări, acest raport se bazează pe datele care reflectă situația din SUA și a fost efectuat online de Harris Interactive. Raportul oferă informații actualizate și tratări psihologice noi despre consumatorii de informații, Utilizatorii 2.0, despre obiceiurile, preferințele online ale acestora și despre percepțiile lor. O atenție aparte a fost acordată efectelor crizei economice asupra consumatorilor de informații și cum aceste schimbări se reflectă asupra percepției bibliotecilor și a nivelului de utilizare a acestora. Raportul oglindește următoarele aspecte:

- schimbările tehnologice și economice de după 2005;
- schimbarea modului de viață a americanilor în timpul recesiunii, inclusiv utilizarea în creștere a bibliotecii și a resurselor online;
- cum schimbarea negativă a statutului șomerilor a influențat utilizarea și percepția bibliotecii;
- percepția bibliotecilor și a resurselor informaționale bazată pe criteriul de vârstă.

De ce a fost necesar un nou raport doar după cinci ani de la raportul precedent? Într-o postare din 4 ianuarie 2011 de pe blogul OCLC (http://community.oclc.org/cooperative/?utm_source=WhatCountsEmail&utm_medium=z+-+Janet+122910&utm_campaign=OCLC+Reports) Cathy De Rosa, vicepreședinte al OCLC, responsabil de marketing, explica de ce a trebuit actualizat raportul din 2005. Ea consideră că cinci ani constituie cel puțin o generație informațională. În 2005 încă nu era Twitter (apare în iulie 2006), Facebook nu era deschis pentru publicul larg (septembrie 2006), iPhone apare aproape patru ani mai târziu (ianuarie 2009). În al doilea rând, în cinci ani de la apariția raportului din 2005, SUA și restul lumii au trecut printr-o puternică criză economică. Intuitiv noi știm cum recesiunea globală putea să afecteze modul în care oamenii utilizează și percep resur-

sele informaționale și serviciile bibliotecare, dar trebuie să cunoaștem mai multe despre faptul cum factorii economici influențează atât utilizarea, cât și percepția bibliotecii.

Observăm deci o preocupare constantă la nivel internațional privind utilizatorii serviciilor bibliotecare. Iar această grijă nu se referă numai la prezentul, ci mai ales la viitorul serviciilor pentru utilizatori. Țările care planifică edificarea unor biblioteci publice noi preconizează mult mai mult spațiu pentru utilizatori. Proiectul bibliotecii publice din Aarhus, al doilea oraș ca mărime din Danemarca, prevede 70 % din spațiu pentru persoane și doar 30 % pentru materiale. Se estimează că în biblioteca publică din Stockholm, în anul 2013, colecțiile vor fi mai mici, iar numărul vizitatorilor se va dubla. Noua filială a Bibliotecii Publice Municipale din Helsinki, care va fi deschisă în anul 2017, în centrul orașului, va fi destinată în întregime utilizatorilor, fără spații pentru depozitarea publicațiilor.

Și deși grija pentru utilizatori nu este o preocupare nouă pentru bibliotecari, acum altele sunt proporțiile. Cu zece ani în urmă, când studiam activitatea Bibliotecii Publice din Boston printr-un grant al Guvernului SUA, gestionat de IREX, pe parcursul a patru luni am urmărit cu mare interes relația dintre bibliotecar și utilizator în bibliotecile americane. Pe tot parcursul timpului cât m-am aflat acolo, practic nu a fost săptămână în care în ziua de luni, la prima oră, să nu se întrunească consiliul director pentru a discuta despre faptul cum reacționează utilizatorii la serviciile noi, ce să mai întreprindă pentru a îmbunătăți serviciile tradiționale, a le diversifica pentru a se conforma așteptărilor utilizatorilor reali și a ajunge la cei potențiali.

Situațiile statistice înregistrate în SUA și în alte țări atestă faptul că toți indicatorii de performanță care oglindesc utilizarea serviciilor bibliotecare sunt în continuă creștere. Cu toate aceste eforturi, criza economică n-a ocolit bibliotecile. Situația bibliotecilor din Regatul Unit este bine cunoscută comunității bibliotecare. De peste Ocean răzbat vești triste despre reducerea bibliotecilor, a filialelor, a personalului, a orelor de funcționare etc. Articolul *La revedere, finanțării de stat pentru bibliotecile din California*, publicat la 5 februarie 2012, relevă o situație foarte alarmantă. Bibliotecile publice din California au fost totalmente lipsite de finanțare din partea statului. Aceasta înseamnă că bibliotecile nu vor avea finanțe pentru programele de alfabetizare, foarte apreciate de comunități, pentru împrumut interbibliotecar, programe de instruire a bibliotecarilor și achi-

ziția cărților. Cel mai mult vor suferi bibliotecile din spațiul rural care primeau mai multe finanțe din partea statului, decât bibliotecile din orașele mari. Unica speranță pentru revenirea la normal este revenirea economiei în albia normalității.

La nivel federal finanțarea pentru biblioteci, solicitată Congresului pentru anul fiscal 2013 de către președintele Obama, este de \$ 231 953 777 și egală cu suma alocată în anul 2012 după ce în anul 2011 fusese micșorată cu aproape 10 %.

Servicii neconvenționale pentru utilizatori

Pe parcursul Anului utilizatorului am promovat prin intermediul Blogului de biblioteconomie și știința informării servicii noi sau de sorginte mai veche, reanimate și adaptate noilor condiții și necesități care pot avea mare priză la utilizatori. Unele servicii oferite de biblioteci din alte țări depășesc imaginația noastră, dar lasă loc pentru meditații serioase. Bibliotecile publice din țară au încercat și ele să extindă serviciile după limita celor convenționale. În cadrul manifestărilor prilejuite de aniversarea a 65-a de la fondare, Biblioteca Publică Raională Telenești a pus baza unui serviciu nou „Jucării pentru copii”. De mult era timpul pentru niște servicii ieșite din tipar, încă puțin practicate la noi, dar foarte răspândite în bibliotecile lumii. Pentru bibliotecarii care vor prelua această experiență e bine de știut că a fost creat, de către un grup mixt (canadian, spaniol, francez), un sistem de clasificare folosit pentru catalogul jucăriilor numit ESAR. În prezent este folosit în Canada, Franța, Belgia, Spania, Portugalia, Italia, în America Latină (Bolivia, Brazilia, Chile, Columbia, Ecuador, Haiti, Honduras, Mexic, Panama, Peru), țări din Africa (Burkina Faso, Côte d’Ivoire, Rwanda, Sénégal, Togo, Bénin, Republica Democrată Congo, Camerun), Orientul Mijlociu etc.

Filiala pentru copii și tineret a Bibliotecii Județene „George Barițiu” Brașov a anunțat deja existența unui catalog funcțional al jucăriilor, accesibil la adresa: <http://copii brasov.wordpress.com/catalogul-jucariilor/>.

Acest serviciu nou va umple de bucurie mulți copii, în special, pe unii dintre ei, care cunosc jucăriile mai mult din vitrina magazinelor. Doamna director, Maria Furdui, deși mi-a spus anterior că i-a părut cam stranie experiența unor biblioteci din SUA, promovată prin intermediul blogului, de a împrumuta utilizatorilor diverse instrumente (vezi postarea din 07/10/2011: <http://clubbib.wordpress.com/2011/10/07/bibliotecile-numor-bibliotecile-evolveaza>) sper să-și schimbe părerea atunci când se va

convinge cât de întrebare va fi serviciul nou-înființat. Bibliotecile trebuie să ofere noi opțiuni utilizatorilor, să se afirme ca centre tehnologice, lideri în promovarea tehnologiilor și dacă pun în circulație Playere MP3, iPod-uri pe care utilizatorii le pot împrumuta exact așa cum împrumută cărțile, dacă împrumută dispozitive pentru lectura cărților electronice gen Nook, Kindle încărcate cu bestselleruri, de ce n-ar oferi și alte instrumente, însoțite, eventual, de îndrumare în vederea utilizării lor. Chiar dacă utilizatorii le împrumută, uneori, doar pentru a le testa înainte de a cumpăra altele similare, pentru utilizare proprie. Important este ca utilizatorul să descopere sau să redescopere drumul spre bibliotecă și s-o perceapă ca pe o oportunitate de a-și îmbunătăți calitatea vieții.

Între timp presa de specialitate a relatat și despre alte experiențe noi atestate tot în SUA. Bibliotecile au început să practice cursuri (probabil cu specialiști voluntari invitați) pentru persoanele interesate de imobiliare sau care vor să-și cumpere casă, să procure aparate electrice de uz casnic etc. Bibliotecarii au grijă ca utilizatorii să-și poată măsura în bibliotecă tensiunea arterială, în cazul când o cere situația, să învețe cum să slăbească, să consulte părerile unui expert în domeniu ș.a.m.d. Este și aceasta o modalitate de a găsi calea spre inima utilizatorilor.

Foarte răspânditul în alte țări serviciu de asistență în ajutor pregătirii temelor pentru acasă, pare să prindă rădăcini și în bibliotecile noastre. În situația când mulți părinți sunt plecați peste hotare și nu pot să-și ajute copiii, bibliotecarii pot fi de real folos și / sau, mai ales, în acest sens. Această activitate este o cale sigură spre simpatia multor copii, dar, mai ales, a părinților acestora. O căutare Google va convinge pe oricine cât de răspândit și solicitat este acest serviciu în bibliotecile lumii. Unele biblioteci folosesc în acest scop, deopotrivă cu personalul bibliotecii, voluntari, resurse electronice etc. Ajutorul oferit de bibliotecă poate fi în persoană sau online. Există și site-uri cu resurse speciale în ajutorul pregătirii temelor pentru acasă pentru elevi, părinți și bibliotecari, precum cel de la adresa: <http://lifelines.dbooces.org/lifelines1/default.htm>.

Biblioteca publică (și filialele ei) din Worthington, SUA, de exemplu, are, de mai mulți ani, un Centru de ajutor pentru pregătirea temelor pentru acasă (Homework Help Center) <http://www.worthingtonlibraries.org/visit/locations/worthingtonpark/homeworkhelp>. Prin intermediul centrului biblioteca oferă cinci computere conectate la internet, echipate cu Microsoft Office, disponibile numai pentru utilizarea de către elevi pe parcursul anu-

lui școlar. Centrul funcționează de luni până joi, de la orele 15.30 până la 18.30, după principiul „primul venit, primul servit”. Suplimentar la asistența personalului și a voluntarilor, elevii pot să-și printeze gratuit materialele. Elevii pot beneficia în acest scop și de ajutor online. Serviciul *Knowitnow* (cunoaște acum) își face publicitate prin următoarea informație: „Ai nevoie de ajutor la pregătirea temelor pentru acasă? Încearcă *Knowitnow*; bibliotecarii sunt disponibili să te asiste 24 de ore, șapte zile pe săptămână”.

În condițiile noastre, centre cu asemenea destinație ar putea fi baza unor proiecte de finanțare, cu mari șanse de izbândă. Bibliotecile publice din țara noastră au experiență de elaborare a listelor de literatură în ajutor programului școlar, însă aceasta este o variantă mai simplă a experienței expuse mai sus. Asistența bibliotecarului în pregătirea temelor pentru acasă presupune ceva mai mult decât informația despre resursele existente. Bibliotecarii care vor exploata această posibilitate vor avea numai de câștigat. Serviciul poate aduce plusvaloare bibliotecii și poate spori capitalul de imagine pozitivă a ei. Orice bibliotecă, indiferent dacă are sau nu tehnologii, poate oferi acest serviciu.

Orientarea profesională a utilizatorilor este un alt serviciu foarte răspândit în biblioteci. În ultimii ani, bibliotecile lumii încearcă să ofere cât mai multe servicii online prin pagina web a bibliotecii și s-o facă cât mai interactivă. David Lee King anunța, prin postarea din 2 martie 2011 <http://www.davidleeking.com/2011/03/02/our-website-redesign-is-live>, lansarea noii variante a paginii web a bibliotecii <http://www.tsopl.org>. Este o pagină destul de „prietenoasă”. Atrage atenția mai ales compartimentul *Programe și servicii*, cu o gamă de servicii destul de largă pentru utilizatori. Serviciile oferite utilizatorilor includ ore de instruire privind utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare, bibliotecă mobilă, utilizarea computerului și imprimarea materialelor, spații pentru întruniri, liste de literatură personalizate, servicii pentru persoane de vârsta a treia, calendarul evenimentelor, program de știri etc. Un alt compartiment este dedicat serviciilor pentru copii și adolescenți, dar are și o rubrică pentru părinți și profesori. Interfața paginii poate fi un izvor de inspirație, mai ales pentru bibliotecile care vor decide să experimenteze servicii noi și să actualizeze pagina web pentru a corespunde mai mult necesităților reale ale utilizatorilor.

Despre un serviciu similar, și anume o pagină pentru adolescenți, oferit prin intermediul site-ului bibliotecii, anunța, la începutul lunii ianuarie 2012, Sorina Stanca, directorul Bibliotecii Județene „O. Goga” Cluj. Noua

secțiune a paginii Web a bibliotecii poate fi consultată la adresa: www.bjc.ro/paginaadolescentilor și poate pune la dispoziția utilizatorilor informații utile privind educația, sănătatea, timpul liber, voluntariatul, activitățile din comunitate etc.

La 7 februarie 2012, *Monitorul de Vaslui* (<http://www.monitoruldevaslui.ro/2012/02/1a-biblioteca-judeteanas-a-deschis-%C2%ABiblioteca-after-school%C2%BB.html>) relatează despre lansarea proiectului *Biblioteca After School* la Sala de împrumut la domiciliu pentru copii din cadrul Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui, finanțat de IREX România, care presupune organizarea unor activități recreativ-educative pentru copiii de vârstă școlară mică și anume: *Internetul în viața mea de școlar*, *Biblioteca bunelor maniere*, *Lumea într-o carte*. Este o nouă abordare a serviciilor pentru copii.

Într-un comentariu la articolul *Anul 2011 – Anul utilizatorului*, plasat pe blogul de biblioteconomie și știința informării, doamna Ecaterina Ciubuc, șefa bibliotecii Sadova, Călărași, scria că noi, bibliotecarii, trebuie „să mergem acolo unde cineva are nevoie de noi și unde putem face un bine”. Aceasta este esența bibliotecarului, să fie acolo unde este nevoie de el pentru a putea ajuta și unde poate face bine. Undeva în presa de specialitate am remarcat un interviu cu un bibliotecar, răspunsul căruia la întrebarea „De ce ați ales profesia de bibliotecar?” a fost „Ca să fac oamenilor bine”. Când i s-a spus, că există atâtea alte modalități de a face oamenilor bine, el a răspuns: „Poate și sunt, dar eu am ales această cale”. Doamna Ecaterina Ciubuc are norocul de a lucra în una din puținele biblioteci dotate cu tehnologii, dacă le putem spune așa, din spațiul rural. Deși puține, aceste tehnologii pot face enorm pentru a schimba în bine imaginea bibliotecii în comunitate. Este o nouă șansă pe care trebuie s-o punem să lucreze în favoarea bibliotecii. Biblioteca trebuie să ofere cât mai multe servicii, chiar dacă unele par a nu avea nicio tangență cu menirea clasică a bibliotecii: jocuri pentru copii, inclusiv jocuri pe computer; ore de instruire în vederea utilizării tehnologiilor (unde, dacă nu la biblioteca publică, poate învăța un membru al comunității, trecut de vârsta școlară, cum să-și facă o poștă electronică, cum să caute în internet știrile de ultimă oră, cum să-și facă un cont pe Facebook, cum să poarte o conversație pe Skype, Messenger și multe alte lucruri devenite posibile odată cu dezvoltarea tehnologiilor). Membrii comunității trebuie să știe că toate lucrurile acestea se pot face și învăța la bibliotecă. În cazul bibliotecii Sadova, bibliotecarul poate face

față și tehnologiilor Web 2.0. Întreținând două bloguri, doamna E. Ciubuc poate ușor învăța cum să facă acest lucru și pe doritorii din rândul utilizatorilor bibliotecii.

Bibliotecarul poate deveni idolul copiilor, adolescenților, tineretului, tuturor membrilor comunității, care vor să învețe și să cunoască lucruri noi, precum a devenit părintele Iulian din Lucașeuca Orhei (<http://www.protv.md/stiri/social/mai-nou-oamenii-isi-marturisesc-pacatele-prin-internet.htm>), numit „preot în biserică și în internet”. Pentru a ajunge la enoriași, în special la cei tineri, părintele a hotărât să fie acolo unde sunt enoriașii. Exact aceasta trebuie să facă și bibliotecarul, să fie acolo unde sunt utilizatorii, iar majoritatea acestora sunt în internet, pe rețelele de socializare etc. Conform unor studii recente, aproximativ 34-38 % dintre cetățenii țării sunt în internet. Pentru comparație, în bibliotecile publice sunt doar aproximativ 25 % din populația țării. Unde este diferența putem ușor să ne imaginăm, dacă ne amintim de „renumitul” clasament, privind consumul băuturilor alcoolice pe cap de locuitor. Tehnologiile moderne sunt o șansă reală de a-i atrage în biblioteci, demonstrându-le care este valoarea bibliotecii și care sunt beneficiile de la utilizarea ei.

Cred sincer că putem schimba lucrurile și mă bazez când afirm aceasta pe exemplul bibliotecilor publice din spațiul rural, precum cele din Sadova (Călărași), Bilicenii Vechi (Sângerei), Bravicea (Călărași), Crihana Veche (Cahul) și altele despre care încă vom auzi. Cineva trebuie să înceapă crearea „bibliotecii noi”, concept despre care se discută tot mai frecvent în presa de specialitate.

În luna mai 2011, David Lee King publica în *American Libraries* (<http://americanlibraries.org/features/05272011/facebook-libraries>) un articol despre relația bibliotecii cu rețeaua de socializare Facebook. Ideea expusă este că FB ocupă tot mai mult spațiu în activitatea bibliotecilor și că utilizarea celui mai popular instrument media pentru comunicarea cu membrii comunității devine tot mai importantă și tot mai ușoară. Amintim aici că în lucrarea *Un loc la masă: participarea la dezvoltarea comunității* Kathleen de la Peña McCook menționează că „ideea comunității poate fi aplicată în orice tip de bibliotecă – academică, publică, școlară și specială. Biblioteca este (sau ar trebui să fie) inima comunității pe care o servește, indiferent de locația sa”. În ultimul timp se discută tot mai mult despre comunitatea virtuală și dacă e să ne referim serios la acest tip nou de comunicare, Facebook este cel mai reprezentativ în acest sens instrument Web

2.0. David King argumentează importanța utilizării FB în comunicarea cu membrii comunității, invocând faptul că în SUA este înregistrat cel mai mare număr de utilizatori Facebook. Peste 152 milioane de cetățeni americani au conturi FB și aproximativ 50 % dintre aceștia utilizează FB zilnic. După cum menționam mai sus, la nivel mondial numărul de utilizatori FB se apropie de un miliard.

Situațiile statistice de la noi la acest capitol sunt mai modeste. Potrivit unei informații preluate de pe publika.md (http://www.publika.md/numarul-utilizatorilor-moldoveni-de-facebook-este-in-crestere_250431.html) Moldova se situează pe locul 114 în topul celor 213 țări prezente pe Facebook. Numărul cetățenilor moldoveni care utilizează rețeaua de socializare Facebook s-a majorat în ultimele șase luni și a atins cifra de peste 251 000 de persoane sau 4,17 % din populația R. Moldova. Bărbații reprezintă 46% din numărul utilizatorilor moldoveni, iar femeile 54 %. 48 % din utilizatori au vârsta cuprinsă între 18 și 24 de ani, iar 28 % au vârsta de 24-35 de ani.

Însă pretutindeni în lume situația se schimbă vertiginos, Facebook a depășit deja Google ca număr de utilizatori și în scurt timp lucrul acesta s-ar putea schimba și la noi. Din acest considerent bibliotecarii ar trebui să aplece atent urechile la cele expuse de David Lee King în articolul menționat. Cercetătorul oferă un șir de sfaturi în vederea creării contului bibliotecii pe FB și cum poate fi utilizat pentru comunicarea cu membrii comunității. În concepția lui David King foarte importantă este crearea echipei care va monitoriza discuțiile cu utilizatorii și va răspunde la întrebări. În articolul *Utilizarea rețelelor sociale pentru inspirarea dialogului* (<http://clubbib.wordpress.com/2010/08/19/utilizarea-retelelor-sociale-pentru-inspirarea-dialogului>) menționam că la Biblioteca Publică Orășenească din Gothenburg a fost constituită o echipă specială care se ocupă de implementarea tehnologiilor Web 2.0 în activitatea bibliotecii. Echipa este formată din 20 de persoane: 10 – responsabile de blog, 4 – responsabile de Facebook, 3 – responsabile de Twitter, 3 – responsabile de YouTube. Membrii echipei stabilesc sarcinile și căile de realizare a acestora.

În postarea din 6 martie 2012 *Share posts on Facebook to Gain More Readers // Promovează postările de pe blog pe FB pentru a câștiga mai mulți cititori* (http://www.davidleeking.com/2012/03/06/share-posts-on-facebook-to-gain-more-readers/?utm_source=feedburner&utm_medium=email&utm_campaign=Feed%3A+davidleeking+%28David+Le

e+King%29) David King oferă dovada eficienței promovării informațiilor prin mediile sociale și explică cum poți atrage mai multe persoane să citească postările de pe blog. Experimentul făcut de David King este foarte simplu. El a postat pe pagina bibliotecii de pe Facebook o informație destul de vizualizată (137) pe blog. Pe FB această postare a fost vizualizată de 969 de persoane, 68 persoane au accesat postarea, 23 de persoane au comentat sau au distribuit postarea pe profilul lor de FB pentru ca s-o vadă și prietenii lor.

Dacă membrii comunității FB vor primi informațiile și conținuturile de care au nevoie, vor deveni fanii paginii bibliotecii, iar de aici până la a face lobby în favoarea bibliotecii, fie online, fie în persoană, este doar un pas.

„Vânătoarea după nonutilizatori”

Promovarea informațiilor, a resurselor infodocumentare, evenimentelor, a produselor și serviciilor este foarte importantă pentru a capta atenția utilizatorilor. Dacă utilizatorii nu știu nimic despre resursele și serviciile noi, prestate de bibliotecă, eficiența activității este zero. Bibliotecarii trebuie să recunoască că au mari restanțe la capitolul promovarea bibliotecii, a resurselor și a serviciilor oferite. Iar aceasta nu este numai problema noastră, ea este caracteristică bibliotecarilor din mai multe țări.

În anul 2010 bibliotecile din Danemarca au realizat proiectul „Vânătoarea după nonutilizatori”. Mulți potențiali utilizatori au spus că nu vin la bibliotecă pentru că au uitat de existența ei. Mesajul a fost clar: „Acum, că ne-ați amintit de existența bibliotecii, vom vizitau-o mai des.” Ideea ce se desprinde de aici este că bibliotecarii trebuie să facă mai multă publicitate resurselor, produselor, evenimentelor, serviciilor destinate utilizatorilor.

Este foarte important ca bibliotecarul atunci când se ocupă de promovare să privească în viitor și nu în trecut. De finețea acestei activități depinde încrederea utilizatorului, care nu este nici pe departe în favoarea bibliotecarului. Sub nicio formă nu trebuie să contrapunem cartea și alte documente în format tradițional celor în format electronic, internetului, mediilor sociale etc. Nu câștigăm nimic prin contrapunerea acestora. Lectura cărților acoperă niște necesități concrete, mediile sociale acoperă cu totul altele. Trebuie să intuim când utilizatorul este dispus să citească o carte și când vrea să privească un film pe YouTube, să vizualizeze niște imagini pe Flickr, sau să vadă ce informații noi au fost postate pe Facebook. Atunci când utilizatorul vrea să știe ce se întâmplă la momentul actual în lume sau vrea să discute cu un prieten sau să privească un film, cartea nu-i este de

niciun folos. Cu toată nostalgia trecutului, trebuie să învățăm a naviga în lumea digitală a viitorului. Nu există drum de întoarcere la ce am cunoscut până acum. Aceste două formate trebuie să fie pe picior de egalitate, iar balanța dintre ele este soluția. Instrumentele Web intrigă, incită, toată lumea vrea să le încerce și, ori de câte ori le vom spune utilizatorului mai bine să citească decât să navigheze în internet, efectul va fi invers. Unii bibliotecari își vor aminti încă multă vreme cu nostalgie vremurile liniștite de până la apariția tehnologiilor, dar nu mai putem trăi cu nostalgia trecutului, trebuie să înfruntăm viitorul împreună și odată cu utilizatorii.

Atât timp cât oamenii vor să citească, pentru noi, bibliotecarii, nu trebuie să conteze ce format preferă aceștia pentru lectură, principalul este să nu renunțe la această „zăbava” atât de utilă. Tehnologiile pentru lectura cărților se vor schimba mereu, însă promovarea lecturii va rămâne în continuare sarcina principală a bibliotecii. Întotdeauna va rămâne loc pentru carte și lectură, acestea doar vor fi în alt format.

La 10 februarie 2012 revista online *LibraryJournal* a publicat articolul *Ce ne învață utilizatorii și ce trebuie să știe editorii*, semnat de Michael Kelley, un autor preocupat de mai multă vreme de evoluția cărții electronice. Mesajul care trebuie reținut constă în faptul că utilizatorii au aceeași încredere, atât în cartea tipărită, cât și în cea electronică. Acest mesaj a fost semnalat încă în anul 2005 în raportul OCLC *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale*. Un alt moment de reținut este faptul că deși utilizatorul digital, definit în articol ca utilizatorul care folosește (smartphone) telefoane deștepte, cititoare de cărți electronice, tablete etc. este încă în minoritate, acesta este mult mai activ decât utilizatorul serviciilor bibliotecare tradiționale. Iar aceasta se referă nu numai la serviciile digitale, ci și la orice activitate bibliotecară, de la împrumutul la domiciliu a DVD-urilor la frecventarea evenimentelor în spațiul fizic al bibliotecii etc.

„Verbul «a citi» nu acceptă imperativul. Împarte această proprietate cu alte verbe ca «a iubi» și «a visa»”

La 18 ianuarie, Eugenia Bejan a plasat pe Facebook un citat din Daniel Pennac: „*Verbul «a citi» nu acceptă imperativul. Împarte această proprietate cu alte verbe ca «a iubi» și «a visa».*” Este extrem de important de ținut cont de acest adevăr mai ales în relațiile cu cititorii-copii. Orice constrângere are un efect invers decât cel scontat.

Drumul spre inima copiilor nu este ușor, aceștia intuiesc falsul și nu suportă constrângerea. Copiii au nevoie de modele concrete care să le im-

pună respect. În cadrul Festivalului Național al Cărții și Lecturii, Biblioteca Publică Bilicenii Vechi a anunțat o manifestare destul de ingenioasă și anume **Concursul bunicilor povestitori**. Despre ceva asemănător am citit în cartea *Nordic Public Libraries 2.0*. Este vorba de proiectul **Tăticule, citește-mi o poveste** (*Read Me a Story Dad*), inițiat de publicația suedeză *A book for everyone* și administrat împreună cu Confederația Suedeză a Sindicatelor. Ideea acestui proiect își are rădăcinile în Anglia. Recent proiectul a fost implementat și în Norvegia. Deși nu este axat nemijlocit pe copii, rezultatele proiectului influențează situația acestora. Scopul proiectului este de a impulsiona bărbății să citească mai multe cărți. Bărbății din mediul muncitoresc au tendința de a citi mai puțin. Iar aceasta înseamnă că fiilor acestora le lipsește un model puternic pentru lectură, cum ar fi tatăl în rol de cititor. Se consideră că băieții citesc mai puțin decât fetele și pot fi înclinați să identifice lectura drept o ocupație specifică femeilor. Recent Institutul de Politici Publice a publicat concluziile unui sondaj potrivit căruia fetele învață mai bine decât băieții, iar efectele lecturii aici nu pot fi tăgăduite. Iată de ce este important de a demonstra băieților că lectura poate fi un atribut specific și bărbăților. Sondajele internaționale au demonstrat că dezvoltarea copiilor, cultura generală a acestora este afectată, dacă ei nu citesc texte extinse, cum sunt cărțile. Din păcate, și lectura în rândul fetelor este în declin. Deci, acest proiect ar putea fi numit cu același succes *Mamă și tată, citiți-mi o poveste*.

Bărbății care au fost antrenați în proiect au manifestat o atitudine nouă față de lectura proprie. Într-un interviu acordat ziarului național *Svenska Dagbladet*, Lenn Olsson, un muncitor, participant activ în proiect, menționa: „Eu n-am citit niciodată nicio carte și nici n-am fost interesat de lectură. Lectura n-a făcut parte din copilăria mea și eu n-am văzut pe mama sau pe tata cu vreo carte în mână.” Acum Lenn citește pentru fiul său în fiecare seară.

Copiii au nevoie de modele demne de urmat. Pasiunea părinților pentru lectură poate fi transmisă ușor copiilor. Stereotipurile care s-au creat în timp precum că mamele sau bunicile sunt cele care trebuie să citească copiilor povești ar trebui demontate pentru binele copiilor care au nevoie de modele puternice, demne de imitat. Tații și bunicii pot fi niște exemple extraordinare și pot avea aici o influență benefică asupra viitorului copiilor și nepoților.

Webul poate fi prietenos, dar și periculos

Webul se transformă rapid într-un spațiu de informare, comunicare, socializare tot mai vast și oferă posibilități nebănuite anterior. Însă, deoptrivă cu aspectele pozitive există și un șir de aspecte total negative pe care trebuie să le cunoaștem. Bibliotecarii, în special, trebuie să le cunoască și nu atât pentru ei, cât mai ales pentru utilizatorii care vin la bibliotecă după ajutor. Deja este cunoscut faptul că mulți utilizatori își expun viața personală în internet fără a fi conștienți de pericolele existente. Bibliotecarii trebuie să fie atenți mai ales la conceptul de *privacy*. Dacă în spațiul bibliotecii securitatea datelor personale este asigurată prin însăși politica bibliotecii, în spațiul virtual fiecare plasează benevol date care pot fi folosite ulterior împotriva propriei persoane. Anume aici trebuie să intervină bibliotecarul. Să atenționeze utilizatorii despre pericolele specifice internetului, să-i ajute să conștientizeze următorul fapt: cu cât mai puține date personale plasează în internet, cu atât sunt mai în siguranță. Prin rețele utilizatorii pot fi urmăriți unde se află, ce fac, cum gândesc etc.

Pentru bibliotecari este foarte important să știe cum trebuie să administram conținuturile plasate în spațiul virtual, cât de ușor putem pierde toată muncă atunci când nu avem spatele asigurat sau nu avem alături niște profesioniști pe post de siguranță. La 1 ianuarie 2012 am primit de la Wordpress rezultatele statistice privind accesarea blogului în anul 2011, rezultate destul de bune, după părerea mea. Însă, la trei ianuarie, la ora 9 dimineața, am plasat pe blog postarea cu numărul o mie, iar peste câteva ore blogul era blocat și la accesare utilizatorii erau avertizați că „accesarea acestui site poate dăuna computerului dvs.”. Interesant că avertizarea apărea în special când pentru navigare erau folosite browser-ele (navigatoarele) Mozilla Firefox și Google Chrome. Și nici măcar nu de la toate computerele, pentru că la anunțul cu scuzele de rigoare adresat tuturor bibliotecarilor din lista mea de adrese, doamna Lidia Kulikovski mi-a răspuns că la „Hasdeu” se utilizează Mozilla și nu există niciun impediment. Maia Balan mi-a scris pe Facebook că încearcă să acceseze blogul de la două computere diferite și ambele afișează avertizarea de pericol. Din discuțiile cu colegii din România, utilizatori frecvenți ai blogului, pe care i-am contactat pentru a înțelege ce se întâmplă la ei, am înțeles că lucrurile sunt total diferite cu diverse navigatoare. Nicolaie Constantinescu de la Kosson.ro mi-a comunicat ca Internet Explorer, Opera, Safari deschid blogul fără probleme, iar Mozilla și Chrome afișează avertizarea de pericol. La sugestia Web-mas-

terului am scos peste 25 de materiale postate în ultimele săptămâni, care făceau trimitere sau conțineau linkuri de pe alte site-uri și asupra cărora putea plana suspiciunea că pot conține virusi. Este o senzație urâtă de tot să-ți vezi munca la gunoi. Problema bibliotecarilor de la noi este că aproape toți suntem autodidacți, în materie de IT, și există momente când fără un profesionist în domeniu alături nu mai poți să te descurci.

TIC îți ușurează enorm de mult munca. Dar o și complică în aceeași măsură. Și trebuie luate toate măsurile de precauție atunci când lucrezi în regim virtual. Avertizarea Google cu care ne-am confruntat noi este una standard. Este important de știut că ea dispare automat peste 45-90 de zile, dar în acest răstimp utilizatorii pot uita de existența acestui site. Există soluția schimbării adresei, cum am fost nevoiți să procedăm noi, dar aceasta duce la pierderi enorme în rândul utilizatorilor, până când aceștia găsesc calea spre adresa nouă.

Concluzia care se impune este că trebuie să fim foarte precauți atunci când importăm informații, imagini, linkuri de pe alte site-uri, mai ales, de pe unele care nu au încă o reputație solidă. Există o solidaritate în lumea IT, și atunci când am apelat la ajutorul lui Vitalie Braniște, șeful Serviciului tehnologiei informaționale al USMF „Nicolae Testemițanu”, prieten de pe Facebook, recomandat de specialiștii de la hacker.md cărora le-am solicitat ajutorul, acesta, atât de versat în tehnologii, s-a arătat dispus să ofere ajutorul necesar. Dar nu poți de fiecare dată, când te confrunți cu o problemă de asemenea proporții să ridici în regim de alarmă toți specialiștii IT la care se poate ajunge. Deja este clar că fără niște specialiști IT în biblioteci sau fără niște bibliotecari cu puternice competențe IT nu mai poți face față tehnologiilor care se modernizează constant și utilizatorilor zilei de azi și mai ales ai zilei de mâine.

Internetul a venit ca să rămână

Utilizatorii sunt tot mai versați în materie de tehnologii și bibliotecarii nu-și pot permite să rămână prea mult în urmă. Conform unui studiu sociologic realizat de **Centrul de investigații sociologice și marketing „CBS-AXA”**, în perioada 28 ianuarie – 8 februarie 2011, pe un eșantion de 1030 persoane și publicat în luna februarie 2011, 22 % dintre respondenți utilizează internetul zilnic, 6 % o dată sau de câteva ori pe săptămână, 3 % o dată sau de câteva ori pe lună, 3 % mai rar decât o dată pe lună, 67 % niciodată. Este vorba de aproximativ 34 % de utilizatori ai internetului. Potrivit unei informații din *Wikipedia*, la sfârșitul anului 2009, în

Moldova erau înregistrați 1 295 000 utilizatori de internet sau aproximativ 29,9 % din populația țării.

Dacă invocăm faptul că doar 23 % dintre cetățenii țării dispun de computere la domiciliu, și doar 2-3 % dintre ei utilizează internetul în bibliotecă, constatăm că biblioteca are un imens teritoriu de explorat.

Este clar că bibliotecile trebuie să învețe să fie prezente cu tot ce au mai bun în mediul virtual acolo unde sunt atât utilizatorii bibliotecilor, cât și nonutilizatorii.

„Învățând pe alții, ne învățăm pe noi înșine” (Jan Amos Comenius)

Puține instituții sunt mai influențate decât bibliotecile de dezvoltarea și modernizarea tehnologiilor de informare și comunicare, de extinderea internetului și a conexiunilor mobile. Schimbările provocate de aceste fenomene nu sunt de scurtă durată. În asemenea condiții bibliotecarii se conving tot mai mult că șansa de supraviețuire a bibliotecilor sunt serviciile și produsele axate pe necesitățile utilizatorilor, dezvoltarea serviciilor relative la bibliotecă în calitatea ei de loc de întâlnire, socializare, spațiu pentru învățarea neformală, activități culturale, evenimente etc. Țările care s-au confruntat cu aceste fenomene înaintea noastră demonstrează că după primul șoc situația revine la normal. În luna iunie 2011, în SUA a fost publicat studiul *Bibliotecarii din SUA între anii 1880 și 2009* (<http://blog.oup.com/2011/06/librarian-census>). Conform studiului, numărul bibliotecarilor a crescut de la 636, în anul 1880, la 307 273, în anul 1990, considerat an de vârf, după care începe descreșterea numărului de bibliotecari, aceștia ajungând în anul 2009 la 212 742. Această descreștere se explică prin faptul că asupra bibliotecilor, ca și asupra altor profesii care au tangențe cu cartea, ziarele, revistele, muzica, filmul, internetul a avut un efect semnificativ. Declinul însă se încetinește după anul 2000, când bibliotecarii încep să-și ajusteze activitatea noilor condiții și își asumă roluri noi specifice bibliotecii în era internetului.

De aici și necesitatea căutării permanente a unor metode inovaționale pentru realizarea cu succes a sarcinilor specifice bibliotecii Erei Digitale și, implicit, necesitatea formării profesionale continue care să favorizeze dobândirea unor competențe noi și dezvoltarea celor deținute anterior.

Indexul competențelor în câmpul biblioteconomiei / Competency Index for the Library Field (http://ks.webjunction.org/c/document_library/get_file?folderId=67024497&name=DLFE-16500008.pdf), elaborat de WebJunction și OCLC, scoate în evidență mai multe competențe legate

direct de utilizatori, absolut necesare bibliotecarului Erei Digitale și anume competențele ce țin de: **serviciile pentru utilizatori, facilități, consultanța cititorilor, instruirea utilizatorilor** etc. Fără aceste competențe bibliotecarul nu mai poate face față sarcinilor specifice bibliotecii Erei Digitale.

Deja de câțiva ani, standardul internațional al statisticii de bibliotecă solicită evidența și raportarea numărului sesiunilor de instruire a utilizatorilor. Însă, pentru a avea ce raporta, bibliotecarii trebuie inițial instruiți cum să instruiască utilizatorii. Având în vedere ritmurile de modernizare a tehnologiilor de informare și comunicare, această sarcină nu va fi ușoară. Aveau dreptate specialiștii de la Fundația „Gates” atunci când au propus în anul 2000 la decernarea primului Premiu Learning Award, de un milion de dolari, drept criterii de selecție: implementarea în activitatea bibliotecilor a TIC, instruirea bibliotecarilor în vederea utilizării TIC și instruirea utilizatorilor în vederea utilizării TIC.

Aceste sarcini sunt de importanță vitală pentru biblioteca Erei Digitale și de realizarea lor depinde în mare măsură viitorul bibliotecii și al profesiei.

„**Îmi place să ajut oamenii care se ajută singuri**” (John Galsworthy)

După ce în anul 2007 bibliotecile publice din România, precum și cele din alte state învecinate au fost acceptate în Programul Bibliotecii Globale al Fundației „Gates” noi am vorbit despre acest proiect ca despre o posibilitate și pentru bibliotecile din țara noastră. Începând cu acest an putem vorbi deja despre program ca despre o realitate și depinde de implicarea fiecăruia dintre noi ca acest program să fie realizat și să dea rezultatele pe care le așteptăm finanțatorii și, respectiv, să sporească capitalul de imagine pozitivă a bibliotecii publice. Acest proiect, care are ca scop îmbunătățirea calității vieții oamenilor prin asigurarea accesului la informația de calitate, prin lichidarea inegalității digitale, este o mare provocare pentru bibliotecile noastre și unica șansă de a face față misiunii unei biblioteci publice în Era Digitală.

În anul 2007, când, împreună cu doamnele Lidia Kulikovski și Hermina Anghelescu, făceam prima tentativă de a bate la porțile Fundației „Gates” și a aduce în vizorul inițiativei Bibliotecii Globale, bibliotecile publice din R. Moldova, prezentând spre judecata finanțatorilor un proiect de informatizare a bibliotecilor, cunoșteam politica fundației de a alege țara și partenerii cu care intenționează să lucreze, dar cunoșteam și preceptul biblic: „Bate și îți se va deschide.” Nu ne-a descurajat primul eșec

și am continuat să batem delicat, trimițând „statistici alarmante” și ținând bibliotecile publice din R. Moldova în atenția Fundației „Gates”. Cineva a înțeles că insistenții aceștia chiar au porniri serioase și iată-ne cea de-a 11-a țară acceptată în Programul *Biblioteci Globale*, finanțat de Fundația „Gates”. Țările care au început realizarea proiectului înaintea noastră: Chile, Mexic, Botswana, Lituania, Letonia, România, Ucraina, Polonia, Bulgaria și Vietnam deja au acumulat o experiență bogată și au reușit să scoată bibliotecile pe altă traiectorie de dezvoltare.

Avem toate premisele să-i ajungem și chiar să-i întrecem. Acum că guvernul a acceptat ajutorul finanțatorilor străini urmează să depunem eforturi ca să ne ajutăm singuri pentru a reuși. Bibliotecarii care vor pune în contribuție competențe, eforturi, voință, pregătire profesională, creativitate și vor propune spre implementare proiecte cu adevărat inovative vor reuși să modernizeze bibliotecile, să se impună comunității, să ajute membrii comunității să perceapă altfel și să vadă cu alți ochi biblioteca.

Avem o șansă reală de a scoate bibliotecile de sub greutatea lacătelor și a indiferenței și a le reda demnitatea pe care o merită.

Traducerea în limba română a cuvântului „gate” înseamnă *poartă*. Această poartă s-a deschis și depinde de bibliotecari cu ce proiecte vor bate la ea. Bibliotecarii trebuie să învețe să facă proiecte inovative care să corespundă misiunii fundației de a ușura accesul la informația de calitate și prin aceasta a contribui la îmbunătățirea calității vieții cetățenilor.

Michael Connelly, autorul cărții *The Fifth Witness* (cu cele mai bune vânzări în SUA), susține că biblioteca este stâlpu pe care se ține cupola societății. Dacă acest stâlp cade, atunci cade și această cupolă.

La începutul lunii martie, când am purces la elaborarea comunicării pentru simpozionul științific *Anul bibliologic 2011*, l-am rugat de David King să-mi trimită ultima lui prezentare pentru a înțelege care este tendința actuală în materie de prezentări PowerPoint. Mi-a trimis o prezentare audio/video (<http://www.slideshare.net/davidleeking/seriously-social-leveling-social-media-focus-on-facebook>), destul de sofisticată, pentru care noi nu avem nici pregătirea și nici echipamentele necesare. Mi-am amintit a câta oară de badea Mihail din *Sania* lui Ion Druță. Atunci când după eforturi parcă am ajuns să cunoaștem și să utilizăm niște TIC, să realizăm niște prezentări bune, am înțeles că deja se cere altceva. Este vorba de filozofia actului de creație și filozofia evoluției care nu cunoaște limita perfecțiunii și nici punctul terminus. Iar ideea ce se desprinde de aici pentru noi, bi-

bliotecarii, este că trebuie să ne asumăm responsabilitatea învățării pe tot parcursul vieții sau pe tot parcursul carierei profesionale. Problema noastră este că, deși încă n-am terminat „sania”, trebuie deja să ne apucăm de „căruță”. Și așa va fi mereu. Pentru mulți dintre noi tehnostresul adevărat încă urmează a fi cunoscut.

Referințe bibliografice:

1. Global Libraries // <http://www.gatesfoundation.org/libraries/Pages/global-libraries.aspx>
2. Facebookizarea politicii moldovenești // <http://cenusadi.wordpress.com/2012/02/04/facebookizarea-politicii-moldovenesti>
3. Book review: ‘The Fifth Witness’ by Michael Connelly/
4. <http://articles.latimes.com/2011/apr/05/entertainment/la-et-book-20110405>
5. Indexul competențelor în câmpul biblioteconomiei /Competency Index for the Library Field //http://ks.webjunction.org/c/document_library/get_file?folderId=67024497&name=DLFE-16500008.pdf
6. Bibliotecarii din SUA între anii 1880 și 2009 // (<http://blog.oup.com/2011/06/librarian-census>)
7. Utilizatori internet // <http://clubbib2.wordpress.com/2011/03/01/utilizatori-internet>
8. Utilizarea rețelelor sociale pentru inspirarea dialogului <http://clubbib.wordpress.com/2010/08/19/utilizarea-retelelor-sociale-pentru-inspirarea-dialogului>
9. <http://blog.slideshare.net/2012/01/25/white-house-engages-public-with-enhanced-graphic-slideshow>
10. http://community.oclc.org/cooperative/?utm_source=WhatCountsEmail&utm_medium=z+-+Janet+122910&utm_campaign=OCLC+Reports
11. <http://americanlibrariesmagazine.org/features/05272011/facebook-libraries>
12. <http://www.slideshare.net/davidleeking/seriously-social-leveraging-social-media-focus-on-facebook>
13. Bibliotecile nu mor, bibliotecile evoluează // <http://clubbib.wordpress.com/2011/10/07/bibliotecile-nu-mor-bibliotecile-evolueaza>
14. „Percepția bibliotecilor, 2010: Context și Comunitate” // <http://www.oclc.org/reports/2010perceptions.htm>.
15. Mai nou oamenii își mărturisesc păcatele prin internet // <http://www.protv.md/stiri/social/mai-nou-oamenii-isi-marturisesc-pacatele-prin-internet.htm>
16. http://www.publika.md/numarul-utilizatorilor-moldoveni-de-facebook-este-in-crestere_250431.html

UTILIZATORUL DE BIBLIOTECĂ 2.0: CONTEXT, PROFIL, TENDINȚE

I. Situație generală

Tema despre care urmează să discutăm își are sorginea în *Mișcarea Web 2.0* și este o prelungire logică a acestei mișcări, la fel ca și *Biblioteca 2.0*, *Bibliotecarul 2.0* etc. Oricât de mare ar fi tentația, nu putem face o ierarhizare, și nici comparație, care este mai importantă *Biblioteca 2.0* sau *Utilizatorul 2.0*. Biblioteca nu poate fi concepută fără utilizatori. Poate cu excepția bibliotecilor departamentale de împrumut, atât de răspândite și recunoscute în Franța. Dar despre ele vom vorbi cu altă ocazie. Iar potențialul utilizator? Se poate descurca fără bibliotecă? Grea întrebare! Greu răspuns! Se pare că se poate și încă foarte bine, dacă este să dăm crezare sondajelor (și nu avem niciun temei să facem abstracție de ele) efectuate în ultimii ani de diverse forumuri internaționale de profil. Să le punem totuși pe aceeași linie de importanță și să discutăm despre ele în ansamblu. Literatura de specialitate definește *Utilizatorul 2.0* ca **utilizatorul care folosește resursele și serviciile Bibliotecii 2.0**. Deci, *Utilizatorul 2.0 trebuie să știe cum să folosească tehnologiile și instrumentele Web 2.0 pentru a crea conținuturi, a le evalua, a le posta, a le disemina, a se implica, a participa etc.*

Dar să începem prin clarificarea unei probleme foarte importante, care pornește chiar de la terminologia folosită la formularea temei. Ediția nouă, completată și revăzută, a *Ghidului IFLA/UNESCO Serviciile Bibliotecii Publice* (IFLA Public Library Service Guidelines, 2010) scoate în prim-plan o nouă problemă de terminologie. Dacă în prima ediție este folosit predominant termenul „utilizator = user” în ediția recentă, capitolul trei, fost „Satisfacerea necesităților utilizatorilor” este intitulat „Satisfacerea necesităților clienților”, autorii specificând, în introducere și practic în definiție (p. 35): „**client** este termenul folosit în primul rând peste tot

cuprinsul *Ghidului* (exact cum este *utilizator*, *patron*) pentru a optimiza importanța non-utilizatorilor bibliotecii publice, ca potențiali clienți. De asemenea, termenul **client** exprimă implicit doleanțe și necesități, care trebuie identificate și satisfăcute”.

Se pare că autorii vor cu toată seriozitatea să scoată acest termen în prim-plan, de vreme ce până și în *Indexul* de la sfârșitul *Ghidului*, de la termenii *patron*, *utilizator* se face trimitere la termenul *client*. Trimitere se face, la fel, de la *educația utilizatorului* la *educația clientului* și, respectiv, de la *servicii pentru utilizatori* la *servicii pentru clienți*. Până la o decizie finală sau până la o acceptare mai generală a noului termen noi vom folosi atât *Utilizator 2.0*, cât și *Client 2.0*.

Însă, orice sinonim am folosi și oricum i-am spune: *client*, *utilizator*, *beneficiar*, *cititor*, *patron*, *vizitator*, și indiferent dacă vom adăuga sufixul *2.0* sau ne vom rezuma la *modern*, *actual* etc., cert este că subiectul discuției noastre rezidă în rațiunea existenței unei biblioteci care nu mai este cea de altădată.

Este cunoscut faptul că *Mișcarea Web 2.0* n-a fost gândită, programată sau testată în laboratoare. Ea s-a produs ca de la sine, pur și simplu, și numai după ce s-au trezit în fața unei realități bine conturate, profesioniștii domeniului s-au gândit cum să boteze fenomenul. Exact așa au apărut celelalte derivate cu sufixul *2.0*, inclusiv termenii specifici domeniului nostru: *Biblioteca 2.0*, *Utilizatorul de bibliotecă 2.0*, *Bibliotecarul 2.0*. Și în condițiile bibliotecii, ca și în toate celelalte domenii, această a doua generație de servicii web are ca axă crearea și folosirea în comun a conținuturilor. Utilizatorii, și aici, sunt și consumatori, și producători de conținuturi. *Biblioteca 2.0* exploatează competențele și abilitățile utilizatorilor pentru crearea și implementarea serviciilor inovative de bibliotecă.

Tendința dominantă a acestei perioade este legată de rețelele sociale și, în mod special, de bloguri, Twitter, Facebook etc. Despre importanța noilor medii sociale, bazate pe instrumente *Web 2.0*, care contribuie la remodelarea utilizatorului, putem judeca după ritmul de dezvoltare, dar și de acceptare a acestora de către utilizatori, care capătă proporții uluitoare. Este suficient să invocăm faptul că acestea sunt folosite de către politicieni de cel mai înalt rang, președinți de state, regi, personalități de seamă din știință, artă, cultură, religie etc. Nume grele precum Casa Albă, Regina Angliei, Papa de la Roma etc. ocupă tot mai mult spațiu pe diverse rețele sociale. Casa Albă cu posibilitățile ei enorme are 13 bloguri, create încă

în ianuarie 2009, opt conturi pe Twitter etc. Fiecare segment important al administrației Cabinetului Obama are blogul său. Informațiile postate sunt structurate în 23 de categorii: de la drepturile civile, apărare, economie, învățământ până la veterani, femei. Pentru utilizarea cât mai eficientă a acestor instrumente web, respectiv, pentru a face activitatea guvernului mai receptivă și mai transparentă, Macon Phillips, directorul *New Media (Medii Noi)* de la Casa Albă are în sarcină studierea sugestiilor cetățenilor despre modalitățile de utilizare a tehnologiilor. Papa de la Roma, de ceva vreme deja, a acceptat în viața sa și aceste posibilități de informare și comunicare. Recent, toate mediile internaționale au anunțat că Regina Angliei și-a făcut cont pe Facebook. Din anul 2007 Regina Elisabeta II are un cont pe YouTube, iar din 2009 are cont pe Twitter. Fenomenul capătă contururi serioase și la noi. Tot mai mulți politicieni, funcționari, reprezentanți ai elitelor politice, religioase, culturale, științifice acceptă comunicarea prin rețelele de socializare. Anul acesta Comisia Electorală Centrală din R. Moldova a folosit rețelele de socializare pentru a îndemna tineretul să participe la vot. În aceeași perioadă, toți liderii politici de la Chișinău au folosit rețelele de socializare pentru a capta atenția cetățenilor și a-și înmulți susținătorii.

Este tot mai evident faptul că tehnologiile și instrumentele *Web 2.0* se extind masiv și asupra bibliotecilor, care au **funcții legitime de informare, comunicare, socializare** etc., oferindu-le oportunități unice de a crea servicii de mare valoare pentru membrii comunității. Rapiditatea și comoditatea obținerii informației sunt criteriile, care captează din ce în ce mai mulți clienți. Câștigă bibliotecile care sunt receptive la diversificarea necesităților și doleanțelor utilizatorilor cu abilități din ce în ce mai dezvoltate în probleme de internet și tehnologii, impunând activ conținuturile și serviciile de bibliotecă acolo unde aceștia au cea mai mare nevoie de ele, invadând lumea lor socială; câștigă bibliotecile care încurajează personalul și utilizatorii să devină „fani” ai paginii web și ai paginilor din diverse rețele sociale; bibliotecile, care plasează sistematic informații despre evenimente, produse noi etc. pe diverse rețele de socializare, care dezvoltă servicii de referință 24/7, care prin diverse metode ajută utilizatorii să găsească, să identifice, să selecteze și să obțină resursele tipărite sau electronice de care au nevoie.

Beneficiile în urma extinderii serviciilor, folosind tehnologiile *Web 2.0*, care în final duc la îmbunătățirea serviciilor pentru utilizatori includ:

– serviciile proactive – utilizatorii deja folosesc instrumente precum bogurile, fluxurile de informații RSS, rețelele de socializare etc.;

– îmbunătățirea comunicării – atât în interiorul bibliotecii, cât și în exterior;

– implementarea imediată – postarea conținuturilor pe web nu mai este prioritatea absolută a profesioniștilor IT. Softurile sociale disponibile pentru crearea blogurilor, rețelelor sociale etc. permit implicarea largă a utilizatorilor în postarea conținuturilor online;

– supraviețuirea – bibliotecarii încearcă să țină pasul cu evoluția tehnologiilor și instrumentelor *Web 2.0* pentru a putea face față concurenței din spațiul informațional și de pe piața serviciilor de destindere.

Deși conceptul de *Biblioteca 2.0*, care plasează utilizatorul în centrul activității bibliotecare, apare mai târziu, pe la mijlocul acestui deceniu, problema utilizatorului, ca factor-cheie pentru existența bibliotecii, este pusă mult mai devreme sau, mai bine zis, a existat dintotdeauna. Din cele **Cinci legi ale biblioteconomiei** de S.R. Ranganathan trei sunt centrate pe cititor: fiecărui cititor cartea sa; fiecărei cărți cititorul său; salvează timpul cititorului. Michael Stephens a parafrazat regulile lui S.R. Ranganathan, înlocuind „cartea sa” prin „colecția sa” și adăugând „salvează timpul și energia cititorului”.

Manifestul UNESCO pentru bibliotecile publice din 1994 are directive clare privind bibliotecarul, utilizatorul și resursele de acces la informație și cunoaștere.

Liniile directorii IFLA/UNESCO privind dezvoltarea serviciilor bibliotecii publice rezervă un capitol întreg **satisfacerii necesităților clienților**, pornind de la ideea că „întrucât chiar și în cea mai prosperă societate resursele sunt limitate, nu este posibilă servirea tuturor utilizatorilor la același nivel. De aceea, biblioteca trebuie să-și stabilească niște priorități bazate pe o analiză a necesităților utilizatorilor, raportate la accesul lor la servicii de alternativă” (ediția nouă a *Ghidului*, p. 37).

Încă la apariția primei variante a Standardului internațional **Indicatori de performanță pentru biblioteci** în capul listei a fost pus indicatorul **Satisfacția utilizatorului**.

Este cunoscută practica elaborării de către biblioteci, excelează la acest capitol mai ales bibliotecile din Anglia, a *Cartei clientului*. Un model de cartă este prezentat și în *Ghidul IFLA/UNESCO*, menționat mai sus.

Toate acestea denotă conștientizarea faptului, pe întreaga ierarhie de competențe, că de nivelul de satisfacție a utilizatorilor reali și potențiali depinde rezistența în timp a bibliotecii și reușita activității bibliotecare.

Cât privește accesul la serviciile de alternativă, acestea includ toată gama de servicii devenite posibile odată cu implementarea în activitatea bibliotecilor a tehnologiilor de informare și comunicare și, în special, a instrumentelor *Web 2.0*.

Însă, există și suficiente argumente că până acum utilizatorului nu i s-a acordat atenția cuvenită și cel mai convingător este faptul că atunci când se vorbea despre cei trei piloni (balene), care stau la baza instituției bibliotecare, se aveau în vedere spațiile, resursele și personalul. Se pare că acești trei piloni nu mai sunt suficienți pentru a face față greutății și va fi nevoie de al patrulea pilon – utilizatorul, dacă nu chiar și de al cincilea – serviciile oferite.

Activitatea bibliotecii secolului XXI trebuie să fie deschisă, interactivă, să provoace interes, să uimească, să intrige, să fie centrata pe necesitățile utilizatorului, plină de înțelegere pentru utilizator și să implice participarea – toate acestea în ansamblu o deosebesc de biblioteca tradițională centrată pe colecții și bibliotecar.

Arhitectura participării și folosirea inteligenței colective la crearea conținuturilor acestora este fundamentul *Bibliotecii 2.0*.

Mișcarea *Biblioteca 2.0*, care reprezintă o combinație de instrumente și atitudini, o nouă modalitate de promovare a serviciilor interactive de bibliotecă, centrate pe necesitățile utilizatorilor, prin intermediul noilor tehnologii de internet și care se bazează pe exploatarea inteligenței colective în crearea conținuturilor și atragerea utilizatorilor în activitatea bibliotecii și în viața comunității este o nouă șansă pentru îmbunătățirea imaginii bibliotecii. Reușita acestei noi mișcări va depinde de faptul cum bibliotecarii vor folosi această platformă interactivă pentru a interesa utilizatorii, cum vor ști să axeze resursele infodocumentare pe interesele utilizatorului, cum vor atrage utilizatorii să participe la crearea acestora, cum vor reorienta fluxul informațional ca să circule în orice direcție: de la bibliotecă spre utilizator, de la utilizator spre bibliotecă, de la bibliotecă spre altă bibliotecă, de la utilizator spre alt utilizator și, nu în ultimă instanță, cum vor ști să gestioneze eficient banii, care vor fi tot mai puțini și tot mai greu de obținut.

II. Contextul în care se formează Utilizatorul 2.0

În doar 20 de ani de la apariție, rețeaua globală de internet s-a implantat masiv în orice aspect al existenței umane, influențând și remodelând comunicarea, gândirea, căile de căutare și de depistare a informației, modul

de relaxare și organizare a timpului liber și, în consecință, modul de a trăi, de a activa și a acționa. Webul a devenit o nouă realitate și numărul celor care încă nu folosesc tehnologiile și instrumentele web devine din ce în ce mai mic. Extinderea noilor media, a webului social acaparează un segment tot mai mare din timpul liber al cetățenilor. Informația este pescuită din internet și nu întotdeauna este verificată în vederea calității și a siguranței. Într-un asemenea mediu iau naștere și se dezvoltă noi instrumente și aplicații web, axate pe conținuturile generate de utilizatori. Tehnologiile se modernizează rapid atât bibliotecarii, cât și utilizatorii cu greu pot ține pasul cu această evoluție. Devine tot mai accentuată contradicția dintre *Utilizatorul 2.0* și *Biblioteca / Bibliotecarul 1.0*. Exemplul din revista *American Libraries* despre utilizatorul din generația net care, la intrarea în bibliotecă, a avut impresia că s-a întors în timp este foarte potrivit pentru realitatea din multe biblioteci.

Spațiile, tehnologiile, resursele infodocumentare – toate sunt demodate, depășite, învechite. Cum poate fi mulțumit *Utilizatorul 2.0* de resursele bibliotecii, unde rata medie de înnoire a fondului este de peste 50 de ani (de atâtea ori mai mare decât recomandările IFLA-UNESCO, șapte-zece ani). Tehnologiile învechite moral, cu viteză neadecvată sau chiar lipsa tehnologiilor demoralizează utilizatorii și-i îndepărtează de bibliotecă. Recent, mass-media relatează despre vizita unui grup de jurnaliști din Germania la o fabrică de zahăr din Moldova. Unul dintre jurnaliști mărturisează că așa tehnologii învechite a mai văzut în anii '90 în RDG. Oare ce ar spune un bibliotecar german văzând o bibliotecă de la noi?

Tot mai frecvent utilizatorii apelează la motoare de căutare, enciclopedii online, rețele de socializare etc. pentru satisfacerea necesităților de informare, documentare, comunicare.

Printre problemele cu care se confruntă bibliotecarii una foarte serioasă ține de **încrederea utilizatorului**. Studiul OCLC *Perceperea bibliotecii și a resurselor informaționale* a pus respondenților și întrebarea *Care sunt sursele de încredere folosite pentru validarea informației?*. Rezultatul este zdrobitor în defavoarea bibliotecarilor. Opțiunile indicate pentru a defini cele mai de încredere surse pentru validarea informației sunt:

- 19% – un expert în domeniul de interes;
- 17% – alte site-uri web cu informații similare;
- 14% – materiale tipărite;
- 11% – colegi de serviciu;

- 11% – prieteni;
- 10% – profesori;
- 9% – rude;
- 5% – documente de bibliotecă;
- 2% – bibliotecari.

Conform aceluiași studiu, doar 8% dintre respondenți află despre resursele electronice de la bibliotecari. Cei mai mulți – 61%, află de la prieteni. 86% dintre respondenți se bazează pe cunoștințele personale pentru a determina dacă informația este de încredere sau nu. Este evident, că în *Lumea 2.0* autoritatea se bazează mai degrabă pe reputație și pe prezența în internet, decât pe poziția ocupată și gradele științifice.

Wikipedia, care poate servi ca exemplu de cum pot fi implicați utilizatorii în crearea conținuturilor, devine campionul conținuturilor generate de utilizatori. Oferă instrumentele necesare pentru a contribui, dar și pentru a crea o atmosferă unde contribuțiile pot fi verificate și discutate de o comunitate foarte largă. Fondată în anul 2001, *Wikipedia* s-a dezvoltat rapid, transformându-se în unul dintre cele mai mari site-uri web de referință cu aproximativ 78 milioane vizitatori lunar. La momentul actual include peste trei milioane de articole în limba engleză. De la apariția sa, *Wikipedia* a trezit numeroase discuții, au fost expuse varii păreri atât pro, cât și contra, dar acum aproape că nu există listă bibliografică unde să nu se facă referire la *Wikipedia* și tot *Wikipedia*, potrivit sondajelor, figurează printre primele resurse online cu care utilizatorii încep căutarea.

Sigur, că se impune întrebarea dacă conținuturile generate de utilizatori nu generează și probleme. S-ar putea, dar pentru aceasta este bibliotecarul, să vegheze calitatea. Într-o lume a inteligenței colective controlul și autoritatea au alte înțelesuri. Multe dintre resursele bazate pe web sunt create mai degrabă de amatori decât de autorități abilitate pentru aceasta. În lumea *Web 2.0*, convingerea tradițională – că dacă informația vine de la bibliotecă implică și calitate – nu mai este adevărată. Utilizatorii văd mai întâi de toate informația în internet, vizitarea bibliotecii devine o întâmplare din ce în ce mai rară. Devine foarte important să învățăm utilizatorii cum să evalueze informația pentru ca să devină pricepuți cu adevărat.

Problema tehnologiilor

Conform situațiilor statistice, recepționate și sistematizate de Centrul de Statistică și Sondaje, BNRM, la 1 ianuarie 2010, din rețeaua bibliotecilor publice din țară, constituită din 1385 biblioteci, inclusiv Biblioteca Na-

țională a RM și Biblioteca Națională pentru copii „Ion Creangă”, doar 202 biblioteci (aproximativ 15%) dispun de computere și doar 138 biblioteci (aproximativ 10%) sunt conectate la rețeaua globală de internet. Situația este mai mult sau mai puțin bună în municipiile Chișinău și Bălți, unde – din 41 de biblioteci și filiale – 35 dispun de computere și toate 35 sunt conectate la internet. Destul de complicată este situația în centrele raionale și în orașe. Din cele 121 biblioteci și filiale orășenești, doar 49 dispun de computere și 38 sunt conectate la internet. Marea problemă însă o constituie bibliotecile din spațiul rural. Din cele 1221 biblioteci comunale (sătești), doar 116 au în dotare computere și doar 63 sunt conectate la internet.

Sumbră situație, dacă luăm în considerare faptul că, potrivit datelor furnizate de Biroul Național de Statistică, la 1 ianuarie 2009, din 3 567 500 persoane cât constituia populația țării, 2 092 400, sau aproape 59%, locuiesc în zona rurală. În anul 2009 toate bibliotecile publice din spațiul rural, luate împreună, au achiziționat 26 de computere. Nu este complicat de calculat de câți ani ar fi nevoie pentru informatizarea bibliotecilor publice din spațiul rural. Astăzi se consideră că dacă nu ești în internet, înseamnă că nici nu exiști. Cu doar 63 biblioteci sătești conectate la internet, satele noastre aproape că nu există. Sau, dacă există, puțini le pot găsi și pot afla o informație cât de succintă despre ele.

Aceasta este o față a medaliei, există însă și cealaltă față. Nu putem să nu luăm în considerare și faptul că foarte mulți bibliotecari au computere la domiciliu, pot avea acces prin internet la școală, la primărie etc. În scurt timp localitățile fără acces la internet vor deveni tot mai puține, pentru că cei care au cunoscut avantajele TIC nu se mai pot descurca fără ele, iar cei care numai au auzit despre ele fac eforturi pentru a le obține.

Michael E. Casey, considerat părintele conceptului *Biblioteca 2.0*, sugerează ideea că deși *Biblioteca 2.0* implică tehnologiile, bibliotecile cu finanțe limitate pentru tehnologii ori din comunitățile afectate de inegalitatea digitală mai pot lucra având *Biblioteca 2.0* doar în perspectivă. „Dacă posibilitățile tehnologice sunt limitate, pot fi luate în considerare funcțiile fizice, care corespund necesităților utilizatorilor actuali, precum și dezvoltarea unor servicii noi. Pot fi dezvoltate idei pentru oferte noi, incluzând servicii fizice; pot fi preluate experiențele altor biblioteci, studiind necesitățile utilizatorilor actuali și potențiali.” Foarte elocvent este aici exemplul cu elaborarea bibliografiei locale.

Preferințele utilizatorilor de internet

Potrivit informației din *Wikipedia* (http://en.wikipedia.org/wiki/Internet_in_Moldova), în R. Moldova numărul utilizatorilor de internet este în continuă creștere. La sfârșitul anului 2009 au fost înregistrați 1 295 000 utilizatori de internet sau 29,9% din populația țării. Pentru comparație, în același an bibliotecile au raportat aproximativ 24% de utilizatori activi ai serviciilor de bibliotecă raportați la populația țării.

Care este situația în alte țări? Raportul Proiectului *Pew Internet & American Life* scoate în relief faptul că în anul 2009, în anumite zile, 73% din populația adultă a SUA se loghează pentru a utiliza internetul. Studiul *How libraries stack up: 2010*, efectuat recent de OCLC, scoate în evidență faptul că două treimi, sau 151 milioane de americani, dețin card de bibliotecă.

Conform unei informații publicate de Unimedia (<http://unimedia.md/?mod=news&id=19592>) Republica Moldova este a treia în topul țărilor de pe glob, care au cea mai mare viteză de acces la internet, fiind precedată doar de Letonia și Coreea de Sud. Și mai uimitor este faptul că orașul cu cea mai mare viteză de acces la internet din Moldova nu este Chișinăul, ci Orhei.

Pentru a ști ce pretind utilizatorii moderni ai bibliotecilor, trebuie să știm care sunt preferințele lor și, în special, care sunt preferințele legate de mediul internetului. Într-un articol, publicat la 28 septembrie 2010 pe <http://totul.md/ro/expertitem/618.html>, preferințele utilizatorilor de internet din Republica Moldova sunt clasificate după cum urmează:

1) rețelele sociale (captează cea mai mare atenție și consumă cel mai mult timp);

2) forumuri și trackere (un studiu arată că Moldova ocupă locul șapte – din 110 țări ale lumii – în ceea ce privește rata pirateriei software);

3) anunțurile și magazinele din internet destinate vânzării și procurării bunurilor și serviciilor de pe piața națională;

4) serviciile de e-mail (chiar dacă există zvonuri că serviciile de e-mail și-ar pierde din eficiență în favoarea rețelelor sociale, situația din online-ul moldovenesc este contrară);

5) mass-media online (este sfera cea mai eficientă, deoarece are menirea de a informa și a reda conținut. În acest mediu mai pot fi incluși și bloggerii, care, la fel, au scopul de a produce conținuturi).

În conformitate cu relatările Raportului Proiectului *Pew Internet &*

American Life, preferințele americanilor de utilizare a internetului sunt după cum urmează:

- 1) serviciile de e-mail;
- 2) utilizarea motoarelor de căutare pentru identificarea informației;
- 3) accesarea știrilor;
- 4) verificarea vremii (timpului probabil);
- 5) căutarea informației despre un hobby ori interes.

Abilitățile și competențele bibliotecarilor

O problemă foarte serioasă, despre care de această dată vom aminti doar în treacăt, ține de abilitățile și competențele bibliotecarilor de a face față tehnologiilor și instrumentelor moderne și necesităților utilizatorilor. Este o problemă fără a cărei rezolvare mersul înainte va fi imposibil sau ritmul va fi foarte lent. Dar oricare, și oricâte, ar fi problemele, trebuie să fim conștienți de faptul că lucrurile evoluează și noi nu putem rămâne pe loc și nici nu putem să ne ascundem în spatele problemelor. Probabil tema Conferinței din anul viitor va fi *Biblioteca 2.0*, cu toată gama de subteme care reies din acest concept. Utilizatorul modern trebuie să îmbine lumea reală cu cea virtuală, iar această îmbinare impune noi metode de gândire, acțiune și chiar vorbire. Și tot ce poate face utilizatorul trebuie să poată face și bibliotecarul. De fapt, bibliotecarul trebuie să știe mai mult, doar și pentru aceasta este remunerat din banii publici, deci, din banii utilizatorilor reali și potențiali.

Bibliotecile preocupate la modul serios de implementarea instrumentelor *Web 2.0* investesc în formarea profesională continuă a bibliotecarilor, precum și în instruirea clienților privind utilizarea instrumentelor noi. Experiențe sunt foarte multe și ele ar putea servi ca punct de orientare și pentru noi.

ALA TechSource a organizat la 1 și 8 decembrie curent Webinarul *Utilizarea software-urilor sociale: Facebook, Twitter și altele în marketingul de bibliotecă*, avându-i ca formatori pe Robin Hastings și David Lee King, experți în tehnologii *Web 2.0*. Tot în luna decembrie (pe data de 1 și 2) a avut loc Conferința online gratuită *Servirea patronului* (utilizatorului, clientului – *n.a.*) *secolului XXI*, organizată de WebJunction (<http://www.webjunction.org>), care a avut ca axă necesitățile și abordările în continuă schimbare la servirea clienților în bibliotecile secolului XXI.

Abilitățile și competențele bibliotecarilor trebuie să se răsfrângă po-

zitiv asupra utilizatorilor. În activitatea zilnică a bibliotecii un loc aparte trebuie să revină instruirii utilizatorilor în vederea utilizării internetului, a resurselor, inclusiv a celor în format virtual, precum și promovarea culturii informaționale. Bibliotecile din SUA au acumulat experiențe serioase în vederea instruirii clienților. Studiul OCLC *How libraries Stack Up: 2010*, efectuat recent, relatează despre faptul că 5400 de biblioteci publice oferă instruire în vederea dezvoltării abilităților de utilizare a tehnologiilor. În fiecare zi 14 700 persoane participă la asemenea activități de instruire.

III. Care este profilul Utilizatorului 2.0?

În studiul *Crescând împreună cu Google. Ce înseamnă aceasta pentru educație?* Diana G. Oblinger (Universitatea din Carolina de Nord, SUA) face o caracterizare a generației net. Potrivit unui student:

- „– computerul este nucleul locului meu de muncă;
- când am nevoie de informație, mă conectez online;
- pe lângă IM (mesageria rapidă) și poșta electronică, telefonul celular este sursa mea principală de comunicare;
- de obicei jonglez cu câte cinci lucruri în același timp.”

Aceștia sunt utilizatorii din generația net, care s-au născut după 1982 și n-au cunoscut viața fără internet. Conflictul dintre generații, prezent dintotdeauna, este accentuat în anii de la urmă și de subaprecierea TIC de către generațiile anterioare și cultul acestora la generația care s-a format în era digitală. Generațiile anterioare nu înțeleg obiceiurile, comportamentul, așteptările ori preferințele generației net. Este interesant de urmărit cum a schimbat TIC modul de viață al oamenilor, modul de organizare a timpului liber, studiile, locul de muncă. Toată lumea folosește poșta electronică, telefonul mobil, IM, rețelele de socializare: Facebook, Flickr, Skype, YouTube etc. Tehnologiile permit oamenilor să se conecteze cu mai mulți oameni, mai rapid, mai des, pe diferite căi. Michael Stephens, unul dintre experții *Web 2.0*, SUA, folosește 12 rețele sociale. Generația netului integrează tehnologiile în tot ce face, inclusiv își expune pe net viața personală.

David Lee King, care experimentează de mai mulți ani diverse metode de a face pagina web cât mai interactivă și mai utilă pentru utilizatori, relatează în postarea din 15 iulie 2010 *Facebook din perspectiva utilizatorului*, că în încercarea de a apropia pagina web a bibliotecii de așteptările utilizatorilor, a convocat câțiva utilizatori într-o ședință, cu scopul de a afla părerile acestora despre pagina web actuală și ce elemente ar trebui

păstrate sau adăugate în noua variantă a paginii, în curs de dezvoltare. În timpul discuției unul dintre utilizatori a împărtășit experiența proprie vizavi de utilizarea instrumentelor *Web 2.0*. Utilizatorul în cauză stă în fața computerului opt ore pe zi și începe dimineața prin a deschide Google Reader, poșta electronică și Facebook, în ferestre diferite pe ecran, și le ține deschise cât durează ziua de lucru. Ce face toata ziua în Facebook? O mulțime de lucruri. Urmărește ce fac acolo colegii, prietenii, familia. Prin fluxul de știri de pe Facebook se ține la curent cu noutățile din sferele, de care este interesat, în mod special.

Este firească întrebarea: ce are în comun cu toate acestea biblioteca? Tot prin Facebook se ține la curent cu toate noutățile, care se întâmplă în bibliotecă. Scepticii ar putea spune, că utilizatorul în cauză are privilegiul de a sta în fața computerului toată ziua, dar dacă luăm în considerare faptul că în ultimele trei luni numărul fanilor paginii bibliotecii de pe Facebook au crescut cu 900 de persoane, atunci se pare că utilizatorul dat nu este singurul care urmărește prin Facebook ce se întâmplă la bibliotecă.

Raportul OCLC *Online Catalogs: What Users and Librarians Want / Catalogue online: ce vor utilizatorii și bibliotecarii* (<http://www.oclc.org/reports/onlinecatalogs/fullreport.pdf>) scoate în relief faptul că utilizatorii reclamă bibliotecilor cataloage cu următoarele particularități:

- linkuri directe spre conținuturile online – atât în format tradițional, cât și electronic;
- conținuturi precum cuprinsul documentului, rezumate;
- rezultate relevante de căutare;
- informații despre disponibilitatea documentului și cum poate fi obținut acesta;
- căutarea simplă, folosind cuvântul-cheie, să fie însoțită de opțiunea unei căutări avansate.

Se pare că utilizarea motoarelor de căutare influențează enorm utilizatorii, de vreme ce aceștia își exprimă dorința ca procesul de căutare să fie la fel de ușor ca și *Google Book Search*. Practica bibliotecară deja atestă cazuri când catalogul bibliotecii este unit cu Twitter și cum apare o lucrare nouă, utilizatorul este informat prin rețea.

În timp ce (mulți) reprezentanți ai generațiilor mai în vârstă cred că tehnologiile moderne sunt impersonale și izolează oamenii, generația erii digitale crede contrariul. E greu de spus, când oamenii se întâlneau sau discutau mai frecvent: în trecut sau acum când, conectând o cameră video,

poți conversa în orice moment, la orice depărtare. Este cert un lucru: comunicarea de azi este mult mai frecventă și mai rapidă.

Utilizatorul 2.0 dorește servicii 24/7 și rețelele globale de referințe virtuale 24/7, iar QuestionPoint anume aceasta încearcă să facă. Utilizatorul de azi apreciază mult comoditatea oferită de tehnologii de a accesa informația de oriunde, în orice timp și imediat ce a fost postată. *Utilizatorul 2.0* învață singur cum să folosească TIC sau învață de la cei de o vârstă cu el.

Dacă generațiile mai în vârstă, care au acceptat instrumentele TIC se simt confortabil cu textele, generația net se descurcă foarte repede în imagini (video, fotografii etc.), o bună parte dintre ei creează conținuturi, pagini web, bloguri, filme etc. Experiența acumulată este împărtășită prietenilor prin MySpace, Facebook, SlideShare. Alfabetizarea vizuală devine o parte importantă a alfabetizării digitale.

Foarte mulți utilizatori folosesc site-ul de partajare a imaginilor Flickr, care este cel mai bun de acest fel din lume. La data accesării conținea peste patru milioane de imagini. Conștientizând acest fapt, Biblioteca Congresului a inițiat un proiect pentru postarea a peste 3000 de fotografii din două colecții foarte renumite ale bibliotecii (http://www.flickr.com/photos/library_of_congress/collections/72157601355524315). Vizitatorii sunt rugați să contribuie cu precizări, rectificări, informații suplimentare în legătură cu fotografiile postate. Ei pot să comenteze, să facă notițe despre imagini etc.

La fel de mulți utilizatori folosesc site-ul de partajare de filme YouTube. Biblioteca Congresului a profitat și de această posibilitate pentru a plasa filme vechi din colecția sa (<http://www.youtube.com/user/libraryofcongress>).

Instrumentele *Web 2.0* sunt folosite cu succes și la promovarea lecturii și a cărții în format tradițional. Sistemul Regional de Biblioteci Pasco, SUA, a creat un blog special pentru cititori – <http://www.pclsreaders.blogspot.com> (*PCLS Reader's Advisory Blog = Blogul consultanței pentru cititori. Sursa ta de informații despre cele mai recente, importante lecturi*).

Scopul acestui blog este de a oferi asistență cititorilor la selectarea cărților pentru lectură. Pe blog sunt postate informații de felul: *Ziarul New York Times a selectat 100 de cărți remarcabile ale anului 2010; Cele mai bune lecturi ale adolescenților; Cele mai bune cărți ilustrate pentru copii; Premiile Naționale ale Cărții (Fundatia Națională a Cărții a anunțat câștigătorii Premiilor Naționale ale Cărții); Magazinul Atlantic a selectat*

cărțile anului 2010; Lista celor mai vândute cărți; Topul celor mai bune 10 cărți, realizat de Library Journal; Topul celor mai preferate de către clienți 100 de cărți, realizat de Amazon etc. De pe interfața blogului poate fi accesat site-ul principal precum și efectuată căutarea în catalogul online. Blogul a fost creat în anul 2007 și este foarte solicitat.

O remarcă trebuie făcută aici, totuși. Deși folosirea de către generația net a tehnologiilor moderne poate fi izbitoare, aparențele sunt deseori înșelătoare. În timp ce această generație demonstrează lipsa de teamă față de TIC, aceasta încă nu înseamnă calificare tehnologică. Câteodată ei fac ceva în internet și singuri nu știu ce fac. Iar de aici – și ideea că bibliotecarii trebuie să știe mai mult, decât știu ei.

Tehnologiile oferă posibilități uluitoare de a găsi informația. În același timp, studiile arată că doar 31% de căutări sunt încununate de succes. Utilizatorul trebuie să evalueze informația, să înțeleagă contextul în care informația este situată și să ajusteze interpretarea corespunzător.

O altă problemă constă în inegalitatea digitală. Nu toți utilizatorii au acces la internet – fie acasă, fie la serviciu. Nu toți au echipamentele necesare, conectarea respectivă, abilitățile necesare și nici nu toți vor să folosească tehnologiile.

Tehnologiile permit stocarea unui masiv enorm de informații, internetul și instrumentele de căutare le fac imediat accesibile. Înseamnă oare aceasta că procesul de memorare își pierde din valoare? Cine poate obține succese mai mari? Cei care știu cum să folosească instrumentele și tehnologiile ca să caute, să găsească și să sintetizeze informațiile sau cei care știu să memorizeze mai bine evenimente, formule etc.? Care este rolul lecturii și al materialelor tipărite într-o lume plină de imagini, video, audio și relații virtuale?

Abilități foarte importante pentru secolul XXI sunt: depistarea informației, expertizarea ei, angajarea în metode complexe de comunicare, rezolvarea problemelor și luarea deciziilor. Noi trebuie să ajutăm comunitățile să vadă valoarea acestor împrejurări complexe de viață, comunicare, învățare etc. Dacă nu vor ști cum să se descurce în această lume unită în rețea, utilizatorii nu vor putea fi competitivi pe piața muncii. A nu cunoaște computerul, internetul etc. înseamnă a fi analfabet. Cunoașterea TIC și a instrumentelor *Web 2.0* nu mai este o oportunitate; este, deja de mai multă vreme, un imperativ.

Modernizarea rapida a TIC din ultimii ani influențează schimbarea

comportamentului utilizatorilor reali și al celor potențiali. Într-o lume bazată pe autoservire, biblioteca nu mai este punctul principal de reper atunci când utilizatorii încearcă să găsească o informație. Să ne amintim de raportul OCLC *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale*, conform căruia 84% dintre utilizatori încep cercetarea, folosind un motor de căutare și doar 1% începe prin accesarea paginii web a bibliotecii.

Potrivit studiului menționat mai sus al Diane G. Oblinger (publicat în 2007), doar 2% dintre studenți folosesc pagina web a bibliotecii ca punct de pornire în căutarea informației. 67% învață despre resursele electronice nu de la bibliotecari, ci de la prieteni, colegi, rude etc.

Gartner prezice (în *Business Wire*, 2007) că, spre sfârșitul anului 2011, 80% de utilizatori ai internetului vor avea „o a doua viață”, în mediul virtual, dar nu neapărat în *Second Life*. În concluzie, sumarizăm profilul *Utilizatorului 2.0*:

- este cel care face totul: creează conținuturi, le evaluează, le postează, le promovează etc.;
- este un mare consumator de informații, nerăbdător să obțină informația curentă cât mai rapid, și în multe cazuri personalizată;
- cu abilități tehnice din ce în ce mai evoluate; cu experiență, de cele mai multe ori, mai bogată decât a bibliotecarului;
- din ce în ce mai satisfăcut de calitatea informației pe care o găsește de sine stătător în internet;
- se bazează pe cunoștințele proprii la evaluarea informației;
- preferă mai mult resursele online decât pe cele tradiționale;
- este obsedat de e-mail, bloguri, rețelele sociale, podcastinguri (jurnale online care pot fi descărcate pe player portabil) și le folosește pentru socializare și comunicarea informației;
- este total unit în rețea (laptop, player etc.);
- solicită acces 24/7 la biblioteca fizică și la cea virtuală;
- crede că Google-ul rezolvă toate problemele;
- este mai puțin tolerant față de sistemele prost gândite și speră ca experiențele *Web 2.0* să devină norme.

Pentru a face față unui asemenea utilizator, bibliotecarul trebuie să fie pe potrivă.

Pericole și incertitudini

Mulți utilizatori își expun viața personală în internet fără a fi conștienți de pericolele existente. Într-un mediu unde este atât de ușor de a tăia și lipi

informația, trebuie să inoculăm utilizatorilor respectul pentru proprietatea intelectuală și folosirea etică a informației.

În aceste condiții, bibliotecarul trebuie să ajute utilizatorul:

- să-și dezvolte abilitățile de gândire critică necesare pentru a supra-viețui și prospera într-o epocă în care orice, fals sau adevărat, poate fi găsit în internet;
- să-și dezvolte o înțelegere a lucrurilor și a fenomenelor bazată pe evidență, gândire critică, valori și dialog, decât să se bazeze pe primul lucru găsit printr-o căutare în Google;
- să poată deosebi informația demnă de încredere de informația incertă;
- să știe cum să caute, să găsească și să disemineze informația relevantă într-o manieră credibilă;
- să fie flexibil pentru a putea activa în mediul multidisciplinar, pentru a genera soluții inovative sau alternative.

A te pricepe cum să te descurci în internet nu mai este o afacere de o singura dată, este un proces de învățare permanentă. Pentru ca utilizatorul să se descurce în internet trebuie să-și unească eforturile: bibliotecarii, specialiștii IT, învățătorii, părinții etc. Acest proces trebuie să înceapă de timpuriu și să continue pe tot parcursul vieții.

Tendințele principale, care caracterizează activitatea bibliotecară actuală în mișcarea spre *Biblioteca 2.0*, includ:

- integrarea serviciilor bibliotecare în viața de zi cu zi a cetățenilor;
- prezența bibliotecii pe webul social ca parte componentă a activității de promovare și marketing; prezența bibliotecii acolo unde utilizatorii se adună virtual;
- dezvoltarea unor servicii noi atât în spațiul fizic, cât și în spațiul virtual, care să atragă, să uimească, să intrige;
- dezvoltarea unor oferte care să fie relevante pentru întreaga populație din aria de servire.

Pe această platformă trebuie să fie edificate relațiile bibliotecii cu utilizatorii. Marea provocare a bibliotecilor va fi, în toți anii care vin, utilizatorii și atragerea lor în bibliotecile fizice sau virtuale.

Orientări. Strategii

- Studierea nivelului de satisfacție a utilizatorilor privind serviciile oferite de bibliotecă în ansamblul lor, precum și a fiecărui serviciu aparte, folosind metodologia propusă de Standardul Internațional *Indicatori de*

performanță pentru biblioteci. Metodologia a fost prezentată și în lucrarea *Rigorile internaționale actuale ale organizării și funcționării bibliotecilor publice: expozeu și comentarii asupra Ghidului IFLA/UNESCO* (Chișinău, BNRM, 2007, p. 84-85).

- Elaborarea în baza rezultatelor obținute a unei strategii *Activitatea bibliotecii în vederea satisfacerii necesităților utilizatorilor*, care să includă priorități pe termen scurt, mediu și lung. Strategia trebuie bazată pe *Liniile directorii IFLA-UNESCO pentru dezvoltarea serviciilor bibliotecii publice*, în special capitolul *Satisfacerea necesităților utilizatorilor (clienților – termen folosit în ediția revăzută, publicată în anul 2010)*.

- Elaborarea *Cartei clientului*, sau a *Standardelor serviciilor pentru utilizator*, unde să fie stipulate toate angajamentele bibliotecii față de utilizator, drepturile, dar și îndatoririle clientului. Modele sunt foarte multe. Trebuie doar adaptate la posibilitățile și particularitățile fiecărei biblioteci.

- Dezvoltarea competențelor și abilităților necesare pentru a face față utilizatorului modern. Pentru a atrage *Utilizatorii 2.0* în biblioteci, bibliotecarii trebuie să fie la fel de versați în tehnologii, instrumente *Web 2.0*, metode de căutare sau chiar să fie mai inițiați precum ar fi și cazul, pentru că bibliotecarii vor fi aici nu amatori, dar profesioniști plătiți pentru a executa aceste funcții. Având în vedere condițiile actuale, va trebui să ne bazăm mai mult pe forțele proprii și pe autoinstruire, și poate pe instruirea la locul de muncă. Pentru inițierea bibliotecarilor în metodologia de utilizare a instrumentelor *Web 2.0* recomandăm Programul *23 de pași spre competențele 2.0 ale bibliotecarilor*, elaborat de Helene Blowers și aplicat cu succes în bibliotecile din SUA și din alte țări. Programul include 23 de obiective (sau exerciții mici) pe care poți să le faci pe web pentru a explora și a extinde cunoștințele despre internet și *Web 2.0*. Pe parcursul a nouă săptămâni participanții sunt familiarizați cu noțiunea de „blogging”, fiecare participant creează și dezvoltă un blog, care mai apoi este conectat cu alte bloguri, explorează site-ul de partajare a imaginilor Flickr, site-ul de partajare a filmelor YouTube, învață cum se utilizează fluxurile RSS, cum se cataloghează cărțile în LibraryThing etc. Programul este plasat pe blogul de biblioteconomie și știința informării.

- Diversificarea serviciilor pentru utilizatori, folosind tehnologiile și instrumentele *Web 2.0*. Toate tehnologiile și instrumentele *Web 2.0* în mare vogă printre utilizatori pot fi integrate în serviciile oferite de biblioteci. Utilizarea rețelelor sociale pentru diseminarea informațiilor și a cunoștin-

țelor, promovarea evenimentelor de mare însemnătate pentru comunitate, inclusiv a celor organizate de bibliotecă, promovarea bibliotecii și a bibliotecarului, crearea unei imagini pozitive a bibliotecii în comunitate – toate acestea deja sunt atestate de practica bibliotecară. Pagina bibliotecii din rețelele de socializare nu trebuie să fie tratată ca ceva secundar. Bibliotecarii trebuie să dezvolte strategii și să traseze scopuri reale, privind pagina bibliotecii din rețelele de socializare pe care biblioteca le folosește. Unii dintre cei mai pricepuți și activi utilizatori ai bibliotecii folosesc rețelele de socializare ca primă sursă de informare despre tot ce se întâmplă la bibliotecă. Să nu uităm că la bibliotecă – așa se consideră și trebuie să fim de acord – vin cei mai instruiți membri ai comunității.

- Instruirea utilizatorilor în vederea utilizării tehnologiilor și instrumentelor *Web 2.0*. În biblioteci vin nu numai utilizatorii formați în era digitală, dar și acei care încă urmează să le asimileze pentru a se integra în mediul digital și a-și îmbunătăți calitatea vieții. Importanța instruirii utilizatorilor este argumentată și de faptul că acest aspect al activității bibliotecare și-a găsit oglindire în Manifestul UNESCO pentru bibliotecile publice: „Este necesar să se asigure programe de pregătire a utilizatorilor pentru a beneficia de serviciile bibliotecii, apelând la toate resursele sale.”

În discuțiile despre *Biblioteca 2.0*, *Utilizatorul 2.0*, *Bibliotecarul 2.0* a apărut, la un moment dat, ideea că primul lucru, foarte important, de care trebuie să țină cont toți bibliotecarii este că atunci când un utilizator amintește în discuție despre rețele de socializare gen Facebook, Flickr, YouTube, alte instrumente *Web 2.0*, bibliotecarul să nu se uite la el, ca și cum ar fi căzut din pod. Vrem sau nu, biblioteca va fi una hibrid sau mixtă dacă sună mai pe înțeles, unde vor conviețui atât formatul tradițional pe hârtie, cât și formatul electronic, tehnologiile și instrumentele moderne.

Despre toate problemele, inerente acestei noi realități, trebuie să se discute activ, iar experiențele pozitive acumulate să fie folosite în comun. Bibliotecarii nu trebuie să se limiteze la difuzarea interviurilor și a comunicatelor de presă, dar să discute cu utilizatorii, exact așa cum se practică în spațiul fizic. Pentru a rămâne relevante, bibliotecile trebuie să înțeleagă puterea tehnologiilor *Web 2.0* și să folosească avantajele oferite de acestea pentru crearea serviciilor de calitate centrate pe necesitățile utilizatorilor.

Referințe bibliografice:

1. Biblioteca publică: Linii directoare IFLA-UNESCO. Ch.: Epigraf, 2007. 92 p.
2. IFLA public library service guidelines. 2nd, completely rev. ed. Germany, 2010. 148 p.
3. Usability and Contemporary User Experience în Digital Libraries. Disponibil: <http://www.jisc.ac.uk/whatwedo/programmes/inf11/sue2/ux2.aspx>
4. OBLINGER, Diane G., Growing up with Google. What it means to education. Disponibil: <http://www.educause.edu/Community/MemDir/Profiles/DianaOblinger/40118>
5. ABRAM, Stephen. Web 2.0, Library and Librarian 2.0: Preparing for the 2.0 World. Disponibil: http://www.imakenews.com/sirsi/e_article000505688.cfm
6. Perception of Libraries and Information Resources, OCLC, 2005. Disponibil: oclc.org/reports
7. http://partners.becta.org.uk/upload-dir/downloads/page_documents/research/emerging_technologies08_chapter1.pdf
8. Ce preferințe au utilizatorii internetului din Moldova. Disponibil: <http://totul.md/ro/expertitem/618>. [htmlhttp://www.libraryjournal.com/article/CA6365200.html](http://www.libraryjournal.com/article/CA6365200.html)
9. <http://unimedia.md/?mod=news&id=19592>
10. http://en.wikipedia.org/wiki/Internet_in_Moldova
11. <http://www.oclc.org/reports/onlinecatalogs/fullreport.pdf>
12. <http://pclsreaders.blogspot.com> www.librarything.com

SERVICIILE BIBLIOTECILOR PUBLICE ÎN PERCEPȚIA CETĂȚENILOR

În luna iulie publicam pe Blogul de biblioteconomie și știința informării o primă referire la studiul sociologic *Fișele de raportare a cetățenilor. Republica Moldova*, realizat – cu suportul Băncii Mondiale, Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională și PNUD Moldova – de Institutul de Politici Publice și Magenta Consulting, ale cărui rezultate au fost făcute publice la începutul acestui an într-o variantă prescurtată, în limba română. (Poate fi accesat pe: http://www.ipp.md/public/files/Publicatii/2010/Raport_CRC_2011-01-19_Rom1.pdf). Mai târziu a fost publicată și varianta completă în limba engleză.

Scopul principal al studiului constă în evaluarea nivelului de solicitare, al accesibilității și calității serviciilor prestate, nivelului corupției și identificarea dificultăților cu care se confruntă cetățenii în obținerea serviciilor publice solicitate. Metodologia sondajului a fost elaborată de instituțiile Băncii Mondiale. Sondajul a fost realizat în Republica Moldova pentru prima oară și oferă informații complete, relevante și valide despre serviciile prestate de 30 de categorii de instituții publice. Printre instituțiile publice evaluate se află și bibliotecile publice.

Conform executorilor „cei 3000 de respondenți incluși în studiu, au fost selectați aleatoriu din 173 de localități, din care 12 orașe și 161 de sate, din toate raioanele țării. Respondenții au fost rugați să evalueze serviciile publice de care ei au beneficiat în ultimele 12 luni. Rezultatele sondajului sunt reprezentative la nivel național, cu excepția teritoriului necontrolat de autoritățile Republicii Moldova (Transnistria), și au o marjă de eroare de ± 1,7%, la nivelul de încredere de 95%”.

Este foarte curios să urmărim cum arată bibliotecile pe fonul acestor 30 de instituții prestatoare de servicii publice. Este un prim motiv pentru care

am revenit la acest sondaj cu o analiză mai minuțioasă. Un alt motiv constă în faptul că în scurt timp, probabil în luna noiembrie 2011, vor fi făcute publice rezultatele unui alt sondaj național – *Bibliotecile publice și accesul la informație în Republica Moldova*, realizat din inițiativa și cu susținerea Fundației Bill și Melinda Gates, de IREX (Washington) <http://www.irex.org> și care are scopul „de a determina nivelul de acces la informație, de percepție a bibliotecilor publice, de informare și cunoaștere a computerului de către populația Republicii Moldova”. Rezultatele anchetării vor demonstra dacă popularitatea bibliotecilor, metodele de căutare a informației, percepția bibliotecilor de către respondenți și nivelul de participare publică la activitățile, evenimentele și proiectele bibliotecilor se schimbă cu timpul” (<http://clubbib.wordpress.com/2011/07/06/bibliotecile-publice-si-accesul-la-informatie-in-republica-moldova-sondaj-national>). Profesioniștii domeniului așteaptă, probabil, cu nerăbdare să contrapună aceste rezultate, pentru că multe din întrebările primului studiu se regăsesc și în celălalt, iar perioada de realizare este cu o diferență aproape nesemnificativă, de doar câteva luni.

Există și un al treilea motiv. Se apropie perioada când bibliotecile vor începe programarea activității pentru anul 2012 și rezultatele acestor sondaje trebuie să constituie axa pe care bibliotecile își vor centra prioritățile, în special cele ce țin de îmbunătățirea serviciilor pentru public. Articolul poate fi accesat pe <http://www.slideshare.net/cdbclub/serviciile-bibliotecilor-publice-n-percepia-cetenilor>.

Conform studiul sociologic *Fișele de raportare a cetățenilor. Republica Moldova*, nivelul de solicitare a serviciilor bibliotecilor publice este de 5,5%, situându-se cam la mijloc între nivelul de solicitare a serviciilor oferite de policlinici / centre ale medicilor de familie 39,3%, care sunt în fruntea clasamentului, și Consiliile raionale – 1,0%. Solicitarea altor servicii publice este sub 1,0% și se oprește la 0,4% – Serviciul Fiscal de Stat.

Ponderea persoanelor care au apelat la serviciile bibliotecilor din numărul total de respondenți se încadrează între 5-10%. Mare atenție la această cifră! Pentru că datele statistice pentru anul 2010 indică aproximativ 23,3% de utilizatori activi ai bibliotecilor publice din totalul populației țării. Diferența dintre evidența bibliotecară și declarațiile cetățenilor este foarte mare. Managerii ar trebui să verifice corectitudinea evidenței efectuate de bibliotecari pentru a înțelege care sunt cauzele acestor divergențe.

Este interesant răspunsul la întrebarea „*Sunteți satisfăcuți de serviciile*

instituțiilor publice?”. Cel mai mare număr de cetățeni, care s-au declarat satisfăcuți, se înregistrează în cazul serviciilor prestate de Camera Înregistrării de Stat (90%), bibliotecile publice (89%), Camera de Licențiere (88%). În partea superioară a clasamentului se află și organele de administrare publică locală, consiliile raionale (86%), primăriile și preturile (78%)”.

Locul doi în acest compartiment, pentru bibliotecile publice, este destul de onorabil. În pofida tuturor problemelor cu care se confruntă bibliotecile: starea neadecvată a spațiilor ce nu corespund nici standardelor, nici necesităților și așteptărilor utilizatorilor, calitatea adeseori suspectă a resurselor infodocumentare, lipsa tehnologiilor moderne de informare și comunicare, 89% dintre respondenți se declară satisfăcuți de serviciile prestate de bibliotecă. Pentru profesioniștii care știu cum trebuie să se prezinte o bibliotecă modernă situația este destul de confuză. Pe de o parte, doar 5-10% de respondenți au apelat la serviciile bibliotecii publice, pe de altă parte – 89% se declară mulțumiți de serviciile oferite. Explicații ar putea fi mai multe: concetățenii noștri nu cunosc avantajele pe care le poate oferi o bibliotecă modernă și au rămas la percepția de bibliotecă loc de unde poți împrumuta cărți. (Situația aceasta a fost demonstrată la nivel internațional de studiul OCLC *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale*). O altă explicație ar putea consta în faptul că pe fonul altor servicii publice bibliotecile încă arată destul de bine. Totul se percepe mai bine în comparație și probabil această comparație avantajează bibliotecile. Mai există un aspect care trebuie de luat în considerare. Atât decidenții financiari, cât și reprezentanții mass-media, dar uneori chiar și bibliotecarii, atunci când se dezbate vreo problemă din domeniul bibliotecar, sunt tentați să vadă mai degrabă partea negativă a lucrurilor, decât partea pozitivă, iar prin aceasta se perpetuează mitul precum că bibliotecile nu mai sunt relevante pentru societate. Această situație chiar ar trebui să ne deranjeze serios. Pentru a elucida lucrurile în această direcție ar fi binevenită studierea satisfacției utilizatorilor privind serviciile oferite de fiecare bibliotecă. Pentru că aici ceva chiar nu se leagă. Nu că nu am avea probleme serioase în bibliotecă, dar acestea trebuie analizate doar în contextul situației generale. Iar situația generală este de așa natură că, serviciile bibliotecilor publice, cu toate problemele serioase cu care se confruntă bibliotecă, arată relativ bine în comparație cu alte servicii publice.

În acest studiu bibliotecile ocupă și o poziție de top, din păcate una

singură. Bibliotecile publice se află în topul instituțiilor informația despre serviciile cărora este considerată de 88% de respondenți ca fiind accesibilă și completă, urmate de consiliile raionale (86%), Camera de Licențiere și oficiile teritoriale ale acesteia (82%). În ultimii ani bibliotecile au făcut eforturi mari pentru a-și face resursele și serviciile cât mai vizibile. Campania de promovare a lecturii – Anul promovării lecturii, din 2008; campania de promovare a imaginii bibliotecii publice în comunitate, din 2009; Anul promovării Bibliotecii 2.0, din 2010, au avut partea lor de contribuție în acest sens, de aici probabil și acest rezultat destul de bun pentru imaginea bibliotecii în rândurile respondenților.

Bibliotecile se prezintă destul de bine și în diagrama care reprezintă *Ponderea persoanelor care s-au confruntat cu dificultăți în obținerea serviciilor publice*, situându-se pe penultima poziție cu 3,7%. În fruntea clasamentului se află Arhiva Națională, cu 44,3%. Cifra este destul de bună, iar noi nu ne putem lamenta și nu vom uita de calitatea serviciilor oferite și de faptul că rata medie de înnoire a fondului, achiziția de publicații per capita, achiziția echipamentelor moderne de informare și comunicare, precum și mulți alți indicatori care reliefează calitatea serviciilor oferite de bibliotecă nu suportă nicio comparație cu recomandările forumurilor profesionale. Deci, serviciul poate și este oferit, dar care este calitatea acestuia? Cunoscând situația bibliotecilor, putem doar să presupunem.

Doar 0,6% dintre cetățenii chestionați au declarat că au plătit mită pentru a obține un serviciu bibliotecar. Și deși bibliotecile se situează la acest capitol pe poziția 24 din 30 de instituții, cifra trezește o ușoară nedumerire. Este vorba probabil de o neînțelegere a noțiunii de mită. Oricum, managementul bibliotecilor trebuie să discute cu bibliotecarii pe această temă.

Sunt destul de interesante datele privind utilizarea calculatoarelor. În total, ponderea cetățenilor, care au utilizat în ultimele 12 luni calculatorul, este de 41%. Ponderea cetățenilor ce au utilizat internetul pe parcursul ultimelor 12 luni este de 38%. Această cifră este încă destul de mică în comparație cu situația la nivel global. Potrivit unui studiu Cisco ce explica rolul internetului și al rețelelor de comunicare în viața de zi cu zi, aproximativ doi din trei tineri, respectiv 64% dintre respondenți, ar alege mai repede o conexiune la internet decât o mașină. Mai mult de jumătate dintre respondenți, echivalentul a 55% dintre studenți și 62% dintre angajați, au spus că nu pot trăi fără internet, pe care îl descriu ca „o parte integrantă a vieții lor”. Cele 14 țări participante la cercetare sunt Statele Unite ale Americii,

Canada, Mexic, Brazilia, Marea Britanie, Franța, Spania, Germania, Italia, Rusia, India, China, Japonia și Australia.

Circa doi din fiecare cinci cetățeni ai Republicii Moldova utilizează calculatorul și internetul. În acest domeniu se atestă disparități semnificative, ponderea femeilor, care utilizează calculatorul, fiind mai mică decât cea a bărbaților. Inegalitatea digitală este deosebit de pronunțată în funcție de mediul de reședință, în sate ponderea persoanelor ce utilizează calculatorul și internetul fiind aproape de două ori mai mică decât în orașe. În funcție de veniturile disponibile, inegalitatea digitală este și mai mare, de aproape șase ori, iar în funcție de vârsta respondenților de aproape opt ori. Anume pe acest segment se impune rolul bibliotecii de garant al protecției sociale în cultură. În era digitală biblioteca publică are de realizat o sarcină foarte importantă – diminuarea inegalității digitale. Deși mai mult de o treime din respondenți cunosc faptul că informația despre serviciile publice este disponibilă în internet, doar unul din zece respondenți a accesat site-urile instituțiilor publice. (Atenție la întrebarea cum rezolvă problemele!) Marea majoritate a respondenților ce accesează site-urile instituțiilor publice sunt orașeni. Cel mai des respondenții au accesat serviciile publice oferite on-line pentru a găsi un loc de muncă, a soluționa problemele legate de sănătate, a consulta fondurile bibliotecilor publice. Ultima constatare ne fletează, dar numai dacă nu invocăm cifrele cunoscute de noi la capitolul informatizare. Experiența bibliotecilor altor țări demonstrează că toate aceste lucruri cetățenii le fac anume în biblioteca publică.

Există anumite disparități ce țin de aspectul lingvistic. „Doar 41% din toți vorbitorii de limba română utilizează calculatorul, pe când în cazul vorbitorilor de limba rusă ponderea persoanelor ce utilizează calculatorul este de 43%. O situație similară se atestă și în cazul internetului, care este utilizat de 37% din toți vorbitorii de limba română chestionați și de 40% din toți vorbitorii de limba rusă. Explicație poate servi faptul că moldovenii locuiesc în mare parte în spațiul rural, iar acolo prezența calculatorului este mai puțin vizibilă, lucru demonstrat și de acest sondaj național.

Doar 7% de utilizatori accesează bibliotecile publice prin internet. În fața bibliotecilor, în clasament, se află Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică (8%), direcțiile raionale agricole (10%), Arhiva Națională (10%), Biroului Național de Statistică (22%).

O cifră alarmantă pentru biblioteci este numărul extrem de mic al respondenților care utilizează internetul în bibliotecă. Doar 3% dintre aceștia

raportează că utilizează acest serviciu în biblioteci (și în oficiile poștale). Bibliotecile sunt la acest capitol pe ultimul loc din cele 30 de instituții care prestează servicii publice. Cei mai mulți dintre respondenți – 66% – accesează internetul acasă. Într-un studiu publicat cu câțiva ani în urmă figura cifra de 2-4% de respondenți care au declarat că utilizează internetul în biblioteci și alte locuri. Deci, pentru cetățenii țării aici nu s-a schimbat aproape nimic. Aceasta este, probabil, una din explicațiile faptului că doar 5-10% de respondenți utilizează serviciile bibliotecilor publice.

Cifra extrem de mică se explică prin nivelul de informatizare a serviciilor bibliotecilor publice. Conform situațiilor statistice pentru anul 2010, din cele 1380 biblioteci publice doar 234 (17%) dețin calculatoare, și doar 149 (10%) biblioteci sunt conectate la internet. Doar 47 de biblioteci au pagină web. În aceste condiții devine clar cum poate contribui biblioteca publică la micșorarea efectelor inegalității digitale, care este una din sarcinile principale caracteristice bibliotecilor erei digitale.

Sondajul arată că 31% de cetățeni doresc să poată accesa serviciile bibliotecii publice prin internet. La acest capitol se conturează foarte clar discrepanța dintre posibilitățile bibliotecii și necesitățile utilizatorilor. Pe parcursul anului 2010 toate bibliotecile publice au achiziționat 141 computere. Va schimba oare anul 2011, declarat Anul utilizatorului, această situație? Vom vedea după actualizarea situațiilor statistice, deși este prea puțin probabil.

Cei mai mulți dintre respondenți, respectiv 37%, apelează la serviciile bibliotecii publice lunar, 10% – o dată în două-trei luni, 6% – o dată în șase luni, 7% – o dată în an și 33% – în funcție de necesitate. Conform situațiilor statistice, rata medie de frecvență înregistrată de bibliotecile publice din țară este de aproximativ de 10 ori pe an, dar cifra reprezintă doar utilizatorii bibliotecilor.

Pentru a beneficia de serviciile bibliotecii, 94% dintre respondenți se deplasează la bibliotecă, 9% apelează prin telefon și câte 4% folosesc poșta electronică sau pagina web a bibliotecii. Dacă cifra de doar 4% de respondenți care folosesc serviciile bibliotecii prin intermediul paginii web poate fi explicată prin faptul că doar 47 de biblioteci publice dispun de pagini web, apoi numărul nesemnificativ de respondenți care accesează biblioteca prin poșta electronică poate fi explicat prin slaba promovare a acestui serviciu. De acces la internet dispun 149 biblioteci și, respectiv, mai mare ar trebui să fie și numărul celor care accesează serviciile bibliotecii prin

e-mail. Situația la acest capitol este una similară cu situația la nivel internațional. Să ne amintim de studiul OCLC *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale* care raporta că doar 1% dintre respondenți încep căutarea informației pornind de la pagina web a bibliotecii.

Bibliotecile se situează destul de bine la capitolul timpul mediu de așteptare pentru a obține un serviciu public. 76% de respondenți raportează că timpul mediu de așteptare este de până la 15 minute, 15% – până la o oră, 3% – până la patru ore, 1% – o zi și 3% – mai mult decât o zi.

Prezintă interes metodele de depășire a problemelor cu care se confruntă respondenții în procesul de obținere a unui serviciu: 83% obțin un serviciu prin insistență, 17% se adresează autorităților superioare, tot 17% fac reclamații. Tot câte 17% recurg la alte mijloace sau rămân cu solicitarea nerezolvată. Deși a fost indicat și internetul ca o posibilă opțiune, nimeni n-a folosit-o ca modalitate de rezolvare a problemei. Și aici explicația s-ar putea să fie simplă: un număr impunător de persoane nu se orientează în internet, nu cunosc suficient de bine metodele de căutare și evaluare a informației.

Nivelul de satisfacție a respondenților, privind calitatea serviciilor oferite de bibliotecile publice este de 6,36, pe o scară de la 1 la 7, unde 1 reprezintă „complet nesatisfăcut” și 7 „complet satisfăcut”.

Care sunt dificultățile cu care se confruntă respondenții în procesul de obținere a serviciilor bibliotecilor publice? Menționează lipsa informației 9% dintre respondenți, 4% – indiferența personalului, câte 3% de respondenți menționează dezorganizarea, calitatea nesatisfăcătoare și timpul îndelungat de așteptare, 2% indică brutalitatea, incompetența și problemele greu de rezolvat, 1% menționează corupția și birocrăția.

Aceste cifre trebuie analizate foarte serios și luate măsuri urgente de redresare a situației, pentru că dacă lipsa informației să zicem că nu depinde de vrerea bibliotecarului, toate celelalte dificultăți pot fi înlăturate prin implicarea acestora.

Respondenților li s-au solicitat sugestii în vederea îmbunătățirii serviciilor oferite de bibliotecile publice: 55% dintre aceștia sugerează îmbunătățirea finanțării bibliotecilor, 21% – îmbunătățirea competențelor personalului, 14% – organizarea (reorganizarea) spațiilor, 7% optează pentru accesul la informația de calitate, 3% sugerează un comportament mai politic la personalului.

Constatările studiului trebuie să pună serios pe gânduri atât bibliotecar-

rii, cât și autoritățile responsabile de buna funcționare a bibliotecilor publice.

La programarea activității pentru anul 2012 se va lua în considerare specificul condițiilor de criză cu care se confruntă întreaga societate și, respectiv, bibliotecile. Experiența internațională demonstrează că bibliotecile publice sunt extrem de importante, în special, în timpuri de criză care afectează bugetele tuturor cetățenilor. În postarea din 21 august 2011 <http://clubbib.wordpress.com/2011/08/21/bibliotecile-publice-sunt-esentiale-in-special-pe-timp-de-crizapublic-libraries-are-particularly-essential-in-recessions> făceam referire la articolul ***Bibliotecile publice sunt esențiale în special pe timp de criză***, semnat de **José-Marie Griffiths** și **Donald W. King**, apărut recent în http://www.projo.com/opinion/contributors/content/CT_libraries27_07-27-11_AAOTO7Q_v11.4d599.html#TkHOI8dMk6. Autorii relatează despre un sondaj național efectuat în SUA cu scopul reliefării consecințelor recesiunii economice. În baza statisticilor pentru anul 2010 a fost efectuată actualizarea situației înregistrată între anii 2004-2008. Datele arată că în ultimii ani numărul de vizite a crescut cu aproximativ două miliarde anual. Dacă se ia în considerare și accesul de la distanță prin internet, numărul de vizite per capita aproape că s-a dublat. Este cea mai convingătoare dovadă că pe timp de criză oamenii caută salvarea în instituțiile statului care sunt cele mai indicate să facă față unor asemenea provocări.

În postarea ***Cu pași mărunți: 100 de idei minunate pentru salvarea finanțelor pentru începători*** – <http://www.thesimpledollar.com/2008/02/06/little-steps-100-great-tips-for-saving-money-for-those-just-getting-started> – se vede foarte clar că serviciile bibliotecare ocupă un loc destul de important. Iar de aici ideea că valoarea bibliotecii publice ca resursă comunitară se evidențiază cu deosebire pe timpuri de mari tulburări financiare.

ASPECTUL DIACRONIC ȘI TIPOLOGIA SERVICIILOR PRESTATE DE BIBLIOTECI ÎN ANII REFORMEI BIBLIOTECARE ȘI AI TRANZIȚIEI

Modelul Biblioteconomic Tradițional, în baza căruia au fost educați majoritatea bibliotecarilor care activează în prezent în Sistemul Național de Biblioteci, are la bază trei piloni: spațiile, colecțiile, personalul. Odată cu modernizarea tehnologiilor de informare și comunicare și extinderea internetului, devine tot mai evident că cei trei piloni nu mai sunt suficienți pentru a face față greutăților. Instituția bibliotecară trosnește din toate încheieturile și pentru a o stabiliza este nevoie de al patrulea pilon utilizatorul și chiar de al cincilea - serviciile pentru utilizatori. Cel de al patrulea pilon, utilizatorul, și eventual, al cincilea, serviciile pentru utilizatori, apar tot mai frecvent în dezbaterile profesionale din ultimul timp. De fapt, problema celui de-al patrulea pilon este tratată diferit. Liviu Dediu, de exemplu, în teza de doctor "Managementul serviciilor pentru utilizatori în bibliotecile contemporane", susținută în anul 2010, consideră că „tehnologia informației reprezintă unul din cei patru piloni ai bibliotecii; ceilalți sunt colecțiile, personalul și amenajările”. Discuții vor fi multe, dar deja este clar că biblioteca are nevoie de încă măcar un pilon sau „roată” pentru a schimba viteza.

Biblioteca, așa cum au cunoscut-o mai multe generații, axată pe spații, colecții și bibliotecar ca „paznic la porțile cunoașterii”, rezistă în timp, în aceeași formulă, de sute de ani. Venim deci dintr-o cultură biblioteconomică unde am fost învățați să fim mai mult custozi de publicații, decât promotori de informații și servicii. Puține s-au schimbat aici pe parcursul anilor. Marea schimbare începe să se contureze spre sfârșitul ultimului deceniu al mileniului trecut și este impulsionată, pe de o parte, de implementarea tehnologiilor de informare și comunicare în activitatea bibliotecară și, pe

de altă parte, de schimbările survenite în comportamentul, necesitățile și așteptările utilizatorului.

Care au fost factorii ce au impulsionat plasarea pe prim plan a utilizatorului și a serviciilor pentru utilizator? În primul rând, aceasta se datorează faptului că în majoritatea țărilor dezvoltate are loc trecerea treptată la un nou tip de dezvoltare socială și economică: de la economia industrială la economia serviciilor și globalizare. În al doilea rând, problema promovării serviciilor și diversificării acestora se pune mai serios în contextul trecerii de la Societatea Informației la Societatea Cunoașterii, când devine tot mai evident că biblioteca face cu greu față concurenței impuse de diverși promotori de informații și deci trebuie să găsească alte modalități de a interesa utilizatorii. Trecerea de la Societatea Informației la Societatea Cunoașterii pentru biblioteci ar însemna trecerea de la oferirea accesului la informații la oferirea cunoștințelor. În al treilea rând, nu este de neglijat nici faptul că implementarea TIC salvează timpul bibliotecarului, multe din sarcinile specifice activității bibliotecarului acum pot fi efectuate de către utilizator. Iar aceasta presupune alte roluri pentru bibliotecari. Mai multe servicii, mai multe activități de instruire, mai mult timp dedicat utilizatorilor.

Biblioteconomia occidentală definește 3 valuri în schimbarea bibliotecii moderne:

Anii '80, când bibliotecile încep pregătirea bazelor de date bibliografice, care au stat la baza OPAC-urilor. OPAC-urile se numără printre primele servicii oferite de biblioteci online. BNRM începe această activitate în anul 1991. Celelalte biblioteci încep procesul ceva mai târziu.

Anii '90 – primul deceniu al secolului curent, perioadă marcată de conectarea bibliotecilor la rețeaua globală Internet și apariția noilor medii digitale. În această perioadă bibliotecile încep să dezvolte servicii noi, cum ar fi, pagini web ale bibliotecilor, servicii web de tipul „întreabă bibliotecarul”, acces la revistele electronice etc. Conform situațiilor statistice pentru anul 2010, din numărul total de biblioteci publice din Moldova doar 47 (3,4%) au pagini web. Biblioteca Congresului este conectată la rețeaua globală Internet în anul 1992. BNRM este conectată la Internet în anul 1997. În această perioadă, BNRM, BNC „I. Creangă”, bibliotecile universitare și științifice încep să fie dotate cu echipament și soft specializat. Începe activitatea de creare a rețelelor locale. În anul 2003, începe elaborarea Proiectului SIBIMOL (Sistemul Informatic Integrat al Bibliotecilor din Republica Moldova).

Al treilea val al schimbării este acum în plină dezvoltare și este marcat

de utilizarea motoarelor de căutare precum Google (sau Google-etizare, cum se mai spune), a site-urilor YouTube, Flickr, rețelelor de socializare Facebook, Twitter etc. Aceste servicii demonstrează foarte clar că bibliotecile nu mai controlează sfera accesului la informații și cunoaștere. Dar pierderea este recompensată prin faptul că bibliotecile folosesc mediile noi pentru a promova evenimentele, serviciile, produsele proprii. Este tot mai evidentă o nouă tendință în relațiile dintre producătorii de informații și utilizatori. Utilizatorii găsesc de sine stătător informația, o evaluează și chiar contribuie la crearea conținuturilor digitale gen Wikipedia, Knol, bloguri, rețele de socializare etc.

Recent Blogul OCLC QuestionPoint: 24/7 reference services (<http://www.questionpoint.blogs.com/>) a publicat un articol foarte interesant, care reprezintă o pledoarie pentru un serviciu național de referințe virtuale în SUA. Argumentele pro se bazează pe mai multe statistici comparative, bazate pe Rapoartele OCLC (2005 și 2010) *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale*. O cifră nu poate să nu lase bibliotecarii total lipsiți de grai. Dacă potrivit raportului din 2005, 82% dintre utilizatori încep căutarea informațiilor, accesând un motor de căutare și un procent începe de la pagina web a bibliotecii, conform raportului din 2010, 84% încep căutarea cu un motor de căutare și 0 % !!! (nimeni!) cu pagina Web a bibliotecii. Problema se complică prin faptul că tot mai mulți politicieni, factori de decizie administrativă și financiară consideră că informația de actualitate poate fi găsită în internet și tratează bibliotecile ca pe niște „depozite de cărți vechi”. Recent, la o întrunire a activului Consiliului Raional Cahul, președintele raionului Gheorghe Vasilachi și-a exprimat public nemulțumirea față de activitatea bibliotecarilor, avertizându-i că trebuie să-și reorienteze activitatea și cât mai repede posibil.

Aceste avertizări sună foarte alarmant pe fonul situației de criză globală, care nu poate să nu afecteze și bibliotecile. Anglia este practic bulversată de deciziile autorităților locale, care, în încercarea de a economisi 6,5 miliarde de lire sterline, cât constituie deficitul bugetar, au decis să umble și la bugetele bibliotecilor și să închidă, pe alocuri, de la 20 la 50% din numărul total de biblioteci. Primarul orașului Londra, Boris Johnson, a anunțat intenția sa de a crea un trust de voluntari care să lucreze în biblioteci. O treime din bibliotecile Londrei sunt sub amenințarea de a fi închise. Ar putea să se adeverească prezicerea lui Tim Coates, expert britanic în politici, privind bibliotecile publice, care în studiul *Who,s in charge?* (A

cui este responsabilitatea?) avertiza, încă acum câțiva ani la publicarea studiului, că, dacă nu vor fi luate măsurile corespunzătoare pentru redresarea situației, în următorii 20 de ani bibliotecile publice ar putea să dispară în formula cunoscută de noi. La începutul anului, președintele Obama a propus Congresului SUA un buget pentru biblioteci cu 20 milioane dolari mai mic decât cel precedent. În aceste condiții toată lumea caută posibilități să supraviețuiască, iar pentru biblioteci supraviețuirea rezidă în susținerea din partea utilizatorilor și în noi servicii pentru utilizatori, care să-i motiveze să vină la bibliotecă, să-i intrige, să-i uimească, să-i facă să se simtă utili comunității, să le dezvolte convingerea că biblioteca îi poate ajuta să găsească răspuns la toate întrebările și să simtă că, utilizând această instituție, își pot îmbunătăți calitatea vieții. Utilizatorul poate fi cel mai bun avocat al bibliotecii. Sperăm că exemplul Regatului Unit unde societatea civilă și intelectualii s-au ridicat masiv în apărarea bibliotecilor să fie o experiență reușită.

În aceste condiții, bibliotecile noastre chiar trebuie trezite din adormire. Este doar o chestiune de timp până va începe marea luptă pentru supraviețuire și la noi.

În prefața la lucrarea *Bibliotecile publice 2.0 din țările nordic*, (Nordic Public Libraries 2.0), elaborată special și difuzată participanților la Conferința IFLA 2010, Jens Thorhauge, directorul general al Agenției Daneze pentru Biblioteci și Media, menționează faptul, că “Bibliotecile din întreaga lume sunt influențate de mediile digitale și schimbările din comportamentul utilizatorilor. Bibliotecile publice, în particular, trebuie să-și regândească rolul, serviciile și prioritățile. Dacă acceptăm că informația este în mâna noastră, «promovarea accesului» poate fi înlocuită de «facilitarea cunoștințelor» ca preocupare de bază a bibliotecilor. Și trebuie create un șir de servicii relative la bibliotecă în calitatea ei de loc de întâlnire, spațiu pentru învățarea neformală, activități culturale și evenimente”. În publicație sunt prezentate servicii noi oferite de biblioteca publică, bazate pe extinderea rapidă a noilor tehnologii sociale și pe ideea incluziunii și implicării active online a cetățenilor în contextul provocărilor generale. Aceasta este la moment preocuparea țărilor nordice iar ele, în mare parte, dau tonul dezvoltării biblioteconomiei europene și, respective, practicile lor de calitate sunt demne de urmat.

Problema serviciilor va fi, de acum încolo, una foarte importantă și probabil axa de care va depinde rezistența bibliotecii în timp.

La nivel internațional problema utilizatorului și a serviciilor bazate pe necesitățile utilizatorului se pune mai accentuat în ultimul deceniu al secolului XX și începutul primului deceniu al secolului XXI. Ghidul de dezvoltare IFLA-UNESCO. *Serviciile bibliotecii publice* (ediția anului 2001) are un capitol aparte „Satisfacerea necesităților utilizatorilor” cu două subcapitole dedicate serviciilor și anume „Servicii pentru utilizatori” și „Acces la servicii. Edificiile de bibliotecă” (unul dintre cei trei piloni, despre care vorbeam mai sus) apar aici, doar ca parte integrantă a acestui capitol și sunt tratate, în special, prin prisma asigurării serviciilor de calitate pentru utilizatori. Aceeași viziune este perpetuată și în ediția anului 2010, completată și revăzută, a Ghidului.

Situația nu este prea diferită nici la noi. Sigur, cu câțiva ani întârziere. Începând documentarea pentru această temă am studiat mai multe documente elaborate în anii de după începutul reformei bibliotecare: cadrul legislativ, programele Simpozionului Științific Anul Bibliologic, publicațiile *Bibliotecile publice din Republica Moldova: situații statistice* din mai mulți ani, diverse programe și strategii de dezvoltare a bibliotecilor etc.

La 24 decembrie 1991, la doar câteva luni de la Declaraarea Independenței, a fost aprobat, printr-o hotărâre a Colegiului Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova, **Modelul Strategic Sistemul Național de Biblioteci din Moldova**, care prevedea modificări principiale în structura și dirijarea bibliotecilor, completarea colecțiilor, formarea profesională a cadrelor de bibliotecă, economia de bibliotecă. Prioritatea strategiei a fost crearea bazei legislative și documentare pe care avea să se înalțe biblioteconomia națională aliniată la normele și principiile biblioteconomice internaționale. Programul guvernamental de dezvoltare a Sistemului Național de Biblioteci al Republicii Moldova, anexat Modelului Strategic al SNB prevedea, printre altele, proiectarea și construirea unor noi edificii, dezvoltarea colecțiilor, instruirea personalului. Problemele ce țin de utilizatori și servicii pot fi desprinse doar printre rânduri. O scăpare a strategiei? Deloc nu. La acea vreme, era încă în plină dezvoltare Modelul Biblioteconomic Tradițional, axat pe spații, colecții și personal, despre care menționam mai sus. Deci, Modelul strategic a fost elaborat în stilul clasic al biblioteconomiei tradiționale. Începutul reformei bibliotecare de la noi n-a avut ca țintă clară serviciile bibliotecare.

Nici **Programul de dezvoltare a bibliotecilor în Republica Moldova (1997-2000)**, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.

610 din 2 iulie 1997, nu are un compartiment care să reflecte problemele utilizatorilor și a serviciilor. De fapt, acest program repetă structura Programului de dezvoltare aprobat în anul 1991, cu excepția compartimentului Relații internaționale, care aici lipsește.

Abia în proiectul Strategiei de Dezvoltare a Sistemului Național de Biblioteci în perioada 2010-2020, compartimentul “Informatizarea bibliotecilor” include și obiectivul “Extinderea volumului de servicii oferite de biblioteci”.

Începutul reformei vine pe fonul unor servicii statice, accesul deschis avea să fie acceptat cu greu de bibliotecarii ce țineau sub lacăt cărțile mai valoroase și mai solicitate, ne mai vorbind de cărțile ținute la index în bibliotecile mari, cenzurate din punct de vedere ideologic. Că cenzura ideologică avea mai târziu să fie înlocuită de cenzura economică, care a dăunat la fel de mult dezvoltării, este altă poveste. Deschiderea spre lumea occidentală a adus o mișcare de idei mult mai intensă. Bibliotecarii care au avut norocul să vadă altă lume, alte țări și să cunoască alte biblioteci au venit cu idei, unele implementate cu succes, altele rămase după ușă să-și aștepte rândul. Schimbarea la față a bibliotecilor basarabene s-a accentuat, mai ales în primul deceniu al acestui secol, odată cu primele proiecte de informatizare.

Ciclul de publicații *Bibliotecile publice din Republica Moldova: situații statistice* demonstrează că în ultimii ani bibliotecarii au fost foarte inventivi în privința serviciilor oferite tradițional precum: consultarea documentelor în sălile de lectură, împrumutul la domiciliu, împrumutul interbibliotecar, mai noul serviciu de referințe unde se regăsesc serviciile bibliografice și de informare, serviciile de informare comunitară etc.

Bibliotecile publice au acumulat experiențe deosebite în a oferi servicii tradiționale de bibliotecă atât servicii cu caracter individual: convorbiri, liste, informații, cât și servicii destinate grupurilor de utilizatori sau publicului larg: prezentări și lansări de cărți, discuții, serate de întrebări și răspunsuri, treceri în revistă etc. Aici imaginația și creativitatea s-a manifestat la cote maxime. După primele proiecte de informatizare finanțate de Fundația SOROS, serviciile tradiționale au fost completate cu servicii mai noi, precum centre de informație juridică, informație din domeniul businessului, sănătății, centre de informație agricolă etc.

De mai puțin interes s-au bucurat serviciile, bibliotecă-club, bibliotecă-cafenea-internet, bibliotecă-teatru, bibliotecă-librărie, experimentate

cu succes de alte biblioteci publice din lume. La capitolul servicii tradiționale bibliotecile stau destul de bine. Ele rămân și în continuare să ocupe un loc important în activitatea bibliotecilor obișnuite cu serviciile axate pe promovarea cărții și a informației. Dar, deja este evident că se impune necesitatea unor servicii moderne, inovative, care să corespundă necesităților tuturor utilizatorilor, atât celor educați în spiritul biblioteconomiei tradiționale, cât și utilizatorilor din generația net.

Dacă urmărim programele Simpozionului Științific Anul Bibliologic, în anii de început, găsim oglindite toate aspectele ce țin de organizarea activității bibliotecare, structură, legislație, instruire, activitățile de promovare a cărții și doar foarte superficial sunt tratate aspectele ce țin de serviciile moderne pentru utilizatori și de promovarea acestora. Către a doua parte a deceniului precedent, la Simpozionul Științific Anul bibliologic 2006, care are loc la 28 martie 2007, cu genericul Situația actuală și proiectele de perspectivă ale domeniului bibliotecar, se pune problema imaginii, într-o comunicare prezentată de dna Lidia Sitaru, BPR Orhei, și problema serviciilor în comunicarea „Serviciile de bibliotecă pentru copii în fața exigențelor” prezentată de dna Claudia Balaban. Tot aici apare ideea de bibliotecă – centru al comunității în comunicarea dnei Maria Furdui, BPR Telenești, „Biblioteca Publică – centru istoric al comunității”. Anul Bibliologic 2007 a avut ca temă Implementarea tehnologiilor informaționale în bibliotecile Moldovei: situația la zi (relația de corespondență în paradigma destinație echipament – resurse informaționale – servicii informaționale). Aici, pentru prima dată este prezentată o temă axată pe utilizarea tehnologiilor Web 2.0 în asigurarea serviciilor pentru public și anume „Blogs. Social bookmarking and tagging”. Comunicarea a fost prezentată de Laura Kaspari Hochtman, responsabil de resursele informaționale, Ambasada SUA în Varșovia.

Problema diversificării serviciilor pentru utilizatori ca factor de imagine se pune mai serios pe parcursul anului 2009 – anul promovării imaginii bibliotecii publice în comunitate, an când se conturează tot mai mult conștientizarea rolului aparte pe care îl are în formarea imaginii pozitive a bibliotecii, modernizarea și diversificarea serviciilor, posibilitatea bibliotecii și abilitățile bibliotecarului de a satisface necesitățile de informare și documentare ale utilizatorului. La Simpozionul Științific Anul Bibliologic 2009, unde au fost făcute totalurile anului promovării imaginii, dna Maria Rapcea, directoarea BPR Criuleni, prezintă comunicarea „Modernizarea

și extinderea serviciilor în BPR „T. Isac”, Criuleni. Se vorbește concret despre serviciile noi, implementate în baza tehnologiilor de informare și comunicare. O altă comunicare semnificativă, prezentată în cadrul Anului Bibliologic 2009, a fost „Promovarea imaginii bibliotecii publice: forme și tehnici bazate pe Biblioteca 2.0” autor Ludmila Pânzaru, director adjunct BM „B. P. Hasdeu”. Fiind vorba de Biblioteca 2.0 este clar că se vorbește de promovarea, în primul rând, a serviciilor axate pe utilizator.

Anul promovării imaginii a activizat preocupările bibliotecilor de studiere a nivelului de satisfacție a utilizatorilor vizavi de serviciile oferite de bibliotecă și necesitățile de lectură, informare, documentare etc. ale acestora. Rezultatele eficiente în activitatea individuală sunt condiționate de cunoașterea utilizatorilor. Recent, într-un interviu televizat cu Gabriel Liiceanu despre importanța lecturii, Andrei Pleșu susținea că „nu poți face recomandări decât cuiva pe care îl cunoști foarte bine”. Bibliotecarii trebuie să țină cont de aceasta mai ales în activitatea individuală cu utilizatorii și mai ales atunci când se apucă să recomande niște cărți.

Anul bibliologic 2010 ar trebui să fie o linie de demarcare și să dea start dezvoltării și diversificării serviciilor, pentru că Biblioteca 2.0, care a constituit tema prioritară în activitatea bibliotecilor pe parcursul anului 2010, reprezintă o combinație de instrumente și atitudini, o nouă modalitate de promovare a serviciilor interactive de bibliotecă, centrate pe necesitățile utilizatorilor, prin intermediul noilor tehnologii internet și care se bazează pe exploatarea inteligenței colective în crearea conținuturilor și atragerea utilizatorilor în activitatea bibliotecii și în viața comunității. Biblioteca 2.0 este o nouă șansă pentru îmbunătățirea imaginii bibliotecii, chiar mai mult decât atât, pentru rezistența în timp a bibliotecii. Reușita acestei noi mișcări va depinde de faptul cum vom folosi această platformă interactivă pentru a interesa utilizatorii, cum vom ști să axăm resursele infodocumentare pe interesele utilizatorului.

Bibliotecile care nu dispun de tehnologii vor încerca și în continuare să exploateze la maximum posibilitățile oferite de serviciile tradiționale, situând în centrul activității bibliotecii utilizatorul, necesitățile și așteptările lui. Bibliotecile care au cunoscut avantajele oferite de TIC trebuie să acumuleze experiențe și când va fi cazul să întindă mâna celor care vin din urmă. Vorbim de 17% de biblioteci infomatizate și un pic mai mult de 10% conectate la internet din numărul total de biblioteci publice. Nu este mult, dar este un nucleu serios. S-ar putea întâmpla ca procesul de informatizare

a bibliotecilor să nu țină prea mult doar de imaginație. S-ar putea întâmpla să ne lovească un noroc și să prindă contur proiectul de informatizare a bibliotecilor promis de Uniunea Europeană, despre care ministrul culturii, domnul Boris Focșa, a vorbit la sfârșitul anului trecut. Și atunci să ne întrebăm: Suntem pregătiți?

În același timp, numărul utilizatorilor internet crește destul de repede. Conform studiului sociologic realizat de Centrul de investigații sociologice și marketing „CBS-AXA” în perioada 28 ianuarie-8 februarie 2011, pe un eșantion de 1030 persoane și publicat în luna februarie 2011, 22% dintre respondenți utilizează internetul zilnic, 6% o dată sau de câteva ori pe săptămână, 3% o dată sau de câteva ori pe lună, 3% mai rar decât o dată pe lună, 67% niciodată. Este vorba de aproximativ 34% de utilizatori internet. Potrivit unei informații din Wikipedia, la sfârșitul anului 2009, în Moldova erau înregistrați 1 295 000 utilizatori internet, sau aproximativ 29,9% din populația țării. Pentru comparație aproximativ 26% din populația țării utilizează serviciile bibliotecilor publice.

Tehnologiile Web 2.0, blogurile, rețelele de socializare oferă posibilități enorme bibliotecilor, ne ajută să interacționăm cu utilizatorii, să oferim cunoștințe de-a gata. Pe site-ul www.slideshare.net, de exemplu, poți plasa prezentări PR, comunicări, documente, documente video, clipuri video etc. Un exemplu remarcabil de implicare a utilizatorilor în crearea cunoștințelor este Wikipedia. Cele mai prestigioase lucrări și publicații fac referire la această enciclopedie online.

Tot mai mulți bibliotecari folosesc Tehnologiile Web 2.0 pentru a promova serviciile, evenimentele, produsele etc., au conturi pe diverse rețele de socializare. Este importantă implicarea bibliotecarilor din spațiul rural: Ecaterina Ciubuc, Sadova, raionul Călărași; Maia Bălan, Biliceni Vechi, Sângerei etc.

Este tot mai evident că pentru a-și păstra pozițiile, bibliotecile trebuie să-și asume responsabilități noi. Printre serviciile foarte importante pe care le pot oferi bibliotecile se numără formarea culturii informaționale a utilizatorilor și instruirea utilizatorilor, în special în vederea utilizării tehnologiilor de informare și comunicare. Despre importanța acestui serviciu vorbește și faptul că este inclus în Standardul internațional de statistică și, respectiv, bibliotecile vor trebui să raporteze realizările obținute la sfârșit de an.

La începutul anului curent a fost publicat un nou studiu OCLC des-

pre impactul economic, social și cultural al bibliotecilor din SUA “How libraries Stack Up: 2010”. Este al doilea studiu la această temă, primul a fost efectuat în anul 2003. Așa cum mediul economic curent are un impact asupra bugetelor bibliotecilor, iar rata utilizării bibliotecilor (în SUA) este în creștere, un accent deosebit este pus pe rolul bibliotecilor în promovarea asistenței persoanelor care caută un serviciu și sprijinul oferit micului business. Informațiile prezentate în raport includ statistici despre diverse servicii oferite de biblioteci, cu mare priză la public: biblioteci ca resurse pentru micul business; biblioteci ca promotori ai serviciilor gratuite pentru comunitate, precum acces Wi-Fi; instruirii în vederea utilizării tehnologiilor; spații pentru întruniri; servicii de asistență în procesul de căutare a unui loc de muncă și în dezvoltarea carierei etc. Statisticile prezentate în raport întregesc imaginea pozitivă pe care o au bibliotecile publice în SUA:

- 300 000 de americani sunt ajutați zilnic în biblioteci să-și caute o slujbă;
- De 2,8 milioane ori, în fiecare lună, proprietarii de mici afaceri folosesc resursele bibliotecilor pentru susținerea businessului;
- Cea mai mare parte dintre bibliotecile publice oferă acces Internet gratuit utilizatorilor. Aproape 12 000 de biblioteci publice oferă acces Wi-Fi gratuit;
- 5 400 de biblioteci oferă instruirii în vederea dezvoltării abilităților de utilizare a tehnologiilor. În fiecare zi, 14 700 persoane participă la activitățile de instruire;
- În fiecare zi americanii împrumută de la biblioteci 2,1 milioane de DVD-uri.

Cu asemenea rezultate este firesc că două treimi (151 milioane) dintre americani au card de bibliotecă; pe parcursul anului, americanii vizitează mai des bibliotecile decât merg la film sau jocuri sportive (1,4 miliarde vizite la bibliotecă, 1,3 miliarde vizite în sălile de cinema, 218 milioane participări la evenimente sportive).

Bibliotecile publice din alte țări au acumulat deja destulă experiență privind implicarea în instruirea pe tot parcursul vieții și, în special, alfabetizarea informațională a utilizatorilor, instruirea utilizatorilor în vederea utilizării tehnologiilor de informare și comunicare etc. Deși încă destul de modeste, unele începuturi se întrezăresc și la noi. Ore de instruire a utilizatorilor în vederea utilizării TIC încearcă să ofere bibliotecile publice raionale Anenii Noi, Fălești, Ungheni, Cahul, biblioteca publică din s. Cri-

hana Veche, Cahul, precum și alte biblioteci care au beneficiat, începând cu anul 2000, de susținerea financiară a Fundației SOROS-Moldova, a altor organizații, pentru implementarea proiectelor de informatizare.

Modernizarea spectaculoasă a tehnologiilor va spori și în viitor importanța alfabetizării informaționale a cetățenilor. De operativitatea găsirii și accesării informației depinde în mare măsură calitatea vieții. Oamenii acționează și iau decizii în dependență de informația de care dispun. Cultura informațională include cunoștințele de orientare biblioteconomică și cultura lecturii și presupune dezvoltarea unui complex de cunoștințe, abilități și deprinderi suplimentare, inclusiv:

- Cunoștințe despre ce reprezintă procesul de informatizare, care sunt caracteristicile specifice societății informaționale și cum acestea influențează viața oamenilor;
- Orientarea în normele legale privind răspândirea și utilizarea informației, asigurarea accesibilității informației, ocrotirea proprietății intelectuale;
- Orientarea în resursele informaționale tradiționale și electronice;
- Capacitatea de a crea instrumente proprii de căutare;
- Capacitatea de a folosi căile formale și neformale de comunicare pentru obținerea informației;
- Capacitatea de a difuza cunoștințe noi.

Avantajele oferite de tehnologiile de informare și comunicare sunt unanim recunoscute de profesioniștii domeniului din toata lumea, iată de ce în ultimele două decenii și chiar mai mult, bibliotecile depun eforturi pentru a-și ajusta activitatea tehnologiilor. Strategiile de dezvoltare actuale sunt marcate de necesitatea de adaptare, inovații, învățarea pe tot parcursul vieții.

Pe fonul modernizării excesive a tehnologiilor, se conturează tot mai evident inegalitatea digitală dintre localități, biblioteci, persoane, care au acces și abilitățile necesare pentru a beneficia de tehnologiile moderne și cei care nu se pot bucura de acestea. În scurt timp se va contura o nouă categorie de analfabeți – analfabeții digitali.

Salvarea bibliotecii o constituie utilizatorii săi, o nouă interacțiune cu aceștia, serviciile bibliotecii trebuie să fie centrate pe utilizator, iar biblioteca să fie plasată în centrul comunității.

În dezbaterile profesionale din țările occidentale apare tot mai frecvent conceptul de „bibliotecă nouă”. În acest concept, colecțiile și clădirile nu

mai sunt puncte de referință. În centrul conceptului sunt situate necesitățile utilizatorilor în contextul Societății Cunoașterii. „Biblioteca nouă” implică dezvoltarea serviciilor noi de bibliotecă, bazate pe interacțiunea dintre biblioteca virtuală și biblioteca fizică și pe relațiile interactive dintre utilizatori și bibliotecă. Biblioteca nouă trebuie să fie acolo unde este utilizatorul: pe web, acasă, la serviciu, în asociații și cluburi, în grădinițe, în școli, în magazine. Mai nou, bibliotecii pot fi întâlnite în metrouri, în aeroporturi – oriunde sunt utilizatorii.

Serviciile noi necesită o nouă organizare și o nouă infrastructură. Aici este partea slabă a bibliotecilor noastre. Deoarece în rest, cu puțină, voință și efort lucrurile se rezolvă și exemplu poate servi biblioteca din Crihana Veche, Cahul.

Pentru a rămâne relevante în comunitate, bibliotecile trebuie să:

- integreze serviciile bibliotecare în viața de zi cu zi a cetățenilor;
- să ofere conținuturi digitale, muzică, filme, jocuri;
- să ofere servicii noi atât în spațiul bibliotecii, cât și online. În spațiile bibliotecii oamenii trebuie să se întâlnească, să comunice și să participe. Spațiile pot fi folosite la diverse dezbateri și activități;

- biblioteca trebuie să dezvolte oferte relevante pentru tuturor membrilor comunității. Pentru aceasta bibliotecile trebuie să lucreze în parteneriat cu instituții adiacente, iar relațiile cu aceștia trebuie să fie permanente.

Bibliotecile din unele țări elaborează pliante de felul *50 de lucruri pe care le poți face la/ sau împreună cu biblioteca*. BM „B. P. Hasdeu” a elaborat un pliant *70 de lucruri pe care le poți face la bibliotecă*. De observat că aici sunt lucruri care anterior erau considerate că nu fac parte din prioritățile de activitate ale bibliotecii. Acum se consideră că tot ce poate fi de interes pentru membrii comunității trebuie să fie de interes și pentru bibliotecă.

O problemă specifică tuturor bibliotecilor este publicitatea produselor și a serviciilor oferite. Pentru ca să fie folosite, serviciile trebuie să fie cunoscute. Bibliotecile publice din Danemarca au derulat recent proiectul „Vânătoarea după non-utilizatori”. Non-utilizatorii au mărturisit că nu vin la bibliotecă pentru că au uitat de existența ei. Mesajul a fost următorul „Acum că ne-ați amintit de existența dumneavoastră vă vom vizita mai des”. Biblioteca publică din Topeka, SUA, face publicitate serviciilor oferite prin interfața paginii web. Compartimentul Programe și Servicii dezvoltă toate serviciile mai importante de care utilizatorul poate beneficia:

ore de computer, bibliotecă mobilă, utilizarea computerului și printarea materialelor, liste de literatură personalizate, servicii pentru persoane în etate, calendarul evenimentelor, program de știri, spații pentru întruniri etc. Toate acestea reclamă bibliotecarilor o nouă gândire, noi modalități de activitate.

Acum, când este clar că viitorul bibliotecii publice este sfera serviciilor și că serviciile pentru public vor constitui preocuparea principală în activitatea de mai departe a bibliotecii, să nu trecem cu vederea un moment foarte important. Biblioteca publică prin menirea ei este garant al protecției sociale în cultură. Aceasta înseamnă că serviciile bibliotecii publice trebuie să fie în principiu gratuite, moment consfințit și în Manifestul IFLA-UNESCO pentru biblioteca publică, care specifică: “Utilizarea bibliotecii publice trebuie să fie în principiu gratuită”. În Finlanda, de exemplu, Legea cu privire la biblioteci are un capitol special “Serviciile gratuite ale bibliotecii”. La noi au fost făcute și unele tentative de percepere a taxelor pentru unele servicii, dar, în linii mari, serviciile de bază au rămas, în marea lor majoritate, gratuite. Legea RM “Cu privire la biblioteci” specifică în capitolul 4 “Drepturile și obligațiunile beneficiarului” că “Utilizatorii pot beneficia în bibliotecă și de servicii contra plată, în conformitate cu legislația în vigoare”, ceea ce ar însemna că în principiu serviciile sunt gratuite, cum prevede Manifestul IFLA-UNESCO, dar pot fi percepute și unele taxe. Există deci o ușă deschisă și trebuie să avem mare grijă ca această deschidere să nu înghită serviciile obligatorii care trebuie să fie gratuite. Serviciile moderne precum accesul la internet, foarte solicitate și care ar putea favoriza schimbarea în bine a imaginii bibliotecii, sunt, în cele mai multe biblioteci, contra cost, lucru justificat prin greutatea de ordin financiar, dar total nedrept, dacă luăm în considerare faptul că internetul este un alt mijloc mai modern de accesare a informației, de multe ori a celei mai actuale și deci utile pentru utilizatori.

Valorile bibliotecii publice promovate de IFLA includ:

Asigurarea accesului liber la informații;

Sprrijinirea instruirii pe tot parcursul vieții;

Stimularea imaginației și a creativității copiilor și tineretului;

Sprrijinirea dialogului intercultural și a diversității culturale;

Sprrijinirea tradițiilor orale și a moștenirii culturale;

Lichidarea inegalității digitale.

Pe aceste valori ar trebui să se axeze și serviciile pentru public oferite

de biblioteci. Am întâlnit undeva ideea că numărul de cititori în biblioteci depinde de nivelul de cultură al națiunii, dar problema ar putea fi pusă și invers.

Probleme de rezolvat:

Bibliotecile trebuie să elaboreze **strategii de diversificare și extindere a serviciilor**, care să prevadă îmbunătățirea serviciilor existente și dezvoltarea de servicii noi, axate pe necesitățile utilizatorilor. Orice strategie a bibliotecii, privind serviciile pentru utilizatorii trebuie să reflecte:

- prioritățile de dezvoltare ale societății și, implicit, ale comunității;
- recomandările Manifestului și a Ghidului IFLA-UNESCO;
- necesitățile utilizatorilor din aria de servire, în special a grupurilor cu necesități speciale și mai ales a utilizatorilor copii cu necesități speciale.

O altă problemă este **modernizarea infrastructurii**. Nici acum, majoritatea bibliotecilor nu au copiatoare, imprimante, faxuri etc. În anul 2010, numărul de computere a crescut doar cu 74. Dar deja este un progres pentru că în anul 2009 au fost achiziționate doar 26 de computere. Toate acestea în timp ce bibliotecile din alte țări deja cumpără cititoare de cărți electronice, împrumută DVD-uri, CD-uri.

Formarea profesională continuă a bibliotecarilor. Pornind pregătirea acestui material, am consultat încă o dată site-urile cu care am lucrat mai frecvent pe tot parcursul anului trecut, și mai ales site-ul www.library20.org, care publică diverse materiale despre bibliotecari și internet, medii sociale, Web 2.0 etc. Mi-a atras atenția comentariul unui profesionist cu grad științific în domeniu, care menționa: “cu cât învăț mai mult despre Biblioteca 2.0, cu atât știu mai puțin” (I’m a doctoral candidate (information science/ University of North Texas) and the more I learn about Library 2.0, the less I know. That is probably a good thing, right?). Ideea este destul de veche, dar atunci când este vorba de tehnologii devine extrem de actuală. Tehnologiile se modernizează atât de rapid, că este foarte greu să ții pasul cu evoluția lor și respectiv din același motiv biblioteca devine foarte dinamică. Nu în zadar bibliotecarii se numără printre cei mai stresați profesioniști. Întotdeauna s-a considerat că un bibliotecar trebuie să știe mai mult decât știe cel mai versat cititor. Acum, în varianta ideală, un bibliotecar ar trebui să știe mai mult decât știe cel mai inițiat membru al comunității. Este bine să ai un computer pe masă, dar este și mai bine să știi ce să faci cu el. Instruirea pe tot parcursul vieții pentru bibliotecari

ar putea însemna – învățăm ca să putem ajuta pe alții și ne bucurăm că putem ajuta.

Concluzii:

Bibliotecile care încă nu au tehnologii trebuie să plaseze utilizatorul în centrul activității bibliotecii, să scuture praful de pe metodele deja testate de servire, să adopte servicii noi, folosind toate posibilitățile și imaginația.

Bibliotecile care deja au cunoscut puterea tehnologiilor trebuie să caute și să găsească modalități de implicare a utilizatorilor în activitatea bibliotecii și în viața comunității, să învețe a fi un exemplu pentru cei care știu mai puțin ca ei, să fie deștepți și să învețe de la cei care știu mai multe decât ei.

Bibliotecarul de azi deja are de făcut fața utilizatorului născut în Era Digitală. Din numărul total de utilizatori unici (839.1) care au folosit în anul 2010 serviciile bibliotecii publice, 378.1, sau 45%, sunt copii de până la 16 ani, copii care n-au cunoscut viața fără internet. Destul de mare este și procentul tineretului, dar și a altor categorii de vârstă, care au cunoscut avantajele tehnologiilor. Și atunci problema bibliotecilor este enormă. Numai cu resursele info-documentare tradiționale nu putem convinge pe nimeni, că biblioteca este locul potrivit, unde utilizatorul poate comunica, crea, unde poate să-și organizeze, cu folos, timpul liber, unde poate primi ajutor, atunci când acesta este necesar.

Bibliotecarii trebuie să se scoale de la mesele de referință și să fie mai prezenți acolo unde pot fi de folos, să fie disponibili prin poșta electronică, conversații online, Facebook, Twitter etc.

Anul care s-a scurs ne-a demonstrat că și în domeniul nostru sau mai ales în domeniul nostru, pot fi făcute lucruri extrem de utile, folosind tehnologiile Web 2.0, că este suficient să ai în față un computer conectat la internet ca să fii conectat cu restul lumii, să fii în centru comunității profesionale, să fii la curent cu ce se întâmplă în domeniu, să poți interveni, cere, sugera, comunica. Iar această experiență trebuie transmisă utilizatorilor și atunci, când vor ști, că biblioteca poate fi locul care să-i unească cu lumea (o Lume 2.0 care nu stă să aștepte), să le deschidă noi orizonturi, vor privi cu alți ochi biblioteca și bibliotecarul.

O idee care ar trebui scoasă în evidență este că diferența dintre bi-

bliotecile de la noi și cele de pe alte meridiane nu constă în bibliotecari, sunt mulți care vor și pot face lucruri utile, diferența constă în posibilități, în spații, dotări, echipamente. Bibliotecile care dispun de toate acestea nu rămân în urma colegilor noștri din alte părți. Pentru a scoate biblioteca pe altă traiectorie, avem nevoie de implicarea statului.

Pe data de 2 ianuarie 2011, am primit de la wordpress.com informația despre situația (statistică) a **Blogului de biblioteconomie și știința informării** în anul 2010. O evidență de invidiat! Este uluitor să vezi situația ca în palmă: număr de postări, număr de comentarii, inclusiv la fiecare postare în parte, număr de imagini anexate, articolele mai citite, de câte ori a fost accesată o postare, de pe ce site-uri a fost făcută intrarea pe blog, ce site-uri au fost accesate de pe Blogroll sau de pe adresele indicate în postări, ce termeni au fost accesați în motoarele de căutare pentru a se ajunge la blog etc. Accesând **Site States**, pot fi văzute toate postările în ordinea descrescândă a numărului de accesări. Atâta timp salvat! Iar acest timp poate fi utilizat pentru a dezvolta noi servicii pentru utilizatori.

Pentru a reuși, a fi mai atractive, a găsi parteneri și a se lăsa găsite, bibliotecile trebuie să se facă cât mai vizibile în internet. Poate este prea dur spus, dar astăzi dacă nu ești în internet aproape că nu ești. Recent m-a sunat directoarea unei biblioteci publice din Lituania. Căuta o bibliotecă dintr-un orașel de aproximativ 25 mii de locuitori, un potențial partener pentru un proiect european. Mi-a spus că în internet n-a găsit nimic. Motivul? Puțină informație despre bibliotecile noastre plasată în internet este doar în limba română. Am accesat site-ul lor și am constatat că au informație în trei limbi, inclusiv în limba engleză. Sigur, șansele să-i găsească cineva sunt mult mai mari. Traducătoarele online? Încă nu-și fac datoria cum trebuie. Deși sunt o soluție.

Referințe bibliografice:

1. IFLA public library service guidelines. 2nd, completely rev ed./edited by Cristine Koontz and Barbara Gubbin. 2010. 150 p.
2. Nordic public libraries 2.0/ Danish Agency for Libraries and Media. 2010. 112 p.
3. Managementul serviciilor de bibliotecă
4. <http://www.biblioteca-digitala.ase.ro/biblioteca/pagina2.asp?id=cap11>
5. Managementul serviciilor pentru utilizatori în bibliotecile contemporane
6. http://www.kosson.ro/index.php?option=com_content&view=article

[&id=270%3Amanagementul-serviciilor-dediu&catid=46%3Aevenimente-in-focus&Itemid=53&lang=en](#)

7. Legea Republicii Moldova cu privire la biblioteci <http://bnrm.md/web/docs/dd/nat/1/27.pdf>

8. <http://www.oclc.org/reports/stackup/default.htm>;

9. www.oclc.org/reports/stackup

10. PLEȘU & LIICEANU – despre cărți și citit – TVR 1 - 13.02.2011

11. http://www.youtube.com/watch?v=njpoWRUhbQ0&feature=player_embedded#at=585

Lansarea volumului – Un deceniu sub semnul reformei

AUTOINSTRUIREA – BAZA PIRAMIDEI FORMĂRII PROFESIONALE CONTINUE

Seminar Național pentru managerii de biblioteci

Panoul de administrare al blogului afișează zilnic termenii motorului de căutare cu ajutorul cărora utilizatorii ajung la **Blogul de biblioteconomie și știința informării**. O analiză sumară te face atent la faptul că foarte

frecvent în listă apar termenii „*formarea profesională continuă în RM*”, „*instruirea continuă a bibliotecarilor*” și alte formulări la același subiect. Este clar că tema-i de mare actualitate și importanță pentru profesioniștii domeniului. În această ordine de idei, ne-am gândit la o nouă pagină de blog – *Formarea profesională continuă*. Însă, analizând paginile deja existente, e lesne de înțeles că blogul, în totalitatea lui, prezintă un instrument de susținere a formării profesionale continue. Orice informație, articol, traducere, comentariu constituie un pas spre informarea și cunoașterea profesională și un imbold spre învățarea permanentă. Blogul este o oportunitate reală de îmbogățire reciprocă, de contribuție, prin exploatarea inteligenței colective, la crearea unui produs colectiv. Și, mai presus de toate, este un instrument deosebit de important pentru autoinstruirea profesională, considerată de specialiști, mai ales, date fiind particularitățile erei digitale, ca forma de bază de formare profesională continuă.

De mai multă vreme punem mari speranțe în viitorul sistem instituționalizat de formare profesională continuă a bibliotecarilor, structură, fără îndoială, absolut necesară. Aceasta ar putea să se întâmple chiar foarte repede și ca imbold va servi informatizarea bibliotecilor care ar putea să se întâmple mult mai repede decât unii bibliotecari își pot permite să viseze. Dar să ne întrebăm ce parte din problemele care nu mai au sfârșit va putea rezolva această structură? Este clar că în viitor va trebui să mizăm mai mult pe autoinstruire, iar cursurile, conferințele, simpozioanele, seminarele etc. să fie doar un prim pas spre aceasta. Altfel, pentru a fi în pas cu mișcarea de idei în domeniu, pentru a face față instrumentelor și tehnologiilor de informare și comunicare noi, care nu vor conțeni să apară și să se modernizeze, va trebui să alergăm de la un curs la altul, pentru care nu vom avea nici timp, nici finanțe. Mă întreb ce cursuri au frecventat bibliotecarii, care au ieșit în față pe valul implementării instrumentelor Web 2.0 în activitatea bibliotecilor pe care le slujesc? Niciunul! Pentru că, încă, n-au fost organizate. Au învățat singuri.

Biblioteca modernă este foarte dinamică. Fluxul informațional se schimbă atât de rapid încât până și cel mai harnic și bine intenționat bibliotecar reușește cu greu să facă față situației și să fie la curent cu tot ce apare nou în domeniu și respectiv cu noutățile care ar putea fi de folos utilizatorilor din aria de servire. Tehnologiile de informare și comunicare, care acaparează tot mai mult spațiu în biblioteci, în instituții adiacente și pretutindeni în comunități, solicită implicarea în forță a bibliotecarului. În

condițiile în care sistemul instituționalizat de formare profesională continuă a bibliotecarilor este încă în proces de creare, autoinstruirea și instruirea la locul de muncă trebuie să fie un proces permanent.

Odată cu modernizarea tehnologiilor de informare și comunicare, cu extinderea aplicațiilor Web 2.0 s-au înmulțit și oportunitățile de formare profesională continuă. Informația și cunoștințele profesionale nu mai sunt disponibile numai pentru bibliotecarii din centru, care au mai multe posibilități de a participa la diverse forme de instruire: conferințe, simpozioane, seminare, întruniri, ateliere profesionale și altele – toate deosebit de importante pentru formarea profesională continuă. Circulația informației de specialitate și a cunoștințelor este mult mai rapidă și intensă decât era anterior. Bibliotecarii, indiferent de dimensiune geografică, nu se mai pot considera izolați. Cele 47 de pagini web ale bibliotecilor mari din rețeaua bibliotecilor publice, raportate la sfârșitul anului 2010, deopotrivă cu blogurile BNRM, BNC „Ion Creangă”, BM „B.P. Hasdeu”, cu publicațiile de specialitate în format tradițional, majoritatea cărora sunt plasate și on-line pe paginile web ale bibliotecilor editoare, documentele plasate pe diverse site-uri și rețele de socializare, în special pe Slideshare, Facebook, Flickr, YouTube etc., fac informația de specialitate mult mai disponibilă pentru orice persoană care are în față un computer conectat la internet, iar prin acestea și pentru ceilalți bibliotecari. Pe parcursul ultimului an, practic, toate prezentările PowerPoint demonstrate la cele mai importante întruniri profesionale au fost plasate pe <http://www.slideshare.net/cdbclub>, de unde pot fi descărcate de orice doritor.

Prin aceste instrumente noi, instituțiile responsabile de formarea profesională continuă pot acoperi un spectru mult mai larg de teme și probleme și mult mai multe persoane, ca beneficiari.

Cursurile de formare profesională continuă instituționalizate, desigur, au avantajele lor, însă, dată fiind penuria financiară din biblioteci, acestea încă multă vreme nu vor putea fi disponibile cercurilor largi de bibliotecari. Mai plusăm aici și faptul, că dictate de modernizarea spectaculoasă a tehnologiilor de informare și comunicare, informația și cunoștințele profesionale se învechesc foarte repede, și respectiv actualizarea lor ar trebui să fie o preocupare permanentă, nu o dată la trei-cinci ani, cum se practica anterior.

Simplificată, formarea profesională continuă ar avea trei componente de bază: componenta națională, teritorială și locală. Bibliotecile naționale, prin tradiție, lucrează mai strâns cu bibliotecile publice raionale,

municipale, orășenești, iar acestea, la rândul lor, diseminează informațiile și cunoștințele în rândul bibliotecarilor din bibliotecile comunale / satești sau respectiv, filialelor din structura bibliotecilor municipale și orășenești. Toate cunoștințele și informațiile pe care reprezentanții bibliotecilor municipale, raionale, orășenești le acumulează la întrunirile profesionale de nivel național trebuie transferate spre bibliotecarii din rețele la seminarele din teritoriu, care pot fi organizate pentru toți bibliotecarii, indiferent de specializare sau pe categorii anume de bibliotecari. Pentru pregătirea seminarelor cu participarea bibliotecarilor din bibliotecile publice comunale / satești, responsabilii din bibliotecile raionale pot utiliza, în rând cu informațiile și cunoștințele acumulate la diverse reuniuni profesionale, și informațiile din literatura și periodicele în format tradițional, informațiile plasate pe mediile noi, paginile web ale bibliotecilor, pe blogurile de specialitate, rețelele de socializare etc.

Este adevărat că, din totalul de 1380 de biblioteci publice din R. Moldova, doar 234 au în dotare computere și doar 149 sunt conectate la internet. Însă, în veriga de mijloc – bibliotecile raionale și municipale – aproape că nu mai sunt biblioteci care să nu fie conectate la internet și ele trebuie să fie o „curea de transmisie”, care să ducă informațiile și cunoștințele spre bibliotecile publice comunale / satești. La acest nivel de responsabilitate, bibliotecarii, care au în sarcină formarea profesională continuă a bibliotecarilor din teritoriu dețin instrumentele necesare de informare. Rămâne să evalueze informația, să o filtreze, să selecteze informația de interes pentru bibliotecarii de la următoarea verigă – bibliotecile comunale / satești.

Chiar și după crearea unui centru / a unor cursuri de formare profesională continuă puțini vor fi cei care vor putea beneficia de această oportunitate. Multe țări rezolvă această problemă prin crearea de cursuri on-line. Este o soluție rațională, bineînțeles, de vreme ce multe universități propun on-line înseși programele de formare inițială.

În postarea din 12 noiembrie 2010 **Posibilități de instruire on-line** <http://clubbib.wordpress.com/2010/11/12/posibilitati-de-instruire-online> făceam referire la webinarul **Utilizarea software-urilor sociale: Facebook, Twitter și altele în marketingul de bibliotecă**, organizat în două reprize, la 1 și la 8 decembrie 2010, de către ALA TechSource. Formatori: Robin Hastings și David Lee King. (Webinar este o prezentare, o lecție, un workshop sau un seminar transmis prin web. Trăsăturile principale ale webinarului sunt elementele interactive: abilitatea de a da, a primi și a dis-

cuta despre informație). Tot acolo informăm și despre conferința on-line gratuită **Servirea patronului (utilizatorului, clientului – n.a.) secolului 21**, organizată de WebJunction (<http://www.webjunction.org>), care și-a axat lucrările pe necesitățile și abordările în continuă schimbare relative la servirea clienților în bibliotecile secolului 21. Webinarurile, conferințele on-line gratuite sunt deja accesibile și au trecut hotarele geografice. Chiar și partea financiară a fost rezolvată, multe cursuri fiind oferite gratuit, înregistrarea făcându-se după principiul „primul venit, primul servit”. Dar rămân în continuare problemele ce țin de limbă și, desigur, cele ce țin de compatibilitatea tehnologiilor.

Aplicațiile Web 2.0 au simplificat mult sarcinile care stau în fața bibliotecarilor. Deja de aproape un an BNRM, prin blogurile create și, în special, prin **Blogul de biblioteconomie și știința informării**, diseminează toate informațiile și cunoștințele considerate de importanță pentru comunitatea profesională. Numai pe **Blogul de biblioteconomie și știința informării** în aproape un an de la lansare au fost plasate 805 informații (situația la 25 octombrie 2011), care au fost comentate de 370 ori. Practic, toate informațiile, evenimentele, materialele de valoare în domeniu, de importanță națională și chiar internațională, au fost comunicate lumii bibliotecare. Această modalitate modernă de formare profesională continuă poate fi și eficientă, și eficace. Costurile pentru utilizatorul final – în cazul nostru bibliotecarii – sunt minime.

Până la decentralizare, seminarele raionale ale bibliotecarilor aveau loc cu o apreciabilă periodicitate, fixă de cele mai multe ori, lunar. După conținut, puteau fi tematice sau cu teme mixte. Această tradiție s-a mai păstrat și până acum în unele raioane. La Strășeni, de exemplu, anual sunt organizate nouă seminare raionale pentru bibliotecarii din bibliotecile publice și o conferință împreună cu bibliotecarii din învățământ. Excepție sunt două luni de vară, când lumea se află, de regulă, în concedii.

Însă, dacă anterior bibliotecarii trebuiau să aștepte o lună pentru a afla ce se întâmplă nou în domeniu, acum au posibilitate să se informeze 24 de ore / 7 zile pe săptămână. Nu toți, dar deja mulți, iar informația cunoaște multiple metode de circulație. Ideea constă în faptul că trebuie să acceptăm și să ne obișnuim cu modalitățile noi de formare profesională continuă. Posibilități există. Și chiar mai multe, decât pot fi asimilate. Trebuie să le cunoaștem, să le acceptăm și să le utilizăm cu cât mai multă eficiență. De la noi se cere doar puțin efort.

Cele mai multe activități de formare profesională continuă, în mare vogă în ultimul timp, se axează pe munca în echipă. Se pare că și aici este vorba de exploatarea inteligenței colective pentru crearea unui produs. Esența bibliotecii 2.0! Există atâtea posibilități de a folosi inteligența colectivă pentru îmbogățirea reciprocă, pentru a împărtăși comunității profesionale ideile de care ar putea beneficia bibliotecarii, biblioteca și utilizatorii.

Cursurile on-line, care deja în mai multe țări reprezintă baza formării profesionale continue, oferă și posibilitatea de a vedea răspunsurile la întrebările tuturor celor implicați. Până a pune la punct, și la noi, niște cursuri on-line, ar fi bine să folosim oportunitățile oferite de aplicațiile Web 2.0, disponibile acum, comentariile etc. pentru a propune idei, a exprima păreri, a disemina informații și cunoștințe.

O întrebare care se cere adresată este, cum folosesc bibliotecarii posibilitățile de formare profesională continuă disponibile la momentul actual. Despre utilizarea blogului de biblioteconomie și știința informării putem judeca după numărul de accesări – 54 995 la 25 octombrie 2011. Recent am postat o informație despre blogul BM „B.P. Hasdeu” **Biblioteca 2.0** <http://clubbib.wordpress.com/2011/04/02/o-prima-incercare-de-instruire-on-line-pentru-bibliotecari>. Ar fi foarte interesant și util să cunoaștem cum sunt folosite aceste forme de formare profesională continuă, relativ noi pentru profesioniștii domeniului.

În proiectul **Regulamentului cu privire la formarea profesională continuă a bibliotecarilor din bibliotecile publice din Republica Moldova**, care urmează să fie aprobat, este stipulat faptul că: „*Formarea profesională continuă se realizează prin următoarele forme:*

- *cursuri de instruire de scurtă și lungă durată;*
- *forme specifice sistemului de asigurare metodologică a activității bibliotecare: conferințe, seminare, ateliere, mese rotunde etc.;*
- *stagii, specializări;*
- *instruire la distanță (conferințe video, cursuri on-line etc.);*
- *tutelare, consiliere, rotație de posturi;*
- *autoinstruire la locul de muncă”.*

În timpul când lucrăm împreună cu colegii mei la elaborarea proiectului de regulament, fără niciun gând ascuns, am pus pe ultima poziție autoinstruirea la locul de muncă. Acum, după ce a trecut ceva timp, aș face două rectificări. În primul rând, aș pune pe prim-plan „*autoinstruirea*”, iar

după virgulă – „*inclusiv, autoinstruirea la locul de muncă*”. Sunt convinsă că foarte mulți colegi vor subscrie ideii, că autoinstruirea se face nu numai la locul de muncă. Personal folosesc în acest scop multe ore în afara celor de program și cunosc foarte mulți colegi care fac același lucru. Nu știu în ce măsură este corect și justificat să sacrifici în favoarea lecturilor profesionale alte tipuri de lecturi, cum ar fi lectura de cultură generală, lectura de plăcere (mă refer aici la timpul liber) etc., dar când nu ai suficient timp pentru ambele, alege ce ți se pare mai potrivit la timpul potrivit. Desigur, nu trebuie să facem din aceasta o regulă.

În al doilea rând, aș scoate „*autoinstruirea, inclusiv autoinstruirea la locul de muncă*” din capul listei. Am convingerea că foarte mulți dintre profesioniștii domeniului, care se află în prim-planul profesiei și care cunosc cât de rapid se schimbă regulile în biblioteconomia și știința informării moderne, ar subscrie și acestei idei. Pe de altă parte, dacă ne imaginăm formarea profesională continuă în formă de piramidă, atunci autoinstruirea a fost plasată exact acolo unde îi este locul – la temelia formării profesionale continue.

Majoritatea bibliotecarilor tocmai pe această formă de formare profesională continuă pun (sau vor trebui să pună) un preț deosebit. Aplicațiile Web 2.0, la care ne-am referit, oferă posibilități excelente de formare profesională continuă și sunt la îndemâna oricui. Cine să ne învețe cum să le evaluăm pentru a le folosi? Putem să o facem noi înșine. Menirea noastră este să învățăm utilizatorii să facă aceste lucruri. Și atunci de ce să nu începem cu noi înșine?

Vreau să cred că, odată și o dată, sistemul de formare profesională continuă instituționalizat (centru sau cursuri) va fi creat. Este doar o chestiune de timp. Însă, în condițiile în care informațiile și cunoștințele de importanță pentru profesie și, respectiv, pentru utilizatorii finali trebuie actualizate permanent, ce vom putea rezolva prin intermediul cursurilor? La câte cursuri vom putea participa? De câți bani va avea nevoie instituția pentru a acoperi cheltuielile necesare pentru participarea la activități de instruire? Care va fi capacitatea centrului? Câți bibliotecari vor putea fi instruiți anual? Suntem gata pentru instruirea pe tot parcursul vieții? Căci, aceasta va fi soarta bibliotecarului în anii care vin. Sunt foarte multe întrebări care conduc spre un singur răspuns. Concluzia care se impune este că tot pe autoinstruire va trebui să mizăm. Deci, să nu pierdem timpul, așteptând până cineva va rezolva problemele. Să începem prin a le rezolva singuri pe

cele la care putem face față, să folosim metodele de formare profesională continuă pe care le avem la dispoziție și, în special, să ne autoinstruim, utilizând oportunitățile oferite de aplicațiile Web 2.0, care ne pot ușura substanțial munca. Sunt și accesibile în măsura în care o mare parte dintre ele sunt oferite gratuit. Mă refer aici, în primul rând, la:

- platforma gratuită www.wordpress.com, pe care pot fi create blogurile, inclusiv cele profesionale, de mare importanță pentru diseminarea informațiilor și cunoștințelor actuale;
- site-ul (clasificat de unii experți și ca rețea de socializare) www.slideshare.net, pe care pot fi plasate prezentări PowerPoint, documente full-text, documente video;
- site-urile www.youtube.com și www.flickr.com, cu ajutorul cărora pot fi partajate documente video și, respectiv, fotografii;
- rețeaua de socializare Facebook www.facebook.com cu diverse posibilități de informare și comunicare;
- translatorul on-line http://www.google.ro/language_tools (este considerat de specialiști cel mai bun);
- dicționare explicative on-line, spre exemplu, <http://dexonline.ro>;
- enciclopedii on-line <http://ro.wikipedia.org>;
- softul gratuit pentru ajustarea paginilor Scan Tailor, care poate fi luat de pe: <http://scantailor.sourceforge.net>;
- aplicațiile Google docs: http://www.google.com/google-d-s/hpp/hpp_ro_ro.html, care oferă mai multe opțiuni, inclusiv colectarea și partajarea situațiilor statistice.

Atunci când vom învăța cum să le utilizăm, vom descoperi că nu este chiar atât de complicat și nu este deloc puțin. Putem învăța unul de la altul. Putem contribui. Ne putem implica. Putem dialoga. Putem discuta în contradictoriu. Putem învăța împreună cum să transformăm informația în cunoaștere. Putem face multe. Unicul lucru pe care nu ni-l putem permite este să pierdem timpul, care este ireversibil.

Fără implicarea managerilor la toate nivelurile de competență, autoinstruirea va fi prea anemică pentru a putea fi luată în considerare ca formă importantă de formare profesională continuă. Managerii bibliotecilor trebuie să contribuie și să susțină autoinstruirea profesională a personalului, să găsească posibilități de a-i informa despre tot ce este nou în biblioteconomie și știința informării și în domeniile adiacente de unde pot veni potențialii parteneri în diverse proiecte, să ofere timp pentru autoinstruire.

În documentul IFLA *Dezvoltarea profesională continuă: principii și acumularea celei mai bune experiențe*, elaborat de către Departamentul de dezvoltare profesională continuă și învățare la locul de muncă al IFLA este stipulat faptul că „aproximativ 10% din orele de muncă să fie asigurate atât pentru participarea la workshopuri / ateliere de lucru, conferințe, învățare la locul de muncă și alte activități educaționale, cât și pentru proiecte de învățare informală”.

Printre prioritățile de activitate ale BNRM pentru anul 2011 figurează „inaugurarea unui sistem instituționalizat (centru sau cursuri) de formare profesională continuă a bibliotecarilor din bibliotecile publice și din BNRM”. Problema este însă destul de complexă și include mai mulți factori, printre care și unii care nu depind numai de competențele BNRM.

În încercarea de a rezolva această problemă, BNRM a tatonat mai multe piste. O variantă posibilă ar însemna niște cursuri pe lângă Institutul de Științe ale Educației (ISE). O altă variantă de rezolvare ar fi prin intermediul Secției formarea continuă, deschisă în anul 2010 la Universitatea de Stat din Moldova. Pe lângă aceasta activează și Centrul de Formare Continuă (CFC), USM, care conlucrează cu facultățile universității, structurile responsabile de formarea continuă de la Ministerul Educației, alte instituții abilitate cu formarea continuă, unități educaționale, administrative, economice etc., unde își realizează activitatea specialiști pregătiți în cadrul programelor de formare inițială la USM.

Personal, aș merge pe varianta a doua care, deși este un pic mai costisitoare, câștigă prin conținut, organizare și în multe alte privințe. Vorba britanicilor: „Suntem prea săraci ca să ne permitem lucruri ieftine.”

Mă gândesc la sistemul de formare profesională continuă, despre care vorbim de mai multă vreme și care, până la urmă, când se vor mai așeza lucrurile, într-o formulă sau alta, va fi creat, și mă întreb, dacă nu vom ajunge să cunoaștem starea protagonistului din *Sania* lui Ion Druță care, după eforturi enorme, muncă și frământări, când și-a văzut sania mult visată aproape gata și-a dat seama că, de fapt, visase altceva. Este vorba de procesul continuu de creație. Se leagă cu procesul continuu de formare profesională?

Colegi

Împreună cu Tatiana Costiuc, Nelly Țurcan, Natalia Cheradi –
colegi și prieteni

BIBLIOTECILE ȘI E-GUVERNAREA

Utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare reprezintă o modalitate sigură de a apropia cetățenii de guvernare. Din această perspectivă e-Guvernarea este un element esențial al democrației. În Programul său de activitate *Integrarea europeană: libertate, democrație, bunăstare*, Guvernul Republicii Moldova și-a propus să dezvolte platforma națională de e-Guvernare și sistemul electronic național prin crearea serviciilor electronice. De asemenea, Guvernul urmărește extinderea accesului cetățenilor la servicii publice digitalizate. La fel, Guvernul contribuie la prestarea serviciilor accesibile on-line și în regim mobil pentru toți cetățenii, inclusiv pentru persoanele de vârstă a treia și persoanele cu dizabilități. *Concepția guvernării electronice* aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 733 din 28 iunie 2006 stabilește că implementarea guvernării electronice constituie una din direcțiile prioritare ale edificării societății informaționale în Republica Moldova, iar autoritățile administrației publice sunt obligate să asigure implementarea și dezvoltarea guvernării electronice.

În luna august 2010, pentru a facilita accesul populației la informații cu caracter public și pentru a asigura transparența actului de guvernare de către autorități, Guvernul Republicii Moldova a creat Centrul de Guvernare Electronică.

La 16 februarie 2011, Centrul de Guvernare Electronică și-a lansat pagina web – <http://www.egov.md> (informații despre acest eveniment pot fi accesate pe: <http://www.infoprut.ro/2011/centrul-de-guvernare-electronica-si-a-lansat-pagina-web.html>).

Toate documentele aprobate până în prezent, inclusiv *Legea cu privire la informatizare și resursele informaționale de stat* stabilesc clar regulile de bază și condițiile de activitate în domeniul creării și dezvoltării infrastructurii informaționale naționale ca mediu de funcționare a societății in-

formaționale din Republica Moldova. Până aici totul bine și frumos. Cât privește utilizarea resurselor informaționale, a tehnologiilor, sistemelor și rețelelor informaționale, lucrurile nu mai sunt la fel de clare. Conform *Concepției guvernării electronice*, aprobată de Guvern, utilizatorii finali sunt cetățenii și mediul de afaceri. Să presupunem că mediul de afaceri, care deține un potențial financiar, nu va avea prea mari probleme. Cetățenii da, atât timp cât bibliotecile rămân în starea actuală. Experiența altor țări demonstrează că bibliotecile publice pot fi un factor important în asigurarea e-Guvernării.

Uniunea Europeană recomandă statelor-membre prestarea în format electronic a **20** de servicii publice on-line, **12** servicii publice de bază pentru cetățeni și opt servicii publice de bază pentru mediul de afaceri.

Prin Hotărârea Guvernului *Cu privire la paginile oficiale ale autorităților administrației publice în rețeaua de internet*, nr. 668 din 19 iunie 2006, „autoritățile administrației publice centrale și cele locale au fost obligate să creeze paginile web oficiale în rețeaua internet, prin intermediul cărora să fie asigurat accesul la informația privind activitatea acestora și serviciile prestate. Informația de pe pagina web oficială urmează să fie veridică, deplină și actuală”.

Deși destul de lent, infrastructura informațional-comunicațională a sistemului administrației publice se dezvoltă. Cât privește infrastructura bibliotecilor unde majoritatea cetățenilor ar trebui să acceseze resursele electronice puse în acces liber de către autoritățile administrației publice problemele sunt enorme.

Conform situațiilor statistice pentru anul 2010, din cele 1380 biblioteci publice doar 238 (17%) dețin computere, inclusiv 149 (10%) biblioteci sunt conectate la internet. Pe parcursul anului 2010 toate bibliotecile publice împreună au achiziționat 141 computere. Din cele 1218 biblioteci comunale, sătești 142 (11%) dețin computere, inclusiv 67 (5,5%) conectate la internet. În 2010 bibliotecile din spațiul rural au achiziționat 54 computere. Există o ușoară creștere în comparație cu anul 2009, dar aceasta nu schimbă situația catastrofală din domeniu. Cu un asemenea ritm de achiziționare a tehnologiilor de informare și comunicare, bibliotecile publice încă multă vreme vor sta la periferie. Cum va fi realizată în asemenea condiții e-Guvernarea, este greu de spus. Biblioteca publică este cea mai indicată instituție din mediul comunitar care poate și trebuie să-și asume aceste responsabilități.

În anul 2010 serviciile bibliotecilor publice au fost vizitate de către 839 100 utilizatori, inclusiv de 378 100 copii. Aproximativ o pătrime din populația țării ar fi putut beneficia de avantajele e-Guvernării în biblioteci, dacă acestea ar fi fost echipate corespunzător.

Conform hotărârilor Guvernului Republicii Moldova nr. 606, din 1 iunie 2007, și nr. 476, din 27 martie 2008, în anii **2007-2009** urmau să fie realizate în format electronic mai multe servicii publice de bază pentru cetățeni. În această listă figurează și accesul la bibliotecile publice. Este greu de spus care este situația în alte domenii, însă în biblioteci eșecul este de față, dacă ne pătrundem de esența cifrelor de mai sus.

Proiectul *Ghidul funcționarului public în domeniul guvernării electronice* are un capitol aparte *Instruirea funcționarilor publici – o condiție importantă pentru implementarea cu succes a guvernării electronice* în care este stipulat faptul că „o condiție importantă pentru utilizarea eficientă a sistemelor informaționale automatizate în procesul de luare a deciziilor și de prestare a serviciilor publice în format electronic constituie instruirea funcționarilor publici în domeniul tehnologiilor informațional-comunicaționale (TIC)”. Grija pentru cei care produc informația și o plasează online este evidentă. Dar deja în această etapă trebuia de luat în considerare și utilizatorii finali – cetățenii țării pentru care e-Guvernarea ar trebui să însemne noi oportunități de a beneficia de democrație și noi posibilități de a-și îmbunătăți calitatea vieții.

Instruirea funcționarilor publici și a bibliotecarilor care, la rândul lor, vor instrui utilizatorii finali în vederea utilizării tehnologiilor de informare și comunicare trebuie făcută paralel, altfel efectul nu va fi cel scontat. Instruirea utilizatorilor pentru a putea beneficia de TIC este una dintre responsabilitățile bibliotecii publice moderne. Standardul internațional al statisticii de bibliotecă solicită evidența și raportarea numărului sesiunilor de instruire a utilizatorilor, dar pentru a avea ce raporta bibliotecarii trebuie inițial instruiți. A pune informația în acces deschis încă nu înseamnă nimic atâta timp cât aceasta nu va putea fi accesată de majoritatea cetățenilor.

DIVERSIFICAREA SERVICIILOR PENTRU UTILIZATORI ȘI SPORIREA IMAGINII BIBLIOTECII

Toți oamenii mari care au avut ceva de spus la modelarea acestei lumi au ajuns pe culmile succesului și datorită tangențelor pe care le-au avut cu biblioteca și cartea ca purtători de cunoaștere și informații. Despre rolul acestora în devenirea personalităților s-a scris enorm. Și atunci care-i explicația imaginii pe care o au bibliotecile în comunități? De ce se uită că, deși cultura costă enorm, incultura costă și mai mult. De ce nicio bibliotecă din lume nu se poate lăuda că are mijloacele financiare necesare sau de care crede că are nevoie? Nu ar fi logic ca, investind mai mult în biblioteci, să investim mai puțin în poliție, închisori și alte asemenea entități?

În situații de criză, oamenii unde ar trebui să se ducă: nu în biblioteci ca instituții publice? Întrebarea de la urmă are deja și răspuns. Un sondaj efectuat la 22 septembrie 2008 releva faptul că, în anul 2008, an de mare criză în SUA, 68% dintre americani aveau card de bibliotecă. Aceasta în timp ce în 2001 cifra era de doar 21%. Ideea este că, în situații de criză, utilizatorii caută salvare tot la bibliotecă, astfel că instituțiile bibliotecare ar trebui să se manifeste ca garant al protecției sociale în cultură.

Această creștere se explică prin marea recesiune economică, înregistrată în ultimii ani în SUA, dar și prin faptul că cele peste 122 mii de biblioteci publice, câte activează în prezent în SUA, sunt dotate și echipate pentru a face față tuturor necesităților utilizatorilor – fie că este vorba de informare, fie de accesarea unor cunoștințe de gata, de formarea profesională continuă etc. Aici bibliotecile publice chiar au reușit să se impună ca centre de comunicare, centre de socializare, spații primitoare, care pot fi considerate pe bună dreptate „a treia casă”, după casa propriu-zisă și locul de muncă sau de învățatură.

La prima întâlnire cu membrii Asociației Naționale a guvernatorilor

președintele SUA Barack Obama, pe atunci nou-ales, a găsit de cuviință să amintească cât de important este de a păstra bibliotecile deschise în aceste timpuri de criză.

Atunci când aspirațiile bibliotecarilor se intersectează cu interesele decidenților politici și financiari, rezultatele nu pot fi decât în favoarea cetățenilor, din banii cărora sunt întreținuți și unii și alții. Se pare că în mai multe țări decidenții au înțeles valoarea bibliotecilor, iar cât privește aspirațiile bibliotecarilor, aceștia au conștientizat că de atitudine lor față de beneficiari, de felul în care vor ști să-i ademenească în biblioteci depinde viitorul acestora. Mișcarea Biblioteca 2.0 se axează pe participarea utilizatorilor în crearea conținuturilor, în activitatea bibliotecii și în viața comunității și anume utilizatorii care au fost destul de neglijați anterior ar putea oferi o nouă șansă bibliotecii, care are de făcut față concurenței acerbe din infosferă.

Implementarea tehnologiilor de informare și comunicare oferă posibilități nebănuite bibliotecilor. Mănuite cu pricepere și eficiență, la capacitate maximă, acestea pot schimba imaginea bibliotecii în comunitatea locală. Puținele biblioteci de la noi care au reușit să implementeze proiecte de informatizare s-au convins de importanța enormă a acestor noi instrumente de muncă. Un computer conectat la internet poate deschide porțile comunității spre lume, iar o bibliotecă mică, cu resurse modeste, poate oferi aceeași calitate a serviciilor ca și o bibliotecă cu resurse enorme. Problema-cheie a bibliotecilor actuale este că nu mai impresionează prin mărimea colecției și numărul utilizatorilor, ci prin modernizarea, accesibilitatea și calitatea serviciilor oferite.

Diversificarea și modernizarea permanentă a serviciilor va constitui pe viitor forța principală de atracție a utilizatorilor în biblioteci. Bibliotecile pot contribui la făurirea unui viitor mai bun pentru localitățile de provincie, creând servicii pe care nicio altă instituție nu le poate oferi. Serviciile moderne și diverse pot avea un rol decisiv în vitalitatea localităților și în prevenirea marginalizării populației din aceste localități. Mediul virtual poate face enorm în această privință, nu întâmplător, pretutindeni în lume sunt elaborate politici și strategii de lichidare a inegalității digitale.

Ca instituții de informare și cunoaștere, bibliotecile publice se numără probabil printre instituțiile din sectorul public, care sunt implicate cel mai activ în revoluția digitală. În condițiile Erei Digitale, bibliotecile se transformă din instituții mai mult sau mai puțin închise, în instituții cu

acces deschis. Organele locale, care înțeleg rolul strategic al bibliotecilor în dezvoltarea comunității investesc în crearea condițiilor necesare pentru educare, instruire pe tot parcursul vieții, facilitarea creativității, incluziunea socială a tuturor cetățenilor. Toate acestea, luate împreună, pot favoriza creșterea bunăstării populației, care trebuie să fie scopul final al tuturor acțiunilor organelor politice și de decizie.

Soluțiile oferite de tehnologiile de informare și comunicare deschid noi posibilități de activitate în cooperare cu partenerii din instituțiile adiacente, care sporesc valoarea serviciilor oferite, dar și mulțumirea utilizatorilor.

În acest sens au reușit mai ales bibliotecile din Germania. Catalogul Bibliotecii Naționale a Germaniei, de exemplu, este unit cu baza de date privind cărțile aflate în sistemul de comerț, creată și actualizată de Federația Editorilor din Germania, și atunci, când utilizatorul accesează fișa cărții din catalog, pe ecran apare și informația din baza de date, din care se poate afla dacă publicația respectivă se află în sistemul de comerț și la ce preț și în ce librării poate fi cumpărată.

Pentru a face catalogul online și mai prietenos, Biblioteca Națională a Germaniei scanează pagina care oglindește conținutul cărții. La accesarea fișei cărții se deschide și conținutul acesteia, iar așa cum softul oferă posibilitatea căutării după cuvintele-cheie, rezultatele pot fi mai mult decât îmbucurătoare.

Recunoscând importanța serviciilor digitale pentru dezvoltarea bibliotecii, Biblioteca Națională a Germaniei a creat un departament nou – Servicii digitale, care are scopul îmbunătățirii servirii utilizatorilor și familiarizării acestora cu serviciile digitale. Este o exemplificare foarte elocventă a faptului cum evoluția erei digitale influențează schimbarea structurii bibliotecii.

Pentru a apropia biblioteca de utilizator, serviciile bibliotecare trebuie scoase din bibliotecă și deplasate în mijlocul populației, la diferite evenimente, manifestări culturale, în suburbii, centre comerciale etc. Deviza bibliotecarului modern este de a fi acolo unde este utilizatorul și în timpul când utilizatorul este acolo. Ceea ce face de fapt Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” prin proiectul Biblioteca extramuros. Este o cale de a realiza ideea bibliotecii omniprezente.

Toate aceste forme noi de servicii au un impact pozitiv asupra rețelelor de biblioteci, care devin mai puternice, iar cooperarea între bibliotecile publice, universitare, specializate este un factor-cheie ca aceste schimbări să devină realitate.

În practica bibliotecară este cunoscută activitatea de a informa utilizatorii despre diverse manifestări, evenimente, despre intrările noi, prin telefon. Aceasta se practică mai ales în bibliotecile care au relații constante cu utilizatorii. Acum telefonul poate fi înlocuit cu poșta electronică, iar aceasta nu implică și cheltuieli financiare. Este mult mai ușor, pentru că, odată ce ai o bază de date cu adresele electronice, informația este difuzată tuturor abonaților printr-un singur click. Condiția este ca utilizatorul să fie de acord cu acest serviciu. La Biblioteca Publică din Boston, de exemplu, utilizatorii sunt întrebați dacă sunt interesați de acest serviciu, atunci când primesc cardul de utilizator. Gama de informații făcută disponibilă prin această modalitate este foarte diversă: de la informații generale despre evenimentele organizate de bibliotecă, schimbări în orarul de funcționare, informații tematice etc. la publicațiile de strictă specialitate, editate de bibliotecă.

Un aspect de care se va ține cont cu mare strictețe este asigurarea securității datelor personale, pentru ca acestea să nu ajungă pe mâna oricui, aspect ce trebuie să facă parte din politica bibliotecii privind confidențialitatea datelor.

Conceptul de bibliotecă-centru comunitar este dezvoltat tot mai mult și este valabil atât pentru comunitățile mari cât, mai ales, pentru comunitățile mici. Bibliotecile moderne construite în ultimii ani (în Franța, de exemplu, sunt numite mediateci) presupun și spații pentru muzeu, reprezentații teatrale, concerte, cafenele, locuri pentru activități în grup, cum ar fi cluburile pe interese, pentru lucru individual etc. În condițiile noastre mult prea modeste, la toate acestea putem doar să visăm, deși avem și biblioteci tip, cu spații mari, care chiar ar trebui să se gândească ce s-ar putea de făcut pentru a evada din stereotip.

În literatura de specialitate se vehiculează, încă, ideea că bibliotecarii sunt ultimii, sau printre pușinii specialiști de formațiune enciclopedică. Iar pentru a susține această teză, bibliotecarii chiar trebuie să răspundă provocărilor impuse de modernizarea tehnologiilor de informare și comunicare. Este și logic, pentru că, în condițiile unei comunități, oricât de mare sau mică ar fi, cine ar mai putea lua în cârcă și această responsabilitate.

Imaginea bibliotecii în comunitate depinde de capacitatea ei de a satisface necesitățile de lectură, informare, cunoaștere, destindere etc. ale beneficiarilor. De fapt, aceasta este esența existenței unei biblioteci publice. În mediul profesional se discută foarte mult despre conceptele de: biblio-

tecă-centru de informare, bibliotecă-centru de cultură, bibliotecă-centru de socializare, bibliotecă-centru comunitar, bibliotecă-loc de instruire pe tot parcursul vieții, bibliotecă-depozitar etc. La diferite etape, balanța a înclinat la un concept sau la altul. Actualmente mai distincte sunt două dintre ele: biblioteca-depozitar și biblioteca-centru de informare.

Unii specialiști sunt de părerea că noi, bibliotecarii, ne asumăm prea multe responsabilități. Trebuie să evaluăm situația și să înțelegem la ce putem renunța pentru a putea face față sarcinilor noi, impuse de evoluțiile sferei socio-culturale, modernizării echipamentelor etc.

Bibliotecile deja se implică activ în instruirea pe tot parcursul vieții, deși încă n-au fost elaborate strategii și politici la nivel național pentru aceste servicii. Pentru a face față acestor sarcini noi, bibliotecile pot să-și elaboreze politici și programe proprii, care se vor axa pe promovarea lecturii în diverse formate, promovarea alfabetizării informaționale etc. Promovarea cărții și a lecturii prin diverse metode specifice bibliotecii nu este o problemă pentru bibliotecarii noștri, deși întotdeauna este loc și pentru mai bine. Promovarea alfabetizării informaționale va fi mai complicată, pentru că noi mai suntem încă la etapa când înșiși bibliotecarii nu au abilitățile necesare pentru această activitate. Astăzi a nu fi în stare să folosești un computer sau să nu profiți de avantajele oferite de internet înseamnă a fi aproape analfabet și la sigur în afara societății. Pornind de la aceste motive, bibliotecarii vor trebui să ofere ajutor în folosirea computerului și a altor echipamente deținute de bibliotecă, în folosirea internetului, la căutarea informațiilor necesare, în probleme de copyright etc. Aceste activități trebuie organizate împreună cu școlile, muzeele, precum și alți parteneri.

Instruirea utilizatorilor în vederea folosirii tehnologiilor, mai ales a celor care s-au format într-o altă cultură biblioteconomică, va fi marea problemă a bibliotecarilor, dat fiind faptul că ei înșiși, sau o bună parte dintre ei, trebuie să asimileze, în timp rapid, aceste cunoștințe.

O modalitate de diversificare a serviciilor ar fi organizarea unor servicii pentru copii și adolescenți cu scopul de a-i atrage în bibliotecă, în orele de după lecții, ajutându-i la pregătirea temelor pentru acasă, oferind un spațiu sigur și bine reglementat și asistență în folosirea jocurilor bazate pe internet, ca element de recreare, utilizarea internetului ca element de cercetare bibliografică etc. Pornind de la jocuri, copiii vor putea fi antrenați treptat în lucruri serioase. În condițiile actuale computerul se manifestă și ca instru-

ment de alfabetizare. Noua generație de calculatoare învață a scrie și a citi cu o viteză incredibilă.

Dacă recunoaștem faptul că noi, bibliotecarii, aproape am eșuat în atragerea utilizatorului matur în bibliotecă, va fi mai ușor să ne dăm o nouă șansă, investind mai mult timp, răbdare și creativitate în copiii care abia acum se formează ca utilizatori.

Utilizatorii, în special cei noi, au nevoie de asistență în utilizarea catalogului, în special a catalogului electronic, a bazelor de date, motoarelor de căutare, conținuturilor online etc.

Un alt aspect în activitatea bibliotecarului modern este consultanța la căutarea informației, în special a informației factografice, folosirea enciclopediilor, dicționarelor, translațoarelor online, rețelelor sociale etc. Serviciile de traducere, oferite de Google, site-ul traduno.com nu te mai fac să pari neputincios în fața postărilor internet, care în marea lor majoritate sunt în limbi străine. Bibliotecarul trebuie să fie gata nu numai să arate utilizatorului unde să caute informația, dar să-l și ghideze în procesul de căutare.

În contextul în care criza bibliotecilor din toată lumea se diminuează și cartea revine în atenția generațiilor (Google, sau alte motoare de căutare oferă informații, iar bibliotecarul oferă soluții), bibliotecile organizează colecții și resurse electronice tematice menite să satisfacă necesitățile de informare ale utilizatorilor atât în mod tradițional, cât și în regim electronic.

Foarte mulți dintre potențialii utilizatori au rude plecate la muncă în străinătate. A-i învăța să-și deschidă o postă electronică (un cont e-mail) este echivalent cu a le deschide o nouă cale de comunicare, rapidă și fără implicații financiare.

Atunci când cetățenii vor ști că toate acestea pot fi învățate în bibliotecă ea va deveni cu adevărat indispensabilă comunității.

În Finlanda, de exemplu, nouă din zece biblioteci publice oferă acces internet și aproape toate îl oferă gratuit. Cataloagele bibliotecilor pot fi accesate prin internet. Procesul de împrumut este automatizat, a crescut ponderea și, respectiv, utilizarea materialelor electronice. A început digitalizarea publicațiilor, care, în condițiile bibliotecii publice, are în primul rând scopul de a facilita accesul și apoi cel de preservare. Însă, date fiind posibilitățile oferite de tehnologiile de informare și comunicare, accesul și preservarea ar putea fi asigurate concomitent.

Biblioteca Municipală Helsinki deja de câțiva ani are un serviciu de

referințe virtuale, *The Information Gas Station*, unde utilizatorul poate fixa o întâlnire (analogic înscrierii la medic) cu bibliotecarul pentru a învăța cum să facă o căutare sau cum să-și perfecționeze abilitățile de căutare a informației, cum să localizeze și să găsească o informație concretă în internet etc.

În mai multe biblioteci din Finlanda, proiectele de promovare a alfabetizării informaționale și a lecturii se fac în colaborare, partenerii de bază fiind bibliotecile și școlile, și au scopul de a învăța elevii cum să caute informația în internet și să le altoiască copiilor dragostea pentru lectură. Grupul-țintă îl constituie elevii. În cadrul proiectului sunt organizate activități de învățare a proceselor de căutare a informației, discuții despre cărți, diverse concursuri de lectură. Clasele vin la bibliotecă o dată la două săptămâni. La fiecare vizită se urmărește ca orice elev să poată împrumuta cărți pentru lectura la domiciliu. Concursurile se organizează o dată în an. Scopul discuțiilor despre cărți și a concursurilor este de a inspira și a încuraja lectura.

Un proiect de succes al Bibliotecii Municipale Helsinki a fost instruirea personalului centrelor de îngrijire a copiilor în vederea cunoașterii mai bune și dezvoltării abilităților de folosire a tehnologiilor de informare și comunicare și cunoașterii literaturii pentru copii – toate pentru folosirea mai energică și mai eficientă în activitățile zilnice cu copiii. Persoanele implicate în proiect au fost educate spre a fi „coordonatori culturali”, în centrele de care aparțin. Pentru persoanele implicate în proiect, o dată în lună, sunt organizate lecții despre cărțile noi pentru copii, cum poate fi localizată și găsită informația în internet. Sunt organizate vizite la târguri de carte, expoziții, librării, edituri, întâlniri cu autori, pictori, editori. Biblioteca a făcut colecții mici de cărți pe diverse teme, pe care centrele pentru îngrijirea copiilor pot să le împrumute pentru o perioadă anume de timp. Aceste colecții sunt foarte populare și extrem de solicitate.

Un alt proiect al Bibliotecii Municipale Helsinki se axează pe oferirea consultațiilor în probleme de hard și soft. În acest scop au fost create două clase a câte șase laptopuri fiecare, unde experți în domeniul tehnologiilor informaționale oferă sfaturi în probleme de funcționare a echipamentelor și a softurilor. Pentru biblioteci, sunt fixate zile speciale, când se oferă consultații în vederea folosirii tehnologiilor de informare și comunicare în servirea publicului, inclusiv în folosirea serviciilor de recrutare a potențialilor angajați în sfera muncii. În proiect au fost antrenate și companii

comerciale, însă pilonii principali rămân organizațiile publice. Indiferent de părțile implicate serviciile rămân întotdeauna gratuite.

Un proiect mai greu de realizat în condițiile noastre, dar care are mare succes în Finlanda este „Internet-bus” (Internet ambulant), care urmărește scopul de a promova accesul tehnologiilor de informare pentru toți, de a încuraja cetățenii să folosească computerul și internetul și de a le oferi asistența inițială necesară pentru aceasta. Instruirea de bază este de 10 ore și grupul este convocat de cinci ori. În ultimii ani, beneficiarii serviciului sunt persoane din ce în ce mai în vârstă. Numărul de persoane antrenate în câmpul muncii este de 50%. Mai mult de jumătate au vârsta în jur de 56 de ani. Două treimi dintre participanți o constituie femeile. Un sondaj printre beneficiarii cursurilor relevă faptul că mai mult de 80% dintre aceștia susțin că vor folosi computerul după cursuri, mai puțin de 20% susțin că îl vor folosi, dacă accesul gratuit va fi disponibil, și aproximativ 2% au anumite îndoieli. Acest proiect a stârnit mult interes și se bucură de o mare recunoaștere publică.

Foarte importantă este activitatea bibliotecii ca centru comunitar. O bibliotecă publică trebuie să dețină toată informația de interes pentru membrii comunității: orarul trenurilor, autobuzelor, microbuzelor etc., care leagă comunitatea de lumea exterioară; telefoanele și adresele centrelor utilitare din localitate și a reprezentanților organelor decizionale locale; informații despre bănci; diverse instituții; ambasade; organizații guvernamentale și non-guvernamentale; organizații filantropice și de caritate; posibilități de instruire și angajare în câmpul muncii; adresele celor mai buni medici, avocați, notari, precum și ale celor care oferă servicii gratuite sau cu cost redus; proiecte de finanțare naționale și internaționale etc. Numai atunci când utilizatorii vor găsi în bibliotecă toată gama de informații și servicii necesare, vor ști să aprecieze utilitatea ei și vor sta garant pentru rezistența ei în timp.

În Occident deja de câteva decenii este răspândit conceptul de librărie-bibliotecă. În unele țări aceasta activează non-stop sau cu program până noaptea târziu. Este o alternativă pentru viața nocturnă la care unii nu pot renunța, dar cu alte accente în cazul nostru. Începând cu anul 2000 acest concept ia contur și în România, în special în lanțul de librării Cărturești și Diverta. Aici consumatorii pot citi capitole sau chiar cărți întregi. Consumatorii sunt ademeniți cu muzică bună, fotolii confortabile, cărți bune și, nu în ultimul rând, cu librari binevoitori. Pe lângă librării sunt improvizate

și ceainării sau cafelele unde clienții pot comanda contra cost o ceașcă de ceai sau de cafea. Librăria-bibliotecă este o alternativă pentru cei care nu-și pot permite să cumpere volumele preferate, dar nici nu pot renunța la pasiunea pentru lectură. Consumatorii consideră că aici atmosfera este mai prietenoasă decât în bibliotecă. Este și firesc, cărțile noi, care de care mai frumoase și atrăgătoare bucură ochiul și au și partea lor de implicație în educația estetică. Librarii la rândul lor consideră că acest gen de librărie are un impact pozitiv asupra vânzărilor. Este o idee care ar trebui testată și în condițiile noastre, în special în localitățile mici, unde existența unei librării nu este justificată din punct de vedere financiar.

Referințe bibliografice:

1. ABRAM, Stephen. Web 2.0, Library and Librarian 2.0: Preparing for the 2.0 World // http://www.imakenews.com/sirsi/e_article000505688.cfm
2. CASEY, Michael. Library 2.0. Service for the next generation library // Library Journal. – 2006. – Nr. 9/1. // <http://www.librarycrunch.com>
3. HABIB, M. Conceptual model for academic Library 2.0. Michael Habib's weblog on library and information science. // <http://mchabib.blogspot.com/2006/06/conceptual-model-for-academic-library.html>
4. MANESS, Jack M. Library 2.0 Theory: Web 2.0 and Its Implications for Libraries // Received June 19. – 2006. – Accepted June 29, 2006. // <http://www.webology.ir/2006/v3n2/a25.html>
5. O'REILLY, Tim. What Is Web 2.0? O'Reilly.net. Posted September 30, 2005. Disponibil pe: www.oreillynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html
6. SAW, Grace. Library 3.0: where are our skills? Disponibil pe: <http://www.ifla.org/iv/ifla73/index.htm>
7. <http://www.entitlelll.eu>

BLOGUL DE BIBLIOTECONOMIE ȘI ȘTIINȚA INFORMĂRII: PRIMELE BILANȚURI

Pe 27 mai se împlinește o lună de la lansarea Blogului de biblioteconomie și știința informării. Primele rezultate sunt destul de optimiste. Pe parcursul lunii, au fost postate 67 informații, care reprezintă tot spectrul de probleme ce țin de bibliotecă, bibliotecari, lectură, carte etc. Blogul a fost accesat de 3036 de ori. Au fost înregistrate 47 comentarii de la specialiști în domeniu, în mare parte, bibliotecari, reprezentanți ai tuturor tipurilor de biblioteci, care exprimă susținere, dar și sugestii de îmbunătățire. Vom încerca să răspundem tuturor întrebărilor și să aplecăm urechea la toate sfaturile și sugestiile utile. Este foarte important ca în aceste discuții profesionale se implice și bibliotecarii din spațiul rural, accesul cărora la tot felul de informații și evenimente este, sau a fost, până la apariția internetului, mai limitat.

După primele emoții și hopuri, încercăm să intrăm în albia propusă. Comentariile și mesajele celor ce au vizitat Blogul confirmă faptul că este un lucru necesar și mult așteptat. Era și firesc, ca în anul când ne-am propus să luăm în serios mișcarea Biblioteca 2.0 și să încercăm diversificarea serviciilor pentru utilizatori, prin intermediul instrumentelor oferite de Web 2.0, să inițiem aderarea la această nouă mișcare prin crearea unui blog, care să favorizeze comunicarea profesională. Este o forma de comunicare foarte rapidă și eficientă și, având această axă, putem fi la curent cu noutățile și evenimentele breslei bibliotecare, cu mișcarea de idei în domeniu, cu practicile de calitate, aparițiile editoriale recente etc. Putem să ne cunoaștem mai bine, să facem schimb de experiență, de opinii și sugestii. Putem fi mai aproape și mai uniți, ca oricând, altă dată.

Departamentul cercetare și dezvoltare în biblioteconomie al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, care și-a asumat responsabilitatea ges-

ționării Blogului, are tradiții vechi de coordonare a activității Sistemului Național de Biblioteci și această experiență poate fi de mare ajutor la explorarea posibilităților oferite de instrumentele Web 2.0.

Literatura de specialitate din întreaga lume discută pe larg, deja de câțiva ani, despre mișcarea Web 2.0 și toate derivatele: Business 2.0, Learning 2.0, Library 2.0 etc. Mișcarea Biblioteca 2.0, care reprezintă o combinație de instrumente și atitudini, o nouă modalitate de promovare a serviciilor interactive de bibliotecă, centrate pe necesitățile utilizatorilor, prin intermediul noilor tehnologii internet și care se bazează pe exploatarea inteligenței colective în crearea conținuturilor și atragerea utilizatorilor în activitatea bibliotecii și în viața comunității, este o nouă șansă pentru îmbunătățirea activității bibliotecare. Reușita acestei noi mișcări va depinde de faptul cum vom folosi această platformă interactivă pentru a interesa utilizatorii, cum vom ști să axăm resursele infodocumentare pe interesele utilizatorului, cum vom atrage utilizatorii să participe la crearea acestora, cum vom reorienta fluxul informațional ca să circule în orice direcție: de la bibliotecă spre utilizator, de la utilizator spre bibliotecă, de la bibliotecă spre altă bibliotecă, de la utilizator spre alt utilizator și nu în ultimă instanță cum vom ști să gestionăm eficient banii care vor fi tot mai puțini și tot mai greu de obținut.

Dumneavoastră, bibliotecarii, sunteți utilizatorii serviciilor oferite de Biblioteca Națională. Avem o șansă să învățăm a face împreună un lucru de calitate, iar experiența acumulată s-o extindem asupra utilizatorilor bibliotecilor. Pe această platformă ne putem încerca puterile pentru a face față, ulterior, exigențelor utilizatorilor, care sunt tot mai pregătiți, tot mai grăbiți și tot mai încrezuți în propriile puteri.

Împreună cu paginile Web ale bibliotecilor, multe dintre care oferă și full-textele publicațiilor de specialitate editate, Blogul de biblioteconomie și știința informării, alte bloguri de specialitate care au apărut și care urmează să apară, vor crea rețeaua virtuală profesională, care va uni bibliotecarii indiferent de subordonare departamentală sau dimensiune geografică, iar acestea vor evada din mrejele izolării și nu se vor simți la periferiile profesiei. Și nu contează cine va sta în centrul rețelei, atât timp cât rezultatele vor fi în beneficiul tuturor bibliotecarilor și implicat al utilizatorilor.

În bibliotecile sistemului național activează aproximativ 4700 bibliotecari sau ceva mai mult de 1% din toată populația țării. În mare parte, pentru acest segment de populație a fost creat acest blog. Ținta însă este mult mai

îndepărtată. Să învățăm împreună cum să facem mai bună viața celorlalte 99% din populația acestei țări.

Nu este de neglijat nici faptul că, prin intermediul Blogului, activitatea bibliotecilor și a bibliotecarilor va fi mai cunoscută persoanelor interesate, din alte spații vorbitoare de limba română, și nu numai. Apariția traductoarelor electronice a spart și barierele lingvistice și permite asimilarea oricărei informații, sigur până la o limită anume.

La lansarea Blogului, domnul Marin Pruteanu, un blogger de mare renume, își exprima speranța că prin intermediul acestuia va putea urmări evoluția biblioteconomiei și științei informării în R. Moldova. „Sper să devină blogul din care să aflăm toate noutățile importante din biblioteconomia de peste Prut” (Marin Pruteanu). Este și speranța noastră, domnule Pruteanu, și vom depune eforturi să vă îndreptățim așteptările.

Într-un comentariu de pe Blog, Elena Harconiță, directorul Bibliotecii Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți menționa că „esența acestui spațiu este deschidere, acțiune, creativitate și comunicare profesională” și ne îndeamnă „să ne dăm întâlnire cât mai frecvent în această zonă de informații, idei și inventivitate bibliotecară!”. Prin acest Blog, avem la dispoziție un loc virtual de întâlnire, care funcționează după principiul 7/24 și depinde de noi toți, cât de agreabil vom ști să-l facem și cum vom ști să-l folosim pentru binele profesiei, al bibliotecii și al utilizatorului.

Calendar înecat în flori

BIBLIOTECILE ÎN INFRASTRUCTURA INFORMAȚIONALĂ

Atât de răspândită afirmație a filosofului american Alvin Toffler „*informația este putere*” va fi mereu actuală și nu în zadar dreptul la informare este consfințit în Declarația universală privind drepturile fundamentale ale omului.

Țările care au înțeles acest adevăr au investit enorm în dezvoltarea accesului la informație și cel mai elocvent exemplu îl poate servi Japonia care, în urma acestor investiții a sclipit pe cele mai înalte culmi în privința dezvoltării tehnologiilor moderne. Este adevărat că tot Japonia poate servi și ca cel mai convingător exemplu de ce se întâmplă, când nu deții toată informația necesară atunci când inițiezi realizarea unui proiect de proporții. Lipsa informației despre ce se întâmplă în lume la un anume capitol a costat-o pe Japonia ani grei de muncă și miliarde de yeni atunci când a inițiat un amplu program de dezvoltare a computerelor de mare putere în scopul de a se impune ca principală forță în lumea informaticii. După impunătoare eforturi intelectuale și resurse financiare aruncate în vânt, japonezii au constatat că tot ce-și propuseseră ei să realizeze era deja depășit de tehnologiile dezvoltate de americani.

Dezvoltarea spectaculoasă a rețelei globale de internet și modernizarea rapidă a tehnologiilor de informare și comunicare au schimbat lumea, au schimbat comunicarea interumană, dar, mai ales, au schimbat totalmente căile și metodele de diseminare a informației. Toată lumea folosește poșta electronică, telefonul mobil, mesageria rapidă (IM), rețele de socializare: Facebook, Flickr, Skype, YouTube etc. Tehnologiile oferă posibilități uluitoare de a găsi informația. În același timp, studiile arată că doar 31% de căutări sunt încununate de succes. Utilizatorul trebuie să evalueze informația, să înțeleagă contextul în care informația este situată și să ajusteze interpretarea corespunzător acestora.

Pentru a exemplifica rolul TIC în diseminarea informației este suficient să invocăm evenimentele din 6-7 aprilie 2009. Protestele din aceste zile, de la Chișinău, au fost cunoscute lumii ca fenomenul *Revoluția Twitter*. Presa mondială a vorbit despre acest eveniment ca despre prima Revoluție Twitter. Ceva mai târziu s-a vorbit și despre alte revoluții Twitter, care au avut loc în Guatemala, apoi protestele din Iran etc. *The Telegraf* anunța lumea că toată mobilizarea s-a făcut cu ajutorul internetului, mai exact, al rețelei de socializare și informare Twitter.

Se consideră că în zilele de 6-7 aprilie 2009 rolul Twitterului (și al altor rețele de socializare) a fost enorm în mobilizarea și raportarea evoluției protestelor. Mesajele și relatările prin intermediul rețelei Twitter au fost o reală sursă de informare atât pentru populație, cât și pentru televiziuni și agenții de presă. Nu numai oameni simpli, dar și redactori de la televiziunile de știri, agenții de presă etc. au urmărit TwitterFall, Monitter, YouTube, Flickr etc. pentru a se informa.

Revoluția Twitter a demonstrat că cei care încearcă să controleze și să blocheze informația au pierdut deja.

Însă pe fonul discuțiilor generale despre rolul TIC în diseminarea informației s-a evidențiat foarte clar ideea, care trebuie să dea mari bătaii de cap atât factorilor de decizie, cât și societății civile, idee ce constă în faptul că într-o Moldova 1.0 un Chișinău 2.0 nu are nicio șansă. Inegalitatea digitală este vădit accentuată în defavoarea localităților din spațiul rural.

Este clar că pentru democratizarea societății sunt foarte importante tehnologiile moderne de informare și comunicare. Să vedem cum stăm la acest capitol în biblioteci, una din sarcinile principale ale cărora este promovarea accesului la informația de toate tipurile și pentru oricine.

Avem în țară o infrastructură foarte serioasă care ar trebui să se ocupe de diseminarea informației, cu salariați plătiți din bani publici, deci din banii contribuabililor. În toate țările bibliotecile publice servesc ca garant al protecției sociale în cultură. Condiția este să fie bine dotate cu resursele infodocumentare necesare, cu tehnologii de informare și comunicare moderne, cu edificii corespunzătoare, cu personal instruit și pregătit pentru a face față tendințelor actuale.

Conform situațiilor statistice, recepționate și sistematizate de Centrul de Statistică și Sondaje, Biblioteca Națională a RM, la 1 ianuarie 2010, din rețeaua bibliotecilor publice din țară, constituită din 1385 biblioteci, inclusiv Biblioteca Națională a RM și Biblioteca Națională pentru copii „Ion

Creanga”, doar 202 biblioteci dispun de computere și doar 138 biblioteci sunt conectate la rețeaua globală de internet. Situația este mai mult sau mai puțin bună în municipiile Chișinău și Bălți, unde din 41 de biblioteci și filiale 35 dispun de computere și toate 35 sunt conectate la internet. Destul de complicată este situația în centrele raionale și în orașe. Din cele 121 biblioteci și filiale orașenești, doar 49 biblioteci dispun de computere și 38 biblioteci au legătură cu rețeaua internetului.

Marea problemă însă o constituie bibliotecile din spațiul rural. Din cele 1221 de biblioteci comunale (sătești) doar 116 au în dotare computere și doar 63 biblioteci comunale sunt conectate la internet.

Sumbră situație, dacă luăm în considerare faptul că, potrivit datelor furnizate de Biroul Național de Statistică, la 1 ianuarie 2009, din 3 567 500 persoane, cât constituia populația țării, 2 092 400, sau aproape 59%, locuiesc în zona rurală. În anul 2009 toate bibliotecile publice din spațiul rural, luate împreună, au achiziționat 26 de computere. Nu este complicat de calculat de câți ani ar fi nevoie pentru informatizarea bibliotecilor publice din spațiul rural. Astăzi se consideră că, dacă nu ești conectat la internet, înseamnă că nici nu exiști. Cu doar 63 biblioteci sătești conectate la internet, satele noastre aproape că nu există. Sau, dacă există, puțini le pot găsi și pot afla o informație cât de succintă despre ele. Consultați la acest capitol enciclopedia online Wikipedia, cu care majoritatea căutătorilor de informații încep navigarea pe internet. Doar niște „cioturi” (denumirea de „ciot” este dată în Wikipedia articolelor foarte scurte care conțin numai o cantitate minimală de informație despre subiectul articolului) chiar și despre localitățile mari. Prezența localităților în spațiul virtual este o problemă pentru a cărei rezolvare nu sunt necesare finanțe suplimentare, ci doar bunăvoință și puțină muncă... Și bibliotecarii ar trebui să inițieze această activitate, implicând și reprezentanții primăriilor, profesorii din localitate etc. Există atâtea posibilități de a scoate satele din anonim și a le face mai vizibile.

Situația se complică și prin faptul că fondul de resurse infodocumentare din bibliotecile țării este vechi și cartea care ar trebui să lucreze pentru crearea personalității în asemenea condiții lucrează mai degrabă la distrugerea ei. Dacă IFLA/UNESCO recomandă o rată medie de înnoire a fondului de publicații de 7-10 ani, apoi bibliotecile noastre au nevoie în medie de 50 ani pentru acest scop. Dacă țările europene cheltuiesc în medie 14,7 euro pe cap de locuitor pentru întreținerea bibliotecilor, Republica Moldova cheltuiește în acest scop doar 35 bănuți.

În asemenea condiții, unica salvare ar fi un program național de informatizare a bibliotecilor din spațiul rural sau obținerea unui grant de finanțare cu această destinație. Conectarea la internet ar facilita accesul la toate tipurile de informații și cunoaștere și ar contribui la procesul de democratizare a societății.

Pornind de la ideea că într-o bibliotecă mică ar fi necesare, într-o etapă inițială, cel puțin două computere, unul pentru bibliotecari și altul pentru utilizatori, adăugând cheltuielile adiacente, constatăm că 30 mii de lei pentru fiecare bibliotecă ar putea constitui suma necesară pentru a pune baza infrastructurii informaționale a bibliotecilor publice din spațiul rural. Dar să mergem cu calculele mai departe. Să înmulțim cele 1105 biblioteci publice, care la momentul actual nu au niciun computer, cu 30 mii lei. Obținem un total de aproximativ 33 milioane lei sau 2,6 milioane dolari.

Este mult sau puțin? Enorm de mult, dacă luăm în considerare criza care zguduie Europa și tot restul lumii. Dar este și extrem de puțin, dacă admitem că informatizarea ar schimba fața satului, l-ar conecta cu restul lumii, ar contribui la difuzarea informației necesare și implicit la democratizarea societății, ar îmbunătăți comunicarea cu cei plecați (iar ei sunt atât de mulți!), ar salva în final niște finanțe și ar contribui la îmbunătățirea calității vieții oamenilor. Deci, informatizarea bibliotecilor publice sătești este o șansă reală spre o viață mai bună și cineva ar trebui să înceapă a depăna firul. Unde să fie începutul acestui fir?

Dacă stăm bine să ne gândim, cele 59% de populație din spațiul rural decid la alegeri destinul țării. Cine va avea satul de partea sa va avea în mâini și destinul acestei țări.

Ucraina și România au primit în aceste scopuri ajutorul Fundației Bill și Melinda Gates. Cu un asemenea început pot face față sarcinii pe mai departe.

Punctele de acces la informație, care la o anumită etapă au fost finanțate de Fundația Soros, au fost deschise pe lângă alte organizații decât biblioteci, lucru mai puțin înțeles, dacă invocăm faptul că promovarea informației este una dintre sarcinile principale ale bibliotecii. Este adevărat că majoritatea bibliotecilor au nevoie de alte spații decât cele pe care le dețin, de dotare cu resurse infodocumentare actuale etc., dar când un copil nu este așa cum ar trebui nu-l arunci la gunoi și faci altul, încerci să-l aduci în rând cu lumea și doar apoi te gândești la altceva. Este total greșit să ignorăm bibliotecile în favoarea altor structuri, care de cele mai multe ori nu pot asigura durabilitatea.

Este cunoscut că Finlanda, o țara doar puțin mai mare decât a noastră, este lider mondial în dezvoltarea multor domenii de activitate și aceasta în mare parte se datorează faptului că ea este lider mondial în automatizarea proceselor bibliotecare, lider mondial în arhitectura de bibliotecă, lider european în dezvoltarea serviciilor bibliotecare. Este și firesc ca într-o țară, unde bibliotecile sunt considerate infrastructura intelectuală a țării, aproximativ 80% din populație să dețină card de bibliotecă. În SUA, în anul 2008, an de mare criză, 68% de locuitori aveau card de bibliotecă. Un studiu efectuat recent în Suedia atestă faptul că 91% din populația țării consideră că bibliotecile sunt importante pentru o societate funcțională. Într-o societate cu o asemenea percepție a bibliotecilor este adecvată și susținerea acestora din partea statului.

În țările cu puternice tradiții democratice, atât consumatorii de informații, cât și producătorii lor au învățat că locul perfect pentru accesarea, depozitarea, dar și crearea informației este biblioteca. Aici poate fi găsită și informația de utilitate publică, și informația guvernamentală, și informația produsă de organele publice locale, unica excepție o constituie informația ce ține de securitatea statului. Nimeni nu-și pune în sarcină crearea altor structuri, care să se ocupe de diseminarea informației. Mai mult decât atât, unele țări pun în sarcina bibliotecilor și depozitarea informațiilor, generate de diverse structuri mass-media și chiar de persoane fizice. Biblioteca Națională a Germaniei, prin *Legea bibliotecilor* are sarcina de a depozita și păstra pe termen lung și informația electronică, inclusiv paginile web. Cât de realizabilă este această sarcină la noi ne va demonstra experiența acumulată în acest sens.

Bibliotecile noastre raportează o medie de doar 23,6% din populația țării ca utilizatori ai serviciilor bibliotecare, iar pentru a răspunde la „de ce?” avem toate argumentele.

Este timpul să privim cu alți ochi aceste instituții de cultură, să investim în dezvoltarea bibliotecilor pentru ca mai apoi ele să întoarcă investiția, contribuind la dezvoltarea, în alt ritm, a țării.

Acum trebuie să învățăm a trăi și a munci într-o Lume 2.0 dominată de tehnologii care nu mai sunt o oportunitate, dar un imperativ.

Spre deosebire de Lumea 1.0, unde informația este centralizată, protejată și controlată, poate fi scoasă din context, este impusă oamenilor indiferent dacă aceștia o solicită sau nu, în Lumea 2.0 informația este distribuită liber, iar oamenii decid de ce informație au nevoie și se abonează ca s-o primească.

Consumatorii de informații, mai ales cei din generația netului, pot fi întâlniți tot mai frecvent în spațiul virtual și acest spațiu trebuie explorat la maximă capacitate de către producătorii de informații și cei care au responsabilitatea promovării ei. Informația de calitate se transformă în cunoștințe, iar cunoașterea este temelia dezvoltării pe spirală care sporește progresul unei societăți.

Informația este putere. Vom reuși oare să convingem membrii societății și organele de decizie politică și financiară cât adevăr conțin spusele lui Alvin Toffler?

Împreună cu Grant Harris (Biblioteca Congresului SUA)

BIBLIOTECILE CA SPAȚII FIZICE

O comunitate, indiferent de dimensiuni, are nevoie de un spațiu deschis pentru toți, în care membrii comunității să se simtă bineveniți, să poată discuta în voie, să pună la cale lucruri pentru binele comunității, să socializeze, asigurând în felul acesta coeziunea socială. Exact așa cum o familie sau o casă are un spațiu unde se întâlnește toată familia, deși fiecare are (sau ar trebui să aibă!) camera lui, așa și o comunitate trebuie să aibă un spațiu unde se pot întâlni cu diverse ocazii membrii ei. Niciuna din instituțiile din raza unei comunități nu sunt mai indicate pentru această funcție decât bibliotecile publice. Personalul bibliotecii trebuie să facă tot posibilul pentru ca aceasta să fie percepută ca un spațiu neutru, accesibil tuturor, sigur și bine reglementat, unde utilizatorii să se simtă în siguranță. O bibliotecă dirijată cu eficiență și spirit creator poate contribui enorm la crearea conștiinței de comunitate.

După mai multe turbulențe și dezbateri, întrebarea dacă în era informației digitale va mai fi nevoie de bibliotecă în formula tradițională cunoscută de noi treptat a fost scoasă de pe ordinea zilei. În ultimii ani, presa de specialitate din mai multe țări vorbește tot mai insistent despre rolul bibliotecii ca spațiu fizic. Mulți biblioteconomiști consideră că biblioteca din viitorul imediat trebuie să se identifice cu un spațiu fizic real, parte componentă a vieții culturale și sociale a comunității. Fără o clădire a bibliotecii localitățile par a fi fără suflet, iar utilizatorii își pierd sensul orientării în labirintul mașinărilor unite în rețea.

Studiile elaborate în ultimii ani, poate în special studiul *Bibliotecile și resursele informaționale în percepția utilizatorilor*, efectuat în anul 2005 cu participarea respondenților din SUA, Canada, Australia, Singapore, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord și India, scot în evidență, printre multe alte aspecte, și pretențiile utilizatorilor reali și potențiali față

de bibliotecă în calitatea acesteia de spațiu fizic. Utilizatorii pretind bibliotecii spații confortabile, curate, luminate, încălzite, cu un sistem de semnalare bine definit, cu un program de activitate care să corespundă stilurilor lor de viață și unde să știe că sunt bineveniți și în siguranță. O atenție deosebită se acordă iluminării bibliotecii. Spațiile întunecate conferă bibliotecii un aspect negativ.

Pentru a fi funcționale și exploatare cu eficiență la maximă capacitate, spațiile bibliotecii trebuie să corespundă misiunii și rolurilor principale ale instituției. Toate spațiile de amplasare de care dispun astăzi bibliotecile noastre au fost proiectate pornind de la funcția bibliotecii de a colecta, prezerva și a oferi pentru acces publicațiile tipărite. În condițiile diversificării spectaculoase a purtătorilor de informații, modernizării tehnologiilor de informare și comunicare, bibliotecile actuale se simt ca într-o haină demodată din care au ieșit demult.

Unele țări, în special cele din spațiul anglo-saxon, unde bibliotecile publice sunt foarte bine puse la punct, semnalează o discrepanță între numărul de împrumuturi și numărul de vizite, cel din urmă, în creștere fiind, argumentând ideea că există o cerere considerabilă pentru un spațiu de comunicare socială deschis pentru public. Acolo, bibliotecile, deja nu mai pot fi concepute fără o cofetărie, unde utilizatorul poate răsfoi în liniște o carte sau revistă sau poate întreține o discuție pe marginea unei cărți, informații sau a unui eveniment. Camerele speciale, mobilate plăcut, au devenit un element esențial, care invită publicul să pășească pragul bibliotecii pentru o discuție, pentru a naviga în internet, a se bucura de o ceașcă de cafea sau a citi o carte într-un mediu relaxant. Tot mai mulți oameni vin la bibliotecă pentru a-și petrece timpul liber, în acest scop vin nu numai utilizatori individuali, dar și familii întregi. Se evidențiază tot mai mult funcția hedonică a bibliotecii. Toate acestea trebuie să influențeze planificarea și reamenajarea spațiilor, selectarea mobilierului, orele de funcționare etc.

În conceperea și planificarea bibliotecii moderne un loc mai important decât oricând îl au mobila și accesoriile care să corespundă experienței utilizatorilor și să ajute la designul spațiilor flexibile, destinația cărora să poată fi foarte ușor modificată. Se va lua în considerare faptul că biblioteca trebuie să aibă program de activitate și în zilele de odihnă, și serile târziu. Biblioteca de mâine trebuie să fie sursa de inspirație colectivă, un loc unde să domine o atmosferă pozitivă și un stil atractiv, neformal, unde oamenii doresc să petreacă timpul și unde pot explora lumea informației, a cărții și

a mediilor moderne. Spațiile bibliotecii moderne nu mai sunt folosite doar pentru studiul individual și în grup, întruniri, prezentări, expoziții, lecturi, dezbateri etc.

Biblioteca este principala instituție care oferă acces gratuit la informația digitală. Prin oferirea spațiilor pentru activități de alfabetizare informațională, a consultanței și a ajutorului organizatoric și profesional bibliotecarii ajută la crearea abilităților necesare utilizării tehnologiilor de informare și comunicare atât de necesare utilizatorului modern.

Bibliotecile bine amenajate, echipate și organizate, pot contribui la revitalizarea spațiilor civice. Toate acestea au favorizat apariția conceptului de „biblioteca – a treia casă”, după casa propriu-zisă și locul de serviciu sau studiu.

Deși conform ultimelor sondaje, efectuate la nivel internațional, marca bibliotecii încă rămâne a fi cartea, bibliotecarii din lume fac eforturi enorme pentru a extinde marca bibliotecii. Așa cum standardele și necesitățile utilizatorilor se schimbă rapid, biblioteca trebuie prezentată în altă lumină, plasată mai spre centrul instruirii continue, mai ales a autoinstruirii, și în centrul planificării culturale. Ca să reușim, este necesară o campanie excesivă de îmbunătățire a imaginii bibliotecii pentru a o debarasa de concepția tradițională, învechită și total eronată de bibliotecă îmbâcsită cu documente vechi, destinate împrumutului la domiciliu. Multe țări deja au reușit să reabiliteze biblioteca, în special prin accentele puse pe funcția informațională, promovând masiv accesul la internet, oferind baze de date gratuite, antrenându-se în proiecte serioase de digitizare. Euforia acestui succes însă a ținut puțin. Așa cum este clar că, în era digitală, informația poate fi accesată de oriunde – nu numai decât din bibliotecă –, biblioteca va trebui să găsească alte modalități de a se impune comunității și de a oferi servicii pe care alți promotori de informații nu le pot asigura.

Stocurile de cărți și informații nu-i încurcă bibliotecarului să ajute utilizatorii să-și găsească o slujbă, să se pregătească pentru un interviu de angajare, să redacteze un CV, să acceseze servicii publice, rețele sociale, să învețe să-și deschidă o poștă electronică etc.

Bibliotecile de la noi sunt încă la etapa când experimentează diferite proiecte de promovare a informației. E bine însă de știut că aceasta nu va fi o panacee și că după ce vom trece și prin această „boală” va trebui să mergem mai departe și să găsim noi valențe pentru a asigura vitalitatea instituției. Este indiscutabil că funcția informațională va rămâne printre funcțiile principale, dar nu va mai fi una dominantă.

Statisticile demonstrează că mai mulți oameni merg la bibliotecă decât la meciurile profesionale de fotbal, mai mulți oameni merg la bibliotecă decât la teatru.

Un *Eurobarometru* efectuat cu câțiva ani în urmă la solicitarea Comisiei Europene clasifica preferințele culturale ale europenilor în felul următor: frecventarea cinematografului – 2.03, frecventarea bibliotecii – 1.67, vizitarea monumentelor istorice – 1.65, mersul la evenimentele sportive – 1.64 etc. Însă, dacă sporturile și artele au modele și avocați de nivel național care fac lobby, ca aceste domenii să fie percepute drept părți vitale și indispensabile ale vieții sociale, bibliotecile au restanțe mari la acest capitol. Bibliotecile încă nu au asemenea avocați sau dacă îi au ei nu sunt suficient de vizibili.

Mulți bibliotecari n-au nicio șansă și nici măcar nu visează, cel puțin în viitorul apropiat, la o nouă clădire pentru bibliotecă. Însă ei pot învăța cum să facă mai atractive spațiile disponibile.

Bibliotecile trebuie amplasate convenabil pentru toți membrii comunității, varianta optimă – în centrul localității și să fie deschise atunci când oamenii au nevoie de ea, incluzând zilele de odihnă și până seara târziu. Unele biblioteci din lume experimentează de mai multă vreme conceptul de „midnight library”, bibliotecă cu un program de activitate până la miezul nopții sau centre de informare non-stop. În Marea Britanie, după acest principiu au apărut și librării non-stop, care au înviorat comerțul cu cărți, creând o alternativă pentru cei pasionați de viața nocturnă cu nuanțe intelectuale. Pentru o mai bună eficiență bibliotecile trebuie amplasate în vecinătatea altor centre comunitare: magazine, centre culturale etc.

Pentru comoditatea utilizatorilor este foarte important ca biblioteca să fie poziționată central. Prin tradiție, încă din cele mai vechi timpuri, bibliotecilor le erau destinate cele mai bune spații, acestea numărându-se printre clădirile emblematice ale localității și constituind de multe ori cartea de vizită a acestora. Majoritatea bibliotecilor de la noi: municipale, raionale, orașenești, comunale sunt amplasate în spații acomodate. Indiferent, însă, dacă biblioteca are un spațiu special sau acomodat, cerințele principale rămân aceleași: amplasarea în centrul localității, accesibilitatea tuturor utilizatorilor, nivel maxim de confort pentru utilizatori. În țara noastră arhitectura de bibliotecă este unul din cele mai anacronice domenii. În lume, tendințele actuale ale arhitecturii de bibliotecă reflectă problemele protec-

ției mediului înconjurător, folosirea materialelor reciclabile, folosirea la limită maximă a luminii naturale etc.

Așa cum domeniul bibliotecar încearcă să se adapteze necesităților erei informaționale cu noi servicii și noi așteptări din partea utilizatorilor, în ultimul deceniu lumea bibliotecară internațională urmărește cu mare interes apariția proiectelor de clădiri noi sau renovări ale spațiilor vechi.

În anul 2007 IFLA a editat ghidul *IFLA library building guideline: developments and reflections* și tot în același an, în luna octombrie, sub egida Secției clădiri și echipamente de bibliotecă (Library Buildings and Equipment) IFLA, la Biblioteca Națională a Olandei, în Haga, a avut loc conferința *Building for the Future: National and Academic Libraries from around the Globe*. La conferință au fost prezentate cele mai reușite clădiri de bibliotecă, date în folosință în ultimii ani. Scopul conferinței a fost să scoată în relief cum sunt proiectate noile clădiri pentru bibliotecile naționale și universitare, pentru a face față provocărilor erei digitale. Așa cum costurile pentru construirea unei biblioteci moderne variază între 45-85 milioane de euro, această temă încă multă vreme nu va sta la ordinea zilei pentru bibliotecarii din Moldova, rămânând doar un vis frumos. Dar un aspect din dezbaterile la această temă ar putea să ne intereseze, și anume – renovarea spațiilor existente, pentru a face față aceluiași provocări.

Helsinki, Congresul IFLA, 2012

BIBLIOTECA ȘI COMUNITATEA: TANGENȚE ÎN SPAȚIUL VIRTUAL

O colegă, care dintotdeauna a fost în prim-planul vieții profesionale a Bibliotecii Naționale și este la zi cu tot ce se întâmplă nou în lumea bibliotecară, mi-a reproșat recent, într-o discuție despre Biblioteca 2.0 și implementarea instrumentelor Web 2.0 în biblioteci, că încerc să alerg înaintea locomotivei. De fapt, eu mă simt mai mult între două trenuri: unul care fuge cu o viteză ce nu lasă nicio speranță că poate fi ajuns și altul care se mișcă prea încet și nu lasă nicio speranță că poate lua viteza necesară.

Postulatul bibliotecii moderne este de a fi acolo unde este utilizatorul. Bibliotecile publice din SUA de ani buni încearcă să convingă utilizatorii: „Suntem aici pentru a vă ajuta.” Acest angajament poate fi perfect valabil și în spațiul virtual. În ultimii ani bibliotecarii din Occident depun eforturi enorme pentru a ține pasul cu utilizatorul și a-l convinge că biblioteca este locul ideal unde poate fi ajutat și că investițiile comunității în întreținerea bibliotecilor nu sunt aruncate în vânt.

Toate studiile, efectuate recent, demonstrează că utilizatorii petrec din ce în ce mai mult timp în spațiul virtual. De aici și ideea că pentru a ține pasul cu ei și bibliotecarul va trebui să petreacă mai mult timp în același spațiu virtual și, respectiv, apare necesitatea de a adapta toate cunoștințele, competențele, abilitățile și valorile acestor noi realități.

Urmăresc de mai mult timp comportamentul Utilizatorului 2.0 în spațiul virtual și mă conving că aici pot fi întâlniți utilizatori, care, de obicei, nu sunt beneficiarii serviciilor bibliotecare și poate niciodată n-au intrat într-o bibliotecă în calitatea ei de spațiu fizic. Dacă e să pornim de la ideea că în biblioteci vin, de regulă, cei mai instruiți membri ai comunității și că orice utilizator modern își face un cont într-o rețea de socializare pentru a comunica, a se informa despre ce se întâmplă în lume, a afla noutăți, și că

pentru aproximativ același lucru un utilizator vine, sau venea, la bibliotecă, atunci nu este greu de înțeles ce avem de făcut.

Deja de ceva vreme mi-am făcut un cont pe Facebook. De ce pe Facebook? Pentru că Facebook este o rețea socială de top și se bazează pe expansiune internațională. Probabil de aici și marea lui popularitate. Am optat pentru această rețea, în primul rând, pentru că are și varianta în limba română, în al doilea rând, pentru că aici sunt și toți prietenii și cunoștii mei de peste hotare.

Din primele zile sistemul mi-a sugerat ca prieteni toate contactele mele din poșta electronică, care au conturi pe Facebook. A fost interesant să vad câți cunoștii din alte biblioteci, inclusiv naționale, au profiluri, deja bine conturate, pe Facebook:

- Robert Ruth (Biblioteca Congresului, SUA);
- David Lee King (Biblioteca Publică Regională Topeka & Shawnee, SUA);
- Wodering Britta (Biblioteca Națională a Germaniei);
- Elisabeth Freyre (Biblioteca Națională a Franței);
- Adolf Knoll (Biblioteca Națională a Cehiei);
- Sorina Stanca (BJ Cluj, România);
- Dan Matei (CIMEC, România) etc.

Este uimitor să accesezi pagina și să vezi ce se mai întâmplă în viața lor, ce prieteni noi și-au făcut, în ce proiecte participă, la ce evenimente și cu cine s-au întâlnit. În alte împrejurări îți amintești de ei doar în situații concrete, nu însă și când îți apare informația „ca din pod”.

Fiecare persoană are considerentele proprii de a adera la o rețea socială sau alta. Unii o fac la sugestia prietenilor, colegilor, bibliotecarilor!?, alții din informațiile de pe internet. Unii au conturi pe mai multe rețele sociale. Michael Stephens (<http://tametheweb.com>), expert Web 2.0, profesor universitar, SUA, după cum menționez și cu altă ocazie, are conturi pe 12 rețele sociale.

În ultimul timp comunic mai des pe Facebook decât „face to face” cu prietenii și colegii mei din alte biblioteci din țară și chiar din Chișinău: Eugenia Bejan, Mariana Harjevschi, Lilia Tcaci, Elena Butucel, Tatiana Coșeriu, Maria Furdui, Maia Bălan, Maria Cudlenco etc. Aflu deci, fără mari eforturi, ce se întâmplă în comunitatea bibliotecară din întreaga țară.

Tot pe Facebook, prin Ludmila Bilevici, Stelian Rusu, Mariana Kiriacov aflu ce se mai întâmplă nou pe la Centrul de resurse al Ambasadei

SUA din Moldova, ce evenimente se întâmplă în comunitatea absolvenților programelor SUA, cine și ce granturi a câștigat, ce posibilități de granturi sunt oferite pentru următorul concurs etc.

Însă cel mai important lucru este că într-o rețea socială se întâlnesc colegi, prieteni, oameni simpli, factori de decizie, elita politică, elita culturală, militanți activi ai societății civile, reprezentanți mass-media etc. Aici comunicarea este mult mai intensă decât în bibliotecă. Deși se vehiculează ideea că odată cu extinderea internetului comunicarea interumană va avea de suferit, se pare că aceasta nu este decât o alarmă falsă. Iar posibilitățile de a te face auzit, în mediul virtual, sunt mult mai mari. Spre exemplu, eu am acceptat ca prieteni sau am expediat cereri de prietenie la persoane arhicunoscute sau persoane pe care nu le cunosc, dar avem în comun alți prieteni. Sistemul îți propune prieteni potențiali și când descoperi că ai, să zicem, peste 100 de prieteni în comun cu o persoană indicată, chiar nu poți să n-o accepți. În comunitatea aceasta de prieteni am întâlnit pe: Marian Lupu, Alexandru Tănase, Iurie Roșca, Nata Albot, Vasilie Botnaru, Veaceslav Ioniță, Corina Fusu, Ghenadie Brega, Vitalia Pavlicenco, Chiril Lucinschi, Vitalie Călugăreanu, Geta Burlacu, Adrian Ursu etc. Recent am auzit că regina Marii Britanii își face cont pe Facebook, iar Papa de la Roma are deja de ceva vreme un asemenea cont. În această comunitate o informație, un eveniment, o idee bine plasate pot fi preluate, comentate, difuzate mult mai ușor decât prin spațiul fizic al unei biblioteci. Prin rețea poți face lobby, public relations etc. Este chiar mai ușor de a face diseminarea informațiilor și în ultimă instanță a cunoștințelor. În doar câteva minute afli ce se întâmplă nou în lumea politică, în viața culturală, în lumea mondenă, în cercul prietenilor și în domeniul de activitate, pentru că tot aici sunt acceptați, în primul rând, în calitate de prieteni, colegii de breaslă, colegii de serviciu, colegii de facultate etc.

Atunci când deschizi pagina din Facebook nimerești direct în centrul comunității, cum, de altfel, ar trebui să fie atunci când deschizi ușa bibliotecii și cum, de fapt, este în bibliotecile unde utilizatorul, de multă vreme, a fost înălțat la rang de patron. În rețelele de socializare poți să afli lucruri și noutăți la care nici nu te gândești, dar, odată descoperite, te bucuri enorm că le-ai găsit.

Prezența bibliotecarilor în rețelele sociale seamănă, în mare parte, cu discuțiile de altădată la telefon, numai că acum prezența este mai vizibilă și nu bate pe nimeni la buzunar. Dacă în discuțiile la telefon și prin e-mail

participă doar două persoane, comunicarea în rețelele sociale presupune un auditoriu mult mai larg și niciodată nu poți ști de unde poate surveni un ajutor cu totul neașteptat.

De menționat, că aproape toți bibliotecarii de pe Facebook sunt bibliotecari, care au participat în proiecte, în diverse programe de schimb etc. și cunosc avantajele și beneficiile comunicării, indiferent de format. Și în această nouă mișcare va fi exact ca și în cazul proiectelor de informatizare, sponsorizate de Fundația Soros. Cei care s-au orientat în timp util au câștigat, au diversificat serviciile, adăugând valoare și imagine pozitivă bibliotecii, cei care au fost mai pasivi au rămas pe loc și n-au făcut niciun salt spre schimbare și, respectiv, spre mai bine. Este adevărat că cineva trebuie să înceapă, să acumuleze experiență și apoi să-i învețe pe ceilalți. Dar tot adevărat este că nici restul nu trebuie să aștepte prea mult.

Ce sunt rețelele de socializare?

La începuturi rețelele de socializare au fost gândite pentru a permite utilizatorilor de internet să-și găsească prietenii pierduți, colegii de școală, de facultate, de serviciu etc., să unească utilizatorii împreună în conformitate cu cercul de interese, să comunice, să folosească în comun profilurile create. Site-urile rețelelor sociale permit utilizatorilor să-și creeze pagini personale, unde aceștia pot să posteze informații, imagini, muzică, video etc. Membrii rețelei se pot grupa și după cercul de interese. Așa cum aceste site-uri sunt gratuite și ușor de utilizat, din ce în ce mai mulți oameni devin membri ai unei sau mai multor rețele, fenomen ce duce la o creștere vertiginoasă a numărului de membri. Numai Facebook are peste 500 milioane de utilizatori. Fiecare utilizator are în medie 130 de prieteni. Eu, de exemplu, am peste 300 de prieteni. De ordin mai recent, rețelele sociale câștigă teren printre companii, organizații și chiar în rândul politicianilor, care, pe această cale, vor să ajungă la populația-țintă din sfera lor de influență. Urmăriți ce se întâmplă pe rețelele de socializare în această campanie electorală.

Unii analiști includ în rețelele de socializare și blogurile, care asigură conexiunea socială prin comentarii și prin blogroll. În același timp, site-uri precum YouTube și Flickr sunt percepute, mai degrabă, ca site-uri de partajare de filme și imagini decât ca rețele de socializare. Multă lume le tratează însă și sub acest aspect.

Bibliotecile învață să profite de avantajele oferite de aceste instrumente

și să le folosească în diferite contexte pentru diseminarea informațiilor, marketingul serviciilor, comunicarea cu membrii comunității etc.

Rețelele sociale pot ajuta bibliotecarii să îmbunătățească vizibilitatea socială a bibliotecilor, promovarea serviciilor și comunicarea cu utilizatorii. Unii bibliotecari folosesc rețelele de socializare pentru activitatea de referință, tururi ale bibliotecii, căpătarea informațiilor despre evenimente. Rețelele sociale ajută utilizatorii să devină mai apropiați și să se cunoască mai bine.

Studiile arată că de cele mai multe ori rețelele sociale sunt folosite pentru a comunica cu prietenii, iar atunci când un bibliotecar este văzut și ca prieten, comunicarea este mult mai eficientă. Pentru folosirea eficace a rețelilor sociale în relațiile cu utilizatorii, bibliotecarii trebuie să adune cât mai mulți utilizatori în calitate de prieteni. Provocarea principală a bibliotecarilor în relația virtuală este să-i facă pe utilizatori ca aceștia, la rândul lor, să-i trateze cu încredere, ca pe niște prieteni adevărați.

Dezvoltarea instrumentelor folosite de rețelele sociale oferă bibliotecilor posibilități de a comunica cu utilizatorii direct, mai rapid și mai eficient. Bibliotecarii din sfera de servire sunt cei mai apropiați de utilizatori, deci ei sunt și cei mai indicați să testeze utilitatea rețelilor sociale în îmbunătățirea serviciilor bibliotecare.

Publicațiile recente atestă faptul că cele mai des utilizate rețele de socializare sunt Twitter și Facebook. Alte instrumente de socializare folosite de biblioteci sunt, în ordinea preferințelor, după cum urmează: blogurile, wiki-urile, YouTube, Flickr, Slideshare. Twitter, care a apărut mai târziu decât Facebook, este mai popular decât acesta. De remarcat că Twitter este rețeaua cu cea mai mare rată de creștere din istoria internetului – 1382 la sută. Pentru comparație Facebook a avut o rată de creștere de 228 la sută. Twitter este cel mai des folosit instrument și de către bibliotecari.

În ce scopuri pot fi folosite rețelele sociale? Avem în vedere: comunicarea cu alți bibliotecari, informații despre diverse cursuri, răspunsuri la întrebări, difuzarea informațiilor, comunicarea cu utilizatorii, folosirea în comun a linkurilor, listarea colecțiilor recente, marketing, monitoringul publicațiilor și al activităților, diseminarea noutăților, evenimentelor, servicii de referință online, publicitate, relații cu publicul, comunicarea cu personalul, partajarea fotografiilor și a documentelor video. O experiență interesantă oferă Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, care postează liste de literatură, informații despre diverse evenimente etc. Recent, BM a înce-

put chiar să-și promoveze prin Facebook oamenii de seamă, care își aduc contribuția la crearea imaginii pozitive a bibliotecii.

Se pare că Facebook și Twitter sunt utilizate în aceleași scopuri: publicitate, marketing, interacțiunea cu utilizatorii, diseminarea noutăților.

Facebook, mesageria rapidă (IM) și wiki-urile sunt folosite frecvent pentru a răspunde la întrebări. Suplimentar la aceasta, mesageria rapidă poate fi folosită pentru servicii de referință online. Wiki-urile, blogurile și Flickr sunt folosite cel mai frecvent pentru difuzarea informațiilor atât în exterior, cât și în cadrul instituției.

Blogurile sunt folosite și pentru a promova colecțiile noi (buletinul intrărilor noi), pentru a difuza informații despre resursele infodocumentare recente, evenimente, noutăți profesionale, feedbackul cu utilizatorii etc.

Conform ultimelor sondaje, după limita de timp folosită în rețea, Facebook depășește Google-ul. Dar nu contează care este rețeaua socială preferată, contează că toate studiile, efectuate în ultimul timp, demonstrează că în materie de publicitate, marketing etc. o rețea socială face mai mult decât orice televiziune de știri, oricât de cotate ar fi. Mai mult decât atât, televiziunile folosesc foarte frecvent rețelele de socializare pentru preluarea știrilor și a informațiilor.

După lansarea blogului de biblioteconomie și știința informării, am inițiat o discuție, care se înscria perfect în contextul temei prioritare pentru activitatea bibliotecilor din Moldova în anul 2010: *Biblioteca 2.0 – o nouă generație de servicii de bibliotecă*, și am rugat bibliotecarii să-și expună părerea, privind beneficiile utilizării rețelelor sociale în activitatea bibliotecii. În acest context, am scris pe Facebook: „*Numiți 10 motive pentru care bibliotecarii ar trebui să folosească Facebook*”. Primul răspuns a venit de la Mariana Harjevschi (director, Biblioteca Publică de Drept, filială a BM „B.P. Hasdeu”). Nu m-a mirat faptul, pentru că M. Harjevschi se număra printre bibliotecarii care promovează insistent ideea necesității implementării tehnologiilor web în activitatea bibliotecii, ea însăși fiind foarte activă pe diverse rețele de socializare. Răspunsul invoca câteva referințe web. Desigur, al doilea mesaj pe Facebook nu putea să vină decât de la Eugenia Bejan (director adjunct, Biblioteca Națională pentru copii „Ion Creangă”), un alt mare promotor al implementării tehnologiilor web în biblioteci și o prezență permanentă în rețelele de socializare. Sugestiile Eugeniei Bejan au fost completate, mai apoi, de M. Harjevschi. Potrivit răspunsurilor, utilizarea rețelei sociale Facebook în activitatea bibliotecară ar putea favoriza:

- cunoașterea intereselor și preocupărilor beneficiarilor și ale potențialilor beneficiari;
- promovarea serviciilor și activităților bibliotecii;
- recomandarea cărților pentru lectură;
- recomandarea surselor utile din internet;
- interacțiunea cu publicul prin aderarea la unele grupuri, inițiative, campanii etc.;
- promovarea imaginii bibliotecii prin articole, notițe, albume foto;
- promovarea resurselor create de bibliotecă (catalog, website, blog, forum);
- obținerea feedbackului prin comentarii;
- găsirea unor eventuali parteneri;
- comunicarea cu colegii, utilizatorii;
- informarea despre serviciile, activitățile bibliotecii;
- atragerea utilizatorilor potențiali.

Constatăm că posibilitățile sunt enorme, dar avem și mult de muncit.

Costuri și beneficii

Este clar că beneficiile sunt net superioare costurilor. Așa cum utilizarea rețelelor sociale este gratuită, costurile sunt minimale sau inexistente. Sigur, cu excepția timpului necesar pentru învățarea modului de utilizare a instrumentelor noi, a timpului necesar pentru dezvoltarea profesională continuă, a timpului necesar pentru administrarea și monitoringul serviciilor oferite prin rețelele sociale la etapa inițială. Pe termen lung managementul acestor servicii va necesita însă foarte puțin timp.

Beneficiile mai includ: difuzarea imediată a informației, promovarea, comunicarea, interacțiunea cu utilizatorii, comentariile și sugestiile de îmbunătățire a activității. Utilizatorii, care vin rar la bibliotecă, beneficiază prin faptul că păstrează legătura cu biblioteca și pot urmări de la distanță ce se întâmplă acolo. Instrumentele noi oferă bibliotecarilor oportunitatea de a învăța tehnologii noi și cum să le folosească pentru a ajunge la utilizatori. Și încă ceva foarte important: utilizatorii văd că bibliotecarii pot face față noilor tehnologii și, respectiv, crește încrederea utilizatorilor în posibilitățile bibliotecii. Este nevoie de timp pentru ca atât utilizatorii, cât și bibliotecarii să se convingă de beneficiile oferite de aceste instrumente noi și beneficii mult mai considerabile vor veni în viitor.

Sunt necesare cursuri de instruire în vederea utilizării instrumentelor

noi. Cei mai mulți dintre bibliotecarii care au început să ofere servicii prin rețelele de socializare învață singuri, intuitiv, cum funcționează aceste instrumente. Corect ar fi dacă specialiștii în tehnologiile informaționale s-ar ocupa de instruire. Dar așa, cum majoritatea bibliotecilor nu au în state astfel de specialiști, bibliotecarii vor trebui să frecventeze niște cursuri sau să învețe de sine stătător. Asimilarea tehnologiilor de informare și comunicare în continuă modernizare și implementarea lor în biblioteci este o muncă enormă. Mai ales pentru autodidacți! De aici apar și discuțiile, tot mai frecvente, despre bibliotecarul hibrid, despre care vom tot auzi în anii care vin. Dar, eforturile depuse merită toți banii.

Blogul de biblioteconomie și știința informării, lansat la 27 aprilie 2010, în șase luni a fost vizualizat de peste 18 000 ori. Au fost plasate peste 230 informații, articole, traduceri etc., au fost înregistrate peste 190 de comentarii.

Pentru a ne convinge cât de mare poate fi beneficiul de la utilizarea rețelelor sociale să ne oprim asupra site-ului www.slideshare.net, inclus de specialiști în șirul rețelelor de socializare. Site-ul oferă posibilitatea accesării, vizualizării și chiar a descărcării prezentărilor PowerPoint, publicațiilor și documentelor video. Oferă posibilitatea de a crea biblioteci de specialitate online. În condițiile în care, din cauza bugetului în cădere liberă, bibliotecile pot edita seriale (sau alte lucrări elaborate) doar într-un tiraj foarte limitat, comunicarea informațiilor și a cunoștințelor poate fi asigurată și pe această cale.

La lansarea blogului de biblioteconomie și știința informării colegii și-au exprimat dorința, prin comentariile făcute, de a avea și o bibliotecă de specialitate online. Atunci am căutat și am găsit această posibilitate oferită de www.slideshare.net.

A fost creată o minibibliotecă de specialitate online pe platforma www.slideshare.net/cdbclub, unde au fost plasate peste 20 de prezentări PowerPoint, 12 documente, un film. Capacitatea spațiului oferit este de 100 Mb, motiv pentru care documentele postate nu vor putea fi păstrate o perioadă prea îndelungată și la postarea documentelor noi va trebui să renunțăm la unele documente mai vechi.

Site-ul poate fi accesat și direct de pe blogul de biblioteconomie și știința informării, Widget-ul Blogroll: <http://www.slideshare.net/cdbclub>.

Cum sunt utilizate lucrările postate pe site? Doar câteva exemple pot să ne convingă cât de mult a sporit eficiența muncii depuse la elaborarea

unor prezentări, comunicări etc. La ziua ultimei accesări (9 noiembrie a.c.) cifrele arătau după cum urmează:

Prezentări PowerPoint:

- Biblioteca 2.0 – o noua generație de servicii de bibliotecă – 204 de ori;
- imaginea bibliotecii în comunitate – 183;
- formarea profesională continuă – 453;
- Biblioteca Națională a Republicii Moldova (prezentarea a fost făcută la Haga în limba engleză) – 242.

Lucrări:

- resursele electronice – 682;
- imaginea bibliotecii publice în comunitate – 831;
- studiul *Statistica ca vector de imagine* – 390.

Bibliotecarii au posibilitatea de a copia lucrările expuse, pentru că am permis și la această opțiune.

Situația se schimbă radical când despre o postare pe www.slideshare.net este plasată și o informație pe blog.

Am urmărit cât de repede a crescut numărul de vizualizări al prezentării Dianeî Lupușor *Blogul ca formă de comunicare în contextul Bibliotecii 2.0*, plasată pe contul blogului de pe <http://www.slideshare.net/cdbclub>, după ce doamna Claudia Șerbănută a postat despre această prezentare pe <http://prolibro.wordpress.com> o scurtă informație – *Blogul și biblioteca*. Doar într-o singură săptămână a fost vizualizată de 150 ori! Ce s-ar fi întâmplat cu această prezentare după Seminarul național 2009, pentru care a fost concepută? Nimic! Ar fi stat pe raft. Biblioteca Națională a RM își poate permite să editeze lucrările Seminarului național într-un tiraj de cel mult 60-100 de exemplare. Și atunci, unde-i eficiența muncii depuse? Pentru că trebuie timp ca să pregătești o comunicare și, respectiv, o prezentare. Cu cât mai multă lume o ascultă sau o citește, cu atât mai mare este eficiența. Pe slideshare.net poate fi folosită de mult mai mulți utilizatori, inclusiv de peste hotarele țării. După plasarea lucrărilor pe slideshare.net sau a informațiilor despre lucrări în pagina *Publicații de specialitate* de pe blog foarte mulți bibliotecari din țară și de peste hotare s-au interesat dacă lucrările pot fi achiziționate. E o posibilitate eficientă de marketing, atunci când ai în mână oferta.

Este un exemplu, destul de convingător, despre cum pot fi utilizate

tehnologiile Web 2.0 în diseminarea informațiilor, cunoștințelor, în publicitate, marketing etc.

Utilizarea rețelelor sociale pentru inspirarea dialogului

Una dintre problemele larg discutate în cadrul conferinței IFLA a fost utilizarea rețelelor sociale în activitatea bibliotecară. Această conferință a fost ea însăși interactivă. Informații despre desfășurarea activităților din cadrul conferinței au putut fi urmărite pe Facebook, Twitter etc. În marea varietate de postere prezentate în spațiul expozițional de o atenție deosebită s-a bucurat posterul Bibliotecii Publice Gothenburg *Folosim rețelele sociale pentru a inspira dialogul*. Este o experiență interesantă, care poate fi preluată și dezvoltată de orice bibliotecă.

Biblioteca Publică Gothenburg a început elaborarea strategiei privind utilizarea rețelelor sociale în activitatea bibliotecii încă în vara anului 2009.

La elaborarea proiectului au fost fixate mai multe obiective:

- inițierea unui dialog cu populația orașului Gothenburg, utilizând rețelele de socializare;
- extinderea serviciilor bazate pe instrumentele web;
- atragerea în dialog a grupului-țintă prioritar în anii 2010-2012 (persoanele cu vârsta între 13-25 ani);
- promovarea dialogului despre expansiunea planificată a bibliotecii în rețelele sociale.

Unul dintre scopurile principale ale proiectului a fost de a impune prezența bibliotecii în spațiul unde sunt utilizatorii reali și potențiali ai bibliotecii și a face personalul bibliotecii mai vizibil în rețelele sociale.

În baza acestei strategii a fost creat blogul bibliotecii pe platforma Wordpress, a fost inițiat chatul, postările pe Facebook, YouTube, Twitter. Toate acestea au solicitat implicarea personalului mult mai activ, ca anterior acesta fiind încurajat să participe la crearea conținuturilor, postărilor pe blog, crearea unor filme despre evenimentele organizate de bibliotecă, plasarea informațiilor recente pe Twitter etc.

Pentru derularea activităților, a fost creată o echipă editorială, a fost desemnat un manager de proiect, un coordonator pentru probleme de comunicare. În total în echipă au fost antrenate 20 de persoane: 10 – responsabile de blog, 4 – responsabile de Facebook, 3 – responsabile de Twitter, 3 – responsabile de YouTube.

A fost elaborat un îndrumar privind comunicarea cu utilizatorii prin intermediul rețelelor sociale. Personalul bibliotecii este încurajat să folosească posibilitățile oferite de rețelele sociale în scopul comunicării cu utilizatorii reali și potențiali. Important este să se țină cont de faptul că atunci când scrii un articol, scrii de la nivel personal, dar nu privat, că orice aspect trebuie tratat din punct de vedere profesional. Personalul implicat în comunicarea virtuală trebuie să rețină faptul că reprezintă biblioteca și că biblioteca este cea care comunică permanent cu utilizatorul.

O atenție deosebită este acordată modului de exprimare, postările sunt verificate în vederea excluderii greșelilor de ortografie. Pentru întreținerea unui dialog constructiv, bibliotecarii sunt încurajați să răspundă comentariilor imediat ce au fost înregistrate.

Evaluarea acestei noi activități este efectuată permanent. Lunar sunt analizate datele statistice. Tot lunar este elaborat un raport de activitate, care se expediază tuturor persoanelor implicate. Se urmărește care postare a fost mai populară, care a provocat dezbateri aprinse și care a atras comentariile utilizatorilor. Succesul unei postări este direct proporțional cu numărul vizualizărilor și al comentariilor.

Însă, lucrul cel mai important constă în faptul că a crescut și interesul personalului bibliotecii pentru această nouă activitate. Aceștia au înțeles și au acceptat faptul că mediile sociale sunt locurile unde personalul are libertatea deplină a creativității și sunt o platformă ideală pentru oamenii care au ceva de spus.

Săptămânal blogul este vizitat de peste 4000 de utilizatori. Capătă noi proporții dialogul cu utilizatorii pe Facebook. E de remarcat faptul că 50% dintre utilizatorii de pe Facebook reprezintă persoanele sub 35 de ani. Într-o singură lună au fost înregistrate 125 de comentarii, 352 de „likes”-uri și au fost plasate 2731 fotografii.

În atenția echipei este dezvoltarea relațiilor prin intermediul YouTube și Twitter. În perspectivă sunt preconizate crearea de filme despre evenimentele organizate de bibliotecă și plasarea unor interviuri cu utilizatorii.

Catalogul online este unit cu Twitter și despre toate intrările noi utilizatorii află imediat ce apare înregistrarea în catalog. La momentul elaborării posterului erau înregistrați 374 de followers și numărul era în continuă creștere. Membrii echipei cred în expansiunea acestei forțe și spre sfârșitul anului 2010 se preconizează o evaluare serioasă a evenimentelor înregistrate pe parcursul anului. Bibliotecarii au înțeles că în rețelele sociale

utilizatorii îi văd în calitate de prieteni și comunicarea cu ei se face de la egal la egal.

Este clar că această nouă activitate impune un program de lungă durată și că procesul va necesita ceva timp. Un lucru însă este sigur: aceasta este realitatea zilei de mâine a bibliotecii.

Proiectul este foarte popular și a atras atenția populației, reprezentanților mass-media și, respectiv, a organelor de decizie.

A fost foarte plăcut să constat că noi mergem practic pe aceeași cale: am ales ca platformă pentru blogul de biblioteconomie și știința informării **Wordpress.com**, considerată una dintre cele mai reușite platforme gratuite; încercăm să plasăm informațiile pe Facebook, Twitter, YouTube, deși aici încă urmează de lucrat; am început să plasăm conținuturi și pe www.slideshare.net.

Importanța rețelelor sociale

Literatura de specialitate prezintă mai multe dovezi că rețelele sociale sunt percepute ca fiind eficiente în activitatea bibliotecară și, în special, în promovarea serviciilor și în interacțiunea cu utilizatorii. Tot mai mulți bibliotecari se declară deschiși pentru implementarea acestor noi instrumente, dar va fi nevoie de timp până când ele vor fi utilizate la maxima lor capacitate.

Michael Stephens, într-un interviu despre viitorul bibliotecarilor, la întrebarea dacă există tehnologii Web 2.0 complet nefolositoare Bibliotecii 2.0 răspunde: „Eu niciodată n-aș folosi termenul «complet nefolositor» în raport cu vreo tehnologie Web 2.0. Noi putem învăța de la mecanismele și posibilitățile fiecăreia”.

Dar, deși este clar că rețelele sociale sunt benefice pentru biblioteci, bibliotecarii nu perseverază în a crea un profil, motivând că nu știu cum și nici nu au timp să-l mențină. Ca și orice mișcare nouă, rețelele de socializate sunt tratate încă diferit, având atât susținători, cât și opozanți. Un coleg de-al meu, basarabean stabilit de mulți ani în SUA, doctor, profesor universitar, mi-a răspuns la un mesaj în care îi explicam cum a ajuns la el invitația de a se conecta la LinkedIn: „Eu n-am nimic cu Facebook și alte site-uri de genul acesta... Pentru ce? Eu prefer să citesc cărți. Mai bine citesc câteva pagini decât să manevrez în rețele.” Tot în stilul acesta mi-a răspuns și un alt cunoscut, doctor în științe juridice. Nici unul, nici altul nu sunt străini de tehnologiile moderne și nici refractari la schimbare.

Este părerea lor. Însă, în poșta mea electronică sunt peste 300 de adrese și aproape toți sunt membri ai rețelei. Majoritatea!... Și majoritatea decide! Să nu uităm povestea cu poșta electronică. Cât de repede a intrat în viața noastră și cum a schimbat modul în care comunicăm cu lumea. Te apucă toți dracii, când nu merge internetul și nu poți verifica poșta sau trimite un mesaj. Exact așa se va întâmpla și cu rețelele sociale când le vom înțelege și le vom accepta.

Problema aceasta nu este caracteristică numai pentru bibliotecarii de la noi. Și în restul lumii nu toți bibliotecarii sunt deschiși schimbărilor și nu toți înțeleg avantajele oferite de instrumentele Web 2.0. Probabil este vorba de greutățile inerente oricărui nou început. Toți bibliotecarii, care, încă, ezită să utilizeze noile instrumente în comunicarea cu comunitatea se justifică prin lipsa abilităților necesare și insuficiența timpului pentru a învăța, explora și implementa aceste instrumente noi în activitatea bibliotecii. Dar, abilitățile trebuie dezvoltate, iar problema timpului nu se pune atunci când la mijloc sunt beneficiile comunității din banii căreia este întreținută biblioteca. Există și problema dezvoltării prea rapide a rețelelor de socializare și faptul că utilizatorii nu pot ține pasul cu acest ritm. Instrumentele noi sunt considerate greu de înțeles. Neînțelegând utilitatea acestora, bibliotecarii nici nu le plasează printre prioritățile de activitate. Spargerea acestor bariere este provocarea actuală principală.

Sunt foarte multe întrebări, care trebuie elucidate. Cu cât rămân bibliotecile în urma utilizatorilor? Au calculatoarele noastre viteza necesară pentru a asigura comunicarea cu membrii comunității? Cunosce bine bibliotecarii care sunt potențialii utilizatori din mediul virtual și care-i numărul acestora? În ce măsură bibliotecarul poate să facă față utilizatorilor născuți în era digitală și care însușesc de mici tehnologiile moderne? Sunt întrebări la care trebuie să ne gândim și să răspundem. Și cât mai repede posibil.

Printre comentariile la blogul lui David Lee King, pe care îl consider unul dintre cei mai de seamă promotori ai tehnologiilor Web 2.0 în bibliotecile din SUA, am găsit un comentariu foarte interesant și pe care țin să-l citez: „Noroc, David. M-am înregistrat pe blogul tău și am încorporat unele dintre ideile tale din lucrarea *Rolul bibliotecii publice în societate* (făcând trimitere la tine, bineînțeles). Am participat anul trecut la câteva cursuri online *Biblioteca 2.0* și apoi am dezvoltat un *Program Web 2.0* pentru utilizatorii noștri. Este un succes extraordinar! Utilizatorii învață încet cum să comunice cu biblioteca mea prin Twitter, Facebook și blogging. Este

cea mai mare răsplată să vezi această realizare. Ți mulțumesc pentru toate! Annie A.”

Utilizatorii învață încet și împreună cu utilizatorii învățăm noi, și în curând utilizarea rețelelor sociale va fi la fel de firească ca și utilizarea motoarelor de căutare, a poștei electronice sau a altor tehnologii și instrumente web fără de care nimeni nu-și mai concepe existența.

Referințe bibliografice

1. <http://clubbib.wordpress.com>
2. <http://www.davidleeking.com>
3. <http://tametheweb.com> (Michael Stephens)
4. <http://www.slideshare.net/cdbclub>
5. <http://www.facebook.com/press/info.php?statistics>

La Biblioteca Națională a Franței

BIBLIOTECA PRIN IMAGINEA EI: SUB SEMNELE UNUI CONCURS

Imaginea bibliotecii tot mai frecvent apare în contextul discuțiilor privind supraviețuirea și rezistența în timp a acestei instituții, vârsta căreia se numără cu mileniile. Deci, selectarea acestei teme ca prioritară pentru anul 2009 n-a fost întâmplătoare. Discuțiile despre imaginea bibliotecii, despre statutul social al bibliotecarului și al profesiei de bibliotecar în societate, care depind atât de mult de imaginea bibliotecii, se află mereu în vizorul comunității profesionale. Diferite componente ale imaginii au fost puse în dezbatere la diverse întruniri de nivel național și local. Însă, discuțiile de ansamblu pe tema dată au tot fost evitate, justificându-se, probabil, complexitatea și diapazonul deosebit de larg al problemei.

La formarea imaginii își aduc contribuția mai mulți factori: poziționarea strategică, spațiile, dotarea, diversitatea resurselor infodocumentare, spectrul produselor, serviciilor, activităților și al facilităților, relațiile cu publicul, implicarea membrilor comunității etc. Însă peste toate tronează bibliotecarul și toată gama de competențe, atitudini, mentalitate, comportament etc. solicitate acestuia.

Anul promovării imaginii bibliotecii publice în comunitate a fost gândit ca o campanie națională de imagine, un fel de „atac frontal”, o undă de șoc, care să scoată în prim-plan acest aspect al activității, atât de important pentru prezentul, dar mai ales pentru viitorul bibliotecii. Toate acestea – în contextul conștientizării faptului că soluționarea problemei nu se face printr-o campanie de un an, ci se realizează sistematic, zi de zi, an de an, folosind toate posibilitățile, cunoștințele, creativitatea și competențele profesionale.

Pentru crearea unei imagini pozitive trebuie să luptăm permanent, pe parcursul întregii activități. Câteodată cu succes, de cele mai multe ori fără,

însă spre aceasta trebuie să canalizăm toate eforturile și aspirațiile noastre. Aceasta este sarcina principală a bibliotecarilor, pentru că întreaga activitate până la urmă se soldează cu crearea imaginii, și de noi depinde dacă această imagine este pozitivă sau negativă, precum și care este demersul nostru pentru comunitatea pe care o servim. De imaginea bibliotecii în societate depinde însuși viitorul instituției și implicit viitorul profesiei de bibliotecar. În cazul bibliotecii, ca și în cazul oamenilor, este perfect aplicabilă maxima: „Mai întâi lucrezi pentru nume și mai apoi numele lucrează pentru tine”.

Foarte mulți bibliotecari au acceptat provocarea și au aderat la această mișcare, punând în joc toate posibilitățile, abilitățile, creativitatea, și pe parcursul anului 2009 au realizat lucruri de excepție, acumulând experiențe, idei, practici de calitate etc., care vor influența în timp imaginea bibliotecii.

Există însă un lucru despre care trebuie neapărat să discutăm. Faptul că la etapa republicană a concursului *Promovarea imaginii bibliotecii publice în comunitate* s-au încumetat să participe prea puține biblioteci – un fapt, desigur, extrem de descurajant. Și mai greu este de găsit o explicație pentru pasivitatea manifestată de majoritatea bibliotecilor. Acest fenomen chiar trebuie analizat. Poate că aici se ascunde cheia problemelor noastre. Doar imaginea bibliotecii este direct proporțională cu posibilitățile, dar și cu voința și nivelul de creativitate ale bibliotecarilor. Argumentele aduse de bibliotecari pentru a motiva slaba participare pot fi acceptate, dar numai până la o anumită limită. Printre motivele invocate, cel mai serios este finanțarea insuficientă și de aici tot lanțul care ține imaginea pozitivă pe verticală. Este adevărat că penuria financiară persistă deja de decenii sau, mai bine zis, dintotdeauna și bibliotecile se sufocă ca în anteriorul lui Arvinte. La fel de adevărat este că fără resursele infodocumentare de care au nevoie utilizatorii din aria de servire a bibliotecii, fără echipamentele moderne, care constituie atracția și punctul forte ale oricărei biblioteci, fără mobilier modern și condiții respectabile, fără spațiile adecvate funcțiilor actuale e greu să formezi imaginea pozitivă a bibliotecii. Dar să ne întrebăm: când biblioteca n-a avut probleme, când a avut resursele necesare sau pe care le credem strict necesare pentru buna funcționare? Finanțarea insuficientă este problema problemelor nu de azi și nici de ieri, și nu este numai problema bibliotecilor din R. Moldova. Nicio bibliotecă din lume nu poate afirma că este finanțată la parametrii necesari.

Dar în limita finanțării care totuși a avut loc, ce s-a făcut? Cum au fost cheltuiți acești bani și câtă valoare au adus bibliotecii? – este întrebarea pe care trebuie să și-o pună fiecare. A răzbate prin ceața de nepăsare, care devine dominantă domeniului este foarte important. Și cu atât mai important este să facem singuri o evaluare a eficienței activității pe care o prestăm. Care este locul bibliotecii în comunitate, cum ne prezentăm în comparație cu bibliotecile din imediata apropiere sau în raport cu alți promotori de informații, cum arătăm în comparație cu media pe țară sau cu recomandările forumurilor internaționale? Cum ne prezentăm în comparație cu alte instituții din comunitate cu care concurăm pentru banul public? Cum suntem percepuți de către membrii comunității? La aceste întrebări trebuia să răspundem pe parcursul anului 2009. Și pe aceste rezultate trebuia să fundamentăm concluziile și recomandările de rigoare în vederea stabilirii strategiei de îmbunătățire a activității și implicit a imaginii pozitive a bibliotecii.

Bugetele și salariile sunt formate conform acelorași criterii și, deși nu sunt identice nici nu diferă prea mult, în același timp, activitatea și rezultatele obținute diferă enorm. Și atunci, ce putem spune despre bibliotecar ca factor de imagine? De aici trebuie să pornim atunci când ne propunem să întreprindem ceva concret pentru a îmbunătăți imaginea bibliotecii. Să facem o evaluare a potențialului intelectual al instituției, să analizăm nivelul de corespundere al fiecărui angajat postului ocupat, să analizăm dacă persoana în cauză n-ar face mai mult în alt sector de activitate, dacă abilitățile pe care le deține îi permit să fie în contact cu utilizatorii etc. Fără schimbarea mentalității și atitudinii bibliotecarului nu poate fi realizată schimbarea în bine a activității și implicit a imaginii bibliotecii.

Pentru a diminua parțial scuza cu finanțarea insuficientă, invocăm exemplul BM „B.P. Hasdeu”. O dovadă că resursele financiare nu întotdeauna dictează jocul este faptul că, deși finanțarea bibliotecii a fost în anul 2009 cu peste 20% mai mică decât în anul 2008, toți indicatorii principali: utilizatori, vizite, împrumut, utilizatori ca procent de populație și majoritatea indicatorilor de performanță au crescut, în comparație cu 2008. Un indicator care a sporit considerabil și care scoate în evidență eforturile bibliotecii de îmbunătățire a serviciilor pentru public este venitul din surse alternative de finanțare, care a crescut de la 59 900 în 2008 până la 1 194 894 în anul 2009.

Necesarul de resurse pentru funcționarea eficientă a bibliotecii trebuie

să se bazeze pe cifre reale, pe situații concrete, și puțini sunt managerii care pot argumenta azi aceste lucruri. Anul promovării imaginii și Concursul republican *Promovarea imaginii bibliotecii publice în comunitate* a oferit o șansă și, conștient sau nu, dar mulți au trecut pe lângă ea. Să însemne aceasta că mulți dintre colegii noștri s-au declarat învinși în această luptă permanentă sau n-au conștientizat încă importanța imaginii pozitive pentru membrii comunității, din banii cărora este finanțată biblioteca, și pentru factorii politici și cei decizionali, de care, în ultimă instanță, depinde finanțarea și implicit funcționarea bibliotecii.

Este clar deja că biblioteca a pierdut lupta cu alți promotori de informații. Ca depozitari de informații bibliotecile au fost întrecute de internet, dar sunt atâtea alte lucruri pe care utilizatorii le pot face numai în spațiile fizice ale bibliotecilor. Fiecare bibliotecă trebuie să știe să aleagă ce este mai aproape de utilizatorii din aria de servire, care le sunt necesitățile informaționale și de cunoaștere, cu ce-i poate atrage în bibliotecă, cu ce-i poate intriga, uimi, ce ar putea face pentru a-i ajuta să-și îmbunătățească calitatea vieții.

Biblioteca virtuală va crește în proporții indiferent de voința bibliotecarilor, tot mai multe publicații și informații pot fi accesate online și în aceste condiții bibliotecarii își vor centra activitatea pe crearea conținuturilor pe care numai bibliotecile concrete le pot elabora.

Bibliotecarii deja nu mai pot ține pasul cu cei mai mulți dintre utilizatorii reali și potențiali, mai ales cu cei formați ca utilizatori în Era Digitală, iar ei reprezintă viitorul și implicit viitorul bibliotecii. Poate de aici și conceptul *Bibliotecii 2.0* – o altă provocare ce trebuie luată în serios.

Mișcarea *Biblioteca 2.0*, care reprezintă o combinație de instrumente și atitudini, o nouă modalitate de promovare a serviciilor interactive de bibliotecă, centrate pe necesitățile utilizatorilor, prin intermediul noilor tehnologii de internet și care se bazează pe exploatarea inteligenței colective în crearea conținuturilor și atragerea utilizatorilor în activitatea bibliotecii și în viața comunității este o nouă șansă pentru îmbunătățirea imaginii. Reușita acestei noi mișcări va depinde de faptul cum vom folosi această platformă interactivă pentru a interesa utilizatorii, cum vom ști să axăm resursele infodocumentare pe interesele utilizatorului, cum vom atrage utilizatorii să participe la crearea conținuturilor, cum vom reorienta fluxul informațional ca să circule în orice direcție: de la bibliotecă spre utilizator, de la utilizator spre bibliotecă, de la bibliotecă spre altă bibliotecă, de la utilizator spre alt

utilizator și nu în ultimă instanță cum vom ști să gestionăm eficient banii care vor fi tot mai puțini și tot mai greu de obținut.

Imaginea actuală nu este favorabilă nici bibliotecii ca instituție publică, nici profesiei de bibliotecar și fenomenul va lua amploare dacă nu vom face eforturi să schimbăm lucrurile. Tot mai frecvent, noi – bibliotecarii – vom fi puși în situația de a justifica utilitatea bibliotecii și a bibliotecarului în Era Internetului. Într-o lume dominată de hypertexte, care oferă atâtea posibilități, tot mai frecvent vom fi provocați la discuții de felul acesta de reprezentanții mass-media, personalități de ale căror păreri nu putem să nu ținem cont, de decidenții politici și financiari și, desigur, de utilizatorii reali și potențiali. Cât de pregătiți suntem pentru a fi avocații propriei profesii, pentru a face lobby în favoarea bibliotecii, pentru a argumenta că biblioteca nu va putea fi substituită de internet nici acum, nici în viitor, că ceea ce-i lipsește, de fapt, internetului este un bibliotecar care să structureze și să sistematizeze informația, că în internet nu vom găsi nimic din ceea ce nu plasăm noi ca instituții abilitate cu sarcina de a crea conținuturi și a le pune la dispoziția utilizatorilor, indiferent de format, că fără o bibliotecă localitatea ar fi fără suflet, iar oamenii s-ar sufoca în labirintul rețelelor interconectate.

Criza cu care se confruntă societatea se răsfrânge nu numai asupra bibliotecilor, dar și asupra utilizatorilor reali și potențiali. Și aici trebuie să se impună biblioteca în calitatea ei de garant al protecției sociale în cultură. Americanii ne oferă și aici un exemplu destul de elocvent. În anul 2008, an de grea criză economică, aproximativ 68% dintre americani dețineau carduri de bibliotecă, semn că ei au ales să se salveze de criză în biblioteci. Această cifră vorbește despre imaginea pozitivă a bibliotecii în societatea americană.

Pentru a reuși într-o lume atât de mobilă, a ne ține la zi cu schimbările în toate domeniile care au vreo tangență cu lumea bibliotecară, trebuie să ne mișcăm rapid, să ne schimbăm noi și să anticipăm schimbarea altora. V-ați gândit vreodată, câți bibliotecari lucrează în bibliotecă fără să fie mulțumiți nici de ceea ce fac, nici de condițiile în care activează, nici de salariile pe care le primesc? Câți lucrează în biblioteci ca niște condamnați și nu fac nici cel mai mic efort nici pentru a evada, nici pentru a schimba lucrurile în bine? În atare condiții, nu trebuie să ne supărăm, când ni se spune că în biblioteci au rămas să lucreze numai niște entuziaști irecuperabili care, cu trecerea timpului, rămân tot mai puțini sau niște ratați, care se tem

să-și încerce puterile în alte domenii. Această imagine despre noi înșine nu poate să nu se răsfrângă asupra persoanelor cu care interacționăm. Iar ei sunt mulți, foarte mulți și imaginea bibliotecii la crearea căreia își aduc contribuția și bibliotecarii se răsfrânge cu toată puterea negativă asupra bibliotecii și asupra profesiei. Și nu avem nicio garanție că nu se va găsi un alt bibliotecar care, la întrebarea unui ministru „Ce face?” să răspundă cu: „Aștept să treacă ziua de lucru și să plec acasă.” În anul 1999, când după o asemenea conversație a fost pusă problema comasării bibliotecilor publice cu bibliotecile școlare a fost nevoie de o luptă teribilă în care a fost pus la bătaie tot arsenalul de argumente în favoarea bibliotecii publice. Că s-a reușit atunci încă nu înseamnă că vom reuși și altă dată, mai ales în timpuri zguduite de tot felul de crize, când unicul argument este banul și când bugetul bibliotecii este primul cu care încep toate reducerile financiare.

Cele 15 biblioteci care au fost prezentate pentru etapa republicană a Concursului sunt

- biblioteci comunale / satești:
 - Biblioteca comunală Chișcăreni, raionul Sângerei;
 - Biblioteca publică Crihana Veche, raionul Cahul;
 - Biblioteca publică Drăgușenii Noi, raionul Hîncești;
- biblioteci raionale:
 - Biblioteca Publică Raională „A. Donici”, Orhei;
 - Biblioteca Publică Raională „Vasile Alexandri”, Telenești;
 - Biblioteca Publică Raională „ÎPS Antonie Plămădeală”, Hîncești;
 - Biblioteca Publică Raională „Mihai Eminescu”, Rezina;
 - Biblioteca Publică Raională Anenii Noi;
 - Biblioteca Publică Raională Râșcani;
 - Biblioteca Publică Raională „Dimitrie Cantemir”, Ungheni;
 - Biblioteca Publică Raională „Tamara Isac”, Criuleni;
 - Biblioteca Publică Raională Nisporeni, filiala copii;
- biblioteci municipale / orașenești:
 - Biblioteca Publică Orașenească Ocnîța;
 - Biblioteca Publică Orașenească „Petre Ștefănuță”, Ialoveni;
 - Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Chișinău.

Am plasat ultima Biblioteca Municipală Chișinău pentru că ea, oriunde ar sta, tot prima este!

Din 35 rețele de biblioteci publice, cât numără rețeaua bibliotecilor publice din R. Moldova, doar 15 (sau un pic mai mult de un procent din to-

talul de 1385 de biblioteci publice) au fost prezentate la etapa republicană a concursului. Nu vom face o analiză a dosarelor prezentate, pentru că, deși sunt diferite prin concepție și prezentare, în linii mari, ele corespund condițiilor și criteriilor stipulate în Regulamentul de organizare și desfășurare a Concursului. Unicul lucru care trebuie precizat este că în procesul de evaluare s-au luat în calcul mai ales realizările anului 2009, deși juriul a fost conștient de faptul că imaginea nu se creează pe parcursul unui an. Etapa raională, municipală a concursului s-a consumat între 1 martie – 30 decembrie 2009 și această perioadă a constituit marele interes. Toți bibliotecarii care au avut curajul să-și facă publică activitatea și s-o pună în vizorul unui juriu sunt conștienți de propria valoare și merită mulțumirile noastre.

Există factori ai imaginii pe care bibliotecarii nu-i pot influența deloc sau îi pot influența doar într-o anumită măsură: spațiile, poziționarea strategică a spațiilor, dotarea cu mobilier și echipamente moderne de informare și comunicare etc. Există însă și alți factori de imagine pe care numai un bibliotecar bun îi poate face să lucreze în favoarea imaginii pozitive a bibliotecii: programul de funcționare, bazat pe necesitățile utilizatorilor din aria de servire; restructurarea și întreținerea spațiilor, amenajările interioare, extinderea și diversificarea serviciilor, experimentarea unor servicii inovatoare, care să intrige, să uimească, să ademenească utilizatorii.

Foarte puțin explorat este un factor esențial al imaginii și anume relațiile cu publicul și, respectiv, atragerea membrilor comunității, a personalităților la crearea imaginii pozitive a bibliotecii.

O campanie de imagine dă rezultate deosebite mai ales dacă este legată de un jubileu, aniversare, lansarea unei monografii sau altă dată remarcabilă din activitatea bibliotecii. Exemple elocvente, la acest capitol, reprezintă Biblioteca Orășenească Ialoveni care și-a axat activitățile pe aniversarea a 60-a de la fondare și lansarea monografiei *Biblioteca Publică Orășenească „Petre Ștefănuță” Ialoveni* și Biblioteca „Ovidius”, filială a BM „B.P. Hasdeu” din Chișinău, care în anul 2009 a marcat 15 ani de la fondare și care s-a plasat pe primul loc la etapa municipală a Concursului.

Un adevăr ce s-a desprins din această campanie de promovare a imaginii, și de care trebuie să ținem seama în viitor, este faptul că fără un program bine gândit și realizat literă cu literă, niște eforturi haotice sunt inutile sau foarte puțin relevante. Programul trebuie să se bazeze pe posibilitățile reale ale bibliotecii, dar și pe nivelul de inventivitate și creativitate al bibliotecarului.

Atunci când pregăteam setul de materiale în ajutor campaniei de promovare a imaginii, trei biblioteci de primă mărime: BNRM, BNC „Ion Creangă” și BM „B.P. Hasdeu” au recomandat și un program-cadru de activități.

În dosarele prezentate la Concurs acest program aproape că nu se regăsește, desigur, cu unele excepții. O excepție fericită reprezintă dosarul prezentat de BM „B.P. Hasdeu”, care este, credem, deosebit de valoros, este culmea responsabilității și un exemplu cum trebuie făcut un lucru pentru a-i asigura reușita. Dosarul prezintă și un exemplu pe baza căruia poți învăța, și noi vom păstra acest dosar în colecția de non-publicații a Centrului de informare și documentare în bibliologie, ca model de perfecțiune în elaborarea unei lucrări. Multe dintre formele și metodele biblioteconomice care s-au afirmat în activitatea bibliotecii „B.P. Hasdeu” pot fi preluate de alte biblioteci și adaptate la condițiile și posibilitățile lor. Aici chiar nu este vorba de plagiat, ci de preluarea experienței avansate, care poate salva niște cheltuieli materiale și intelectuale, atât de deficitare astăzi.

Acest dosar este o dovadă grăitoare că biblioteca va rezista în timp, este un exemplu cum trebuie să fie o bibliotecă pentru a se impune comunității; un argument în plus că instituția bibliotecară este indispensabilă societății și implicit – o mână întinsă tuturor bibliotecilor publice; este, dacă vrei, avocatul de care au nevoie toate bibliotecile publice. Această bibliotecă, cu siguranță este prevestitorul *Bibliotecii 2.0* ce ne insuflează speranța că pe lângă un *Chișinău 2.0* poate avea șanse de viitor și o *Moldovă 1.0*.

Managerii superiori ai BM „B.P. Hasdeu” merită toată lauda, dar și toată gratitudinea noastră. În comunicarea prezentată la Simpozionul științific *Anul bibliologic 2008* am prezentat argumente statistice care demonstrează că BM „B.P. Hasdeu” este lider național în dezvoltarea serviciilor de bibliotecă pentru public. Reușita din anul acesta ne demonstrează că statisticile își au rostul lor și pot scoate în evidență nu numai cantitatea, dar și calitatea.

Cele trei strategii de imagine prin care a trecut BM „B.P. Hasdeu” în ultimii opt ani (2002, 2007, 2009) au avut printre scopuri principale afirmarea bibliotecii în comunitatea chișinăuiană și în cea profesională. Și una și alta au reușit cu prisosință. Datele statistice și rezultatele sondajelor de opinii demonstrează credibilitatea, fezabilitatea și succesul bibliotecii.

Este adevărat că posibilitățile Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău nu pot fi comparate cu posibilitățile altor biblioteci, fiecare filială

aici este, practic, mai mare decât o bibliotecă raională, însă pentru acestea sunt indicatorii de performanță care fac posibilă compararea activității bibliotecilor de diferite dimensiuni. Ca nivel de cultură instituțională, responsabilitate, schimbare de mentalitate și atitudini Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” nu are egal și se impune ca model de viitor. Echipa *Hasdeu* și-a asumat responsabilitatea de a trasa un drum pe care celelalte biblioteci publice vor învăța să-l înnobleze în felul lor potrivit posibilităților, dar și creativității înnăscute sau formate printr-un asiduu efort.

Când lucrăm la acest material mi-am amintit de basmul lui Geo Bogza despre nașterea lui Mihai Eminescu. Prin exemplul BM „B.P. Hasdeu”, bibliotecarii moldoveni pot să-și vadă sufletul, altfel spus – imaginea de viitor sau culmea unde trebuie să ajungă și, ce-i mai important, cum și ce trebuie să facă pentru a ajunge acolo.

La Seminarul Național 2008, care a trasat ca prioritate a domeniului biblioteconomic pentru anul 2009 promovarea imaginii bibliotecii publice în comunitate, doamna dr. Lidia Kulikovski, directorul general al BP „B.P. Hasdeu”, făcea la comunicarea Domniei Sale un *Post-scriptum*, în care anticipa o temere vis-à-vis de reușita campaniei. Citez: „Mă tem pentru că orice program lansat la întruniri naționale se dovedește un balon mare, umflat de vorbe și promisiuni, iar undeva la o etapă balonul crapă și după bucuria cu care l-am acceptat vine dezamăgirea, amărăciunea provocată de nepăsarea autorităților și în final resemnarea neputinței noastre de a-i convinge.” Tot acolo, dânsa se întreba precum Aureliu Busuioc în *Hronicul Găinarilor*: „Până când vom fi atât de indiferenți și lăsători cu ceea ce ne aparține?...” Și a invocat în loc de răspuns un citat din același autor: „Asta-i soarta unui popor care refuză cu încăpățânare să-și toarne lumină în cap!”

Acum, dacă tot am ajuns să punem punct acestui an, anume an, pentru că activitatea de promovare a imaginii nu se termină niciodată, să ne întrebăm fiecare în parte, dacă în limita responsabilităților ce ne revin am făcut tot ce a fost posibil, dacă am investit toată experiența, abilitățile, energia, profesionalismul pentru a adăuga valoare bibliotecii și a-i spori imaginea pozitivă în comunitate. Ca și în orice altă lucrare unii dintre noi au muncit și, drept rezultat, „și-au turnat lumină în cap”, dar alții s-au mulțumit cu postura de spectatori și acum nu rămâne decât să-și toarne cenușă. Unii au realizat lucruri frumoase și dosarele prezentate la Concurs stau mărturie, alții au mai ratat încă o șansă, din păcate, una din multe altele.

Fiecare aspect al activității bibliotecare este o parte componentă a imaginii, iar peste toate va trona întotdeauna bibliotecarul ca vector de imagine. Și pe acest aspect trebuie să insistăm și să ne întoarcem ori de câte ori va fi nevoie. De faptul dacă bibliotecarii vor dori și vor ști cum să se schimbe depinde rezistența în timp a bibliotecii.

Dar dincolo de unele nedumeriri, esențial este faptul că într-un an de criză am reușit să păstrăm bibliotecile, să păstrăm potențialul intelectual și cu infrastructura intactă încă putem schimba imaginea și ajunge la cea pe care ne-o dorim. Avem în față o altă provocare, *Biblioteca 2.0*, și să sperăm că anul bibliologic 2010 va fi unul care să ne bucure mai mult.

Un concurs presupune și menționarea celor mai buni. Însă, indiferent de valoarea materială a mențiunii, pentru profesioniștii adevărați nu mai puțin contează și valoarea morală. Pentru cei care au luat în serios această campanie și au muncit pe parcursul anului 2009 ca să răzbească mai în față, rămâne satisfacția muncii realizate pentru afirmarea profesiei și contribuția adusă la îmbunătățirea imaginii instituției pe care o servim.

Concursul republican *Promovarea imaginii bibliotecii publice în comunitate* s-a terminat, însă lupta pentru promovarea imaginii pozitive a bibliotecii în comunitate continuă. Este lupta cu care suntem datori profesiei și pe care nu avem dreptul să o pierdem.

Ediția viitoare a Anului Bibliologic va fi una aniversară – 20 de ani ai unui Simpozion Științific care a însemnat mult pentru dezvoltarea activității bibliotecare în republică. Așa cum dezbaterile se vor axa pe mișcarea *Biblioteca 2.0*, ar fi frumos să ne facem un cadou și până la această aniversare sau pe urmele ei să publicăm o culegere care să includă experiențele cele mai reușite de implementare în activitatea bibliotecilor a serviciilor specifice *Bibliotecii 2.0*. Avem la dispoziție un an în care fiecare dintre cele 35 rețele de biblioteci publice să facă ceva concret, să adere la această mișcare care este ziua de mâine a bibliotecii și un vector important de imagine.

VALOAREA BIBLIOTECII PUBLICE CA RESURSA COMUNITARĂ

Crizele economice și financiare cu care se confruntă societatea modernă în ultimii ani pun tot mai frecvent bibliotecile în fața situației de a-și justifica existența în fața fondatorilor, a decidenților politici și financiarilor, a membrilor comunității și câte o dată chiar în ochii proprii.

Ultimul raport OCLC publicat recent *Bibliotecile Publice din SUA. Priorități și Perspective*, realizat în scopul de a scoate în evidență prioritățile de top, inițiativele curente, percepția serviciilor și metodele principale de actualizare a cunoștințelor, privind domeniul biblioteconomic, la realizarea căruia au participat 1298 bibliotecari din bibliotecile publice, scot în relief un lucru foarte important. Cei mai mulți respondenți prognozează că: în următorii 5 ani motivele principale pentru care utilizatorii vizitează biblioteca se vor schimba; activitatea va fi axată mai ales pe cărți și alte resurse electronice. Pentru informația de specialitate majoritatea bibliotecarilor se bazează pe listele de discuții și poșta electronică și doar câțiva pe mediile sociale. Pentru directorii bibliotecilor publice prioritatea de bază va fi să demonstreze fondatorilor valoarea bibliotecii.

Majoritatea respondenților (62%) consideră că motivul principal pentru care utilizatorii vin la bibliotecă în timpul de față este împrumutul cărților și materialelor, în timp ce 33% consideră că motivul principal este utilizarea tehnologiilor. Aceiași concluzie a fost prezentată și de Raportul OCLC *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale, 2005*. Conform raportului din 2005 cu toate investițiile în informatizarea bibliotecilor marca bibliotecii încă rămâne a fi cartea. 85% dintre respondenți se așteaptă în următorii 2 ani la o creștere a numărului de vizite on line. Această situație o prognozează mai ales managerii bibliotecilor. 55% dintre bibliotecarii

care au luat parte la sondaj prognozează o creștere a numărului de vizite în spațiul fizic.

Prioritățile de activitate sunt văzute de bibliotecari după cum urmează: 36% – asigurarea accesului Internet; 34% – demonstrarea valorii bibliotecii; 32% – licențierea colecțiilor și cărților electronice. Alte priorități: acces la tehnologiile noi – 29%; formarea parteneriatelor comunitare – 28%; vizibilitatea colecțiilor bibliotecare – 26%; facilități – 22%; alfabetizare – 18%; instruirea membrilor comunității în vederea utilizării tehnologiilor – 13%; partajarea resurselor – 11%.

De menționat faptul, că atât directorii bibliotecilor, cât și managerii și bibliotecarii consideră ca prioritară demonstrarea valorii bibliotecii fondatorilor.

Cum văd prioritățile de activitate a bibliotecii 3 categorii de bibliotecari?

Directorii:

Demonstrarea valorii bibliotecii fondatorilor – 35%

Asigurarea accesului adecvat la Internet – 32%

Formarea parteneriatelor comunitare – 30%

Managerii:

Demonstrarea valorii bibliotecii fondatorilor – 36%

Asigurarea accesului adecvat la Internet – 34%

Licențierea cărților electronice – 34%

Bibliotecarii:

Asigurarea accesului adecvat la Internet – 45%

Acces la tehnologiile noi – 35%

Licențierea cărților electronice – 32%.

De unde această tendință, relativ nouă, în activitatea managerilor superiori de a demonstra fondatorilor valoarea bibliotecii? Probabil din provocările tot mai frecvente și tot mai serioase cu care se confruntă biblioteca. Concurența în infosferă și în industria serviciilor este tot mai mare, iar concurenții tot mai puternici.

Proiectul Biblioteca de Împrumut Kindle al companiei Amazon <http://www.amazon.com/gp/feature.html/?docId=1000739811> pare a fi o nouă provocare serioasă pentru bibliotecă. Posesorii cititoarelor de cărți electronice Kindle, care se înregistrează, pot alege dintr-o colecție de peste 145000 de titluri. Titlurile includ literatură recentă de bună calitate, inclusiv toate cele 7 volume Harry Potter. Cărțile pot fi împrumutate și citite nu-

mai pe Kindle (de toate generațiile). Persoanele înregistrate pot împrumuta gratuit o carte pe lună. Dacă luăm în considerare faptul că prețul unui Kindle este de 79\$, aproape cât prețul unei cărți tipărite, afacerea este una cât se poate de profitabilă. O bibliotecă tradițională poate cumpăra doar un număr limitat de exemplare de acelaș titlu. Dacă toate exemplarele sunt împrumutate utilizatorul trebuie să aștepte luni în șir până îi vine rândul. Alta este situația în Biblioteca de Împrumut Kindle unde nu există limită câte persoane pot împrumuta concomitent acelaș titlu.

V-ați întrebat cumva din ce considerente în ediția anului 2010 a Ghidului IFLA privind dezvoltarea serviciilor oferite de bibliotecile publice a fost introdus în capitolul „Misiunea și scopurile bibliotecii publice” un subcapitol nou – „Valoarea bibliotecii publice”? Răspunsul rezidă probabil în presiunea economică din ultimii ani asupra bugetului public în general și în special asupra bugetului bibliotecii care va scoate tot mai frecvent această întrebare în prim-plan. Tot mai mulți factori de decizie politică și financiară își vor pune întrebarea și tot mai mulți biblioteconomiști vor încerca să răspundă care este valoarea bibliotecii publice și dacă beneficiile oferite membrilor comunității de către biblioteca publică costă mai mult sau mai puțin decât cheltuielile necesare pentru întreținerea ei. În linii mari profesioniștii domeniului nu au dubii în privința valorii bibliotecii publice. Dar, despre aceasta la noi se vorbește mai puțin, alta fiind problema în occident unde există și formule concrete de calcul a valorii bibliotecii.

Domnul Ion Stoica atenționează despre acest fenomen în lucrarea *Sensul schimbării în universul infodocumentar* (Constanța: Ex Ponto, 2009, p.41), menționând că „Profesioniștii domeniului au știut prea puțin să facă evidență și să susțină participarea lor la procesul esențial de valoare adăugată, cu toate că au creat permanent valoare adăugată”. Lucrurile trebuie și încep deja să se schimbe și în acest sens. Conferința ABBPR, care a avut loc în octombrie 2011 la Brașov a dezbătut de rând cu alte probleme și unele ce țin de valoarea bibliotecii.

Se pare că și cercurile largi de utilizatori și non utilizatori conștientizează din ce în ce mai mult acest lucru. Reacția britanicilor, de la începutul acestui an, la decizia organelor locale de a închide mai multe biblioteci publice în scopul economisirii unor mijloace financiare demonstrează susținerea bibliotecilor de către utilizatori și non utilizatori. Britanicii au înțeles ce valori sunt pe cale de a pierde. Elita vieții culturale și societatea civilă, susținută de persoane din diverse substraturi sociale și de diferit

grad de pregătire intelectuală au inițiat o campanie fără precedent de salvare a bibliotecilor, considerând că reducerea numărului de biblioteci este un atac direct asupra bazei culturii și cunoașterii britanice. De menționat faptul, că în apărarea bibliotecilor s-au ridicat nu numai utilizatorii, dar și non utilizatorii care, deși nu folosesc serviciile bibliotecilor, consideră că este bine ca biblioteca publică să stea la locul ei și s-o găsească acolo, atunci când vor avea nevoie de ea. Tot mai multă lume înțelege că prin colectarea, indexarea, prezervarea și diseminarea informației pe diverse formate, oferirea spațiilor confortabile și bine reglementate pentru lectură și învățare, facilitarea întrunirilor pentru diverse grupuri comunitare, prin serviciile gratuite și deschiderea pentru toți, bibliotecile își aduc aportul la crearea unei lumi mai drepte.

Niște calcule matematice ar putea lesne demonstra valoarea economică a bibliotecii, dar se pare că nici cele mai precise calcule nu pot rămâne în picioare în timpuri de mari turbulențe economice. În asemenea situații este nevoie de mult mai mult decât de niște simple calcule matematice pentru a demonstra valoarea bibliotecii publice și cât de mare este impactul ei asupra asigurării accesului membrilor comunității la informație, democratizării societății, instruirii pe tot parcursul vieții, asigurării incluziunii sociale etc. și ca rezultat îmbunătățirii calității vieții cetățenilor.

În compartimentul amintit mai sus al Ghidului IFLA este specificat faptul că “bibliotecile publice oferă comunităților valori deosebite. Deseori valoarea este determinată de materialele și serviciile pe care biblioteca le oferă comunității. În trecut bibliotecile publice ofereau, în primul rând, acces la informația tipărită și serveau ca spații sociale și fizice de întruniri publice pentru membrii comunității. În era digitală rolul și importanța bibliotecilor publice sporesc prin apariția noilor tehnologii de informare. Acestea pot să includă stații de lucru, acces internet, și asigurarea instruirii în vederea utilizării computerelor. În unele comunități astăzi bibliotecile sunt singurele care promoveaza acces gratuit la Internet. Valoarea bibliotecilor publice deseori este discutată în contextul acestor servicii”.

Valoarea bibliotecii publice se reflectă, în special, în beneficiile sociale și culturale oferite comunității, precum și în rolul deosebit de important pe care îl joacă sau îl poate juca în asigurarea coeziunii comunității. Bibliotecile au rămas printre puținele instituții care mai oferă servicii și acces gratuit. De aici și ideea că membrii comunității cu potențial financiar redus, șomerii, casnicele, pensionarii, persoanele cu diverse dizabilități fizice și

sociale trebuie să fie bine reprezentați în rândurile utilizatorilor. Fiind gratuite și deschise pentru toți, bibliotecile publice își aduc contribuția la asigurarea incluziunii sociale a tuturor membrilor comunității, promovarea egalității și respectiv la crearea unei societăți bazate pe principiul egalității. Participarea membrilor comunității, reprezentanți ai diferitor culturi, împreună la diverse evenimente culturale și activități este o modalitate importantă de încurajare a toleranței și de promovare a diversității culturale a reprezentanților diferitor culturi.

Pentru a scoate în evidență valoarea bibliotecii publice, trebuie să se întreprindă eforturi permanente cu implicarea tuturor factorilor care au tangențe cu domeniul bibliotecar. În bibliotecile lumii la această temă sunt efectuate numeroase studii. Stephen Abram, bibliotecar de notorietate internațională, liderul comunității bibliotecare din America de Nord, fost președinte al Asociației Bibliotecilor Canadiene, strateg în probleme de biblioteconomie și tehnologii, keynote speaker la mai multe întruniri profesionale internaționale, publică pe blogul său <http://stephenslighthouse.com/2010/04/06/the-value-of-public-libraries> o listă de link-uri unde pot fi accesate studii în care sunt cercetate diverse aspecte ce reflectă valoarea bibliotecii publice. Stephen Abram consideră că bibliotecarii de astăzi trebuie să fie foarte bine înarmați pentru a apăra și a promova bibliotecile și a demonstra valoarea lor pentru societate.

Conform Ghidului IFLA “Bibliotecile din SUA dezvoltă campanii publice de conștientizare a valorii serviciilor pe care le oferă prin intermediul televiziunii prin cablu, serviciilor publice de reclama, Web site-urilor, programelor TV interactive, unde auditoriul poate „vorbi” cu un bibliotecar etc.”

Tot în subcapitolul respectiv al Ghidului IFLA se face referire la primul studiu Australian de proporții, privind valoarea pe care bibliotecile publice o aduc comunităților, intitulat „Bibliotecile făuresc comunitățile”. Raportul include părerile și ideile adunate online sau prin telefon, grupuri țintă sau interviuri cu participarea a peste 10 000 de persoane. Studiul a scos în evidență faptul că bibliotecile sunt înalt apreciate de membrii comunităților pe care le servesc, acestea, considerându-le plasate ideal pentru a uni membrii comunității. Respondenții consideră biblioteca o instituție culturală, economică și socială deosebit de importantă. Observăm că aspectul economic este foarte bine nuanțat dovadă că respondenții înțeleg și beneficiile economice ale instituției bibliotecare. Mesajul studiului este că pentru

a ajuta comunitatea să prospere bibliotecile au nevoie la rândul lor atât de susținere financiară cât și de susținere politică. Această convingere este unanim acceptată pretutindeni în lume. Sondajul sociologic național *Fișele de raportare ale cetățenilor* efectuat la începutul anului 2011 în Republica Moldova atestă faptul că 55% dintre respondenți sugerează îmbunătățirea finanțării bibliotecilor ca factor-cheie în vederea îmbunătățirii serviciilor bibliotecilor publice.

Un studiu foarte interesant “Valoarea bibliotecii publice” a fost elaborat de Svanhild Aabo (Oslo Norvegia). Studiul poate fi accesat pe site-ul IFLA: <http://archive.ifla.org/IV/ifla71/papers/119e-Aabo.pdf>. Cifrele prezentate în concluziile studiului atestă clar beneficiile obținute de utilizatorii bibliotecilor publice care “sunt mai mari decât costurile pentru promovarea serviciilor de bibliotecă, demonstrând o rată de cost-beneficiu de aproximativ 1:4. Cu alte cuvinte pentru fiecare NOK plătită sub formă de taxe pentru întreținerea bibliotecilor publice, populația primește de 4 ori mai mult beneficiu. Aceasta nu înseamnă că toate cele 433 de biblioteci publice din municipalitățile norvegiene au o valoare net pozitivă. Estimarea este o medie care implică faptul că unele biblioteci municipale au o valoare mai mare, iar altele mai mică și că este loc și de mai bine. Totuși, la nivel național, bibliotecile publice norvegiene au cu siguranță o valoare indiscutabilă”. Este cunoscut faptul că Norvegia este una din cele mai mari și dezvoltate țări din Europa, ocupă locul doi la capitolul PIB pe cap de locuitor din Europa, după Luxembourg, și locul patru cu cel mai mare PIB în lume. De asemenea, este cotate ca fiind cea mai bogată țară din lume, având un nivel de trai foarte înalt. Este tentant de crezut că bibliotecile au partea lor de contribuție la aceste realizări de excepție.

Nu este o noutate, că situația financiară motivează persoanele să consume bunuri publice, inclusiv servicii de bibliotecă. În timpul aflării mele în SUA mi s-a întâmplat să văd un pliant intitulat “Cum să economisești 5000 de dolari”. Era evident că pliantul nu fusese elaborat de un bibliotecar, însă printre ideile expuse un loc impunător ocupau serviciile oferite de bibliotecile publice. Tot în bibliotecile din Statele Unite sunt foarte răspândite materialele de promovare a serviciilor oferite de bibliotecile publice de felul “50 de lucruri pe care le poți face, vizitând biblioteca publică”. În articolul **Bibliotecile publice sunt esențiale în special pe timp de criză** semnat de **José-Marie Griffiths/Donald W. King** apărut recent în http://www.projo.com/opinion/contributors/content/CT_libraries27_07-27-11

AAOTO7Q_v11.4d599.html#.TkHOI8dMk6, autorii relatează despre un sondaj național efectuat în SUA cu scopul reliefării consecințelor recesiunii economice. În baza statisticelor pentru anul 2010 a fost efectuată actualizarea situației înregistrată între anii 2004-2008. Datele arată că în ultimii ani numărul de vizite a crescut cu aproximativ 2 miliarde anual. Dacă se ia în considerare și accesul de la distanță prin internet numărul de vizite per capita aproape că s-a dublat. Este cea mai convingătoare dovadă că pe timp de criză oamenii caută salvarea în instituțiile statului care sunt cele mai indicate să facă față unor asemenea provocări.

Din postarea **Cu pași mărunți: 100 de idei minunate pentru salvarea finanțelor pentru începători** <http://www.thesimpledollar.com/2008/02/06/little-steps-100-great-tips-for-saving-money-for-those-just-getting-started> se vede foarte clar că, sub acest aspect, serviciile bibliotecare ocupă un loc destul de important.

Utilizate în afara bibliotecii toate aceste servicii ar solicita sume financiare impunătoare. Aici se ascunde cel mai mare argument pentru calitatea bibliotecii de “garant al protecției sociale în cultură”. Biblioteca publică a fost concepută ca mijloc de asigurare a egalității accesului la informație pentru toți “îndiferent de vârstă, sex, rasă, religie, naționalitate, limbă sau statut social” după cum se stipulează în Manifestul UNESCO pentru bibliotecile publice. Folosirea în comun a resurselor este una dintre valorile fundamentale ale bibliotecii publice. Nici un cetățean nu-și poate procura necesarul de resurse care fac subiectul bibliotecii publice, oricât de modeste n-ar fi necesitățile acestuia. O bibliotecă întreținută de comunitate trebuie să aibă resurse reprezentative pentru toți membrii comunității.

Este clar, că valoarea bibliotecii publice este direct proporțională cu calitatea serviciilor pentru utilizatori pe care le oferă. Standardul internațional *Indicatori de performanță pentru biblioteci* propune un set de indicatori de cost cu ajutorul cărora se poate evalua și monitoriza realizarea obiectivelor bibliotecii, cum ar fi, cost total pe: cap de locuitor, utilizator înscris, vizitator, punct de servire, împrumut, intrare în bibliotecă etc.

Pentru a scoate plusvaloare dintr-un produs sau serviciu trebuie mai întâi de investit. Dacă s-a investit suficient în biblioteci putem judeca după diferența de cheltuieli pe cap de locuitor, un indicator foarte important ce demonstrează, care este grija statului și a organelor finanțatoare locale față de cetățeni. Iată un exemplu foarte elocvent. Acum câțiva ani cheltuielile per capita pentru achiziția de carte, varia de la 64,27 euro în Danemarca la

0,68 în Bulgaria, 0,61 în România , 0,58 în Turcia și 0,25 în R.Moldova. Și în acest caz întrebarea poate fi dublă, se investește puțin în biblioteci pentru că suntem săraci sau suntem săraci pentru că se investește puțin într-o instituție fundamentală precum este biblioteca.

Articolul 31. „Bugetul” al Legii Republicii Moldova cu privire la bibliotecă stipulează următorul fapt: „Autoritățile publice și fondatorii asigură bibliotecilor bugetul (inclusiv în mijloace valutare), necesar pentru menținerea lor la nivelul tehnologiilor moderne, conform normativelor de finanțare, luându-se în calcul regimul economiei de piață. Bugetele unităților teritorial administrative, bugetele ministerelor, departamentelor, bugetul de stat nu se aprobă, dacă ele nu prevăd sumele necesare pentru dezvoltarea bibliotecilor”. Cine mai ține cont astăzi de acest articol al legii? Faptul că multe biblioteci sunt practic scoase pe linie moartă duc la gândul că dacă ar fi voia factorilor de decizie locală mulți dintre ei ar recurge la decizia supremă – lichidarea pe un capăt a bibliotecilor, cum era pe cale să se întâmple în Regatul Unit. (Culmea este că această inițiativă se întâmplă la baștina lui Carnegie care a finanțat fondarea a peste 3000 de biblioteci în țări din întreaga lume.)

Spre deosebire de alte domenii, cum ar fi, de exemplu medicina, impactul bibliotecii asupra cetățenilor nu are efecte imediate, impactul bibliotecii se conturează în timp și se manifestă prin nivelul de cultură generală, creativitate, comportament, capacitatea de a accesa și evalua informația, transformarea acesteia în cunoaștere, folosirea ambelor pentru îmbunătățirea calității vieții.

Sondajele sunt cele mai indicate pentru a scoate în evidență necesitățile membrilor comunității. Câte o dată și fenomenele reprobabile deschid ochii la necesitățile acestora. Biblioteca publică Marylebon din Londra a făcut o cercetare pentru a vedea care sunt lucrările furate mai des de către utilizatori. Acestea s-au dovedit a fi Biblia, ziarele arabe și Cronica Evreiască (The Jewish Chronicle). Ideea pe care au desprins-o de aici bibliotecarii britanici a fost că aceste lucrări trebuie procurate într-un număr mai mare de exemplare. Nu plasarea acestora după șapte lacăte cum s-ar fi procedat la noi.

Majoritatea bibliotecilor efectuează sondaje de opinii privind satisfacția utilizatorilor visavi de serviciile oferite de bibliotecă și, în linii mari, cunosc atitudinea și doleanțele utilizatorilor. Cât privește non utilizatorii serviciilor de bibliotecă asupra lor putem doar extrapola percepția biblio-

tecii și a resurselor informaționale de către utilizatori. Un sondaj de nivel național privind valoarea bibliotecii publice văzută de non utilizatori, este mai greu de organizat, însă, o analiză, cunoscând situația în majoritatea bibliotecilor publice poate fi făcută oricând, iar răspunsurile pot fi ușor intuite. Spațiile, iluminate mai mult decât modest, insuficient de încălzite în perioada rece a anului, cu mobilier neadecvat, echipamentele lipsă, resursele info documentare învechite, cu o rată medie de înnoire de aproape 50 de ani sunt destul de neatrăgătoare pentru majoritatea non utilizatorilor, iar ei reprezintă aproape 75% din populația țării. Nu este o noutate faptul că cele mai multe biblioteci au resurse prea limitate pentru a fi în stare să ofere servicii atrăgătoare și chiar decente de bibliotecă. În același timp bibliotecile au potențialul și posibilitatea de a influența viețile atâtor oameni. Influența poate fi spre bine atunci când resursele existente sunt actuale și de calitate și poate fi spre rău atunci când resursele propuse utilizatorilor sunt depășite. În asemenea cazuri cartea care are menire să făurească personalitatea poate lucra la distrugerea ei.

În campaniile de susținere a bibliotecilor care au loc în diverse țări ale lumii participă și persoane care nu folosesc neapărat serviciile bibliotecilor publice. Biblioteca publică trebuie promovată în rândurile non utilizatorilor, în așa fel ca ei să înțeleagă multiplele roluri pe care biblioteca le poate avea și la fel să cunoască serviciile oferite care exced cu mult împrumutul cărților, percepție la care au rămas majoritatea non utilizatorilor.

Marea valoare a bibliotecii publice constă în faptul că este situată ideal pentru a uni comunitatea. În secolul XXI biblioteca publică reprezintă tot mai evident suportul moral al comunității. În biblioteci se întâlnesc oameni din diverse substraturi socio-culturale, generații etc. Biblioteca oferă incluziune sociale persoanelor care în alte împrejurări ar fi excluse din viața comunității. În biblioteci diversitatea culturală se manifestă în toate aspectele ei. Pentru foarte mulți biblioteca publică este puntea de legătură cu informațiile și serviciile guvernamentale, precum și cele oferite de administrația publică locală. În biblioteci oamenii învață să vorbească unii cu alții, schimbă idei și informații de interes comunitar. Biblioteca oferă indivizilor spațiul necesar interacțiunii cu alți membri ai comunității. Aici oamenii se pot aduna în jurul unei idei, interes, hobby etc. Biblioteca încurajează participarea, și exploatarea inteligenței colective la crearea unui serviciu sau produs care este esența Bibliotecii 2.0.

Pentru a crea un spațiu valoros cu adevărat pentru comunitate este ne-

cesară implicarea membrilor comunității. Aceștea trebuie să fie conștienți de importanța participării la edificarea unui spațiu necesar și util pentru toți membrii comunității, dar mai ales pentru copii, bătrâni, bolnavi, persoane dezavantajate fizic și social. Biblioteca trebuie să inoculeze tuturor membrilor comunității mândria pentru localitate, pentru lucrurile făcute cu participare comună. Iar persoanele care au pus umărul și au făcut ceva util pentru membrii comunității trebuie să fie cunoscute și să se bucure de gratitudinea celor care folosesc în comun bunurile create. Educați în cultul unor valori, copiii vor crește respectuoși și responsabili, părinții vor avea siguranța ca ajuns la bibliotecă copilul este pe un loc sigur și bine reglementat, bătrânii vor ști că aici poți scăpa de singurătate, te poți face util, iar când este cazul poți conta și pe ajutor, oricare n-ar fi natura acestuia. Și atunci biblioteca va deveni cu adevărat spațiul de socializare atât de necesar pentru toți membrii comunității.

Bibliotecile din țările cu un alt potențial financiar decât cel cunoscut nouă la proiectarea clădirilor noi, precum și la reamenajarea celor existente organizează spațiul în așa fel ca să fie flexibil și să poată fi folosit atât ca loc individual pentru studiu și lectură, cât și pentru organizarea evenimentelor locale, întrunirilor și activităților cu participarea grupurilor de diverse mărimi.

Pentru a face față exigențelor Societății Cunoașterii, bibliotecile publice trebuie să fie accesibile și să corespundă priorităților și necesităților membrilor comunității. Atât biblioteca cât și serviciile bibliotecii trebuie să fie cunoscute membrilor comunității, biblioteca trebuie să fie dotată corespunzător cu resurse și echipamente, resursele și serviciile bibliotecii trebuie să fie utilizate, toate serviciile oferite trebuie să fie disponibile cetățenilor și în orele din afara programului de activitate al acestora.

În ultimii ani bibliotecile și-au asumat multe roluri noi, și-au extins serviciile fără a renunța, însă, la rolurile anterioare. În asemenea condiții se impune evaluarea serviciilor, selectarea celor cu priză la public, evaluarea resurselor necesare, inclusiv a abilităților solicitate pentru a face față rolurilor noi. Reieșind din rolurile noi, dictate de Societatea Cunoașterii trebuie revăzută și finanțarea bibliotecii.

Necesităților în continuă schimbare ale membrilor comunității impun modernizarea tehnologică a bibliotecilor. Tehnologiile de informare și comunicare pot spori considerabil valoarea bibliotecii publice. Sunt necesare mai multe computere conectate la internet. Dotate corespunzător bibliote-

cile vor fi percepute ca servicii moderne indispensabile comunității. Personalul bibliotecilor trebuie să dețină competențele necesare pentru utilizarea tehnologiilor. Profesioniștii domeniului consideră că bibliotecile și tehnologiile de informare și comunicare au ajuns la acel nivel al evoluției când fiecare în parte poate fi capabil să ofere valoare semnificativă pentru celălalt. Utilizând tehnologiile de informare și comunicare bibliotecile pot dezvolta servicii inovative care să contribuie la îmbunătățirea calității vieții cetățenilor. Comunitățile de bibliotecari și profesioniștii domeniul TIC trebuie să lucreze împreună și să învețe unul de la celălalt. Bibliotecile pot contribui, împărțind experiențele acumulate în domeniul managementului informației, serviciilor pentru utilizatori, activităților de instruire, angajamentul comunitar. Dat fiind rolul central pe care îl joacă în comunitate, biblioteca publică este poziționată ideal pentru a multiplica beneficiile pe care membrii comunității le pot obține de la utilizarea TIC.

O problemă foarte serioasă de viitor o reprezintă infrastructura bibliotecilor. Spațiile celor mai multe biblioteci nu fac față extinderii serviciilor și implementării tehnologiilor noi. Lipsa spațiilor adecvate va fi un impediment serios în oferirea accesului la tehnologiile noi, inclusiv acces internet.

Personalul, competențele acestuia și angajamentul pentru servicii de calitate pentru clienți sunt cele mai mari valori oferite de bibliotecile publice. Noile roluri pe care le joacă biblioteca publică solicită abilități suplimentare și formarea profesională continuă nu mai este o opțiune, dar o necesitate. Personalul bibliotecilor trebuie să fie pregătit pentru instruirea pe tot parcursul vieții, care va constitui pe viitor dominantă sectorului bibliotecar.

Luate în ansamblu toate acestea vor contribui la promovarea unei noi imagini a bibliotecii publice. Pentru mulți non utilizatori imaginea actuală a bibliotecii publice nu face față timpurilor noi și nici modalităților de activitate a bibliotecii moderne. Imaginea bibliotecii a rămas cea din trecut și pentru foarte mulți nu depășește cadrul cărții și a serviciilor de împrumut la domiciliu. După cum demonstrează studiul OCLC *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale*, pentru foarte muți utilizatori și non utilizatori marca bibliotecii rămâne cartea. Soluția este promovarea bibliotecii, a resurselor info documentare disponibile și a serviciilor noi bazate pe tehnologii și echipamente moderne.

Pentru a face față acestor provocări, bibliotecile trebuie să dezvolte

parteneriate mai puternice cu decidenții politici și financiari, reprezentanții businessului, dar mai ales, cu instituțiile care deja au legături puternice cu comunitatea, precum școlile, grădinițele de copii, muzeele, casele de cultură, alte instituții adiacente.

În condițiile unui management eficient, bibliotecile publice pot oferi imense beneficii membrilor comunității. Acestea pot deveni mai informați, mai deștepți, mai familiari cu TIC, pot dezvolta noi abilități și respectiv pot contribui la dezvoltarea unei societăți prospere.

Este de remarcat faptul că lucrul acesta este recunoscut nu numai de bibliotecari dar și de cercurile largi de utilizatori și non utilizatori. Pare să se pătrundă de valoarea bibliotecii publice și societatea civilă. După cum menționam mai sus, decizia decidenților financiari din Regatul Unit de a umbla la bugetele bibliotecilor și a reduce bibliotecii și personal a fost dur sancționată de societatea britanică. La 5 februarie 2011 pe întreg teritoriul Regatului Unit a fost declarată ziua susținerii bibliotecilor. Oamenii au pledat cauza bibliotecilor și a bibliotecarilor. În Scoția, de exemplu, a fost înmănată o petiție primului ministru și membrilor Parlamentului scoțian, în care societatea civilă își exprima protestul împotriva reducerilor pe scară largă a serviciilor de bibliotecă, care au loc pretutindeni în Scoția, accentuându-se rolul bibliotecilor în promovarea cunoștințelor, alfabetizare, dezvoltarea abilităților de regăsire a informațiilor, în alțierea gustului pentru lectură la copii și tineret, care-i ajută să fie mai puternici, să-și sporească încrederea în sine, să descopere orizonturi nebănuite.

În petiție se mai menționează, că într-o societate care se confruntă cu un decalaj accentuat al veniturilor, bibliotecile au menirea să asigure incluziunea socială și să ofere acces pentru toți.

Semnatarii petiției consideră că reducerea bugetului pentru achiziția de carte, a orelor de activitate a bibliotecilor, a serviciilor mobile, a sucursalelor, precum și lichidarea drastică și total inutilă a posturilor de bibliotecari plătiți din buget și înlocuirea acestora cu voluntari afectează populația cu venituri reduse, persoanele în vârstă, bolnavii, oamenii cu dezabilități, persoanele care îngrijesc copiii, și cel mai important, copiii, care reprezintă viitorul.

Faptul că bibliotecarii sunt printre primii în comunitate care implementează servicii inovative în bază de tehnologii de informare și comunicare confirmă că bibliotecarii au rămas printre puținii specialiști de formațiune enciclopedică care trebuie să cunoască câte puțin din toate. În multe lo-

calități de la noi bibliotecile au fost primele care au implementat servicii inovative odată cu primele proiecte de informatizare finanțate de Fundația SOROS Moldova. Proiectele de început au demonstrat dorința bibliotecarilor de a fi în rând cu lumea, cu noile tehnologii, și aproape de necesitățile membrilor comunității. Rolul bibliotecii de lider în implementarea tehnologiilor de informare și comunicare poate oferi bibliotecii un loc vizibil în prim planul vieții comunitare. Oamenii își vor schimba atitudinea față de bibliotecă atunci când vor înțelege că aceasta îi poate ajuta să beneficieze de oportunitățile oferite de era informației. Rolul bibliotecii de lider în implementarea TIC va aduce altă valoare și va spori imaginea pozitivă a bibliotecii.

Dezvoltarea socială și economică depinde tot mai mult de abilitățile oamenilor de a accesa și utiliza informația și tehnologiile de informare și comunicare. Bibliotecile publice trebuie să asigure persoanelor din familii cu venituri modeste acces la informații și tehnologii, inclusiv internet și să contribuie la dezvoltarea abilităților necesare pentru utilizarea acestora. Inegalitatea digitală este foarte accentuată atât între spațiul geografic rural și urban, cât și între persoane cu diverse venituri, dar mai ales, între reprezentanții diferitor generații. Bibliotecile sunt încă neputincioase de a schimba cumva lucrurile. Cele 10% din totalul de biblioteci publice care au acces internet nu pot schimba situația. Conform studiilor sociologice doar aproximativ 3% din populație utilizează internetul în bibliotecile publice.

În marea de informații în continuă creștere bibliotecarii pot contribui la expertizarea și selectarea informației de încredere. Ca experți informaționali bibliotecarii pot contribui la dezvoltarea abilităților utilizatorilor în vederea navigării în internet și evaluării informației. Diseminarea informației de interes local și sprijinirea e-Guvernării este o altă dominantă a activității bibliotecare.

În ultimii ani, bibliotecile publice din lume își concentrează activitatea asupra a patru sfere principale:

- diminuarea inegalității digitale
- crearea comunităților bine informate
- îmbunătățirea abilităților de învățare și alfabetizare
- crearea capitalului social.

Toate împreună constituie rațiunea de existență a bibliotecii moderne și întregesc valoarea bibliotecii ca sursă comunitară.

Prea mult timp bibliotecarii n-au făcut aproape nimic pentru a demonstra valoarea bibliotecii pentru comunitate. Extinderea internetului este folosită de tot mai mulți ca argument că bibliotecile nu mai sunt la fel de relevante ca anterior. Doar foarte puțini conștientizează că dacă Internetului îi lipsește ceva atunci lipsesc anume competențele bibliotecarului care știe cum să indexeze și să structureze informația pentru a putea fi găsită.

Bibliotecarii au responsabilitatea și datoria de a demonstra care este adevărata valoare a bibliotecii publice. Ori biblioteca nu înseamnă numai cărți, spații sau program de activitate. Biblioteca înseamnă și instruirea pe tot parcursul vieții, ajutor în luarea independentă a deciziilor, dezvoltarea culturală a persoanelor și a grupurilor socoale. Bibliotecile pun la dispoziția cetățenilor bunuri publice pentru folosirea în comun, oferă acces echitabil la informația din domeniul public de toate felurile și în toate formatele pentru toți membrii societății. Bibliotecile sunt fundamentul unei societăți democratice corecte bazate pe știința de carte, acces la informație și transfer de cunoștințe. Bibliotecile sunt centre culturale, educaționale și civice. Ele există dintotdeauna și trebuie să existe mereu. Aceasta trebuie să demonstrăm factorilor de decizie care prin atitudinea față de această instituție seculară îi diminuează importanța. Unica soluție de a reuși este să câștigăm comunitățile de partea noastră prin atitudini și servicii care le pot fi cu adevărat de folos.

Michael Connelly, autorul cărții *The Fifth Witness*, (cu cele mai bune vânzări), susține mai sugestiv, că biblioteca este stâlplul pe care se ține cupola societății. Dacă acest stâlp cade, atunci cade și această cupolă.

Fundații renumite precum Gates consideră că bibliotecile sunt investiții foarte bune pentru că acestea ajută oamenii să învețe pe tot parcursul vieții, să fie competitivi în condițiile economiei globale și oferă cunoștințe pentru a participa în viața socială.

Bibliotecile vor continua să fie sinonime ale cărții și vor continua să întruchipeze spiritul cercetării și al descoperirilor, dar într-o manieră care se va transforma odată cu modernizarea metodelor în care informația este generată, diseminată și consumată. La fel cum a fost concepută ca garant al protecției sociale în cultură biblioteca trebuie să rămână garant al protecției sociale în mediul virtual. Marea valoare a bibliotecii publice va rămâne în continuare accesul gratuit pentru toți la informația de calitate. Biblioteca trebuie să facă era digitală disponibilă tuturor cetățenilor. Pentru mulți cetățeni bibliotecile vor fi unicul loc unde se for putea conecta cu lumea

digitală. În biblioteci membrii comunității vor putea accesa un computer, utiliza echipamente video și audio pentru a crea conținuturi proprii, vor putea căuta un loc de muncă, vor putea completa un formular de angajare sau de participare la un concurs, proiect (în condițiile în care majoritatea companiilor sau organizațiilor acceptă doar formulare on line). Bibliotecarii vor învăța să ofere ajutorul de care au nevoie membrii comunității, inclusiv servicii ce țin de utilizarea TIC, cursuri, instruiri, răspunsuri la întrebări on line.

Referințe bibliografice:

1. Legea cu privire la biblioteci//<http://www.bnrm.md/docs/dd/nat/1/27.pdf>
2. Manifestul UNESCO pentru bibliotecile publice//<http://www.bnrm.md/docs/dd/int/24.pdf>
3. Fișele de raportare a cetățenilor. Republica Moldova http://www.ipp.md/public/files/Publicatii/2010/Raport_CRC_2011-01-19_Rom1.pdf
4. Perceptions of Libraries and Information Resources: http://www.oclc.org/reports/pdfs/percept_concl.pdf
5. Perceptions of Libraries and Information Resources. // <http://liswire.com/content/oclc-releases-new-membership-report-perceptions-libraries-2010>
6. Libraries and Librarians as Forces for Transformative Change: Continuing Education the. Fuel. <http://www.ifla.org/files/cpdwl/conference-documents/2012/cpdwl.pdf>
7. http://wikis.ala.org/professionaltips/index.php/Value_of_Libraries#Value_of_Libraries_in_the_Internet_Age
8. <http://stephenslighthouse.com/2010/04/06/the-value-of-public-libraries>
9. <http://archive.ifla.org/IV/ifla71/papers/119e-Aabo.pdf>.
10. http://www.projo.com/opinion/contributors/content/CT_libraries27_07-27-11_AAOTO7Q_v11.4d599.html#.TkHOl8dMk6
11. <http://www.thesimpledollar.com/2008/02/06/little-steps-100-great-tips-for-saving-money-for-those-just-getting-started>

BIBLIOTECA PUBLICĂ: CUM S-O AJUTĂM CA SĂ POATĂ AJUTA

Bibliotecile publice din țările nordice au făcut aproape un cult din serviciile pentru utilizatori și, la rândul lor, comunitățile le răsplătesc pe potrivă. Conform sondajelor, 91% din locuitorii Suediei consideră că bibliotecile sunt importante pentru comunitate. În Finlanda, considerată lider european în dezvoltarea serviciilor pentru public, 74% dintre cetățenii țării au card de bibliotecă, iar bibliotecile sunt considerate baza infrastructurii intelectuale a țării. Este cunoscut faptul că bibliotecile sunt extrem de importante mai ales în timpuri de mari turbulențe economice. Dacă în anul 2001 SUA raporta 21% de utilizatori activi ca procent din populație, un sondaj rezultatele căruia au fost făcute publice în 2008 releva faptul că 68% dintre americani sunt deținătorii unui card de bibliotecă. Este cea mai mare cotă înregistrată de la 1990 încoace, de când ALA (Asociația Bibliotecilor Americane) a început să efectueze evidența numărului de utilizatori înregistrați anual în biblioteci. Sunt efectele crizei cu care se confruntă SUA, dar și a imaginii bibliotecii în comunitate.

În bibliotecile din Moldova media acestui indice în anul 2010 a constituit 23.3%.

Într-o postare de pe Blogul de Biblioteconomie și Știința informării <http://clubbib.wordpress.com/2011/08/21/bibliotecile-publice-sunt-esentiale-in-special-pe-timp-de-crizapublic-libraries-are-particularly-essential-in-recessions> făceam referire la articolul **Bibliotecile publice sunt esențiale în special pe timp de criză** semnat de **José-Marie Griffiths și Donald W. King** apărut recent în http://www.projo.com/opinion/contributors/content/CT_libraries27_07-27-11_AAOTO7Q_v11.4d599.html#.TkHO18dMk6. Autorii relatează despre un sondaj național efectuat în SUA cu scopul reliefării consecințelor recesiunii economice. În baza statistice-

lor pentru anul 2010 a fost efectuată actualizarea situației înregistrată între anii 2004-2008. Datele arată că în ultimii ani numărul de vizite a crescut cu aproximativ 2 miliarde anual. Dacă se ia în considerare și accesul de la distanță prin internet, numărul de vizite per capita aproape că s-a dublat. Este cea mai convingătoare dovadă că pe timp de criză oamenii caută salvarea în instituțiile statului, care sunt cele mai indicate să facă față unor asemenea provocări.

În postarea **Cu pași mărunți: 100 de idei minunate pentru salvarea finanțelor pentru începători** <http://www.thesimpledollar.com/2008/02/06/little-steps-100-great-tips-for-saving-money-for-those-just-getting-started>, se vede foarte clar că serviciile bibliotecare ocupă un loc destul de important. Iar de aici ideea că valoarea bibliotecii publice ca resursă comunitară se evidențiază mai ales pe timpurile crizelor financiare.

Cei care urmăresc evoluția domeniului bibliotecar cunosc faptul, că în ultimii ani bibliotecile din întreaga lume se confruntă cu mari probleme de finanțare, de identitate și chiar de supraviețuire. Cei trei piloni pe care s-a ținut până acum biblioteca nu mai fac față greutăților. Factorii de decizie politică și financiară de diferite responsabilități încearcă tot mai frecvent să contrapună biblioteca internetului, funcția de informare, axată multă vreme pe ideea lui Alvin Toffler „informația este putere”, considerată până acum piesa de rezistență a bibliotecii este preluată tot mai insistent de alți promotori de informații, care oferă mai multă informație și mult mai rapid. Aici nu se încadrează informația de interes local, care este responsabilitatea directă a bibliotecii publice, dar acest segment nu schimbă situația.

În aceste condiții biblioteca publică este într-o continuă căutare a identității. Rețeaua bibliotecilor publice din Moldova numără 1380 biblioteci. În anul 2010 bibliotecile publice au raportat un fond de 17008.1 exemplare, inclusiv 314.1 mii intrări noi; 839.1 utilizatori activi; 8253.7 vizite și 20796.8 împrumuturi. Personalul de specialitate din bibliotecile publice constituia 2470 bibliotecari (2336 echivalent norme întregi) dintre care 1201 cu studii superioare, inclusiv 783 de specialitate și 1269 cu studii medii, inclusiv 752 de specialitate.

Publicațiile cu grafie latină din colecțiile bibliotecilor publice. Deși în ultimii ani s-a înregistrat o creștere a numărului de publicații cu grafie latină din colecțiile bibliotecilor publice ponderea acestora încă rămâne mult sub așteptările beneficiarilor serviciilor bibliotecare.

Din fondul total de publicații gestionat de bibliotecile publice

(17008,1 ex), 7716,2 (sau 45,4%) sunt în limba română cu grafie latină și chirilică, (3408,9 sunt în grafie chirilică și 4248,1 în grafie latină). Deci, literatura în limba română cu grafie latină constituie 25,0% din fondul total de publicații disponibile în bibliotecile publice și 55,0% din fondul de publicații în limba română. După 20 de ani de la revenirea la grafia latină cifra rămâne destul de ne semnificativă. Conform situațiilor statistice de la finele anului 2010, cele mai mici cote de publicații cu grafie latină au fost raportate de bibliotecile raionale Drochia 7,1% din fondul total și 14,5 din fondul de publicații în limba română; Edineț cu 10,8% și respectiv 25%; Rîșcani cu 14,9 și respectiv 33,3; Florești cu 18,9 și respectiv 31,8.

Comparată cu situația bibliotecilor la nivel internațional și cu recomandările forumurilor internaționale care au tangențe cu domeniul bibliotecar, situația bibliotecilor din țara noastră apare destul de ștearsă. Acum câțiva ani a fost realizat un studiu internațional privind statistica de bibliotecă „International library statistics: trends and commentary based on the Libecon data” (Statistica internațională de bibliotecă: tendințe și comentarii bazate pe datele LIBECON). Invoc doar câteva cifre pentru a vedea cam pe unde este locul bibliotecilor din Moldova.

Calitatea și gradul de actualizare a resurselor info-documentare pot fi verificate prin **indicele mediu de înnoire a fondului**, calculat prin raportarea fondului total de publicații la achizițiile pe parcursul anului de referință. IFLA-UNESCO recomandată înnoirea fondului o dată la 7-10 ani. Media pentru țările Uniunii Europene este de aproximativ 17 ani. Media de la noi este de 54 de ani și variază foarte mult de la bibliotecă la bibliotecă, precum și de la localitate la localitate: de la 14 ani în Chișinău la 186 ani în Taraclia sau 176 ani în Edineț.

IFLA-UNESCO recomandă ca rată optimă de achiziții per capita 0,25 publicații sau 250 pentru 1000 de locuitori. Cifra înregistrată în bibliotecile publice din țară în anul 2010 a fost de 0,88 sau 88 cărți la o mie de locuitori.

Dacă luăm un indicator foarte important ce demonstrează, care este grija statului și a organelor finanțatoare locale față de cetățeni și anume cheltuieli pentru achiziția de carte per capita, acesta variază de la 64,27 euro în Danemarca la 0,68 în Bulgaria, 0,61 în România, 0,58 în Turcia, și 0,35 la noi. Media indicatorului cheltuieli total pentru întreținerea biblio-

tecilor per capita în țările Uniunii Europene este de 14,71 euro per capita, la noi aproximativ 21,8 lei sau 1,5 euro.

Este clar, că bibliotecile sunt pline cu publicații vechi, adunate în anii când procesul de editare nu era dominat de valoare ci de cu totul alte criterii. În ultimul deceniu al secolului XX cenzura ideologică a fost schimbată de cea economică și bibliotecile n-au putut să-și completeze colecțiile cu cele mai valoroase cărți editate în editurile din țară și de peste hotare. În mod special suferă bibliotecile mici din spațiul rural unde puterea financiară este extrem de scăzută, iar posibilitățile completării alternative limitate.

În aceste condiții recomandările IFLA care consideră că 10% din totalul colecțiilor trebuie să fie reprezentat de intrările din ultimii 2 ani și 30-40% - de intrările din ultimii 5 ani, vor rămâne încă pentru multă vreme doar un deziderat.

În ultimii ani bibliotecile din mai multe țări folosesc pentru a stabili necesarul de resurse financiare pentru achiziția de publicații următoarea formulă: numărul total al populației țintă înmulțit cu rata medie anuală a achiziției pe cap de locuitor (0,25) și înmulțit cu prețul mediu al unei publicații. Făcând calculul de rigoare fiecare bibliotecă poate ști de cât are nevoie pentru achiziția de publicații pentru anul viitor. Cât va primi? Este altă întrebare care depinde de mai mulți factori, dar și de abilitatea bibliotecarului de a negocia minimul necesar și a demonstra organelor finanțatoare importanța resurselor info-documentare pentru comunitate

Formarea profesională continuă. Dezvoltarea furtunoasă a tehnologiilor digitale și a rețelelor globale internet influențează masiv biblioteca și implicit profesia de bibliotecar. Posibilitățile noi de cooperare favorizate de evoluția rețelelor informaționale, naționale, locale, specializate; partajarea resurselor, rețelelor interconectate și facilitățile oferite de lucrul la distanță, solicită bibliotecarilor noi cunoștințe și competențe.

În condițiile în care practica bibliotecară se dezvoltă deosebit de dinamic, formarea profesională continuă trebuie percepută ca o verigă importantă în adaptarea bibliotecarilor la realizarea noilor obligațiuni funcționale, reieșite din creșterea rolului social al bibliotecilor în societatea contemporană, favorizat de modernizarea rapidă a tehnologiilor de informare și comunicare.

Instruirea în vederea folosirii tehnologiilor informaționale și de comunicare în masă, deosebit de importantă în condițiile actuale, trebuie să implice toți bibliotecarii, dar mai ales pe bibliotecarii de formațiune tra-

dițională, care n-au fost instruiți sub acest aspect, dar care formează baza personalului în bibliotecile de azi. Instruirea permanentă trebuie să includă activități, care să asigure bibliotecarilor și specialiștilor în știința informării o bună pregătire în domeniu, scopul final al acestora fiind îmbunătățirea serviciilor de bibliotecă și de informare în general.

Conform datelor statistice la 01.01.2010 personalul de specialitate din bibliotecile publice constituia 2470 bibliotecari (2336 echivalent norme întregi) dintre care 1201 cu studii superioare, inclusiv 783 de specialitate și 1269 cu studii medii, inclusiv 752 de specialitate.

Din anul 2006, cand a încetat activitatea Școala de Biblioteconomie din Moldova/Centrul de instruire continuă în biblioteconomie și știința informării, nici un bibliotecar din bibliotecile publice n-a avut posibilitatea să-și actualizeze cunoștințele. Problema creării unui sistem instituționalizat de dezvoltare profesională continuă despre care se discută de mai mulți ani încă rămâne nerezolvată. Ca să avem la ce ne orienta, în Danemarca, spre exemplu, bibliotecarilor din bibliotecile publice sunt propuse anual în jur de 300-400 cursuri, care implică participarea a aproximativ cinci mii de bibliotecari și toate acestea în timp ce numărul total al bibliotecarilor din bibliotecile publice este puțin mai mare de cinci mii de persoane.

Infrastructura informațională

O nouă șansă de a schimba percepția bibliotecii și a bibliotecarului de către membrii comunității, de a schimba imaginea care s-a creat în comunitate și a reda bibliotecii locul de centru cultural, comunitar, de informare, de socializare, centru de învățare pe tot parcursul vieții, etc, care-i revine pe drept este implementarea tehnologiilor de informare și comunicare.

Dar și aici situația este destul de complicată, conform situațiilor statistice pentru anul 2010, din cele 1380 biblioteci publice doar 234 (17%) dețin computere, inclusiv 149 (10%) biblioteci sunt conectate internet. Pe parcursul anului 2010 toate bibliotecile publice împreună au achiziționat 141 computere.

În anul 2010 de serviciile bibliotecilor publice au beneficiat 839,100 utilizatori unici, inclusiv 378,100 copii de până la 16 ani, care n-au cunoscut viața fără Internet. Destul de mare este și procentul tineretului, dar și a altor categorii de vârstă, care au cunoscut avantajele tehnologiilor și nu se mai pot descurca fără ele. 34% din cetățenii țării sunt utilizatori Internet. Pentru comparație, de serviciile bibliotecilor publice se folosesc doar aproximativ 23% de locuitori. În aceste condiții, atragerea acestora în

bibliotecii chiar va fi o problemă. Bibliotecarii au de muncit enorm pentru a-i convinge că biblioteca le poate fi de folos și-i poate ajuta să-și îmbunătățească calitatea vieții.

Dacă până mai ieri tot ce se referă la informatizarea bibliotecilor, la implementarea tehnologiilor de informare și comunicare, pentru majoritatea bibliotecilor de la noi, ținea mai mult de domeniului visului acum se pare că acest vis ar putea lua contur de realitate și, dacă ne pălește norocul, poate mult mai repede decât unii pot visa. Deja de câteva luni, reprezentanții Fundației Bill și Melinda Gates vor studia situația din țara noastră și vor decide în ce măsură suntem gata pentru implementarea unui proiect de asemenea proporții și importanță cum este Proiectul Fundației Gates Global Libraries. Avem de trecut un examen foarte serios. De faptul cât de uniți vom fi și cât de pregătiți de a demonstra că putem face din acest proiect o reușită, care să ducă la îmbunătățirea calității vieții pentru mii de moldoveni, în special din spațiul rural, unde la alegeri se hotărăște destinul țării, depinde decizia Fundației Gates de a ne oferi colacul de salvare. Iar acest colac de salvare înseamnă alinierea noastră în rândul vecinilor români, bulgari, ucraineni, polonezi care déjà de câțva ani au început informatizarea bibliotecilor publice cu ajutorul Fundației Gates, în cadrul inițiativei Global Libraries.

Nu trebuie să convingem pe nimeni de importanța implementării acestui proiect și de oportunitățile, care se întrevăd pentru cetățenii țării. Computerele și internetul sunt realitatea zilei de azi și fără ele, atât bibliotecile, cât și utilizatorii lor sunt marginalizați și ruși de realitate. Unii nu pot accepta această nedreptate și din ce în ce mai mulți cetățeni optează pentru prezența acestor însemne ale civilizației în familii, dar încă destul de mare rămâne și numărul celor care nu și le pot permite. Biblioteca publică este unica, care poate diminua inegalitatea digitală, respectându-și rolul de garant al protecției sociale în cultură. Aici membrii comunității trebuie să se bucure de avantajele tehnologiilor moderne, și eventual, să învețe cum să le folosească. Dacă nu biblioteca publică, atunci care altă instituție publică ar putea să-și asume aceste responsabilități specifice acestei curbe a dezvoltării? Computerul și internetul sunt la moment cele mai în vogă mijloace de informare și comunicare și fără ele majoritatea cetățenilor nu-și mai percep existența.

Bibliotecarii se conving tot mai mult că șansa de supraviețuire a bibliotecilor sunt utilizatorii și serviciile și produsele axate pe necesitățile

utilizatorilor, dezvoltarea serviciilor relative la bibliotecă în calitatea ei de loc de întâlnire, spațiu pentru învățarea neformală, activitățile culturale și evenimentele de importanță pentru membrii comunității.

Biblioteca 2.0 care a constituit tema prioritară în activitatea bibliotecilor în anul 2010 înseamnă o nouă generație de servicii de bibliotecă bazate pe exploatarea inteligenței colective și pe implicarea utilizatorilor în activitatea bibliotecii și în viața comunității. Sigur, că în varianta ideală această nouă generație de servicii de bibliotecă ar trebui să se bazeze pe tehnologiile de informare și comunicare. Însă bibliotecile care încă nu dispun de tehnologii pot fi Biblioteci 2.0 atât timp cât își axează activitatea pe utilizator, pe necesitățile acestuia de informare și cunoaștere și pe implicarea în activitatea bibliotecii.

Anul 2010 ne-a demonstrat că deși foarte greu, lucrurile pot fi schimbate și puse să lucreze în favoarea bibliotecilor. La nivel național, au fost puse bazele rețelei virtuale de informare și comunicare profesională.

Cele 47 pagini Web ale bibliotecilor, multe dintre care oferă și full-textele publicațiilor de specialitate editate de biblioteci, Blogul de biblioteconomie și știința informării, Blogul Tinerilor Bibliotecari, Blogul din pasiunile bibliografului, Blogul Bibliotecii Naționale pentru copii „I.Creangă”, cele 28 de bloguri ale Bibliotecii Municipale „B.P.Hasdeu” alte bloguri, care au apărut în mai multe biblioteci din republică, și care, încă, urmează să apară, paginile bibliotecilor pe diverse rețele de socializare formează rețeaua virtuală de informare și comunicare profesională, care unește bibliotecarii, indiferent de subordonare departamentală sau dimensiune geografică, și acestea pot evada din mrejele izolării ca să nu se simtă la periferiile profesiei.

În bibliotecile sistemului național activează aproximativ 4700 de bibliotecari sau ceva mai mult de 1% din toată populația țării. În mare parte, pentru acest segment de populație au fost create aceste instrumente Web 2.0. Ținta însă este mult mai îndelungată: să ne învățăm împreună, cum să facem mai bună viața celorlalte 99% din populația țării.

Tot ce s-a făcut în anul 2010, în vederea implementării tehnologiilor, s-a făcut fără implicații financiare suplimentare, doar în limita bugetului aprobat și acest lucru este deloc de neglijat.

La începutul anului 2011 au fost publicate rezultatele Studiului sociologic național **Fișele de raportare a cetățenilor. Republica Moldova**, realizat de Institutul de Politici Publice și Magenta Consulting cu suportul

Băncii Mondiale, a Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională și PNUD Moldova.

Scopul principal al studiului constă în evaluarea nivelului de solicitare, a accesibilității, a calității serviciilor prestate, a nivelului corupției și identificarea dificultăților cu care se confruntă cetățenii în obținerea serviciilor publice solicitate. Metodologia sondajului a fost elaborată de instituțiile Băncii Mondiale. Sondajul a fost realizat în Republica Moldova pentru prima oară și oferă informații complete, relevante și valide despre serviciile prestate de 30 de categorii de instituții publice. Printre instituțiile publice evaluate se află, bineînțeles, și bibliotecilor publice. Pe fonul acestor instituții prestatoare de servicii publice bibliotecile nu arată deloc rău. De rând cu alte întrebări, respondenților li s-au solicitat sugestiile în vederea îmbunătățirii serviciilor bibliotecilor publice: 55% dintre respondenți sugerează îmbunătățirea finanțării bibliotecilor, 21% – îmbunătățirea competențelor personalului, 14% – organizarea (reorganizarea spațiilor), 7% – accesul la informația de calitate, 3% sugerează un comportament mai politic al personalului.

Este clar că bibliotecile trebuie ajutate pentru a putea ajuta la rândul lor, dar și pentru a corespunde doleanțelor și necesităților utilizatorilor. Fără o grijă aparte din partea statului și a autorităților locale aceste instituții atât de apreciate în toată lumea nu au mari șanși de izbândă. E posibil că Fundația Gates va include bibliotecile publice din Moldova în proiectul Global Libraries, dar pentru a scoate bibliotecile țării din impas nu este suficient. Va fi necesară și implicarea factorilor de decizie de nivel național și local. Poate fi ajutat doar cel care se ajută singur. Să încercăm să răspundem la întrebarea: suntem săraci pentru că investim puțin în bibliotecă, sau investim puțin în bibliotecă pentru că suntem săraci?

CRONICA SIMPOZIONULUI ȘTIINȚIFIC ANUL BIBLIOLOGIC

Ideea acestei cronici mi-a venit cu patru ani în urmă, când împreună cu colegii mei începeam pregătirile pentru cea de-a 175-a aniversare a Bibliotecii Naționale. Poate este bine că n-am dus ideea la bun sfârșit, atinci, pentru că ar fi lipsit patru ani până la rotungimea acestei aniversări. Douăzeci de ani! Ce vârstă poate fi mai frumoasă? Mai ales că această numărătoare a pornit din start cu un potențial puțin spus de invidiat. Greu de numărat câți dintre colegii mei au avut norocul să participe la toate cele douăzeci de ediții ale Simpozionului Științific Anul Bibliologic. Eu l-am avut și nu cred că aș putea scrie acum mai frumos, despre această activitate, decât am scris în «Gânduri la un jubileu» (Magazin Bibliologic, 2007, nr. 2, p. 111) «Printre multele manifestări organizate de-a lungul anilor cea mai dragă sufletului rămâne Anul Bibliologic. În șaisprezece ediții câte au fost organizate, până în prezent, (până în anul 2007-n.a.) s-au întâmplat atâtea lucruri frumoase, atâtea întâlniri și experiențe, atâtea comunicări care au făcut onoare bibliotecii, dar și celora veniți să ne cunoască, din alte părți. Din an în an această manifestare a luat amploare, ajungând să devină nu numai o întrunire profesională și o manifestare de referință a Bibliotecii Naționale, dar și o sărbătoare de suflet, așteptată de toată lumea...».

În anul 2007, când făceam prima tentativă de-a înjgheba Cronica, știind cât de mare a fost implicația dlui Alexe Rău în organizarea tuturor celor 16 ediții ale Anului Bibliologic și că însăși elaborarea concepției Anului Bibliologic îi aparține, i-am trimis prin e-mail prima variantă a materialului, „la judecată”. Mesajul de răspuns al dlui director a întrecut așteptările mele, pentru că am descoperit în el lucruri pe care nu le-am cunoscut niciodată și sunt sigură ca nu le-au cunoscut nici colegii mei. Alexe Rău îmi scria, între altele:

„... Să-ți spun câteva cuvinte despre cum a fost începutul. După ce comisia formată din cei 28 de experți a elaborat modelul strategic al SNB și el a fost aprobat la colegiu, la o ședință operativă dl Ungureanu și dl Andrievski, viceministrul, au pus problema găsirii unor pârghii care să ne ajute să realizăm modelul cu adevărat, să nu lăsăm să împărtășească soarta multor planuri de perspectivă, cum se numeau ele atunci, care au rămas să zacă prin sertare și nu au mai fost realizate. La sfârșitul săptămânii, după ce am discutat în direcție mai multe propuneri, dl Colac (pe atunci, conform concepției noi a SNB și ordinului ministrului, eu mă numeam director general al bibliotecilor din Moldova, cu reședință la BNRM; activitatea căreia era și ea sub diriguirea mea) a ales propunerea mea care se reducea la următoarele: Pentru a face ca modelul strategic al SNB să se realizeze, e nevoie de o asigurare managerială specială pentru asta, planificarea, informarea și darea de seamă anuală fiind întotdeauna verigile forte ale unui sistem de management. Managementul modelului prevedea și el aceste funcții, numai că eu cu Eugen ne-am gândit să le dăm o alură necazonă. Pivotal celui impact managerial trebuia să-l constituie două componente manageriale de bază (planificarea și raportatul de îndeplinire), dar în forme noi, europene. Aceste două elemente eu am propus să le concepem și să le numim Seminarul Național al managerilor de bibliotecă (planificarea) și simpozionul științific „Anul bibliologic”, care se vedea ca un fel de trecere în revistă a ceea ce se realiza din modelul strategic în fiecare an. Ne-am ținut de această idee cam vreo zece ani. Și trebuie să spun că datorită anume acestui fapt, Modelul strategic al SNB a fost, cum au constatat toți, primul program strategic care se realiza pas cu pas. Cam de pe la a zecea ediție noi ne-am cam abătut de la această sarcină primordială a acestor două forme de activitate. În primul rând, noi nu mai deținem informația exactă, ca atunci, ce se face anual în planul reformei (al îndeplinirii Modelului). Din care cauză ne-am refugiat, dezarmați, în teme așa zis actuale (deși unele din ele au fost fertile). Tot din această cauză nu mai corespunde, conținutul, Seminarul cu Simpozionul. Căci, așa cum a fost concepția inițială, comunicările la Simpozion trebuiau să se țină pe teme și în jurul sarcinilor (orientărilor) abordate la Seminar.

Seminarele și Simpoziunile tematice sunt eficiente atunci când se trece la managementul de proiecte naționale anuale, ca în SUA. Dacă am fi mers pe această cale, am fi fost prezentat la Seminare conceptul și

sarcinile proiectului național pe anul viitor, iar la Simpozion am fi făcut schimb de opinii, dezbateri, prezentări etc. relative la proiectul național respectiv. Așa se face ca, deși Simpozioanele sunt pompoase, mai ales când chemăm mai multă lume să uimim mai întâi cu numărul de participanți, acum noi nu suntem nici acasă nici plecați, nici pe drum nici pe cărare, nici în Moldova nici în SUA sau în altă parte.

În acest sens ar trebui să avem o concepție de cercetare și dezvoltare bazată pe Modelul strategic și pe documentele foarte importante de mai dincoace ca să putem proiecta anual niste pași iar la Simpozion să ne uităm cum am pășit, ce urmă am urmat. Acest lucru nu ne împiedică să avem invitați și conferințe tematice, dar acestea din urmă trebuie să fie complementare, nu de bază.

Așa văd eu evoluția acestor două forme-gemene de activitate științifico-metodică”...

Printre manifestările care au luat naștere chiar odată cu începutul reformei bibliotecare, Simpozionul Științific Anul Bibliologic va ocupa întotdeauna un loc distinct. Această activitate științifică s-a transformat într-o frumoasă tradiție și a fost organizată an de an, fără a fi întreruptă chiar și în anii deosebit de grei din punct de vedere financiar pentru instituție. Pe parcursul celor douăzeci de ediții, de la tribuna Anului Bibliologic, comunității bibliotecare i-au fost prezentate peste 360 de comunicări, în care au fost luate în dezbateri cele mai actuale probleme și cele mai reușite experiențe ale domeniului, atât la nivel național, cât și internațional, mișcarea de idei în biblioteconomie și știința informării, prioritățile de perspectivă, schimbarea în toate aspectele ei, în felul acesta Simpozionul, aducând un aport incontestabil în dezvoltarea profesională, instruirea continuă și perfecționarea calificării bibliotecarilor din toate rețelele de biblioteci.

Pentru a scoate în relief gradul de implicare a specialiștilor din domeniul în această manifestare științifică de anvergură, Departamentul Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie a făcut **Topul celor mai activi participanți cu comunicări**. Rezultatele nu surprind, demonstrează doar o cunoscută stare de lucruri. Iată cum arată ierarhia cantitativă: Alexe Rău – 15 comunicări, Lidia Kulikovski și Ludmila Corghenici – câte 14 comunicări, Vera Osoianu – 13 comunicări, Nina Negru și Eugenia Bejan – câte 10 comunicări, Claudia Balaban și Petru Racu – câte 9 comunicări, Larisa Gologan și Tatiana Costiuc – câte 8 comunicări. Tot câte 8 comunicări au prezentat Traian Brad și Ion Madan, care de mai multă vreme veghează și

această manifestare doar ca îngeri păzitori. Foarte mulți sunt cei care au prezentat între 6 și 2 comunicări, iar 109 colegi au prezentat câte o comunicare. Socoteala cantitativă este simplă, cunoscând însă valoarea celor nominalizați, nu vom pune la îndoială, nici pentru o clipă, nici calitatea prezentărilor, în care cei care de-a lungul anilor s-au perindat la tribună, au concentrat tot ce-au știut și au avut mai bun.

Axată, în primul an, pe totalurile și realizările anului precedent și prioritățile de activitate ale anului următor, manifestarea a evoluat în timp spre dezbaterăa unor probleme de mare actualitate pentru perioada sau anul respectiv.

Prima ediție a Anului Bibliologic a fost organizată, cu mare pompă, la 3 aprilie 1992 la Palatul Republicii, pe atunci Centrul Republican de Cultură și Artă, având un singur organizator – Biblioteca Națională.

Chiar de la prima ediție la lucrări participă, inclusiv cu comunicări, reprezentanți ai tuturor rețelelor de biblioteci: publice, specializate, din învățământ, sindicale, precum și ai Catedrei de Biblioteconomie, Camerei Naționale a Cărții, Societății Prietenilor Cărții, Centrului de Istorie Literară și Muzeografie „M. Kogălniceanu” – toate instituțiile care au tangențe cu biblioteca, cartea, bibliotecarul și desigur, utilizatorul.

Printre protagoniștii primului An Bibliologic au fost: Alexe Rău, care a și prezentat raportul principal „Anul bibliologic 1991”, publicat în revista Magazin Bibliologic nr.1, 1992 cu titlul „Schimbarea la față a bibliotecilor basarabene (Anul bibliologic 1991)”, Ludmila Corghenci, Vera Osoianu, Claudia Balaban, Elena Corotenco, Petru Racu, Lidia Kulikovski, Tamara Baghici, Nelly Turcanu etc. Cu câteva excepții aceste nume se vor perinda din ediție în ediție ca dovadă a unei fidelități de necrezut și a unei dăruiri profesionale totale. Numărul doi al revistei Magazin bibliologic din 1992 publica un material cu titlul „Un început ce se vrea tradiție” în care se făcea o trecere în revistă a lucrărilor simpozionului Anul bibliologic 1991, acest început, care după cum ne-au demonstrat edițiile care au urmat, chiar a devenit o tradiție frumoasă, care merită să fie continuată. În cuvântul de inaugurare a simpozionului „Anul bibliologic 1991”, domnul Tudor Colac, pe atunci șeful Direcției Creație Populară, Centre de Cultură, Biblioteci și Muze menționa că „simpozionul, pe lângă faptul că este primul de acest fel la noi, în republică, comportă o semnificație aparte și prin aceea că are în sarcină totalizarea unui an de cotitură pentru bibliotecile basarabene. Anul 1991 va intra, dacă nu în istoria mare a noastră, atunci, cu siguran-

ță, în istoria biblioteconomiei noastre, ca un an când s-a încercat și într-o anumită măsură a reușit, trecerea bibliotecilor basarabene la principiile bibliologiei europene”.

Simpozionul Anul Bibliologic 1991 a avut un răsunet enorm în rândurile comunității bibliotecare și era clar că manifestarea nu va încăpea prea multă vreme în formula inițială.

Anului Bibliologic 1992 are loc în perioada 2-3 martie, 2003 sub egida Bibliotecii Naționale, Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”, Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova și Societății Bibliofililor. Pentru prima dată la o manifestare de acest fel, de rând cu ședința în plen, sunt organizate și ședințe pe secțiuni: Bibliologie. Informare; Documentare și Bibliofilie; Istoria Cărții. Divizarea participanților pe secțiuni a permis prezentarea mai multor comunicări și folosirea mai eficientă a timpului. Pe parcursul a două zile au fost prezentate patruzeci de comunicări, reprezentând tot spectrul de probleme ale domeniului bibliotecar și domeniilor adiacente. De rând cu colegii noștri bibliotecari – reprezentanți ai tuturor tipurilor de biblioteci, au prezentat comunicări și specialiști de la Academia de Științe, Muzeul Național de Istorie, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală etc.

Această ediție a Anului Bibliologic a constituit un pas important în stabilirea relațiilor de colaborare între bibliotecile de la noi și cele din România. La lucrările Simpozionului au participat bibliotecari din bibliotecile publice din România, precum și reprezentanți de la Ministerul Culturii din București: Traian Brad, directorul Bibliotecii Județene „Octavian Goga” din Cluj-Napoca; Dimitrie Poptămaș, directorul Bibliotecii Județene Mureș; Nedelcu Oprea, directorul Bibliotecii Județene „V. A. Urechia” Galați; Marius Dobrescu, directorul adjunct al Bibliotecii Naționale a României; Gheorghe Buluță, directorul Bibliotecii Municipale „M. Sadoveanu”, București; Ion Mărunțelu, șef serviciu Bibliotecii de la Ministerul Culturii, București. Astăzi este greu de imaginat cum reușeam să primim atâția oaspeți, în condițiile în care la anul respectiv deja începea declinul financiar, care ulterior a afectat atât de mult Biblioteca și activitatea ei.

Anul Bibliologic 1993 are loc la 2-3 martie, 1994 aproape în aceeași formulă, cu ședințe în plen și trei secțiuni: Istoria Culturii, Cărții, Bibliotecii; Informare. Documentare și Biblioteconomie; Sociologia Cărții și a Lecturii. De rând cu temele tradiționale, la această ediție a Anului Bibliologic, sunt prezentate, pentru prima dată, și aspecte privind informatizarea

activității bibliotecare. De remarcă prezentarea domnului Eugen Turuta, pe atunci șeful serviciului Automatizare al Bibliotecii Naționale, „Aspectul sistemotehnic al informatizării bibliotecilor” și „Prezentarea proiectului de informatizare a bibliotecilor publice din România”, propusă auditoriului de Marius Dobrescu, directorul adjunct al Bibliotecii Naționale a României.

Anul bibliologic 1995 are loc la 28 februarie 1996 sub egida Ministerului Culturii al Republicii Moldova, Ministerului Culturii al României, Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova și Bibliotecii Naționale a României. Genericul simpozionului este „Bibliothèques – une nouvelle generation”. La această ediție a Anului Bibliologic au predominat discuțiile în jurul problemelor actuale ale biblioteconomiei. Pe fondalul acestor discuții s-a evidențiat însă foarte pronunțat comunicarea „Pledoarie pentru o nouă filozofie a biblioteconomiei”, prezentată de domnul Alexe Rău.

Pentru prima dată sunt prezentate rezultatele **Concursului republican „Cea mai reușită lucrare în domeniul bibliologiei”** și are loc premiarea câștigătorilor concursului. Regulamentul Concursului Republican pentru cea mai reușită lucrare în domeniul bibliologiei (biblioteconomie, bibliografie, bibliofilie, istoria cărții și tiparului) fusese aprobat prin ordinul nr.12 din 16.01.95 al Ministerului Culturii al Republicii Moldova.

Manifestările din cadrul Anului Bibliologic 1996 s-au ținut în zilele de 4-5 martie 1997. Pentru folosirea mai eficientă a timpului sunt organizate trei secțiuni: Biblioteconomie; Informare. Documentare; Bibliofilie. Istorie literară. În prima zi a lucrărilor, în ședința plenară, domnul Traian Brad și doamna Lidia Kulikovski au susținut conferința „Programul PHARE. Inițiativele Consiliului Europei pentru bibliotecile publice”. Marea surpriză a acestei ediții a Anului Bibliologic a fost **Topul bibliotecarilor** și premiarea celor mai buni 10 bibliotecari din țară. Criteriile pentru selectarea bibliotecarilor de top au fost elaborate de domnul Alexe Rău și cu unele modificări ne semnificative au rămas în vigoare pe parcursul mai multor ani. Pentru a doua oară are loc premiarea câștigătorilor Concursului republican pentru cea mai reușită lucrare în domeniul bibliologiei.

Începând cu această ediție Topul bibliotecarilor și Concursul republican nu vor mai lipsi din program pe parcursul mai multor ani și vor constitui atracția principală a mai multor ediții ale Anului Bibliologic, așteptată cu mult interes de comunitatea bibliotecară.

Anul Bibliologic 1997 are loc la 4-5 martie 1998. Simpozionul pro-

priu-zis are loc pe parcursul unei zile. Ziua de 5 martie a fost consacrată Conferinței generale a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova. Domnul Alexe Rău, președintele de atunci al ABRM a prezentat raportul, privind activitatea ABRM în perioada 1996-1998. De asemenea, a fost aprobat Programul de activitate al ABRM pentru anii 1998-2000.

Marea revelație a acestei ediții a fost David Case, Biblioteca Universității Ohio (SUA) care a prezentat comunicarea „Zece principii ale bibliotecilor americane”. David Case se afla în perioada respectivă în Moldova, fiind antrenat în susținerea, pe parcursul a patru luni, a cursurilor de management pentru bibliotecari, proiect realizat de Biblioteca Națională cu sprijinul financiar al Fundației SOROS Moldova, Ambasadei Statelor Unite ale Americii în Moldova și Asociației Bibliotecarilor Americani.

Anul bibliologic 1998, care a avut loc la 3-4 martie 1999 a fost primul care și-a axat lucrările pe o temă concretă și anume „Drepturile omului: probleme de acces la informație și la colecții în Republica Moldova”.

Anul bibliologic 1999, 1-2 martie 2000 are ca generic „Profesiunea de bibliotecar în societatea de tranziție” și ca implicare activă, de rând cu organizatorii tradiționali, Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională a USM. Manifestările cheie în cadrul acestei ediții au fost: conferința domnului Alexe Rău „Biblioteca Națională a Franței – un proiect și un model pentru mileniul III” însoțită de demonstrarea filmului „Biblioteca Națională a Franței – istoria imediată a unui proiect” și masa rotundă „Învățământul biblioteconomic superior în Republica Moldova la 40 de ani” unde au fost luate în dezbateri probleme de mare actualitate pentru activitatea bibliotecară, în special formarea profesională a bibliotecarilor.

Tot la această ediție a avut loc și ședința Clubului biblioteconomiștilor unde s-a vorbit despre „Fundația SOROS-Moldova și impactul ei asupra bibliotecarilor și bibliotecilor din Moldova”.

O noutate absolută pentru o manifestare de acest gen a fost lansarea cărților „Cumpăna cu două ciuturi” și „Plânsul demiurgului” de academicianul Mihai Cimpoi.

În șirul simpoziunilor un loc cu totul deosebit ocupă Anul bibliologic 2000 cu genericul „Reforma bibliotecară după 10 ani: bilanțuri și strategii de viitor”, care a avut loc la 1-2 martie 2001. În comunicarea „Un deceniu sub semnul reformei” au fost trecute în revistă cele mai importante momente care au marcat reforma bibliotecară în Moldova și au pus bazele biblioteconomiei naționale.

Printre oaspeții Bibliotecii s-au aflat Ghenadie Ciobanu, Ministrul Culturii de atunci și Robert R. Newlen, Biblioteca Congresului, SUA.

În cadrul Anului bibliologic 2000 a apărut și un element nou, au fost organizate două workshopuri: Utilizarea indicatorilor de performanță și Actualizarea descrierii bibliografice și a clasificării documentelor.

La ediția Anului Bibliologic 2001, care are loc la 1 martie 2002, pentru prima dată, de rând cu premiarea câștigătorilor Concursului republican pentru cea mai reușită lucrare în domeniul bibliologiei și premiarea bibliotecarilor de top sunt acordate și **Premiile „Gazetei bibliotecarului”**.

Manifestările din cadrul Anului bibliologic 2002, organizate la 4 martie au loc sub genericul „Bibliologia Moldovei la începutul mileniului III”. Organizarea simpozionului a fost susținută financiar de Ambasada SUA în Republica Moldova. Pentru prima dată de la începutul organizării Anului Bibliologic în 1992, moderatorul simpozionului a fost altcineva decât directorul general al Bibliotecii Naționale, și anume academicianul Petru Soltan, președintele Consiliului Științific al BNRM. Director general al BNRM domnul Alexei Rău și-a rezervat dreptul de a prezenta esul introductiv.

Oaspetele Anului bibliologic 2002 a fost domnul Bernard Margolis, Președintele Bibliotecii Publice Boston, care a prezentat comunicarea „Managementul schimbării în bibliotecă”. Un mesaj de salut a prezentat Aleisha Woodward, atașatul cultural al Ambasadei SUA în Republica Moldova. Două comunicări de excepție au prezentat protoiereul Ioan Ciuntul „Preocupări de biblică în Basarabia” și respectiv pictorul Gheorghe Vrabie „Ex-librisul și grafica de carte în câmpul schimbărilor”.

Anul bibliologic 2003 a avut loc la 12 martie 2004 și a avut ca temă principală „Bibliotecile, colaborarea și cooperarea din perspectiva globalizării”. Au fost prezentate teme de mare actualitate și mare interes pentru cei prezenți. De remarcat „Vechea noua bibliotecă în contextul vechii noii globalizări” de Alexe Rău, „Bibliotecile și societatea informațională globală” de Lidia Kulikovski, „Internet-comunicarea în bibliotecile din Republica Moldova” de Vlad Dunduc, „Rețele globale de referințe virtuale – o nouă generație de cooperare” de subsemnata etc.

Anul bibliologic 2004, 11 martie 2005 a avut printre organizatori și Biroul de Informare al Consiliului Europei în Moldova și s-a axat pe „Biblioteca – centru strategic în democratizarea societății”. Comunicarea de bază „A învăța și a trăi democrația” a fost prezentată de Lilia Snegureac, directorul Biroului de Informare al Consiliului Europei în Moldova.

Anul bibliologic 2005 a avut loc la 16 martie 2006 sub genericul: „Bibliotecile Moldovei în contextul trecerii de la Societatea Informațională la Societatea Cunoașterii”. În cadrul acestei ediții a Anului Bibliologic, domnul Alexe Rau a susținut conferința „De la Societatea Informațională la Societatea Cunoașterii: constituirea unei concepții noi asupra civilizației umane și asupra rosturilor contextuale ale institutului de bibliotecă”.

În contextul acestei conferințe s-au înscris perfect comunicările care au urmat: „Perspectiva bibliotecii virtuale a Moldovei: tehnologie, arhitectură, accesibilitate, conexiune internațională”, „Probleme ale promovării limbii și culturii naționale în mediul virtual, în lumina reglementărilor UNESCO și ale CE”, „Problemele lecturii în cadrul Societății Cunoașterii”, „Rolul bibliotecii pentru copii în promovarea valorilor Societății Cunoașterii” și toată suita de comunicări, privind activitatea bibliotecilor universitare, publice, școlare etc. prezentate sub genericul „Modelul de activitate al bibliotecilor în contextul Societății Informaționale”.

La această ediție a Anului Bibliologic, de rând, cu rezultatele concursurilor și premiilor tradiționale au fost prezentate și rezultatele **Concursului republican „Biblioteca publică – partener în promovarea proprietății intelectuale”**, precum și premiarea câștigătorilor.

Tot în cadrul acestei ediții a avut loc și Conferința extraordinară a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova.

Anul bibliologic 2006 și-a desfășurat lucrările la 28 martie 2007 sub genericul „Situția actuală și proiectele de perspectivă ale domeniului bibliotecar”. Și la această ediție au fost luate în dezbateră probleme de mare actualitate pentru comunitatea bibliotecară, precum „Vectorii, problemele și proiectele Bibliotecii Europene”, „Competențele profesionale ale specialiștilor în informare și documentare și procesul de la Bologna”, „Biblioteca electronică” etc. O temă de mare interes la această ediție a fost cea prezentată de Dan Marinescu, directorul IME, România „Revoluția TINREAD – tehnologii de ultimă oră aplicate în biblioteconomie”.

Simpozionul Științific Anul Bibliologic 2007 a avut ca temă „Implementarea tehnologiilor informaționale în bibliotecile Moldovei: situația la zi”. Comunicările au fost axate în special pe relația de corespondență în paradigma destinație echipament – resurse informaționale – servicii informaționale. În calitate de keynote speaker, Laura Kasari Hahmann, responsabil de resursele informaționale la Ambasada SUA în Varșovia, a prezentat co-

municarea „Blogs. Social bookmarking and tagging”, temă încă destul de nouă pentru comunitatea profesională din Moldova la acea vreme.

La Seminarul Național din toamna anului 2007, anul 2008 fusese declarat Anul Lecturii, deci simpozionul care a avut loc la 4 martie 2009 a avut ca temă „Anul Bibliologic 2008 – Anul promovării lecturii”. Au fost făcute publice rezultatele concursurilor „Raionul, municipiul cu cele mai eficiente aplicări ale cuantumului guvernamental la completarea bibliotecilor” și „Biblioteca cu cel mai mare indice mediu de lectură”. Premiile de încurajare au fost oferite de către Ministerul Culturii. Este prima ediție la care participă doar bibliotecile publice. Anul Bibliologic 2009, care își desfășoară lucrările la 31 martie 2010 are loc în aceeași formulă, având ca temă „Anul bibliologic 2009 – anul promovării imaginii bibliotecii publice în comunitate”. Au fost făcute totalurile activității bibliotecilor publice pe parcursul anului 2009 – an conceput drept o campanie națională de imagineri, care să scoată în prim-plan acest aspect al activității atât de important pentru prezentul, dar mai ales pentru viitorul bibliotecii. Învingătorii etapei republicane a concursului **Promovarea imaginii bibliotecii publice în comunitate** au cules roadele muncii unui an în care au dat tot ce-au avut mai bun, convingând colegii, că imaginea pozitivă nu se face printr-o campanie de un an, dar se realizează sistematic, zi de zi, an de an, folosind toate posibilitățile, cunoștințele, creativitatea și competențele profesionale.

Urmărind temele puse în discuție la cele 20 de ediții ale Simpozionului Științific Anul Bibliologic putem, practic, urmări evoluția activității bibliotecare în țară, pe această întindere de timp, iar așa cum fiecare vorbitor, pregătindu-și comunicarea, încearcă să exploreze la maximum și experiența altor țări, și evoluția activității bibliotecare și informaționale la nivel internațional.

Iată o manifestare care va rămâne în istoria Bibliotecii Naționale, în istoria activității bibliotecare naționale și va face cinste generației noastre de bibliotecari, dar mai ales celor care au conceput-o și au trudit asiduu pentru a-i spori importanța și eficiența.

Referințe bibliografice:

1. Biblioteca 2.0 – o nouă generație de biblioteci: (Materialele Seminarului Naș. al Managerilor de Biblioteci Publice 2009) / resp. ed.: Vera Osoianu. – Ch.: BNRM, 2010. – 80 p.

2. Imaginea bibliotecii publice în comunitate / Biblioteca Națională a Republicii Moldova. – Chișinău: BNRM, 2009. – 68 p.

3. KULIKOVSKI, Lidia. Anul Bibliologic 2001: Analize și sinteze / L. Kulikovski // Gazeta bibliotecarului. – 2002. – Nr. 4. – P. 1-3.

4. OSOIANU, Vera. Anul Bibliologic 2007 / V. Osoianu // Gazeta bibliotecarului. – 2008. – Nr. 3. – P. 2.

5. OSOIANU, Vera. Gânduri la un jubileu / V. Osoianu // Magazin Bibliologic. – 2007. – Nr. 2. – P. 111.

6. RĂU, Alexe. Schimbarea la față a bibliotecilor basarabene (Anul biblioteconomic 1991) / A. Rău // Magazin Bibliologi. – 1992. – Nr. 1. – P. 109-118.

7. Sistemul Național de Biblioteci al Republicii Moldova: Model strategic (Aprobat prin Hotărârea din 24 decembrie 1991 al Colegiului Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova) // Biblioteconomia Moldovei: Cadru de reglementare. – 1993. – P. 6-49.

La Eminescu

STRUCTURA ȘI CONȚINUTURILE COMPETENȚELOR ÎN CÂMPUL BIBLIOTECONOMIEI SUB IMPACTUL PROVOCĂRILOR SOCIETĂȚII CUNOAȘTERII

Majoritatea profesioniștilor din domeniul bibliotecar aflați astăzi în vârful piramidei și ajunși la maturitate profesională s-au format ca specialiști și și-au fundamentat dezvoltarea pe ideea că la baza instituției bibliotecare se află trei piloni: spațiile, resursele și personalul. Între timp lucrurile au evoluat și astăzi nu mai putem scoate din ecuație alți trei piloni la fel de importanți: utilizatorul, tehnologiile moderne de informare și comunicare și serviciile bazate pe necesitățile utilizatorului, evoluțiile socio-culturale, și implementarea tehnologiilor. Care dintre acestea este mai important? Toți în egală măsură, și încă mulți alții adiacenți, deși unii și-au mai șters din contur, iar alții se impun insistent pe prim-plan.

Competențele ce țin de pilonii tradiționali (spații, resurse, personal) ai bibliotecii trebuie dezvoltate și ajustate noilor realități. Spațiile fizice deși rămân în continuare destul de importante și fără ele nu poate fi concepută o bibliotecă (rezultatele Studiului sociologic **Fișele de raportare a cetățenilor. Republica Moldova**, demonstrează că 14% dintre respondenți văd îmbunătățirea serviciilor bibliotecilor publice prin organizarea / reorganizarea spațiilor) pentru foarte mulți utilizatori nu mai sunt la fel de relevante ca anterior. Foarte multe persoane preferă să acceseze resursele și serviciile bibliotecii de la distanță, și dacă se poate, fără a părăsi domiciliul sau locul de muncă și nu numai în orele convenționale, dar la orice oră de zi sau de noapte și de oriunde s-ar afla.

Cu resursele infodocumentare localizate într-un spațiu anume este aceiași poveste, pentru că utilizatorii, sau marea lor majoritate, doresc recepționarea informației urgent și primul lucru pe care îl fac este să acceseze un motor de căutare, fenomen atestat și de experiența bibliotecilor din alte țări

(Studiul OCLC *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale*, 2005, 2010). Deci, observăm că din primul bloc rămâne la fel de conturat ca anterior doar bibliotecarul.

Să vedem ce se întâmplă cu blocul doi de factori: utilizatori, tehnologii, servicii. Conceptul Biblioteca 2.0 a scos în prim plan utilizatorul și serviciile centrate pe utilizator și pe necesitățile acestuia de informare, învățare, documentare, dezvoltare, socializare, recreare etc. Majoritatea profesioniștilor și experților domeniului bibliotecar atunci când se pronunță asupra conceptului Biblioteca 2.0 accentuează faptul că Biblioteca 2.0 nu înseamnă neapărat servicii noi bazate pe tehnologii și că bibliotecile care au tehnologiile doar în perspectivă pot oferi servicii noi centrate pe utilizator și, respectiv, cu implicarea utilizatorului. Dar, cunoscând profilul utilizatorilor moderni, mai ales a celorla din generația în formare care constituie majoritatea utilizatorilor bibliotecilor, e lesne de înțeles că piesele de rezistență ale bibliotecii moderne sunt și vor fi în continuare tehnologiile de informare și comunicare și în special instrumentele Web. Deci, conceptul Biblioteca 2.0 scoate în prim plan utilizatorul, iar prin insistența asupra unor aspecte ce țin de atitudini, mentalități, competențe și bibliotecarul.

*Evoluția domeniului dictează tot mai insistent dezvoltarea competențelor vechi, dar și dobândirea unor competențe noi fără de care bibliotecarul nu mai poate face față utilizatorului modern, profilul căruia se schimbă rapid. Această schimbare a utilizatorului, ca rațiune de existență a bibliotecii și a domeniului în general, este dictată de modernizarea spectaculoasă a tehnologii de informare și comunicare. Din articolul „Ce părere are creatorul conceptului Web 2.0 despre companiile Microsoft, Apple și Google” publicat recent în www.capitala.ro și preluat de pe **Blogul de biblioteconomie și știința informării** <http://clubbib.wordpress.com/2011/11/24/ce-parere-are-creatorul-conceptului-web-2-0-despre-companiile-microsoft-apple-si-google> recepționăm contrariați mesajul că „Expertul în Internet și editorul Tim O’Reilly consideră că termenul Web 2.0, pe care l-a inventat pentru a defini un web mai dinamic și mai interactiv, este unul învechit și depășit”. Deși multă lume încă n-a ajuns să înțeleagă esența webului 2.0, care a făcut atâta valvă în lumea tehnologiilor informaționale, a bibliotecii 2.0 etc. aflăm de la chiar părintele conceptului că aceste noțiuni sunt deja depășite.*

Și poșta electronică, care a făcut o adevărată revoluție în domeniul comunicării, la 40 de ani de la apariție, începe să piardă teren în favoarea

rețelelor de socializare, dominate, mai ales, de utilizatorii din generația net. Articolul *“Confruntarea titanilor. Email versus rețele sociale”* publicat recent pe www.gandul.info preia o știre emisă de BBC conform căreia Mark Zuckerberg, fondatorul Facebook a declarat în cadrul prezentării de la lansarea noii platforme de mesaje a Facebook că email-ul nu mai este viitorul comunicațiilor. *“Noi nu suntem de părere că email-ul mai reprezintă sistemul modern de comunicare prin mesaje”*, a spus fondatorul Facebook.

Este evident că devine tot mai greu să ținem pasul cu evoluția domeniului IT care influențează enorm biblioteca.

În aceste condiții, câți dintre noi nu ne întrebăm sau nu suntem întrebați în ultimii ani, care sunt șansele de supraviețuire a bibliotecii în era electronică, când tot mai multe surse informaționale sunt disponibile în rețeaua globală internet, iar utilizatorii sunt tot mai versați în tehnologiile moderne de informare și comunicare? Cât de convinși suntem că vom putea face față tehnologiilor care se modernizează tot mai rapid și utilizatorilor care devin tot mai deștepti și independenți și contează tot mai mult pe forțele proprii, atât în procesul de căutare a informației cât și în procesul de evaluare a ei? Bibliotecarii din țările dezvoltate care s-au ciocnit de aceste întrebări mult mai înaintea noastră afirmă cu tărie că putem face față atât decidenților politici și financiari, cât și utilizatorilor de care în egală măsură depinde rezistența în timp a bibliotecii. Și deși soluțiile posibile sunt multe și diverse, toți sunt unanimi într-o singură privință – condiția obligatorie pentru aceasta este schimbarea.

Despre importanța schimbărilor în domeniul bibliotecar, în special la nivel de mentalități și atitudini discutăm deja de peste două decenii. Deci, deloc întâmplătoare tema generică pentru întrunirea 2011 a Conferinței Directorilor Bibliotecilor Publice Raionale/Municipale/Orășenești din Republica Moldova (CoDiBiP) „Bibliotecarul public moldovean ca obiect și ca subiect al schimbării”.

În cartea „Sensul schimbării în universul infodocumentar”, care deși emană suficient optimism pentru viitorul domeniului nostru de activitate, cunoscutul bibliolog român Ion Stoica lansează și ideea că „apocalipsa intelectuală nu poate fi închipuită decât ca o lume fără biblioteci”. Este o avertizare foarte fină, dar cu o bătaie foarte lungă din care trebuie de înțeles că nu ne putem juca la infinit cu noțiunea de schimbare fără a schimba în esență nimic. Potrivit domnului Stoica în perimetrul infodocumentar...

schimbarea vine mai des din exterior, ca o presiune, ca o amenințare”. Iar aceasta înseamnă că noi nu suntem stăpâni pe situație și doar ne lășăm duși de val. Un val, pentru noi, s-ar putea să fie și Programul Fundației Gates Global Libraries, care în caz de reușită chiar va însemna pentru comunitatea noastră acceptarea necondiționată a schimbării. Pentru bibliotecari această schimbare implică mentalități, atitudini, competențe, comportament etc.

Schimbările domeniului bibliotecar vor fi impulsionate de: procesele globale de informatizare; dezvoltarea TIC, a pieței produselor și serviciilor informaționale, politica de dezvoltare a statului, reformarea diverselor domenii de activitate etc. Procesele dinamice de dezvoltare a societății și implicit a bibliotecilor vor impune noi competențe profesionale bibliotecarului, care nu mai este doar custode al colecției de publicații, dar și cunoscător al TIC, navigator în resursele informaționale electronice din internet, promotor al culturii informaționale, manager și marketolog al sferei resurselor infodocumentare etc. În virtutea unei tradiții înrădăcinate în timp, bibliotecarii continuă să fie considerați specialiști de formațiune enciclopedică, iar aceasta presupune că diapazonul competențelor lor trebuie să fie cât mai larg, ca să poate răspunde necesităților tuturor categoriilor de utilizatori ai serviciilor bibliotecare.

Există o problemă care trebuie să ne facă foarte atenți. Atât decidenții politici și financiari, cât și reprezentanții mass-media, dar uneori chiar și reprezentanții mediului profesional atunci când discută vre-o problemă ce ține de domeniul bibliotecar sunt tentați să vadă mai degrabă partea negativă a lucrurilor, decât partea pozitivă, iar prin aceasta se perpetuează mitul precum că în era digitală bibliotecarii și bibliotecile nu mai sunt relevante pentru societate. Această situație chiar ar trebui să ne deranjeze serios. Pentru că aici ceva chiar nu se leagă. Nu că nu am avea probleme serioase în biblioteci, dar nici să fim mai catolici decât papa de la Roma nu este cazul. Situația bibliotecilor și problemele inerente acestei perioade trebuie analizate doar în contextul situației generale și a problemelor specifice întregii societăți. Iar situația generală este de așa natură că serviciile bibliotecilor publice cu toate problemele extra serioase cu care se confruntă biblioteca arată relativ bine în comparație cu alte servicii publice.

Să vedem dovada care ar trebui să schimbe un pic culorile în care sunt percepuți bibliotecarii și bibliotecile, cel puțin în ochii proprii, pentru moment.

La începutul anului 2011 au fost publicate rezultatele Studiului soci-

ologic național **Fișele de raportare a cetățenilor. Republica Moldova**, realizat de Institutul de Politici Publice și Magenta Consulting cu suportul Băncii Mondiale, a Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională și PNUD Moldova.

Scopul principal al studiului a fost evaluarea nivelului de solicitare, a accesibilității, a calității serviciilor prestate, a nivelului corupției și identificarea dificultăților cu care se confruntă cetățenii în obținerea serviciilor publice solicitate. Metodologia sondajului a fost elaborată de instituțiile Băncii Mondiale. Sondajul a fost realizat în Republica Moldova pentru prima oară și oferă informații complete, relevante și valide despre serviciile prestate de 30 de categorii de instituții publice. Printre instituțiile publice evaluate se află, bineînțeles, și bibliotecile publice.

Pe fonul acestor instituții prestatoare de servicii publice bibliotecile nu arată deloc rău. Despre rezultatele acestui sondaj la mod general vom discuta pe parcurs, dar și cu diverse ocazii. Există însă unele aspecte ce au legătură directă cu bibliotecarul, profesionalismul acestuia, competențele, comportamentul etc. pe care trebuie să fundamentăm tezele ce urmează.

În contextul temei în discuție, sunt deosebit de importante pentru noi răspunsurile la întrebarea ***Care sunt dificultățile cu care se confruntă respondenții în procesul de obținere a serviciilor bibliotecilor publice?*** 9% dintre respondenți menționează lipsa informației, 4% – indiferența personalului, câte 3% de respondenți menționează dezorganizarea, calitatea nesatisfăcătoare și timpul îndelungat de așteptare, care depind și ele de bibliotecar, 2% indică brutalitatea, incompetența și problemele greu de rezolvat, 1% menționează corupția și birocrăția. Deci, în sumă totală, respondenții care au pretenții față de prestația bibliotecarilor sunt mai mulți decât cei care menționează lipsa informației, adică insuficiența și calitatea necorespunzătoare a resurselor infodocumentare.

Aceste cifre trebuiesc analizate foarte serios și luate măsuri urgente de redresare a situației, pentru că dacă lipsa informației să zicem că nu depinde de vrerea bibliotecarului, toate celelalte dificultăți pot fi înlăturate prin implicarea și ce-i mai important prin schimbarea acestuia. Respondenților li s-au solicitat sugestii în vederea îmbunătățirii serviciilor bibliotecilor publice. 55% dintre respondenți sugerează îmbunătățirea finanțării bibliotecilor, **21% – îmbunătățirea competențelor personalului**, 14% – organizarea (reorganizarea spațiilor), 7% accesul la informația de calitate, 3% sugerează un comportament mai politic al personalului. Deci, 38% din-

tre respondenți leagă, într-un fel sau altul, problemele ce țin de îmbunătățirea serviciilor bibliotecare de persoana bibliotecarului. Analizând situația ce se desprinde din tablou putem nutri speranța că noi încă putem schimba percepția și putem câștiga membrii comunității de partea noastră. Iar ei pot fi avocații cei mai de seamă ai bibliotecilor. Așa cum s-a întâmplat în Anglia atunci când decidenții au încercat să reducă biblioteci și bibliotecari pentru a face față efectelor recesiunii.

Care este situația în bibliotecile lumii? Studiul OCLC „*Percepția bibliotecilor și resurselor informaționale*” (2005, 2010) scoate în relief faptul că respondenții sunt în general satisfăcuți de biblioteci și bibliotecari. Dar atenție! Nu planifică să vină la bibliotecă mai des în viitor. 77% dintre respondenții care au nevoie de asistență la căutarea informației au fost de acord cu faptul că în procesul de căutare a informației ajutorul bibliotecarului este de mare valoare. O parte considerabilă de respondenți au indicat că ajutorul acordat de motoarele de căutare este la fel de valoros ca și asistența bibliotecarului. Pentru respondenții din SUA ajutorul bibliotecarului este mai apreciat decât cel al motorului de căutare. Calitatea informației oferite de bibliotecari și de motoarele de căutare este apreciată aproape egal. Cât privește cantitatea informației și viteza de obținere a acesteia respondenții acordă o ușoară prioritate motoarelor de căutare. Respondenții au indicat asociații negative vis-a-vis de personalul bibliotecii, folosind următoarele calificative: neprietenoși, nepricepuți, greu de găsit, de nici un ajutor. Este clar că cetățenii pretind bibliotecarilor să fie competenți, inteligenți, cultivați, toleranți, prietenoși. Se propune de asemenea, să fie mărit numărul bibliotecarilor de referință, iar aceasta nu înseamnă decât că utilizatorii au nevoie de competențele bibliotecarilor. În vâltoarea discuțiilor despre relevanța bibliotecii și a bibliotecarului în era internetului s-a conturat o idee favorabilă profesiei noastre, care constă în faptul că în marea haotică de informații digitale care cresc rapid în cantitate, internetului îi sunt indispensabile anume competențele bibliotecarului care știe cum să găsească, să evalueze, indexeze, structureze, prezerveze informațiile de valoare, pentru ca acestea să fie cât mai vizibile în procesul de căutare. Tehnologiile sunt inutile dacă informația nu poate fi localizată, filtrată, organizată și accesată. Prin tradiție bibliotecarii sunt în prim planul diseminării informaționale și ei vor rămâne acolo dacă își vor dezvolta competențele în așa fel ca să poată pune tehnologiile să lucreze în folosul bibliotecilor și implicit în folosul utilizatorilor. În condițiile schimbărilor constante care au loc în toate sfere-

le de activitate, eficiența bibliotecii va depinde tot mai mult de dezvoltarea și aplicarea în practică a competențelor, de nivelul de flexibilitate al bibliotecarilor, de capacitatea de adaptare la aceste schimbări. Toate acestea reclamă bibliotecarului modern actualizarea permanentă a competențelor profesionale, tehnologice și personale.

Dezvoltarea furtunoasă a tehnologiilor digitale și a rețelelor globale internet vor influența în continuare masiv biblioteca și implicit profesia de bibliotecar. Posibilitățile noi de cooperare favorizate de evoluția rețelelor informaționale, naționale, locale, specializate; partajarea resurselor, rețelelor interconectate și facilitățile oferite de lucrul la distanță, vor solicita bibliotecarilor în permanentă noi competențe.

Factorii principali care vor influența și motiva schimbarea în domeniul bibliotecar în anii care vin vor fi:

- Tehnologiile și modernizarea permanentă și rapidă a lor. (Ca și multe alte domenii biblioteconomia este profund influențată și modelată de modernizarea TIC).

- Comportamentul utilizatorilor. (Dacă raportul OCLC *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale* efectuat în anul 2005 menționa că 84% de utilizatori încep căutarea informației, utilizând un motor de căutare și doar 1% începând de la pagina web a bibliotecii, raportul efectuat în anul 2010 menționează că acum nimeni nu mai începe căutarea informației, pornind de la pagina web a bibliotecii. 82% – din totalul utilizatorilor de internet încep navigarea prin a căuta pe unul din motoarele de căutare).

Cele mai serioase **Bariere în calea schimbării** se anunță a fi: **insuficiența competențelor și abilităților necesare bibliotecarului erei cunoașterii și profilul și personalitatea bibliotecarului.**

Cum pot fi îmbunătățite serviciile bibliotecii publice?

Dacă fundamentăm întrebarea pe rezultatele sondajului național, iar acestea sunt cifre reale realizate de instituții independente care n-au avut motive să denatureze în vre-un fel realitatea, este clar că avem probleme mari ce țin, în special, de:

- competențele bibliotecarului (21% menționează necesitatea îmbunătățirii competențelor, 14% – organizarea (reorganizarea spațiilor);

- comportamentul bibliotecarului (indiferență, brutalitate, corupție, birocrație etc.).

Responsabilitatea bibliotecarilor, în special a managerilor este de a ține sub control și a rezolva aceste probleme. Partea bună a lucrurilor constă în

faptul că ele sunt ușor de rezolvat, iar rezolvarea depinde în mare parte de noi, bibliotecarii, de disponibilitatea, bunăvoința și chiar ambiția noastră de a schima lucrurile și a le face să meargă mai bine.

Ce trebuie să cunoască un bibliotecar pentru a asigura eficiența activității instituției pe care o are în gestiune:

- comunitatea: particularitățile etnice, religioase, preferințele politice etc. Bibliotecarul trebuie să promoveze diversitatea culturală, să susțină persoanele descendente din diverse culturi;
- necesitățile de informare și cunoaștere ale membrilor comunității;
- resursele pe care le are în gestiune;
- căile și metodele de promovare a resurselor, produselor și serviciilor;
- tendințele de dezvoltare ale biblioteconomiei moderne etc.

Competențele necesare bibliotecarului erei cunoașterii se desprind din rolurile și responsabilitățile specifice domeniului. Marea problemă a bibliotecarilor este că ei își asumă roluri noi, sigur în dependență de posibilitățile și tehnologiile de care dispun, dar cu greu renunță la rolurile vechi. Aici trebuie să potrivim bine balanța, și mai ales între cele două mari valori: promovarea informației și promovarea cărții și a lecturii.

Roluri tradiționale specifice bibliotecarului:

- custode – selectează, organizează, asigură prezervarea și pune în acces resursele infodocumentare în diverse formate;
- consultant – asistă utilizatorul în procesul de căutare, evaluare și utilizare a resurselor;
- manager – gestionează activitatea bibliotecii, asigură comunicarea cu utilizatorii, cu bibliotecarii din instituție și din alte instituții adiacente, cu fondatorii, partenerii etc.

Roluri specifice bibliotecarului erei cunoașterii:

- identifică, organizează, asigură prezervarea și oferă acces la resursele informaționale tradiționale și digitale;
- asimilează TIC, relaționează cu specialiștii IT în vederea creării resurselor digitale și asigurarea accesului în rețea;
- instruește clienții în vederea utilizării TIC, a internetului, a motoarelor de căutare, a revistelor electronice etc;
- contribuie la crearea și dezvoltarea instrumentelor web (pagini web, bloguri etc.);

- utilizează rețelele de socializare pentru diseminarea informației și a conținuturilor etc.

DEX-ul oferă următoarea definiție a competențelor: „**COMPETENȚĂ, competențe**, s. f. Capacitate a cuiva de a se pronunța asupra unui lucru, pe temeiul unei cunoașteri adânci a problemei în discuție; capacitate a unei autorități, a unui funcționar etc. de a exercita anumite atribuții”.

Potrivit altor izvoare competențele: reprezintă o combinație de cunoștințe, deprinderi, abilități, aptitudini, modele de comportament care sunt vitale pentru succesul instituției, realizările personale și dezvoltarea carierei. Noțiunea de **ABILITĂTE, abilități**, s.f. (La sg.) este explicată de DEX prin: îndemănare, iscusință, pricepere, dibăcie. ♦ (La pl.) Deprinderi, obiceiuri, șmecherii, șiretlicuri.

Aptitudinile pot fi un talent ori o pricepere înnăscută; sau pot fi obținute prin educație, inclusiv prin formarea profesională continuă.

De ce se impune această discuție despre competențe? Cunoașterea propriilor competențe permite: aplicarea corespunzătoare a acestora la locul de muncă; demonstrarea valorii în ochii managerului, echipei, utilizatorilor; stabilirea standardelor de excelență care urmează a fi atinse; stabilirea standardelor pentru cei care concurează pentru aceeași poziție.

Literatura de specialitate definește următoarele **tipuri de competențe**:

- **Profesionale**: competențe care se aplică direct la felul cum munciți sau competențe de care aveți nevoie pentru un anumit loc de muncă (în baza lor persoana este evaluată la locul de muncă; sunt bază pentru angajarea în câmpul muncii și ocuparea unui post anume).

- **Personale**: reprezintă caracteristici de dezvoltare personală; sunt legate indirect de postul ocupat (influențează profesionalismul).

- **Tehnologice** – unele izvoare le încadrează în cele profesionale, altele le evidențiază ca set separat și le pun pe picior de egalitate în rând cu competențele profesionale și cele personale.

- **Competențe profesionale**. Bibliotecarul erei cunoașterii este expert în cunoaștere și resurse informaționale; posedă abilitatea de a selecta, evalua, indexa, prezerva, disemina resursele infodocumentare pe diverse formate; evoluează necesitățile informaționale ale clienților; creează produse și servicii eficiente care să corespundă necesităților utilizatorilor din aria de servire; utilizează în activitate tehnologiile moderne de informare și comunicare; instruieste clienții în vederea utilizării TIC; elaborează baze

de date on line; îmbunătățește permanent serviciile pentru utilizatori în corespundere cu necesitățile în continuă schimbare ale acestora. Aptitudinile necesare pentru dezvoltarea acestor competențe profesionale sunt: analiză, diagnoză, cercetare, comunicare, organizare, coordonare, identificare, intervievare, clasificare, ordonarea priorităților, promovare etc. Competențele profesionale probabile indică – de ce aveți nevoie pentru a putea demonstra cele mai potrivite competențe necesare postului pe care îl aveți sau doriți să-l obțineți.

- **Competențe personale:** Bibliotecarul modern trebuie să fie pregătit: să muncească eficient; să posede abilități de comunicare efectivă; să fie dispus să învețe pe parcursul întregii vieți; să-și perfecționeze calificarea pe parcursul întregii cariere; să demonstreze valoarea contribuției personale; să facă față schimbărilor permanente și să poată înțelege valoarea oferită de oportunitățile noi; să vadă avantajele parteneriatelor; să trateze clienții cu respect și încredere; să-și poată asuma condiția de lider și de a lucra în echipă; să fie flexibil și să posede o atitudine pozitivă față de oameni și evenimente etc. Competențele personale indică: aptitudinile și preocupările care trebuie să caracterizeze bibliotecarul pentru a crește profesional.

În ultimii ani profesioniștii ai domeniului și organizații de profil au făcut eforturi pentru a identifica competențele de bază de care au nevoie bibliotecarii pentru a face față exigențelor erei digitale. În anul 2009 Consiliul ALA a aprobat **Competențele de bază în biblioteconomie** (Traducerea documentului poate fi accesată pe Slideshare: <http://www.slideshare.net/cdbclub/ala-competente-traducere>). Competențele recomandate de ALA sunt structurate în 8 categorii, și anume: Bazele profesiei; Resurse informaționale; Organizarea cunoștințelor și a informației; Cunoștințe și competențe tehnologice; Referințe și servicii pentru utilizatori; Cercetare; Educație continuă și învățare pe tot parcursul vieții; Administrare și management. Observăm că aici competențele tehnologice sunt plasate pe locul 4 imediat după competențele ce țin de „Organizarea cunoștințelor și a informației”. Iată, care sunt **Cunoștințe și competențe tehnologice** pe care ALA le reclamă bibliotecarilor din toate tipurile de biblioteci, inclusiv bibliotecile publice:

- Tehnologiile de informare, comunicare, asistare, și conexe care influențează resursele, furnizarea serviciilor, și utilizarea bibliotecilor și a agențiilor de informare.

- Aplicarea tehnologiilor și a instrumentelor de informare, comunicare, asistare, și conexe în conformitate cu etica profesională și normele în vigoare privind serviciile și aplicațiile.

- Metodele de evaluare ale eficacității și eficienței produselor și serviciilor bazate pe tehnologii.

- Principiile și tehnicile necesare pentru identificarea și analiza tehnologiilor și inovațiilor în curs de dezvoltare, în scopul de a recunoaște și a pune în aplicare tehnologiile relevante îmbunătățite”.

După părerea mea, setul de competențe tehnologice este prezentat mult mai explicit în lucrarea **Competency Index for the Library Field / Indexul competențelor în câmpul biblioteconomiei** http://ks.webjunction.org/c/document_library/get_file?folderId=67024497&name=DLFE-16500008.pdf elaborată de WebJunction în baza celor mai reprezentative lucrări semnate de practicieni și lideri ai domeniului biblioteconomic, precum și de organizații de profil. Lucrarea poate fi de mare ajutor managerilor bibliotecilor la elaborarea programelor de formare profesională continuă, precum și la elaborarea fișelor posturilor. O informație succintă despre WebJunction poate fi accesată pe <http://clubbib.wordpress.com/2010/11/12/posibilitati-de-instruire-online>. „WebJunction este o comunitate pentru instruirea online fondata printr-un program colaborativ și activează în vederea asigurării personalului bibliotecar cu resursele necesare pentru dezvoltarea unor biblioteci relevante. De la lansarea în 2003, WebJunction a ajutat mai mult de 50 000 de bibliotecari să-și formeze abilitățile necesare pentru a face față provocărilor specifice bibliotecilor de azi. Participarea este gratuită și toți sunt bineveniți. Axa de activitate include tehnologiile, managementul și serviciile, de rând cu accesul public în bibliotecile mici și cele din spațiul rural.

În anul 2002, fundația Bill și Melinda Gates a oferit pentru OCLC un grant pentru o perioadă de cinci ani pentru fondarea unei comunități online pentru bibliotecile publice și alte organizații, care oferă acces public la informație. Programul de bibliotecă a oferit peste 40 000 de computere și acces internet la peste 11 000 biblioteci de pe întreg teritoriul Statelor Unite și Canadei”.

În **Indexul competențelor în câmpul biblioteconomiei**, competențele sunt grupate în 6 blocuri: managementul bibliotecii; competențe personale și interpersonale; servicii pentru public; servicii tehnice; tehnologii: tehnologii de bază; tehnologii: sisteme și tehnologii de informare.

Observăm că aici competențele tehnologice sunt grupate în două blocuri: Tehnologii. Tehnologii de bază și Tehnologii: Sisteme și Tehnologii de informare. Ultimul set de competențe este solicitat specialiștilor IT angajați în biblioteci.

În introducerea la primul set de competențe este specificat faptul că în condițiile în care tehnologiile pot fi utilizate la orice nivel de responsabilitate, începând cu funcționarea bibliotecii și terminând cu oferirea serviciilor și feedback-ul cu utilizatorii, orice bibliotecar trebuie să se simtă confortabil în fața calculatorului. În acest set sunt definite competențele de bază necesare tuturor bibliotecarilor pentru a putea asigura activitatea eficientă a bibliotecii, indiferent dacă se ocupă de servicii tehnice sau interacționează cu publicul. Competențele solicitate la acest nivel includ: e-mail, hardware, internet, sisteme de operare, aplicații software, instrumente web (bloguri, rețele sociale, Twitter, Facebook, YouTube, Flickr, Slideshare, GooleDocs etc.).

Al doilea set: **Competențe tehnice. Sisteme și Tehnologii Informaționale** este mai mult pentru bibliotecile mari. Aici poate exista o divizare strictă între personalul IT și bibliotecari. Fiecare manager trebuie să determine competențele necesare pentru funcționarea eficientă a instituției.

Biblioteconomiști din diverse țări au elaborate modele de competențe pentru bibliotecari din biblioteci publice, specializate, din învățământ etc. Specialiștii britanici S.Corrall și A.Briurton au propus următoarea structură a **Modelului de competențe pentru bibliotecarul public**: competențe personale: comunicare, rezolvarea problemelor etc.; competențe profesionale: managementul resurselor, organizarea cunoștințelor etc.; competențe tehnologice; cunoștințe în domeniul businessului (finanțare, cheltuieli, marketing etc.); comportament adecvat poziției de lider, orientarea la realizări, inițiativă, viziunea strategiilor de perspectivă.

În **Modelul de competențe pentru bibliotecarul public în Societatea Cunoașterii (anexa 1)** eu am evidențiat următoarele competențe strict necesare: personale, profesionale, tehnologice, comunitare și competențe din domeniul businessului.

În lumina celor expuse mai sus se vede clar cât de mult va conta în viitor pentru domeniul nostru de activitate formarea profesională continuă. Bibliotecarul erei digitale trebuie să fie dispus să învețe pe tot parcursul vieții. Și nu contează care este bagajul de cunoștințe la un moment anume, contează cât ești dispus să înveți, cât timp și resurse ești gata să investești

pentru a face față schimbărilor în general și în special schimbărilor în domeniul tehnologiilor fără de care în scurt timp activitatea bibliotecii va fi de neconceput.

Este foarte clar că schimbarea situației în domeniul bibliotecar trebuie axată pe schimbarea, în primul rând a bibliotecarului, pornind de la ideile că omul sfințește locul și pot fi făcute lucruri mari cu mijloace mici. În rețeaua bibliotecilor publice din țară există suficiente exemple care demonstrează acest lucru.

Sondajele la care am făcut referire demonstrează că biblioteca și bibliotecarul ocupă un loc distinct în comunitate. Mulți respondenți sunt de accord cu faptul că biblioteca joacă mai multe roluri, servind ca spațiu pentru instruire, loc pentru lectură, suport pentru cultura informațională, acces gratuit la computere, Internet, loc pentru instruirea și dezvoltarea copiilor etc.

Toate sondajele efectuate în ultimii ani în bibliotecile din întreaga lume demonstrează că cetățenii înaintază niște cerințe foarte clare pentru bibliotecă. În calitatea lor de spații fizice: să fie curate, confortabile, bine încălzite și luminate; să dispună de personal competent, calificat și prietenos; să aibă un program care să corespundă stilurilor lor de viață; să facă o reclamă corespunzătoare colecțiilor și serviciilor; să găsească căile adecvate pentru a ajunge la populație, precum și a atrage non utilizatorii să vină la bibliotecă.

Pentru a face față doleanțelor cetățenilor, bibliotecarii trebuie să-și îmbunătățească competențele care să se răsfrângă asupra:

- produselor și ofertelor (sporirea și actualizarea resurselor infodocumentare, modernizarea computerelor, îmbunătățirea cataloagelor etc.);
- serviciilor pentru utilizatori (extinderea programului de funcționare și ajustarea necesităților membrilor comunității, reexaminarea “regulelor” și a taxelor asociate cu folosirea materialelor de bibliotecă, oferirea posibilităților de rezervare online a materialelor, simplificarea procesului de prelungire a termenului de împrumut, extinderea perioadei de împrumut la domiciliu, îmbunătățirea metodelor de promovare a colecțiilor și a serviciilor oferite, îmbunătățirea accesului fizic și virtual etc.);
- facilităților și mediului ambiant (mărirea numărului de locuri în sălile de lectură, sporirea nivelului de confort, extinderea facilităților, reducerea gălăgiei, îmbunătățirea iluminării, încălzirea corespunzătoare a spațiilor etc.).

Procesele dinamice de dezvoltare a societății și implicit a bibliotecilor vor impune bibliotecarilor necesitatea dezvoltării permanente a competențelor profesionale, personale, tehnologice, comunitare etc. Multe dintre problemele bibliotecarilor pot fi rezolvate prin formarea profesională continuă care contribuie la aprofundarea și actualizarea cunoștințelor, dezvoltarea competențelor și abilităților în corespundere cu obligațiile funcționale, asimilarea unor noi cunoștințe și atitudini condiționate de schimbările în domeniul biblioteconomic.

Conform proiectului **REGULAMENTULUI cu privire la formarea profesională continuă a bibliotecarilor din bibliotecile publice din Republica Moldova** formarea profesională continuă a bibliotecarilor se face pe trei nivele: național, municipal/ raional și local (în cadrul bibliotecii).

Până la rezolvarea problemei la nivel național, tot greul FPC va trebui dus de bibliotecile raionale, municipale, orașenești. Bibliotecile Naționale, prin tradiție lucrează mai strâns cu bibliotecile publice – centre metodologice teritoriale, iar acestea la rândul lor diseminează informațiile și cunoștințele în rândurile bibliotecarilor din bibliotecile comunale/sătești sau respectiv, filialelor din structura bibliotecilor municipale și orașenești. Toate cunoștințele și informațiile pe care reprezentanții bibliotecilor municipale, raionale, orașenești le acumulează la întrunirile profesionale de nivel național trebuie transferate spre bibliotecarii din rețele la seminarele din teritoriu, care pot fi organizate pentru toți bibliotecarii, indiferent de specializare sau pe categorii anume de bibliotecari. Pentru pregătirea seminarelor cu participarea bibliotecarilor din bibliotecile publice comunale/sătești, responsabilii din bibliotecile raionale, municipale pot utiliza, de rând cu informațiile și cunoștințele acumulate la diverse reuniuni profesionale și informațiile din literatura și periodicele în format tradițional, informațiile plasate pe mediile noi, paginile web ale bibliotecilor, pe blogurile de specialitate, rețelele de socializare etc.

Secțiunea IFLA **Dezvoltarea profesională continuă și învățarea la locul de muncă** și-a propus pentru Conferința IFLA de la Helsinki care va avea loc între 11-17 august 2012 să dezbată tema **Bibliotecile și bibliotecarii ca forțe de schimbare prin transformare: Educația continuă ca sursa de alimentare**. Programul este structurat în cinci subteme, și anume:

- Conținut digital: Cum a schimbat accesul la conținuturile digitale situația bibliotecarului? Cum utilizează bibliotecarii conținutul digital

pentru a facilita schimbarea? Cum contribuie bibliotecarii la dezvoltarea noilor experiențe digitale pentru a satisface necesitățile utilizatorilor?

- Calitatea de lider: Care sunt modalitățile prin care bibliotecarii gestionează și dirigează schimbarea? Care sunt valorile, atitudinile, convingerile necesare unui lider pentru a facilita schimbarea?

- Advocacy: Care sunt modalitățile de succes prin care bibliotecarii pledează pentru schimbare? Care sunt câteva din lecțiile învățate despre abordările eficiente de advocacy în mediu de comunicare în continuă evoluție de astăzi? Cum bibliotecarii își pot demonstra valoarea?

- Diversitatea culturală: Cum bibliotecarii promovarea diversitatea culturală de toate tipurile (religioasă, etnică etc.)? Cum bibliotecarii se angajează în sprijinirea oamenilor reprezentanți ai diferitor culturi?

- Multilingvismul: Cum bibliotecarii oferă acces în medii multilingve, schimbând căile prin care informația este achiziționată, gestionată și diseminată?

Toate discuțiile din cadrul acestei conferințe se vor axa pe dezvoltarea profesională continuă ca factor-cheie în formarea bibliotecarului modern care să poată facilita și dirija schimbarea.

Cam acestea sunt aspectele principale pe care ar trebui să axăm și noi în viitorul apropiat toată activitatea de formare profesională continuă a bibliotecarilor, indiferent dacă este vorba de nivel național, teritorial sau local.

În anul 2012 urmează să ne unim eforturile și să încercăm o evaluare a potențialului intelectual al bibliotecilor, să încercăm să facem bibliotecarii, mai ales, cei din bibliotecile mici din spațiul rural să înțeleagă că viitorul bibliotecii și al profesiei depinde de felul cum se vor schimba și se vor adapta noilor realități, cum vor dezvolta competențele, cum vor motiva utilizatorii să vină la bibliotecă și îi vor convinge că biblioteca le poate fi de folos. Este cunoscut faptul că atunci când ne propunem redresarea situației într-un domeniu anume trebuie să reieșim din context și să ne bazăm pe resurse și posibilități reale. Bibliotecarii trebuie să iasă din ilegalitate, să se facă vizibili membrilor comunității, să găsească drumul spre cetățenii din aria de servire, să dezvolte servicii care să-i apropie de cetățeni.

Fiecare bibliotecar în parte trebuie să-și schimbe modul de activitate, dar în primul rând atitudinea și mentalitatea. Și aici ca și în anul promovării imaginii vom accentua probleme ce țin de cultura generală, de comportament, de coddressing etc. Bibliotecarii trebuie să fie bine informați, să

știe ce se întâmplă nou în lume, în țară, în localitate și să folosească toate acestea pentru a se impune în fața comunității ca sursă indispensabilă. Ar fi interesant să cunoaștem câți dintre colegii noștri au folosit la negocierea bugetului pentru anul viitor faptul că ONU a declarat în anul 2011 accesul la Internet un Drept al Omului. Poate primarii s-ar jena un pic să încalce un drept al omului, recunoscut la nivel internațional, și ar aloca resurse pentru măcar un computer și conectarea acestuia la rețeaua globală internet.

Dezbaterile despre relevanța bibliotecii și a bibliotecarului în era internetului, a motoarelor de căutare, a tehnologiilor și instrumentelor Web 2.0 prin intermediul cărora poate fi accesată orice informație și nu vor dispărea în timpul apropiat. Responsabilitatea noastră este să știm cum să apărăm atât biblioteca cât și bibliotecarul, să fim avocații bibliotecii și ai profesiei.

Studiile sociologice naționale **Fișele de raportare a cetățenilor. Republica Moldova și Utilizarea bibliotecilor publice și internetului în Republica Moldova** rezultatele cărora au fost făcute publice în acest an au scos în relief toată gama de probleme cu care se confruntă bibliotecile publice din țară. Puse cap la cap aceste două sondaje, care se completează reciproc scot în evidență un tabloul real al stării de lucruri, și anume cum sunt percepute de către utilizatorii bibliotecilor și de către cetățenii țării bibliotecile și serviciile oferite. Ambele studii sunt deosebit de valoroase, mai ales dat fiind faptul că au fost efectuate pentru prima dată. S-ar putea să se întrebe cineva de ce s-au întâmplat atât de târziu? Poate pe motiv că nici o bibliotecă sau o asociație de profil nu și-ar fi putut permite un asemenea efort financiar. Oferta Fundației Gates care a comandat cercetarea sociologică **Utilizarea bibliotecilor publice și internetului în Republica Moldova** prevedea suma de 60 mii de dolari pentru efectuarea studiului. Faptul că aceste studii au avut loc pe parcursul aceluiași an este o simplă coincidență. Există un adevăr care se desprinde din aceste două sondaje care constă în faptul că problemele bibliotecilor nu pot fi scoase din contextul general. Dacă în primul sondaj bibliotecile rupte din context se prezintă ca un dezastru total în celălalt sondaj alături de alte instituții prestatoare de servicii publice se prezintă un pic mai bine. Și nu pentru consolare dar aceasta înseamnă că în alte sectoare situația este și mai gravă decât în biblioteci.

Rezultatele studiilor reprezintă o platformă serioasă pe care putem axa activitatea bibliotecilor în anul care vine și în anii următori. Sunt probleme care pot fi rezolvate în limita bugetelor existente și cu acestea va

trebui să începem lichidarea lacunelor scoase în evidență de sondaje. La programarea activității pentru anul 2012, managerii ar trebui să prevadă următoarele:

1. Verificarea corectitudinii evidenței efectuate de bibliotecari pentru a înțelege care sunt cauzele divergențelor dintre rezultatele sondajului de 5-10% de respondenți care au apelat la serviciile bibliotecilor publice și 25% de utilizatori activi care reprezintă media raportată de biblioteci. Poate bibliotecarii încurcă cititorul activ și cititorul servit.

2. Studiarea satisfacției utilizatorilor privind serviciile oferite de bibliotecă. Studiul ar putea să ne demonstreze nu numai ce servicii așteaptă utilizatorii de la biblioteci, dar și serviciile care deja sunt depășite. Trebuie verificată ideea vehiculată tot mai frecvent de profesioniștii domeniului că bibliotecile își asumă sarcini noi fără a renunța la cele vechi, depășite de realitate.

3. Calcularea de către toate bibliotecile publice a indicatorilor de performanță, compararea acestora cu media pe țară, utilizarea la programarea activității, în discuțiile cu reprezentanții organelor de decizie locală, la negocierea bugetului.

4. Regândirea activității de promovare a cărții și lecturii. Potrivit „Barometrului Opiniei Publice”, realizat de către Institutul de Politici Publice, în noiembrie 2010, doar 1,6 % dintre moldovenii citesc în fiecare zi, 50% n-au citit nici o carte în ultimele trei luni, iar 12% citesc o dată pe lună sau mai rar. Edițiile viitoare ale FNCL trebuie să gândească niște campanii serioase de promovare a cărții și lecturii cu implicarea tuturor membrilor comunității, a societății civile, a uniunilor de creație, a factorilor de decizie politică și financiară, a organizațiilor caritabile etc.

5. Elaborarea unui material de prezentare a serviciilor oferite de bibliotecă publică care să scoată în evidență valoarea bibliotecii publice pentru comunitate.

6. Asigurarea prezenței bibliotecii, a comunității în spațiul virtual, Wikipedia, de exemplu.

7. Regândirea sistemului de dezvoltare profesională continuă a bibliotecarilor din rețea.

8. Elaborarea unui plan de promovare a bibliotecii și a serviciilor oferite care să scoată în evidență valoarea acestora.

9. Diversificarea serviciilor pentru public.

10. Elaborarea unui program de instruire a utilizatorilor și membrilor

comunității în vederea utilizării tehnologiilor de comunicare, metodelor de căutare a informației, tehnicilor de lectură etc.

Problemele mari ce țin de spații, nivel de confort, actualizarea resurselor infodocumentare, modernizarea tehnologiilor etc. rezolvarea cărora nu depinde de voința bibliotecarului vor fi promovate constant și insistent utilizând toate modalitățile disponibile și implicând toți factorii de decizie politică și financiară care-și pot aduce aportul la soluționarea lor.

Referințe bibliografice:

1. *Autoinstruirea – baza piramidei formării profesionale continue*. [on-line], Disponibil pe Internet: <http://clubbib.wordpress.com/2011/04/14/autoinstruirea-%E2%80%93-baza-piramidei-formarii-profesionale-continue/>

2. *Cât valorează internetul* [on-line], Disponibil pe Internet: <http://clubbib.wordpress.com/2011/11/09/cit-valoreaza-internetul>

3. *Ce aleg tinerii: mașină sau Internet*. [on-line], Disponibil pe Internet: <http://www.dailybusiness.ro/stiri-it-c/ce-aleg-tinerii-masina-sau-internet-68471>

4. *Cu pași mărunți: 100 de idei minunate pentru salvarea finanțelor pentru începători*. [on-line], Disponibil pe Internet: <http://www.thesimpledollar.com/2008/02/06/little-steps-100-great-tips-for-saving-money-for-those-just-getting-started>

5. *Fișele de raportare a cetățenilor. Republica Moldova*. [on-line], Disponibil pe Internet: http://www.ipp.md/public/files/Publicatii/2010/Raport_CRC_2011-01-19_Rom1.pdf

6. *GRIFFITHS José-Marie; Donald W. King*. Public libraries are particularly essential in recessions. [on-line], Disponibil pe Internet: http://www.projo.com/opinion/contributors/content/CT_libraries27_0711_AAOTO7Q_v11.4d599.html#.TkH0l8dMk6

7. KING, David Lee. *Listă de competențe și abilități pentru Bibliotecarul 2.0* [on-line], Disponibil pe Internet: <http://clubbib.wordpress.com/articole-traduceri>

8. KULIKOVSKI, Lidia. *Schimbarea nu este o oportunitate, schimbarea este o obligație*. În: *BiblioPolis*. 2011, nr.3, p.126-132.

9. *Les competences documentaires: des processus mentaux a l'utilisation de l'information*. Villeurbanne Cedex, 2002. 208 p.

10. *Libraries and Librarians as Forces for Transformative Change: Continuing Education*. [on-line], Disponibil pe Internet: <http://www.ifla.org/files/cpdwl/conference-documents/2012/cpdwl.pdf>

11. *ONU declară accesul la Internet un Drept al Omului*. [on-line], Disponibil pe Internet: <http://clubbib.wordpress.com/2011/06/06/onu-declara-accesul-la-internet-un-drept-al-omului>

12. *Perceptions of Libraries and Information Resources*. [on-line], Disponibil pe Internet: http://www.oclc.org/reports/pdfs/percept_concl.pdf

FORMAREA PROFESIONALĂ CONTINUĂ: PREOCUPĂRI STRATEGICE

Dezvoltarea furtunoasă a tehnologiilor digitale și a rețelelor globale internet influențează masiv biblioteca și implicit profesia de bibliotecar. Posibilitățile noi de cooperare favorizate de evoluția rețelelor informaționale, naționale, locale, specializate; partajarea resurselor, rețelelor interconectate și facilitățile oferite de lucrul la distanță, solicită bibliotecarilor noi aptitudini și competențe.

Extinderea masivă a internetului provoacă bibliotecarilor așa-numitul tehnostress. Internetul este perceput de mulți bibliotecari ca mare pericol, atac asupra profesiei de bibliotecar. Lucrurile se mișcă atât de repede, circuitul de idei este atât de rapid, încât bibliotecarii care urmăresc și sunt conștienți de evoluția domeniului sunt cuprinși de disperare.

Încă în anul 2005 peste 200 de angajați ai Bibliotecii Congresului au fost nevoiți să profite de pensionarea timpurie pe motiv că nu aveau suficiente cunoștințe și abilități pentru a face față noilor tehnologii. Bibliotecarii pot birui această teamă numai acumulând noi cunoștințe și abilități, învățându-se să integreze în servirea utilizatorilor formatele tradiționale și cele electronice.

Este clar că bibliotecarul viitorului va petrece din ce în ce mai mult timp în mediul virtual, care încă este un teritoriu străin și puțin explorat pentru noi, iar supraviețuirea profesiei depinde de faptul cum vom putea să adaptăm acestor schimbări valorile și abilitățile noastre.

În urma schimbărilor care s-au produs în ultimii ani bibliotecarii s-au pomenit a fi specialiști în informații într-o societate a informației și lideri culturali într-un peisaj cultural care se schimbă mereu. Așa cum bibliotecarii au rămas a fi și ultimii profesioniști de formațiune enciclopedică, necesitatea dezvoltării permanente a competențelor și aducerii la zi a cunoș-

tințelor este evidentă. Personalul trebuie pregătit sistematic pentru a face față noilor provocări și implicit dezvoltării tehnologiilor de informare și de comunicare. Deși mulți bibliotecari au învățat să folosească noile tehnologii, există puțini profesioniști care au abilitățile tehnice avansate necesare utilizării tehnologiilor informaționale și a serviciilor bazate pe tehnologiile moderne de comunicare.

În condițiile în care practica bibliotecară se dezvoltă deosebit de dinamic, formarea profesională continuă trebuie percepută ca o verigă importantă în adaptarea bibliotecarilor la realizarea noilor obligațiuni funcționale, reieșite din creșterea rolului social al bibliotecilor în societatea contemporană, favorizat de modernizarea rapidă a tehnologiilor de informare și comunicare.

Formarea profesională continuă este deosebit de importantă și pentru constituirea resurselor umane ale bibliotecilor, în condițiile, în care tot mai mulți filologi, istorici, specialiști în domeniul tehnologiilor informaționale vin să activeze aici. Pentru această categorie de bibliotecari instruirea continuă reprezintă poarta de intrare într-o comunitate profesională nouă, garanția protecției sociale și a evoluției carierei.

Literatura de specialitate sugerează necesitatea specialistului hibrid cu specializare în biblioteconomie și știința informării, tehnologii de informare și comunicare și o oricare altă specializare (în literatură, muzică, arhivistică). Convergența dintre biblioteci, muzee și arhive în mediul virtual dictează necesitatea reflectării acestor realități în formarea profesională continuă. În instruirea formală, deja, sunt exemple foarte interesante în acest sens. De exemplu, Facultatea de informatică din Zagreb, Croația, oferă diploma de magistru în biblioteconomie, arhivistică și activitate muzeală. Primele patru semestre toți studenții învață aceleași cursuri, iar după aceea aleg specializarea în unul din cele trei domenii.

Instruirea în vederea folosirii tehnologiilor informaționale și de comunicare în masă, deosebit de importantă în condițiile actuale, trebuie să implice toți bibliotecarii, dar mai ales pe bibliotecarii de formațiune tradițională, care n-au fost instruiți sub acest aspect, dar care formează baza personalului în bibliotecile de azi. Instruirea permanentă trebuie să includă activități, care să asigure bibliotecarilor și specialiștilor în știința informării o bună pregătire în domeniu, scopul final al acestora fiind îmbunătățirea serviciilor de bibliotecă și de informare în general.

Fiecare bibliotecă își definește misiunea în dependență de necesitățile

comunității care o finanțează, iar pentru a face față acestor necesități, bibliotecile trebuie să investească în programele de pregătire a bibliotecarilor în diverse domenii și în mod special în domeniul tehnologiilor informaționale pentru ca acestea să poată exploata posibilitățile oferite de tehnologii și echipamente și să asigure îmbunătățirea calității vieții cetățenilor.

În aceste condiții crește enorm importanța formării profesionale continue.

Conform datelor statistice la 1.01.09 Sistemul Național de Biblioteci din Republica Moldova număra 2941 biblioteci în care activau 4699 bibliotecari repartizați după criteriul de studii în felul următor:

- cu studii superioare – 2550;
- inclusiv de specialitate – 1322;
- cu studii medii – 2149;
- inclusiv de specialitate – 1114.

În bibliotecile publice din Republica Moldova activau 2506 bibliotecari, în același număr 1195 cu studii superioare, inclusiv 790 cu studii superioare de specialitate și 1311 cu studii medii, inclusiv 811 cu studii medii de specialitate. Din totalul de 2506 bibliotecari 1601 sau aproximativ 64% sunt cei cu studii superioare sau medii de specialitate. În spațiul rural din cei 1288 bibliotecari doar 307 au studii superioare, inclusiv 194 de specialitate. Ceilalți 981 bibliotecari posedă studii medii, inclusiv 614 posedă studii medii de specialitate. Un calcul simplu scoate în relief faptul că cei 2506 bibliotecari trebuie să participe la niște acțiuni de dezvoltare profesională continuă măcar o dată la 4 ani (pentru a corespunde *Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare cadrelor bibliotecare*), adică este nevoie de instruit 626 persoane în fiecare an sau aproximativ 52 de persoane lunar. Este o sarcină cât se poate de reală dacă luăm în considerare faptul că la etapa inițială, la nivel național, pot fi formați formatorii care, la rândul lor, vor instrui bibliotecarii la nivel local. Susținuți de instruirea la locul de muncă și autoinstruire aceștia pot avea șanse mai bune de a face față necesităților tot mai mari și mai diverse înaintate de utilizatori.

Ca să avem la ce ne orienta, în Danemarca, spre exemplu, bibliotecarilor din bibliotecile publice sunt propuse anual în jur de 300-400 cursuri, care implică participarea a aproximativ cinci mii de bibliotecari și toate acestea în timp ce numărul total al bibliotecarilor din bibliotecile publice este puțin mai mare de cinci mii de persoane.

Varianta optimă de rezolvare a problemei ar fi crearea unui spațiu educațional unic. Aceasta este o problemă de interes național și poate fi rezolvată doar prin eforturile comune ale organelor de decizie de nivel național și local, Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, Catedrei de biblioteconomie și științe ale comunicării, bibliotecilor mari care au o implicație serioasă în acest proces, asigurându-le baza practică și potențialul intelectual.

Eforturile depuse în ultimii ani în vederea creării unui sistem de formare profesională continuă la nivel național s-au lovit de mai multe obstacole, cel mai serios fiind subordonarea departamentală a structurilor ce au în subordine biblioteci. Anume la acest nivel nu s-a putut ajunge la un numitor comun. Problema este alimentată și de faptul că până în prezent nu există, până la momentul actual, o conștientizare puternică a noilor roluri profesionale ale bibliotecarilor în era digitală.

Strategia de dezvoltare a Sistemului Național de Biblioteci în anii 2010-2020 ar trebui să prevadă un șir de acțiuni privind dezvoltarea profesională a bibliotecarilor și în primul rând:

- actualizarea curriculumului în corespundere cu modernizarea tehnologiilor societății informaționale și necesitățile utilizatorilor;
- instruirea bibliotecarilor în vederea dirijării informației, folosirii tehnologiilor societății informaționale și a serviciilor web și ghidării utilizatorilor în procesul de folosire a acestora;
- asigurarea continuității școlii de biblioteconomie din Moldova prin crearea Centrului de Instruire Continuă a Bibliotecarilor;
- asigurarea stagiilor de instruire și documentare a schimbului de experiență.

Biblioteca Națională, care prin tradiție a avut implicații serioase în acest domeniu, vede rezolvarea problemei, privind instruirea continuă a bibliotecarilor prin:

- crearea unui centru republican de formare continuă a bibliotecarilor, autonom și interdepartamental, licențiat, cu buget, corp profesoral, fond de onorarii pentru lectori, sediu cu săli de clasă (până la atingerea acestui deziderat o soluție ar fi cooperarea în această problemă a Ministerului Culturii cu Ministerul Educației și Științei, acesta din urmă, având deja o infrastructură, în care se organizează cursuri pentru bibliotecarii din învățământ; Ministerul Culturii ar putea participa cu cota sa de finanțare);
- crearea unui sistem unic de formare profesională continuă a bibliotecarilor;

- studierea și analiza permanentă a necesităților și cerințelor de formare profesională continuă a bibliotecarilor;
- crearea suportului informațional-didactic pentru procesul de formare profesională continuă;
- intensificarea activităților (la nivel teoretic și practic) din circuitul „instruire continuă – cunoștințe și deprinderi noi – schimbări în activitatea profesională a bibliotecilor și mentalitatea bibliotecarilor”;
- diversificarea formelor și metodelor de formare profesională continuă, aplicarea formelor interactive de predare;
- formarea abilităților de utilizare a tehnologiilor moderne, altoirea deprinderilor de instruire a utilizatorilor în vederea folosirii echipamentelor moderne de comunicare specifice bibliotecilor;
- asigurarea accesului gratuit la internet pentru cursanți;
- facilitarea accesului la informația profesională;
- utilizarea rațională a potențialului formatorilor naționali, atragerea formatorilor externi;
- cooperarea și colaborarea cu alte instituții în domeniu.

Viitorul centru de formare profesională continuă a bibliotecarilor trebuie să aibă posibilitatea de a organiza atât cursuri de lungă durată 5-10 zile, cât și seminare de 1-3 zile, având în dezbatere probleme concrete cum ar fi alfabetizarea informațională, cercetarea în internet, resursele electronice și folosirea lor în biblioteci, catalogarea resurselor electronice, specificul de folosire a bazelor de date, bazele catalogării în formatul MARK, actualizări în procesul de clasificare etc. Cursuri speciale de inițiere în biblioteconomie trebuie organizate pentru bibliotecarii cu diplome în alte domenii, dar care își doresc o carieră în bibliotecă.

Pentru bibliotecari ar fi binevenite și cursuri speciale cum ar fi:

- *cultura vorbirii*, unde să fie tratate aspecte precum abilitatea de a vorbi liber, clar, concis, laconic, emoțional;
- *cultura comunicării* respectiv ținuta și contactul cu auditoriul, influențarea emoțională a utilizatorilor, abilitatea de a atrage atenția auditoriului și a trezi interesul.

În dezvoltarea profesională o însemnătate deosebită au stagiile care ajută la aprofundarea cunoștințelor obținute ca rezultat al frecventării acțiunilor de instruire.

Instruirea neformală (conferințe, seminare, întruniri) favorizează actualizarea cunoștințelor în domeniu și este extrem de importantă pentru toți profesioniștii din biblioteci, dar, mai ales, pentru cei din veriga mijlocie și

superioară și influențează pozitiv crearea elitei profesionale și a liderilor domeniului. Formarea profesională continuă este deosebit de importantă pentru managerii bibliotecilor. Ca regulă directorul sau șeful unei biblioteci mari trebuie să dețină o diplomă universitară cu o specializare în biblioteconomie și în știința informării.

Marea majoritate a directorilor de bibliotecă au o pregătire profesională de bază, însă este evident că și persoane cu alt tip de pregătire pot deveni directori dacă au o experiență solidă în domeniu.

Formarea profesională continuă a directorilor de bibliotecă se face atât prin organizarea unor cursuri cu un caracter sistematic, adresate problemelor specifice de management, cât și prin participarea la diverse cursuri și seminare.

Un aspect foarte important reprezintă dezvoltarea abilităților de dirijare a bibliotecilor. Eforturile sistematice de pregătire a managerilor superiori de bibliotecă pentru provocările viitorului sunt destul de restrânse.

Obiectivele și obligațiile diferă mult în funcție de mărirea rețelei de biblioteci. Conducătorii bibliotecilor mici își petrec doar o parte din timp cu probleme de management, participând în rest la activitatea de bibliotecă.

La nivel local dezvoltarea profesională a bibliotecarilor trebuie asigurată de bibliotecile municipale, raionale, orășenești.

În procesul dezvoltării profesionale un loc deosebit revine instruirii la locul de muncă și autoinstruirii. Pentru bibliotecarii nou angajați sunt indicate cursuri de inițiere în biblioteconomie, stagii în serviciile principale, seminare tematice, instruire privind folosirea rațională a timpului de activitate, evaluarea activității, soluționarea conflictelor de muncă.

Deși în ultimele două decenii au fost făcute eforturi pentru îmbunătățirea formării profesionale continue, acest domeniu încă urmează a fi pus la punct. În anul 1992 prin Ordinul nr. 85 din 2.04.1992 al Ministerului Culturii și Cultelor „Cu privire la reciclarea specialiștilor în domeniul culturii și artelor” au fost lichidate cursurile de perfecționare a lucrătorilor de cultură din cadrul Institutului de Stat de Arte. Prin același ordin, Bibliotecii Naționale i-a fost pusă în sarcină perfecționarea calificării în probleme de bibliografie și biblioteconomie. A fost creat un oficiu în cadrul serviciului Asistență de specialitate, care a gestionat această activitate până în anul 2001, când a fost înființată Școala de Biblioteconomie din Moldova, susținută financiar de Fundația Soros-Moldova și Open Society, și care a activat până în anul 2005. În prezent, după închiderea ȘBM, problemele specifice formării profesionale continue majoritatea bibliotecilor le rezolvă pe cont propriu.

În aceste condiții, nu ar fi prea dur dacă am afirma că formarea profesională continuă este mai mult o activitate de amatori decât una profesionistă. Fără structura și infrastructura necesară, care să se ocupe numai de aceste probleme, fără potențialul intelectual care să aibă ca responsabilitate principală formarea profesională continuă, să facă din aceasta un sistem și nu niște activități haotice, „fără acest steag de cultură” (ca să-l cităm pe N. Iorga) cei aproape cinci mii de bibliotecari câți activează în Sistemul Național de Biblioteci nu vor forma niciodată o oaste adevărată.

Potrivit Legii cu privire la biblioteci, BNRM „corelează activitatea bibliotecilor publice, asigurându-le asistență de specialitate”. În acest context organizarea și dezvoltarea sistemului de formare profesională continuă a bibliotecarilor din bibliotecile publice din Republica Moldova este unul din scopurile strategice ale Bibliotecii Naționale. Strategia de dezvoltare a BNRM în acest domeniu prevede priorități pe termen scurt, priorități pe termen mediu și priorități pe termen lung. Prioritățile pe termen scurt prevăd:

- analiza necesităților de formare profesională continuă și stabilirea conținutului formării continue la etapa inițială;
- elaborarea *Regulamentului privind organizarea sistemului de formare profesională continuă a bibliotecarilor din bibliotecile publice din R. Moldova*;
- elaborarea curriculumului formării profesionale continue (module, subiecte, teme, elaborarea și aprobarea programelor analitice etc.);
- elaborarea unor pachete de instruire diferențiate: seminare generale (nivelul începător și nivelul avansat); seminare pe module asupra subiectelor actuale ale activității profesionale, acestea fiind organizate în cadrul a patru module de bază: tehnici și tehnologii informaționale noi pentru biblioteci, diversificarea serviciilor informațional-bibliotecare pentru comunitate, management și marketing biblioteconomic, catalogarea și clasificarea documentelor;
- informarea bibliotecarilor despre activitățile de formare profesională continuă (pagina web a BNRM, email, poștă, telefon);
- consolidarea corpului de formatori din rândul personalului BNRM, pe domenii de formare; atragerea formatorilor externi;
- organizarea spațiului pentru activitățile de instruire;
- revizuirea și actualizarea echipamentelor tehnice;
- elaborarea metodelor de evaluare a cunoștințelor;

- elaborarea unor ghiduri spre portaluri de învățare, actualizarea permanentă a rubricii „Clubul biblioteconomiștilor”;
- actualizarea și dezvoltarea resurselor Centrului de Informare și Documentare în Biblioteconomie;
- organizarea evidenței participării bibliotecarilor la cursuri și alte forme de formare profesională continuă.

Prioritățile pe termen mediu prevăd:

- dezvoltarea și implementarea unor programe de formare continuă adaptate nevoilor bibliotecarilor din bibliotecile publice;
- actualizarea modulelor de formare și metodelor de predare;
- modernizarea echipamentelor de informare și comunicare;
- realizarea unui flux informațional al documentelor prin pagina web a BNRM;

- îmbunătățirea conținutului și creșterea tirajului *Gazetei bibliotecarului* și a *Magazinului bibliologic*;

- organizarea seminarelor, conferințelor, workshopurilor pentru bibliotecari cu scopul de a reliefa problemele actuale ale domeniului și a ridica nivelul de competență al bibliotecarilor din teritoriu;

- crearea bazei de date de literatură în domeniul biblioteconomiei și științei informării;

- crearea forumului pentru discuții profesionale;

- achiziționarea unui microbus.

Prioritățile pe termen lung presupun:

- dezvoltarea cooperării cu USM, Catedra de Biblioteconomie și Asistență Informațională a ABRM, bibliotecile altor ministere și departamente, bibliotecile municipale, raionale, orășenești;

- elaborarea unui sistem de formare profesională continuă la distanță, care va urmări exploatarea unor noi valențe ale procesului de instruire: instruirea individuală prin rețea, înlocuirea funcției clasice a formatorului prin funcția de formator care ordonează, configurează și arhivează cunoștințele asociate unui domeniu;

- realizarea sistemului de administrare pentru un server specializat complex (hardware, software de bază, software suport și software de aplicație);

- organizarea unei Școli de vară în perioada mai-iunie a fiecărui an;

- organizarea unor Centre de instruire regionale (nord, sud, centru);

- elaborarea materialelor didactice, promoționale etc.

Pentru realizarea acestor strategii se încearcă o colaborare între Insti-

tutul de Științe al Educației și Biblioteca Națională a Republicii Moldova. S-a elaborat un Acord privind organizarea cursurilor de formare profesională continuă a bibliotecarilor din bibliotecile publice. Comisia Bibliotecii Publice a ABRM a aprobat *Regulamentul cu privire la formarea profesională continuă a bibliotecarilor din bibliotecile publice din Republica Moldova*, care a fost prezentat Ministerului Culturii spre aprobare și coordonare cu ministerele de resort. Regulamentul cu privire la organizarea formării profesionale continue a bibliotecarilor din bibliotecile publice este elaborat în conformitate cu prevederile articolului 18 (2) al Legii cu privire la biblioteci nr. 286 din 16.11.94, ale hotărârii nr. 1224 din 9 noiembrie 2004 a Guvernului R. Moldova „Cu privire la organizarea formării profesionale continue” și reglementează modalitățile de organizare și funcționare a sistemului de formare profesională continuă a bibliotecarilor din bibliotecile publice.

A fost, de asemenea, aprobat *Programul de formare profesională continuă a bibliotecarilor din bibliotecile publice din Republica Moldova* prin cursuri tematice de perfecționare / specializare. Grupul-țintă pentru această primă convocare vor fi directorii bibliotecilor publice municipale, raionale, orașenești, directorii adjuncți, bibliotecarii responsabili de activitatea metodologică. Programul este prevăzut pentru 74 de ore, două săptămâni. Este un program foarte ambițios și cuprinde în linii mari toate aspectele actuale ale activității bibliotecare. La elaborarea pachetului de documente au participat specialiști de la BNRM, BNC „I. Creangă”, BM „B.P. Hasdeu”.

Sunt sarcini destul de complicate, dar deloc imposibil de realizat. Din contra există toți factorii care ar facilita acest proces. În primul rând: există cadrul legal favorabil organizării formării profesionale continue a bibliotecarilor (Legea bibliotecilor, art. 18), hotărârea nr. 1224 din 9 noiembrie 2004 a Guvernului Republicii Moldova „Cu privire la organizarea formării profesionale continue”. În al doilea rând, există motivarea formării profesionale continue: schimbările spectaculoase în domeniul biblioteconomiei și a științei informării favorizate de modernizarea tehnologiilor de informare și comunicare, necesitatea formării profesionale continue pentru obținerea gradului de calificare conform „Regulamentului privind modul de conferire a categoriilor de calificare cadrelor bibliotecare” etc. În al treilea rând, există potențialul intelectual și experiența necesară pentru realizarea acestui scop. Pentru întregirea tabloului ar mai fi nevoie, desigur, și de alte elemente, dar măcar avem o bază solidă de la care putem pleca.

SISTEMUL NAȚIONAL DE BIBLIOTECI AL REPUBLICII MOLDOVA: COLECȚII ȘI SERVICII

Sistemul Național de Biblioteci al Republicii Moldova este parte integrantă a Sistemului informațional național și se constituie din totalitatea bibliotecilor de drept public și din bibliotecile de drept privat, legalizate de stat, menite să satisfacă interesele și cerințele de informare, instruire și culturalizare ale societății.

Activitatea bibliotecilor este reglementată de Legea bibliotecilor, aprobată în prima variantă în 1994, modificată în 1998 și 2001. Un nou proiect de lege, care să oglindească și specificul de activitate a bibliotecilor în Era Informațională, a fost elaborat în 2006 și urmează să parcurgă etapele firești necesare pentru aprobare.

Tot în anul 2006 a fost elaborată Strategia de dezvoltare a bibliotecilor până în anul 2010, aflată și ea în proces de avizare la ministerele de resort.

Din Sistemul Național de Biblioteci fac parte: bibliotecile naționale (Biblioteca Națională a Republicii Moldova și Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, rețeaua bibliotecilor publice (municipale, raionale, orașenești, comunale, sătești) subordonate metodologic Ministerului Culturii și Turismului și administrativ-organelor locale; rețeaua bibliotecilor din învățământ (bibliotecile universitare, bibliotecile colegiilor, bibliotecile școlare (liceale), subordonate metodologic Ministerului Educației și Tineretului, și rețeaua bibliotecilor specializate subordonate ministerelor, departamentelor și altor structuri guvernamentale și nonguvernamentale care au în subordine biblioteci. Din această rețea fac parte: Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de Științe a RM; bibliotecile medicale, bibliotecile tehnice, bibliotecile sindicale, Biblioteca Centrală Republicană Specializată a Studioului de Imprimări Sonore a Societății Orbilor etc.

În Republica Moldova, Ministerul Culturii și Turismului este de jure organul responsabil de formarea și realizarea politicii de stat în domeniul activității bibliotecare. Marea problemă constă în faptul că Ministerul Culturii și Turismului nu dispune de mecanismele de bază juridice și financiare pentru a influența politica altor ministere și departamente care au în subordine biblioteci. În asemenea condiții, politica Ministerului Culturii și Turismului în raport cu bibliotecile altor ministere și departamente poate avea numai caracter profesional și de recomandare.

Gradul de influență a acestei politici asupra bibliotecilor altor ministere și departamente depinde de mai mulți factori, și în primul rând de nivelul profesional, de faptul dacă are drept scop să unească SNB, și în mare parte de voința și buna intenție a bibliotecilor, a ministerelor și departamentelor în cauză. Atestarea bibliotecarilor în vederea obținerii gradului de calificare, din vara anului 2006, a demonstrat că bibliotecile care au dorit, au reușit să organizeze atestarea, conform Regulamentului elaborat de MCT chiar dacă au existat unele șovăieli și nelămuriri din partea unor ministere și departamente.

Politica promovată de MCT în domeniul bibliotecilor este doar o parte componentă a întregii politici a statului care influențează domeniul bibliotecar.

O influență enormă asupra dezvoltării bibliotecilor o exercită organele administrative locale. Nu poate fi neglijată nici influența structurilor non-guvernamentale. Însă cea mai mare responsabilitate pentru starea și dezvoltarea serviciilor bibliotecare trebuie să aparțină societății în întregime.

O condiție esențială pentru dezvoltarea unei politici naționale în domeniul activității bibliotecare este existența unei aprecieri deosebite și a unei atitudini de respect a societății în ansamblu față de instituția bibliotecară, înțelegerea de către întreaga societate a rolului pe care biblioteca îl joacă în evoluția societății sau pe care îl poate juca în viitor.

O asemenea atitudine este posibilă și depinde de gradul de dezvoltare economică a societății, nivelul de percepere a democrației ca cea mai bună și corectă formă de organizare a societății, și în mare parte de nivelul de bunăstare a cetățenilor.

Potrivit Legii bibliotecilor Republicii Moldova, Ministerul Culturii și Turismului, pentru asigurarea unității naționale în domeniul biblioteconomic, exercită conducerea și reglementarea metodologică a activității bibliotecilor de toate categoriile și tipurile.

Problemele actuale ce țin de politicile domeniului bibliotecar sunt discutate, și la caz propuse spre aprobare, la Consiliul Biblioteconomic Național (CBN). CBN este un organ consultativ, care funcționează pe lângă Ministerul Culturii, contribuind la elaborarea actelor de reglementare în domeniu și în desfășurarea activităților organizatorice și practice privind coordonarea și cooperarea activității bibliotecilor din sistemul național de biblioteci și asigurarea unității naționale în biblioteconomie.

Consiliul Biblioteconomic Național coordonează și cooperează activitatea bibliotecilor de toate tipurile, iar deciziile sale, aprobate de minister, se publică în Monitorul oficial al Republicii Moldova și sunt executorii. Organizarea, structura, atribuțiile și competențele acestui organ sunt stabilite printr-un regulament aprobat de Guvern.

Biblioteca principală din cadrul unei rețele este ca regulă centru biblioteconomic național sau după caz departamental sau teritorial.

Potrivit datelor statistice, la începutul anului 2007 în Republica Moldova funcționau 2925 biblioteci cu 5889 angajați în același număr 4970 bibliotecari echivalent normă întreagă. În bibliotecile din RM sunt concentrate 64391,0 unități de păstrare, reprezentând toate tipurile de publicații din toate domeniile pe diverși purtători de informații, atât tradiționali cât și electronici. Intrările în perioada de referință au fost în număr de 2056,8. Rata medie de înnoire a stocului ar fi de aproximativ 31 ani cifră ce depășește cu mult recomandările IFLA/UNESCO care sunt de 7-10 ani. Numărul de computere era de 1485 dintre care 1047 conectate la Internet. Stațiile de lucru pentru utilizatori erau în număr de 970, inclusiv 756 conectate Internet mult prea puține în comparație cu necesitățile acestora.

În cadrul Sistemului Național de Biblioteci un loc aparte îi revine Bibliotecii Naționale. Ca să ne clarificăm de la bun început, Biblioteca Națională nu pretinde și nici nu trebuie să fie percepută de asupra sistemului ci doar ca o verigă foarte importantă în Sistem.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM) este principala bibliotecă a statului responsabilă de conservarea, valorificarea și salvagardarea moștenirii culturale scrise și numerice. Biblioteca Națională a Republicii Moldova funcționează în conformitate cu principiile directoare UNESCO referitoare la acest tip de biblioteci, este parte componentă a Bibliotecii Numerice Europene. BNRM se află în subordinea administrativă a Ministerului Culturii și Turismului.

Ca așezământ științifice-metodologic BNRM:

- Participă la elaborarea și promovarea politicii statului în domeniul bibliologiei;
- Orientează Sistemul Național de Biblioteci prin exercitarea funcțiilor de centru național de cercetare și dezvoltare în biblioteconomie și bibliologie;
- Asigură asistența metodologică a bibliotecilor;
- Elaborează publicații de specialitate precum revista „Magazin bibliologic”, „Ziarul bibliotecarului”, „Buletinul bibliologic”, Biblioteconomia Moldovei: Cadru de reglementare, Situații statistice privind activitatea bibliotecilor publice etc.

Conform datelor statistice de la 01.01.07, BNRM deține un fond total de 2510258 unități de păstrare în același număr 273033 (10,8%) în limba oficială a statului. Numărul de titluri constituia 1.077478, ceea ce denotă faptul că fiecărui titlu îi revin aproximativ 2,3 exemplare. Fondul total include 2160941 cărți și publicații seriale legate, 61142 documente de muzică tipărită, 214/2744 manuscrise, 25624 documente audiovizuale, 1885 documente electronice, 136484 documente grafice și 121224 alte documente. Colecțiile bibliotecii includ publicații în peste 30 de limbi.

Începând cu anii de după război biblioteca primește depozitul legal național. Din aceeași perioadă datează și depozitul legal al fostei Uniuni Sovietice care a fost sistat în primul semestru al anului 1992. Între anii 1992-2000 biblioteca a primit depozitul legal al României.

Cel mai mare volum de publicații a fost înregistrat în anul 1985 și constituia 3,7 milioane unități materiale. Până în anul 1991 principalul indicator al activității bibliotecii îl constituia volumul colecției, în acest fel acumulându-se un număr mare de dublete și publicații depășite fizic și moral.

Odată cu reforma bibliotecară, care a demarat în 1991, începe o nouă etapă în activitatea bibliotecii, inclusiv în dezvoltarea colecțiilor, perioadă marcată de îmbunătățirea conținutului fondului. Biblioteca desfășoară activități în vederea completării retrospective și lichidării lacunelor, asigurării calității achizițiilor, casării dubletelor și a publicațiilor depășite fizic și moral.

Intrările anului 2006 au constituit 13879 exemplare, costul mediu a unei cărți achiziționate fiind de aproximativ 118 lei. Sursele de completare sunt diverse. În anul 2006 prin depozitul legal al Moldovei au intrat în colecție 6106 exemplare (42%), achiziții propriu-zise – 961 (13%); donații

din România 384; donații de la ambasade, organizații, persoane particulare – 2637; ONU – 1973; OSCE- 486 – în total 36%, schimb 9%.

Numărul de utilizatori a fost de 12641, iar numărul de vizite de 166348 inclusiv 42792 vizite virtuale. Utilizatorii au împrumutat 588720 documente. În anul 2006 structura socio-profesională a utilizatorilor a fost următoarea: intelectuali, funcționari – 37,0%; muncitori, tehnicieni – 2,3%; studenți, liceeni – 59,7; șomeri, pensionari – 0,9%; alte categorii – 0,1%.

BNRM este deschisă pentru public 56 ore pe săptămână, 6 din 7 zile.

Facilitățile și serviciile oferite, deși s-au îmbunătățit în ultimii ani, nu sunt pe potriva necesităților, în continuă creștere a utilizatorilor.

Biblioteca posedă 77 computere, 62 dintre care cu conectare Internet. Numărul stațiilor de lucru care pot fi puse la dispoziția utilizatorilor este de 17 inclusiv 8 conectate Internet. Procentul înregistrărilor catalografice în sistem automatizat este de 17% din fondul total, mare parte reprezentând intrările noi.

La dispoziția utilizatorilor sunt 456 locuri în sălile de lectură.

Suprafața totală de amplasament din ambele blocuri este de 14530 m².

Personalul bibliotecii este constituit din 285 unități sau 271 unități echivalent norme întregi. Din cei 205 bibliotecari 179 posedă studii superioare și 26 studii secundare generale. Vârsta medie a personalului BNRM este de aproximativ 43 de ani. Fluctuația cadrelor este foarte accentuată, mai ales printre specialiștii tineri, care migrează spre sectorul privat unde salariile sunt mult mai mari, sau chiar emigrează din țară.

BNRM întreține relații de colaborare cu mai multe instituții similare din alte țări. Această colaborare se desfășoară în cadrul acordurilor bilaterale de colaborare încheiate anterior de BNRM cu Biblioteca Națională a României, Biblioteca Națională a Republicii Belarus, Biblioteca de Stat a Rusiei, Biblioteca Națională a Poloniei, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj-Napoca, România. Cooperarea cu bibliotecile din străinătate se bazează pe: schimbul de publicații și informații bibliografice, împrumutul interbibliotecar, schimb de experiență etc.

Din 2000 BNRM a fost desemnată ca bibliotecă-depozitar al materialelor ONU în Republica Moldova.

În anul 2006 a fost testată prima variantă a programului SIBIMOL. Realizarea acestui proiect va integra bibliotecile informatizate din Moldova într-o rețea națională prin intermediul Internet-ului. Partea principală, integratoare a sistemului o va constitui Catalogul electronic Colectiv Partajat,

în care vor fi reflectate colecțiile și bazele de date ale tuturor bibliotecilor din Moldova și care va fi accesibil în orice localitate. SIBIMOL prezintă, sub aspect conceptual și tehnologic, un șir de idei și elemente noi pe plan internațional, fapt care situează BNRM printre liderii mondiali la acest capitol.

Începând cu anul 2005 BNRM este membră a Conferinței Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene. Ca urmare a apropierii de politicile și prioritățile bibliotecilor naționale europene, în 2006 a fost elaborat și lansat conceptul Bibliotecii Numerice Naționale a RM.

Biblioteca Națională pentru copii „Ion Creangă” este centru metodologic pentru bibliotecile specializate în servirea cititorilor copii. Biblioteca deține un fond de 263,4 mii unități materiale. Intrările anului 2006 au constituit 5,6 mii. În numărul total de documente intrate prevalează cele primite ca donații sau în schimbul celor pierdute – 2434 ex., (43,4%). Din mijloace bugetare au fost achiziționate 2138 ex., (38,1%), iar prin sistemul depozitului legal au intrat 1037 ex., (18,5%). În comparație cu anul precedent a scăzut puțin cota achizițiilor din buget, motivul fiind creșterea rapidă a prețurilor publicațiilor.

Rata medie de înnoire a fondului este de aproximativ 47 de ani, cifră destul de mare pentru o colecție pentru copii. În anul 2006 de serviciile bibliotecii s-au bucurat 12,0 mii utilizatori activi care au vizitat biblioteca de 128,9 mii ori și au solicitat 429,8 mii exemplare. Personalul bibliotecii numără 78 salariați.

Biblioteca organizează mai multe activități de promovare a cărții, de stimulare a lecturii și creativității copiilor. Printre proiectele devenite deja tradiționale se numără:

- Salonul Internațional de Carte pentru Copii, ajuns la ediția a X-a;
- Concursul literar „La izvoarele înțelepciunii”, ajuns la ediția a XVI-a și organizat sub egida Ministerului Culturii și Turismului al Republicii Moldova și Ministerului Educației și Tineretului al Republicii Moldova.
- Concursul cu genericul – *În lumea poveștilor*; realizat în colaborare cu Redacția emisiuni radio pentru copii a Companiei Teleradio-Moldova și săptămânalul *Florile dalbe*.

Biblioteca susține organizatoric activitatea Secției Naționale a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY).

Numărul bibliotecilor pentru copii a scăzut mult în ultimii ani în urma comasării acestora cu bibliotecile publice. Conform datelor statistice de

la 01.01.07 în Republică activează 152 biblioteci pentru copii cu un fond total de 1679,4 exemplare, inclusiv 48,5 mii exemplare intrări pe parcursul anului 2006. Indicatorii principali de activitate au constituit 148,1 mii cititori, 1481,9 vizite și 3754,4 împrumuturi. Și în această categorie de biblioteci situația tehnologiilor de informare și comunicare este sub orice nivel – doar 80 de computere, în același număr 55 conectate Internet.

Una dintre cele mai mari rețele de biblioteci este rețeaua bibliotecilor publice care numără 1391 biblioteci și care include două biblioteci municipale Chișinău și Bălți și 1387 biblioteci raionale, orășenești, comunale și satești. În anul 2006 bibliotecile publice au raportat un fond de 17394,6 exemplare, inclusiv 257,7 mii intrări noi; 867,6 utilizatori activi; 9800,7 vizite și 25484,2 împrumuturi. Personalul de specialitate din bibliotecile publice constituia 2508 bibliotecari dintre care 32% cu studii superioare de specialitate și 33,5% cu studii medii de specialitate.

Intrările noi per capita au constituit 0,07, indice mult mai mic decât recomandările UNESCO care sunt de 0,25 cărți per capita sau 250 cărți la mia de locuitori. Fondul total per capita este de 5,1 cu mult mai mare decât recomandările IFLA UNESCO care sunt de 2-3 cărți per capita. Problema bibliotecilor din Moldova nu este cantitatea ci calitatea publicațiilor din colecții, lucru argumentat și de rata medie de înnoire a fondului care este de 67 de ani cel recomandat de IFLA UNESCO fiind de 7-10 ani, precum și rata medie de circulație a fondului de aproximativ 1.4, indicile recomandat de IFLA fiind de 5. Este clar că bibliotecile sunt pline cu publicații vechi, adunate în anii când procesul de editare nu era dominat de valoare cu alte criterii. În ultimul deceniu al secolului XX cenzura ideologică a fost schimbată de cea economică și bibliotecile n-au putut să-și completeze colecțiile cu cele mai valoroase cărți editate în editurile din țară și de peste hotare. În mod special suferă bibliotecile mici din spațiul rural unde puterea financiară este extrem de scăzută, iar posibilitățile completării alternative limitate.

În aceste condiții recomandările IFLA care consideră că 10% din totalul colecțiilor trebuie să fie reprezentat de intrările din ultimii 2 ani și 30-40% – de intrările din ultimii 5 ani, vor rămâne pentru bibliotecile noastre, încă pentru multă vreme, doar un deziderat.

Cea mai mare bibliotecă din rețeaua bibliotecilor publice este Biblioteca Municipală „B.P.Hasdeu” din Chișinău. Populația țintă reprezintă 712 218 persoane. Biblioteca are 35 de filiale repartizate în toate sectoarele

orașului, inclusiv 9 filiale pentru copii, 6 filiale pentru minoritățile naționale, 3 biblioteci specializate: Biblioteca Arte, Centrul Academic Internațional Eminescu, Biblioteca Publică de Drept. La 01.01.07 biblioteca raporta un fond de publicații de 1060869 exemplare, inclusiv 48% în limba română și 49% în limba rusă. Achizițiile anului 2006 au constituit 41130 exemplare, 47,8% reprezentând beletristica. Rata medie de înnoire a fondului este de aproximativ 25 de ani destul de mare în comparație cu recomandările IFLA-UNESCO dar mult mai mică decât media pe republică, și probabil cea mai mică dintre toate bibliotecile publice. 85% din fondul total reprezintă stocul cu acces liber la raft – o performanță pentru bibliotecile publice care încă se mai țin de stereotipurile vechi de a ține cititorul la distanță de colecții.

În anul 2006 biblioteca a servit 148477 de utilizatori, reprezentând 21% din populația municipiului. Aceștia au vizitat biblioteca de 3 270 334, inclusiv 803 631 vizite virtuale și au împrumutat 11 163 502 documente. Indicii mediu de circulație a colecției este de 10,5 cu 1,2 mai mult în comparație cu anul 2005.

Documentele pe suport tradițional rămân a fi cele mai solicitate și constituie 62% din totalul împrumuturilor. Materialele pe suport electronic constituie doar 0,5% din împrumuturi.

De mai mulți ani biblioteca folosește indicatorii de performanță în decizia managerială și în tratativele cu organele finanțatoare locale la negocierea bugetului. Indicatorii de performanță sunt mai buni decât media pe republica, dar încă modești în comparație cu realizările altor țări și la acest capitol se evidențiază mai ales indicatorii ce țin de finanțare. Deși există și indicatori de performanță care depășesc media prezentată de Raportul LIBECON.

Este destul de slabă și foarte mult sub necesități dotarea bibliotecii cu echipamente tehnice. Cele 28 de computere puse la dispoziție utilizatorilor vorbesc despre faptul că un computer revine la peste 25 mii pe locuitori pe când standardele unor state precum Canada, Australia recomandă bibliotecilor publice un computer pentru 5 mii locuitori. Un standard recent elaborat în Anglia recomandă cel puțin 6 computere la 10 000 locuitori. Indicatorul de 1,5 exemplare în fond per capita este mai mic decât media în țările Uniunii Europene prezentată de Raportul LIBECON care este de 1,8. Vizitele per capita reprezintă 4,6, indicator mai mic decât raportează LIBECON, media în țările UE reprezentând 7,0, însă indicatorul împru-

muturi per capita de 16,0 este mult mai mare decât indicatorul raportat de LIBECON care este de 7,3. Cheltuielile curente per locuitor sunt mai mici de un euro, în timp ce media raportată de LIBECON este de 14,71 euro. Cel mai mare indicator este cel raportat de Danemarca 64,27. Mai puțin de un euro raportează doar Bulgaria și România. Media în Republica Moldova este de 0,35 euro per capita. Este mic în comparație cu recomandările IFLA-UNESCO de 0,25 indicatorul achiziții per capita care la B.P.Hasdeu constituie 0,05.

Biblioteca Municipală „B.P.Hasdeu” este și biblioteca cu cel mai mare personal, 449 salariați, în același număr 367 bibliotecari, repartizați după criteriul de studii în felul următor: 319 cu studii superioare în același număr 215 cu studii superioare de specialitate și 48 cu studii medii în același număr 33 cu studii medii de specialitate.

Bibliotecile publice sunt foarte diferite și se deosebesc după volumul colecțiilor, putere financiară, alocării pentru achiziții, spații de amplasare, atitudinea organelor locale etc.

Unei bibliotecii publice îi revine 2435 locuitori cifră aproape egală cu recomandările IFLA de 2500 locuitori la o bibliotecă.

Cea mai importantă bibliotecă din sistemul bibliotecilor specializate rămâne a fi Biblioteca Științifică Centrală „Andrei Lupan” a Academiei de Științe a Moldovei (www.amlib.asm.md). Biblioteca are profil universal și are misiunea de a crea un sistem unic de asistență informațională a cercetărilor științifice fundamentale și aplicative. Colecțiile bibliotecii numără 1408239 unități de păstrare, inclusiv 688681 cărți; 626982 seriale; 6714 broșuri; 50000 publicații speciale, dintre care 2105 teze de doctorat etc.

Dintre valorile bibliofile, aflate în colecțiile bibliotecii, un interes deosebit prezintă: N.Doglioni. *L.Ungeria Spiegata* (Venice,1595); Carte românească de învățătură (Iași,1643); *Îndreptarea legii* (Târgoviște,1652); Dimitrie Cantemir. *Kniga sistima ili sostoianie muhammedanskaia religii* (1722); *De obște gheografie în traducerea lui Amfilohie Hotiniul* (Iași, 1795); Mihail Kogălniceanu. *Letopisețele Țării Moldovei*. Tom 1-3. (Iași, 1846-1852); Antioh Cantemir. *Satire și alte poetice compuneri* (Iași, 1858); *Liturgier* (Chișinău,1815); *Molebnic* (Chișinău, 1815) etc.

Cititorii bibliotecii au la dispoziție 10 săli de lectură cu 230 locuri. Biblioteca întreține schimb internațional de publicații cu un număr de 167 de organizații din 38 de țări ale lumii; elaborează bibliografii, buletine bi-

bliografice, întreprinde investigații științifice în domeniul bibliologiei, participă la elaborarea cataloagelor cumulative etc.

Printre bibliotecile din rețea se impune tot mai mult biblioteca Agenției de Stat pentru Proprietatea Intelectuală care are următoarele sarcini principale: constituirea, conservarea, dezvoltarea și consolidarea Colecției Naționale de documente în domeniul proprietății intelectuale; prestarea serviciilor informaționale bibliotecare în sprijinul activității AGEPI orientate spre lărgirea accesului la sursele de informare și documentare; actualizarea continuă a colecțiilor ce le deține pentru a stimula procesele de cercetare și inovare în republică; diversificarea formelor și metodelor de deservire a beneficiarilor pe calea modernizării tehnologiilor bibliotecare tradiționale.

Conform datelor de evidență, Colecția Bibliotecii AGEPI către 01.01.2007 constituia 22.682.257 exemplare de documente, inclusiv:

- cărți și broșuri - 4485 ex.,
- publicații periodice și seriale (reviste, ziare, buletine oficiale) - 35684 ex.,
- documente pe suport electronic - 22634699 ex.,
- documente naționale (cereri de brevet, brevete, soiuri de plante etc.) - 7389 ex.

Colecția include cu preponderență documente pe suport electronic (Biblioteca digitală) – peste 99 la sută din volumul ei total.

Completarea curentă a colecției Bibliotecii se efectuează în baza acordurilor de schimb bilateral cu oficii din străinătate, achiziționându-se pe această cale documente pe suport electronic (CD, DVD), buletine oficiale pe hârtie, publicații periodice, cărți etc. Site-ul AGEPI www.agepi.md, prezintă sistematic informația privind noile intrări în colecția Bibliotecii. De asemenea Biblioteca a pus la dispoziția cititorilor săi catalogul electronic constituit din două baze de date: BOOKS – cărți,; ART PI – articole din domeniul proprietății intelectuale.

Contingentul de beneficiari ai Bibliotecii cuprinde inventatori și inovatori, experți în probleme tehnologice din toate domeniile economiei naționale, manageri și juriști, profesori ce activează pe tărâmul învățământului superior, studenți la specialitățile de profil economic și tehnic.

Biblioteca Specială Republicană Centralizată a Societății Orbilor din Moldova deține 52 mii unități materiale (u.m.) – cărți și periodice sonore, 20 mii u.m. – cărți cu tipar Braille, 8 mii u.m. – cărți cu tipar plat Biblioteca are 6 filiale și 33 puncte de distribuire a literaturii și servește 900

persoane cu dizabilități vizuale. Serviciile pentru această categorie de beneficiari sunt în mare parte cele tradiționale: împrumut la domiciliu, în sala de lectură, prin poștă, vizite la domiciliu etc.

Din sistemul bibliotecilor din învățământ subordonate Ministerului Educației și Tineretului fac parte 17 biblioteci universitare, 21 biblioteci de colegiu și 1433 biblioteci școlare și de liceu. După mai mulți ani marcați de căutări și reorganizări, anul trecut au fost prezentate datele statistice privind activitatea bibliotecilor din rețea. Datele prezentate în 2007 nu diferă cu mult de cele prezentate în 2006, fapt ce demonstrează că în linii mari situația bibliotecilor din învățământ a fost stabilizată. Fondul de publicații din bibliotecile instituțiilor din învățământ constituia la finele anului 2006, 30 223,3 exemplare, inclusiv 1764,9 intrări noi, numărul de utilizatori a fost de 492,6 mii, numărul de vizite – 10058,0, numărul de împrumuturi – 20 253,2. O explicație pentru numărul mare de publicații existente în fond și împrumuturi se explică în mare parte prin specificul de evidență a manualelor.

În interiorul rețelei se observă o divizare enormă în ceea ce privește asigurarea bibliotecilor cu tehnologii moderne de informare și comunicare. Dacă cele 17 biblioteci universitare dețin 766 computere, inclusiv 570 conectate Internet, cele 1433 biblioteci școlare și de liceu dețin doar 25 de computere. Ar fi posibile aici și mici erori de statistici, formularul 6-șc în conformitate cu care sunt sistematizate situațiile statistice, fiind încă nou pentru bibliotecile școlare, dar nu suficiente pentru a justifica această stare de lucruri care de altfel este bine cunoscută în țară.

Cea mai mare bibliotecă din această rețea este Biblioteca Universității de Stat cu un fond de publicații de 1 849 430 exemplare.

Biblioteca Universității Pedagogice de Stat I.Creangă o altă bibliotecă cu vechi tradiții are un fond total de 767773. Indicatorii anului 2006 au fost următorii: intrări 5415; utilizatori 5415; număr de vizite 179679; număr de vizite virtuale 31736; număr de împrumuturi 305775. Salariați 43.

Printre bibliotecile universitare un loc aparte ocupă Biblioteca Științifică a Universității de Stat „A.Russo” din Bălți, care în anul 2007 împlinește 62 de ani de activitate. Creată în anul 1945, pe lângă Institutul Învățătoresc, Biblioteca s-a dezvoltat împreună cu instituția – fondatoare, amplificându-și rolul în procesele de instruire și cercetare științifică, transformându-se într-un autentic Centru infodocumentar, care asigură calitatea și eficiența demersului de învățământ superior din nordul republicii. Parte

a sistemului național de biblioteci, Centrul Biblioteconomic Național, clasată de Guvern la categoria superioară, Biblioteca și-a dezvoltat o colecție calitativă de documente, care numără azi mai bine de 1 mln 17 mii de documente pe diverse suporturi informaționale. Anual în colecția ei se înscriu circa 10 – 13 000 de noi documente, sunt abonate 500 titluri de publicații periodice din Moldova, România, Rusia, Ucraina, SUA, Franța și Germania. 50-60% din intrările anuale le constituie donațiile venite din partea Fundației SOROS, Asociației Pro-Basarabia și Bucovina, Filiala „Costachi Negri” din Galați, Concernul KNAUF din Germania, PNUD, Institutul Goethe – București, Banca Mondială, Ambasadele SUA, României, Poloniei, Elveției, Rusiei, Chinei în Moldova ș.a. Prin relațiile de schimb interbibliotecar se aduc valoroase documente de la bibliotecile mari din Moldova și din România: BCU Carol I din București, Biblioteca Națională, Biblioteca Națională Pedagogică, BCU Cluj, Timișoara, Craiova, Galați, Suceava.

Pornită pe calea informatizării acum 18 ani, biblioteca deține astăzi 107 PC și 4 servere. Baza de date locală cuprinde peste 226 000 informații, mai bine de 51% unități catalografiate din toate titlurile deținute. În anul 1998 a fost procurat softul TinLib, în anul 2005 a fost procurat modulul TinRead, devenind posibilă expunerea catalogului pe site-ul Bibliotecii.

Digitizarea materialelor didactice, în special de studiere a limbilor străine și stocarea lor în baze de date, facilitează posibilitățile studenților de însușire a limbilor engleză, franceză, germană, italiană.

Biblioteca digitală, în care se înregistrează cursurile, prelegerile, programele universitare – constituie un alt component al infrastructurii informaționale locale în serviciul utilizatorilor Bibliotecii.

Alături de utilizarea softului integrat de bibliotecă, informaticienii bălțeni au reușit să elaboreze mai multe programe aplicative, care facilitează procesele bibliotecare, înlesnesc comunicarea managerială și eficientizează munca Bibliotecii în întregime. Programul convertor Admiterea – TIN-LIB; Permis; Barcode; Barcode – retro; Intrări noi; Dotarea lectoratelor; Cadre; Anuar; Statistica; Evidență realizării Contractelor de procurare a literaturii ș.a.

Integrați în Internetul universitar, bibliotecarii oferă acces la catalog on-line fiecărei catedre, fiecărui doritor de-a afla ce colecții deține Biblioteca din orice punct de accesare. Pe această cale se difuzează e-buletinele

informative întocmite o dată la 2 luni pe domenii, la fel și informații personalizate pentru cercetările științifice ale profesorilor universitari.

În anul 2001 a fost inaugurat Centrul de Documentare a ONU, respectiv – acces nelimitat la bazele de date ale ONU. În 2003 a fost deschisă Filiala Bibliotecii Institutului Goethe – București, în anul 2006 se deschide Filiala Bălți a Comitetului Helsinki, în luna aprilie 2007 este inaugurat punctul de Informare al Biroului Consiliului Europei. Toate aceste noi structuri vin și cu accesul la anumite baze de date. Odată cu intrarea Universității în Agenția Universităților Francofone s-a deschis accesul la bazele de date francofone, ceea ce adaugă plusvaloare importantă oportunităților create pentru studenții, cadrele didactice și elevii Liceului.

Prin participarea la Consorțiul EBSCO se asigură accesul la 18 000 titluri de reviste pe suport electronic. Baza de date Legislația Republicii Moldova este abonată din anul 2001 și asigură accesul la toate actele legislative ale Republicii Moldova începând cu anul 1989.

În anul celei de-a 60-a aniversări (2005) Biblioteca a început să editeze revista *Confluente bibliologice*, revistă de biblioteconomie și știința informării, care poate fi citită și pe pagina web a Bibliotecii : <http://libruniv.usb.md>

Pagina Web a BȘU „Alec Russo” din Bălți: <http://libruniv.usb.md> (relansată într-o nouă versiune) inserează informații relevante privind structura, serviciile Bibliotecii, programul de funcționare, cadrul de acces, e- revista Bibliotecii *Confluente bibliologice*, e-bibliografii/ e-biobibliografii ale universitarilor bălțeni (fulltext), e-buletinele *Intrări recente în colecția Bibliotecii*, resurse web (Edituri, Periodice, E-books, Dicționare on-line), Catalogul on-line al Bibliotecii, *Întreabă bibliotecaru*.

Catalogul Electronic al Bibliotecii – acces online. <http://libruniv.usb.md>. pe care îl preferă cu desăvârșire astăzi utilizatorii bibliotecii, oferă informații la peste 226 mii: cărți, publicații periodice, materiale AV (discuri, audio- video casete, slaiduri, filme și microfilme), documente electronice (CD și DVD), ceea ce constituie 51% din toate titlurile pe care le posedă Biblioteca precum și o baza de date analitică (97 mii) articole din ziare, reviste, contribuții.

La 25 aprilie 2007 a fost inaugurat Punctului de Informare al Biroului Consiliului Europei în Republica Moldova care propune utilizatorilor cca 400 documente ale/despre Consiliul Europei în limbile română, engleză, franceză și germană, acces la bazele de date respective.

Centrul de documentare al ONU, inaugurat în 2001 (Proiect al UNDP Moldova) asigură accesul tuturor utilizatorilor la colecții de documente legislative internaționale pe suport tradițional, electronic, AV în limbile engleză, franceză, română, rusă; acces la bazele de date ale ONU și a agențiilor ei; Internet; participare la discuții în Clubul ONU; expoziții de documente; Sală de Lectură, Clubul ONU NORD, Cenaclul Universitar KONTUR, Filiala Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului.

Printre bibliotecile universitare noi se impune mai ales Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova care este cel mai important centru modern de informare economică din republică.

Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova are misiunea de a participa la procesul de instruire, formare și educare, precum și la activitatea de cercetare prin dezvoltarea unei baze de documentare și de informații pertinente științific, destinate susținerii programelor de învățământ și cercetare ale studenților, cadrelor didactice, cercetătorilor și altor categorii socio-profesionale din mediul universitar; prin facilitarea accesului la aceste colecții de informații.

În ultimii ani, Biblioteca Științifică cu rolul ei de furnizor și mediator de informații a avut contribuții esențiale la dezvoltarea Academiei de Studii Economice. Principala preocupare a Bibliotecii Științifice ASEM este de a convinge utilizatorii de importanța dezvoltării serviciilor bazate pe tehnologiile informaționale. Pentru a-și îndeplini misiunea, Biblioteca Științifică a ASEM a elaborat planuri concrete pentru a aduce noi îmbunătățiri serviciilor oferite utilizatorilor.

Biblioteca asigură condiții favorabile pentru studiu, cercetare, informare și documentare celor peste 17000 utilizatori. În prezent, Biblioteca tezaurizează un fond de peste 350 mii de volume. Colecțiile de publicații – cărți, reviste, ziare, seriale, teze de doctorat, publicații electronice etc. – cuprind o mare varietate de lucrări din țară și străinătate în diverse domenii. Biblioteca ASEM este dotată cu 6 spații de informare și un Centru Multimedia, capacitatea totală de primire fiind de 500 locuri. Astfel, ea servește efectiv la creșterea nivelului de cultură economică a utilizatorilor și, totodată, la dezvoltarea cercetării economice, asigurând suportul informațional-documentar indispensabil formării și perfecționării specialiștilor.

Biblioteca ASEM întreține relații de colaborare cu organisme internaționale precum Banca Mondială, Fondul Monetar Internațional, Comisia Europeană, cât și cu 42 parteneri din țară și de peste hotare. În anul 1992

Biblioteca ASEM și Biblioteca ASE București au semnat Convenția de colaborare, care prevede efectuarea cu regularitate a schimbului de cărți, monografii, manuale, reviste, cursuri și alte materiale didactice. Biblioteca întreține relații de colaborare cu BCU București, BCU Cluj, Universitatea „Constantin Brâncoveanu” din Pitești; cu Institutul Internațional de Economie din Hamburg și Biblioteca Institutului de Economie Internațională din Kiel (Germania), Bibliotecile universităților din Ekaterinburg, Kemerovo, Tomsk, Voronej, Minsk etc.

Rețeaua Bibliotecilor Agrare din Republica Moldova (RBA RM) include 20 biblioteci de pe lângă colegii și instituții de cercetări științifice din domeniul agriculturii:

Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a UASM este și centru biblioteconomic al Rețelei de Biblioteci Agricole din RM. Înființată în 1933, deține cea mai variată și completă colecție de documente de profil agrar din țară.

Misiunea bibliotecii constă în asigurarea accesului nelimitat la informații, documente și servicii care să contribuie la satisfacerea cerințelor de informare și documentare a beneficiarilor bibliotecii și la organizarea colecției de documente menite să asigure procesul didactic și științific al UASM.

Actualmente, colecția bibliotecii integrează peste 800 000 de documente: cărți, publicații periodice, non-publicații, CD-ROM-uri etc.

În cadrul bibliotecii funcționează 3 filiale: Biblioteca Facultății Zootehnie și Biotehnologii, Biblioteca Facultății Medicină Veterinară, Biblioteca Facultăților Mecanizarea și Automatizarea Agriculturii, Cadastru și Drept.

Biblioteca asigură acces la cele mai performante baze de date naționale și internaționale de profil agrar: AGRIS (bază de date bibliografică), CARIS (cercetări științifice), FAOSTAT (factografică), AGORA (fulltext), Juristul (fulltext). BRȘA a inițiat și continuă crearea și asigurarea accesului la bazele de date: “Publicații ale cadrelor didactice și științifice UASM” (bibliografică), AGRIS-MOLDOVA (bibliografică și referativă), “Baza de date a articolelor de revistă” (bibliografică).

La nivel internațional Biblioteca activează ca:

- Bibliotecă Depozitară FAO în Moldova, asigurând accesul la documentele emise sub egida FAO și difuzarea informației despre ele pe teritoriul Republicii Moldova,

- Centru Național AGRIS, participând la crearea bazei de date internaționale AGRIS prin prelucrarea documentelor naționale de profil agrar și integrarea lor în spațiul informațional agrar mondial,
- Membru al Rețelei Internaționale de Biblioteci Agricole AGLINET, ceea ce îi permite schimbul de informație cu 55 de biblioteci prin intermediul împrumutului interbibliotecar,
- Membru al IAALD (Asociația Internațională a Specialiștilor în domeniul Informației Agrare),
- Membru al Rețelei Internaționale AgroWeb a țărilor Europei de Est și Centrale, prin generarea paginii AgroWeb Moldova și asigurarea accesului la informația agrară națională și internațională.

Bibliotecile din RBA din RM dețin un valoros potențial informațional agrar. În prezent fondul documentar al bibliotecilor agrare cuprinde peste 1494885 volume, inclusiv cărți, publicații periodice și electronice. Acest potențial informațional este utilizat de 13638 beneficiari, care anual împrumută circa 691456 de documente.

Bibliotecile agrare servesc un cerc foarte larg de utilizatori: studenți, profesori, savanți, specialiști, practicieni, fermieri, agricultori etc.

Un rol important în satisfacerea necesităților informaționale a specialiștilor revine resurselor electronice, în special a celor disponibile on-line. Printre resursele electronice, accesibile on-line, utilizate de bibliotecile agrare în procesul de satisfacere a necesităților de informare a utilizatorilor, menționăm: AGORA, AGRIS, CARIS, FAOSTAT, AGROS, AGRICOLA etc.

Bibliotecile din învățământ sunt orientate în special la asigurarea procesului de studiu și, ca regulă, nu sunt accesibile publicului larg.

Rețeaua bibliotecilor sindicale, destul de răspândită anterior, a dispărut practic de pe arena activității bibliotecare. Situațiile statistice de la început de an raportau existența unei singure biblioteci, care până nu demult era și centru metodologic pentru rețeaua bibliotecilor sindicale, cu un fond de publicații de 53,2 mii exemplare, 544 de cititori, 34,9 mii împrumuturi și 4 salariați. Aceasta este rețeaua care a suferit cel mai mult în urma schimbărilor care s-au perindat în domeniul bibliotecar.

Destul de incertă este și situația rețelei de biblioteci tehnice. Biblioteca Republicană Tehnologico-Științifică care este centru metodologic pentru bibliotecile tehnice raporta la finele anului 2006 existența a 62 de biblioteci tehnice cu un fond de 14 966,4 unități de păstrare, 9,7 mii utilizatori, 105,2

mii vizite și 1135,3 împrumuturi. Numărul mare de unități de păstrare existente în fond și cel al împrumuturilor se explică prin particularitățile de evidență a patentelor. Există semnale sumbre că multe dintre bibliotecile tehnice nu vor rezista în timp.

Diferența dintre bibliotecile sistemului național este zdrobitoare: de la biblioteci echipate cu cele mai moderne tehnologii de informare și comunicare la biblioteci care nu corespund nici celor mai elementare cerințe specifice acestui tip de instituții.

Gama de probleme este largă și include:

- spațiile de amplasare, mobilierul, nivelul de confort;
- dotarea insuficientă cu echipamente electronice;
- lipsa generatoarelor de aer condiționat necesare pentru menținerea temperaturii și umidității aerului la nivelul recomandat de standarde;
- lipsa sistemelor anti-furt;
- finanțare insuficientă a proiectelor privind procurarea echipamentelor și a conexiunii rapide la Internet etc.

Cele mai mari probleme sunt cele specifice bibliotecilor din spațiul rural. Ele țin în mare parte de:

- dezvoltarea de mai departe a bazei legislative și de reglementare;
- optimizarea rețelei inclusiv distribuirea rațională a bibliotecilor;
- completarea sistematică a colecțiilor cu diverși purtători de informații, inclusiv electronici, nici cei 3-5 lei pe cap de locuitor nu sunt alocați în toate localitățile;
- computerizarea bibliotecilor din spațiul rural, inclusiv conectarea la rețeaua globală Internet;
- instruirea bibliotecarilor în vederea asimilării noilor tehnici și metodologii de activitate, inclusiv folosirea echipamentelor moderne de informare și comunicare.

Noile tehnologii de informare au deschis bibliotecilor posibilități enorme, dar și le-au pus în fața rezolvării unor noi probleme. Tehnologiile de Informare și Comunicare au schimbat fundamental rolul și locul bibliotecii în societate, au schimbat principiile de organizare a activității bibliotecare. Odată cu afirmarea Societății Cunoașterii bazată pe tehnologiile de informare și comunicare necesitatea asigurării tuturor cetățenilor acces la informații și cunoștințe capătă noi dimensiuni. Bibliotecile încep să joace un rol tot mai mare în realizarea angajamentelor Guvernului de a oferi cetățenilor acces Internet universal. Dacă anterior sarcina bibliotecii era să asigure

accesul cât mai multor oameni la colecțiile bibliotecii acum este să asigure acestora accesul la cât mai multă informație.

În societate s-a încetățenit un stereotip potrivit căruia biblioteca este mai întâi de toate un centru de cultură și recreare, pe când o bibliotecă trebuie să fie, de fapt, mai întâi de toate, un centru de informare, iar informația trebuie privită ca un factor important în dezvoltarea societății.

Modernizarea bibliotecilor necesită lichidarea stereotipurilor care s-au stabilit în timp, iar distribuirea banilor pentru instituțiile de cultură este un proces dificil și dureros.

Ca structură SNB este bine organizat și destul de dezvoltat, ca infrastructură este însă destul de învechit, lucru ușor de dedus din exemplele și analizele prezentate. Concluzia care se impune este că toate rețelele de biblioteci trebuie adaptate la noile condiții politice și economice, modernizate în baza noilor tehnologii de informare și documentare, avându-se în vedere tendințele mondiale axate pe necesitățile utilizatorilor, și experiența avansată a altor țări.

Rezolvarea acestei sarcini este posibilă numai prin unirea eforturilor tuturor factorilor care au o implicație directă în proces: politici, guvernamentali, a organelor locale, a societății și nu în ultimul rând a comunității profesionale.

Referințe bibliografice:

1. *Biblioteca Națională a Republicii Moldova: Raport anual 2006*. Chișinău, 2007, 40 p.

2. *Encyclopedia of Library and Information Science*. [on-line], Disponibil pe Internet: www.dekker.com

3. *Legea Bibliotecilor din Republica Moldova*. Proiect elaborat în anul 2006.

4. *Strategia de dezvoltare a bibliotecilor din Republica Moldova până în anul 2010* - Proiect elaborat în anul 2006.

5. www.amlib.asm.md

6. www.agepi.md

7. www.lib.ase.md

8. www.bncreanga.md

9. www.hasdeu.md

OPTIMIZAREA IMAGINII – PRIORITATEA PERMANENTĂ A BIBLIOTECII

Viitorul bibliotecii publice depinde extrem de mult de imaginea pe care aceasta o are în comunitatea care o finanțează și pentru care există. Imaginea pozitivă a bibliotecii este vitală pentru supraviețuirea ei, pentru relevanța pe care o are în societate.

Deci, deloc întâmplător faptul că această temă, sub toate aspectele ei, bulversează de mai multă vreme comunitatea bibliotecară internațională. Cei care țin pasul cu schimbările din interiorul profesiei, dictate de modernizarea spectaculoasă a tehnologiilor de informare și comunicare, nu pot să nu se întrebe dacă bibliotecile vor fi în stare să supraviețuiască în formula cunoscută de noi astăzi, cum vor arăta în viitorul apropiat, vor rezista provocărilor impuse de dezvoltarea și creșterea în relevanță a bazelor de date și a motoarelor de căutare, și dacă vor rezista cum vor arăta, așa cum le cunoaștem, ca spațiu fizic sau vor fi doar un concept și un spațiu virtual. Răspuns la aceste întrebări caută nu numai bibliotecarii, dar și decidenții politici, organele finanțatoare, fondatorii, reprezentanții businessului și nu în ultimul rând utilizatorii: reali și potențiali.

Literatura de specialitate abundă în păreri și profeții, expuse de clarvăzătorii și vizionarii profesiei, iar tablourile descrise sunt de un diapazon enorm: de la tabloul sinistru și cel mai adânc scepticism la tabloul luminos și optimist în care biblioteca apare ca spațiu fizic, între patru pereți așa cum o cunoaștem dintotdeauna, cu cele mai diverse și actuale resurse informaționale, cu mulți specialiști harnici și gata oricând să ofere ajutor, mobilată cu rafturi și mese de referință și echipată cu cele mai moderne tehnologii și echipamente.

Îngrijorarea profesioniștilor este foarte justificată: influențată de noile medii digitale lectura cărților nu mai este la fel de relevantă cum obișnu-

ia să fie anterior; utilizatorii secolului XXI s-au schimbat și ei: sunt mai educați, mai mobili, mai responsabili. Utilizatorii moderni știu mai bine decât cei de acum câțiva ani cum vor să-și petreacă timpul liber, și aici biblioteca este într-o concurență acerbă cu alți parteneri care-și revendică loc pe acest segment de piață. A suferit schimbări și administrația publică, care cântărește foarte bine fiecare bănuț înainte de a decide unde să fie repartizat și cum să fie cheltuit. Sfera serviciilor de agrement este supusă tot mai insistent privatizării.

Diversificarea purtătorilor de informații influențează indiscutabil dezvoltarea bibliotecară atât în sens pozitiv, cât și în sens negativ. Costurile mari de investiții implicate în achiziționarea noilor medii electronice de depozitare a informației și a dispozitivelor de citire a datelor acționează ca factori de reținere pentru multe organe finanțatoare, în special când disponibilitatea viitoare și prezența pe piața informației, a acestor produse, nu poate fi prevăzută foarte clar.

Editorii și producătorii diverselor formate media, atât tradiționale, cât și digitale, joacă și vor juca în continuare, indiscutabil, un rol decisiv în modelarea viitorului bibliotecii. Piața revistelor electronice este de importanță deosebită pentru biblioteci. De ceva timp un număr tot mai mare de reviste științifice apare doar în format electronic, chiar dacă utilizatorii preferă încă formatul tipărit. Creșterea prețurilor revistelor tipărite a agravat și mai mult situația acestora.

În ultimii ani semnificația fundamentală a bibliotecii ori a fost înțeleasă greșit ori a fost, pur și simplu ignorată, iar motivul principal pentru această stare de lucruri este conștientizarea insuficientă a funcțiilor bibliotecii, de rând cu lipsa de încredere în capacitățile inovative a acestei instituții vechi de secole. Se pare că nimeni nu crede în capacitatea bibliotecii de a se adapta provocărilor impuse de societatea informațională. Toate acestea au dus la o perioadă de stagnare în finanțarea bibliotecilor care s-a soldat cu scăderea ratei de înnoire a resurselor, degradarea spațiilor, fluctuația cadrelor, în special a celor tinere etc.

Schimbările masive de ordin social, economic și tehnologic, din ultimii ani, scot în prim-plan și întrebări de felul: Înseamnă oare că implementarea masivă a noilor tehnologii va favoriza faptul că în viitor bibliotecile vor opera într-un spațiu virtual? Se vor transforma bibliotecile, muzeele și arhivele într-o rețea gigantică a memoriei umane?

Pe fondalul acestor întrebări, încă fără răspuns, un lucru este clar: suc-

cesul și bunăstarea unei biblioteci depinde în mare măsură de felul în care această instituție de cultură este percepută de către membrii comunității din aria de servire. Investițiile în instituția bibliotecară sunt direct proporționale cu imaginea pe care biblioteca o are în comunitate și în special în rândurile decidenților. Nicio autoritate publică nu va investi suficient într-o instituție percepută de comunitate ca falimentară. În așa fel, în foarte multe cazuri bibliotecile sunt trecute pe linie moartă, finanțate de la caz la caz și considerate de către autoritățile finanțatoare mai degrabă ca poveri suplimentare și găuri în plus pentru finanțele în insuficiență cronică, decât ca entități indispensabile comunității, care în alte condiții ar avea atâtea de oferit.

Diversele sondaje efectuate pretutindeni în lume atestă faptul că bibliotecile încă mai sunt percepute ca instituții necesare comunității, dar care își pierd treptat din relevanță. Persistă o diferență zdrobitoare între faptul cum percep bibliotecarii biblioteca și resursele informaționale și cum acestea sunt percepute de către utilizatori. În timp ce profesioniștii domeniului atribuie bibliotecii valori precum: accesul liber la informație, ajutor de calitate, micșorarea inegalității digitale, instruirea pe tot parcursul vieții, stimularea capacităților creative, dezvoltarea dialogului intercultural și a diversității culturale, valorificarea și prezervarea moștenirii culturale etc., utilizatorii percep biblioteca ca loc de unde pot împrumuta cărți, centru de cultură care nu ține pasul cu realitatea și schimbările impuse de modernizare, instituție solicitată mai mult de elevi, pensionari, casnice și alte persoane care nu sunt antrenate în câmpul muncii. Ultimele sondaje atestă faptul că bibliotecile sunt văzute de către utilizatori ca locuri prietenoase, dar nu suficient de prietenoase. Doar o parte dintre utilizatori sunt satisfăcuți cu atmosfera din biblioteci. Insatisfacția utilizatorilor este provocată în cele mai dese cazuri de achizițiile insuficiente, colecțiile învechite, creșterea discrepanței între cerere și ofertă etc.

Concurența tot mai dură din infosferă solicită bibliotecilor ieșirea din acest tipar, îmbunătățirea imaginii, definirea cât mai clară a rolului pe care trebuie să-l joace în comunitatea locală, sporirea eficienței și eficacității activității.

Optimizarea imaginii în rândurile populației din aria de servire trebuie să fie prioritatea tuturor bibliotecilor bunăstarea cărora depinde de banii publici, iar pentru a atinge acest scop biblioteca trebuie să mobilizeze tot ce are mai bun: resurse, servicii, personal.

Pentru a face față așteptărilor membrilor comunității este necesar de a coordona și combina activitățile locale cu sprijinul și ghidarea autorităților centrale, așa cum s-a experimentat cu succes și demonstrat în alte țări, mai ales în țările nordice.

Folosirea în activitate a celor mai bune practici de calitate atestate de alte biblioteci, dezvoltarea programelor care să favorizeze atingerea unor rezultate remarcabile, încurajarea competiției, planificarea strategică constructivă, cooperarea activității, instituirea unor activități de „public relations” ar putea da o nouă suflare și respectiv o nouă imagine bibliotecii publice.

Viitorul bibliotecii este caracterizat de conceptul cheie „Acces local, informație globală”. În acest sens bibliotecile ar trebui să aibă posibilitatea de a promova digitizarea purtătorilor de informații, structurarea cunoștințelor, distribuirea informației, furnizarea serviciilor de referință, dezvoltarea modelelor practice de realizare a acestor sarcini și, în felul acesta, pavarea drumului spre viitor. În același timp, bibliotecile trebuie să servească drept puncte de contact pentru tot felul de evenimente culturale, să răspundă la tot felul de întrebări factografice, să ofere o largă gamă de servicii necesare comunității. Pentru a face față acestor sarcini, fără îndoială, va trebui de atribuit problemelor de ordin economic alte priorități decât s-a obișnuit până acum.

Bibliotecile, indiferent de apartenență departamentală, pot asigura utilizatorii cu resursele și serviciile de care au nevoie numai dacă au existența asigurată și dacă fondatorii și organele finanțatoare le pun la dispoziție resursele și personalul necesar. În așa fel viitorul bibliotecii este nu numai o problemă de metode și tehnologii, viitorul are și o dimensiune politică. Este esențial ca factorii de decizie, mijloacele media, utilizatorii să înțeleagă că bibliotecile au de jucat un rol foarte important în societatea informațională. Însă aceste sarcini pot fi realizate numai dacă bibliotecile vor recunoaște și accepta provocările impuse de societatea informațională, dacă vor folosi orice oportunitate oferită de tehnologiile moderne și vor contracara slăbiciunile politice, financiare și de structură cu eficiență. Numai așa vor rămâne ceea ce au fost întotdeauna: porți spre cunoaștere și dezvoltare.

Așa cum standardele sociale și așteptările utilizatorilor s-au schimbat era și timpul de a scoate bibliotecile în prim-plan și a lansa o campanie intensivă de îmbunătățire a imaginii în speranța că aceasta va ajuta bibli-

oteca să se debaraseze de stereotipurile vechi, eronate, formate în timp, de instituție unde utilizatorul vine, cel mai adesea, pentru a împrumuta cărți.

Lucrarea *Imaginea bibliotecii publice în comunitate* este adresată bibliotecarilor din bibliotecile publice și constituie un suport pentru realizarea acțiunilor de promovare a imaginii bibliotecii în comunitățile locale din țară. În lucrare au fost inserate comunicările prezentate în cadrul Seminarului Național 2008, care a avut loc la 4 noiembrie 2008, cu genericul „Promovarea imaginii bibliotecii publice în comunitate”, în care au fost reliefate diverse aspecte privind natura imaginii, imaginea bibliotecii în comunitate, problemele constituite în timp și cele actuale, posibilitățile de îmbunătățire a imaginii, șansele oferite de modernizarea tehnologiilor de informare și comunicare etc. A fost inclus de asemenea setul de materiale și documente elaborat în vederea organizării acțiunilor din cadrul proiectului „2009 – Anul promovării imaginii bibliotecii publice în comunitate”: ordinul Ministerului Culturii și Turismului al Republicii Moldova Despre organizarea Concursului Republican „Promovarea imaginii bibliotecii publice în comunitate”, Regulamentul de organizare a Concursului Republican „Promovarea imaginii bibliotecii publice în comunitate”, Formularul de evaluare, Planul de acțiuni pentru realizarea Anului promovării imaginii bibliotecii publice în comunitățile din Republica Moldova și o listă amplă de literatură în ajutor bibliotecarilor.

Echipa – colegile din serviciu dezvoltare în biblioconomie

COMPONENTELE IMAGINII, MIJLOACELE DE CREARE ȘI ÎNTREȚINERE A EI

Imaginea bibliotecii, a bibliotecarului și a profesiei de bibliotecar în percepția comunității este o problemă veche, dar mereu actuală și larg discutată pretutindeni în lume. Pe tot parcursul secolului trecut bibliotecarii au făcut eforturi enorme în vederea îmbunătățirii imaginii bibliotecii, care însă nu s-au încununat de prea mare succes.

În ultimii 20-30 de ani au fost publicate numeroase monografii, culegeri și articole în care tema a fost tratată sub cele mai diverse aspecte. Acum, de ordin mai recent, au apărut și numeroase site-uri în Internet, cele mai multe dintre ele încercând să spargă stereotipurile create în societate vizavi de bibliotecă și bibliotecar. Există și un șir de site-uri dedicate umorului bibliotecar autorii cărora încearcă să demonstreze că bibliotecarii, nici pe departe, nu corespund stereotipului de persoane lipsite de simțul umorului, mereu încruntate, supărate, demodate. Pentru a sparge stereotipurile unii autori aplică abordări mult prea radicale de la bibliotecara reprezentată de o femeie în vârstă, fără personalitate, cu ochelari și părul strâns la ceafă, la una cu tatuaje, păr verde și inele în nas. Însă noile clișee nu corespund realității cum nu corespund, nici cele din folclorul profesiei.

Imaginea pe care profesia de bibliotecar o are în comunitate se datorează în mare parte faptului că în literatura artistică, în filme, spectacole profesia noastră nu este prezentată ca o alegere reușită de viață respectabilă.

Cercetările mai recente atestă o ușoară schimbare spre bine a imaginii bibliotecii, la începutul acestui mileniu, odată cu răspândirea în biblioteci a Internetului și a tehnologiilor de informare și comunicare. Dar și aici părerile sunt diferite, de la cele mai optimiste la cele mai pesimiste, potrivit cărora bibliotecarii pentru a rezista în timp se apucă să facă orice și nicidecum nu acceptă ideea că zilele le sunt numărate.

În avalanșa aceasta de păreri și supoziții, cert este faptul că savanții din străinătate nu au o părere unică nici asupra imaginii bibliotecii, care să ia în considerare multiplele funcții ale acesteia, nici asupra a însăși naturii imaginii, nici asupra măsurilor necesare pentru îmbunătățirea imaginii. Mai mult decât atât, publicațiile de specialitate vehiculează ideea că înșiși bibliotecarii n-au reușit să se apropie de înțelegerea problemelor privind imaginea lor în societate. Nu este claritate nici în problema dacă înșiși bibliotecarii sunt responsabili de imaginea negativă sau în profesie este ceva ce văd cei din jur dar nu pot vedea și bibliotecarii. Și în final, nu este un răspuns clar nici la întrebarea privind conservatorismul ce se spune că-i caracterizează pe bibliotecari.

Despre imaginea bibliotecii în comunitatea locală, la noi, s-a vorbit mai puțin în ultimul timp, deși nu putem afirma că biblioteci luate aparte n-au făcut eforturi mari pentru a-și crea o imagine favorabilă în comunitate sau a-și modela și corecta imaginea deja creată.

Este cunoscut faptul că instituția bibliotecară se ține pe patru piloni principali: spații, resurse informaționale, servicii oferite și personal, care au partea lor de contribuție în crearea imaginii bibliotecii în societate.

Literatura de specialitate scoate în evidență imaginea în trei ipostaze: ideală, de oglindă și reală.

Imaginea ideală – este imaginea spre care tinde instituția și oglindește scopurile fundamentale ale activității, direcțiile și tendințele de dezvoltare.

Imaginea de oglindă – reflectă părerile bibliotecarilor despre cât de atrăgătoare este biblioteca pentru utilizatori, reputația bibliotecii, atenția de care se bucură din partea organelor de decizie și a populației.

Imaginea reală – oglindește atitudinea adevărată a diferitor categorii de cetățeni față de bibliotecă, nivelul de corespundere a calității servirii așteptărilor acestora, înțelegerea importanței bibliotecii pentru comunitate.

Este clar că imaginea reală și imaginea de oglindă nu corespunde și nici nu poate corespunde imaginii ideale.

O bibliotecă ce oferă oricărui individ acces la valorile acumulate în timp și căi eficiente de regăsire a informației căutate – aceasta este imaginea ideală pe care biblioteca tinde s-o formeze în conștiința celor mai diferite grupuri sociale, de la reprezentanții structurilor de decizie și finanțatoare, la organizații nonguvernamentale, sponsori, personalități distinse, studenți și terminând cu păturile mai puțin protejate ale populației: șomeri, casnice, pensionari, persoane cu dizabilități fizice și sociale etc.

Problema cheie care determină nu numai prestigiul bibliotecii, dar și capacitatea de a face față concurenței și a demonstra că biblioteca este și trebuie să fie indispensabilă comunității este diversificarea serviciilor, dezvoltarea calității acestora și a nivelului de confort. Rezolvarea problemei este pusă tot mai frecvent pe seamă răspunsurilor la cele mai diverse solicitări factografice, utilizarea tehnologiilor moderne de informare și comunicare, accesarea resurselor informaționale globale, redirectionarea exactă a utilizatorului spre alte surse de informare în cazul când biblioteca nu-l poate ajuta. Și aici este nevoie de atenție maximă pentru că noi venim dintr-o realitate unde cultura servirii clientului este încă la nivelul incipient, iar eșecul utilizatorului la o primă întâlnire cu biblioteca ar putea să-i taie dorința de a mai reveni aici ori într-o instituție similară. Numai prin respectarea acestor condiții poate fi formată imaginea bibliotecii ca instituție modernă, montată temeinic în spațiul informațional global.

Pentru a se impune comunității, a demonstra că este indispensabilă și are tot potențialul pentru a îmbunătăți calitatea vieții membrilor comunității, biblioteca trebuie să-și facă publică prezența și să-și promoveze constant resursele, producția intelectuală și serviciile.

Procedeele de publicitate variază ca tehnici, de la simple firme de pe clădiri cu denumirea bibliotecii și pliante cu orele de program și serviciile oferite de bibliotecă la metode mai sofisticate cum ar fi programele de marketing și utilizarea web site-urilor pentru promovarea resurselor, serviciilor și activităților. Strategia de marketing a bibliotecii trebuie să includă următoarele elemente:

- utilizarea tehnologiilor de informare și comunicare;
 - relații cu mass-media;
 - implicarea comunității în activitatea bibliotecii;
 - participarea la viața comunității;
 - plasarea reușită a indicatoarelor exterioare și interioare;
 - marcarea unor aniversări și evenimente;
 - crearea web site-ului bibliotecii; linkuri spre alte biblioteci și instituții adiacente;
 - rapoarte despre activitatea bibliotecii;
 - crearea unor societăți sau grupuri, cum ar fi „Prietenii Bibliotecii”;
- „Avocații bibliotecii”, grupuri de lobbying;
- activități de promovare a resurselor, serviciilor și producției intelectuale.

Activitatea de promovare trebuie să constituie axa programelor de activitate și are următoarele sarcini:

- formarea imaginii pozitive a bibliotecii în conștiința populației, organelor de decizie și finanțatoare, organizațiilor nonguvernamentale, sponsorilor etc.;
- informarea despre serviciile noi, oferite de bibliotecă;
- actualizarea și modernizarea serviciilor existente, convingerea utilizatorilor de necesitatea utilizării acestora;
- informarea utilizatorilor potențiali despre timpul, locul, condițiile serviciilor și activităților noi, despre schimbările în activitatea bibliotecii, programul de funcționare etc.;
- atenționarea potențialilor utilizatori despre importanța și accesibilitatea serviciilor oferite de bibliotecă, despre prețurile ne semnificative la serviciile oferite suplimentar contra plată.

O formă foarte importantă de promovare a bibliotecii, producției intelectuale și a serviciilor oferite este reclama bibliotecară – informația despre bibliotecă, servicii, producție intelectuală cu scopul de a le face cunoscute utilizatorilor reali și potențiali și a stimula cererea la aceste servicii și produse. Nu în zadar companii de mare prestigiu, unele chiar foarte cunoscute cheltuiesc sume enorme pentru reclamă. Până și Compania Google consideră că are nevoie de reclamă. Unele izvoare situează reclama chiar pe primul loc în crearea imaginii pozitive a bibliotecii. Funcțiile reclamei de bibliotecă includ:

- formarea cererii la resurse, servicii și producția intelectuală a bibliotecii;
- popularizarea serviciilor informaționale.

Reclama are menirea de a oferi date despre particularitățile serviciilor, destinație și utilizatorii țintă, adresă, condițiile de recepționare și utilizare.

Cerințele de bază către reclama de bibliotecă sunt:

- diapazonul cât mai larg al utilizatorilor reali și potențiali;
- corespunderea necesităților și doleanțelor utilizatorilor;
- actualizarea permanentă;
- dinamism, laconism, operativitate;
- corespunderea realității;
- corespunderea necesităților pieței și intereselor diferitor grupuri de utilizatori.

Reclama trebuie să atragă atenția asupra serviciilor oferite și a produc-

ției intelectuale, să cointereneze utilizatorii și să-i convingă să le folosească.

Conținutul reclamei trebuie să răspundă la următoarele întrebări:

- ce se propune utilizatorului;
- care sunt beneficiile serviciului propus;
- unde, când și cum poate fi folosit serviciul propus.

La baza reclamei trebuie să fie identitatea organizațională a instituției, care contribuie la formarea imaginii pozitive a bibliotecii.

Identitatea organizațională a instituției este caracterizată de mai multe elemente:

- emblemă – imaginea grafică, cu care biblioteca însoțește producția editorială etc.;
- logotip – simbolul textual-grafic care reprezintă denumirea completă, prescurtată sau abrevierea bibliotecii;
- deviză – o frază scurtă care exprimă misiunea bibliotecii sau ideea de bază a serviciilor propuse.

Emblema și logotipul alcătuiesc blocul de firmă al bibliotecii care se aplică pe toate publicațiile, materialele de reclamă, plicuri, cărți de vizită, ecusoane, bilete de cititor etc.

Logotipul trebuie plasat în cel mai vizibil loc din bibliotecă. Ca regulă el este imprimat pe ștampila bibliotecii, deci și respectiv pe toate cărțile și documentele bibliotecii.

Foaia cu antet trebuie să conțină: denumirea completă a bibliotecii, adresa, telefonul, faxul, pagina web, poșta electronică, logotipul, elemente grafice decorative.

Un prim pas în crearea imaginii pozitive a bibliotecii este crearea unui stil propriu, irepetabil. Culorile alese, reclama, logotipul, prezentarea vizuală a spațiului (în literatura de specialitate se vorbește tot mai mult despre conceptul de „cultură vizuală”) – toate trebuie să fie în armonie și subordonate unui stil unic. Chiar și alegerea florilor poate fi un element esențial. Florile decorative pot fi puse separat de florile de cameră cu efecte curative, care ar putea servi ca decor pentru o expoziție la această temă, de exemplu „Ecologia și viața”.

Pentru reclama bibliotecii se folosesc și suvenirele, insignele, calendarele de perete sau de buzunar, pixurile, maiourile etc., care sunt confecționate de regulă către aniversări și alte date importante și sunt difuzate utilizatorilor reali și potențiali. Importanța acestui fel de reclamă crește

dacă de rând cu imagini, fotografii, conține și adresa, programul de lucru, adresele filialelor, adresa paginii WEB.

Bibliotecile folosesc, pentru a face reclamă, edițiile periodice, posturile de radio și televiziune etc. Pentru a evita costurile destul de mari la aceste servicii, se folosește reclama indirectă prin articole despre activitatea bibliotecii, interviuri cu bibliotecari, cititori, reprezentanți ai organelor locale de decizie; comunicate de presă despre evenimentele mai importante etc. Personalul bibliotecii trebuie să știe cum să folosească mass-media pentru a promova biblioteca și să răspundă solicitărilor mijloacelor mass-media, să fie capabili să scrie articole pentru presă, să posede tehnicile de vorbire în public pentru a putea acorda interviuri pentru radio și televiziune.

Un rol aparte în formarea imaginii bibliotecii joacă aspectul exterior și interior al spațiilor. În zilele noastre, când multe instituții sunt nevoite să arendeze spații altor instituții și organizații, de multe ori reclama exterioară a arendașilor este mai aprinsă și mai bogată decât a proprietarului de drept. Designul interior, amplasarea rațională a reclamei interioare: expoziții, placate, anunțuri, condițiile confortabile pentru lectura în bibliotecă au partea lor de contribuție în crearea imaginii atractive a bibliotecii.

La formarea imaginii bibliotecii contribuie esențial și publicațiile bibliotecii, cum ar fi: ghidurile, pliantele, foile volante cu informații despre structura bibliotecii, componența resurselor informaționale, serviciile oferite. Informații de felul acesta pot fi publicate și în producția editorială: lucrări metodice, bibliografice etc.

Azi nicio bibliotecă, oricât de mare ar fi, nu poate activa în izolare. Nu este un secret faptul că numai cu puterile proprii bibliotecile nu mai pot face față sarcinilor care le au. În condițiile economice actuale biblioteca trebuie să știe cum să găsească drumul spre organele de decizie, în special spre acei de care depinde alocarea mijloacelor de finanțare. Numai bibliotecile cunoscute larg comunității și cu reputație favorabilă pot conta pe o finanțare corespunzătoare și susținere din partea organelor de decizie și finanțare.

La crearea bunei reputații a bibliotecii, atitudinii binevoitoare pentru bibliotecă și serviciile oferite din partea reprezentanților organelor locale, organizațiilor nonguvernamentale, partenerilor, concurenților etc. un loc aparte revine stabilirii unor relații corecte cu aceștia – public relations (PR) – activitatea de formare a image-ului profesional prin folosirea informației veridice și operative: un complex de eforturi bine gândite și planificate pen-

tru crearea unei atmosfere de înțelegere reciprocă între instituție și membrii comunității. Pentru ca acțiunile de PR să-și atingă scopul, este necesar un program de marketing special, orientat anume la crearea imaginii.

Scopul principal al acțiunilor de relații cu publicul este promovarea rolului bibliotecii în societate, crearea imaginii bibliotecii de instituție modernă, indispensabilă societății, deschisă pentru toți cetățenii și toate organizațiile. Activități PR pot fi: aniversările de la fondarea bibliotecii, conferințe, lansări și prezentări de cărți, expoziții, diferite sărbători, concursuri etc. Pentru o mai mare audiență, acțiunile de PR pot fi organizate în parcuri, piețe, străzi, muzee, librării, alte instituții.

Relațiile cu diferiți parteneri întăresc poziția bibliotecii în comunitate. Azi este foarte important nu numai să faci eforturi de a atrage atenția, dar și a fi auzit. În acest sens bibliotecile trebuie să lucreze cu utilizatorii activi și cei potențiali, pentru a-i familiariza cu resursele și serviciile oferite, manifestările organizate. În bibliotecă se încrucișează drumurile atât a celor care pot ajuta bibliotecă, cât și a celor care așteaptă ajutor de la bibliotecă. Biblioteca este practic singura instituție care oferă servicii gratuite cetățenilor.

Pentru toți membrii comunității biblioteca trebuie să prezinte comunicate de presă privind situația bibliotecii, serviciile noi, activitățile culturale, proiectele în parteneriat cu alte instituții etc.; rapoarte de activitate atât tradiționale, cât și expoziții-raport unde să fie prezentate toate momentele esențiale din activitatea bibliotecii, lista intrărilor noi, analize statistice, fotografii, lista publicațiilor în presă despre activitatea bibliotecii și a publicațiilor salariaților bibliotecii, lista sponsorilor. Sponsorii trebuie să știe în ce scopuri au fost cheltuite sumele alocate și să simtă gratitudinea bibliotecarilor pentru ajutorul acordat. Este foarte important ca bibliotecile să fie percepute ca parteneri egali, nu ca instituții care cer, dar ca instituții care au multe de oferit comunității.

Un sondaj efectuat la 22 septembrie 2008 în SUA releva faptul că 68% dintre americani au card de bibliotecă. Este cea mai mare cotă înregistrată de la 1990 încoace, de când ALA (Asociația Bibliotecarilor Americani) a început să efectueze evidența numărului de utilizatori înregistrați anual în biblioteci. Acum câțiva ani *International library statistics: trends and commentary based on the Libecon data* raporta 30% de utilizatori activi în țările Uniunii Europene. Cam tot atâta este și media înregistrată în Republica Moldova în anul 2007.

Această creștere a numărului de utilizatori care folosesc serviciile bibliotecii se explică prin marea recesiune economică care are loc în SUA. Dar aceasta este doar o parte a problemei. O altă parte o constituie imaginea pe care bibliotecile americane o au în societate. Americanii în situație de criză s-au îndreptat spre biblioteci, pentru că știu că aici pot găsi toată informația necesară și la sigur vor fi ajutați. Să ne amintim de aprecierea dată bibliotecilor de președintele SUA George Bush, care menționa că locul de lider în dezvoltarea economică pe care îl joacă SUA se datorează, în mare parte, și existenței a 122 mii de biblioteci publice, bine organizate și dotate cu cele mai moderne echipamente de informare și comunicare. James H. Billington, directorul Bibliotecii Congresului, vorbind despre biblioteci, menționa că „bibliotecile sunt pentru noi o religie”. Aceste afirmații vorbesc elocvent despre imaginea pe care o au bibliotecile pretutindeni în SUA. Ideea ce se desprinde de aici este că imaginea bibliotecilor depinde foarte mult de atitudinea față de ele a persoanelor influente, cu drept de decizie.

La 2 decembrie 2008, ALA a emis un comunicat de presă prin care președintele ales Barack Obama este salutat pentru faptul că la întâlnirea cu Asociația Națională a Guvernatorilor a recunoscut efectul negativ al închiderii bibliotecilor asupra comunităților.

Vorbind despre reducerea bugetelor în cele 41 de State, Obama a menționat închiderea bibliotecilor ca una dintre măsurile drastice întreprinse pe alocuri pentru a balansa bugetele de stat.

Emily Sheketoff, directorul executiv al oficiului ALA din Washington, menționa că este deosebit de important ca guvernatorii și membrii Congresului să înțeleagă că bibliotecile publice pot ajuta economia să-și revină, iar comentariile președintelui ales Obama servesc pentru a aminti despre faptul cât de important este de a păstra bibliotecile deschise în aceste timpuri grele.

„Bibliotecile publice sunt gata să ajute comunitățile pentru a-și reveni din aceste greutăți economice” afirma dna Sheketoff. „Guvernatorii și primarii trebuie să se asigure că finanțele pentru aceste motoare economice (biblioteci) sunt la locul lor.”

În prezent, 73% din bibliotecile din SUA raportează că sunt unicii promotori de acces Internet gratuit în comunitățile lor. În mediul rural, rolul bibliotecii publice este și mai mare, așa cum 83% de biblioteci sunt unicii promotori de acces Internet gratuit.

Dna Sheketoff menționa și faptul că bibliotecile ajută americanii să-și găsească o slujbă, să pregătească un rezumat, să învețe cum să folosească tehnologiile informaționale și încă multe altele.

Preocuparea președintelui Barack Obama pentru biblioteci este mai veche. Încă în anul 2005, pe vremea când era senator de Illinois, a fost invitat de ALA în calitate de keynotespeaker la Conferința care a avut loc în Chicago, în zilele de 23-29 iunie. Revista *American Libraries* publica în august 2005 versiunea adaptată a comunicării, evidențiind următorul citat “Guardians of truth and knowledge, librarians must be thanked for their role as champions of privacy, literacy, independent thinking, and, most of all, reading”. (Păzitori ai adevărului și cunoașterii, bibliotecarilor trebuie să le mulțumim pentru rolul lor de susținători ai intimității, alfabetizării, gândirii independente, și, mai presus de orice, ai lecturii).

Reliefând rolul bibliotecii în toate sferile sociale, dar mai ales în alfabetizarea cetățenilor, Barack Obama amintea faptul că unul din cinci adulți americani nu este în stare să citească o simplă poveste copilului său. Amintim aici că un raport federal tulburător făcut public la 12 ianuarie 2009 (<http://loudobbs.tv.cnn.com/2009/01/12/one-in-seven-is-illiterate-in-america/>), relevă faptul că unul din șapte americani sunt analfabeți și cu greu pot scrie ca să completeze un formular în scopul aplicării pentru o slujbă ori ca să înțeleagă niște indicații simple. Se observă totuși o ușoară scădere în rândurile persoanelor analfabete din 2005 până în 2009, iar cunoscând marea preocupare a bibliotecarilor americani și a politicilor de stat în acest domeniu privind combaterea analfabetismului putem pune o parte din succese și pe seama bibliotecilor.

Dacă în ultimii ani Biblioteca Publică din Rezina a obținut sume considerabile pentru reparația bibliotecii, este în mare parte datorită faptului că primarul crede cu adevărat că în Rezina biblioteca orășenească este „promotorul progresului”, aprecierea îi aparține. Iar pentru a ajunge la această apreciere bibliotecarii au muncit mult pentru a câștiga proiecte de informatizare, de completare a fondului cu publicații noi, de reamenajare etc. Adevărat se spune că mai întâi trebuie să muncești pentru un nume, ca mai apoi numele să muncească pentru tine.

Nu putem afirma că utilizatorii nu vin și în bibliotecile noastre. În anul 2007 numărul de cititori a crescut, în comparație cu anul 2006, cu 158 de mii. Însă, în același timp, fondul de publicații a scăzut cu aproape 211 mii, numărul împrumuturilor a scăzut cu 4 milioane 484 mii, numărul vizitelor

– cu 578 mii. După o decepție de asemenea proporții, sigur, utilizatorii vor încerca să găsească alte căi de soluționare a necesităților de informare și documentare, iar oferta este deloc de neglijat și, din păcate, este în defavoarea bibliotecii.

Un avocat important al bibliotecii pot fi societățile “Prietenii bibliotecii”, unde sunt invitați oameni cunoscuți și respectați în mediul comunității: primarul, directorul școlii, personalități cunoscute, oameni prosperi de afaceri, descendenți din localitate. Practicile de calitate demonstrează eficiența prietenilor bibliotecii în colectarea fondurilor și susținerea generală. Prietenii bibliotecii ar putea organiza acțiuni de binefacere în favoarea bibliotecii. Pentru a ajuta biblioteca, casa de cultură, de exemplu, ar putea face de Ziua bibliotecarului o discotecă la care biletul de intrare să fie o carte pentru bibliotecă. Pentru susținerea morală a prietenilor bibliotecii pot fi instituite premii, diplome, mulțumiri în presă etc.

Un impact deosebit asupra creării imaginii pozitive a bibliotecii o are diversificarea și modernizarea serviciilor, implementarea tehnologiilor de informare și documentare în servirea utilizatorilor, dezvoltarea calității serviciilor oferite, aplanarea conflictelor între bibliotecar și utilizator etc.

Un loc aparte în crearea imaginii pozitive a bibliotecii revine prezenței acesteia în mediul virtual. Pagina Web a bibliotecii este o sursă importantă de informare despre bibliotecă, colecțiile și resursele informaționale de care dispune, serviciile oferite etc. Din păcate încă foarte puține biblioteci dispun de acest instrument de comunicare cu utilizatorii și publicul larg, iar cei care dispun nu fac destulă publicitate acestui serviciu încă puțin cunoscut. Studiul OCLC *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale* relatează faptul că doar 1% dintre respondenți încep căutarea informației pornind de la pagina Web a bibliotecii și toate din motivul că nici nu știu de existența ei și de resursele electronice disponibile în bibliotecă.

Extrem de importantă în crearea imaginii bibliotecii este ponderea bibliotecarului; gradul de instruire, abilitățile de a ajuta și a se face necesar.

Studiul OCLC *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale* vorbește despre faptul că utilizatorii reclamă bibliotecii bibliotecari instruiți, erudiți, prietenoși, binevoitori și gata de ajutor.

Literatura de specialitate dezbate în ultimul timp foarte serios probleme legate de aspectul exterior al bibliotecarului, se vorbește mult despre **bibliotecarul ca vector de imagine**. Multe țări au dezvoltat politici privind cod dressing-ul bibliotecarului, deși este recunoscut faptul că aceasta

este o problemă foarte delicată și destul de complicată. Ghidurile elaborate se axează mai ales pe vestimentația bibliotecarului, dar nu sunt trecute cu vederea și anumite aspecte de comportament, atitudine față de utilizatori etc. Imaginea bibliotecarului este extrem de importantă, mai ales în bibliotecile care interacționează cu un număr mare de utilizatori. Mulți oameni pot fi respinși de membrii personalului îmbrăcați neglijent, murdar sau cu haine care au imprimare imagini și cuvinte indecente. Acest fel de îmbrăcăminte poate avea un efect negativ și asupra colegilor de lucru care vor avea probleme în a se concentra asupra activității.

În bibliotecile unde personalul interacționează cu alți angajați din aceeași instituție, îmbrăcăminte improprie poate, de asemenea, provoca o imagine negativă. Un resentiment poate provoca și îmbrăcăminte personalului bibliotecii, mai săracă decât a altor angajați. Și în cele din urmă personalul bibliotecii trebuie să se îmbrace la fel de bine ca și utilizatorii.

Dacă există probleme cu unii angajați care se îmbracă nepotrivit și nu respectă igiena respectivă, opțiunea elaborării dress code-ului pentru tot personalul este o cale de rezolvare a problemei. Dress code-ul presupune ca bibliotecarul să îmbrace haine curate și bine menținute, adecvate activității pe care o prestează. Încălțăminte este strict necesară și trebuie, de asemenea, să fie bine menținută. Sunt interzise hainele extrem de neglijente, rupte, cârpite, decolorate, hainele cu imagini obscene, bluzele prea transparente și mulate, șorții de vară prea scurți, rochiile fără bretele etc.

Este foarte indicat ca bibliotecarii să nu încurce zilele de lucru cu sărbătorile, iar machiajul și manichiura să fie adecvate momentului. Este rațional să se evite de a pune pe mâini, la gât și în urechi tot ce se găsește prin casă sau ce cade la îndemână.

Imaginea bibliotecii depinde în mare măsură și de felul cum este percepută aceasta de către bibliotecari, care este mesajul despre bibliotecă transmis de către bibliotecari membrilor comunității. Unii lucrează în domeniu ani la rând fără ca să fie mulțumiți nici de salariu, nici de mediul în care activează, nici de posibilitățile pe care le poate oferi biblioteca.

La 16 ianuarie 2009, site-ul **usnews.com** publică lista celor mai bune 30 cariere în anul 2009. La baza criteriilor de selecție au fost puse perspectivele profesiei, solicitarea pe piața muncii, mediul de muncă, ca regulă destul de plăcut (în cazul bibliotecarului), cu ore rezonabile de activitate chiar dacă câteodată bibliotecarul trebuie să lucreze în weekend sau până noaptea târziu, nivelul de satisfacție de pe urma activității prestate. Printre

cele mai bune cariere profesionale în anul 2009 se numără și profesia de bibliotecar. Articolul semnat de Marty Nemco *U.S. News and World Report/ Best Careers 2009: Librarian* a stârnit o adevărată furtură în comunitatea bibliotecară. Sutele de postări plasate pe site de la bibliotecari începători până la cei care au dedicat profesiei o viață întreagă sunt de un diapazon uluitor: de la cele mai fierbinți declarații și dragoste eternă până la cea mai cumplită decepție și înstrăinare. Dar în linii mari demonstrează cât de importantă este profesia pentru cei care au acceptat-o așa cum este, cu bune și rele, cu insatisfacții materiale și satisfacții spirituale. Marty Nemco promovează ideea că este timpul să uităm de imaginea bibliotecarului de “vierme al cărții” sfios. Bibliotecarii de azi trebuie să se transforme în interogatori deștepți, care să ajute utilizatorii să gasească răspuns la toate întrebările, să devină detectivi informaționali de înaltă calificare care să ajute utilizatorii în sondarea oceanului de informații disponibile în cărți, resurse digitale etc., adeseori începând cu o căutare deșteaptă în Google, dar de obicei mergând mult mai departe. Biblioteconomia este încă o profesie subapreciată, dar mulți bibliotecari iubesc să ajute utilizatorii să-și rezolve problemele și concomitent să învețe în fiecare zi lucruri noi. Flexibilitatea în fața schimbărilor și dorința de a ajuta pe alții sunt cheia succesului în biblioteconomie. Tehnologiile se schimbă foarte repede și respectiv la fel de repede se schimbă și posibilitățile oferite, dar și așteptările utilizatorilor.

Profesia este ca oricare alta cu zile bune și rele. Dar este minunată dacă îți place să înveți în fiecare zi ceva nou, să ajuți alți oameni, să cauți și să gasești materiale și informații și dacă îți place să folosești tehnologiile. Să înveți singur și să înveți pe alții cum să le folosească, să faci achizițiile cele mai necesare populației din zona de servire, să răspunzi la cele mai diverse întrebări, să oferi informații factografice, să fii în centrul comunității.

Bibliotecarul de azi trebuie să facă tot ce făceau bibliotecarii multe decenii în urmă, dar să fie și un tehnofil. Biblioteca se plasează treptat în centrul tehnologiilor. Iar un bibliotecar va trebui să știe cum să folosească o cameră digitală, să unească în rețea un proiector, cum să găsească resursele online, cum să repare un computer etc.

Bibliotecile publice au cea mai mare contribuție la progresul social. În biblioteca publică bibliotecarul vine în contact cu tot felul de persoane: de la copilul care abia se formează ca personalitate, la personalități de mare renume care impun respect și desigur cu persoane cu diverse dizabilități, inclusiv mentale, oameni obraznici cu care nici nu poți lucra dar nici nu-i

poți da afară din bibliotecă și pentru fiecare trebuie găsită varianta optimă de înțelegere și fiecare bibliotecar trebuie să aibă propriile limite de cât poate tolera. Însă atâta timp, cât poți ajuta pe cineva, cât există șansa de a apropia copiii de literatura scrisă special pentru ei, a găsi o informație de care au nevoie și pe care o caută cu disperare timpul petrecut în bibliotecă, nu este în zadar și merită toate însatisfacțiile care de regulă însoțesc relațiile cu organele finanțatoare și decizionale. Dacă îți place cu adevărat să ajuți semenii, locul tău este în bibliotecă. Cineva ar putea spune că sunt atât de multe alte căi de a ajuta oamenii. Or fi. Dar noi am ales să-i ajutăm în felul acesta.

Cu ani în urmă ALA a elaborat *Ghidul comportamentului de performanță pentru bibliotecarul de referințe*, publicat de către noi în lucrarea *Rigorile internaționale actuale ale organizării și funcționării bibliotecilor publice*. Acest ghid poate fi adaptat la condițiile noastre în așa fel ca fiecare bibliotecar să-l cunoască și să-l aplice în activitatea de zi cu zi.

Sondajul *Cum să formăm imaginea profesională a bibliotecarului*, efectuat în anul 2005, în Rusia, relevă faptul că 61% dintre respondenți apreciază foarte mult atenția bibliotecarului față de utilizator, 52% pun pe prim-plan pregătirea profesională, 38% pun mare preț pe comportamentul bibliotecarului. Foarte interesante au fost răspunsurile utilizatorilor la întrebarea „Ce calități sunt incompatibile cu profesia de bibliotecar?”. Prevalează: dezinteresul față de utilizator și necesitățile lui de informare, incapacitatea de a comunica cu oamenii, încetineala, lipsa erudiției. Utilizatorii au menționat și faptul că prestigiul bibliotecarului scade și din pricina statutului social, deloc de invidiat, și care constituie motivul că bibliotecarii nu mai au încredere în importanța muncii pe care o prestează.

Studiul *Imaginea bibliotecii de provincie în comunitate*, efectuat acum câțiva ani în Rusia, relevă faptul că populația vede perspectiva bibliotecii în extinderea Internetului, actualizarea fondului de publicații, crearea bibliotecii electronice, crearea centrelor informaționale și de asistență pe diverse teme. Doar 7% dintre respondenți își imaginează biblioteca în viitor ca centru de recreare și comunicare. În imaginea locuitorilor de provincie biblioteca este percepută ca o instituție care nu poate face față realităților zilei și ritmului impus de modernizare, o instituție încă apreciată pozitiv de societate, dar solicitată în primul rând de elevi sau persoane care nu sunt antrenate în câmpul muncii (pensionari, casnice, persoane cu dizabilități fizice și sociale). Pregătirea profesională a bibliotecarilor și cultura servirii

sunt considerate punctele forte ale bibliotecii, iar printre cele mai mari neajunsuri sunt menționate deficitul informațiilor actuale, nivelul de confort, lipsa tehnologiilor de informare și comunicare.

Un rol aparte în formarea imaginii bibliotecii îl are modernizarea și diversificarea serviciilor, posibilitatea bibliotecii și abilitățile bibliotecarului de a satisface necesitățile de informare și documentare ale utilizatorului.

Pentru a atrage în bibliotecă potențialii utilizatori și ai menține pe cei actuali, biblioteca trebuie să fie atractivă și să facă față așteptărilor cetățenilor din aria de servire. Ultimele studii efectuate în lume atestă faptul că utilizatorii așteaptă să găsească în bibliotecă nu numai resursele, serviciile și echipamentele necesare, dar și o bibliotecă atrăgătoare ca spațiu fizic, sigur și bine amenajat, confortabil, unde să fie liniște, curat, cald, luminos.

Studiul OCLC, menționat mai sus, relevă faptul că în plină eră informațională brandul bibliotecii rămâne a fi cartea, iar aceasta din simplu motiv că utilizatorii nu se așteaptă să găsească în bibliotecă și altceva în afară de cărți. Biblioteca este o marcă dominată de nostalgie. Profesioniștii domeniului biblioteconomie și știința informării sunt chiar în derută. Într-o lume unde sursele de informare și instrumentele de căutare continuă să se răspândească și să crească în relevanță, pentru consumatorii de informații online cartea rămâne, încă, marca bibliotecii. Însă tot studiul sugerează că există potențialul necesar pentru a extinde ori actualiza marca, și în esență a o întineri pentru a fi mai relevantă, a fi mai mult decât numai cartea.

Întinerirea mărcii bibliotecii depinde de abilitățile membrilor comunității bibliotecare de a reorienta serviciile bibliotecii în așa fel ca bogatele resurse – tradiționale și digitale – pe care le administrează, să fie disponibile atât în format tradițional, cât și virtual.

Problema bibliotecii este să-și definească clar locul în infosferă, locul serviciilor și colecțiilor fizice și virtuale.

Implementarea tehnologiilor de informare și comunicare a oferit o nouă șansă bibliotecilor. Mânuite cu pricepere și eficiență, la capacitate maximă, acestea pot schimba imaginea bibliotecii în comunitatea locală. Deși în literatura de specialitate din Occident există și păreri că dezvoltarea rapidă a proceselor de informatizare nu a îmbunătățit situația bibliotecilor cât a acutizat unele întrebări și a dat naștere unor noi stereotipuri. Există temerea că automatizarea proceselor bibliotecare ar putea face munca bibliotecarului mai puțin relevantă. În pofida multiplelor concepții despre bibliotecă, în ultimul timp se conturează mai accentuat doar două: biblioteca

– depozitar și biblioteca – centru de informare. Există persoane, în special în instituțiile adiacente bibliotecii, care consideră că crearea centrelor de informare este un efort disperat de căutare a unei noi imagini și a unui nou statut social pentru profesia de bibliotecar, lucru ce nu este văzut cu ochi buni de profesioniștii domeniului de informare care se țin distanțați de bibliotecari, pentru a nu-și afecta imaginea proprie. Pe de altă parte, centre de informare, precum Cable library, filială a Bibliotecii Orășenești Helsinki, centrul de informare de pe lângă Wayne State University s-au convins la scurt timp după inaugurare că nu vor putea funcționa fără informația pe suport tradițional, acceptând varianta de bibliotecă hibrid, compusă atât din publicații tradiționale, cât și resurse electronice și echipamentele necesare pentru accesarea lor.

Oricum, puținele biblioteci de la noi care au reușit să implementeze în activitate tehnologii de informare și comunicare s-au convins de importanța enormă a acestor noi instrumente de muncă. Un computer conectat la internet poate deschide porțile comunității spre lume, iar o bibliotecă mică cu resurse modeste poate oferi aceeași calitate a serviciilor ca și o bibliotecă bogată în resurse. Problema cheie a bibliotecilor actuale este că nu mai impresionează prin mărimea colecției și numărul utilizatorilor, ci prin modernizarea, accesibilitatea și calitatea serviciilor.

Bibliotecile pot construi viitorul localităților de provincie creând servicii pe care nici o altă instituție nu le poate oferi. Serviciile moderne și diverse pot avea un rol decisiv în vitalitatea localităților de provincie și în prevenirea marginalizării populației din aceste localități. Mediul virtual poate face enorm în această privință, nu întâmplător pretutindeni în lume sunt elaborate strategii și politici de lichidare a inegalității digitale.

Ca instituții de informare și cunoaștere, bibliotecile publice se numără probabil printre instituțiile din sectorul public care sunt implicate cel mai activ în revoluția digitală. În condițiile erei digitale, bibliotecile se transformă din instituții mai mult sau mai puțin închise în instituții cu acces deschis. Organele locale care înțeleg rolul strategic al bibliotecilor în dezvoltarea comunității investesc în crearea condițiilor necesare pentru educare, instruire pe tot parcursul vieții, facilitarea creativității, incluziunea socială a tuturor categoriilor de utilizatori, care luate împreună pot favoriza creșterea bunăstării populației care trebuie să fie scopul final al tuturor acțiunilor organelor de decizie.

În ultimii ani, se fac eforturi mari pentru dezvoltarea serviciilor virtua-

le și a activităților noi orientate spre utilizator, toate acestea creând o nouă imagine bibliotecii.

În Finlanda, de exemplu, 9 din 10 biblioteci publice oferă acces la Internet și aproape toate îl oferă gratuit. Catalogele bibliotecilor pot fi accesate prin Internet. Procesul de împrumut este automatizat, a crescut ponderea și respectiv utilizarea materialelor electronice, a început numerizarea publicațiilor care în condițiile bibliotecii publice are în primul rând scopul de a facilita accesul și apoi cel de preservare. Însă cunoscând posibilitățile oferite de TIC, nu încapă nicio îndoială că accesul și preservarea ar putea fi asigurate concomitent.

Un alt aspect, care va trebui explorat la maximum, este consultanța la căutarea informației, folosirea enciclopediilor, dicționarelor, traductoarelor online. Serviciile de traducere din peste 20 de limbi, oferite de Google, site-ul Traduno.com nu te mai fac să pari neputincios în fața postărilor Internet care în marea lor majoritate sunt în limbi străine.

Foarte mulți dintre potențialii utilizatori ai bibliotecilor noastre au rude plecate la muncă în străinătate. A-i învăța să-și deschidă o adresă electronică este echivalent cu a le deschide o nouă cale de comunicare.

Atunci când cetățenii vor ști că toate acestea pot fi găsite și învățate în bibliotecă, ea va deveni indispensabilă pentru ei.

Bibliotecarul va trebui nu numai să arate utilizatorului unde să caute informația, dar să-l ghideze în procesul de căutare.

Bibliotecile deja se implică activ în instruirea pe tot parcursul vieții, deși încă n-au fost elaborate strategii și politici la nivel național pentru aceste servicii. Bibliotecile pot să-și elaboreze politici și programe proprii care se vor axa pe promovarea lecturii și promovarea alfabetizării informaționale. Promovarea cărții și a lecturii prin diverse metode specifice bibliotecii nu este o problemă pentru bibliotecarii noștri, deși întotdeauna este loc și de mai bine. Promovarea alfabetizării informaționale va fi mai complicată pentru că noi mai suntem încă la etapa când înșiși bibliotecarii nu au abilitățile necesare pentru această activitate. Astăzi, a nu fi în stare să folosești un computer sau să folosești avantajele oferite de Internet înseamnă a fi aproape analfabet și la sigur în afara societății. Reieșind din aceste motive, bibliotecarii vor trebui să ofere ajutor în folosirea computerului și altor echipamente deținute de bibliotecă, în folosirea Internetului, căutarea informațiilor necesare, clarificarea unor probleme ce țin de copyright etc.

Aceste activități trebuie organizate împreună cu școlile, muzeele, casele de cultură, precum și alți parteneri.

Pentru a face față așteptărilor membrilor comunității, biblioteca trebuie să se afirme ca: centru de instruire, centru de informare, centru de comunicare, centru de socializare, spațiu fizic unde utilizatorii să vină nu numai din necesitate, dar și din plăcere. Esențial este ca bibliotecarul să știe să-și aleagă prioritățile bazate pe posibilități reale.

Fiecare salariat al bibliotecii își are partea sa de contribuție la formarea imaginii bibliotecii în comunitate. În așa fel, imaginea bibliotecii depinde de fiecare bibliotecar în parte precum și confortul psihologic al fiecărui bibliotecar depinde de imaginea pe care o are biblioteca. Pare un cerc închis. Dar deloc vicios.

Referințe bibliografice:

1. BARACK, Obama. *Bound to the Word*. [on-line], Dsponibil pe Internet: www.ala.org/ala/online/resources/selectedarticles/obama05.cfm

2. CORAVU, Robert. *Imaginea bibliotecii în mediul universitar. Strategii de optimizare*. [on-line], Dsponibil pe Internet: http://www.geocities.com/conanbibliotecarul/Comunicare_Brasov.rtf

3. KULIKOVSKI, Lidia. *Activitatea editorială ca imagine a bibliotecilor*. În: *Buletinul ABRM*. 2007, nr. 2(6), p. 10-11.

4. *Perception of Libraries and Information Resources*. OCLC, 2005. [on-line], Dsponibil pe Internet: www.oclc.org/reports

5. *The 2003 OCLC Environmental Scan: Patterns Recognition*. [on-line], Dsponibil pe Internet: www.oclc.org/reports/2003.

6. БОРИСОВА, Ольга. *Взгляд социолога на рекламу*. În: *Библиотека*. 2007, nr. 9, с. 58-60.

7. МАТЛИНА, С. Г. *Библионимика. Имя как символ и бренд библиотеки. (Постановка проблемы)*. În: *Научные и технические библиотеки*. 2007, nr.4, с. 5-14.

8. СТЕФАНОВСКАЯ, Н. А. *Имидж провинциальной библиотеки в общественном сознании*. În: *Библиотековедение*. 2006, nr. 2, с. 34-38.

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A GERMANIEI: ÎNTRU SALVGARDAREA MEMORIEI NAȚIUNII ȘI INTERNAȚIONALIZARE

Biblioteca Națională a Germaniei este o bibliotecă cu statut de națională relativ tânără și are o istorie destul de complicată. Spre deosebire de alte biblioteci naționale, cum ar fi, de exemplu, cea a Franței, ea s-a constituit în formula cunoscută astăzi destul de târziu, toate din pricina unor particularități istorice și politice ale țării. Germania n-a fost niciodată un stat centralizat și respectiv viața culturală s-a dezvoltat și a evoluat, în primul rând, în teritorii și state, capătând un caracter distinct regional. Acesta este motivul dezvoltării bibliologiei, de asemenea, la nivel regional și menținerii structurii de bază descentralizate până în prezent.

BNG constă din câteva instituții: Biblioteca Germană din Leipzig, fondată în anul 1912, Biblioteca Germană din Frankfurt, fondată în 1947, după dezmembrarea Germaniei și Arhiva Muzicală Germană din Berlin, creată în anul 1970 ca departament al bibliotecii din Leipzig. După darea în exploatare a celei de a patra extensii a bibliotecii din Leipzig, preconizată pentru sfârșitul anului 2009 arhiva muzicală urmează să fie transferată acolo.

Biblioteca din Leipzig a fost fondată în anul 1912 în urma unei decizii a Asociației Editorilor și Librarilor Germani și a avut scopul de a colecta toată literatura în limba germană sau în alte limbi, publicată în Germania și literatura în limba germană publicată după hotare, începând cu anul 1913. Clădirea bibliotecii construită în stil clasic, protejată astăzi ca monument istoric, a fost inaugurată la 2 septembrie 1916. În aprilie 1940 a fost transferată din custodia Asociației Editorilor și Librarilor Germani într-o instituție de drept public. În anul 1945, după terminarea războiului, și în consecință divizarea țării, încetează să mai funcționeze ca bibliotecă națională pentru întreaga Germanie.

În aceste condiții, în partea de vest a Germaniei, toată activitatea de editare, industria cărții, comerțul, respectiv activitatea bibliotecară se concentrează în Frankfurt.

În februarie 1946 reprezentanții landurilor din partea americană a Germaniei consimt să depoziteze câte două exemplare din fiecare titlu tipărit, începând cu 8 mai 1945 la Biblioteca Orașenească și Universitară din Frankfurt, unul pentru biblioteca din Leipzig și altul pentru viitoarea Bibliotecă Germană din Frankfurt. În toamna anului 1946 Biblioteca din Frankfurt își începe activitatea grație unui sprijin din partea municipalității. În februarie 1947 Asociația Editorilor și Librarilor Germani adoptă statutul bibliotecii. Acordul privind fondarea Bibliotecii Germane a fost semnat de către municipalitatea orașului și Asociația Editorilor și Librarilor Germani la 15 mai 1947.

În primii doi ani Asociația a plătit toate costurile de întreținere a bibliotecii. Începând cu anul 1949 la întreținerea bibliotecii începe să participe și municipalitatea. În anul 1969, Legea privind Biblioteca Germaniei transformă biblioteca în instituție federală subordonată dreptului public. Responsabilitățile de bază ale bibliotecii sunt colectarea tuturor lucrărilor editate în Germania sau în limba germană începând cu anul 1945, inventarierea, catalogarea, și punerea acestora în accesul utilizatorilor, în spațiul bibliotecii. Editorii din spațiul acoperit de lege sunt chemați să ofere bibliotecii publicațiile care constituie subiectul exemplarului obligatoriu.

Cu ocazia reunificării Germaniei în 1990, prin Tratatul de unificare din 23 septembrie 1990, toate cele trei instituții sunt unite, păstrându-și localurile anterioare, formând Biblioteca Germaniei, instituție federală, subordonată dreptului public. Conform legii, localul din Frankfurt trebuie să fie locul de reședință al directorului general. Prin amendamentele legii din anul 2006 biblioteca a primit numele de Bibliotecă Națională a Germaniei. Până la reunificarea Germaniei, fiecare din cele două biblioteci au îndeplinit separat funcțiile de bibliotecă națională.

BNG este principala bibliotecă de arhivă și centru bibliografic național al Republicii Federale a Germaniei și are funcția, unică în Germania, de a colecta în original, inventaria, cataloga și indexa, a păstra permanent și a pune la dispoziția utilizatorilor lucrările media publicate în Germania după anul 1913, lucrările media în limba germană, traducerile din limba germană în alte limbi și lucrările în alte limbi despre Germania publicate în alte țări, începând cu anul 1913. O altă sarcină a BNG este achiziționarea

lucrărilor emigranților de limba germană publicate după hotare în perioada 1933-1945.

Cât privește lucrările apărute până la 1913, cinci dintre cele mai mari biblioteci din Germania s-au unit într-un consorțiu care are drept scop lichidarea lacunelor în completarea cărții de patrimoniu, acumulate în perioada de la 1450 până la 1913. Fiecare dintre cele cinci biblioteci este responsabilă de o anumită perioadă de timp și are angajamentul de a găsi cărțile editate în perioada de timp pentru care este responsabilă.

Scopul consorțiului este crearea unei colecții comprehensive a tuturor lucrărilor tipărite în spațiul vorbitor de limba germană pentru a completa moștenirea istorică a Germaniei și a o face disponibilă publicului ca memorie culturală colectivă.

Condițiile prin care a avut de trecut BNG până a ajunge la formula de astăzi au impus necesitatea coordonării activității cu alți parteneri, pe care să se poată baza cu adevărat. Aceasta explică faptul de ce în ultimii ani BNG este atât de implicată în activitatea bibliotecară europeană și internațională. Aproape că nu există organizație profesională și proiect internațional unde să nu fie reprezentată și BNG.

La nivel național BNG este antrenată în următoarele activități:

- internaționalizarea regulilor, formatelor și a fișierului de autoritate;
- participarea în Alianța pentru Prezervarea Moștenirii Culturale Scri-se, organizație menită să dezvolte strategia de prezervare a colecțiilor bibliotecilor și arhivelor;
- secretariatul în Consorțiul Rețelelor de bibliotecă;
- colectarea, procesarea bibliografică și arhivarea documentelor, începând cu anul 1913 (Consoțiul pentru Colectarea Lucrărilor Germane Tipărite);
- participarea în activitatea Organizației Germane pentru Standardizare (DIN);
- participarea în activitatea Grupului Federal din cadrul Organizației Europene pentru Problemele Bibliotecilor, Arhivelor și Muzeelor, EUBAM);
- dezvoltarea și extinderea Catalogului Cumul al Serialelor, ZDB).

Aspectele principale privind cooperarea internațională includ:

- participarea în Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci și Bibliotecari (IFLA) și Alianța IFLA-CDNL pentru Standardele de Bibliotecă;

- participarea în activitatea Fundației Conferința Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene (CENL);
- Participarea în activitatea Conferinței Directorilor Bibliotecilor Naționale (CDNL);
- participarea în activitatea de armonizare a formatului pentru schimbul de date ca membru al Ligii Bibliotecilor Europene de Cercetare (LIBER);
- exercitarea responsabilităților de Centru Național ISSN.

BNG este, de asemenea, implicată în Asociația Internațională a Bibliotecilor Muzicale (IAML), a Organizației Internaționale de Standardizare (ISO), UNESCO etc.

BNG este implicată în mai multe proiecte consacrate dezvoltării și folosirii infrastructurii tehnice și de comunicare pentru Societatea Informațională. Scopul acestor proiecte este promovarea accesului mai eficient la documente și în același timp simplificarea procesului de folosire a lor. Aceasta este valabil atât pentru publicațiile colectate de BNG cât și pentru colecțiile bibliotecilor din întreaga lume.

Convins de ideea că a lucra împreună deja înseamnă a lucra cu succes, colectivul BNG activează împreună cu partenerii din țară și de peste hotare, urmând strategii comune, promovând experiențe de calitate, toate în scopul de a oferi utilizatorilor oportunități globale pentru cercetare și acces la cunoaștere.

Biblioteca Națională a Germaniei prezintă, la ziua de azi, o statistică impresionantă. Cu cele aproximativ 24,1 milioane unități de păstrare, dintre care 13,9 milioane în sediul din Leipzig, 8,2 în sediul din Frankfurt și aproximativ 1,4 în Berlin, se înscrie printre cele mai mari biblioteci naționale din Europa. Biblioteca este deschisă pentru public 295 zile pe an și oferă pentru utilizatori 450 locuri în sălile de lectură în Frankfurt și 350 în Leipzig. Pe parcursul unui an biblioteca înregistrează aproximativ 37 mii utilizatori, inclusiv 14 mii în sediul din Frankfurt și 13 mii în sediul din Leipzig (conform datelor statistice pentru anul 2007). Zilnic servește între 1200-1800 utilizatori. Pagina Web a Bibliotecii este accesată de aproximativ 700 000 de ori pe lună. Pentru promovarea bibliotecii, oferă circa 330 tururi ale bibliotecii pentru mai mult de 5000 utilizatori sau potențiali utilizatori din țară și de peste hotare. Personalul numără 821 angajați echivalent 631 norme întregi. Bugetul anual al Bibliotecii este de aproximativ 40 milioane euro.

Noul spațiu pentru clădirea bibliotecii din Frankfurt a fost dat în exploatare în anul 1997 și prezintă o impresionantă îmbinare între funcționalitate, claritate și transparență. Funcționalitatea și obiectivitatea sunt trăsăturile dominante ale clădirii. Patru materiale determină esența înfățișării clădirii: betonul, oțelul inoxidabil, sticla și, în interior arțarul canadian ușor colorat. Ferestrele ocupă aproape toată întinderea peretelui exterior, ușile și o treime din pereții aferenți sunt la fel din sticlă, pentru a încapa cât mai multă lumină și, parcă a spune că aici nimic nu este de ascuns. Numai câteva uși din sticlă puțin mată în rest totul absolut transparent.

Clădirea actuală a BNG a costat guvernul federal aproximativ 153 milioane euro, inclusiv 12,3 milioane terenul de 19 000 m², 3,8 milioane mobila și 5,4 milioane rețelele electrice, echipamentele tehnice și tehnologiile de informare și comunicare. Clădirea are 9 niveluri: trei la subsol și șase la suprafață. Oficiile pentru personal se întind pe o suprafață de 5000 m². Fiecare etaj de la subsol are o suprafață de 10 000 m² și, în ansamblu, încap 160 kilometri de rafturi. Garajul are 280 locuri de parcare.

Sălile de lectură au fost gândite în așa fel ca să încapă cât mai multă lumină naturală. Din sala de lectură principală, care ocupă tot etajul, dacă urci scările ajungi în sala de lectură pentru periodice care ocupă jumătate de etaj, iar dacă cobori scările nimerești în sala de lectură multimedia. În așa fel acoperișul și perețele exterior sunt unice pentru toate cele trei niveluri. În acoperiș sunt montate ferestre din sticlă pentru a atrage cât mai multă lumină. Perețele exterior este totalmente din sticlă. Sălile de lectură și depozitele unde se păstrează colecțiile dispun de aer condiționat. Din păcate acesta n-a fost prevăzut și pentru spațiile unde se află oficiile personalului. Aici puterea soarelui este anihilată de jaluzele speciale care pot fi manevrate foarte ușor. În zilele foarte călduroase acestea însă nu salvează, pe deplin, situația.

Organismele de conducere ale BNG. Cele 4 organisme care dirigează activitatea bibliotecii sunt: Consiliul Administrativ, Directorul General, Consiliul Consultativ al Bibliotecii Naționale și Consiliul Consultativ al Arhivei Muzicale Germane.

Consiliul Administrativ are autoritate executivă în toate problemele fundamentale sau cele de semnificație economică: statut, buget, aprobarea acțiunilor directorului general, directive privind folosirea spațiilor bibliotecii, taxe, achiziții etc. Președintele Consiliului Administrativ reprezintă cea mai înaltă autoritate executivă. Din componența Consiliului Adminis-

trativ fac parte: trei reprezentanți ai Guvernului Federal, inclusiv doi care raportează Ministerului de Stat al Afacerilor Culturale, doi reprezentanți ai Parlamentului, reprezentanți ai diferitor instituții din industria și comerțul cărții și a muzicii, reprezentanți ai municipalității etc. Noua componență a Consiliului a fost schimbată prin amendamentele Legii privind Biblioteca Națională a Germaniei. Președintele Consiliului Administrativ este vice-ministrul de Stat al Afacerilor Culturale.

Directorul General este responsabil de funcționarea curentă a BNG, în conformitate cu directivele și rezoluțiile Consiliului Administrativ și prevederile statutului. Este asistat de directorul bibliotecii din Leipzig și directorul bibliotecii din Frankfurt, care servesc ca directori adjuncți permanenți ai directorului general.

Consiliul Consultativ al Bibliotecii Naționale a Germaniei consultă Consiliul Administrativ și Directorul General în decizii privind probleme de biblioteconomie. Din componența Consiliului Consultativ fac parte 12 experți din domeniile: biblioteconomie și știința informării, editare și comerț cu cărți, industrie muzicală etc.

Consiliul Consultativ al Arhivei Muzicale a BNG consultă Consiliul Administrativ și directorul general în probleme specifice privind activitatea Arhivei Muzicale. Din componență fac parte 12 experți din domeniile: biblioteconomie, muzică, industria muzicală etc.

BNG este o instituție federală supusă dreptului public. Prin legea din 1969, suplimentată de Legea privind Tratatul de Unificare din 23 septembrie 1990 și amendamentele Legii privind Biblioteca Națională din 2006 au fost specificate funcțiile, responsabilitățile și organismele instituției federale.

Lansând inițiativa de revizuire a Legii privind Biblioteca Națională a Germaniei, Ministerul de Stat al Afacerilor Culturale răspundea necesității de a extinde prerogativele legislative asupra publicațiilor digitale și încorporării acestora în colecțiile BNG. Legea oficializează faptul că cele trei biblioteci: din Frankfurt, Leipzig și Arhiva Muzicală din Berlin constituie Biblioteca Națională a Germaniei. Prin lege, numele vechi Die Deutsche Bibliothek este înlocuit cu Deutsche National Bibliothek – Biblioteca Națională a Germaniei care corespunde noilor funcții și responsabilități ale bibliotecii. Legea stabilește că BNG este o instituție autonomă supervizată doar de Ministrul de Stat al Afacerilor Culturale. Tot prin amendamentele legii a fost schimbată componența Consiliului Administrativ.

BNG este, de fapt, o bibliotecă arhivă pentru depozitul legal. Conform legii biblioteca primește 2 exemplare de depozit legal: unul pentru biblioteca din Frankfurt și unul pentru cea din Leipzig. Spre deosebire de Franța unde un exemplar este intangibil și păstrat pentru posteritate, ambele exemplare sunt în circulație și dacă unul este distrus sau dat dispărut se iau măsuri pentru restabilirea lui. Biblioteca aproape că nu cumpără cărți editate pe teritoriul țării, cumpără doar publicațiile despre Germania editate în alte țări. Catalogul național conține numai descrierea bibliografică a cărților din depozitul legal. Toate celelalte biblioteci cumpără de la BNG baza de date și nu se ocupă cu alcătuirea descrierilor bibliografice. Se evită dublarea muncii și efectiv a greșelilor comise la descriere.

Bibliotecile principale din regiuni (state) primesc depozitul legal local, dar cumpără și literatură străină în alte limbi.

Din pricina divizării teritoriale în Germania nu există un sistem unic de bibliotecă și nici un catalog național unic. Fiecare regiune își face catalogul sau iar nucleul descrierilor literaturii în limba germană este cel cumpărat de la BNG. Prețurile sunt destul de accesibile și depind de numărul descrierilor bibliografice cumpărate: 50 -12,00 Euro; 100 -23,00 Euro; 500-110 Euro; 1000-210 Euro; 2500-500 Euro; 5000-950 Euro; 10000-1800 Euro; 20000-3400 Euro.

Pentru elaborarea catalogului unic regional, pretudindeni în regiuni, au fost create centre computerizate unde două treimi din personal îl constituie specialiștii IT și o treime bibliotecarii.

La BNG este în derulare proiectul de unificare a cataloagelor din cele trei sedii ale Bibliotecii: Frankfurt, Leipzig și Berlin. Se presupune ca în patru ani catalogul unificat să fie perfect funcțional. Catalogul oglindește colecțiile Bibliotecii, începând cu anul 1913. Rezultatul căutării oferă posibilitatea conectării cu www.buchhandel.de (site-ul Federației Editorilor și Librarilor din Germania) care prezintă instantaneu informația dacă publicația poate fi găsită în sistemul de comerț. În catalog sunt incluse și cărțile care încă n-au fost achiziționate sau cele care au fost pregătite pentru tipar, dar din diverse motive n-au fost încă tipărite. Catalogul este obiectul unei dezvoltări permanente care are scopul de a îmbunătăți cercetarea și a oferi noi servicii pentru utilizatori.

În structura BNG funcționează un compartiment specializat – Arhiva Exilului German din 1933-1945. Catalogul acestei colecții este încă, în mare parte, în format tradițional. Acum se lucrează la retroconversia

lui. Consultarea non publicațiilor din această colecție este posibilă doar printr-o înțelegere preventivă. Documentele despre persoanele în viață pot fi consultate doar cu acordul persoanelor respective.

Organigrama BNG reprezintă o structură foarte asemănătoare pentru sediile din Frankfurt și Leipzig, care sunt conduse de către un director. Ambele au la baza activității trei Departamente mari: Achiziții și Catalogare, Catalogarea pe Subiecte, Servicii pentru Utilizatori și Arhivă. Fiecare departament include mai multe grupuri, ceva similar cu serviciile noastre, care la rândul lor sunt divizate în echipe, responsabile de sarcini concrete.

Suplimentar la aceste departamente biblioteca din Frankfurt are în structură Arhiva Exilului din 1933-1945, iar biblioteca din Leipzig Muzeul Cărții.

Directorul general, care se află în sediul din Frankfurt are în responsabilitate directă Departamentul Tehnologii Informaționale, Departamentul Servicii Digitale, Departamentul Administrația Centrală.

Arhivarea și utilizarea documentelor se face după aceleași principii în toate locațiile, procesarea documentelor se face în corespundere cu reguli bine definite. Acest concept permite ambelor locații să ofere spre utilizare o colecție completă și servicii ideale.

Pe lângă cele trei mari activități specifice ambelor biblioteci din Leipzig și Frankfurt există și activități mai deosebite în una sau alta dintre biblioteci: Biblioteca din Leipzig acordă o atenție deosebită valorificării literaturii istorice, iar biblioteca din Frankfurt dezvoltării și implementării serviciilor bazate pe tehnologiile digitale, inclusiv dezvoltarea și managementul bazelor de date centrale. Tot biblioteca din Frankfurt este responsabilă de elaborarea, marketingul și distribuirea serviciilor bibliografice naționale.

Arhiva Muzicală din Berlin are sarcina de achiziționare, procesare și indexare a lucrărilor muzicale.

Departamentul Tehnologii Informaționale este unul dintre cele mai mari structuri ale bibliotecii. A opta parte din personalul bibliotecii lucrează în acest departament: 55 persoane în sediul din Frankfurt, 10 în sediul din Leipzig și 2 persoane (echivalent 1,5 norme întregi) în Berlin. Conform organigramei bibliotecii acest departament se află în subordonarea directă a directorului general. Aici se pune mare preț pe posibilitățile oferite de tehnologiile moderne de informare și comunicare.

Deși în Germania, ca și în alte țări, profesioniștii din domeniul IT sunt

mai bine plătiți în sectoarele private există unele facilități care-i atrag și mențin în structurile guvernamentale. Pentru funcționarii din acest sector taxele sociale sunt mai mici și în final salariile aproape se egalează. Plus la aceste facilități, Biblioteca Națională a Germaniei oferă tuturor salariaților și în special celor din domeniul IT condiții excelente de muncă: birouri separate, aer condiționat (extrem de important pentru birourile unde funcționează echipamente tehnice), prețuri reduse pentru masa de prânz în restaurantul de pe lângă bibliotecă, conștiința apartenenței la un colectiv, unde sunt respectate toate drepturile, iar toate acestea împreună sunt destul de atractive pentru profesioniștii domeniului IT.

Teritorial Departamentul IT se află la etajul întâi între depozitele situate la trei nivele sub pământ și sălile de lectură și oficiile pentru personal care se află la etajele superioare. Toate ideile, privind modernizarea serviciilor existente, implementarea unor servicii digitale noi, care se nasc la etajele de sus sunt expertizate și validate de către specialiștii IT, care stabilesc necesarul de resurse umane și financiare, timp etc.

Mediul digital. Proportia publicațiilor online înregistrează o creștere spectaculoasă în raport cu publicațiile tradiționale, de aici, și problemele legate de arhivarea acestora și păstrarea pentru posteritate. Aceste două medii de difuzare a informației vor coexista și completa reciproc în continuare. Extinderea internetului și facilitarea accesului la informații pe care îl oferă a adăugat o nouă dimensiune proceselor de diseminare a informației. Odată plasată în internet informația este difuzată local, național și global.

Publicațiile digitale sunt parte a moștenirii culturale și, ca și lucrările tipărite, trebuie păstrate pentru posteritate și făcute disponibile pentru utilizare în scopul evitării golurilor ce s-ar putea forma în memoria culturală a națiunii. A prezerva literatura înseamnă a prezerva informația și aceasta constituie baza Societății Cunoașterii. Problema ce se impune la această etapă este delimitarea hotarelor între ce trebuie și ce nu trebuie prezervat. Avantajul decisiv al web-ului este că el nu face nici o diferență unde este păstrat documentul digital de vreme ce poate fi accesat cu un clic din orice loc și la orice oră. Din punctul de vedere a BNG existența unor asemenea legături încă nu este o garanție că generațiile viitoare vor putea accesa documentul. Din aceste considerente documentele digitale trebuie prezervate în biblioteci.

Însă nu este deloc simplu să colectezi și să arhivezi documentele digitale. Lăsați la voia întâmplării bits-ii și bytes-ii își pierd repede valoarea,

și în acest fel se impune dezvoltarea unei concepții privind **prezervarea pe termen lung**. În prezent numeroase publicații digitale sunt clasificate ca necitibile pe motiv că echipamentele necesare pentru citirea lor nu mai există. Resursele internet ieri perfect accesibile pot înceta să mai existe mâine. Aceasta este o mare problemă pentru memoria colectivă a națiunii, care trebuie rezolvată pentru a evita pierderea unei părți importante a moștenirii culturale.

Publicațiile online. Odată cu intrarea în vigoare a Legii privind Biblioteca Națională a Germaniei din 22 iunie 2006, BNG a primit sarcina de a colecta, cataloga și arhiva documentele online. Aceasta se răsfrânge atât asupra publicațiilor electronice cu echivalent în format tradițional cât și asupra lucrărilor specifice mediului web. Lucrările deținute de serverele care se află în afara hotarelor Germaniei nu constituie subiectul legii. Localizarea serverului este decisivă.

În acest scop în Departamentul Achiziții, Catalogare și Standardizare a fost creat un oficiu specializat în cadrul căruia activează: 8 persoane cu normă întreagă responsabile de achiziția și catalogarea monografiilor online și publicațiilor seriale online și 7 persoane pe 30% normă, responsabile: 4 de catalogarea monografiilor online și 3 de catalogarea periodicelor online în sediul din Frankfurt și 4 persoane cu norma întreagă și 6 cu 30% norma în sediul din Leipzig. În sediul din Berlin este doar o singură persoană responsabilă de aceste procese. Domeniul de interes a publicațiilor online include toate textele, imaginile și documentele sonore disponibile în rețelele publice. Exemple de publicații online, care vor trebui prezervate, reprezintă revistele electronice, cărțile electronice, disertațiile, conținuturile digitale, materiale audio vizuale, bazele de date, paginile web etc.

Procedurile respective de colectare, catalogare și arhivare pe scară largă a publicațiilor online vor fi dezvoltate treptat. Obiectul etapei curente de dezvoltare îl constituie colectarea publicațiilor online individuale. Sunt examinate și procedurile de colectare a lucrărilor web cum ar fi paginile web.

Dacă publicația a apărut în format tradițional, electronic și în CD, BNG colectează toate trei formate.

Similar publicațiilor în format tradițional, publicațiile online sunt catalogate în conformitate cu standardele actuale și sunt documentate în Bibliografia Națională care apare în mai multe serii: publicații apărute în sistemul comercial, publicațiile instituțiilor de cercetare etc., hărți, disertații,

muzică. Bibliografia Națională poate fi consultată online gratuit, dar mai apare în CD și format tradițional și este oferită contra cost. Formatul tradițional este efectuat la editura care câștigă tenderul, la care participă șase potențiali editori. În anul 2009 va fi sistată editarea în format tradițional pe motivul reducerii cererii.

La 24.07.08 erau catalogate circa 76 410 publicații online. Publicațiile online sunt oglindite în catalogul general, care include publicațiile din toate cele trei sedii Frankfurt, Leipzig și Berlin.

BNG asigură accesul utilizatorilor la publicațiile online arhivate în sălile de lectură. Accesul depinde de acordul dintre bibliotecă și deținătorul de drepturi. În formularul prin care deținătorii de drepturi expediază publicațiile online pe adresa BNG, aceștea specifică dacă sunt de acord ca lucrarea să fie disponibilă în Internet, să poată fi vizualizată de către utilizatorii bibliotecii în spațiile bibliotecii și de la domiciliu sau poate fi vizualizată numai în spațiile bibliotecii și numai la un singur computer. În cazul documentelor cu drepturi limitate de acces (inclusiv publicațiile protejate de licență) acestea vor putea fi consultate doar în sălile de lectură.

Prezervarea publicațiilor online este o mare provocare. Prezervarea pe termen lung a resurselor electronice este una dintre problemele urgente care trebuie rezolvată în cadrul Uniunii Europene. Conținuturile digitale trebuie prezervate dar și făcute accesibile pe termen lung. Informațiile electronice pot deveni inutilizabile din diverse motive. Accesul poate deveni imposibil din pricina că echipamentele necesare pentru citirea unui mediu învechit pot să nu mai existe. Modernizarea tehnologiilor digitale presupune schimbări constante ale hardware-lor și software-lor. Trebuie asigurată utilizarea publicațiilor salvate în noile formate de către sistemele noi de calcul precum și cele create de sistemele de calcul care acum sunt depășite. Se impune recrearea sistemelor vechi sau convertirea formatelor vechi în formate noi.

Pentru rezolvarea problemelor ce țin de prezervarea pe termen lung a publicațiilor digitale, în vara anului 2004 Institutul Federal al Educației și Cercetării și-a asumat responsabilitatea finanțării proiectului "KOPAL". Coparteneri în proiect au fost: Biblioteca Națională a Germaniei, Biblioteca de Stat și Universitară din Goettingen, Filiala din Germania a IBM, GWDG, companie specializată în arhivarea informației. Dirijat și coordonat de BNG, proiectul a avut drept scop elaborarea infrastructurii tehnice

pentru prezervarea informației digitale și crearea unui sistem deschis care mai apoi să poată fi utilizat de alți co-parteneri.

De ce a apărut necesitatea prezervării pe termen lung a publicațiilor electronice? Există două probleme în domeniul prezervării pe termen lung. Pe de o parte este vorba de prezervarea fluxului de publicații în continuă creștere, așa cum tehnologiile de depozitare garantează durata de păstrare doar pe o perioadă limitată de timp și deci se impune necesitatea migrării în timp util către noile tehnologii de depozitare. A doua problemă este mult mai complicată. Orice format este utilizabil doar într-un context anumit (software, hardware, sistem de operare). În consecință într-un timp relativ scurt accesarea conținutului prezervat va deveni imposibilă. Există două concepte de rezolvare a acestei probleme: migrarea și emularea. *Migrarea* este un proces de convertire a unui format în alt format în timp util, ca informația să poată fi interpretată. Sigur formatul nou trebuie să aibă același conținut după conversie. *Emularea* este simularea unui mediu de sistem vechi necesar pentru fișierul ales într-un sistem nou. Ambele strategii necesită eforturi considerabile și întotdeauna va exista riscul de a pierde unele informații. Dar este unica șansă de a accesa unele conținuturi în viitor.

O arhivă pentru prezervarea pe termen lung ar putea face față acestor probleme. O bibliotecă digitală pe de altă parte accentuează organizarea și folosirea în comun a unităților digitale și poate conta pe tehnologiile moderne.

Vor fi nenumărate biblioteci digitale în viitor; multe instituții deja au creat câte una. Nu fiecare instituție, totuși, are sarcina și resursele necesare să creeze o arhivă pentru prezervarea pe termen lung. Arhivele digitale adevărate vor fi cele create pe o bază bine definită conectată la sarcinile legale de depozitare a bibliotecilor mari. Cele mai multe biblioteci digitale însă vor oferi acces la publicațiile electronice pe o perioadă limitată de timp, aproximativ 5 ani. După aceia arhivele digitale vor veni să servească drept bază pentru accesibilitatea publicațiilor.

Din punct de vedere tehnic, procesul de asigurare a prezervării pe termen lung începe odată cu prezervarea fluxului original de date. Fără această toate procesele de mai departe sunt inutile.

Primul pas în crearea sistemului de arhivare pe termen lung este selecția materialelor care merită să fie arhivate. Trebuie elaborate criteriile de selectare pentru arhivarea pe termen lung. La această etapă este foarte importantă selecția formatului datelor. Depozitarea și regăsirea docu-

mentelor arhivate este posibilă numai dacă acestea sunt însoțite de informații suplimentare, așa numitele metadate. Metadatele pot fi informații bibliografice, cum ar fi autorul, titlul, precum și informații tehnice. Informațiile tehnice sunt necesare pentru a asigura actualizarea sau migrarea datelor și în felul acesta a le face utilizabile pe termen lung.

KOPAL arhivează lucrările digitale împreună cu metadatele. În acest scop a fost dezvoltat "Universal Object Format"(UOF). Folosind UOF pot fi salvate documentele în formate de date precum TIFF, PDF, XML etc. BNG acceptă publicațiile, pe care este obligată să le colecteze în orice format, dar a elaborat și o listă a formatelor preferate care a fost făcută cunoscută tuturor instituțiilor implicate în acest proces. Unele lucrări sunt în formate destul de exotice și este greu de lucrat cu ele. Ca regulă, însă, revistele electronice sunt livrate în format PDF sau HTML.

Așa cum domeniul publicațiilor științifice este internațional, ca și știința în sine, o rețea de arhive pentru revistele științifice, care să includă bibliotecile regionale, bibliotecile universitare etc., care ar colecta publicațiile electronice, nu numai revistele online, dar și paginile web etc, dintr-o arie geografică bine definită, este mai indicată decât efortul imens al unei singure biblioteci. Înainte de a fi puse în arhivă, software-ul verifică corectitudinea și complectitudinea metadatelor. Suplimentar este atribuit numărul de identificare de arhivă. Metadatele selectate se conțin în baza de date, intitulată Sistemul de Management al Datelor. Pe această cale accesul unităților arhivate poate fi efectuat foarte ușor.

Conținuturile arhivei trebuie ajustate sistematic noilor medii de softuri și harduri pentru a putea fi utilizate. În același timp documentul original este permanent prezervat. O copie a documentului este luată din arhivă, iar documentul migrat și reimportat.

Utilizatorii folosesc deseori documentele online prin sistemele de informare online. Dacă documentul este depozitat într-o arhivă pe termen lung, atunci un asemenea document poate fi folosit în formă migrată. Dacă utilizatorul dorește, poate folosi și forma de dinainte de migrare, alte versiuni mai vechi. Sistemul de arhivare poate fi folosit de mai mulți parteneri. Fiecare instituție are acces la partea din sistemul arhivistic destinată ei.

Informația se păstrează pe serverele unei companii specializate. Este ca un fel de bancă unde ai în siguranță o cutie accesibilă doar pentru tine. În acest fel prezervarea se face de către un provider experimentat.

Pentru utilizarea conținutului BNG plătește o licență. Este o variantă

de început. În viitor este posibil ca informația depozitată acolo să fie localizată pe serverele Bibliotecii. Specialiștii susțin, că la moment este mai sigură și mai ieftină depozitarea informației în companii specializate, care au deja experiență în acest domeniu.

La elaborarea proiectului Germania a folosit experiența mai multor țări, în special țările nordice, care dețin pioneratul în ceea ce privește depozitarea pe termen lung, precum Islanda, Australia, Olanda etc.

Biblioteca Națională a Olandei are semnat un acord cu Elsevier (și alți editori) privind prezervarea revistelor științifice electronice. În acord se specifică foarte clar că Biblioteca Națională este responsabilă de prezervarea pe termen lung. Similar Olandei, BNG a semnat astfel de acorduri cu Springer, Wiley-VCH etc.

BNG a acumulat deja experiență cu proiectul Teze și Disertații Online, iar BN a Olandei cu alte materiale. Între biblioteci există, la diferite niveluri, legături de cooperare, privind arhivarea pe termen lung.

Procesele de expediere și administrare, colectare și arhivare a informației digitale au fost testate în baza experienței acumulate în ultimii câțiva ani în colaborare cu editorii, agențiile de editare etc. Obiectivele acestei faze de experimentare au fost negocierea și testarea condițiilor în care biblioteca ar putea servi și ca depozitar pentru publicațiile electronice. În baza acestor experiențe biblioteca a elaborat “Procedurile de livrare a publicațiilor electronice de către editori și agenții editoriale”. BNG a semnat cu Federația Editorilor Germani un acord și a elaborat fișa cadru, privind livrarea publicațiilor digitale de către editori, biblioteci etc.

O cerință obligatorie pentru prezervarea și accesibilitatea pe termen lung a documentelor digitale este integrarea acestora într-o sistemă de arhivă unde să fie menținute într-o formă permanentă de uzabilitate, în condiții de securitate și bine controlate. Suplimentar prezervării fluxului de date, prezervarea pe termen lung a documentelor electronice reclamă, de asemenea, monitorizarea modernizării tehnologiilor pentru siguranța că sistemul necesar pentru utilizarea acestor materiale rămâne permanent accesibil.

Proiect NESTOR (Rețea pentru Expertizarea Depozitării pe Termen Lung și Accesibilității pe Termen Lung a Resurselor Digitale a Germaniei) are în vizor, de asemenea, problemele privind prezervarea pe termen lung a resurselor digitale. Este un proiect cooperativ cu participarea bibliotecilor, arhivelor, muzeelor, universităților, precum și a experților de seamă în domeniul prezervării și accesibilității pe termen lung a resurselor digita-

le. Scopul proiectului este crearea unei rețele de informare și comunicare privind problemele actuale și de viitor ale depozitării și accesibilității pe termen lung a documentelor electronice, constituirea unei forme permanente de organizare pentru toate problemele ce țin de prezervarea pe termen lung, precum și dezvoltarea unor acorduri naționale și internaționale și distribuirea sarcinilor în acest domeniu.

Misiunea proiectului este de a garanta prezervarea resurselor digitale ale Germaniei și a lucra împreună cu alți parteneri la nivel internațional pentru a asigura păstrarea memoriei digitale globale și a bazei de cunoaștere pentru generațiile viitoare. Proiectul a fost elaborat de Ministerul Educației și Cercetării al Germaniei. Consiliul Științific Consultativ susține activitățile desfășurate în cadrul proiectului.

Partenerii Proiectului sunt:

- Biblioteca Națională a Germaniei
- Biblioteca de Stat și Universitară din Saxonia
- Biblioteca Universitară Humboldt, Berlin
- Biblioteca de Stat a Bavariei, Miunhen
- Universitatea Deschisă din Hagen
- Institutul pentru Cercetări Muzeistice, Berlin
- Arhiva Generală a Germaniei, Koblenz.

Un alt proiect ce are în vizor arhivarea și asigurarea accesibilității pe termen lung este SHAMAN. Este fondat și finanțat de Comisia Europeană în cadrul programului FP7. A început activitatea în 2008 și include 18 instituții din 8 țări membre ale Uniunii Europene. Scopul proiectului este crearea infrastructurii tehnice pentru următoarea generație de sisteme și echipamente care să asigure prezervarea pe termen lung (mai mult de un secol) a resurselor digitale. Proiectul va dezvolta și testa cadrul pentru următoarea generație de prezervare, inclusiv instrumente pentru analiza, dirijarea, asigurarea accesibilității și refolosirea materialelor și datelor informaționale din biblioteci și arhive. Pentru finanțarea proiectului care se va desfășura pe o perioadă de 4 ani Comisia Europeană a alocat 8,4 milioane euro.

Departamentul Servicii Digitale

În scopul îmbunătățirii servicii utilizatorilor și apropierii acestora de serviciile digitale, biblioteca a decis crearea unui departament nou, Departamentul Servicii Digitale care se află, de asemenea în subordinea directă a directorului general al bibliotecii și în responsabilitatea directorului

Bibliotecii din Frankfurt. Departamentul și-a început activitatea la 1 iulie 2007 și concentrează toată activitatea de dezvoltare a serviciilor digitale ale BNG. Activitatea este axată în primul rând pe necesitățile utilizatorilor care vor să acceseze serviciile bibliotecii prin Internet. Toate activitățile și experiențele asociate cu serviciile digitale au fost adunate în același loc și sunt dezvoltate și extinse atât cantitativ cât și calitativ. În cadrul Departamentului activează 12 persoane. Departamentul este responsabil de îmbunătățirea portalului bibliotecii, dezvoltarea catalogului online, coordonarea activității ce ține de conținut și realizarea tehnică efectuată de Departamentul IT, digitizarea publicațiilor, reglarea problemelor ce țin de copyright, probleme de marketing, acordarea URN-ului (uniform resource name) etc.

O atenție deosebită este acordată îmbunătățirii portalului bibliotecii și dezvoltării catalogului online. Obiectivele dezvoltării portalului constau în lichidarea necesității confruntării utilizatorilor cu diferite sisteme și folosirea lor printr-o interfață uniformă. Un exemplu ar fi căutarea în catalog numai printr-o singură întrebare. La prima etapă a proiectului, care deja s-a terminat, a fost creată o nouă arhitectură a portalului, folosită acum ca bază pentru oferirea unor noi servicii. Aceasta a servit și bază pentru îmbunătățirea catalogului online, care este în permanență în vizor, și care permite căutarea în colecțiile din Frankfurt, Leipzig și Berlin, inclusiv și o parte din colecțiile istorice și colecțiile din Arhiva Exilului, printr-o singură interfață.

Un proiect foarte important aflat acum în responsabilitatea departamentului este Teze și Disertații online www.dissonline.de. Proiectul a început în anul 1998 când au fost prezentate 97 teze și referate online. În anul 2007 de pe site puteau fi accesate 50134 teze și disertații. Această colecție este printre cele mai mari colecții de acest fel din lume. Orice descriere este însoțită de informații ample. Sunt prezentate linkuri către universitățile din Germania care oferă teze și disertații online. Până la apariția legii prezentarea tezelor și disertațiilor în format online era benevolă, acum în conformitate cu legea este obligatorie.

Pentru următoarea etapă se prevede, integrarea mai multor teze și disertații electronice, integrarea în portaluri specifice domeniului etc.

Agenția DissOnline a fost creată pe lângă BNG în februarie 2001 cu susținerea a două proiecte finanțate de Fundația Germană pentru Dezvoltare, care au durat până în ianuarie 2008. Scopul proiectului "Portalul

DissOnline”este de a aduna pe un singur portal tezele și disertațiile online și a le face disponibile prin Internet. Modalitățile de cercetare de până atunci nu ofereau posibilitatea documentării depline despre publicațiile online ale universităților și erau împrăștiate prin diferite sisteme locale.

Proiectul a avut trei sarcini principale: îmbunătățirea calității tehnice a disertațiilor pentru preservarea permanentă, îmbunătățirea accesului pe termen lung a disertațiilor electronice și îmbunătățirea instrumentelor de accesare tehnică a acestor documente.

Așa cum BNG este o bibliotecă cu statut de națională relativ nouă majoritatea cărților din dotare se află sub protecție coryright. Pentru protejarea moștenirii intelectuale a țării și asigurarea în viitor a accesului la informație este necesară începerea digitizării în masă cât mai repede posibil. Cu toate acestea activitatea de digitizare a bibliotecilor din Germania este încă centrată pe lucrările ieșite de sub protecția copyright. Există riscul, că lucrările secolului XX, care reprezintă marea majoritate a colecțiilor BNG și sunt sub protecție copyright pot deveni invizibile în lumea digitală și respectiv în conștientizarea moștenirii culturale contemporane a Germaniei. În consecință se lucrează intens pentru clarificarea tuturor problemelor ce țin de dreptul de autor și licențierea conținuturilor digitale, toate în concordanță cu inițiativele de nivel european.

Procesul de digitizare este în mare măsură prerogativa bibliotecii din Leipzig.

Din februarie 2008 este în derulare un proiect de scanare a paginii care cuprinde conținutul cărții. Până în prezent în Leipzig au fost scanate publicațiile din anii 1913-1922. De scanare se ocupa o firmă specializată mobilă, care pentru a limita cheltuielile de transport lucrează în incinta bibliotecii. Costul pentru scanarea unei pagini este de 0,3 euro și include toate procesele auxiliare și tehnice: aranjarea pe raft după scanare, verificarea clarității imaginii, livrarea automată a datelor la sfârșitul zilei de muncă sau la sfârșitul săptămânii în baza de date a bibliotecii etc.

În sediul din Frankfurt, proiectul prevede scanarea intrărilor noi. Firma, care a câștigat licitația, are prin contract angajamentul de a scana toate intrările la zi. În dependență de titlurile intrate firma trimite necesarul de resurse. În bibliotecă au fost instalate trei scanere de ultimă generație. O persoană poate scana între 100 și 200 cărți pe zi în dependență de mărimea cuprinsului, caracterele folosite, prezența fotografiilor și imaginilor etc. Cartile sunt duse la scanare după ce au fost introduse în sistem și cu

ajutorul barcodei poate fi accesată descrierea bibliografică. Un angajat din partea bibliotecii verifică calitatea scanării. În cazurile când sistemul nu recunoaște unele semne sau caractere și specialiștii IT nu pot rezolva problema, pagina este lăsată pentru accesare așa cum este, considerându-se că este mai bine o informație trunchiată decât nimic. Fiecare scanare are pe prima pagină logoul BNG, pentru a recunoaște paternitatea în cazuri de schimb sau chiar în cazul vânzării bazei de date.

Acum se lucrează asupra posibilității de regăsire a informației din cărțile scanate cu ajutorul cuvintelor cheie. Este o nouă posibilitate de a oferi utilizatorilor cât mai multă informație.

Pentru a putea fi identificate, găsite și citate, indiferent de locul unde sunt păstrate, publicațiile online primesc un număr de identificare URN (uniform resource name). Ceva analogic cu ISBN și ISSN. Este un factor foarte important pentru prezervarea pe termen lung. Analogic cu ISBN, URN poate fi eliberat în avans. BNG oferă URN pentru Germania, Austria și Elveția. URN asigură regăsirea documentului în cazurile când adresa electronică dă eroare. Serviciul este gratuit. Mai multă informație la: <http://www.persistent-identifier.de/?lang=en>.

Pentru perspectivă, departamentul este în proces de concepere a unui nou proiect, și anume indexarea automată a publicațiilor create digital. Este un proiect foarte îndrăzneț și la această etapă se caută persoanele potrivite, în special în mediul IT, care ar putea realiza această idee.

Departamentul Servicii pentru Utilizatori și Arhivă este responsabil de activitatea sălilor de lectură, pe lângă care se află și serviciile de referință, și a depozitelor de publicații. În cadrul departamentului activează 80 persoane sau 60 posturi echivalent norme întregi.

Săli de lectură. Biblioteca dispune de trei săli mari de lectură: sala principală de lectură, sala pentru periodice, sala specializată în materiale multimedia și mai multe săli mici, specializate. Sala principală de lectură conține peste 80 mii de publicații de referință în acces deschis. Spre deosebire de documentele din arhivă, publicațiile din această colecție sunt dotate cu elemente electromagnetice antifurt. Securitatea publicațiilor din depozite este asigurată de sistemul de completare a cererilor. Dacă la sfârșitul zilei cartea nu se întoarce în depozit sau la polițele rezervărilor ea poate fi foarte ușor găsită. Doar aproximativ 0,2% din fondurile bibliotecii sunt date dispărute. Un procent destul de simbolic dacă ne amintim că Biblioteca Congresului are date dispărute aproximativ un milion de volume iar Bi-

biblioteca Muzeului Britanic aproximativ 250 mii de volume. Porțile antifurt au și ele partea lor de contribuție în excluderea dispariției documentelor.

Așa cum BNG este o bibliotecă arhivă cărțile nu pot fi împrumutate la domiciliu. Excepție sunt salariații bibliotecii. În cazul pierderii sau deteriorării documentelor, biblioteca cumpără alt document sau ceva echivalent și trimite nota de plată persoanei în cauză.

Accesul la publicații începe cu cercetarea în catalogul online. OPAC-ul BNG poate fi consultat de pe pagina web sau la computerile din sălile de lectură. Dacă lucrarea căutată este și în format electronic se oferă legătura la fișierul corespunzător. În cazul când copyrightul publicațiilor digitale expiră, BNG este în drept să ofere acces.

Dacă utilizatorul găsește documentul necesar apasă butonul de comandă și acesta este livrat în oficiul împrumut, de unde este eliberat utilizatorului pentru a fi consultat în sălile de lectură. Cititorii pot rezerva cărțile pentru o perioadă de 14 zile și apoi dacă acestea nu sunt solicitate de alți utilizatori pot fi prelungite încă 14 zile. Dacă publicațiile comandate nu sunt solicitate pe parcursul unei săptămâni ele sunt duse în depozit. Pot fi comandate maximum 10 cărți per vizită. Excepții sunt cazurile când utilizatorii pot demonstra că au urgent nevoie de mai multe cărți.

Bibliotecarii de la servire preferă să împrumute cărți în format tradițional și sunt foarte atenți la cererile pentru publicațiile în format electronic. Toate aceste din pricina problemelor legate de copyright.

Biblioteca servește zilnic între 1200-1800 utilizatori și eliberează acestora peste 2000 de publicații. Picul servirii este înregistrat între lunile octombrie-mai. Anual biblioteca împrumută între 450-480 mii publicații. Pe rafturile rezervărilor cărțile sunt puse în ordinea alfabetică a utilizatorilor. Utilizatorii pot folosi în incinta bibliotecii laptopurile personale.

Sala de lectură multimedia oferă acces la peste 100 mii de documente din arhivă și circa 600 din fondul uzal. În anul 1997 după inaugurarea clădirii actuale a fost pus în funcțiune un sistem de operare pentru folosirea documentelor multimedia CD, DVD, dischete etc. Sistemul nu presupune și folosirea de la distanță a serviciilor. Utilizatorii au posibilitatea printării automate a documentelor necesare și aici fiind în vigoare aceleași reguli (nu mai mult de 20% din text și prețul de 10 cenți per pagină. Există și un printer color, la prețul de un euro pagina, care însă este folosit din ce în ce mai rar). Tot automat aceștea pot să copie documentul necesar pe dischetă la prețul de un euro, suma incluzând și prețul dischetei, care este eliberată

automat dintr-o cutie aferentă computerului. Pentru copierea documentului pe flash este necesară implicarea personalului, deoarece la proiectarea sistemului acest echipament încă nu era folosit la transportarea informației. Condiția care trebuie respectată în ambele cazuri este ca documentul să nu depășească 1,4 megabytes.

Acum se află în proces de elaborare un nou sistem care să ia în considerare toate particularitățile actuale de dezvoltare a tehnologiilor IT și respectiv faptul că 90% dintre utilizatorii sălii multimedia vin la bibliotecă cu laptopurile personale.

La începuturile implementării sistemului, personalul oferea la cerere consultații pentru utilizatori, privind folosirea acestuia. Acum aceste apelează la ajutorul bibliotecarilor din ce în ce mai rar. Pentru lichidarea inconveniențelor de orice fel jumătate din personalul sălii sunt bibliotecari și jumătate specialiști IT. Aceasta permite rezolvarea tuturor problemelor fără implicarea specialiștilor din Departamentul Tehnologii Informaționale.

În cadrul sălii de lectură multimedia există mini săli cu facilități pentru persoanele cu necesități speciale: computere pentru orbi, echipamente de mărire a literelor sau imaginilor pentru persoanele cu vederea slabă etc.

Computerul pentru nevăzători permite citirea textelor cu ajutorul literelor braille aferente, dar nu și culegerea textelor. Tot pentru acest contingent de utilizatori a fost creat un program special care permite copierea textelor cu ajutorul unui scanner și transformarea acestuia în text audio.

Împrumutul interbibliotecar se înfăptuiește numai în baza colecțiilor din sediul din Leipzig și este contra cost. La colecțiile din Frankfurt se apelează, după principiul bibliotecii ultima resursă, numai în cazurile când documentul nu poate fi găsit în alte biblioteci.

Aproximativ 80% dintre utilizatorii activi ai bibliotecii sunt studenți. Și aceasta în pofida faptului că serviciile bibliotecilor universitare sunt gratuite, iar pentru serviciile BNG utilizatorii trebuie să plătească.

Bibliotecile universitare din Germania sunt accesibile nu numai pentru studenți și cadrul profesoral, dar și pentru publicul larg, însă acest contingent de cititori nu poate împrumuta cărți la domiciliu și nici să folosească internetul. Pentru aceasta sunt necesare niște formalități suplimentare. Pentru contingentul specific bibliotecii universitare accesul internet este gratuit și nelimitat.

Explicație pentru numărul excesiv de studenți poate servi faptul că bibliotecile universitare nu-și pot permite să cumpere prea multe cărți, mai

ales din domeniile economie și drept, iar în BNG poate fi găsită orice carte, care nu este în colecțiile nici unei alte biblioteci, datorită avantajelor oferite de depozitul legal și politica de completare a BNG. Ca bibliotecă a ultimei resurse BNG trebuie să dețină orice carte, care constituie subiectul depozitului legal. Nu un ultim argument pot fi condițiile excelente de cercetare oferite de BNG.

Cardul pentru cititorii BNG este contra cost – 38 euro anual; 15 – euro lunar; 5 euro – este intrarea de o singură dată. Înregistrarea online nu este posibilă. Utilizatorul poate folosi gratuit serviciile oferite online însă pentru a beneficia de facilitățile oferite de bibliotecă în incintă trebuie să se înregistreze personal.

Ca utilizatori ai bibliotecii sunt acceptate persoanele care au împlinit vârsta de 18 ani. Excepții reprezintă cazurile când documentele solicitate nu pot fi găsite în alt loc. Utilizatorii trebuie să demonstreze că au nevoie anume de această bibliotecă. Și aici este invocată clauza bibliotecii ultima resursă.

Pentru fotocopiarea materialelor biblioteca încheie contract cu o firmă specializată, care se ocupă și de menținerea echipamentelor. Utilizatorii se autoservesc. Din cei 10 cenți percepuți ca taxă pentru fotocopiare 1,5% se transferă în fondul unei asociații care este împuternicită cu asigurarea respectării drepturilor copyright. Veniturile se împart autorilor înregistrați oficial în asociație.

Copiarea documentelor electronice este o problemă mai delicată și depinde de condițiile impuse de deținătorul de drepturi.

BNG încă nu dispune de un sistem de împrumut automatizat. Aceasta se explică probabil prin specificul BNG care se află în trei sedii din trei orașe diferite, prin transferarea sediului din Frankfurt într-un nou local, iar sediul din Leipzig pe cale de a fi transferat într-o anexă nouă care curând va fi dată în exploatare.

În prezent Departamentul Utilizatori și Arhivă lucrează asupra acestui proiect împreună cu specialiștii din Departamentul IT. Se presupune că până la sfârșitul anului 2008 sistemul va fi pus în funcțiune. Procesul de barcodare a cărților a început cu 10 ani în urmă după transferarea bibliotecii în spațiul actual. Acum continuă barcodarea intrărilor noi. Se presupune că aproximativ 60-80% dintre documentele, intrate în bibliotecă în anii de până la începutul procesului de barcodare, nu vor fi barcodate. Vor fi barcodate doar documentele solicitate de utilizatori.

Accesul internet în sălile de lectură este gratuit, iar condiția de bază este ca utilizatorul să aibă cardul activat pentru anul de referință.

Biblioteca oferă posibilitatea copierii publicațiilor în format tradițional, costul fiind de 10 cenți per pagină. Utilizatorilor le este făcut cunoscut faptul că au dreptul să copieze doar 20% din lucrare. Însă nimeni nu urmărește ce se întâmplă cu adevărat, considerându-se că aceasta este responsabilitatea utilizatorilor.

Pentru o mai bună calitate a servirii utilizatorilor, BNG participă împreună cu alte 6 biblioteci mari în Rețeaua Regională de Referințe Virtuale (InfoPoint) iar tot sistemul este partener în Rețeaua Globală de Referințe Virtuale (QuestionPoint), dirijat de Biblioteca Congresului și OCLC. În asemenea condiții chiar nici o întrebare a utilizatorilor nu poate să ramână fără răspuns.

Depozitele se află în cele trei etaje de la subsolul bibliotecii, se întind pe o suprafață de aproximativ 30 000 metri pătrați și sunt echipate cu cele mai noi tehnologii. Așa cum bibliotecii este de construcție recentă, profesioniștii bibliotecii au ținut cont de recomandările specialiștilor în materie de organizare și păstrare a publicațiilor. Temperatura este menținută la limita de 18 grade și umiditatea aerului este de 50%. Pentru a salva spațiu, rafturile se mișcă pe niște șine similar celor de la căile ferate. Cărțile deosebit de prețioase și cele cu materiale pornografice se țin în locuri speciale, la cheie. Astfel de publicații sunt eliberate în scopul cercetării și numai dacă utilizatorii au o argumentare foarte serioasă. În depozite pot pătrunde numai specialiștii din departamentul respectiv, care folosesc cardul personal pentru a porni ascensorul. Pentru transportarea cărților sunt folosite niște cărucioare mecanice ușor de manevrat în condițiile spațiilor destul de largi. Cărucioarele funcționează în baza unor baterii care peste noapte se încarcă conectate la lumina electrică cum se încarcă, de exemplu, telefoanele mobile.

Rafturile sunt numerotate. Publicațiile sunt aranjate pe raft după format și număr de inventar și anul intrării în bibliotecă. Cartea cu numărul unu este tipărită în anul 1945. Toate cărțile tipărite în acest an ocupă o poliță și jumătate. Cu fiecare an spațiile ocupate se măresc. În prezent în Germania apar zilnic aproximativ 1200 de publicații. Revistele sunt legate și copertate în copertă groasă.

Ziarele sunt depozitate separat și este rezervat loc pentru numerele viitoare ale aceluiași titlu. Când un titlu încetează să apară în spațiile respecti-

ve sunt operate permutări. Ziarele transferate pe microfise nu sunt păstrate și în original, rezolvare considerată nedreaptă de către mulți specialiști, invocată fiind și aici clauza bibliotecii ultima resursă.

La darea în exploatare a spațiului actual al bibliotecii specialiștii au făcut o estimare a posibilităților de creștere, prognozând necesitatea altui bloc de depozitare către anul 2040. O altă estimare mai recentă demonstrează că necesitatea altui bloc de depozitare se va impune deja către anul 2020. Motivul unei asemenea erori se explică prin faptul că specialiștii domeniului nu se așteptau că publicațiile în format tradițional vor persista în asemenea proporții și chiar vor crește în raport cu publicațiile în format electronic. Deși locul adiacent bibliotecii, rezervat pentru blocul viitor este proprietatea Guvernului, acesta a fost arendat unei stații de alimentare cu petrol pentru o perioadă de 20 de ani. Până la darea în exploatare a noilor spații vor trebui găsite soluții și garajul bibliotecii este cea mai probabilă dar și cea mai incomodă variantă pentru salariații și vizitatorii bibliotecii, care se deplasează folosind mașina proprie.

Așa cum Biblioteca are și funcția de arhivă, sistemului de organizare și catalogare a colecțiilor i se atribuie o atenție deosebită. **Departamentul Achiziții, Catalogare și Standardizare** este unul dintre compartimentele mari ale Bibliotecii, numără aproximativ 120 persoane dintre care două treimi în localul din Frankfurt și o treime în cel din Leipzig.

De achiziția publicațiilor se ocupă două subdiviziuni: unul responsabil de achiziția monografiilor și altul de achiziția periodicelor. În subdiviziunea care se ocupă de achiziția monografiilor lucrează 17 persoane, care au în responsabilitate relațiile cu editurile, acordarea numărului de intrare, dar și descrierea bibliografică primară, care servește ca bază pentru descrierea completă efectuată la următoarea etapă de subdiviziunea Catalogare.

Conform Legii, fiecare editor trebuie să livreze BNG două exemplare din fiecare titlu editat. În fiecare an BNG primește aproximativ 80 – 100 mii exemplare de cărți publicate în Germania și 25 mii publicate în țările vorbitoare de limbă germană sau alte țări. Cărțile editate după hotare, dar care reprezintă subiectul depozitului legal sunt cumpărate într-un singur exemplar și se păstrează la Leipzig. În mai multe exemplare se cumpără doar cărțile din colecția de referință care este în acces liber, în sala de lectură.

Amenda pentru nerespectarea legii este foarte mare și ca regulă nu sunt prea mari complicații cu cei care cunosc legea. Pentru cei care însă

n-o cunosc este necesară munca de lămurire, discuții la telefon, explicații asupra prevederilor legii, scrisori înregistrate oficial, care demonstrează editorilor că situația poate fi destul de serioasă. În cazurile când toate acestea nu folosesc, biblioteca cumpără cartea, iar contul este trimis editorului spre achitare.

Pentru depistarea publicațiilor noi, de mare folos este colaborarea cu Federația Editorilor și Librarilor din Germania și în special catalogul cărților, în curs de apariție, întreținut de aceasta. În fiecare zi intrările noi din catalog sunt livrate automat bibliotecii, care le introduce în catalogul online. Înregistrarea conține semnul că publicația se află în proces de editare, care este scos odată cu apariția acesteia în bibliotecă.

Numărul de intrare conține în mod obligatoriu anul intrării chiar dacă nu corespunde cu anul editării. Numărul este același pentru cele două exemplare unul în Frankfurt și unul în Leipzig. În fiecare an număratoarea începe de la cifra unu. Printr-o decizie mai recentă numărul de raft se dă în depozit și la fel conține și anul intrării în bibliotecă.

Subdiviziunea Periodice se ocupă nu numai de achiziții dar și de catalogarea acestora. Tot acest compartiment acordă și ISSN pentru toate periodicele editate în Germania. ISBN-ul este competența unei agenții specializate de pe lângă Federația Editorilor și Librarilor Germani.

Zilnic în subdiviziunea periodice intră peste 2000 exemplare sau aproximativ 1000 titluri de periodice. Cele 40 persoane, care lucrează în această subdiviziune sunt împărțite în patru echipe. Săptămânal editorilor le sunt expediate peste 600 de scrisori, atenționări etc.

Împreună cu încă 140 de biblioteci din Germania, BNG completează baza de date a periodicelor care conține peste 1,3 milioane descrieri bibliografice. Centrul care coordonează activitatea și gestionează baza de date se află în Berlin.

Nu există norme oficiale pentru activitatea de clasificare dar neoficial un bibliotecar trebuie să clasifice între 15-20 publicații pe zi.

Oficiul Standarde de Bibliotecă a fost transferat recent din subordinea nemijlocită a directorului general în componența Departamentului Achiziții, Catalogare, Standardizare. Varianta aceasta este mai eficientă pentru că aici teoria se interferează mai mult cu practica. Personalul oficiului numără 10 salariați. O prioritate a oficiului este apropierea practicii, formatelor și standardelor germane de cele internaționale și a le face compatibile cu acestea. Recent Comitetul pentru Standarde de Bibliotecă a luat decizia de

a folosi MARK 21 ca standard pentru schimbul de date în toate bibliotecile din spațiul vorbitor de limbă germană, decizie care a dictat necesitatea de a asigura concordanța dintre MAB2 și MARK21. Acest proiect a fost susținut de Fundația Andrew W.Mellon și Institutul German de Dezvoltare.

BNG activează împreună cu Biblioteca Congresului și OCLC în proiectul “Virtual International Authority File – VIAF” care are scopul de a dezvolta fișierul de autoritate internațional virtual, inițial pentru nume.

Relații cu publicul (public relations) este un compartiment, alcătuit din trei persoane, în sediul din Frankfurt și o persoană în sediul din Leipzig, în subordinea directorului general și are în responsabilitate relațiile cu presa, elaborarea raportului anual de activitate, organizarea evenimentelor: conferințe, expoziții, întâlniri cu scriitorii; editarea publicațiilor: revista BNG, buclele și toate materialele de lobby și promovare a bibliotecii; informațiile prezentate de pe pagina Web a bibliotecii. La organizarea activităților sunt antrenați specialiști din diverse compartimente însă penultimul cuvânt, înainte de avizarea de către directorul general, îl au specialiștii din relații cu publicul. Pentru traducerea materialelor în limba engleză sunt implicate persoane, ca regulă, din afara bibliotecii, în bază de contract.

BNG organizează aproximativ trei expoziții mari pe an, cu implicarea altor parteneri, care durează câte 3-4 luni și, ca regulă, sunt aceleași și pentru Frankfurt și pentru Leipzig. Pentru întâlnirile cu scriitorii, alte persoane importante, aproximativ zece pe parcursul unui an, biblioteca este mai mult co-organizator și oferă spațiile, rolul principal revenindu-i aici Federației Editorilor și Librarilor Germani.

Târgul Internațional de Carte, organizat de Federația Editorilor și Librarilor Germani are loc de două ori pe an, în luna martie în Leipzig și în luna octombrie în Frankfurt. La târg, BNG își prezintă producția editorială proprie, la aceasta rezumându-se toată participarea.

Lunar biblioteca oferă între două și cinci comunicate de presă, incluzând activitatea bibliotecii, sarcini și proiecte noi, colaborarea internațională, în special în cadrul CENL etc.

Tot această subdiviziune coordonează și editarea Revistei Bibliotecii Naționale a Germaniei “Dialog cu Bibliotecarii”, care apare de două ori pe an într-un tiraj de o mie de exemplare, dintre care 500 sunt vândute și 500 sunt repartizate gratuit. Prețul pentru un abonament este de 15 euro. Din motive de marketing, online poate fi accesată numai pagina cu conținutul revistei. Tot din considerente de marketing revista publică reclamă comer-

cială. În dependență de mărimea spațiului și locul ocupat, prețul reclamei variind între 127 și 613 euro.

Manifestările mari de nivel federal: Congrese ale bibliotecarilor, întruniri profesionale pe teme actuale ale domeniului sunt organizate de Uniunea Federală a Asociațiilor Bibliotecilor și Centrelor de Informare (Federal Union of German Library and Information Associations) din Germania care unește bibliotecile și bibliotecarii din toate tipurile de biblioteci.

Planificarea este un proces mai puțin conturat la BNG. Se consideră că fiecare salariat are sarcinile bine definite. Acum se lucrează la un plan strategic de trei ani care să corespundă ca structură cu raportul activității care se elaborează și se publică anual. La fel și normarea activității. Sunt niște norme, constituite în timp mai mult sau mai puțin apropiate de practica bibliotecilor din alte țări: aproximativ 20 unități pentru catalogare, 15 pentru indexarea pe subiecte, 250 cărți pentru activitatea în arhivă etc.

Statistica privind activitatea bibliotecii este în responsabilitatea unor persoane din cadrul departamentelor, care prezintă datele în Relații cu publicul unde sunt analizate și prezentate în raportul anual de activitate. Se lucrează acum asupra unui program care să ofere persoanelor interesate datele concomitent cu acumularea lor.

Personalul Bibliotecii se împarte în patru categorii: personal necalificat, bibliotecari cu studii medii, bibliotecari cu studii superioare, bibliotecari cu gradul de master în biblioteconomie și știința informării. Studiile și vechimea în muncă sunt la baza negocierii salariilor.

Sistemul de instruire în Germania este foarte diferit de cele din alte țări. După școala primară, care durează patru ani, învățătorii și părinții decid care dintre elevi vor urma școala secundară generală și în final vor deveni meseriași sau muncitori tehnici; care pot urma școala secundară intermediară, diploma căreia este solicitată de aproape toate ocupațiile care necesită instruire și în final care elevi pot urma școala superioară, diploma căreia este solicitată de toate ocupațiile care necesită instruire. Soarta copiilor este pecetluită la vârsta de aproximativ zece ani și mai apoi la etapa finală trecerea de la o categorie la alta se face foarte greu. Acum se încearcă schimbarea sistemului de învățământ.

Sistemul de instruire continuă are ca bază studiile și calificarea bibliotecarilor. Biblioteca deține mai multe spații, a câte 15-20 locuri, echipate corespunzător condițiilor de studiu. Training-urile, seminarele, workshop-urile sunt susținute de salariații calificați ai bibliotecii sau de profesioniști

invitați. Ca regulă, durează 2-3 zile. Salariații Bibliotecii participă, de asemenea, la activități de instruire, organizate de instituții adiacente activității bibliotecare.

La sfârșitul fiecărui an sunt adunate propuneri sau idei pentru activitățile de instruire pentru anul următor. Activitățile de instruire au în vizor probleme de management, cum ar fi managementul resurselor umane, managementul resurselor electronice, managementul conflictelor etc., dar în special sunt axate pe asimilarea tehnologiilor moderne de informare și comunicare.

În bibliotecă există o persoană care se ocupă de coordonarea activităților de instruire și care ține de departamentul Personal. O atenție deosebită se acordă persoanelor cu studii secundare în biblioteconomie. Aceștea în paralel cu activitatea în bibliotecă și stagierile în diverse compartimente pentru dezvoltarea abilităților necesare unui bibliotecar calificat, trebuie să urmeze o școală de formare profesională, unde să fie prezenți cel puțin șase săptămâni pe an. Ceva similar cu studiile prin corespondență de la noi. Cursul se desfășoară pe parcursul a trei ani.

Evaluarea personalului are loc o dată în an pentru funcționarii civili și o dată la cinci ani pentru funcționarii publici. Divizarea personalului unei instituții între funcționari publici și funcționari civili este o experiență proprie Germaniei și Austriei, introdusă cu câțiva ani în urmă, dar care se pare că nu prea prinde rădăcini. Funcționarii publici nu au dreptul să participe în sindicate sau să exprime proteste împotriva guvernului și sunt mai vulnerabili în fața conducerii instituției. Pe de altă parte drepturile funcționarilor civili sunt mai bine protejate de către stat.

Însă evaluarea ambelor categorii au la bază: calitatea, cantitatea, eficacitatea activității, orientarea spre beneficiar, cooperarea etc. Rezultatele evaluării influențează mărimea salariului care este fix în proporție de 90% iar 10% depind de rezultatele evaluării.

Aria accesibilă cititorilor este foarte bine delimitată de spațiile unde lucrează personalul bibliotecii, care nu este antrenat în procesul de servire. Aceștea intră în bibliotecă pe uși separate. Chiar la intrare, imediat după spațiu unde pot fi lăsate lucrurile personale, gențile etc. și garderobă se afla "PFORTE" (Femeia de lângă ușă), altfel spus aria pentru informații, unde cititorii, în special cei noi, sunt îndrumați pentru drumul de mai departe. Tot aici se păstrează cheile de la toate încăperile. Salariatul care solicită o cheie semnează într-un caiet special ora de primire iar la întoarcerea cheii

semnează ora de înapoiere a cheii persoanei de serviciu. Vizitatorii (cei care vin la personalul bibliotecii) semnează un formular. Un telefon separat face legătura cu ascensoarele din clădire pentru cazuri de necesitate. Un alt telefon direct face legătura cu garajul, care se află în unul dintre subsoluri. De la alt telefon pot fi contactați toți salariații. Un alt telefon face legătura cu oficiile persoanelor cu funcții de conducere din bibliotecă. Dacă persoana se află în bibliotecă, becul din dreptul oficiului respectiv este aprins.

Computerul conectat intranet ușurează regăsirea a tot felul de informații. Tot aici utilizatorii pot cumpara cărți poștale cu imaginea bibliotecii, a unor cărți de patrimoniu etc.

Publicațiile editate de bibliotecă pot fi cumpărate la garderobă.

Deși biblioteca este unită în sistemul intranet unde poți găsi în format electronic tot felul de informații, la etajul întâi, la intrarea în spațiile unde sunt concentrate oficiile administrative, pe perete, pe câțiva metri buni, se întinde o tablă unde sunt înșirate tot felul de informații utile pentru salariați. Pe prim plan este afișat meniul pentru săptămâna în curs a restaurantului unde servesc masa salariații bibliotecii. Pe perete sunt afișate informații despre posturile vacante, cu responsabilitățile viitorului titular al postului și calificările solicitate; telefoanele bibliotecarilor care au și pregătire medicală pentru cazuri de necesitate, când este nevoie de a acorda un prim ajutor unui salariat sau utilizator; informații privind organizarea unor zile de ședere împreună pentru tot colectivul. Aceste sărbători care au menirea de a uni colectivul sunt organizate sistematic de către conducerea instituției, cu participarea tuturor salariaților. Tot aici este atârnat numărul recent al Revistei Bibliotecii Naționale a Germaniei “Dialog cu Bibliotecarul”.

Un bloc aparte este destinat informațiilor despre colegii noi angajați în bibliotecă, salariații care își sărbătoresc ziua de naștere, căsătoria, nașterea unui copil, iesirea la pensie etc. Alt bloc prezintă informații despre drepturile salariaților, asigurările de sănătate. Tot aici sunt afișate coordonatele persoanelor care urmăresc dacă femeile și bărbații sunt tratați în egală măsură și care semnalează administrației cazurile de încălcare a drepturilor uneia dintre părți. Un bloc aparte este destinat diferitor anunțuri: cine și ce vrea să vândă, să cumpere, să găsească. Anunțuri despre concerte, expoziții, evenimente sportive etc.

Clădirea actuală a BNG fiind nouă, au fost prevăzute toate facilitățile necesare personalului pentru o activitate cât mai productivă. La fiecare etaj

sunt echipate mici bucătării cu frigidere, plăți electrice pentru a încălzi ceva, mașini de fiert cafea și ceai etc.

Restaurantul situat în clădirea Bibliotecii, chiar la intrare, servește orice doritor însă pentru salariații bibliotecii prețurile sunt mai mici.

Salariul brut variază între 1500 și 7800 euro în dependență de postul ocupat, studii, vechime, copii, statut social etc. Luând în considerare faptul că impozitele și taxele aferente constituie aproximativ 20-60% din salariul brut cel real este însă mult mai mic. Anual au loc reduceri de personal care ajung uneori până la 1-1,5% din numărul total de salariați.

Evidența orelor de lucru se face în regim automat. La intrarea în bibliotecă salariații trec cardul personal prin mașina, care înregistrează ora sosirii, plecării la pauza de prânz sau cu oricare alt motiv, revenirii, plecării după sfârșitul zilei de muncă. Persoana responsabilă de evidență are oricând situația la control. Salariații, în afară de cei antrenați în servirea utilizatorilor, care au un grafic special, pot veni și pleca când vor, cu condiția să lucreze cele 41 de ore pe săptămână, negociate în contractul de angajare. Orele acumulate peste cele 41 de ore obligatorii, bibliotecarii le folosesc conform unei înțelegeri cu șeful ierarhic superior. Bibliotecarul poate evita aparatul care efectuează evidența orelor de muncă, dar dacă este prins asupra faptului, este eliberat fără drept de apel. Dacă administrația are nevoie de cineva poate identifica dacă persoana respectivă se află sau nu în bibliotecă. Dacă aparatul indică prezența iar salariatul nu poate fi găsit situația este clară, iar consecințele pe măsură.

Oficiile pentru personalul bibliotecii se întind pe o suprafață de aproximativ 5000 m². Construită în baza celor mai moderne realizări ale tehnicii, biblioteca va fi modernă încă mulți ani înainte, atât pentru utilizatori cât și pentru bibliotecarii care-i slijesc.

Resurse electronice

Dezvoltarea tehnologiilor de informare și comunicare a deschis calea pentru crearea **bibliotecii electronice**, care are un rol din ce în ce mai accentuat în modernizarea serviciilor pentru utilizatori. Nu s-a dat încă o definiție clară a bibliotecii electronice. Există însă mai multe sinonime: biblioteca digitală, biblioteca numerică, biblioteca virtuală, biblioteca fără pereți etc. Toate definițiile însă includ resursele electronice locale și cele care pot fi accesate de la distanță și echipamentele tehnice necesare pentru accesarea informației.

De cele mai multe ori prin biblioteca electronică se subînțelege un sis-

tem de acces la resursele electronice, locale sau de la distanță, capabil să servească utilizatorii, în incinta bibliotecii sau în afara ei. Sistemul de acces presupune existența: resurselor electronice locale și la distanță; a unui sistem de indexare, navigare și căutare; a echipamentelor de informare și comunicare; a personalului calificat să ofere asistență în căutarea resurselor electronice. Resursele tradiționale pot fi transformate și ele în format electronic și folosite ulterior ca resurse electronice.

Avantajul bibliotecii electronice constă în servirea mai operativă a utilizatorilor. Dispare noțiunea de timp; utilizatorii pot căpăta informația la orice oră de zi sau noapte; calitatea servirii este aceeași și în bibliotecile mici și în bibliotecile mari, și în spațiul urban și în cel rural; persoanele pot accesa informația atât în bibliotecă, cât și acasă sau în oricare altă parte etc.

Conform standardului Statistica internațională de bibliotecă, **resursele electronice** sunt toate resursele în formă electronică din colecția bibliotecii. Resursele electronice includ cataloage electronice, baze de date bibliografice, materiale multimedia, full-texte etc.

Catalogul electronic se formează prin catalogarea intrărilor curente și retroconversia documentelor existente. Cel mai mare catalog electronic din lume este Catalogul Colectiv Internațional (WorldCat), dezvoltat și menținut de OCLC în parteneriat cu biblioteci, centre de informare, instituții etc. Catalogul conține peste 106 milioane de înregistrări bibliografice. WorldCat include cărți, documente AV, publicații seriale, cărți electronice, Web site-uri etc. Prin parteneriate cu alte țări, peste 40 de cataloage naționale au devenit parte integrantă a catalogului. Înregistrările sunt alcătuite în mai multe limbi și caractere. WorldCat poate fi accesat de pe site-ul OCLC (www.OCLC.org).

Catalogul electronic al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova cuprinde peste 200 mii înregistrări bibliografice și poate fi accesat de pe site-ul BNRM (www.bnrm.md). Online pot fi consultate cataloagele Bibliotecii ASEM, Bibliotecii Academiei de Științe din Moldova, Bibliotecii Universității din Bălți „Alec Russo”, Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” etc. **Cartea electronică (e-book)** este un „document digital, sub licență sau nu, unde textul este dominant și care poate fi văzut în analogie cu o carte tipărită (monografie)”. **Periodic electronic** este un „periodic publicat doar în formă electronică sau în formă electronică și în alt format”.

Resursele electronice disponibile în Internet sunt atât cu acces deschis, cât și contra plată. Deși există și foarte multe publicații și informații cu acces deschis, cele mai valoroase (EBSCO, Springer etc.) sunt totuși contra plată. Pentru abonarea acestor baze de date, bibliotecile se unesc în consorții care pot negocia niște prețuri mai rezonabile.

Majoritatea publicațiilor seriale ce apar în Moldova au și versiunea electronică care poate fi accesată în Internet. Aceasta este caracteristic și pentru publicațiile de specialitate ce pot fi accesate de pe web site-urile bibliotecilor care le editează: *Magazin bibliologic* și *Gazeta bibliotecarului* (www.bnrm.md), *Bibliopolis* (www.hasdeu.md), *Confluente bibliologice* (www.libruniv.usb.md), *Buletin ABRM* (www.abrm.md) etc.

Rețeaua globală de calculatoare interconectate Internet, care a constituit o adevărată revoluție în comunicarea și diseminarea informației, devine din ce în ce mai importantă. Conform Internet World Stats în anul 2007 au fost înregistrați 1.173.109.925 utilizatori.

Despre avantajele și dezavantajele Internetului se discută mult. Cel mai important lucru este că Internetul a ușurat accesul la informații și a sporit rapiditatea obținerii lor. Conceptual accesul liber la informații se bazează pe Manifestul UNESCO privind biblioteca publică și articolul XIX din Declarația universală privind drepturile fundamentale ale omului. Aceste documente importante pentru domeniul bibliotecar par a fi în ușoară contradicție cu prevederile internaționale și legile naționale privind protecția proprietății intelectuale și a dreptului de autor. Această problemă trebuie tratată cu mare atenție, fiind necesare eforturi considerabile pentru a găsi echilibrul între dreptul fundamental la informare și protecția proprietății intelectuale.

Internetul reprezintă o mulțime de resurse electronice, răspândite prin toată lumea, la care asigură acces. Azi, dacă nu ești în Internet, aproape că nu ești în general. Iată de ce la Internet apelează atât consumatorii de informații, cât și producătorii de informații. Pentru bibliotecă importanța Internetului constă în faptul că a generat căi mai eficiente și mai rapide de obținere a informației. Când privește calitatea informației rămâne de discutat. Studiul *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale*, efectuat de OCLC, relevă faptul că utilizatorii cred atât în informația oferită de bibliotecă, cât și în informația obținută din Internet. Persistă și ideea că Internetul este o imensă groapă de gunoi și este foarte greu din această imensitate de informații neverificate să alegi informația veritabilă de care

ai nevoie. Evaluarea informației din Internet este o altă problemă și de cele mai multe ori utilizatorii se bazează pe cunoștințele proprii pentru a face o evaluare a acesteia.

Cu toate aspectele pozitive și negative, Internetul înseamnă enorm pentru biblioteci. O bibliotecă mică, având un computer conectat la Internet, poate să ofere utilizatorilor aproape aceeași calitate a servirii ca și bibliotecile mari cu multe mii de volume.

În bibliotecile mici se recomandă existența a cel puțin două computere: unul pentru bibliotecari și unul pentru utilizatori.

Motoarele de căutare au înlesnit cu mult activitatea de referință a bibliotecarilor. Există mai multe motoare de căutare: About.com, AllTheWeb.com, AOL Search, Excite.com, HotBot.com, Licos.com, MSN Search, Netscape Search etc. Cele mai răspândite însă sunt Google (www.google.com) și Yahoo(www.yahoo.com), urmate mai apoi de MSN Search. Pentru spațiul nostru sunt destul de întrebate și www.rambler.ru, www.yandex.ru, www.rol.ro, www.acasa.ro, www.ournet.md, www.mcc.md etc.

De regulă motoarele de căutare afișează pe ecran în prim-plan informațiile mai recente și mai importante.

Pentru activitatea cu utilizatorii interesați de tehnologiile de comunicație și informare de mare ajutor poate fi portalul www.informatica.ru.

Portaluri precum: www.museum.ru, www.hermitage.ru, www.tretiakov.ru, www.artline.ro, www.britishmuseum.org, www.metmuseum.org/ pot fi de mare ajutor utilizatorilor pasionați de artă.

Pentru servirea utilizatorilor, de mare importanță sunt site-urile care conțin date biografice. Site-ul www.s9.com/biography (dicționar biografic) conține peste 33 mii de biografii ale oamenilor celebri, care au contribuit la schimbarea lumii din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre. Căutarea se poate face după data nașterii sau a morții, postul deținut, profesie, lucrări literare sau muzicale, realizări, precum și alte cuvinte-cheie. S9.com este un sistem Wikipedia și oricine poate interveni sau chiar poate să-și facă biografia proprie.

Un site deosebit de interesant și folositor este <http://www.almaz.com/nobel/>, care conține biografiile laureaților premiului Nobel, precum și linkuri către site-uri asemănătoare. Site-ul conține informații despre toți laureații premiului Nobel din toate categoriile: literatură, fizică, chimie, economie, psihologie și medicină, pace. Site-ul este interactiv. Dacă cineva are un link despre un laureat al premiului Nobel, îl poate alătura site-ului.

Un link aparte prezintă informații despre femeile laureate ale premiului Nobel, începând cu Marie Curie, care a primit premiul în 1903. Femei câștigătoare a premiului Nobel sunt la toate categoriile cu excepția Economie. Linkurile conțin și liste reprezentative de literatură.

Site-ul www.jsc.nasa.gov prezintă informații biografice despre cosmonauții NASA, despre potențialii candidați pentru misiunile viitoare. Aceste informații sunt elaborate de specialiștii Oficiului Cosmonauți al Johnson Space Center și sunt oferite ca serviciu public comunității virtuale.

Site-ul wwwFOUNDATIONS.org conține informații despre organizațiile de caritate care oferă diverse posibilități de finanțare. Informații de acest fel pot fi depistate și pe site-ul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova www.bnrm.md/club.

Persoanelor interesate de activitatea de cercetare poate fi recomandat portalul World Wide Science www.worldwidescience.org/, „o poartă” de acces, pentru comunitatea științifică, la diferite baze de date și resurse informaționale din întreaga lume. Portalul World Wide Science este menținut de Oficiul Informare Științifică și Tehnică al Departamentului Energie, Statele Unite.

O sursa utilă de informare o constituie Directory of Open Access Journals (DOAJ), <http://www.doaj.org>, care permite regăsirea revistelor fie după titlu, în ordine alfabetică, fie după subiect/tematică. DOAJ prezintă gratuit full-texte, reviste științifice și de cercetare verificate din punct de vedere al calității. Intenția este de a acoperi toate țările și toate limbile. Proiectul a început în mai 2003, având inițial doar 300 de reviste. În prezent DOAJ reflectă 3 476 reviste cu aproximativ 189 395 articole.

Este cunoscut faptul că Internetul este predominant astăzi de limba engleză. Experții afirmă că aproximativ trei pătrimi din informația expusă în Internet este în engleză. În aceste condiții sistemele de traduceri automate, care în ultimii ani au făcut progrese, reprezintă o oportunitate reală pentru prezervarea diversității lingvistice. Cercetările în acest domeniu, după o perioadă de stagnare din lipsă de mijloace, au luat din nou avânt în ultimii ani, pe fonul globalizării pieței Internetului. Unele produse au capacitatea de a traduce aproape simultan pagini de Internet în limbile folosite mai frecvent în utilizarea Internetului.

Începând cu 8 mai 2008, sistemul „Google Translate” (www.translate.google.com) traduce automat din română în peste 20 de limbi și viceversa. Deși traducerea este încă imperfectă, acesta este un pas uriaș spre înțele-

gerea și comunicarea vorbitorilor de diverse limbi. După același principiu funcționează și un site apărut recent în Moldova www.traduno.com.

[Www.atrus.ru](http://www.atrus.ru) oferă posibilitatea traducerii din limba engleză în limba rusă. Pentru traduceri din mai multe limbi poate fi folosit site-ul www.translate.ru.

Tot mai frecvent bibliotecarii apelează la ajutorul enciclopediilor online: www.encyclopedia.com, www.wikipedia.org, www.britannica.com, www.countryreports.org, www.techweb.com/encyclopedia/, www.utm.edu/research, etc.

În august 2008, a devenit disponibilă o nouă enciclopedie online www.knol.google.com. Site-ul a fost numit Knol de la cuvântul englez „knowledge” care înseamnă cunoaștere. Deși mulți s-au grăbit, imediat după anunțul făcut de Google în legătură cu noua enciclopedie, să califice noua enciclopedie online ca pe un potențial asasin al enciclopediei Wikipedia, inițiatorii proiectului susțin că acestea doar se vor completa reciproc.

Lansată în anul 2001, Wikipedia conținea în august 2008 peste 10 milioane de articole, în peste 250 de limbi, inclusiv 2.512.154 în limba engleză. Knol pornea din start cu 350 articole, cea mai mare parte fiind din domeniul sănătății și medicinei, în limba engleză. Comun pentru Wikipedia și Knol este că ambele prezintă conținut creat de utilizatori. Însă, dacă autorii postărilor în Wikipedia sunt anonimi și adaugă informații la articolele deja existente, Knol va avea mai multe postări dedicate aceluiași subiect. Autorii vor fi cunoscuți și respectiv vor avea grijă de calitatea informației.

Site-ul www.dexonline.ro oferă peste 366 445 de definiții preluate dintr-un șir de dicționare explicative ale limbii române. Baza de definiții a DEXonline este disponibilă gratuit sub licența publică generală.

Lipsa informației în domeniu și a literaturii de specialitate poate fi diminuată consultând site-urile organizațiilor profesionale și ale bibliotecilor mari.

În condițiile dezvoltării și modernizării tehnologiilor de informare și comunicare, crește importanța instruirii și perfecționării calificării bibliotecarilor, în special a celor care s-au format ca specialiști în perioada când tehnologiile de informare și comunicare încă nu constituiau obiect de studiu în facultate. După cum tehnologiile IT se modernizează rapid, bibliotecarii trebuie să se instruiască continuu. Salvarea în aceste cazuri o constituie cursurile de inițiere și autoinstruirea permanentă. Bibliotecarii trebuie să învețe singuri cum să găsească resursele disponibile în Internet

și apoi să ghideze utilizatorii, care, în marea lor majoritate, au nevoie de ajutor în folosirea tehnologiilor IT și în procesul de regăsire a informației. În condițiile unei biblioteci comunale acest ajutor poate veni numai de la bibliotecar. Excepție o fac utilizatorii copii, care studiază în școli bazele informatizării. În cazuri aparte acești copii pot fi de mare ajutor bibliotecarului.

Posibilitățile oferite de mediul virtual sunt enorme. Un computer conectat la Internet poate rezolva probleme de timp, finanțe, spațiu etc. Condiția principală este ca atât bibliotecarii, cât și utilizatorii să învețe a căuta, găsi, alege și evalua informația de care au nevoie și care le poate fi esențială pentru îmbunătățirea calității vieții.

Cu Hermina Ahgelescu și Claudia Balaban la Helsinki

“SUNTEM ȘI NOI UN NEAM AL CĂRȚII?”

Cartea, indiferent de forma de prezentare (manuscrisă, tipărită sau electronică), rămâne în continuare la baza culturii și instruirii. În ultimii ani se vorbește foarte insistent, la nivel internațional, despre criza lecturii și deși problemele sunt asemănătoare, fiecare țară încearcă să le rezolve reieșind din posibilitățile proprii. Au fost elaborate politici, strategii, programe naționale în domeniul promovării cărții și ale lecturii, unele țări au declarat promovarea lecturii printre prioritățile naționale, au fost create Asociații Naționale a Lecturii, Asociația Internațională a Lecturii etc.

Cea mai reușită politică de promovare a cărții și a lecturii a fost elaborată și se dezvoltă sistematic în Franța, unde în cadrul Ministerului Culturii a fost creat Departamentul Cărții și al Lecturii. În fiecare Departament regional al Culturii există un consultant responsabil de promovarea cărții și a lecturii. Pentru a susține cartea și lectura Ministerul Culturii semnează acorduri cu organele locale privind dezvoltarea culturală.

De fapt, Franța este țara cu cea mai consecventă politică de stat de protejare a limbii și a culturii. Nu întâmplător ideea Bibliotecii Digitale Europene a luat naștere tot în Franța la insistența președintelui Jacques Chirac ca un contraproiect al Proiectului Google Print care presupune numerizarea a milioane de cărți din colecțiile celor mai mari biblioteci din lume, în special din spațiul vorbitor de limbă engleză. Și probabil nu întâmplător tot în Franța se experimentează acum numerizarea cărților sub protecție copyright. Pentru a evita această problemă destul de delicată, toate proiectele mari de numerizare, inclusiv proiectul Google Print, proiectul de numerizare inițiat de Microsoft, proiectul non-profit Open Content Alliance au pus accent pe numerizarea cărților din domeniul public. O tentativă de numerizare a cărților sub protecție copyright a făcut Google, însă a renunțat după ce a fost chemat în judecată de autori și editori care au încercat să stopeze proiectul.

Însă așa cum majoritatea țărilor și proiectelor au ca scop final nu atât prezerarea ci facilitarea accesului, a început experimentarea numerizării cărților publicate recent, care evident se află sub protecție copyright.

La 14 martie 2008 cu ocazia Târgului de carte de la Paris a fost lansat un Proiect experimental care se va derula pe parcursul unui an. La realizarea proiectului participă Biblioteca Națională a Franței, Asociația Editorilor Francezi, Directia Cărții și a Lecturii și Centrul Național al Cărții. Scopul proiectului este de a găsi soluții legale și tehnice, precum și financiare care să permită accesul online a cărților publicate recent în strictă corespundere cu prevederile legii copyright.

Vorbind despre accesarea cărților numerizate, Lisa Krieger, în articolul “Biblioteca Universității din California transformă cărțile în bits”, menționa că în prima săptămână a lunii februarie 2008 “A Book of Practical Recipes For The Housewife” (Cartea rețetelor practice pentru gospodine) a fost descărcată de 1300 de ori. În topul săptămânii a fost însă cartea “Physiology of the Domestic Animals” (Psihologia animalelor domestice) descărcată de 2166 ori.

Nu exista un răspuns de-a gata la întrebarea “Suntem și noi un neam al cărții?”, și nimeni nu și-a luat îndrăzneala să confirme sau să infirme renumita zicere a lui Dimitrie Cantemir, dar este bine să medităm asupra acestei întrebări pentru că în căutarea unui răspuns s-ar putea să ne împiedicăm de alte întrebări și probleme care o dată scoase la ordinea zilei vor trebui și rezolvate.

Pentru un posibil răspuns negativ am putea găsi justificare în istoria, care n-a fost prea favorabilă acestui neam, prin trecerea de la un alfabet la altul, prin emigrări și deportări, prin cenzura ideologică urmată de cea economică. Dacă însă urmărim istoria evreilor despre care mulți susțin că ar fi cu adevărat un neam al cărții atunci argumentele noastre își pierd sensul.

În făurirea unui neam al cărții se cere implicarea mai multor factori, condiții etc. Dar esențială este trăinicia unui lanț care presupune în mod obligatoriu: autorul, editorul, biblioteca, organele de decizie centrale și locale. Lipsa măcar a unui singur element și implicit lipsa cooperării și susținerii reciproce zădărnicește toate eforturile.

Nu cred că s-ar găsi cineva care să nege rolul bibliotecilor în promovarea cărții și a lecturii și respectiv în educarea populației, instruirea pe tot parcursul vieții, afirmarea și menținerea democrației etc. Dacă e să vorbim despre biblioteca publică aceasta prin esență trebuie să joace rolul de garant al protecției sociale în cultură.

Referindu-se la rolul bibliotecii, Umberto Eco menționa că “Rolul cel mai important al bibliotecii este de a favoriza descoperirea acelor cărți de a căror existență nu știai dar a căror importanță se dovedește până la urmă a fi capitală”. Cartea și lectura trebuie să fie în continuare importante pentru bibliotecă. Un loc aparte în activitatea bibliotecilor trebuie să ocupe ajutorul acordat cetățenilor la găsirea cărților de lectura cărora să se bucure cu adevărat.

La peste 500 de ani de la apariția cărții tipărite lectura a devenit pentru foarte mulți un mod de viață. Studiul “Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale”, efectuat în anul 2005 de OCLC, relevă faptul că în plină Eră Informațională marca bibliotecii rămâne cartea. Respondenți din SUA, Marea Britanie, Canada, țări în care s-a investit masiv pentru informatizarea bibliotecilor, susțin că vin la bibliotecă pentru a împrumuta cărți.

Temerea că odată cu răspândirea Internetului bibliotecile își vor pierde din relevanță pare a fi cel puțin deocamdată nefondată. Puținele tentative de a crea Centre de informare unde informația să fie găsită doar cu ajutorul computerului au suferit eșec. Centrul de informare non-stop de la Wayne State University, care urma să activeze în baza a 700 de computere, foarte repede după fondare s-a convins că nu va putea activa fără achiziționarea documentelor pe suport tradițional. La aceeași concluzie au ajuns și specialiștii de la Cable Library (Biblioteca prin cablu), filială a Bibliotecii Orașenești Helsinki.

Există sigur și situații de felul celorla descrise recent de revista *American Libraries*, care relatează despre un cititor din generația celor tineri, care s-au format cel mai mult probabil după apariția Internetului și care venit la bibliotecă să-și ajute fiul la pregătirea unor teme, a avut impresia că s-a întors în timp.

Bibliotecarii vor avea mari dificultăți în a găsi varianta de mijloc și a balansa cele două mari activități ale bibliotecii: promovarea informației și activitatea tradițională de promovare a cărții.

Renumitul scriitor American Stanley Kunitz la întrebarea “În ce constă rolul bibliotecilor?” pusă de revista *American Libraries*, preciza: “Să ajungă la cititori. În special la cei tineri și în mod particular când aceștia caută să se găsească pe ei însuși. Dacă biblioteca nu-i ajută în adolescență, va avea timpuri grele să ajungă la ei când vor fi adulți”.

Nu știu dacă poate fi o consolare, dar este evident faptul că nu suntem singurii care ne punem întrebarea, dacă suntem un neam al cărții. În august

2007 Associated Press, Washington relatează despre rezultatele unui sondaj conform căruia unul din patru adulți americani n-au citit în anul precedent nici o carte.

Organizatorii sondajului menționau faptul că rezultatele scot în evidență o națiune despre cititorii căreia, luați în ansamblu, cu greu s-ar putea spune că sunt înfometați de carte. Această tendință se regăsește și în vânzările de carte, în descreștere în ultimii ani. Respondenții consideră că interesul scăzut pentru lectură se datorează televiziunii, cinematografului și Internetului. Teza aceasta a fost confirmată și de studiul "Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale". Acesta demonstrează că printre activitățile pe care respondenții le fac mai rar după apariția Internetului în viața lor se numără: vizionarea televizorului, vizitarea bibliotecii, lectură cărților și lectură revistelor.

Conform relatării Associated Press, la care se făcea referire mai sus, dacă în anul 1999 un cititor citea în medie 10 cărți, în anul 2005 unui cititor îi reveneau doar 5 cărți citite. În anul 2004 Fundația Națională Americană pentru Arte publica un raport intitulat "Lectura la limita riscului" în care se menționa faptul că în anul 2002 numai 57 procente dintre americani au citit cel puțin o carte.

Printre cei care nu citează predominant persoanele mai puțin instruite, cu venituri mai mici, minoritarii, locuitorii din spațiul rural, persoanele mai puțin religioase.

Din cei care au citit femeile și oamenii cu vârstă înaintată au fost cei mai activi, iar literatura religioasă și cea de ficțiune au constituit alegerea de vârf. Această ultimă teză este confirmată și de un alt sondaj rezultatele căruia au fost publicate pe site-ul Yahoo. News la 9 aprilie 2008. Sondajul efectuat pe un eșantion de 2,523 adulți confirmă faptul că cea mai populară carte în SUA este *Biblia*. Dacă pentru locul întâi în Top totul este clar, situația cu locul doi este un pic mai confuză. Alegerea bărbaților este *Stăpânul inelelor* (The Lord of the Rings) de J.R.R. Tolkien iar femeile optează pentru *Pe aripile vântului* (Gone With the Wind) de Margaret Mitchell. Pentru respondenții cu vârsta între 18-31 de ani alegerea a doua este J.K. Rowling cu serialele despre Harry Potter, în timp ce respondenții între 32-43 de ani optează pentru *The Stand* de Stephen King și *Îngeri și Demoni* de Dan Brown. Populația albă și ispanică optează pentru *Pe aripile vântului* în timp ce americanii africani pentru *Îngeri și Demoni*. Indiferent de opțiunile politice republicanii, democrații și independenții au aceleași preferințe – *Biblia* pe primul loc, urmată de *Pe aripile vântului*.

În topul preferințelor americanilor se mai înscriu *Codul lui Da Vinci* (The Da Vinci Code) de Dan Brown, *Să ucizi o pasăre cântătoare* (To Kill a Mockingbird) de Harper Lee, *Îngeri și Demoni* de Dan Brown, *Atlas Shrugged* de Ayn Rand și *Catcher in the Rye* de J.D.Salinger.

De remarcat faptul ca deși îi leagă comunitatea de limbă gusturile americanilor și ale englezilor diferă puțin. Un sondaj realizat în Marea Britanie în martie 2007 în ajunul Zilei Mondiale a Cărții și a Dreptului de Autor, pe un eșantion de 2000 de britanici scoate în evidență faptul, că printere cărțile fără care britanicii nu pot trăi pe primul loc se situează *Mândrie și prejudecată* (Pride and Prejudice) de Jane Austen. Pe locul doi ca și în cazul americanilor, dar mai hotărât vine *Stăpânul inelelor*. Urmează *Jane Eyre* de Charlotte Bronte, pe locul trei, cărțile cu Harry Potter pe locul patru, Harper Lee *Să ucizi o pasăre cântătoare* pe locul cinci. *Biblia* este situată de britanici pe locul șase, urmată de *La răscruce de vânturi* (Wuthering Heights) de Emily Bronte, *1914* (Nineteen Eighty Four) de George Orwell, *His Dark Materials* de Philip Pullman, și *Marile speranțe* (Great Expectations) de Charles Dickens.

Patru cărți, și anume *Biblia*, *Stăpânul inelelor*, *Să ucizi o pasăre cântătoare* și seriarele despre Harry Potter le regăsim, atât în preferințele de top ale americanilor, cât și în preferințele britanicilor.

De menționat că *Biblia* și *Stăpânul inelelor* figurează și printre cele trei cărți pe care românii le-ar lua pe o insulă pustie. Întrebarea “Care sunt cele trei cărți pe care le-ai lua pe o insulă pustie?” a fost postată pe blogul <http://100intrebari.net/blog/ro> și ne spune multe despre preferințele de lectură ale românilor.

Două dintre titlurile deja cunoscute nouă *Stăpânul inelelor* și *Pe aripile vântului* figurează și printre răspunsurile la întrebarea “Care sunt ultimile 5 cărți pe care le-ai citit?” postată pe blogul <http://www.cafeneaua.com>.

Dacă americanii care întrețin aproximativ 122 mii de biblioteci publice echipate cu cele mai moderne tehnologii de informare și comunicare și dotate conform rigorilor și recomandărilor IFLA/UNESCO au motiv de îngrijorare atunci țări precum țara noastră cu atât mai mult ar trebui să-și facă griji. De fapt nici unui stat n-ar trebui sa-i fie indiferent dacă cetățenii citesc sau nu și ce citesc aceștia.

Luată în ansamblu situația de la noi, la prima vedere parcă n-ar prezice o catastrofă. Există o infrastructură mai mult sau mai puțin apropiată de recomandările internaționale. În anul 2007 în republică activau 1383

biblioteci publice sau o bibliotecă la aproximativ 2450 locuitori. IFLA/UNESCO recomandă o bibliotecă publică la 2500 locuitori. De serviciile bibliotecilor publice au beneficiat 1025, 7 sau 30, 2% din populație. Deci putem afirma că unul din trei locuitori anul trecut n-a citit nici o carte. Americanii constatau că la ei unul din patru locuitori n-a citit nici o carte.

Raportul *Statistica Inter-națională de bibliotecă: tendințe și comentarii bazate pe datele LIBECON*, publicat în anul 2004 care analizează indicatorii de performanță privind activitatea bibliotecilor publice din țările Uniunii Europene și un șir de alte țări prezintă o medie de 30% beneficiari ca procent din populație. O medie mai mare raportează Anglia – 56%, Portugalia – 54, Finlanda – 46%, Islanda – 41, Danemarca -35, Estonia -31%, Liechtenstein, Elveția, Japonia și Korea raportează 30%.

Colecțiile bibliotecilor publice numără aproximativ 17183,7 exemplare sau 5 cărți pe cap de locuitor. Tot atâtea cărți pe cap de locuitor raporta în anul 2004 Suedia și Danemarca. Mai mult raportau țări precum Islanda- 8,5, Estonia – 7,7, Finlanda – 7,2. Și la acest capitol noi stăm destul de bine pentru că documentele internaționale recomandă cel puțin 2 cărți pe cap de locuitor.

Deci problema noastră o constituie nu cantitatea ci calitatea publicațiilor. IFLA/UNESCO recomandă o rată medie de înnoire a fondului unei biblioteci publice de 7-10 ani, pe când bibliotecile noastre au nevoie de 54 ani pentru înnoirea fondului de publicații.

Bibliotecile abundă în publicații învechite atât fizic cât și moral. O carte chiar foarte bună dacă este într-o condiție fizică precară nu te convinge să zăbovești prea mult în preajma ei. Și atunci cum să altoim dragostea pentru lectură la tânăra generație, căci anume cărțile pentru copii sunt într-o stare deplorabilă. În Finlanda, de exemplu, țară recunoscută drept lider european în dezvoltarea serviciilor pentru beneficiari, cărțile uzate fizic sunt scoase din colecțiile unde cititorii au acces liber la raft, și ținute în spații separate de unde sunt eliberate numai la cererea utilizatorilor. Toate acestea ca să nu supere vederea.

În condițiile unui potențial de cunoștințe atât de învechit se poate lesne concluziona că măria sa cartea care de veacuri a avut menirea să lucreze pentru făurirea personalității lucrează la distrugerea ei.

Starea generală a colecțiilor se reflectă și în indicatorii principali de activitate. Dacă în anul 2007 numărul cititorilor a crescut cu 158,1 mii, numărul împrumuturilor s-a micșorat cu 4 484,4 iar numărul vizitelor s-a micșorat cu 578,1.

Mult sub recomandările IFLA/ UNESCO sunt intrările pe cap de locuitor. Dacă IFLA/UNESCO recomandă cel puțin 250 cărți la o mie de locuitori, la noi intrările din anul 2007 constituiau doar 93 cărți la o mie de locuitori.

O problemă destul de serioasă este cota literaturii cu grafie latină din totalul de publicații existent în fondurile bibliotecilor publice. Conform datelor statistice pentru anul 2007 doar 19,3 % din fondul total îl constituie publicațiile cu grafie latină. O generație întreaga de copii a crescut fără să aibă la îndemână cărțile specifice vârstei, iar o carte necitită la timpul respectiv nu va mai fi citită niciodată.

Despre atitudinea statului și a organelor locale față de biblioteci vorbește foarte elocvent un indicator de performanță precum cheltuieli curente pe cap de locuitor. Media în țările europene este de 14,71 euro. Cel mai bine la acest capitol stă Danemarca cu 64,27, urmată de Elveția cu 47,95, Finlanda cu 46,23 etc. În coada clasamentului, cu cheltuieli mai mici de un euro se află Bulgaria cu 0,68, România cu 0,61, Turcia cu 0,58 și Moldova cu 0,35.

Acum se află în process de elaborare Legea Culturii și Legea Dreptului de Autor și a Drepturilor Conexe și există o șansă reală de a promova niște idei care mai târziu să lucreze în favoarea cărții și a lecturii. Poate acum este cazul de găsit balanța dintre protecția dreptului de autor și respectarea dreptului de acces la informație, care este unul dintre drepturile fundamentale ale omului.

O problema care ar putea fi promovată odată cu apariția noii legi privind drepturile de autor și drepturile conexe și ar facilita accesul la publicațiile recent apărute ar fi numerizarea cărților aflate sub protecție copyright.

În ultimul timp se vorbește insistent despre pericolul Internet-ului și influența nefastă a acestuia asupra lecturii. Sigur, Internetul a adus în viața noastră atât lucruri minunate cât și fenomene care nu pot să nu ne alarmeze. Dacă ne referim strict la lectură mi se pare o falsă îngrojorare și argumentele sunt foarte multe. Aici Internetul chiar nu a schimbat nimic. A oferit doar posibilități mai eficiente și mai rapide de căutare și regăsire a informației. Specialiștii americani confirmă faptul că bibliotecile, muzeele și arhivele care au pus colecțiile online și-au crescut auditoriul. Văzând informația semnalată în Internet, potențialii utilizatori vor să vadă originalul. În cele mai multe cazuri Internet-ul prezintă doar bucăți din lucrare, în special în cazul celorla sub protecție copyright. Cât privește calitatea lucrărilor numerizate, aceasta lasă încă foarte mult de dorit.

În conferința cu genericul “De la Internet la Gutenberg” prezentată la Academia Italiană de Studii Americane Avansate, Umberto Eco demonstrează de ce computerul nu va substitui niciodată cartea. Umberto Eco susține: “Cu siguranță, un computer este un instrument cu ajutorul căruia pot fi produse și editate imaginile, cu siguranță instrucțiunile de folosire sunt furnizate prin intermediul iconițelor, dar în aceeași măsură este cert: computerul a devenit, mai întâi de toate un instrument de alfabetizare. Pe ecranul lui aleargă cuvinte, linii și pentru a folosi computerul trebuie să știi să citești și să scrii. Noua generație de computere învață a citi cu o viteză incredibilă. Un profesor universitar de modă veche este azi incapabil să citească ecranul computerului cu aceeași viteză cum o face un copil de zece ani”.

Așa cum în multe țări nivelul de lectură ori scade, ori stă pe loc, ori crește foarte încet politica de atragere la lectură este delegată treptat de la nivel local la nivel național. Experiența internațională demonstrează că rezultate mai bune au obținut țările unde s-a reușit lichidarea barierelor departamentale, iar dezvoltarea culturii lecturii a fost conștientizată și se dezvoltă ca parte integrantă a politicii naționale în domeniul lecturii, instruirii și culturii.

Pentru reușita acestei lucrări organele de decizie și finanțatoare de nivel local și național, factorii politici trebuie să conștientizeze faptul că de rezolvarea problemelor ce țin de știința de carte, instruire, cultura lecturii, care stau la baza culturii informaționale a cetățenilor depinde bunăstarea țării.

Deși îi este recunoscut rolul de instituție culturală, educațională, informațională biblioteca nu este acceptată ca pilon important în crearea infrastructurii informaționale naționale și factor important în reducerea “decalajului digital” dintre spațiul urban și rural. După descentralizare bibliotecile „țin” de primar iar o vorbă deja cunoscută susține că în multe cazuri primarii nu „țin” de biblioteci. Sunt și excepții. Iar excepțiile, din păcate, încă mai confirmă regula.

Referințe bibliografice:

1. ECO, Umberto. *De la Internet la Gutenberg*. În: *Magazin Bibliologic*. 2005, nr1-2, p.31-38.
2. <http://100intrebari.net/blog/ro>
3. www.worldbookday10.com

MEMORIE VERITABILĂ: DIN COLECȚIILE BIBLIOTECII NAȚIONALE A NORVEGIEI

Biblioteca Națională este una dintre principalele instituții de cultură ale Norvegiei și se impune ca cea mai bună sursă de documentare despre țară, popor și societate. Sarcinile principale ale bibliotecii includ dezvoltarea, prezervarea și valorificarea colecțiilor constituite în baza depozitului legal.

Deși destul de tânără, BNN se poate mândri cu multe lucruri vechi și foarte importante: documente oficiale antice; hărți păstrate excelent; cărți de rugăciuni; manuscrise latine etc. care, luate în ansamblu, reprezintă cheia spre înțelegerea istoriei și culturii țării.

Potrivit concepției și scopurilor principale BNN trebuie să fie un centru multimedia de cunoștințe care să fie printre cele mai moderne biblioteci naționale din Europa; să formeze nucleul Bibliotecii Naționale Digitale a Norvegiei; să ofere cunoștințe și experiențe de înaltă calitate; să faciliteze înțelegerea culturii și a tehnologiilor; să fie o instituție deschisă schimbărilor.

Biblioteca Națională a Norvegiei este amplasată în reședința capitalei, orașul Oslo, și în Mo in Rana, o localitate în nordul țării care se află chiar lângă cercul arctic.

Istoria bibliotecii începe în anul 1814, când după separarea Norvegiei de Danemarca biblioteca universității din Oslo își asumă și funcțiile de bibliotecă națională. Din 1883 începe să editeze bibliografia națională. În 1989 este creat compartimentul Rana al Bibliotecii Naționale care este responsabil de administrarea depozitului legal. Trei ani mai târziu în 1992 Parlamentul Norvegiei aprobă crearea Bibliotecii Naționale cu sediul în orașul Oslo.

Directorul este șeful executiv al Bibliotecii Naționale și în calitatea lui de bibliotecar național consultă Ministerul Culturii în materie de politici de

biblioteca, depozit legal, probleme de copyright, tehnologii de bibliotecă etc. Personalul bibliotecii numără 340 de angajați.

Legea depozitului legal își are începuturile în anul 1697. Varianta actuală a legii a fost aprobată în anul 1989 și este una dintre cele mai actualizate legi, care acoperă toate tipurile de media, inclusiv documentele digitale. Editorii norvegieni erau obligați să trimită copii ale tuturor publicațiilor încă de la 1781, inițial către Biblioteca Regală din Danemarca și mai apoi, după 1815, către secția norvegiană a universității din Oslo, care ulterior a devenit parte integrantă a Bibliotecii Naționale de azi.

Biblioteca deține cea mai completă colecție de documente publicate în Norvegia și documente despre țară publicate în străinătate. Resursele includ: colecția de cărți; colecția de muzică tipărită; înregistrările emisiunilor radio din 1930 până în prezent; o colecție de filme; o colecție mare de hărți; postere; fotografii; ziare etc. Printre colecțiile deosebite ale bibliotecii se numără și câteva colecții de manuscrise unice, care sunt disponibile pentru cercetători și oameni de știință. Cele mai multe colecții sunt accesibile publicului larg prin serviciile generale ale bibliotecii sau prin Internet.

Biblioteca arhivează, de asemenea, paginile web din domeniul (.no). Până în prezent au fost arhivate peste 40 milioane de documente de acest fel.

Biblioteca elaborează Bibliografia Națională a Norvegiei și oferă o largă varietate de servicii și produse bibliografice, servește ca agenție națională ISBN, ISSN, este responsabilă de catalogul colectiv, care oferă acces la colecțiile din 400 biblioteci norvegiene. Are de asemenea responsabilitatea catalogului colectiv al seriilor din bibliotecile țărilor nordice/baltice (NOSP), oferind acces la edițiile seriale din peste 900 biblioteci din Danemarca, Finlanda, Islanda, Estonia, Letonia, Lituania, Suedia și Norvegia. Oferă peste 60 baze de date prin Internet sau în format CD-ROM. Cele mai importante documente imprimare și audiovizuale sunt depozitate în Mo in Rana, în munți. Încăperile săpate în munte conțin peste 45 000 metri liniari de raft. Atmosfera interioară este reglementată și controlată cu mare grijă.

Biblioteca este centru de excelență privind probleme ce țin de digitizare și probleme de colectare, organizare, păstrare și accesare a resurselor electronice.

BN asigură de asemenea activitatea Bibliotecii Depozitar care primește exemplare de documente puțin solicitate din toate bibliotecile țării și se ocupă de împrumutul acestora către alte biblioteci sau completarea altor biblioteci cu documentele solicitate. Specificul de activitate a Bibliotecii

Depozitar are unele similarități cu activitatea bibliotecilor departamentale de împrumut din Franța.

Norvegia are un plan foarte ambițios de digitizare. Mai multe țări din Europa precum Franța, Anglia, țările nordice au început digitizarea colecțiilor, dar până acum nicio bibliotecă națională n-a declarat tendința de a digitiza întreaga colecție. Această intenție poate fi explicată și prin faptul că Norvegia este o națiune tânără și mărimea colecțiilor naționale permite manevrarea mai ușoară a lor. Aceasta îi pune într-o poziție bună de a digitiza colecțiile într-o perioadă relativ rezonabilă de timp. În Norvegia, mai degrabă decât în alte părți, s-a ajuns la înțelegerea faptului că pentru asigurarea accesului este important ca materialele create digital să fie depozitate în format digital imediat după apariție. În acest sens a fost inițiat un dialog cu Asociația Editorilor Norvegieni despre aranjamentele privind crearea unui depozit digital.

Există de asemenea înțelegerea la toate nivelurile că moștenirea culturală trebuie să fie accesibilă pentru cât mai multă lume și că experiențele și cunoștințele acumulate în biblioteci trebuie puse la dispoziția cercetătorilor pentru a genera noi cunoștințe și experiențe. Pentru a realiza aceasta, biblioteca trebuie să fie într-un pas cu utilizatorul. La începutul secolului XXI utilizatorul bibliotecii naționale trebuie să poată găsi în Internet tot ce poate găsi și în spațiile bibliotecii. Ambiția BNN este de a extinde pagina web „nb.no.” într-o bibliotecă digitală unde colecțiile să fie accesibile digital; moștenirea națională încredințată BNN trebuie să fie la depărtare de numai câteva click-uri de utilizator. În acest scop biblioteca a pus o bază solidă, prioritezându-și sarcinile pentru prezent și pentru anii care vin. Biblioteca Națională a Norvegiei s-a angajat într-un proces de digitizare a tuturor colecțiilor sale, inclusiv a documentelor aflate sub protecția copyright. Cât privește accesul la acest tip de documente BNN, prima în Europa, s-a angajat în aventura de a negocia cu cei mai importanți deținători de drepturi cum ar fi Asociația Traducătorilor, Asociația Editorilor, Asociația Scriitorilor Norvegieni. Intenția este de a ajunge la o înțelegere care să i-a în calcul nu numai prezervarea documentelor, dar și asigurarea accesului la materialele recente apărute în format digital.

Motivația BNN de a digitiza întreaga colecție este triplă. În primul rând, de a face colecțiile bibliotecii accesibile pentru cât mai multe persoane. În al doilea rând, de a proteja documentele fragile, deteriorate sau cele accesul cărora a fost limitat din motive de securitate. Legea copyright permite aceasta, astfel va putea fi asigurat accesul mai larg pentru cerceta-

re și documentare. În al treilea rând, va fi rezolvată problema prezervării pentru posteritate a documentelor create digital.

Pe parcursul ultimilor zece ani a fost digitizată o largă varietate de documente. Accentul principal a fost pus pe digitizarea fotografiilor, discurilor și microfilmelor. Colecția digitală cuprinde în prezent mai mult de 50 000 de înregistrări radio, peste 200 000 de fotografii și mai mult de 200 000 de ziare.

Pentru a grăbi procesul de digitizare în anul 2006 au fost propuse noi inițiative care vor avea în vizor digitizarea cărților și revistelor. Ca punct de pornire se preconizează digitizarea tuturor materialelor norvegiene și, în special, a cărților vechi, fragile și deosebit de valoroase, care sunt în număr de câteva mii de unități. Pentru aceste scopuri vor fi folosite scanere unde operatorii vor întoarce foile manual. Materialele fragile vor fi scanate în colaborare cu profesioniștii de la laboratorul de conservare, folosind scanere de înaltă calitate. Toate aceste materiale sunt prea vechi pentru a avea careva restricții copyright și vor fi făcute disponibile prin biblioteca digitală fără restricții.

Scanere de înaltă calitate vor fi folosite și pentru scanarea hărților istorice, manuscriselor și posterelor.

Pentru o scanare mai efektivă, cărțile și revistele în mai multe exemplare vor fi dezasamblate și digitizate cu ajutorul scannerelor automate. După digitizare cărțile dezasamblate vor fi aruncate. Calculele arată că, folosind scanerele automate, vor putea fi digitizate de șase ori mai multe lucrări decât folosind scanerele cu întoarcere manuală a paginilor. Despre modalitatea de accesare a documentelor aflate încă sub protecție copyright se va negocia cu organizațiile deținătoare de drepturi.

Biblioteca Națională de azi, ca și colecțiile ei, este plină de contradicții: clădirea istorică din Oslo în toată măreția ei, cu holul împodobit cu frescă inspirată de bisericile din Evul Mediu, conviețuiește în deplină armonie cu designul și tehnologiile contemporane. Împreună cu clădirea modernă din Mo in Rana, cu tehnologiile ei ultramoderne oferă un cadru potrivit pentru o instituție a secolului XXI.

Biblioteca asigură accesibilitatea resurselor prin serviciile oferite utilizatorilor în spațiile bibliotecii, prin biblioteca digitală, precum și prin organizarea unui spectru larg de evenimente culturale și educaționale.

Pentru a face cunoscute publicului larg din țară și de peste hotare cele mai importante valori, biblioteca a editat în anul 2006 cartea *Living Memory: From the collection of the National Library of Norway*. Cartea prezintă

cele mai semnificative lucrări și evenimente din istoria Norvegiei, precum și unele opere mai puțin importante, dar care de asemenea își au locul lor în moștenirea națională. Autorii au încercat să evidențieze contrastele în forme și teme precum și în timp și spațiu. Lucrarea prezintă frânturi interesante de arhitectură și decor care au contribuit enorm la identitatea Bibliotecii Naționale, fotografiile, descrierea unor lucrări sau detalii care se regăsesc în numeroasele camere din clădirea din Oslo și cea din Mo in Rana.

Norvegia a fost printre primele țări europene, care a avut un cod de legi recunoscut de întreaga națiune. Regele Magnus Lawmender s-a asigurat că legile au fost aprobate de toate cele patru adunări legislative ale Norvegiei între anii 1274-1276. Aceste legi aveau să rămână neschimbate pe parcursul a patru secole până când în 1687 au fost publicate legile lui Cristian al V-lea. Necătând la faptul că Norvegia a fost sub stăpânire daneză din 1380 până în 1814 și că acest cod de legi era foarte asemănător cu legea daneză, continuitatea codului elaborat pe timpul regelui Magnus a fost menținută, 130 de paragrafe din codul original au fost păstrate intacte, la fel și dorința norvegienilor de a-și păstra propriul cod. Plus la aceasta, țărani norvegieni, pe parcursul a patru secole de stăpânire daneză au rămas hotărâți și convinși că disputele și crimele comise trebuiau reglementate potrivit codului norvegian nu a celui danez, și că taxele și datoriile nu puteau fi stabilite fără consultarea acestui cod de legi.

Biblioteca Națională deține două exemplare de *Landsloven* (Codul de legi norvegian național) ambele scrise pe pergament cu pana de gâscă. În jur de 30 de cărți asemănătoare, datate cu secolele 13-14, s-au păstrat până în prezent, cele mai multe dintre ele în Danemarca și Suedia. Exemplarul comandat de regele Magnus Lawmender la 1274 nu s-a păstrat.

Codul din colecțiile bibliotecii datează cu începutul anilor 1300. Se presupune că a circulat mai ales în Norvegia de Vest. Numeroasele completări scrise pe hârtie și prinse la sfârșitul cărții sunt mărturie că această carte a fost folosită de judecătorii norvegieni pe parcursul a sute de ani, cel mai probabil până în 1604 când legile au apărut pentru prima dată în varianta tipărită.

O imagine a Codului regelui Magnus Lawmender poate fi vizualizată pe pagina web a Bibliotecii Europene la adresa: www.theeuropenlibrary.org/Norway/treasures. Pagina prezintă cele mai importante comori din bibliotecile naționale europene membre ale Fundației Conferința Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene.

Cel mai vechi document din colecțiile bibliotecii este un fragment din *Lectionarium Misse*, care se presupune că a fost scris în Anglia între anii 925 și 950. Manuscrisul a fost scris în latină, pe pergament și reprezintă pasaje selectate din Biblie, folosite în timpul slujbelor. Se presupune că *Lectionarium* a fost adus în Norvegia de către un misionar englez în secolul X sau în primii ani ai secolului XI. După Reformare multe cărți catolice au fost nimicite, iar pergamentul a fost folosit la legarea documentelor, cel mai frecvent a unor statistici oficiale. Așa a fost probabil și soarta acestui document originea căruia nu este cunoscută. Un alt fragment al aceleiași cărți a fost folosit la copertarea unei cărți de statistică regională norvegiană și se păstrează acum la Arhiva Moștenirii Naționale Norvegiene.

Tiparul apare în Norvegia în 1643 (când la Iași se tipărea *Cartea românească de învățătură*), deci toate incunabulele din colecțiile bibliotecii au fost tipărite în alte țări. *Liber cronicarum* este una din cele mai frumoase incunabule deținute de bibliotecă și conține 1809 ilustrații gravate în lemn. A fost scrisă de Hartmann Schedel și tipărită de Anton Koberger la 1493 în Nürnberg.

Printre raritățile bibliotecii se numără o carte de rugăciuni care a aparținut bisericii Kvikne din Hedmark. Pe copertile groase din lemn este gravată inscripția "Aparțin bisericii Kvikne". Cea mai veche parte a cărții pare a fi scrisă în Norvegia în jurul anului 1200 de unul sau mai mulți profesioniști. Pergamentul este de bună calitate. Totuși unele pagini au fost rupte cel mai probabil în Evul Mediu și înlocuite cu pagini grosolane, din piele tare cu găuri mari, rămase de pe urma jupuirii și preparării pielii.

Un motiv de mare mândrie pentru norvegieni este manuscrisul piesei lui Ibsen (1826-1906) *Casa păpușilor*. Importanța internațională a manuscrisului a fost confirmată în 2001, prin includerea acesteia în Programul UNESCO „Memoria lumii”. Semnificația lucrării lui Ibsen constă în impactul ei asupra dramei europene moderne, structurii revoluționare și conținutului ideologic. Nora, eroina principală a piesei, este încă asociată pretutindeni în lume cu lupta femeilor pentru libertate și egalitate.

O mare parte din manuscrisele lui Ibsen din colecțiile bibliotecii au fost donate de către soția autorului, Suzannah, în scurt timp după moartea acestuia. Colecția a fost extinsă prin procurarea altor manuscrise sau prin donații de la prieteni și alte persoane particulare. Cu ajutorul notelor, ciornelor etc. poate fi urmărită evoluția lucrărilor lui Ibsen de la început până la textul final.

Printre raritățile bibliotecii se numără *La Scandinavie* o cutie de lux cu

super ex-librisuri care au aparținut regelui Iohan al IX-lea. Cutia conține Carol niște hărți care arată suprafața și populația Danemaricii, Suediei și Norvegiei în anul 1825.

Biblioteca deține un exemplar al hărții Țărilor Nordice efectuată de Ortelius și tipărită între anii 1592 și 1601. În 1592 au fost adăugate pe harta regiunilor arctice opt nume noi de râuri și fiorduri. Anterior pe hartă era marcat numai fiordul de vest care conținea inscripția “Locuit de pigmei”. Este interesant faptul că fiordul Trondheim este redat ca fiind exagerat de mare, și ca regiunea muntoasă din interiorul țării Valdres este plasată pe coasta de vest a Norvegiei. Cartografiile se copiau unii pe alții și în felul acesta erorile persistau pe parcursul mai multor generații.

Harta Țărilor Nordice tipărită de Ziegler în 1536 diferă de hărțile făcute de mână și scoate în evidență îmbunătățirile în domeniul cunoștințelor geografice despre Țările Nordice și regiuni în întregime în anii 1530.

BNN conține o impresionantă colecție de ziare, aproape toate zierele care au apărut în Norvegia, începând cu anii 1763 și până în prezent. Acestea reprezintă o neprețuită sursă de informare despre țară și națiune. La diferite etape de dezvoltare norvegienii sunt aproape cei mai avizi cititori de ziare din întreaga lume, practic, că nu există localitate care să nu editeze ziarul local. Astăzi în Norvegia se editează peste 130 titluri de ziare. Primul ziar norvegian a apărut în Oslo, în mai, 1763, și a continuat să apară până în 1920. Cel mai vechi ziar care continuă să apară și până în prezent este *Adresseavisen*, care își are începuturile la 1767 când apare în format A5. Pe parcursul anilor ziarul și-a schimbat formatul, design-ul etc., iar azi este cel mai modern ziar atât în forma sa tipărită, cât și în forma electronică expusă în Internet.

Referințe bibliografice:

1. www.nb.no
2. National Library of Norway. [on-line], Disponibil pe Internet: www.wikipedia.org
3. www.cenl.org
4. BRISA, Benedicte. *National Library of Norway's new database of 22 manuscript maps concerning the swedish King Charles XII's campaign in Norway in 1716 and 1718.* [on-line], Disponibil pe Internet: www.liber-maps.kb.nl
5. BRYGFJELD, Svein. *The National Library of Norway and the Digital Challenge.* [on-line], Disponibil pe Internet: www.splq.info/issues/vol.35_1/
6. *Living Memory: From the Collection of the National Library of Norway.* Oslo, 2006. 128 p.

PROBLEMELE PROMOVĂRII LIMBII ȘI CULTURII NAȚIONALE ÎN MEDIUL VIRTUAL ÎN LUMINA REGLEMENTĂRIILOR UNESCO ȘI ALE CE

Afirmarea Societății Informaționale ridică în toată amploarea lor un șir de întrebări printre care un loc aparte revine celor foarte sensibile ce țin de diversitatea culturală și lingvistică: Cum pot fi folosite bunurile culturale făurite de-a lungul secolelor pentru a stimula dezvoltarea în Societatea Informațională? Cum poate Societatea Informațională să facă cultura Europei mai accesibilă pentru mai mulți indivizi? Va fi Societatea Informațională dominată de una sau două limbi ori va fi multilingvă și multiculturală cum este Europa de azi?

Diversitatea lingvistică este în mare primejdie. Tot mai evidentă este dominația Internetului de limbă engleză. Unii experți afirmă că aproximativ trei pătrimi din paginile expuse în Internet sunt scrise în limba engleză. Raportul mondial „Spre Societatea Cunoașterii” prezentat la Summitul din Tunisia (noiembrie, 2005), avertizează că cel puțin jumătate din cele 6000 de limbi vorbite curent în lume e posibil să dispară până la sfârșitul secolului XXI. Conform unor lingviști, fenomenul dispariției limbilor are loc pe o scară mult mai largă, până la urmă, de la 90 la 95% din limbile existente sunt sortite dispariției. Problema dispariției limbilor se poate acutiza în Societatea Cunoașterii dat fiind faptul că revoluția noilor tehnologii pare, la prima vedere, să grăbească fenomenul de erodare a limbilor. În ultimii câțiva ani acest risc a fost scos în evidență datorită cercetărilor unor organizații non-guvernamentale și interguvernamentale, în special, UNESCO, Uniunea Europeană, CENL (Conferința Bibliotecilor Naționale Europene), Organizația Internațională a Francofoniei etc. Implicarea celei din urmă în rezolvarea problemei nu este deloc întâmplătoare. Să ne amintim de faptul că Franța are tradiții foarte puternice în ceea ce privește protejarea și dez-

voltarea limbii și culturii naționale, că anume în Franța toate manifestările organizate indiferent de vocația și destinația lor au la bază ideea protejării, promovării, dezvoltării și afirmării limbii și culturii naționale și că tot Franța a fost prima țară care a bătut alarma după apariția Proiectului Google Print și a inițiat antiproiectul european care prevede digitizarea celor mai valoroase lucrări din cultura și știința europeană în limbile europene.

Inițiativa Europeană „i2010: biblioteci digitale” este un contraproiect la proiectul Google Print care prevede digitizarea a 15 milioane cărți din spațiul anglo-american, respectiv din bibliotecile universitare Harvard, Michigan, Standford, Oxford și Biblioteca Publică din New York.

Proiectul Google Print a deranjat foarte tare Parisul. Președintele BN a Franței menționa că cele aproximativ 4,5 miliarde de pagini digitizate prin proiectul Google Print vor ajuta cercetătorii și vor oferi națiunilor sărace acces la cunoștințe și instruire la nivel global, dar adăuga că există riscul ca dominația americană în Internet să influențeze modul în care generațiile viitoare vor percepe lumea.

Domnul Jeanneney își face griji că posteritatea va privi prin ochii anglo-americani așa evenimente de mare importanță istorică precum Revoluția Franceză.

Președintele Franței Jacques Chirac a pus foarte serios problema oglinzirii mai ample în Internet a colecțiilor bibliotecilor franceze și a celor din Europa.

Biblioteca Națională a Franței, prin proiectul “Gallica” a expus deja online o colecție bogată de materiale digitale care numără aproximativ 80000 documente. În anul 2006 Biblioteca a lansat un test masiv de digitizare (100 000 pagini) în scopul evaluării posibilităților și a vitezei de executare, și costurilor necesare pentru digitizarea a 150 000 cărți anual. Începând cu anul 2007 se prevede digitizarea a 800 000 – 1 500 000 cărți. Perioada estimată este de 5 -10 ani, iar costul aproximativ este de 10 milioane euro anual.

Contraofensiva europeană de multe milioane de euro are scopul de a oferi online literatura europeană, moștenirea culturală a întregului continent.

O mișcare de asemenea proporții necesită o coordonare serioasă la nivelul Uniunii Europene pentru a decide asupra selecției lucrărilor care vor fi digitizate. Disponibilitatea conținutului în cât mai multe limbi va rămâne

o preocupare majoră a Comisiei Europene. (Pentru UE cu atâtea țări membre aceasta este chiar o super problemă).

La nivel regional, mobilizarea în vederea susținerii limbilor a condus la elaborarea unui important instrument legal: *Manifestul privind limbile regionale și limbile minoritare* aprobat de Consiliul Europei în 1992. UNESCO, la rândul său, n-a rămas indiferent la această problemă, lucru atestat și de *Declarația universală privind diversitatea culturală și planul de acțiuni* (2001), *Declarația universală privind salvagardarea moștenirii culturale intangibile* (2003), *Recomandările privind promovarea și folosirea accesului universal și multilingv în cyberspace* (2003) și *Convenția privind protecția și promovarea diversității creației culturale* (2005).

UNESCO a definit patru principii pentru Societatea Cunoașterii:

- libertatea de exprimare;
- accesul universal la informații și cunoștințe;
- respectul pentru diversitatea culturală și lingvistică;
- crearea capacităților prin accesul egal la educația de calitate.

În acest context accesul și folosirea informației și cunoștințelor trebuie să devină o parte integrantă a strategiilor naționale de dezvoltare.

Accesul efectiv și echitabil la cunoaștere trebuie să fie axa Societății Cunoașterii.

Dezvoltarea Societății Cunoașterii este strâns legată de mandatul constituțional al UNESCO de a promova „schimbul liber de idei și cunoștințe” și de a „menține, spori și difuza cunoștințele”.

Diversitatea culturală și lingvistică care stimulează respectul pentru identitatea culturală, tradiții și religii este esențială pentru dezvoltarea Societății Informaționale bazate pe dialogul între culturi și civilizații și cooperarea regională și internațională.

Diversitatea culturală este moștenirea comună a umanității. Toleranța religioasă, lingvistică și națională este foarte importantă pentru înțelegerea între culturi, coexistența pașnică și viitorul nostru comun. La intrarea în mileniul III, Papa de la Roma transmitea lumii un mesaj foarte dur: secolul XXI va fi unul al înțelegerii dintre culturi sau nu va fi deloc. Să ne amintim cum a fost bulversată întreaga lume arabă de o neînțelegere între culturi legată de apariția caricaturilor cu prorocul Mahomed în presa occidentală.

Promovarea, afirmarea și prezervarea diverselor identități culturale și lingvistice așa cum este reflectată în documentele Națiunilor Unite inclu-

siv în *Declarația universală privind diversitatea culturală* a UNESCO, va îmbogăți în viitor Societatea Informațională.

Creării, diseminării și prezervării conținutului în diverse limbi și formate trebuie să i se acorde o prioritate înaltă în crearea Societății Informaționale. O atenție deosebită trebuie acordată lucrărilor de creație și respectării drepturilor autorilor și artiștilor. Este esențială accesibilitatea la toate conținuturile – educaționale, științifice, culturale – în diverse limbi și formate. Dezvoltarea conținutului local care să corespundă necesităților interne ori regionale va încuraja dezvoltarea socială și economică și va stimula participarea tuturor, inclusiv a oamenilor care locuiesc în spațiul rural, localități îndepărtate sau periferii.

Participanții la masa rotundă „Modelarea viitorului prin cunoaștere” organizată în cadrul Summitului de la Geneva (2005) și găzduită de directorul general al UNESCO Koichiro Matsuura și-au exprimat îngrijorarea pentru pierderea unei vaste cantități de cunoștințe, care „nu pot fi transmise prin tastatură” și pentru incapacitatea unui număr enorm de oameni de a accesa informația vitală pentru ei din pricina că ea nu este disponibilă în limba lor.

Vorbitorii au accentuat potențialul Internetului de a servi drept enciclopedie universală cuprinzătoare care face cunoștințele disponibile pentru toți. Aceasta a stârnit dezbateri pe marginea credibilității conținutului expus în Internet. A fost exprimată și îngrijorarea că dezinformarea în Internet pune în primejdie toleranța și coexistența pașnică.

Crearea Societății Cunoașterii deschide calea spre umanizarea procesului de globalizare. În pofida globalizării stilurilor de viață și a culturii, diversitatea culturală și lingvistică rămân esențiale pentru dezvoltarea și bunăstarea societăților. Participanții mesei rotunde au fost de acord că, în această privință, mult depinde de educație, care poate fi facilitată de noile tehnologii. A fost accentuată necesitatea aflării permanente în vizor a problemelor și oportunităților privind informația și cunoașterea.

În acest scop UNESCO a elaborat *Raportul Mondial 2005: spre Societatea Cunoașterii*, „care explică semnificația trecerii de la conceptul Societatea Informației la conceptul Societatea Cunoașterii”. În timp ce era informațională a reorientat rapid relațiile noastre cu informația și educația, întrebarea cum să construim societățile bazate pe folosirea în comun a cunoștințelor încă n-a fost studiată suficient.

Prin diverse acțiuni, UNESCO își realizează misiunea de a acționa ca

laborator de idei „prin stimularea dialogului și oferind o viziune intelectuală, strategică și etică a acestui subiect important”.

Prezervarea moștenirii culturale este un component crucial pentru identitatea și autocunoașterea indivizilor și leagă comunitatea de trecutul său. Societatea Informațională trebuie să exploateze și să prezerveze moștenirea culturală pentru viitor prin toate metodele potrivite, inclusiv digitizare.

Planul de acțiuni aprobat de către Summitul Mondial privind Societatea Informațională recomandă țărilor: să elaboreze politici care să contribuie la respectarea, păstrarea, dezvoltarea și afirmarea diversității culturale și lingvistice și a moștenirii culturale în cadrul Societății Informaționale, momente oglindite în documentele respective elaborate de UNESCO, inclusiv în *Declarația universală privind diversitatea culturală*.

Conceptul UNESCO despre Societatea Cunoașterii prezentat la Summitul Mondial privind Societatea Informațională oferă o implicare multilaterală a tuturor, bazată pe o perspectivă clară de dezvoltare care cuprinde procesele complexe și dinamice ale globalizării.

Instituțiile locale și naționale pot juca un rol important în definirea necesităților lingvistice ale comunităților.

Organele administrative de stat trebuie să elaboreze politici în domeniul culturii care să stimuleze crearea conținuturilor culturale, educaționale și științifice și dezvoltarea culturii la nivel local în corespundere cu particularitățile de cultură și limbă ale utilizatorilor.

Una dintre recomandări prevede „sporirea potențialului popoarelor băștinașe de a dezvolta conținuturi în limbile natale”.

Foarte multe țări au strategii ferme în această privință. Într-un interviu publicat în revista „Magazin bibliologic”, directorul Bibliotecii Universitare Clajede Iașina Pupeliene menționa „...noi avem o strategie națională, și nu de ieri sau de azi, iar strategia aceasta este politica politicilor, ei îi sunt subordonate toate ideile și faptele practice lituaniene. Nimic din ceea ce nu urmează această direcție a conservării limbii, culturii și libertății noastre nu prea va fi acceptat și nici vorbă să fie finanțat. Aceasta e o lege nescrisă care nu se discută”. Urmând această strategie o țară mica de 3,7 milioane de locuitori la sigur va rezista în timp păstrând pentru generațiile viitoare limba și cultura.

În mesajul cu ocazia Zilei Internaționale a Limbii Materne, la 21 februarie 2006, directorul general al UNESCO menționa că „promovarea

limbilor constituie pentru Cyberspace o dimensiune esențială, iar prezența unei limbi pe WEB este posibilă numai dacă sunt întrunite mai multe condiții politice, sociale și tehnice.

UNESCO are datoria de a facilita crearea acestor condiții și a le coordona la nivel național, regional și internațional și va continua cu toată bunăvoința să joace mai activ rolul de laborator de idei, de catalizator și avocat internațional, prin facilitarea discuțiilor, negocierilor și acțiunilor efective, susținute multilateral ce va inspira speranță pentru toți.

Dar angajamentul UNESCO poate fi efectiv numai dacă va fi în unison cu aspirațiile întregii comunități internaționale politice, științifice, educaționale și culturale. Promovarea limbilor în Cyberspace reprezintă factorul-cheie în crearea societății cunoașterii într-un adevărat context cultural, și nu poate avea loc fără participarea tuturor actorilor implicați: politici, sociali și științifici.

Astfel în această zi de celebrare, reflectare și mobilizare, fac apel către toți înaintașii lumii politice, economice și societății civile să pledeze cauza limbilor și a diversității lor, în special în Cyberspace, ca acestea să fie apreciate în mod corespunzător și promovate într-un stil comensurabil cu importanța pe care o reprezintă”.

Multilingvismul este o arie de cercetare foarte importantă, care se bucură de o atenție sporită din partea Comisiei Europene, în încercarea acesteia de a promova și încuraja diversitatea lingvistică, economia multilingvă. Totuși, la acest moment, nu există o abordare unică sau soluție care să permită accesul multilingv la datele bibliografice și full-texte. Cercetările adiționale în acest domeniu trebuie să aibă în vedere diversele necesități ale societății informaționale multilingve.

CENL (Conferința Bibliotecilor Naționale Europene), care are ca prim scop sporirea rolului bibliotecilor naționale europene, în special a responsabilităților acestora privind menținerea moștenirii culturale naționale și asigurarea accesibilității cunoștințelor din acest domeniu a inițiat câteva proiecte internaționale axate pe accesul multilingv:

- Biblioteca Europeană: poarta spre cunoștințele Europei;
- TEL-ME-MOR: Mediarea Resurselor Online;
- MACS: Accesul Multilingv pe Subiecte;
- MSAC: Accesul Multilingv pe Subiecte în Cataloagele Bibliotecilor Naționale.

Proiectul TEL-ME-MOR, finanțat de Comisia Europeană contribuie

în această sferă propunându-și să promoveze accesul la resursele bibliotecilor naționale din noile state membre ale UE prin intermediul interfețelor în limbile locale. Pe lângă cele menționate, el va genera propuneri de implementare pentru viitor a accesului multilingv la colecțiile Bibliotecii Europene. În legătură cu aceasta au fost elaborate două rapoarte: unul despre capacitățile și cerințele UNICODE și al doilea despre instrumentele accesului pe subiecte.

Primul document oferă o analiză cuprinzătoare și interesantă a problemelor principale implicate în performanța și căutarea încrucișată în cataloage și colecții, în care sunt folosite diverse scrieri și caractere.

Raportul privind instrumentele accesului pe subiecte analizează mecanismele accesului pe subiecte, axându-se în particular, pe resursele bibliotecilor naționale din noile țări membre care urmează să fie incluse în Biblioteca Europeană, examinând similaritățile și investigând căile de îmbunătățire a căutării.

CENL participă și într-un șir de proiecte internaționale asociate. Pentru sfera noastră de mare interes este *Dicționarul multilingv al terminologiei de bibliotecă*. Proiectul prevede traducerea a peste 5000 de termeni specifici domeniului în 19 limbi europene. Traducerea în limba română va fi asigurată de Mircea Regneală și Gabriela Massaci.

În Societatea Cunoașterii un rol deosebit va reveni traducerii materialelor care este percepută ca un mijloc de mediere între diversitatea culturală și universalitatea cunoașterii. În acest sens ideea de temelie constă în faptul că nu există limbă universală ci numai schimburi între diversitatea moștenirii culturale și spirituale în căutarea limbii comune. Societățile cunoașterii vor trebui să se asocieze cu societățile traducerii, dacă vrem să evităm capcana universalismului și relativismului fals, ambele reprezentând surse ale neînțelegerilor și conflictelor.

Răspândirea noilor tehnologii în societatea cunoașterii, pe cale de apariție, oferă perspective promițătoare. Încă deficiente astăzi, sistemele de traduceri automate, care au făcut totuși progrese considerabile, reprezintă o oportunitate reală pentru prezervarea diversității lingvistice. Cercetările în acest domeniu, după o perioadă de stagnare din lipsa de mijloace, au luat din nou avânt în ultimii ani, pe fonul globalizării pieței Internetului. Unele produse au capacitatea de a traduce aproape simultan pagini de Internet în limbile folosite mai frecvent în utilizarea Internetului. Cu timpul sistemele de traducere automată vor avea o răspândire mai largă prin incorporarea

lor în hardware-le pentru profesioniști. Aceasta va contribui la o mai mare transparență lingvistică pe WEB.

Declarația de principii privind toleranța (1995) subliniază importanța combaterii intoleranței, violenței, terorismului, xenofobiei, naționalismului agresiv, rasismului, antisemitismului, marginalizării și discriminării minorităților naționale, etnice, religioase și lingvistice. Este accentuată, de asemenea, importanța vitală a promovării respectului, acceptării și aprecierii bogatei diversități a culturilor lumii și încurajarea cunoștințelor, deschiderii, comunicării și libertății gândirii, conștiinței și credinței.

Accesul la educația de calitate pentru toți, informația pentru fiecare, respectul pentru diversitatea culturală și lingvistică, și Internetul deschis bazat pe respectul pentru drepturile umane și în special libertatea de exprimare-sunt patru piloni pe care trebuie să se înalțe Societatea Cunoașterii, iar menirea noastră este să contribuim la edificarea ei.

Milano Il Domo

CARTEA ȘI LECTURA ÎN VIAȚA LUI BENJAMIN FRANKLIN

Despre rolul cărții și al lecturii în devenirea personalităților s-a scris, la diferite etape, enorm de mult, dar încă insuficient pentru a scoate în evidență acest miracol, în toate aspectele lui. S-a vorbit că pot să dispară școli, universități, alte instituții de valoare, dar atât timp cât rămân bibliotecile cu tot ce a creat omenirea mai de valoare, teaurizat în ele, încă nu este totul pierdut.

Presa americană de specialitate din ultimii ani definește tot mai insistent bibliotecile ca „universități de la colțul străzii”, iar diferite programe federale, statale și locale investesc enorm în proiecte ce au drept scop afirmarea bibliotecilor ca centre de instruire pe tot parcursul vieții.

Subiectul acestui studiu îl constituie Benjamin Franklin – o mare personalitate a secolului XVIII, numit „Gloria națională a Americii”, „Campion al lumii și al luminii”, unul dintre „părinții fondatori” ai Americii, fiind printre personalitățile care au redactat Declarația de Independență, unul dintre cele mai importante acte politice ale Lumii Noi, și Constituția SUA, prin care se întărește puterea centrală, statele păstrându-și independența numai în problemele locale. Benjamin Franklin a fost unul dintre cei mai mari reprezentanți ai iluminismului american din secolul XVIII-lea, geniu universal comparat cu Leonardo da Vinci, un cunoscător al tuturor științelor ca Leibniz, diplomat și om politic care a jucat un rol important în revoluția americană, primul scriitor important al Americii, omul care strălucește peste toate generațiile ca unul dintre cele mai luminoase exemple și despre care s-a spus că „a pus în balanță lumea nouă pentru a restabili echilibrul lumii vechi”.

Franklin a întemeiat la 1743 prima societate americană de filozofie, a fost director general al poștelor pentru colonii, prin autoinstruire a reușit să dobândească cunoștințe temeinice în domeniul științei și politicii din acele

vremuri. Cele mai mari satisfacții i le-a adus munca pe tărâmul obștesc, avea slăbiciunea muncii pentru binele colectivității indiferent de originea, credința sau rasa membrilor acestei comunități. A redactat statutul primei Academii din America (1741) și apoi, timp de 41 de ani, a făcut parte din consiliul de conducere al Academiei din Philadelphia, a ajutat la formarea primului serviciu de salubritate din America, la crearea primei asociații a pazei de noapte din America, a primei asociații de pompieri și apoi a asociației de asigurare contra incendiilor etc.

Această personalitate elucidează mai bine decât oricare alta puterea cărții și a lecturii care au făurit dintr-un om cu o instruire formală de doi ani cel mai instruit om al timpului său, savant multilateral, care a urcat până la cea mai înaltă treaptă pe care a putut-o urca un om în secolul său, căruia 24 din cele mai vestite universități și societăți științifice din lume i-au acordat titlul de Doctor Honoris Causa sau pe cel de membru de onoare pe când se afla încă în viață și care a avut reputație internațională ca om de știință și diplomat, devenind unul dintre cei mai venerabili și mai importanți reprezentanți ai poporului american din acel timp. La aniversarea de 250 ani din ziua nașterii, la propunerea Consiliului Mondial al Păcii, Benjamin Franklin a fost sărbătorit în toate țările lumii.

Secolul XVIII, când a trăit și a activat Benjamin Franklin, era al doilea secol de colonizare a Americii și deoarece mulți coloniști veniseră în America din motive religioase era natural pentru colecțiile bibliotecilor publice și personale să dețină în cea mai mare parte cărți cu caracter religios.

Mai târziu, fondurile de cărți religioase au dezvoltat tendința către înfrumusețarea pe alte subiecte. Bibliotecile de împrumut au ajutat la acoperirea acestor necesități. Prima bibliotecă de acest fel a fost Library Company din Philadelphia, fondată în 1731 de către Benjamin Franklin și membrii societății Junta, concepută ca un club de perfecționare reciprocă. Asociația Junta a activat timp de 40 de ani, reprezentând cea mai bună școală de filozofie, morală și politică ce a existat în vremea aceea în America, care se afla departe de cultura și știința Europei în plină ascensiune. A avut o mare influență în educarea maselor populare americane. Așa cum cărțile erau foarte rare și destul de scumpe Franklin propune membrilor clubului să aducă fiecare cărțile pe care le au ca să poată fi consultate de către toți. Colecțiile adunate în acest mod îi oferă lui Franklin posibilitatea de a se perfecționa sistematic, lucrând aici zilnic. „Această bibliotecă, scria Franklin, mi-a dat posibilitatea să mă cultiv prin studiu permanent, căruia

îi rezervam o oră sau două în fiecare zi, reușind astfel să îndrept într-o anumită măsură lipsa acelei învățături înalte căreia tata mă hărăzise cândva”. Pentru el, biblioteca este cel mai important mijloc de instruire. Cititul va rămâne pentru el cea mai mare plăcere pe tot parcursul vieții. Biblioteca de împrumut organizată de Franklin a fost primul proiect public al acestuia și mai târziu avea să servească drept exemplu pentru alte orașe americane, unde în curând au fost înființate biblioteci publice. După cum menționează Franklin în *Autobiografie*, „aceasta a fost muma tuturor bibliotecilor cu abonament din America de Nord. A devenit ea însăși o instituție foarte importantă și continuă să crească. Aceste biblioteci au îmbunătățit vorbirea generală a americanilor, i-au făcut pe meșteșugarii și fermierii de rând tot atât de luminați ca și majoritatea gentilomilor din alte țări și au contribuit, poate, într-o anumită măsură, la hotărârea atât de neabătută cu care coloniile noastre și-au apărut privilegiile”. Biblioteca era deschisă o zi pe săptămână pentru împrumut abonaților, care se angajau în scris să plătească de două ori valoarea dacă nu vor înapoia cărțile la timp.

Bibliotecile de împrumut din timpurile celea se ocupau mai mult de lectura populară ușoară decât de cărți cu caracter informațional sau teologic.

De obicei, cititorul trebuia să depună contravaloarea cărții care îi era restituită când aducea cartea la bibliotecă, cu excepția unei taxe mici care servea pentru a acoperi cheltuielile de întreținere. Cărțile din prima bibliotecă publică a Americii, erau alese în așa fel, încât conținutul lor să fie axat pe ideile cele mai progresiste ale timpului.

Ideea lui Benjamin Franklin despre folosirea în comun a resurselor era la 1731 cu adevărat o idee revoluționară. În acea perioadă încep să apară și cercurile de lectură și croșetare pentru femei. Una dintre doamne citea cu voce tare în ritmul zgomotului ácelor de cusut.

Tot în acea perioadă apar și primele biblioteci medicale. Spitalul Pennsylvania din Philadelphia, creat de Thomas Bond și Benjamin Franklin, găzduiește și prima bibliotecă medicală americană.

La 1743 Franklin creează Societatea Americană de Filozofie, iar la 1780, la Boston este creată Academia Americană de Arte și Științe, care aveau și biblioteci.

Pe la începutul secolului XVIII cărțile erau rare și foarte scumpe. Puținele tipografii care existau în America erau specializate în tipărirea ziarelor, almanahurilor, formularelor oficiale și cunoșteau într-o măsură mai

mică arta fină a reproducerii cărților. O carte bună, la vremea ceea, putea fi găsită foarte rar și numai din întâmplare. La 1775 Benjamin Franklin scria: „Deocamdată muzele abia dacă vizitează aceste regiuni îndepărtate”. Puținii autori americani, care câștigaseră renume literar, considerau că este foarte greu să ajungi la situația financiară necesară pentru a tipări cărțile în colonii.

Până la revoluția americană, când legăturile cu țara-mamă au fost întrerupte, coloniștii preferau cărțile importante din Anglia celor tipărite în America.

Odată cu dezvoltarea tiparului, pe parcursul secolului XVIII, cu creșterea comerțului cu cărți și odată cu stabilirea identității naționale după dobândirea independenței, cărțile americane devin mai populare și au avantajul de a fi mai rapid accesibile. Spre sfârșitul secolului XVIII, americanii apreciază tot mai mult rolul bibliotecii în dezvoltarea cunoștințelor.

Născut la 17 ianuarie 1706, Benjamin Franklin și-a început viața într-o casă aproape lipsită de cărți. Cititor al Bibliei de la vârsta de cinci ani, Benjamin Franklin a regretat mult că în casă nu erau mai multe cărți care să-i stea în cale. Educația oficială a lui Benjamin Franklin a durat doi ani. Doar doi ani, pentru un om care mai târziu avea să devină cel mai instruit om al timpului său. În *Autobiografie*, considerată capodoperă a literaturii universale și care, deopotrivă cu proza scrisă i-a asigurat un loc onorabil în istoria culturii americane, Benjamin Franklin avea să mărturisească că era îndrăgostit de lectură de mic copil și puținii bani care-i nimereau în mână se transformau în cărți. În concepția lui Franklin „cărțile permiteau minții să dezvolte idei nobile și mărețe”.

Primele lucrări citite de Franklin au fost operele lui John Bunyan și colecțiile istorice ale lui R. Burton. Când părinții s-au convins că Benjamin n-are vocație de preoție l-au încurajat spre lectura laică. Mai târziu citește din colecția tatălui său *Viețile paralele* de Plutarh, *Păreri despre închipuiri* de Defoe și *Păreri despre arta de a face bine* de Mather, cărți care au avut o influență puternică asupra felului său de a gândi și asupra comportamentului său de mai târziu.

În anii când lucrează ca ucenic de tipograf citește foarte multe cărți, împrumutându-le de la clienții tipografiei. Citea mai ales noaptea, în orele prânzului, dimineața devreme ori duminicile. Tot în această perioadă cunoaște pe Matthew Adams, care avea o bibliotecă frumoasă și trecea des pe la tipografie. Observând înclinația lui Franklin pentru lectură, acesta îl

invită să-i vadă biblioteca personală și cu toată amabilitatea îi împrumută cărțile pe care adolescentul dorea să le citească.

Pe la vârsta de șaisprezece ani citește o carte scrisă de un oarecare Tryon, care recomandă o dietă vegetariană și se hotărăște s-o urmeze. În felul acesta face și unele economii pe care le folosește la cumpărarea cărților.

Tot în această perioadă citește *Aritmetica* lui Cocker, cărțile de navigație ale lui Seller și Shermy, lucrarea lui Locke *Asupra intelectului uman* și *Arta gândirii* a învățaților de la Port Royal.

Un rol important în formarea culturii sale l-a avut lucrarea lui Xenofon *Memoriile despre Socrate*, ale cărei precepte le adopta în cercetările sale viitoare, în special pe cele privind modestia și concesiile. Această lucrare l-a influențat enorm pe Franklin și a fost un izvor pentru multe dintre concepțiile viitoare mai ales cele ce țin de toleranță, arta convingerii etc.

Franklin a făcut debutul științei americane. Cercetările asupra electricității, paratrăsnetul, cercetarea a nenumărate științe l-au făcut celebru în toată lumea. Geniul și puterea de muncă l-au ajutat să se afirme în numeroase domenii.

Referindu-se la puterea de muncă a lui Benjamin Franklin, C. A. Rosetti scria în *Calendarul popular pentru 1852*: „Cu descrierea vieții lui Franklin am voit să dau o pildă aceluia ce nu cred în puterea cea mare și sfântă a muncii... Căla ce va voi să fie om întreg, căla ce va voi să fie cinstit și fericit, căla care va dori ca talentele cu care l-a înzestrat pe el natura să-i fie folositoare lui și omenirii întregi, să ia de pildă munca și strădania lui Franklin și conformându-se cu natura și aprecierile sale, să-și facă singur un alt plan, potrivit cu dânsul, și să meargă înainte cu credință și statornicie, sigur fiind că nu este nici o stavilă pe care n-o biruie până-n sfârșit virtutea, credința și munca...”

În timpul șederii sale în Franța, în calitate de ambasador, a exercitat o foarte mare influență asupra orientării politicii și științei. Franklin s-a aflat în primele rânduri ale științei noii epoci și s-a alăturat din toată inima țărilor filozofilor, adăugându-le spiritul democrației și simțul practic pe care acestea nu-l aveau.

Un extras din *London Journal* l-a impresionat mult și se pare că l-a călăuzit mai apoi întreaga viață: „Fără libertatea gândirii nu se poate obține înțelepciune, fără libertatea cuvântului nu există libertate publică. Acestea sunt drepturi esențiale pentru oameni...”.

În timpul primei vizite la Londra (1724) face cunoștință cu librarul Wilcox, care avea o imensă colecție de cărți vechi. Așa cum la acea vreme nu erau biblioteci publice care să împrumute cărți, colecția librarului i-a fost de mare ajutor. Din lectura cărților lui Wilcox, Franklin acumulează un bagaj masiv de cunoștințe.

Cultivându-se, treptat, Franklin a ajuns să fie cel mai informat dintre cetățenii tânărului stat. Cunoașterea lumii cărților i-a adus lui Franklin mulți prieteni. Încă din prima tinerețe interlocutorii deveneau mai sociabili și prietenoși de îndată ce descopereau că a citit câte ceva.

Benjamin Franklin a păstrat pasiunea pentru lectură până la sfârșitul vieții, și cu trecerea anilor, obiceiul pentru lectură devenea puțin excentric, fiind privilegiul unui om bătrân.

În corespondență cu prietenii săi, pe parcursul ultimilor ani Franklin vorbea despre bucuria de a fi în societatea prietenilor și a cărților și despre încântarea și vraja oferită de cărți. Lectura nu era pentru el un mijloc de a-și petrece timpul liber, ci mai degrabă un mijloc de satisfacere a setei de cultură.

Reputația sa de om al cărții s-a răsfrânt în multe consultații despre cărți. Oameni remarcabili ai timpului îi solicitau sugestiile pentru bibliotecile personale.

Conform afirmațiilor doctorului Johan Jones nici accesele dureroase care însoțeau ultima boală a lui Franklin nu îl puteau ține departe de cărți.

Mary Stevenson Hewson, fiica proprietarei casei din Londra, unde a locuit Franklin, când se afla acolo, descrie vizita sa în ultimele zile de viață a lui Franklin:

„Nu voi uita niciodată o zi petrecută cu prietenul nostru vara trecută. L-am găsit în pat în totală agonie; dar când agonia a cedat puțin, l-am întrebat dacă ar vrea să-i citesc. A spus, da, și prima carte care era la îndemână a fost *Viețile Poeților* de Johanson. Am citit viața lui Watts, care era autorul favorit a lui Franklin și lectura în loc să-l liniștească și să-l adoarmă, i-a provocat o manifestare puternică a memoriei și rațiunii. A repetat câteva poeme lirice ale lui Watts și a vorbit mult despre splendoarea lor și despre piosul autor”.

Lectura era la fel de naturală pentru Franklin, ca și respirația, și el n-a lăsat cărțile din mână până la sfârșit.

Mai presus de toate, Benjamin Franklin era un om practic, experimentat și inventiv, a devenit așa când a atins arta lecturii.

În 1786 Franklin a inventat un dispozitiv numit „Brațul Lung” pentru a recupera cărțile de pe rafturile înalte. Pentru biblioteca personală a inventat scaune cu destinație specială.

Jefferson scria în una din lucrările sale: „Dr. Franklin obișnuia să spună că atunci când era tânăr, și avea timp să citească, nu avea cărți, și acum, îmbătrânind, are cărți, dar nu are timp”. Așa se întâmplă că, mulți oameni, odată cu avansarea în vârstă și bunăstare, descoperă tot mai multe lucruri și evenimente de care nu au avut timp să se bucure, dar continuă să trăiască cu speranța de a ajunge la anii de aur când în final, ajunși la vârsta pensionării, să se poată bucura de lucrurile respinse sau amânate anterior. Dar Franklin niciodată nu s-a pensionat cu adevărat după ce a renunțat la munca activă, s-a implicat în serviciul public și a rămas acolo până a fost ținut de boală la pat.

Tânărul Franklin trebuia să ia cu împrumut cărți, tipograful începător nu-și putea permite să procure prea multe cărți până nu a scăpat de datorii și așa a fost concepută ideea bibliotecii de împrumut. După ce și-a lărgit librăria, Franklin fără îndoială își constituie biblioteca personală din cărțile care nu erau vândute.

Câteodată Franklin uita cui a împrumutat cărțile din biblioteca personală și publica anunțuri în *Pennsylvania Gazette* pentru a-și recupera cărțile.

Franklin era preocupat de mai multe activități și uneori comanda cărțile numai examinând titlurile acestora. În iunie 1746 comandă un exemplar al lucrării lui Samuel Johanson *Ethices Elementa sau Principiile Filozofiei Morale*. Patru ani mai târziu Franklin îl vizitează pe autor în Boston și insistă (dar fără succes) ca acesta să accepte conducerea Academiei din Philadelphia.

În iunie 1747 Franklin comandă două cărți cu tematică militară, *Memorii istorice și militare*, de Marques de Feuquieres (Londra, 1736, 2 volume) și *Memorii despre cele mai remarcabile tranzacții militare între anii 1683-1718*, de căpitanul Robert Parker (Londra, 1747).

În 1748 Peter Collinson îi trimite lui Franklin primul volum din *O relatare despre călătoria pentru descoperirea trecătorii din nord-vest din Hudson Strights*. Cinci ani mai târziu Franklin și alții organizează prima expediție americană pentru explorarea Arcticii și trimite corabia *Argo* din Philadelphia să caute trecătoarea din nord-vest.

În iulie 1750 el cumpără de la propria firmă Anatomia de Winslow,

Farmacia de Stah și *Chirurgia* de Sharp. Zece luni mai târziu Franklin împreună cu Tomas Bond autorizează spitalul din Pennsylvania.

Începând cu 1746, când efectuează cele mai active cercetări legate de electricitate, prin intermediul lui Peter Collins caută constant cărțile noi editate în Europa ce au ca temă electricitatea.

În 1751 Franklin cumpără *Istoria celor cinci națiuni indiene*, de Cadwallader Colden. Doi ani mai târziu participă la conferința de la Carlisle, Pennsylvania, unde au fost dezbătute probleme legate de amerindieni, iar în 1754 formulează planul său privind unirea coloniilor, bazat parțial pe unirea triburilor de indieni sălbatici. În noiembrie 1750 el cumpără *Spiritul justiției*, de Montesquieu. În august, anul următor, își ocupă locul de membru ales în Parlamentul Pennsylvaniei. Franklin avea darul și priceperea de a selecta cărțile care îl pregăteau pentru viitor.

Din lecturile despre diferite virtuți Franklin extrage câteva care să-l ajute să devină un om cu o morală cât mai aproape de perfecțiune: sobrietatea, tăcerea, ordinea, hotărârea, economia, munca, sinceritatea, dreptatea, cumpătarea, curățenia, liniștea, castitatea, smerenia.

Personalitate atât de multilaterală și, ceea ce-i mai important, preocupat atât de mult de binele obștesc, Franklin nu putea să nu aibă ideile proprii privitor la colectarea de fonduri obștești sau *foundrising*, cum i-am spune acum. Menționăm că la începuturile statului american cele mai importante lucrări se făceau cu ajutorul fondurilor obștești. Când reverendul Gilbert Tennent îi cere sfatul în această privință, Franklin îi răspunde: „În primul rând, vă sfătuiesc să vă adresați mai întâi celor despre care știți că vor da ceva; apoi celor despre care nu știți sigur dacă vor da sau nu, și să le arătați lista celor care au dat; iar la urmă nu-i omiteți nici pe cei despre care știți cu siguranță că nu vor da nimic, pentru că v-ați putea înșela cu unii dintre ei”. Aceste concepte sunt perfect acceptabile și în zilele noastre.

Colecția personală a lui Benjamin Franklin conținea și cărți pentru organizarea timpului liber. Fiind un mare amator al jocului de șah, el colecționa și cărțile de acest gen. În timpul șederii în Anglia (ca reprezentant al Parlamentului Pennsylvaniei), a început să-și reconstituie istoria arborelui genealogic și să compare numele de familie și datele pe care le găsea pe lespezile de morminte din Anglia cu numele întâlnite în cartea lui Cotton *Mather Magnalia Christi Americana*, o istorie ecleziastică a Noii Anglii.

Probabil cele mai multe cărți din biblioteca personală Franklin le-a cumpărat din Anglia. Această țară avea cele mai diverse surse de cărți, iar

Franklin a petrecut acolo, în calitate de agent colonial, aproape cincisprezece ani. Multe cărți au fost cumpărate în timpul călătoriilor în Germania, Olanda, Franța, Scoția, Irlanda, Belgia etc. Franklin considera că diversele cunoștințe pe care le conțineau cărțile îi vor fi de mare ajutor la întoarcerea în America.

În timpul șederii în Franța, între anii 1776-1785, a acumulat un număr mare de cărți, în special din cadouri. El continua să corespundeze cu savanți din alte țări și primea copii ale ultimelor lucrări ale acestora. În această perioadă cunoaște mari personalități ale timpului. La 27 aprilie 1778 apare în public alături de Voltaire, la ședința Academiei Regale de Științe din Paris, unde participa elita oamenilor de știință, artă și litere din Franța. Îmbrățișarea dintre cele două mari personalități a fost epocală pentru că a doua zi presa din întreaga Europă scria că „Solon și Sofocle” s-au îmbrățișat. Referindu-se la Benjamin Franklin, filozoful francez Turgot, care l-a cunoscut tot în această perioadă, scria: „El a smuls fulgerul din cer și sceptorul din mâna tiranilor”.

Serviciile aduse Americii de către Franklin în Franța sunt la fel de importante ca și serviciile aduse de Washington pe pământul american. Prea bătrân ca să mai lupte în Războiul de Independență, a adus țării sale ultimul și poate cel mai important serviciu al său ca ambasador în Franța. A obținut sprijinul Franței, care s-a dovedit hotărâtor în acest război.

Biblioteca personală, care la 1787 număra 4276 exemplare de păstrare și era cea mai mare și cea mai bună bibliotecă din Americă acelor timpuri, conținea cărți științifice, în special despre electricitate și magnetism, fizică, chimie, botanică; dar erau de asemenea și cărți despre călătorii, istorie, tipar, clasici, dicționare, enciclopedii și un număr imens de pamflete. Biblioteca lui Franklin reflectă un interes particular asupra formelor politice de guvernământ, legislație, toleranță religioasă, filozofie morală și umanitarism. Franklin n-a avut înclinație pentru doctrina religioasă, dar avea mulți prieteni printre clerici de diferite credințe, lucrările cărora le citea și le colecționa. În ultimii ani de viață era preocupat de abolirea sclavagismului și adunase multe pamflete la acest subiect.

Benjamin Franklin s-a născut într-o lume și într-un timp sărace în cărți și biblioteci. Ca tipograf, însă, el și-a dezvoltat o imensă dragoste pentru cărți, care l-a stimulat să acumuleze una dintre cele mai mari biblioteci ale timpurilor coloniale. Meritele lui pentru lumea bibliotecara sunt incontestabile. A organizat Universitatea din Pennsylvania, a contribuit la fondarea

bibliotecilor de la Harvard și Yale. A fondat, cu ajutorul unui program de schimb biblioteca Societății Filozofice Americane. A ajutat la fondarea spitalului din Pennsylvania, gazda primei biblioteci medicale din America. A comandat în toată Europa materiale pentru biblioteca Parlamentului Pennsylvaniei și Congresul Statelor Unite din America. A ajutat la fondarea școlilor de caritate pentru imigranții germani în Pennsylvania și pentru negri în toate coloniile. În 1744 a înființat „Societatea filozofică”, care a influențat enorm dezvoltarea culturii americane.

Cea mai semnificativă contribuție la dezvoltarea bibliotecilor din secolul XVIII a fost promovarea imaginii publice și a rolului bibliotecii în făurirea unei națiuni instruite, a importanței limbilor moderne și a cunoștințelor folosite (știință, agricultură, comerț, geografie etc.). La 27 de ani Franklin se hotărăște să învețe câteva limbi străine. În scurt timp ajunge să cunoască aproape perfect: franceza, italiana, spaniola, germana, latina (de care avea nevoie la cercetarea lucrărilor științifice). Cunoașterea limbilor străine îi pavează calea pentru însușirea unei culturi foarte vaste și profunde.

Inteligența sa vie, caracterul ferm și statornic, perseverența în acțiune și dorința permanentă de a face bine îl va ridica pe culmile gloriei, asigurându-i admirația contemporanilor și a posterității.

Cu prilejul numirii sale ca ambasador pe lângă curtea regală din Franța, John Adams, scria că reputația lui Franklin „era mult mai universală decât cea a lui Leibniz ori Newton, Frederick sau Voltaire, iar persoana lui era mult mai iubită și mai respectată decât a oricărui dintre ei”.

Franklin a fost printre cele cinci persoane care au redactat Declarația de Independență a Americii. Proclamarea Independenței are loc în orașul Philadelphia, iar la 4 iulie 1776 se petrece unul din cele mai importante evenimente ale istoriei: America devine independentă.

Munca sa pe plan politic culminează la 25 mai 1787 când, la vârsta de 81 de ani, alături de Jefferson, Washington ș.a. își începe activitatea în Convenția delegațiilor tuturor statelor americane în vederea redactării Constituției Statelor Unite. Sugestiile lui privind organizarea Congresului Statelor Unite ale Americii, acceptate atunci, se mai aplică și acum, după mai bine de două secole.

Benjamin Franklin a murit la 17 aprilie 1790, la vârsta de 84 de ani. Congresul Pennsylvaniei a purtat doliu timp de o lună de zile, iar statul i-a organizat funerarii naționale, în semn de recunoștință pentru serviciile inegalabile pe care le-a adus patriei.

Ceremonii funerare i s-au organizat și în Franța, unde cei mai de seamă

savanți și oameni de stat i-au adus ultimul omagiu, exprimându-și astfel sentimentele de profund respect și aprecierea pentru descoperirile științifice și pentru meritele deosebite în obținerea independenței Statelor Unite ale Americii.

Solicitănd Adunării Naționale a Franței, după moartea lui Benjamin Franklin, decretarea a trei zile de doliu, marchizul Mirabeau, părintele oratorilor revoluționari francezi, îl numea „geniul care a eliberat America și care a vărsat asupra Europei torente de lumină! Omul pe care îl solicitau două lumi, înțeleptul care a îmbogățit atât de mult istoria și alte ramuri ale științei”. Mirabeau mai adăuga: „Antichitatea ar fi ridicat un altar acestui imens și puternic geniu care, îmbrățișând în mintea sa cerul și pământul, a știut să îmblânzească fulgerul și tiranii. Franța luminată și liberă trebuie să aducă o mărturie de regret și de amintire unuia dintre cei mai mari oameni care au servit vreodată filozofia, știința și literatura”.

Referințe bibliografice:

1. BARTLETT, Richard. *Franklin and the genius of everyman*. În: *The journal of library history*. 1967, vol. II, nr. 4, p. 329-335.
2. *Benjamin Franklin*. În: *Aniversări culturale*. 1981, vol. I, p. 31-50.
3. BERNAL, J.D. *Benjamin Franklin. Știința în istoria societății*. București, 1964, p. 373-374, p.436-437.
4. CERNOVODEANU, Paul. *Benjamin Franklin: Ecouri în presa română din secolul trecut*. În: *Magazin istoric*.1990, nr. 2, p. 25-26, 53.
5. COMȘA, Ioan. *Benjamin Franklin în memoria românilor*. 1975, nr.7, p. 34-45.
6. EDWIN, Wolf. *At the Instance of Benjamin Franklin*. Philadelphia, 1976. 56 p.
7. EDWIN, Wolf. *The reconstruction of Benjamin Franklin Library*. În: *The papers of bibliographical society of America*. New York, 1962, vol. 56, nr. 1, p. 1-16.
8. FRANKLIN, Benjamin. *Autobiografie*. Trad. de Florin Ionescu: Pref. și note explicative de Georghita Dumitru. București: Univers, 1976. 227 p.
9. GRIGORESCU, Dan. *Benjamin Franklin*. București, 1977, p. 37-38, 39-42, 48-49.
10. KORTY, Margaret. *Benjamin Franklin and eighteenth – century American libraries*. În: *Transactions of the American philosophical society*. Philadelphia, 1965, vol. 55, nr. 9, p. 3-82.
11. KORTY, Margaret. *Franklin's world of books*. În: *The journal of library history*. 1967, vol. II, nr. 4, p. 271-326.
12. NANU, Ion Sava. *Benjamin Franklin*. București, 1967, 192 p.

CUPRINS

A gândi ca un bibliotecar de acțiune și a acționa ca un bibliotecar care gândește ... Ludmila Corghenci.....	3
Biblioteca Națională și relațiile cu bibliotecile țării	7
Tendențe și priorități în activitatea bibliotecilor publice	18
Formarea profesională continuă a bibliotecarilor: un nou început.....	33
Anul 2013 – anul integrării informaționale a bibliotecilor publice.....	38
Posibilități de eficientizare a activității de promovare a bibliotecii.....	42
Biblioteca 2.0 – o nouă generație de servicii bibliotecare: rezultatele anului bibliologic 2010.....	48
Utilizatorul – rațiunea de existență a bibliotecii	59
Utilizatorul de bibliotecă 2.0: context, profil, tendințe	81
Serviciile bibliotecilor publice în percepția cetățenilor	100
Aspectul diacronic și tipologia serviciilor prestate de biblioteci în anii reformei bibliotecare și ai tranziției	108
Autoinstruirea – baza piramidei formării profesionale continue.....	125
Bibliotecile și e-Guvernarea	135
Diversificarea serviciilor pentru utilizatori și sporirea imaginii bibliotecii	138
Blogul de biblioteconomie și știința informării: primele bilanțuri	147
Bibliotecile în infrastructura informațională	150
Bibliotecile ca spații fizice.....	156
Biblioteca și comunitatea: tangențe în spațiul virtual.....	161
Biblioteca prin imaginea ei: sub semnele unui concurs.....	175

Valoarea bibliotecii publice ca resursă comunitară	185
Biblioteca publică: cum s-o ajutăm ca să poată ajuta	200
Cronica Simpozionului Științific Anul Bibliologic.....	208
Structura și conținuturile competențelor în câmpul biblioteconomiei sub impactul provocărilor Societății Cunoașterii.....	219
Formarea profesională continuă: preocupări strategice	237
Sistemul Național de Biblioteci al Republicii Moldova: Colecții și servicii	246
Optimizarea imaginii – prioritatea permanentă a bibliotecii	264
Componentele imaginii, mijloacele de creare și întreținere a ei.....	269
Biblioteca Națională a Germaniei: între salvagardarea memoriei națiunii și internaționalizare.....	286
“Suntem și noi un neam al cărții?”	321
Memorie veritabilă: din colecțiile Bibliotecii Naționale a Norvegiei.....	329
Problemele promovării limbii și culturii naționale în mediul virtual în lumina reglementărilor UNESCO și ale CE.....	336
Cartea și lectura în viața lui Benjamin Franklin	344

Lucrarea este un omagiu Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, la cea de-a 180-a aniversare de la fondare, instituție căreia i-am dedicat întreaga carieră profesională. La 1 august 2012, cu doar câteva săptămâni înainte de aniversarea Bibliotecii, am împlinit exact 35 de ani din ziua când în conformitate cu repartizarea Universității de Stat din Moldova veneam la Biblioteca Națională și-mi făceam intrarea în profesie.

În toți acești ani am muncit în Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie, care este puntea de legătură între bibliotecile Sistemului Național de Biblioteci și în prima linie în relațiile Bibliotecii Naționale cu bibliotecile țării și în majoritatea inițiativelor de amploare ale Bibliotecii. Împreună cu colegii mei de generație am muncit la fundamentul biblioteconomiei naționale, care începe o dată cu declararea independenței țării, iar aceasta înseamnă crearea cadrului de reglementare în biblioteconomie, corelarea activității bibliotecilor publice, formarea profesională continuă a bibliotecarilor, 21 ediții ale Simpozionului Științific „Anul Bibliologic”, mai multe ediții ale Seminarului Național al managerilor de bibliotecă, un șir imens de simpozioane, conferințe, seminare și alte activități culturale și științifice, organizate pretutindeni în țară și în bibliotecile din Chișinău, stabilirea relațiilor cu instituții similare de după hotare, realizarea mai multor proiecte de interes național etc.

La 31 august 2012, Președintele Republicii Moldova, Excelența sa Nicolae Timofti, în semn de înaltă apreciere a meritelor deosebite în dezvoltarea sistemului de biblioteci și pentru contribuție substanțială la salvagardarea patrimoniului național documentar, a decorat Biblioteca Națională cu „Ordinul Republicii”. A fost un motiv de mare bucurie pentru toate generațiile de bibliotecari care au muncit pentru dezvoltarea și prosperitatea instituției. Mă bucur că am putut contribui și eu la afirmarea acestei comori inestimabile – Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

Cartea include articole și studii publicate în ultimii ani în periodicele de specialitate din țară și din România: Magazin Bibliologic, BiblioPolis, Biblioteca etc. Materialele oglindesc mișcarea de idei în domeniu la nivel național și internațional, tendințele de dezvoltare în biblioteconomie și știința informației, experiențe și practici de calitate, rezultate ale sondajelor sociologice efectuate în țară și după hotare, statistici care reflectă dinamica domeniului, primii pași ai proiectului pilot NOVATECA – Biblioteci Globale în Moldova etc.

Vera Osoianu